ANDRIS KOLBERGS

●VĂDUVĂ ÎN IANUARIE ●
● NUD CU ARMĂ●

În româneşte de Virgiliu Ene

Bucureşti, 1987
EDITURA UNIVERS

VĂDUVĂ ÎN IANUARIE

IANUARIE

De la mijlocul lui decembrie începu brusc dezgheţul, în cîteva zile cîmpul se înnegri, şanţurile se umplură cu apă, iar dacă ici-colo se mai păstra o pojghiţă subţire de gheaţă nici măcar o pisică nu s-ar fi hazardat să meargă pe ea. Drumurile de ţară se desfundaseră de nu le mai puteai străbate nici cu piciorul, nici cu maşina, iar şoselele erau un adevărat pericol din cauza poleiului de pe ele, pentru că noaptea mercurul termometrelor cobora sub zero. În ultima zi a anului vechi spicherul de la televiziune anunţă, pe un ton dramatic, că pe cea mai mare parte a teritoriului republicii se aşteaptă precipitaţii sub formă de ploaie şi, în acest fel, strică atmosfera de sărbătoare, pentru că despre ploi şi furtuni se vorbise atît vara cît şi toată toamna.

Pentru organizatorii trenului de schiori „Ratukalis” anunţul spicherului sunase ca un necrolog, fiindcă banii fuseseră deja daţi agenţiei feroviare de voiaj. Dacă nu va fi zăpadă, pierdeau speranţa de a mai salva măcar un sfert din această sumă. Cine merge o sută de kilometri ca să frămînte în picioare noroiul rece, iar noaptea să se zvîrcolească pe paturile înguste şi tari din tren şi să asculte cum răpăie ploaia pe acoperişul vagoanelor?

Organizatorul-şef al trenului de schiori îşi revărsa asupra subalternilor furia împotriva forţelor naturii. Le propusese ca biletele să fie împărţite cluburilor sportive, ca de obicei, dar aceştia protestaseră. De ce să nu se vîndă prin casele de bilete! Oricum, tot nu ajung pentru toţi amatorii. Şi iată acum rezultatul.

Că în primele două zile ale noului an nu va ploua organizatorul şef nici nu reţinuse măcar, aşa încît, trezindu-se a treia zi şi văzînd pe fereastră fulgi mari, nu-i veni să-şi creadă ochilor.

Zăpadă!

Sări din pat şi se repezi la fereastră.

Zăpadă!

Deschise larg fereastra şi întinse mîna afară ca să prindă un fulg jucăuş de nea în palmă şi să-l privească ca pe o comoară nemaivăzută. Apoi se repezi în camera alăturată, să se uite la barometru. Zăpadă şi iar zăpadă!

Pesemne că ninsese toată noaptea, pentru că se albiseră complet şi curtea şi acoperişurile şi crengile copacilor şi maşinile oropsite pentru care nu se mai găseau garaje. Arătau exact ca nişte troiene. Dar organizatorul încă nu era convins de sfîrşitul fericit al zilei şi pe loc făcu o comandă telefonică cu hotelul Ergli. Recepţionera de serviciu, trezită, nu putu înţelege la început ce i se cere, apoi se gîndi că-i o glumă şi pînă la urmă răspunse totuşi: „Da, e zăpadă. Şi încă ce zăpadă!”

Asta nu era însă singura locuinţă în care locatarii săriseră din aşternuturi în acea dimineaţă, strigînd bucuroşi. „Zăpadă!” „Ura!” se auzea peste tot unde locuia cel puţin un singur schior. Probabil că niciodată nu stătuseră în acelaşi timp la ferestre atîţia oameni şi nu se îmbătaseră de priveliştea stratului afînat de zăpadă pe care oraşul îl desfăşura pînă sub ochii lor. Niciodată nu cotrobăiseră încă atîţia oameni deodată prin unghere, magazii şi debarale după schiuri, beţe şi alte articole pentru a le mai controla o dată şi a le ajusta. Niciodată încă atîţia băieţandri deodată nu legaseră sfori la săniile lor. Şi niciodată circuitul telefonic nu a fost atît de încărcat de convorbiri:

— Da or mai fi locuri la autobuz? Înscrieţi-ne şi pe noi. Trrrei! Ei, păi sîmbătă la şapte şi jumătate!…

Se aminteau toate localităţile din Letonia în care exista un cît de mic deluşor, se exprima încrederea cea mai profundă că pînă la sfîrşitul săptămînii zăpada nu se va topi nicicum, fiecare al treilea om radia strălucind ca un nasture de aramă şi chiar cei de la serviciul meteorologic zîmbeau, desenînd un pătrat negru, ceea ce însemna că prognoza nu s-a adeverit.

Marele sezon al sportului de iarnă începea. Cu întîrziere, dar începea!

În Letonia zăpada cădea şi cădea, cu mici răgazuri, de aproape o săptămînă încheiată şi stratul afînat de zăpadă devenise atît de gros încît părea că dezgheţul din decembrie nici n-ar fi existat.

La Riga circulaţia pe străzi în această dimineaţă de sîmbătă era tot atît de intensă ca în orice zi de lucru. Peste tot treceau autoturisme şi autobuzele luau pasagerii şi se grăbeau să-i ducă în afara oraşului, tramvaiele şi troleibuzele cărau cu rîvnă pasagerii spre gară. La intrarea principală, care dădea

spre peron, unde întotdeauna diferite grupuri îşi aşteptau tovarăşii întîrziaţi, se rîdea în hohote, se hîrjoneau, se etalau etichete, tinerii se grozăveau şi tropăiau mărunt din picioarele îngheţate pe dalele colorate, pînă îşi uitau pe undeva rucsacurile, după care alergau apoi pierzîndu-şi capul. Aici se făleau cu bocancii de slalom şi legăturile produse de cele mai diverse firme, aici străluceau în toate culorile schiurile din fibră de sticlă. Fete voinice din Gajzin trăgeau după ele husele de foaie de cort pentru schiuri, în care puteai crede că erau împachetate pînzele cu catarg cu tot ale unui iaht mai mic, îşi arătau pline de trufie costumele moderne de schi. Privind la aceste matadoare, omul rămînea mut de uimire cîte pulovere se pot îmbrăca sub canadienele de nailon şi totuşi să se păstreze feminitatea.

Automatele de eliberare a biletelor clipeau cu ochi verzi şi roşii şi scoteau biletele cum scot puştii limba, cînd vor să facă în necaz portarilor sau vreunei mătuşi urîcioase. La casele de bilete aştepta o puzderie de lume. Acolo se vindeau bilete pentru trenul „Ratukalis”, organizat special pentru schiori.

La staţia de taxiuri de la gară, în această dimineaţă, se împotmolise printre alte zeci de maşini şi un Pikap galben-orange. Era o maşină destul de hîrbuită, cu o emblemă înscrisă pe portieră. Numai un specialist ar fi putut stabili, după această abreviere, că maşina aparţinea unei anumite direcţii de construcţii. Din cauza gerului, şoferul pornea din cînd în cînd motorul, iar ventilatorul de la încălzire funcţiona fără întrerupere, altfel s-ar fi aburit imediat geamurile. În maşină şedeau doi oameni. Unul, mai în vîrstă, la volan, iar altul, mai tînăr, alături,

— Şi dacă aşteptăm degeaba? mormăi tînărul.

— Las pe mine.

— Şi, în general... De ce să ne hurducăm în tren, cînd am putea merge cu maşina?

Bătrînul nu socoti necesar să răspundă. Păi, îi poţi lămuri văicăreţului ăstuia că maşina sare oricui în ochi şi că în Ergli ar putea s-o ţină cineva minte?

— Şi de întors ne-am putea întoarce mai repede...

Nici la asta nu-i răspunse.

Pe peron începu înghesuiala — sosea garnitura „Ratukalis”. Tampoanele se ciocneau zăngănind sonor şi aceste sunete

răzbăteau de pe rambleul înalt pînă deasupra bastionului Moscovei, care era cufundat în întunericul nopţii cu luminile lui cu tot.

Făcîndu-şi loc spre casele de bilete, Gvido Lieknis se salută cu o sumedenie de oameni. Pe cei mai mulţi nici măcar nu ştia cum îi cheamă, îi ştia doar din mijloacele de transport, cînd se duceau să schieze, destul de des, an de an. Probabil încă de pe timpul cînd la pădure se duceau cu tramvaiul şase şi se adunau în jurul „Cazanului" sau al trambulinei. Sau, mai tîrziu, cînd a venit rîndul Siguldei, Ergliei şi Gajzinului. Pe cei pe care-i întîlnise în Carpaţi sau în Caucaz îi ştia mai bine, pentru că erau toţi letoni, iar pe meleaguri străine fiind, e mai bine să te ţii la un loc, interesele sînt comune, aşa că adesea simpla cunoştinţă se transformă în relaţii de prietenie.

— Gvido! încotro o pornim?

— Păi, la Colinele Cocorilor. Ajungem, şi-om vedea, ce altceva putem spune acum?

— Cinci kilometri pe şoseaua Kokhese.

— Ştiu asta. Colina Pilatov. Bun loc, numai că are o singură pistă. Şi Lieknis se aşează la rînd la o casă. M-am săturat să tot urc şi să cobor toată ziua. Azi mă duc să arunc o privire penaţilor familiei, cum s-ar fi exprimat un doctor honoris causa. Vezi, nici măcar bocancii de slalom nu i-am luat.

— Păi, tu ştii mai bine! Salut!

După Gvido urma un tînăr cu un pulover gri gros. Unul din generaţia asta de lungani de doi metri, care umblă aduşi de spate, privind cu ochi stinşi şi groaznic de flegmatici. Pe mulţi din aceştia Lieknis îi luase la muncă şi întotdeauna se bucurase după aceea cînd izbutea să scape de ei, pentru că produsele acceleraţiei se dovedeau extrem de slăbănoage şi neajutorate. Asta era cel puţin mai în vîrstă, se vedea că făcuse armata.

„Cu siguranţă că va contracta o pneumonie, se gîndi Gvido, evaluînd încă o dată tricotajul pufos, gros pe care erau răspîndite steluţe roşii şi negre cu patru colţuri. La început va transpira, apoi va îngheţa ca un gîndac!"

Tînărul avea o faţă ovală, atrăgătoare, mustăţi blonde, care parcă-i dădeau un aer bărbătesc, numai că obrazul plin de zbîrcituri mici şi de coşuri producea un contrast neplăcut.

Cea mai mare înghesuială din lume este în vagoanele unui tren de schiori cu trei minute înainte de plecare. Cam tot atîţia cîţi trebuie să treacă în faţă, vor să meargă în spate. Chiar şi politeţea reciprocă nu poate lărgi coridorul. Prin aer zboară mereu un scurt „permiteţi”, „vă rog”, „vă mulţumesc”, în timp ce schiurile, rucsacurile doldora şi beţele continuă să se agaţe de perdelele ferestrelor, de mînerele uşilor, de plafoane, de orice se poate, fără ca cineva să fi bănuit pînă atunci existenţa acestora.

Ţinînd într-o mînă rucsacul şi în cealaltă schiurile, Gvido Lieknis îşi făcea loc cu un umăr înainte, perseverent ca un spărgător de gheaţă care trebuie să scoată dintr-un golf un şir de vase. Pe drumul deschis de el îl urma, cu destulă uşurinţă, o femeie într-o canadiană de un galben intens.

Gvido intră în compartiment, femeia după el, dar se opri în uşă, aşteptînd ca Gvido să-şi pună schiurile în portbagaj.

— Permiteţi, şi pe ale dumneavoastră...

— Mulţumesc, răspunse ea sec şi îi dădu o geantă de voiaj mare, galbenă. Apoi se aşeză plină de importanţă lîngă fereastră.

Trenul se urni din loc şi o porni încet.

— Cît pe-aci să întîrzii! zîmbi uşor femeia. Ieri încă nu mă puteam hotărî dacă să merg, dar azi e o vreme... Am aruncat în geantă ce s-a nimerit şi la gară!

Cineva îşi vîrî capul pe uşa deschisă, însă, hotărîndu-se pesemne să nu deranjeze perechea, trecu mai departe.

— E cald aici...

Ea îşi dezbrăcă canadiana şi închise uşor uşa, lăsînd-o doar puţin crăpată.

— Dacă nu vă deranjează... E neplăcut să stau ca pe stradă...

— Mai e vorbă!?,

— Ce vreme splendidă, poate reuşim să ne şi bronzăm...

— S-ar părea că în ianuarie e cam devreme...

Părul femeii era uşor vopsit, ca să nu se vadă rarele fire albe. Îmbrăcămintea îi era scumpă, dar puteai să-ţi dai seama că trecuseră peste ea trei sezoane. Nu, era clar că nu-i dintre cele cărora le merge totul din plin.

Femeia se întinse spre geantă, Gvido se grăbi s-o ajute. Dar ea îi refuză ajutorul: se poate descurca şi singură. Din

buzunarul lateral al genţii scoase revista „Liesma” şi se apucă să o răsfoiască cu nepăsare, privind din cînd în cînd pe fereastră.

Trenul străbătea deja împrejurimile Rigăi. Pe ambele părţi se perindau teritoriile îngrădite ale întreprinderilor şi fabricilor, unde mai mult zăceau împrăştiate decît se păstrau cele mai diverse utilaje metalice şi doar datorită zăpezii nu arătau azvîrlite şi uitate, ca toamna, cînd pămîntul este plin de bălţi şi pe la garduri se usucă urzicile şi măcrişul.

Roţile ţăcăneau la joncţiunea şinelor tot mai des, prin dreptul ferestrelor fugeau tufişurile, care odată cu revărsarea zorilor nu mai păreau atît de negre şi mari.

Gvido aruncă spre femeie o privire plină de interes, încercînd să-i definească vîrsta. Douăzeci şi cinci, conchise el, deşi nu era pe deplin încredinţat. Părul lung, aproape negru, contrasta cu pielea albă, sprîncenele groase, îmbinate, buzele subţiri, silueta uimitor de graţioasă.

Surprinzîndu-i privirea, ea îşi desprinse brusc ochii de pe ilustraţiile colorate, se uită la Gvido cu ochii căprui mari şi zîmbi timid.

— Mă cheamă Ilona.

— Gvido Lieknis... — Se ridică. Inginer... — Se înclină adînc. Cărţile de vizită le-am uitat în frac.

— Ceea ce în general n-ai, nici nu poţi ţine minte!

— Pe cuvînt de onoare! Cum, necum, sînt un şef, am cîteva zeci de subalterni! se autoironiză Gvido, care era un excelent specialist, tovarăşii afirmau chiar că în domeniul tensiunilor joase nu-şi găsea egal, dar în ce priveşte avansarea rămăsese în urmă, nereuşind să se împace cu conducerea, şi mai era considerat şi extrem de orgolios. Prietenii îl sfătuiau să vină în timpul sărbătorilor la club, unde cu asemenea prilejuri era întinsă şi masa şi să discute ca de la om la om cu conducerea, care, se putea presupune, asta şi aştepta, dar considera că este sub prestigiul ei să facă primul pas. Conducerea se temea că, din cauza salariului destul de mic, pînă la urmă inginerul Lieknis se va transfera la altă întreprindere, deşi el, cu cunoştinţele pe care le poseda şi capacitatea de organizator, era cum nu se poate mai potrivit pentru postul de inginer-şef, care avea să se elibereze curînd, cînd titularul actual va ieşi la pensie.

Cauza conflictului lui Lieknis cu administraţia era extrem de neînsemnată. La o şedinţă Gvido i-a trîntit-o directorului: „Pe dumneavoastră, Fedor Mihailovici, nu vă interesează cum sîntem noi de fapt, ci cum apărem în rapoarte!” Ceea ce nu era întru totul adevărat, şi însuşi Gvido îşi dădea seama, dar cuvintele curajoase îi asiguraseră popularitatea în faţa unui auditoriu larg. La început se vorbise că inginerul are un spate tare devreme ce se încumetase el să facă aşa ceva, dar după aceea Lieknis dobîndise reputaţia unui persecutat pentru adevăr şi de patru ani purta această cunună de martir.

— Vă pot da şi dumneavoastră revista, propuse Ilona şi pentru o clipă el îi zări iar ochii, care puteau cuceri pe oricine.

— Adică să schimb discuţia atît de atractivă cu o doamnă pentru o revistă?!

— Ei bine, atunci aştept această discuţie! Şi puse de-o parte revista.

— Într-o clipă! Lăsaţi-mă doar să mă concentrez!

În acest timp cineva trase uşa si îşi vîrî capul în compartiment:

— Pardon!

— Vă rog. Intraţi! strigă Gvido recunoscîndu-l pe tînărul acela de doi metri, cu mustăţi blonde şi cu pulover gros presărat cu steluţe, care stătuse după el la rînd la casă.

— Pe undeva pe aici trebuie să fie şi locul meu. Şi tînărul se uită la bilet. Vagonul şase, locul douăzeci şi doi.

Intră în compartiment, se aşeză alături de Ilona şi îşi întinse picioarele lungi. Răspîndea un uşor miros de băutură.

— A, dar saltelele şi lenjeria de pat s-au împărţit? întrebă el deodată.

— Încă nu, răspunse supărat Gvido.

— Atunci e bine! Mă temeam că am întîrziat. M-am întîlnit cu nişte prieteni şi cu acest prilej am ras o tărie. Bulendrele mele au rămas la ei... O clipă! Tînărul băgă mîna sub pulover, scoase o hîrtie de trei ruble nou-nouţă şi neîndoită şi, ţinînd-o de un colţ, ca pe o ilustrată, o întinse femeii. Asta cînd o să aducă lenjeria, să plătiţi pentru mine. Şi puteţi să-mi faceţi şi patul. Ah, ce-mi place cînd o duducă îmi face patul, da şi ei ştiu că-i place treaba asta! Toţi sîntem din acelaşi aluat!

Pe faţa bancnotei întinse vecinei lui Lieknis scria cu litere mari: „Du-te la capul vagonului!”

— Nu doresc să mă ocup de patul dumneavoastră, răspunse tăios, supărată, femeia.

— Eh, v-aţi şi supărat. Şi tînărul făcu să dispară hîrtia de trei ruble.

Gvido nu se putea hotărî cum să procedeze, — totul se produsese atît de brusc. Îi veni în ajutor chiar tînărul.

— E clar! Vă incomodez, nu mă agreaţi! Ei bine, mă duc acolo unde sînt agreat! Se ridică. Dar diseară trebuie să mă întorc, din păcate, pentru că în zăpadă dorm doar cîinii eschimoşilor! La revedere.

— Plata pentru saltea şi pătură intră în preţul biletului, spuse împăciuitor Gvido.

— Ura! E ca şi cum aş fi cîştigat o jumătate de duzină de beri! Ieşi în coridor, dar imediat îşi vîrî capul înapoi în compartiment: Dom'le, se poate să vă zic două cuvinte?

Gvido privi la vecină, surise îngăduitor şi se ridică.

Tînărul închise uşa după ei.

— Prietene, dacă fata asta-i a ta, iartă-mă, spuse el preocupat. Eu am mai tras pe aici o duşcă cu prietenii…

— Nu-i nimic, totul e-n ordine…

Trenul zbura prin pădurea înzăpezită. Se părea că brăduleţii mai mici se băgaseră singuri în această zăpadă să se pitească.

— Nu, prietene, spune, ca să ştiu ce am de făcut.

— Care-i diferenţa?…

— Dacă tu n-o agăţi, atunci o agăţ eu… Noi avem acolo ale noastre, dar asta, îţi spun eu, e o bucăţică! Ce, nu vezi? Merge să se distreze! Uită-te la mîna dreaptă! Şi-a scos verigheta doar de-o oră, se mai vede urma. Dacă nu-ţi iese nimic, atunci nu mai garantez nimic… Aşa că, pe diseară!

Şi fără să mai aştepte un răspuns, plecă spre partea din faţă a trenului. În compartimentul alăturat cîntau vesel o veche romanţă despre o dragoste tragică neîmpărtăşită, iar la capătul vagonului un alt cîntec, dar acesta modern.

Ridicîndu-se pe vîrfuri, femeia scotocea în geanta ei galbenă. Bricheta o găsise, dar nu şi ţigările. Gvido coborî geanta din portbagaj, ca să-i vină mai uşor. Da, urma de verighetă era, flăcăul avea ochi ageri.

Mîna ei subţirică tremura uşor. Din nou li se întîlniră privirile şi în clipa aceea Gvido văzu ceea ce pînă atunci nu putuse să

înţeleagă, — supunerea tristă a omului urmărit fără întrerupere.

— Ies să fumez…

— Sînt gata să vă însoţesc! propuse el vesel.

— Mulţumesc, nu-i nevoie! Mă duc singură…

Dincolo de fereastră apăru o clipă gara Kangar şi cîţiva pasageri pe peron.

VĂDUVA

Cînd Margita coborî din tramvai, marele ceas electric de deasupra intrării indica ora şapte fără zece minute. De la staţie pînă la uşa turnantă nu avea mult de mers. Cu puţin înainte de şapte această distanţă se parcurgea, de obicei, aproape în coloană compactă, cu pas sprinten, căutînd în buzunare sau în geantă fişa de pontaj. Nimănui nu-i place să se explice cu şeful de atelier pentru o întîrziere de cîteva minute, de aceea fiecare grăbeşte pasul, pentru orice eventualitate, şi se strecoară repede pe uşa rulantă, ca prin palele roţii unei mori de apă.

Dar dincolo de intrare, după ce automatul marchează fişa de pontaj, tumultul se stinge. Majoritatea continuau drumul fără grabă, cu pas legănat. Numai cei care lucrau la banda rulantă, care pornea fix la şapte, alergau ca arşi.

Pînă la atelierul Margitei mai era încă o jumătate de kilometru. La început ea se rătăcise de cîteva ori, căutîndu-l în acest oraş denumit uzină. În oraşul cu clădiri construite de mult, fără structură, înnegrite de fum, alături de care se ridicau zidurile complet noi, din cărămidă refractară, cu ferestre mari cu canaturi multe şi cu grămezile de moloz încă neridicate din faţa uşilor, în oraşul acesta cu bulevarde drepte, asfaltate, de-a lungul cărora se întindea liliacul înalt, care tocmai înflorise, în oraşul acesta cu stradele înguste şi întunecoase, unde tot timpul, doar dacă nu se organizează vreo muncă voluntară, zac diferite fiare vechi şi lucesc băltoace măslinii. Electrocarele trec pe aici ca nişte bărci cu motor, proiectînd trombe de apă murdară.

La atelierul de turnătorie doi tineri muşchiuloşi, goi pînă la mijloc, aruncau cu lopeţile pămîntul pentru forme. Transpirate,

acoperite de praf negru, trupurile străluceau de parcă ar fi fost unse cu ulei. Unul avea pantaloni militari şi centură. Deşi turnătoria lucra după un grafic special, — ceea ce însemna că rar se întîmpla ca, liberele să cadă sîmbăta şi duminica, că lucrul se desfăşura în trei schimburi, întrucît cuptorul Martin funcţiona cu foc continuu şi nu se mai oprea decît poate pentru reparaţii, — aici nu se ducea lipsă de oameni. Pesemne pentru că exista posibilitatea unui cîştig bun, după terminarea unor cursuri de calificare foarte scurte. În special erau atraşi aici tineri recent lăsaţi la vatră, care înainte de armată nu reuşiseră să-şi facă o meserie mai bună.

— Priveşte, încă o mititică de la menajerie! aruncă vorba un flăcău deşirat, observînd-o pe Margita. Celălalt prinse imediat vorba.

— Ei, puicuţo, ce-ai făcut azi-noapte de ţi se închid ochişorii de somn?

Margita nu găsi ce să răspundă, doar îşi sumeţi capul şi trecu fără să scoată o vorbă pe lîngă cei doi tineri obraznici. Cu paşi mărunţi însă, punînd un picior în faţa celuilalt, aşa cum se cere la Casa de mode, pentru a arăta mai graţioasă şi pentru a-şi legăna mai mult şoldurile.

Trecînd de colţ, începu din nou să se gîndească la cizmuliţele pe care trebuia să le cumpere acum, că la iarnă nu le mai găseşti. Ah, dacă ar avea măcar o prietenă care să lucreze într-un magazin de încălţăminte, problema s-ar rezolva de la sine. Dar vezi că n-are o asemenea prietenă. Atunci începu să socotească rubedeniile şi trebui să recunoască cu durere că s-a născut în cea mai mediocră familie, în care singurul om cu „relaţii”, era unchiul Janis, care avea un fost coleg de şcoală încărcător la un depozit de lemne şi datorită lui erau asiguraţi cu lemne bune şi uscate.

La vestiarul de femei nu mai era nimeni, dar nici în cel pentru bărbaţi, despărţit cu un paravan de lemn, nu se auzeau uşile de la dulapuri. Margita se uită la ceas şi începu să se schimbe. Nu avea de ce să se grăbească, primul frigider va părăsi banda de montaj cam peste zece minute. Abia atunci va auzi glasul lui Ajvar: „Marga, preia marfa!”

Îmbrăcîndu-se, Margita se privi în oglinjoara fixată pe partea interioară a uşiţei dulapului. Bustul şi talia sînt ideale, gîndi bucuroasă. Apoi luă centimetrul — avea încă timp — bustul:

optzeci şi opt; talia: şaizeci şi trei. Oricare şi-ar fi dorit aşa ceva!

În acel moment se deschise cu zgomot uşa de la vestiarul bărbaţilor şi dincolo de paravan se auziră glasuri răstite. Margita recunoscu îndată pe maistrul principal, dar după frazele întretăiate nu putu recunoaşte de la început cine-i celălalt. Abia după un timp ghici că maistrul discuta cu adjunctul şefului de atelier. Cei doi trînteau uşile dulapurilor şi căutau ceva. Înseamnă că iar nu venise la lucru vreunul de la linia de montaj şi maistrul căuta uneltele acestuia pentru a le da înlocuitorului. Pentru a ajunge la mulţimea de şuruburi şi piuliţe situate sub agregatul frigiderului, şurubelniţele şi cheile obişnuite nu erau bune — trebuiau îndoite într-un anumit unghi, fie că făceai rost de aşa ceva, fie că ţi le modificai singur.

— M-am săturat! se auzi vocea maistrului. Îmi dau demisia! Aici e grădiniţă de copii, nu atelier!

— Consideră că asta-i crucea pe care trebuie s-o porţi…

— Dar nu mai pot! Nu pot ca după-amiaza să bîjbîi prin toate ungherele şi să-i trezesc pe cei care trag la aghioase! Ce treabă am eu că ei s-au zbînţuit ieri pînă la ora cinci la dans? Dacă ar fi după mine, aş închide toate cluburile astea care organizează dansuri în zilele de lucru!

— Dar nu ţi se dă asemenea putere.

— Nu. Şi de-asta şi plec!

— Comitetul Comsomolului nu va fi de acord.

— Păi, eu am primit să fiu maistru-şef la un atelier comsomolist, nu la un ansamblu experimental al Comisiei pentru problemele minorilor! Un puşti poate să nu vină la lucru şi zece zile, iar eu nu-l pot da afară! Şi de cîte ori poţi organiza acelaşi spectacol? Mucoşii îşi bat joc de noi. Alaltăieri prietena ta Lidka a fost pusă în discuţie: din nou a fost prinsă noaptea cu un marocan sau tunisian în hotel şi din nou se jură că n-o să se mai întîmple.

— Doar ştii că pe Lidka o ţinem datorită maică-si. Nu pot să înţeleg cum o femeie atît de cumsecade a crescut o asemenea zmucită. Şi totuşi Lidka lucrează destul de bine.

— Cînd vine la lucru. Dar asta nu se întîmplă prea des!

Nu era uşoară viaţa unui maistru la atelierul de frigidere!

Ideea privind înfiinţarea atelierului comsomolist apăruse încă pe cînd clădirea nu era pe de-a întregul gata. Se părea că apăruse posibilitatea de a crea un atelier model, care, ca un far pe malul mării, să arate calea de urmat întreprinderilor din alte raioane şi din întregul oraş. Un atelier unde va fi curăţenie şi ordine, un nivel ridicat de civilizaţie a muncii şi un interior modern. Pe scurt, unde totul va arăta în aşa fel încît cel mai cusurgiu dintre străini să rămînă cu gura căscată şi să tot scoată exclamaţii de mirare. Iar pentru ca acesta să fie cu adevărat un atelier, al tineretului, patronajul asupra cadrelor şi-l asumase comitetul Comsomolului. Nimănui din cei care doreau să lucreze acolo nu i se promisese marea cu sarea şi totuşi se adunaseră cam cincizeci de amatori. Vreo zece luase biroul de construcţii, încă zece aparatul administrativ, iar ceilalţi alcătuiseră destul de repede un colectiv harnic şi puternic. Probabil datorită faptului că în majoritate veniseră din alte ateliere şi nu de-a dreptul de pe stradă. Trei zile pe săptămînă săpau, betonau, tăiau. şi băteau cuie de zor pentru a putea da cît mai repede în exploatare clădirea, iar celelalte două zile, într-o încăpere mică, din alt colţ al uzinei, deprindeau viitoarea meserie. Acolo oricine putea să-şi exerseze mîna ajustînd uşile ştanţate, mînuind aparatul de sudură fină, şlefuind, montînd compresoarele. Cu mijloacele vechi, nemodernizate, în noul atelier se realiza o duzină de frigidere pe lună, finisate ca o bijuterie şi şefii de peste tot îşi aduceau oaspeţii aici ca să le admire. În afară de asta, ziarele răspîndiseră vestea că acest frigider încăpător, care se fixa de perete, costa doar o sută douăzeci de ruble şi era destinat bucătăriilor mici. De soarta frigiderelor se interesau locuitorii din aproape toate republicile. La început producătorii nu mai puteau de bucurie, văzînd atîta interes faţă de producţia lor, dar la sfîrşitul verii căzură pe gînduri.

Atelierul lua avînt, liniile de montaj şi liniile semiautomate se puneau în funcţiune una după alta. Pentru servirea acestora era nevoie de noi şi noi muncitori. Ei intrau în colectivul deja format şi diluau fondul de aur al vechilor lucrători. Începură să apară şi din aceia care eludau modul normal de angajare, — fiii şi fiicele unor părinţi cu influenţă: unul căzuse la examenele de admitere, altul sperase sa nu-şi murdărească mîinile, gîndind că, oricum, aici e o producţie fină. Pentru

prima dată, la întrebarea de ce n-ai fost la lucru ieri, maistrul primi răspunsul: mi-a fost teribil de somn dimineaţa. Conducerea convocase de urgenţă o consfătuire de producţie şi hotărîse ca pentru fiecare absenţă nemotivată să-l retrogradeze pe vinovat pe timp de o lună ca încărcător. Încărcătorii cîştigau un salariu mai mare, dar munca era mai grea, iar condiţiile, mai ales toamna în ploaie şi iarna în ger, erau mult mai grele decît în atelier. Ca rezultat, apăruseră dispoziţii scurte şi întemeiate de retrogradare în muncă, pe care maistrul şi şeful de atelier le semnau imediat cu o bucurie pe care nici nu încercau s-o ascundă. Ah, dacă ar fi ştiut sărmanii că peste o jumătate de an ei înşişi vor ruga adunarea generală să anuleze hotărîrea anterioară, întrucît cei ce vor încălca disciplina la ei vor fi atît de mulţi de ar fi putut să asigure încărcători nu numai pentru atelierul lor, ci şi pentru toată uzina!

Cei care rămîneau, totuşi, deveneau peste un timp tineri lucrători obişnuiţi, cu un simţ al datoriei obişnuit şi le aduceau bucurie părinţilor. Despre exemplul pozitiv al acestora se vorbea la radio, televiziunea organiza interviuri cu cei mai buni, iar ziarele nu doreau nici ele să rămînă mai prejos.

— Bravo, bravo! îi băteau entuziasmaţi pe umăr pe cei de la fabrica de frigidere conducătorii diferitelor fabrici şi uzine. Vedeţi, noi nu putem aşa ceva!

Şi acest „noi nu putem aşa ceva” era afirmat cu tărie peste tot, dar cel mai mult la Comisia pentru problemele minorilor, care le trimitea şi lor tineri greu de educat, pentru care era nevoie nu numai de o zi redusă de muncă, dar şi — în consecinţă — de condiţii mai bune de muncă, şi acestea pe seama celorlalţi muncitori. Iar în loc de mulţumiri, numai întîrzieri şi lipsuri nemotivate. Şi, pe deasupra, mai trebuia să şi roşeşti pentru actele lor de huliganism, mici furturi, consumarea de băuturi alcoolice în locuri publice şi să asculţi tînguirile fără sfîrşit ale mamelor lor.

Aceşti conducători foarte „neputincioşi” erau oameni înţelepţi, lăudînd peste măsură pe cei de la fabrica de frigidere şi chiar găsind o bază teoretică pentru activitatea acestora: tinerii îi înţeleg mai bine pe tineri, îi influenţează mai uşor, fiind împreună nu numai la lucru, dar şi la distracţii.

Unde ai atîţia vulturaşi comsomolişti, acolo ai şi succesul asigurat!

„Cum de nu ne-a trecut aşa ceva prin minte chiar nouă?” se mirau cei de la Comisia pentru problemele minorilor şi trimiteau iarăşi şi iarăşi doar la atelierul de frigidere. Curînd, acolo fiecare al şaselea tînăr era cu probleme, nivelul disciplinei scăzu simţitor, întrucît se dovedi că nu numai cei buni îi pot influenţa pe cei răi, ci şi invers. Iar cînd frigideriştilor li s-a mărit planul de producţie, ceea ce a dus la lipsa unor piese, care le primeau de la alte ateliere, întreruperea procesului de muncă s-a reflectat, de asemenea, asupra disciplinei, iar lucrul în asalt din a doua jumătate a lunii se dovedi a acţiona ca o lovitură de ciocan dată calităţii.

„Să-mi comand cizme la «Eleganţa»?” se gîndi Margita, terminînd să se îmbrace. Dar la atelierul de acolo trebuia să stai la coadă încă de cu seara. Însă aşteptarea îndelungată la coadă o speria mult mai puţin decît preţul probabil al comenzii. La întoarcerea spre casă trebuia să rezolve această problemă. Dar dacă se iveşte un model pe care şi-l poate permite o fată cu un salariu de o sută de ruble?

Pe cînd intra în atelier, văzu că nu întîrziase, — Volodea abia fixă uşile la primul frigider, iar Ajvar nu se vedea deloc. Cei doi executau ultimele operaţiuni de montare, cele mai importante. Dimineaţa, pînă cînd se putea descurca de unul singur, Ajvar dădea fuga la secţiile de prelucrare metalică şi vopsitorie să vadă dacă schimbul este asigurat cu forţă de muncă şi dacă se întrevede că pot avea loc goluri de producţie, se ducea la atelierul de ştanţare pentru ca să scoată, cu binele sau cu răul, piesele de care avea nevoie şi apoi le căra singur la vopsitorie. Apoi verifica cu atenţie grămezile de materiale izolatoare şi examina cutiile agregatelor frigorifice. Trecea de-a lungul benzii rulante, se uita dacă le ajung fetelor piesele mărunte şi numai cînd se convingea că totul este în ordine se aşeza alături de Volodea şi se apuca de munca sa propriu-zisă. Iar dacă ceva lipsea, Ajvar îl căuta pe maistru şi făcea un asemenea tam-tam că acesta fugea ca din puşcă pe la magazii să caute ce trebuie. Maistrul nu se încumeta niciodată să-i ceară explicaţii, întrucît Ajvar tocmai termina Politehnica. Din cînd în cînd încercau să-l avanseze, vrînd să-l prindă într-un vîrtej din care să nu mai

aibă ieşire, dar în ultima clipă Ajvar găsea cîte o motivare atît de convingătoare încît pentru un timp îl lăsau din nou în pace, iar el declara triumfător:

— Rămîn la şaibă! Ce altceva poate face omul dacă are trei copii?!

Datorită aprovizionării de dimineaţă, controlului şi priceperii oamenilor din toate secţiile, ce executau orice fel de operaţii, această linie de montaj aproape că nu cunoştea întreruperi. Ajvar şi Volodea obişnuiau să lase cîte ceva şi schimbului doi. Iar aceştia se străduiau să preia experienţa, dar nu le reuşea nimic. Nu aveau acolo pe nimeni cu o asemenea autoritate, care să poată trimite pe oricine în orice secţie să ajute, dacă asta ar fi fost în interesul întregii brigăzi. Chiar şi maistrul-şef nu reuşea să facă aşa ceva, ca să nu mai vorbim de maiştri. Uneori lui Ajvar i se imputau acţiunile personale, dar el le-o reteza scurt:

— Noi venim la lucru să muncim. De dormit putem să dormim şi acasă, ba chiar acolo e mai comod. Da, noi venim să cîştigăm. Dar dumneavoastră pentru ce veniţi aici?

Cîştigurile în brigadă erau atît de mari, încît normatorul ofta şi bucuros ar fi tăiat la jumătate tarifele, dar nu putea face nimic din cauza schimbului doi, căruia nu i-ar fi rămas decît ceva mărunţiş şi oamenii s-ar fi împrăştiat la alte ateliere fără ca măcar să se uite înapoi.

— Chiaburi nesătui! mormăia normatorul, cercetînd situaţia pe care o luase de la contabilitate ca să i-o arate şefului de atelier. Pe de-o parte şi şeful era într-o situaţie cam dificilă, iar pe de altă parte măcar de-ar fi fost în atelier mai mulţi asemenea nesătui!

Cînd Volodea o observă pe Margita, aceasta şedea deja la biroul său, completînd certificatele de garanţie ale frigiderelor.

— Salut!

— Bună ziua, Volodea! răspunse oficial Margita. Eşti gata?

— Cînd o să fie gata, te strig… Nu se închide bine uşiţa…

„De ce chiar la «Eleganţa»? Sînt doar şi ateliere mai ieftine… Ah, dacă aş avea măcar o vînzătoare cunoscută! Nici n-ar trebui să le ţină sub tejghea… Mi-ar spune doar cînd se aşteaptă să le vină…”

— Arabul ăsta avea un sacou roşu ca focul, cu revere strălucitoare… Eu, în general, nu pot suporta arabii. Dar ăsta

era un tip super, vreun conte ceva… Îţi imaginezi ce efect cînd am intrat în sală? El cu sacoul roşu şi părul negru ca pana corbului, eu blondă… El mă conducea cu vîrful degetelor de cot… — auzi Margita cum povestea Lidka toate acestea în spate. Pe ea, împreună cu o fetişcană, prietenă, o puseseră sa spele frigiderele. Se auzea cum hîrîie cu periile şi cum plescăie apa pe pardoseala de beton.

— Păi, tu eşti roşcovană, obiectă fetişcana.

— Totuna, sînt considerată blondă, răspunse Lidka.

— Marga, ia marfa! strigă Volodea peste umăr şi se apucă de lucru la frigiderul următor. Pe banda rulantă, care continua să alunece, întoarse frigiderul cu spatele. Repede. Baza turnantă nici nu apucă să scîrţîie. Puse un arc, strînse patru şuruburi, vîrî şurubelniţa în buzunarul exterior şi întoarse frigiderul la loc. Frigiderul încă se mai clătina cînd mîna stîngă pipăi în spate, pe raft, uşiţa, o ridică şi aproape fără ajutorul mîinii drepte, o prinse în balamale. Nici o mişcare de prisos. Ai fi zis că-i un automat perfect.

Margita luă certificatul frigiderului, ştampila de control şi se ridică de la birou.

Treaba ei dura două-trei minute. Trebuia să verifice dacă numărul compresorului corespunde celui din certificat, să închidă capacul vasului de expansiune, să controleze cu atenţie dacă nu sînt crăpături la cutia de plastic, cît de bine se închide uşiţa. Vîra calibrul sub banda de cauciuc adeziv şi-l clătina într-o parte şi alta. Apoi se uita dacă rostul nu depăşea o zecime de milimetru.

— Ascultă, Marga, spuse Volodea, fără să-şi întrerupă munca. Ajvar şi cu mine ne-am gîndit… Poate, ai vrea să treci la noi la banda rulantă? Altfel ne e teamă să nu vină vreunul de pe stradă… Vei lua trei-patru roşioare[1] mai mult. Nu-i nevoie să dai răspunsul acum, mai gîndeşte-te…

— Îhî… — mormăi Margita. Puse ştampila pe frigider, o aplică şi pe certificat, vîrî certificatul în spirala ţevii capilare şi se duse înapoi la birou. Frigiderul trecu pe lîngă ea şi dispăru în magazie fără zgomot. Popasul lui pe banda rulantă era doar jumătate de treabă: pînă la ambalare, mai avea de trecut prin diferite verificări — regimul de funcţionare şi consumul de energie.

[1] Bancnote de zece ruble, care au culoarea predominantă roşu-maroniu.

Încă patruzeci de ruble pe lună o ademeneau, însă o speria ritmul încordat de lucru al lui Ajvar şi Volodea. De cum te scoli dimineaţa, să tot trudeşti pînă seara. Rita pleacă potrivit decretului, probabil că o vor în locul ei.

Era cea mai murdară operaţiune pe linia de montaj, trebuia să lucrezi cu clei şi fierăstrău. Să pregăteşti bucăţi de polistiren expandat pentru izolaţie. Polistirenul se sfărîmă, bucăţelele se electrizează şi se lipesc de îmbrăcăminte ca bucăţelele de hîrtie de chihlimbarul frecat. Nu, acolo nu te duci să lucrezi în halat de atlas strălucitor, bine călcat. Şi, în general, acolo e ca într-un butoi, în capătul ăla al liniei de montaj peste tot sînt numai grămezi de plastic spongios şi carcase de frigider proaspăt vopsite. E drept, acolo rar se mai uită cîte cineva la ce faci. Pînă cînd îţi pregăteşti dimineaţa locul de muncă, iar seara aduni tot, a şi trecut o jumătate de oră, dar şi aici, la controlul tehnic, poţi să întîrzii cîte un pic, că nu iese gălăgie.

Cîntărind tot ce era „pentru” şi „împotrivă”, Margita continua să completeze certificatele. Cînd completezi deodată mai multe, treaba merge mai cu spor.

Peste o oră luară o pauză de cinci minute pentru fumat, iar Ajvar şi Volodea se apucară să discute perspectiva imediată.

— Margita nu va accepta, trase concluzia Ajvar. Pînă nu se măritră nu are chiar atîta nevoie de cei treizeci-patruzeci în plus, maică-sa o să-i dea întotdeauna o farfurie de supă. Dar prestigiul? Dacă nu va mai fi la control, n-o să mai ai cui să-i zici cu glas mieros: Marga, uită-te la dulăpiorul ăsta, parcă merge! Marga, nu băga în seamă zgîrietura asta, o vopsesc imediat! Maică-sa aşa a educat-o — că trebuie să munceşti doar ca să-ţi ajungă să mănînci şi să te îmbraci. La şcoală învăţase că nivelul de trai creşte an de an şi, uite, ea aşteaptă cu sacul deschis. După ea, dacă atelierul ăsta ar lua foc, nici n-ar clipi măcar. De lucru se găseşte tot timpul, indiferent ce faci. În timp ce pentru tine asta ar fi o tragedie. Pentru toţi care au început aici ar fi o tragedie…

— Cred că o nedreptăţeşti…

— N-o nedreptăţesc — şi ăsta-i lucrul cel mai groaznic.

Apoi Ajvar vorbi despre propunerea de a întări disciplina, care găsise un ecou pozitiv la conducere. După propunerea sa, maistrul va trebui să treacă cu autobuzul uzinei la opt şi

jumătate pe la toţi cei întîrziaţi şi-i va aduce la uzină. Volodea credea că acest privilegiu al întîrziaţilor îi va face şi pe ceilalţi să nu se scoale mai devreme şi curînd va fi nevoie de două autobuze.

— După toate probabilităţile, în locul Ritei va veni o mînză leneşă, pentru că în brigada noastră sînt doar Lidka şi Rolis, de care în ultimul timp nu te mai poţi plînge, se aprinse Ajvar. Celelalte au deja cîte cinci-şase asemenea podoabe.

— Dacă întîrzie — cîţiva ghionţi! Se lasă pe tînjală — cîţiva ghionţi! La vestiare. Ca să nu vadă nimeni.

— Makarenko!

— O să vezi, ajută! Şi dacă nu ajuta — va cere singur să fie mutat în alt loc de muncă! N-am de gînd să-i cocoloşesc şi să pierd la leafă pentru ei!

Tresărind, banda rulantă se pusese din nou în mişcare.

IANUARIE

Trenul schiorilor mergea fără să oprească prin gări, de parcă ar fi fost un expres internaţional. Cîntăreţii din compartimentul alăturat se potoliră, pregătindu-se puţin cîte puţin de coborîre — îşi îmbrăcau puloverele, cei ce se leneviseră se grăbeau să-şi ungă schiurile, îşi aranjau proviziile, pentru că masa urmau s-o ia lîngă focul de tabără.

— Aţi fost la carnavalul de la Gajzin anul trecut? întrebă Gvido.

— Să vedeţi, eu sînt începătoare în ale schiului. După o întrerupere îndelungată, vreau să încerc din nou!

— Aha, atunci vă pot da cîteva sfaturi preţioase! Întîi în ce priveşte ruta...

— Nu ţine! În uimitorii ei ochi căprui jucau drăcuşori. Cunosc deja ruta. Am închiriat verile o cameră aici în Ergli. Nu chiar în oraş, ci cam la cinci kilometri. Un loc dumnezeiesc. Rîu, soare, dealuri, nici un vecin, lapte proaspăt cît îţi doreşte inima!

— Înţeleg, luaţi şi vaca cu dumneavoastră de la Riga.

— Asta mai lipsea! Ironia fără intenţie nu-i scăpă însă. Vaca era a bătrînei care mi-a închiriat camera. O fiinţă extrem de simpatică şi îndatoritoare.

— O, văd că vreţi pur şi simplu să mă lăsaţi în voia soartei. Să rămîn, cum se spune acum, singur în doi cu acest mustăcios, care are un tact uimitor. Sper că nu mă va sili şi pe mine să-i fac patul!

De mult făceau echilibristică pe linia dincolo de care începe un flirt. Gvido, la început cu acea uşurinţă pe care ţi-o dă simpla prezenţă a unei femei frumoase, în timp ce ea cu acea intenţie, abia simţită, în intonaţia unei femei măritate pentru care viaţa de familie a devenit o povară şi care doreşte ca măcar cîteva zile să se simtă liberă. În situaţia ei, chiar şi cel mai stîngaci compliment îşi putea atinge scopul, trezind nechibzuinţa fetişcanei adolescente amestecată cu temerea de a trece pragul permis.

„Să vezi că-i plac”, gîndi cu satisfacţie Gvido şi continuă jocul nevinovat.

— Şi mie îmi place lăpticul proaspăt...

Ilona făcu o faţă serioasă, tăcu îndelung, apoi întrebă brusc:

— Sînteţi căsătorit?

— Nu.

— Atunci ascultaţi sfatul meu — nu vă căsătoriţi!

Inginerul Lieknis avea treizeci de ani, dar deja căpătase complexul burlacului. I se părea că toate femeile cunoscute se gîndesc numai cum să-i pună pe cap căpăstrul căsniciei. Burlacii nu sînt totuşi duşmanii sexului frumos, dar stau mereu cu atenţia încordată precum mustangii din preerie, care sînt adesea urmăriţi de cowboy-i cu lasoul pregătit. Romanele lor de dragoste sînt scurte şi în ele nu-şi găseşte loc nebunia, care dă dragostei atîta frumuseţe irepetabilă. Burlacii se tem să lase dragostea să se apropie de ei, întrucît trăiesc cu credinţa că aceasta se lasă cu pensii alimentare şi hotărîri judecătoreşti de reţineri. Ei caută femei fără pretenţii şi fără iluzii şi pe urmă singuri se miră că în aceste relaţii le lipseşte ceva. Şi, deşi nu aşteaptă de la căsătorie nimic bun, pînă la urmă se căsătoresc totuşi, doar pentru că altfel bărbaţii nu pot avea copiii lor. Şi se spune că devin soţi ideali şi taţi grijulii, care de la lucru se întorc întotdeauna la timp, îşi pun din antreu papucii călduroşi şi, în aşteptarea cinei, citesc cel puţin trei ziare. Iar dacă mai tîrziu, cînd se adună anii, admit anumite situaţii, extrem de rare şi extrem de neînsemnate, asta se întîmplă numai pentru a-şi dovedi lor înşile că mai sînt

în stare să cucerească. De fapt, chemarea lor este viaţa conjugală cea mai puritană şi trece destul de mult timp pînă îşi dau seama de acest lucru.

Cuvintele Ilonei îi sugerară lui Lieknis că este privit ca un potenţial cuceritor cutezător şi faptul acesta îl măguli.

„Mi-e milă de tine, prietene necunoscut, se adresă cu prefăcută compătimire în sinea sa soţului Ilonei. Nu mai lăsa altădată singură o asemenea frumuseţe de soţie! Se poate întîlni cu atractivul şi talentul inginer Gvido Lieknis.”

Eticheta trebuia respectată… Gvido promise Ilonei s-o ajute să-şi însuşească abc-ul schiului, să facă un foc, să facă o ţepuşă şi să frigă cum se cuvine cîrnăciorii vînătoreşti. Îi promise o zi minunată, o seară minunată şi o dimineaţă minunată. Îşi exprimă o singură părere de rău, că noaptea va trebui să se întoarcă la trenul de schiori şi să o lase pe Ilona singură în căsuţa ei pustie. Sau poate că bătrîna va mai găsi o saltea pe care să se poată dormi? El ar fi gata să-i plătească pentru asta. Ba mai mult, în rucsac are o sticlă de coniac bun şi ciocolată. Poate că se înmoaie inima aspră a bătrînicii?

— Eu cred că da, răspunse jenată Ilona. Loc este berechet acolo…

— Ei, totuşi…

— O să spunem că sînteţi vărul meu.

— Bună idee!

— În general, bătrîna e înţelegătoare.

— Asta sună foarte promiţător.

— Poate că am şi spus-o foarte promiţător.

— Sînteţi pur şi simplu minunată…

— Iar dumneavoastră îmi păreţi foarte simpatic şi îndatoritor.

Clădirea gării şi peronul din Ergli, asupra cărora o asemenea năvală a hunilor se revărsa numai iarna, se cutremurau de zăngănitul schiurilor, larma strigătelor, huruitul maşinilor ce soseau, bulgărilor de zăpadă azvîrliţi, indicaţiilor cum să se fixeze rucsacurile, lătratul cîinilor pierduţi, care amuşinau în căutarea stăpînilor chiar în mijlocul mulţimii.

— Parcă-s copii mici! spuse cu blîndeţe o băbuţă, care stătea în apropiere în faţa unei prăvălioare cu alimente şi privea cu interes această babilonie.

Mulţimea se îndreptă spre centrul oraşului, direcţie în care se găseau şi colinele cu pîrtiile de schi.

Numai doi oameni traversară liniile: un bărbat cu rucsacul în spate şi o geantă de voiaj galbenă în mînă şi o femeie într-o canadiană de aceeaşi culoare, cu schiurile pe umeri.

Cotind după pădurice spre drumul care înconjoară Ratukalisul, cei doi îşi puseră schiurile şi porniră fără grabă mai departe. Drumul era bătătorit de maşini, aşa că schiurile femeii o luau mereu razna.

— Nu-i nimic, o linişti bărbatul. O să dăm de zăpadă, eu o iau înainte şi o să fie mai uşor! Se vede că n-ai fost campioană.

— Am făcut gimnastică artistică. Pe cuvîntul meu! Pe undeva pe aici trebuie să fie o cărare care coteşte spre stînga. Pe ea ieşim pe lac. Dar nu te temi să treci peste lac?

— Mă tem, dar nu arăt!

— Aşa să faci! Aha, uite şi cărarea! Cînd ajungem la lac, pe partea cealaltă, pe deal, e un foişor de pază, trebuie să ne ţinem pe direcţia lui. Mergi primul?

— E singura posibilitate de a mă îneca sub privirea ta spunîndu-ţi: „Pe veci al tău!”

După dezgheţul mare gheaţa nu putea fi groasă şi bărbatul se străduia să se ţină la distanţă de copci. Pescarii le marcaseră cu crengi de brad sau pin, pentru a le putea găsi chiar pe viscol. Sau poate că nici nu le făcuseră cei care pescuiau cu momeală, ci vreun braconier, care pusese setcă pentru ştiucă şi mai pe seară avea să vină după pradă.

Pe malul stîng Gvido văzu o casă mare construită din piatră cioplită. Pe lîngă foişorul de lemn, pe fundalul orbitor al zăpezii, mişunau schiorii ca nişte furnici care ba apăreau, ba dispăreau după culme.

— Ne-au luat-o înainte, spuse Gvido. Acolo se şi schiază!

Se opri şi privi în urmă. Deşi se străduise să meargă încet, Ilona rămăsese mult în urmă. Schiurile nu prea o ascultau, faţa îmbujorată i se făcuse şi mai frumoasă, canadiana descheiată atrăgea fără voie privirea asupra pieptului care tresălta sub jerseul subţire.

„Te poate scoate din minţi una ca asta”, se gîndi Gvido şi se întoarse.

— Încotro mai departe? întrebă el.

— Nu-i nevoie să urcăm dealul… Pe la poalele lui…

Pe pantă schiurile se afundau adînc în zăpadă, uneori chiar intrau sub ea.

„Dacă bătrînica ne refuză găzduirea peste noapte, va trebui să ne întoarcem amîndoi la Ergli şi să ne cazăm la hotel. Nu se poate să nu aranjăm asta cu bani!”

Traversară drumul mare, deschis în zăpadă de un buldozer. Pantele acoperite de zăpadă păreau tăiate în marmură albă.

— De aici luaţi-o drept spre stejarul mare de colo, iar cînd vom fi acolo, aproape că am şi ajuns la rîuleţ. Cei doi tot amestecau pe „tu” cu „dumneavoastră”.

„Ia te uită ce pustietate de pădure, se gîndi Gvido. Nu se vede nici o casă. “

Şi în acea clipă zări în depărtare rîul Ogra, ale cărui maluri erau marcate de coroanele sălciilor şi de gheţuri groase. În locurile neîngheţate curentul îngrămădise sloiurile unele peste altele, iar acum, sub soarele de amiază, gheţurile scînteiau în diferite culori.

— Formidabil! oftă fermecat Gvido.

— Trebuie să trecem rîul, spuse Ilona. Casa e pe partea cealaltă.

— Mergi înainte...

— Mi-e teamă.

— Atunci sărută-mă la despărţire! și îşi întinse obrazul.

De sărutat nu-l sărută, însă se lipi strîns de obrazul întins şi încremeni aşa o clipă. Părul mătăsos îl gîdilă pe gît.

— Gata. Du-te... — şopti Ilona.

Gvido îşi făcu vînt şi se repezi în jos, ridicînd nori de zăpadă strălucitoare în razele soarelui. În atingerea acestei femei era atîta gingăşie reţinută şi mîngîiere încît aceasta îl sperie. I-ar fi plăcut ca tînărul mustăcios cu pulover gri să aibă dreptate că Ilona e doar în căutarea unei aventuri de o noapte, însă nu prea mai credea în asta. Totul arăta că întîlnirea întîmplătoare poate nu se va mai termina chiar aşa cum se planificase. Situaţia era pentru el stranie, necunoscută, deşi teoretic prevăzuse că odată şi-odată asta se va întîmpla...

Panta era destul de uşoară, însă Ilona se temea totuşi să-şi dea drumul pe schiuri şi coborî în trepte pînă la jumătate.

Se opriră pe mal, privind cum curge apa repezindu-se printre pietrele acoperite de gheaţă, dispărînd sub mantia de gheaţă

ornată cu ţurţuri străvezii şi repezindu-se tot atît de vijelios afară.

Pe cel ce cunoaşte Ogra îngrămădirile de gheţuri de pe maluri nu-l pot mira, ele arată doar că în timpul gerurilor de toamnă nivelul rîului este destul de ridicat, apoi scade mult, între gheaţă şi apă formîndu-se un spaţiu liber. Minunatul pod de gheaţă îşi susţine o vreme propria greutate, dar prima zăpadă îi năruie vrînd-nevrînd.

La dreapta, stînga şi în faţa lor se întindea o mică lume de basm. El cuprinse femeia cu braţul de-după umeri şi o trase spre sine simţind dăruirea trupului ei.

— Eşti măritată?

— Să nu vorbim de asta, te rog...

Dar în tîmplele ei sîngele pulsa şi îşi spunea cu groază: „Ce fac! Ce fac!”

Poate că s-ar fi întors la Ergli, dacă Gvido n-ar fi pornit pe mal, căutînd un loc liniştit sau unde gheaţa să fi format o punte.

— Uită-te, pe aici a trecut o vidră. Şi Gvido îi arătă urmele dese de labe palmate. Blana ei face pe puţin trei sute.

— Da, da, rîse. Ilona şi dădu din cap. Faptul că s-a pomenit de bani îi alungă slăbiciunea — lumea redevenise reală.

De undeva, de dincolo de pădure, se auzeau nişte lovituri. Sunetele se propagau uimitor de clar pe deasupra vîrfurilor de brazi şi Gvido se gîndi: cineva bate piroane sau pene. Peste tot se găsesc oameni grei de cap care nu se gîndiseră de cu toamnă să-şi adune lemne şi nu pot aştepta pînă cînd soarele o să încălzească pămîntul; că atunci doar munca ar fi de două ori mai uşoară.

La următoarea cotitură, o grămadă de sfărîmături de gheaţă atîrna deasupra apei ca spinarea zimţată, alb-albastră, a unui crocodil. Gerul lipise gheţurile de parcă ar fi fost cimentate, dar curentul puternic al apei rosese gheaţa de jos. În locurile mai degajate, unde gheaţa era mai subţire, chiar se străvedeau pietricelele de pe fund. Gvido îşi scoase schiurile şi porni primul. Mergea cu atenţie, încercînd întîi cu vîrful bocancului fiecare bucată de gheaţă, apoi se lăsa cu greutatea întregului corp, gata în orice, moment să sară înapoi. Şi numai după această verificare temeinică punea

ambele picioare pe ea şi începea să încerce mai departe drumul.

— Ilona! o strigă el, în sfîrşit, de pe malul celălalt. Numai să nu-ţi dea prin gînd să te abaţi într-o parte, mergi drept pe urmele mele!

Gvido urmărea cu o plăcere neascunsă mişcările ei graţioase; în sfîrşit întinse mîinile în întîmpinarea ei şi dintr-o zvîcnitură o smulse în sus, pe malul sigur. Şi deodată ea se pomeni foarte aproape de el. Feţele erau aproape, ochii erau aproape, buzele erau aproape. Mult prea aproape…

Sărutul fu lung şi lacom. Lacom, chiar aşa se gîndi Gvido, abia trăgîndu-şi răsuflarea. Nimic în acest sărut nu mai era din atingerea lor nevinovată de mai înainte, doar patima, de-a dreptul patimă, chiar patimă înflăcărată.

— O să creadă oare că sînt vărul tău? întrebă preocupat Gvido, ţinînd-o încă îmbrăţişată pe Ilona.,

— O să creadă. I-am spus astă vară de vreo două ori că o să vină, dar n-a mai apărut.

— Tot un văr ca mine?

— Nu, unul adevărat.

— Ei hai, pornim?

Se gîndi că de dragul bunei-cuviinţe ar trebui s-o mai sărute o dată, după aceea însă se răzgîndi — nu merită să se ambaleze degeaba.

Gvido îi ajută Ilonei să-şi fixeze legăturile, ca să nu-şi mai dea jos mănuşile şi să-i îngheţe mîinile.

Strecurîndu-se prin zăvoiul de sălcii, care în acel loc era rar, ieşiră la o potecă îngustă de pădure, la poalele unei coline. Se vedea limpede că pe ea nu mersese încă nimeni în această iarnă.

— La stînga, spuse Ilona.

Era greu de mers, trebuiau să ridice crengile mestecenilor, mălinilor sau arinilor încovoiate de zăpadă, care le barau trecerea. Mai departe, cotind brusc, drumul ducea în sus.

Erau de două ore pe drum. Gvido simţea oboseala şi o uşoară iritare. Nu-l mai bucurau nici chiar glumele Ilonei, care la început îi păruseră atît de hazlii. Mult timp pe ambele părţi fuseseră însoţiţi de nişte brazi mici, golaşi, cu coroana de crengi tocmai în vîrf, apoi se iviră şi copacii puternici, bătrîni, iar după aceea, fără nici un fel de tranzit, pădurea se sfîrşi.

Gvido încremeni de uimire. În faţa lor se afla cel mai autentic pastel al pictorului Voldemar Irbe, din care pictase probabil cu sutele, pentru că, spre diferenţă de minunatele tablouri de acest gen cu bazare, biserici şi scene de cîrciumă, care au interesat chiar Galeriile din Dresda, peisajele de iarnă constituiau producţia lui comercială. Tirajul de masă şi în acelaşi timp corespondenţa deplină cu gusturile standard ale vremii sale. Drăguţe, dulcişoare, elegiace, chiar şi astăzi mai pot mişca pînă la lacrimi sufletele simple.

În luminişul pădurii era o luncă — probabil că nu numai luncă, ci şi vreo două parcele lucrate de pămînt sărăcăcios, însă acum, iarna, tot acest spaţiu părea înţelenit, apărat de vînturi de un deluşor semicircular, pe care crescuseră brazi înalţi. Baza potcoavei era retezată abrupt — probabil că acolo era malul rîpos al rîului.

Pe deluşor, aproape de lizieră, era o căsuţă cu acoperişul plin de zăpadă şi, se înţelege, cu coşul fumegînd. Fumul era alb şi se ridica spre cer aproape vertical. Se mai vedea marginea unor construcţii din gospodărie şi cîteva tufişuri care arătau pur şi simplu ca nişte mănunchiuri de crengi uscate.

— Un tablou ideal pentru o ilustrată de felicitări pentru sărbătorile de iarnă! fluieră Gvido.

— Uite c-am ajuns.

Panta se oprea chiar la uşa casei.

— Du acolo lucrurile, vin şi eu imediat, spuse Ilona şi se îndreptă spre construcţiile anexe.

— Nu-i nimic, te aştept!

— Du-te, aşa e mai bine. Ea îi făcu conspirativ cu ochiul şi dispăru după colţ.

Gvido se scutură de zăpadă, puse schiurile în tindă şi bătu la uşă. La început uşor, apoi mai tare, dar, fără să mai aştepte răspuns, deschise uşa. „Ori bătrînica nu prea aude, ori e prin casă mai departe”, se gîndi el.

Lumina de la ferestruică era slabă. După soarele şi zăpada orbitoare, nu putu vedea în primul moment decît soba în care ardea vesel focul.

— Intraţi şi închideţi uşa, spuse liniştit un glas de bărbat.

— Bună ziua, mormăi dezorientat Gvido, închise uşa şi încercă să-l vadă pe acest om. Doar Ilona nu-i spusese că în afară de bătrînică mai este şi un bătrînel.

— Daţi jos rucsacul… Luaţi loc… Simţiţi-vă ca acasă…

Ochii se obişnuim repede cu semiobscuritatea. La capătul mesei, sprijinindu-se cu spatele de dulapul alăturat, stătea un om de statură măruntă, a cărui faţă era încordată ca un arc de oţel.

— Sînt vărul Ilonei, spuse Gvido dînd jos rucsacul.

Omul dădu din cap cu înţelegere. Lui Lieknis nu-i plăcu faţa încordată a acestuia.

— Da, eu şi Ilona… Noi ne-am hotărît…

— Da staţi jos odată! strigă omul în aşa fel încît Lieknis simţi că-l furnică pe şira spinării.

Gvido se uită automat împrejur. Lîngă uşă, întinzîndu-şi picioarele lungi, stătea vecinul de compartiment cu puloverul gri. Lui Lieknis începu să i se împăienjenească ochii de la aceste steluţe negre şi roşii, de furie pumnii i se strînseră singuri cînd zări această faţă batjocoritoare.

— Fără scamatorii, altfel voi fi nevoit să trag! îl preveni flăcăul.

Şi Gvido văzu pe genunchii celuilalt un pistol. Mai bine zis ceva între revolver şi pistol. O unealtă aducătoare de moarte, care ar fi interesat cu siguranţă pe un specialist armurier prin construcţia ei deosebită. Era un pistol Bera cu patru focuri fără cocoş, cu două ţevi una sub alta. Din profil amintea de un „buldog”, ca exemplarele din care sînt pline vitrinele muzeelor revoluţiei, numai că acesta era complet plat, şi fără gardă în jurul trăgaciului. Cînd sînt executate două împuşcături, în interiorul pistolului se învîrte încărcătorul, de forma unei cutii de chibrituri, şi în locul tuburilor de cartuşe goale din dreptul ţevilor vin noi cartuşe şi poţi să mai tragi de două ori. La începutul secolului acest pistol, datorită formei sale plate, era recomandat să fie purtat în buzunar pentru autoapărare. Calibrul de nouă milimetri îl făcea o armă destul de ameninţătoare, iar patul de lemn, plin de scrijelituri, chiar înfricoşătoare.

Mai mult şocat decît speriat, Gvido continua să se holbeze la arma veche, care, ca un gîde conştiincios, aştepta doar un semn pentru a se apuca de treabă.

— Viaţa are o singură lipsă, e prea scurtă, spuse omul cu faţa încordată care stătea lîngă dulap. Şi încheie cu un zîmbet: Şi ce sens ar avea să ţi-o mai scurtezi singur, nu?

— Ce doriţi? exclamă Gvido, gata de bătaie.

— Vorbeşte mai încet, altfel e greu să distingi cuvintele.

Gvido nu era fricos, însă nu-i venea să creadă că Ilona l-a atras în cursă, deşi reieşea clar din prezenţa tînărului. În orice caz, era obligat s-o prevină pe femeie. Creierul aprecie instantaneu situaţia — amîndoi stau jos, pistolul e pe genunchi. Dacă scaunul ar ajunge pentru tînăr, pentru celălalt trebuie mişcată şi răsturnată masa sau să pună mîna în acest timp pe armă. Gvido se aplecă, făcîndu-se că vrea să se aşeze, înhăţă scaunul, dar nu-l putu ridica de pe podea.

— L-am bătut puţin în cuie, să nu mai ispitească...

Gvido privi prin ferestruică şi zări în razele soarelui pe Ilona. Stătea în picioare, rezemată de peretele magaziei şi fuma.

VĂDUVA

Margita aşteptă destul de mult, însă vînzătoarele nu apărură. Vocile slabe, strecurate de pe undeva din fundul depozitului, uşa deschisă în colţul sălii de vînzare, panoul vopsit în bronz al gazetei de perete, pe care erau lipite note pe hîrtie cu pătrăţele, — totul arăta însă că această corabie nu era părăsită de tot şi că nu te puteai considera fericit că ai găsit-o şi, în conformitate cu legile mării, ai drepturi asupra ei.

Dincolo de ferestrele largi şi înalte trăia Riga Veche, unde din cauza trotuarelor prea înguste pietonii mereu intrau în conflict cu şoferii. Un război ce amintea de cruciade şi în care marii seniori învăluiţi în cuirasele lor cromate şi lăcuite constituiau minoritatea dominatoare. Lăsînd în jos geamurile laterale, scoteau capetele, riscînd chiar să încalce regulile, care interziceau semnalele sonore şi se certau sau se rugau să-i lase să treacă, dar pedestrimea eroică se făcea că nu aude nimic.

Din timp în timp din strada intra în magazin cîte un cumpărător potenţial, însă după ce-şi arunca privirea pe ceea ce etalau rafturile şi vitrinele, se întorcea pe călcîie şi pleca.

În sfîrşit, pe uşa din fund apăru o tînără uscăţivă, cu gene lungi, rimelate. Probabil faptul că Margita aşteptase o puse în încurcătură, întrucît nu putea să-şi dea seama pentru ce poate aştepta aici necunoscuta.

— Aşteptaţi pe cineva? întrebă politicoasă;

— Am nevoie de nişte cizmuliţe de toamnă.

— Nu avem. Şi tînăra dădu din cap. Doar produse în ţară.

— Dar n-aţi putea să-mi spuneţi cînd o să primiţi? întrebă cu glas stins Margita, la gîndul că e al şaselea magazin din acea zi.

— Nici noi nu ştim, răspunse tot atît de politicoasă vînzătoarea.

Ar fi bine să-i ofere o floare sau un pachet de ciocolată, dar cum să faci aşa ceva, şi-apoi n-ar fi inutil? Dacă s-ar cunoaşte cît de puţin, ar fi altă treabă.

Margita se întoarse spre ieşire.

— Aşteptaţi puţin, spuse tînăra şi se strecură pe lîngă gazeta de perete spre capul coridorului.

Peste un minut, se întoarse cu o cuţit mare albă şi-i propuse să încerce cizmuliţele după tejghea, să nu fie văzute de vreun cumpărător întîmplător.

Cizmuliţele nu erau dumnezeieşti, nu de calitate super, de o asemenea jertfa vînzătoarea n-ar fi fost în stare, însă erau o marfă cehoslovacă şi lucrată curăţel, cu tălpi de plastic. În orice caz ele întreceau toate aşteptările tainice ale Margitei. Şi deodată veni prăbuşirea — nu-i încăpeau! Erau mici! Măcar cu un număr mai mare... Margitei chiar îi dădură lacrimile cînd înapoie cutia.

— Ce păcat!

Însă pe vînzătoare o şi cuprinse dorinţa de a face ceva. O altă pereche într-adevăr nu mai avea, dar se gîndi că ar putea schimba chiar asta cu alta cu o măsură mai mare fie la şeful depozitului, fie la altă vînzătoare, aşa că dispăru din nou în coridor, de data asta pentru mai mult timp.

Se întoarse însă cu mîinile goale, fiind ea însăşi puţin jenată de insucces.

— Nu. Altă pereche nu mai e.

— Dar poate ne-am putea înţelege cumva? izbucnit Margita.

Ea niciodată nu putuse să „se înţeleagă”. Şi părinţii ei tot aşa, din păcate nu puteau să „se înţeleagă” În nici o privinţă şi, probabil, din această cauză familia se mai înghesuia încă în două camere mici într-un imobil nereparat de multă vreme, întrucît se prevedea a fi demolat în perspectivă. Mulţi tovarăşi de muncă ai tatălui său primiseră apartamente noi, deşi,

condiţiile lor de locuit fuseseră mult mai bune. Nici mama nu se putea descurca şi de aceea era nevoită ca după munca grea din atelierul de vopsitorie să stea la cozi mari la magazinele de peşte şi legume. Ea nu se plîngea, crezînd că toţi ceilalţi fac acelaşi lucru, dar fiica nu avea o asemenea convingere fermă. Ea ştia că sînt oameni care se pot descurca în toate, pot obţine orice şi îi invidia pentru această artă.

— Treceţi pe la sfîrşitul lui iunie, spuse tînăra de după tejghea.

— Mulţumesc! Mulţumesc foarte, foarte mult! şi Margita ieşi fericită în fugă din magazin. „Nici nu ştii ce-i mai bine, — să capeţi pe loc cizmuliţele, sau să legi prietenie cu o vînzătoare...”

Fără a ţine seama de timpul necesar schimbării unui tramvai cu altul, de acasă pînă în centru Margita făcea mai puţin de o oră, şi cu toate acestea ea mergea rar în centru. Viaţa la periferie nu are numai laturi negre, cum se crede de obicei, cum ar fi lipsă de confort şi greutăţile în ce priveşte transportul. Periferia e toată cufundată în iasomie şi meri, ea emană un aer curat, care lipseşte cu desăvîrşire în centrul orgolios, care înghite praf şi fum. Fiecare raion periferic îşi are personalităţile lui, pe care toţi le cunosc, pe care le salută toţi: cel mai bun dansator al său, miss Europa sa şi Janka Malear al său, de mare interes în rîndul consumatorilor cu nasuri roşii, care se adună pe lăzile goale din spatele prăvăliilor alimentare. În afară de asta, fiecare raion periferic are relaţii extrem de încordate cu toate celelalte raioane. Dacă cineva din Milgravis se încumetă să conducă după dans pe Anna sau Zanna în Ciekurkalu, poţi fi sigur că acasă va trebui să pună comprese pe vînătăi, iar cea mai mare parte a drumului nu va fi preocupat dacă Anna sau Zanna se va lăsa sărutată la portiţă, ci să nu se împiedice la start şi să n-o ia la fugă prea repede înapoi. Dacă unul din Milgravis se întîlneşte la dans cu unul din Ciekurkalu în raionul Moscova, se vor lupta eroic, umăr la umăr, ca doi fraţi de sînge, pentru ca a doua zi să aibă din nou de furcă unul cu altul.

Din păcate, odată cu construcţia noilor cartiere de locuinţe diferenţa dintre raioane dispare împreună cu tradiţiile puternice, căci pe noii veniţi nu-i leagă nimic de aceste locuri, în afară de metrii pătraţi locuibili.

Periferia în care locuia Margita nu era ocupată de clădiri construite din prefabricate, cu tei piperniciţi jupuiţi, cu bălţi urît mirositoare şi clisoase în curţi şi nu se vedeau pe nicăieri blocuri neconstruite încă în întregime pe lîngă care să atîrne braţele macaralelor. Aici băieţandrii încă se furişau cu teamă după merele din pomii altora, iar cumetrele puteau judeca nu numai purtarea celor de alături, dar şi pe cea a vecinilor mai îndepărtaţi şi să ghicească de bine, de rău care flăcău cu ce fată se va însura. Aici fiecare locuinţă avea cel puţin o tufă de coacăz şi o palmă de răzor, care erau cultivate cu o atenţie neobişnuită. Cei ce locuiau aici nu spunea niciodată: mă duc în centru. Nu, ei spuneau: trebuie să merg în Riga, iar cînd ajungeau la Turnul Pulberăriei sau pe lîngă Operă rămîneau cu gurile căscate de ceea ce vedeau.

Cu toate că în ultimii zece ani la periferie se modificase ideea de depărtare faţă de centru — centrul înaintînd cu paşi repezi în periferie — vechea generaţie nu aproba această apropiere. Ea dorea să rămînă cu obiceiurile ei, cu modul de viaţă cald, iar tînăra generaţie nu putea întreprinde nimic esenţial, pentru că şi în ceea ce priveşte locuinţele şi din punct de vedere material depindea de vîrstnici. De aceea tinerii, o vreme, erau obligaţi să trăiască aşa cum doreau bătrînii, sau măcar să se prefacă un timp că trăiesc în acest fel.

Ajungînd în centru, Margita, se înţelege, nu se repezi spre casă. Se plimbă prin Riga Veche şi trecu canalul pe la colinele Bastionului. Apoi un anumit timp îşi permise să intre în curentul uman din care ieşi doar în dreptul noului hotel aflat în construcţie, se uită la vitrina magazinului „Sakta” la frumoasele jachete şi bluze şi se pomeni din nou în Riga Veche. Era acea oră plăcută cînd se închid magazinele şi la uşile cafenelelor se adună mulţimea celor ce aşteaptă să intre.

În cabina telefonică de lîngă hotelul “Riga” o văzu pe Lidka. Lidka era îmbrăcată cu o roche viu colorată, care cădea în falduri largi, ca în jurnalele de modă, şi încălţată cu pantofi aurii cu tocuri înalte. Buzele viu rujate şi pieptănătura îi dădeau un aer de eleganţă. Şi Lidka o văzu pe ea şi îi făcu semn cu mîna s-o aştepte pînă termină convorbirea.

— Ce bine că te-am întîlnit! turui bucuroasă Lidka. Am şi sunat la patru fete, dar nici una nu e acasă... Oh, parazitele! Ai întîlnire?

— Nu, pentru astăzi nu ne-am înţeles, răspunse evaziv Margita. De ce să ştie asta că de cîteva luni ea nu mai are prieten?

— Oh, Marga, am o idee de milioane! Tu mă poţi ajuta!

Cam pe la cinci pe Lidka o sunase un bărbat necunoscut (dar plin de tact şi politicos). Numărul de telefon i-l dăduse cutare şi cutare — Lidka şi-l amintea, dar nu mai ţinea minte din ce oraş. Doreşte să-i transmită din partea acelui cunoscut un salut cordial. El însuşi e pentru prima oară la Riga cu treburi de serviciu. Şi, în general, se cam plictiseşte şi ar fi bucuros dacă Lidka şi-ar găsi timp să cineze cu el. Cînd ajunsese ea, masa era deja pusă cu tot dichisul, dar mai era cu băiatul ăsta şi un altul, coleg de serviciu, parcă. Şi au stăruit ca ea să mai cheme vreo prietenă. Dar cine stă seara acasă?

— Ei, ce părere ai, Margita, cum îţi pare asta? Oameni excepţional de serioşi! Iar dimineaţa la lucru, altfel din nou mă poartă pe la comisii, iar mama vitregă pur şi simplu se învineţeşte de ciudă. Ca şi cum n-ar fi fost niciodată tînără! Mai vorbim, mai dansăm — şi acasă!

Pe Margita n-o trăgea inima spre casă. Tatăl, la bucătărie tot trage cu rindeaua la rafturile pe care le-a promis mamei în dar de ziua ei de naştere şi se chinuie să rezolve problema veşnicelor surpături din zidurile coridorului, frăţiorul, în magazie, „cuminţeşte” bicicleta sa cu motor şi la fiecare cinci minute o huruie. În camera de trecere, soră-sa mai mică îşi face lecţiile şi, rozînd creionul, se ţine de capul cuiva să-i explice cum să-şi rezolve tema, în camera din fund mama, din cauza vederii slabe, se bagă cu totul în maşina de cusut şi coase sau însăilează ceva. La televizor azi nu-i nimic interesant, iar cărţile n-au atras-o niciodată pe Margita.

De cîteva ori fusese În mici cafenele din centru, însă probabil că nu în cele mai bune. Acestea nu prea se deosebeau de „cîrciumioara” din apropierea casei lor, unica oază într-un pustiu destul de întins. Ziua era o simplă cantină cu autoservire, iar seara bucătăria se separa cu o cortină şi venea o orchestră formată din trei oameni. Mesele rămîneau

însă aceleaşi, cu picioare din ţevi de duraluminiu şi suprafaţa acoperită cu melamină.

În restaurantul „Riga” cu siguranţă că totul era altfel. Acolo, desigur, pentru fiecare consumator seara petrecută era o sărbătoare.

— Dar dacă nu-mi place, plec!

— Faci cum vrei. Margita! Găseşti tu ceva să ciripeşti şi pe-aci ţi-e drumul cînd te saturi!

Deodată Margita îşi aminti de banii pentru cizmuliţe pe care-i avea în geantă şi fu cît pe-aci să refuze. Apoi se înduplecă la argumentele Lidkăi şi hotărî să ia măsuri de prevedere.

Înainte de a intra în salonul restaurantului, se abătu pe la toaletă, scoase banii din geanta şi-i băgă în sutien, apoi scoase abonamentul de tramvai, stătu o clipe în cumpănă şi-l strecură în acelaşi loc.

Tavanul neînchipuit de înalt, colonadele şi lustrele de cristal o impresionară, la fel şi razele colorate alt reflectoarelor îndreptate spre ringul de dans, tablourile de pe pereţi şi vitraliile de la ferestre, ciorchinii de struguri auriţi în partea superioară a colonadelor și în colţuri. O duzină de ospătari în fracuri, cu şerveţele albe ca neaua trecute pe braţ, alunecau printre mese de parcă erau pe patine cu rotile.

Apoi semiobscuritatea catifelată şi draperiile grele de catifea, traversele de covor sub picioare. Solista manipulînd energic firul microfonului, să nu se împiedice, şi pe care Margita o văzuse de cîteva ori la televizor. Erau prea multe pentru o singură dată. Îi venea să se întoarcă. Margita se uita la Lidka, care, luînd-o de braţ, o trăgea cu îndrăzneală după ea printre dansatori.

Pe neaşteptate în faţa lor apăru un bărbat cu faţă arogantă. Era şi el în frac, dar fără şervet. Stătea în aşa fel încît nu puteai să te strecori pe lîngă el.

— Cu ce vă putem servi? se interesă oarecum politicos, dar după intonaţie puteai să înţelegi dintr-o dată: „Ce căutaţi pe aici?” În acelaşi timp colţurile gurii i se încreţiră dispreţuitor. Aproape fără să se uite la Lidka, privirea îi alunecă pe îmbrăcămintea Margitei şi pe silueta ei.

Rictusul dispreţuitor din colţul gurii se adînci şi mai mult. Margitei îi năvăli sîngele în obraji, de ruşine era gata să se întoarcă şi să fugă încotro o vedea cu ochii.

— Păi cum, Feliks, nu mă mai recunoşti? schiţă un surîs Lidka.

— Tocmai de asta şi întreb, fiindcă te recunosc.

— Noi stăm uite acolo, în colţul ăla... Mi-a venit o rudă de la Moscova.

Feliks se uită în direcţia indicată, văzu doi bărbaţi stînd cu spatele spre sală şi, furios pe sine că nu dispune de drepturi mai mari. spuse:

— Dar să nu te mai văd şi să nu mai aud de tine azi! Şi nici de tine! adăuga uitîndu-se la Margita.

— Şeful de sală, îi şopti pe drum Lidka. Un idiot sinistru! N-ar fi trebuit să intrăm pe uşa aia, prin hotel, dar nu m-am gîndit la asta!

Văzînd fetele apropiindu-se bărbaţii se ridicară şi le traseră scaunele pentru a le fi mai uşor să se aşeze.

Margita nu se simţea în apele ei. Cu cine s-a încurcat? Cu Lidka! Doar se ştie cîte s-au auzit despre ea! Şi uite acum stă cu doi bătrîni! Auzi, băieţi! Băieţi erau cînd mama mergea pe la baluri! De ruşine, i se urcă sîngele din nou în obraji. Trase cu coada ochiului la mesele de alături, dar, spre mirarea ei, nimeni nu rîdea; se pare că pe Lidka şi pe ea nici măcar nu le observaseră.

Cavalerul Lidkăi avea peste treizeci de ani. Era deja cam plinuţ. În buzunarul de la piept al hainei strîmte şi şifonate atîrnau cîteva pixuri. Pe reverul stîng se vedea insigna romboidală de licenţiat. Între insignă şi stofă intercalase o căptuşeală de plastic tăiată cu grijă. Plinuţul era de pe acum cam ameţit, făcea pe cavalerul degajat şi vesel. Sări, chemînd cu un gest ospătarul şi comandă: „Şampanie pentru doamne! Şi muzică! Eu plătesc!” — şi din nou, cu un gest de adevărat general, care trimite la luptă mii de soldaţi, ceru chelnerului să execute comanda mai repede. Abia începu să cînte orchestra şi o şi invită pe Lidka la dans. Aceasta, chicotind, se prinse de mîna lui întinsă şi plecară.

— Ce-ţi pot oferi? întrebă cavalerul destinat Margitei, Glasul îi era plăcut, neinsinuant.

— Nimic.

— Mănîncă, mănîncă, fetiţo, la vîrsta dumitale încă nu duci grija siluetei. Poate nişte somon? Şi ridică îndată farfurioara ovală, pe care erau aliniate feliuțele fine, roze, îi ajută să se

servească şi îi întinse untul. Se pare că nu locuieşti departe, dacă ai venit atît de repede!

— Păi, eu m-am nimerit întîmplător. „Mai bine să punem lucrurile la punct, se gîndi ea, pentru ca mai tîrziu să nu fie neînţelegeri”... Lidka şi cu mine... adică Lidia... lucrăm împreună.

Şi-i povesti cum fusese la o vînzătoare cunoscută să cumpere cizmuliţe de import, dar n-a cumpărat, că nu se potrivise numărul, şi a întîlnit-o întîmplător la cabina telefonică pe Lidia, care o convinsese să vină. Aşa se explică, într-o oarecare măsură, de ce-i îmbrăcată cu o bluză de stambă cusută nu prea ireproşabil şi o fustă din cele mai simple, în carouri, cumpărată de-a gata din magazin.

— În ce priveşte cizmuliţele, adu-mi aminte mai tîrziu, poate reuşesc să te ajut, rosti scurt bărbatul, văzînd că Lidka şi Valerian se întorceau de la dans.

Ce vîrstă ar putea avea? Probabil că peste cincizeci. Părul uşor încărunţit i se ondula la tîmple. Ochelari moderni cu lentile groase, rezistente, dinţi puternici. Faţa uscăţivă, gură cu buze subţiri şi o siluetă elastică, zveltă. Răspîndea un miros de curăţenie, iar glasul te îndemna la sinceritate. Un om în care te puteai încrede. Pe lîngă el, Valerian arăta ca un guler de haină ponosit, mototolit, transpirat.

— Aveţi un nume curios: Sam...

— De fapt Samuel, dar cine ţine mintă un nume atît de lung?

— Sînteţi şeful lui? arătă Margita spre Valerian.

— Nu, sîntem colegi de serviciu.

Într-un loc străin, se gîndi fata, s-ar cuveni să tacă, adaptîndu-se treptat. Ea însăşi, intrînd în sală, crezuse că nu va putea scoate o vorbă, dar Sam îi stîrnea. o curiozitate aproape copilărească, pe care ea încerca să şi-o satisfacă pe loc. Din timp în timp îşi dădea seama că e prea proastă pentru a putea susţine o discuţie cu un asemenea bărbat, se retrăgea în carapacea sa, însă reţinerea îi trecea îndată ca de la sine. Cea mai mare parte a timpului stătură doar ei la masă, Valerian şi Lidka se întorceau numai să bea şi din nou plecau să danseze.

Margita îşi amintea de acest „eveniment” mai mult ca de orice altceva.

Nu se ştie de unde se apropie de masa lor un tînăr brunet, cu aspect de meridional, şi o invită la dans. Nu-i ceru lui Sam permisiunea, ci doar o fixă cu ochii lui da ţigan, de parcă ar fi hipnotizat-o.

Margita se fîstîci aşteptînd ce va zice Sam, dar acesta îşi luă o înfăţişare indiferentă şi ea acceptă invitaţia. Cavalerul, îmbrăcat cu o vădită neglijenţă, dar studiată cu multă grijă, se risipi în complimente specifice sudului. Considerînd asta ca un semn evident al succesului ei într-o sală atît de luxoasă, Margita chiar îi zîmbi. Sam observa acest lucru, se ridică încetişor şi plecă să schimbe cîteva vorbe cu şeful de sală Feliks.

Cînd dansul se sfîrşi şi tînărul vru s-o conducă pe Margita la locul ei, apăru Lidka, care o înhaţă de mînă:

— Hai cu mine!

La toaletă începu să strige la Margita:

— Proasto, eşti anormală! Unde te bagi, tîmpito? Tu ce-ţi închipui, de ce te-au invitat, ca tu să te zbînţui cu alţii? Mai foloseşte-ţi şi tu creierul! Apoi, trăgîndu-şi sufletul, continuă mai liniştită: Ţi-a spus să te muţi la masa lui?

— Da.

— Hai, zboară! Fiecare trebuie ca măcar o dată să-şi ardă aripile! Poveştile bunicii despre tot felul de pasiuni sînt nimic faţă de pacostea care te paşte! Şi p-ormă te mai şi jefuiesc. Ăştia sînt cei mai murdari bişniţari de bazar!

Şi, trîntind uşa toaletei, Lidka plecă în sală.

Margita nu mai ştia ce să facă, de parcă i-ar fi stat mintea. Cel mai bine ar fi fost dacă ar fi întins-o, însă îi rămăsese poşeta pe scaun.

În acest timp Valerian îl întrebă pe Sam:

— De unde s-au adunat la voi în Riga atîtea muşte de bălegar?

— Fac comerţ cu flori.

— Tăticii le cultivă, iar fecioraşii le vînd?

— Statul le cultivă, iar ăştia doar iau caimacul... Sînt o adevărată mafie, care ştie ce să pună în palmă cui trebuie. Sălbaticii ăştia puturoşi sînt doar agenţii mărunţi. Probabil că nu sînt oraşe unde să nu ajungă, iar caimacul se adună gros... Pînă cînd comerţul interrepublican nu va fi prin lege încredinţat exclusiv cooperativelor, pînă atunci aceste lăcuste

vor năpădi drumurile de la Vladivostok pînă la Murmansk şi înapoi.

Valerian umplu păhărelele. Ciocniră. De data asta Sam bău. Probabil al doilea păhărel în toată seara.

— Tu încă mai gîndeşti privind de la înălţimea statului? Sam tăcea. După tot ce s-a întîmplat! se miră Valerian. Lui, într-adevăr, i se întîmplaseră cam multe în ultimii ani.

Văzînd că Margita intră din nou în sală, tipul negricios se repezi în întîmpinarea ei, deşi masa de la care se ridicase se afla oricum în drumul Margitei. O apucă strîns de mînă şi o duse cu forţa la el:

— Fă cunoştinţă, draga mea! Prietenul meu, profesor şi docent. Numele îi trecu pe lîngă urechi, întrucît ea încerca mînioasă să-şi elibereze mîna. Dînsul e artistul...

Unul din cei trei de la masă plecă şi se întoarse cu un scaun. Din gîturile a două — din patru — sticle de şampanie băute ieşeau la iveală hîrtii de cincizeci de ruble, să le vadă toată lumea. Cei trei stăteau răbdători, aşa cum stau pescarii pe malul bălţii cînd aruncă nadele şi aşteaptă peştele mărunt.

— Lăsaţi-mă! Mă doare!

— De ce te superi? De ce nu-ţi plac? Te rog, un singur pahar pentru prietenie! Toarnă mai repede, profesore şi docente! La noi aşa e obiceiul...

— Dar mă doare!

În căutarea salvării, Margita se uită în jur. Nu, era singură în mijlocul unor orbi şi surzi. O cuprinse frica.

În acel moment apăru alături şeful de sală Feliks. Nu, parcă nici n-o vedea pe Margita, se uita pe lîngă sau prin ea.

— Cine v-a lăsat să intraţi? întrebă el cu răceală în glas pe meseni. Aceştia săriră să-i explice cu toţii ceva. Margita simţi că mîna îi este liberă şi fugi imediat. În ţinuta asta? Aici nu-i cantina din piaţa centrală! Iritat, Feliks nu asculta. Îi făcu semn scurt chelnerului: Fă-le socoteala. Şi dacă peste cinci minute vă mai văd aici, pun să vă ridice. Şi nu cu taxiul şi nu acolo unde aţi vrea. Asta-i!

— Credeam, fetiţo. că ţi-ai găsit alt anturaj, spuse zîmbind Sam. dar Margita nu sesiză în cuvintele lui ironia ascunsă. Noi eram gata să ducem poşeta la biroul de lucruri găsite.

— Aş bea ceva, spuse Margita.

Sam turnă. Coniacul avea o culoare întunecată şi era aromat.

— Ce va spune prietenul dumitale cînd va afla despre peripeţiile de azi ale iubitei sale?

— Nu-s obligată să dau nimănui socoteală! răspunse vioi Margita.

Amintirile o năpădiră dintr-o dată. Probabil datorită coniacului, datorită celor petrecute în acea zi sau poate tocmai fiindcă nu dorea să-şi amintească ultimii trei ani. O mulţime de episoade mărunte se împleteau într-un mănunchi strîns, care acum s-a desfăcut. Şi fiecare fir însemna un detaliu.

…Iat-o în faţa tribunalului de familie. Ar trebui să plîngă, însă nu-i dau lacrimile. Dar capul trebuie să-l plece — înţelege asta. Fratele şi sora au fost alungaţi în curte, tatăl ar fi dezertat, de asemenea, cu bucurie, dar mama i-a poruncit să rămînă.

„Poate ai rămas grea?” o chestionează mama.

„Nu.”

„Eşti sigură?”

Margita dă din cap.

„Dar el le-a spus ceva părinţilor?”

Margita ridică din umerii ei înguşti.

„Vorbeşte!” ţipă mama.

„Nu ştiu.”

„Apăi, da, el mai trebuie să-şi termine armata! Cum ai putut să faci aşa ceva?”

Dar poate mama să audă adevărul? Şi ar putea ea înţelege ce este dragostea? Sau i-ar face plăcere să audă că băiatul a obţinut cu forţa ce a dorit? Cît din indignarea mamei este adevăr şi cît prefăcătorie cerută de morala periferiei?

„Abia aţi terminat clasa a unsprezecea! Sînteţi încă copii!”

Restul, mama îl ia asupra sa. Undeva, cîndva, va avea loc şi discuţia cu părinţii băiatului. Căci vinovatul lipseşte — îşi satisface stagiul în Ucraina şi în fiecare săptămînă îi trimite Margitei cîte două scrisori pline de dor, sărutări şi jurăminte.

„Te duci să lucrezi la maică-sa. Aşa trebuie. Acolo cel puţin o să fii tot timpul sub ochii ei, iar acasă o să am eu grijă de tine.

Şi nici un fel de dansuri, nici un fel de zile de naştere, să nu-ţi iasă vorbe!”

Mama băiatului e brigadieră într-un mic atelier de cartonaje şi cutii pentru torturi. E o femeie, bună şi se poartă faţă de Margita ca faţă de o noră. Opt femei mai în vîrstă, Margita şi un bărbat mai vîrstnic, care fierbe cleiul. Mirosul de clei a îmbibat în aşa hal hainele, părul şi pielea lui, de se simte pînă şi de pe partea cealaltă a străzii!

Atelierul e la cîţiva paşi de casă, deşi Margita ar fi străbătut cu plăcere zece kilometri. Păi, o asemenea viaţă seamănă mai mult a închisoare!

După un an şi jumătate şuvoiul de scrisori se întrerupsese.

„S-a căsătorit şi a rămas să trăiască acolo”, le comunicase mama băiatului. Avea ochii plînşi, îi părea rău de Margita, condamna purtarea fiului.

În aceeaşi zi, Margita îşi scrisese demisia şi plecase cu tramvaiul spre staţia unde se afla panoul cu oferte de locuri de muncă.

„Numai să plec de aici! Pe cît posibil în partea cealaltă a oraşului, unde să nu mă ştie nimeni! M-am săturat de compătimirile exprimate de vecinii mai apropiaţi şi de privirile pline de milă a celor mai depărtaţi”.

„Aha, acum e la strîmtoare, se gîndi Sam. Dacă în clipa de faţă nu are nici un prieten, atunci am anumite şanse.”

— E plictisitor aici! Era mai bine să mergem la „Perla”, acolo măcar au program de varieteu ca lumea, spuse Sam.

— Eu n-am văzut program de varieteu decît la cinema, recunoscu Margita.

— Hai să ne ducem, totuşi, cîndva… Sam o privi îndelung, evaluînd-o cu precizie. Coase-ţi, drăguţă, o rochie ca a Lidiei. Te va prinde, vei arăta cel mai bine.

Margita îşi muşcă buzele, ca să nu izbucnească în plîns. Ea nu va avea niciodată o asemenea rochie scumpă! Lidka! A şi găsit pe cine să-i dea exemplu!

— E timpul să merg acasă!

— Şi eu mă pregăteam de retragere.

— Dar noi mai rămînem, noi stăm aproape, făcu cu ochiul Valerian. Lidka nu spuse nimic.

— Ei, în ce parte a lumii locuieşti, fetiţo? întrebă în stradă Sam.

— Eu merg cu tramvaiul.

— Am maşina parcată lîngă Operă.

— Nu, merg cu tramvaiul!

„Nu, după cum se vede, are totuşi pe cineva”, se gîndi iritat Sam, dar asta nu-l împiedică să-şi ia rămas-bun foarte politicos şi chiar să-i sărute mîna.

„Bufon bătrîn”, rîse în sinea sa Margita şi totuşi, fiind pentru prima oară cînd i se săruta mîna, păşea mîndră de sine, chiar băţoasă.

La colţ se despărţiră.

— Aşteptaţi! îl strigă deodată pe Sam şi, zîmbind fermecător, se întoarse cîţiva paşi. Am uitat să vă amintesc de cizmuliţe…

— A… Bine… Dă-mi banii, numărul îl ţin eu minte…

Margita se fîstîci, apoi se întoarse şi scoase pe furiş banii ascunşi.

Sam rîse, dar cînd banii ajunseră în palma sa se opri brusc. Sîngele începu să-i clocotească. Rublele încă erau calde, iar imaginaţia îi desenă pieptul feciorelnic încordat pe care se încălziseră.

— Să mergem… Te duc cu maşina!

— Mulţumesc, dar merg cu tramvaiul. La revedere. Şi îi zîmbi fermecător.

Peste două zile Lidka aduse la lucru o cutie cu cizmuliţe.

— Sam le-a trimis prin Valerian, pentru tine, explică Lidka. El a trebuit să plece de urgenţă în Crimeea. Sînt a-ntîia!

Erau nişte cizmuliţe la care nici să viseze nu s-ar fi încumetat, roşii ca focul, lungi, din cea mai naturală şi cea mai moale piele, elegante şi uşoare. Cu carîmbi înalţi, care însă îmbrăcau bine gleznele şi făceau picioarele mai graţioase. În timpul mersului nu apărea nici o încreţitură, iar la cizmuliţa dreaptă atîrna o mică literă, un M. Dacă ar fi atîrnat asemenea cizmuliţe în vîrful unui stîlp la tîrg, toate femeile din Riga, de la şaptesprezece la şaizeci de ani, s-ar fi avîntat să se caţere pînă acolo!

Anna, tehniciana, văzînd cizmuliţele, se închise imediat în biroul ei ca să-i telefoneze mamei şi să lămurească cîţi bani mai au în casă. Întorcîndu-se, declară cu o indiferenţă prost jucată că e gata să dea două sute de ruble, nu mai mult, iar

cînd i se dădu să încerce o cizmă, mai adăugă îndată douăzeci.

La vestiar fură pipăite, încercate cu dinţii, îndoite şi probate. Uneori se părea că dintr-o clipă în alta vor dispărea din cîmpul vizual al Margitei.

Posesoarea stătea dezorientată şi fericită. Era clar că toate femeile din atelier vor vorbi de ea şi cizmuliţele ei cel puţin o săptămînă. Chiar maistrul-şef fu amestecat în treaba asta, căci pe talpă era imprimată doar o emblemă argintie, după care nu puteai înţelege în ce ţară era fabricată această capodoperă a artei încălţămintei. Cum pe cutie nu era scris nimic, maistrul-şef începu să studieze, în lumină, hîrtia mătăsoasă în care era învelită fiecare cizmuliţă. Dar filigranul de pe hîrtie repeta aceeaşi emblemă de pe talpă. Maistrul-şef nu învăţase heraldica nici măcar facultativ, singurul lucru pe care-l putuse stabili era că hîrtia e din pai de orez şi că aşa ceva se foloseşte la fabricarea ţigărilor de calitate superioară.

Ar mai fi încercat şi privit încă mult timp cizmuliţele, dacă nu s-ar fi auzit pînă la vestiar glasurile furioase şi mirate ale lui Volodea şi Ajvar:

— Unde-au dispărut fetele astea? Hei, banda rulantă a pornit deja, scărmăna-v-ar toţi dracii!

Margita, vinovată, azvîrli cizmuliţele în cutia albă şi voia s-o vîre în dulapul său, cînd zece glasuri la unison exclamară:

— Ce, ai înnebunit? E drept că pînă acum, slavă Domnului, din vestiarul nostru n-a dispărut încă nimic, dar nici să ispiteşti oamenii nu are rost!

Ca să nu se ciocnească de Volodea şi să trebuiască să-l asculte, toată liota, în frunte cu Margita şi cutia albă, se repezi prin secţia de vopsitorie, unde atîrnau pe cîrlige groase, ca iezii în ghearele vulturilor, carcasele nevopsite ale frigiderelor ce ieşeau din camera de degresare, apoi prin secţia mecanică, unde ţăcăneau automatele de sudură fină şi şuierau încălzitoarele cu acetilenă. Intră în fugă în secţia de montaj şi trase cu urechea. Volodea vocifera furios lîngă vestiar, iar Ajvar nu se vedea nicăieri.

Fetele alergară la locul lor şi se apucară repede de lucru, să recupereze ceea ce pierduseră. Margita vîrî cutia cu cizmuliţele în dulapul de lîngă birou, însă sufletul nu i se liniştise încă şi îndată o scoase de acolo şi o puse lîngă scaun.

Din fericire, peste cîteva zile începu să bată crivăţul, aducînd ploi şi frig, străzile din periferii se acoperiră de băltoace, trecătorii se înfăşurau tremurînd în impermeabile.

Margita încălţă cizmuliţele şi se duse la prăvălie după pîine şi lapte. Nici un efect. Nimeni nici măcar nu observă, doar cîteva femei care se pricepeau îşi aţintiră privirea spre ele. Nici la „cîrciumioară”, unde Margita luase cu ea o prietenă să bea o ceaşcă de cafea, nu înregistrară nici un triumf. Aici nu era centrul, aici era periferia. Aici o îmbrăcăminte în pas cu moda putea mai curînd să provoace un zîmbet ironic decît admiraţie. Aici toţi erau înfundaţi pînă peste cap în treburile lor gospodăreşti, de neamînat, tăiau şi stivuiau lemnele, reparau acoperişul, pentru a putea aştepta în linişte toamna, culegeau şi uscau mazărea sau cimentau pivniţele, pentru a putea depozita acolo cartofii. Şi, în afară de asta, aici domnea un standard bine stabilit: costum de culoare închisă, cămaşă albă şi cravată în dungi. Chiar şi tinerii nu se puteau desprinde complet de acest standard şi, intrînd în magazine, se uitau lung la canadienele viu colorate, dar pînă la urmă îşi cumpărau ceva de culoare închisă. Dacă voiai să te arăţi în haine moderne, trebuia să mergi în centru, pe bulevarde.

Trecu o săptămînă, dar Sam nu dădu nici un semn de viaţă. Margita primi leafa şi se bucură că poate plăti şi restul, pentru că cele şaptezeci de ruble cu siguranţă nu fuseseră de ajuns. Dar cel mai mult ar fi dorit ca Sam să uite complet de existenţa ei, pentru că datorită acestor cizmuliţe se iviseră noi probleme. Ele o obligau să se gîndească febril la o îmbrăcăminte adecvată — doar nu puteai merge, avînd asemenea cizmuliţe, cu mini-fusta în carouri, din stofă de lînă cincizeci la sută! Drept care începu să colinde magazinele de consignaţie, nădăjduind. să găsească ceva mai portabil, dar care să se potrivească mai bine, însă nici acolo nu curgeau rîuri de lapte, iar legea cererii şi ofertei domnea în politica de preţuri, ca peste tot — lucrurile bune costau scump, cele proaste se dădeau aproape gratis. Margita era aproape hotărîtă să se jertfească, mergînd în locul Ritei la banda de montaj, dar se hotărîse prea tîrziu, locul era deja ocupat.

Sam apăru tocmai cînd se aştepta cel mai puţin. Stătea la poartă şi se enervase, grăbit ca de obicei.

— Bună, fetiţo, spuse el prietenos şi o luă de braţ pe Margita ca s-o conducă pînă la staţia de tramvai. Ţi-au venit bine cizmuliţele?

— Mulţumesc… Sînt foarte bune… V-am dat atîta bătaie de cap… Margita trecuse imediat la „dumneavoastră”, pentru a-i spulbera orice iluzie. Ştia că şi în intonaţie trebuie să se distingă o anumită distanţă, din care cauză îi vorbea rece, cum se vorbeşte cu o cunoştinţă întîmplătoare, faţă de care ai doar o anumită stimă. Dar banii au ajuns? Nu vă sînt datoare?

Sam rîse îngăduitor, arătîndu-şi dinţii albi.

— Mai trebuie să plăteşti o sută douăzeci de ruble, dar nu-i scoate acum din geantă, fetiţo, ne socotim noi… Ţine… — şi Sam îi vîrî în mînă un pacheţel mic, moale. O amintire din Crimeea. Nu-l desface, ai tot timpul să te uiţi la el acasă! Apropo, ce faci sîmbătă? Vrem să ne repezim, un grup, pînă la Talin, să prînzim acolo. Plecăm dimineaţa şi ne întoarcem seara.

„Îi vînd tehnicienei cizmuliţele… Păcat, dar altă ieşire nu am”, se hotărî Margita în sinea ei.

În pachet era un batic minunat de mătase. Din Hong Kong. Galben-verzui, exact culoarea preferată, iar în colţuri colibe chinezeşti printre mandarini.

… Duminică dimineaţa se trezi în Estonia, pe umărul lui Sam. Fereastra mare a camerei de hotel era întredeschisă, afară trecea rar cîte o maşină, în baie ţiuia ţeava. Fără ochelari Sam arăta mai viril, ea se miră că nu-i pare dezgustător, ba dimpotrivă. Mîinile lui, scoase peste pătură, deşi era răcoare, erau acoperite de un păr închis, aproape negru. Margita trecu uşor cu palma peste păr. Ei, cum-necum, era un bărbat pe care te puteai bizui, nu un puşti oarecare, în capul căruia fluieră vîntul.

Margita îşi amintea perfect totul.

„Fetiţo, te fac regină”, îi vorbise cu patimă Sam.

„Nu, nu pot!”

„Păi, în cazul ăsta nici eu nu pot. Încă nu sînt un bătrînel neputincios care să se mulţumească să-şi exprime simţăminte paterne. Văd că mîine dimineaţă va trebui să ne despărţim şi nu ne vom mai vedea niciodată.”

Sam apăsase întrerupătorul veiozei de noapte — camera se cufundase în întuneric.

„Înţeleg totul, dar nu pot!” se tînguise ea încet, lăsîndu-l totuşi s-o dezbrace.

…Ea nu putea uita scena din faţa ghişeului administratorului hotelului, cînd a trebuit să completeze fişa. S-o completeze după buletinul fiicei lui Sam, care era doar cu doi ani mai mare ca ea.

IANUARIE

Tînărul mustăcios de la uşă fu atît de dezorientat de rîsul neaşteptat care pusese stăpînire pe Gvido, încît, pentru mai multă siguranţă, luă în mînă pistolul, care stătuse tot timpul liniştit pe genunchii săi.

Bătrînul îşi afundă şi mai mult capul în gulerul scurtei de sport şi nu spuse nimic, dar privirea sa fixă, ca un ghimpe, deveni răutăcioasă.

Gvido continua să se cutremure de rîs în acest timp, încerca să spună măcar o vorbă. Era un rîs provocat de situaţia neprevăzută, de nervii care-l lăsaseră deodată. Un asemenea hohot se întrerupe brusc, fără a lăsa senzaţia de înviorare pe care o încerci după rîsul obişnuit.

— Gura! Sau îţi sfărîm ţeasta ca pe un bostan fiert! Bătrînul se ridică brusc, muşchii sub pielea gălbejită a feţei i se zbăteau nervos. Dar îşi stăpîni imediat accesul de furie, deşi ochii îi luceau încă plini de răutate.

Gvido îşi întrerupse rîsul.

Un timp rămaseră privind unul la altul.

În sobă trosnea focul. Plita de fontă era crăpată în două locuri, crăpături pe care, atunci cînd din cauza schimbării vîntului se modifica curentul, flăcările ieşeau în afară.

În faţa şopronului, la soare, Ilona — numai dacă într-adevăr aşa o chema pe această femeie — îşi termină de fumat ţigara. Aruncă mucul. Îşi şterse schiurile, pentru a înlătura zăpada care se lipise de ele, îşi făcu vînt şi porni de pe o ridicătură cu panta destul de lină unde se afla şopronul. Apoi se urcă din nou „în trepte” şi iarăşi porni la vale.

— Ascultă, ticălosule, dacă mai îndrăzneşti să rîzi o dată de ce-ţi zic eu, va fi pentru ultima oară! spuse pe un ton aspru bătrînul apoi se aşează şi se sprijini iar de dulap.

— Iertaţi-mă, dar... După mine, ceea ce spuneţi e, în general, imposibil... Permiteţi-mi să vă explic...

— Dă-i drumul!

— Aţi spus, dacă am înţeles bine, că vreţi să „curăţaţi" fabrica „Opalul"... Gvido se opri întrebător, de parcă ar fi aşteptat confirmarea sau negarea, dar cel de lîngă dulap nici măcar nu se mişcă. Aşa ceva e imposibil... Eu cunosc oarecum condiţiile din fabrică... Acolo face de pază o gardă înarmată, cu cîini...

— Uite ce-i, inginere Gvido Lieknis... Ascultă cu atenţie, te previn pentru ultima oară. La următoarea minciună, pun să te bată. Şi continuă încet, maimuţărindu-l pe Gvido: „Eu cunosc oarecum condiţiile din fabrică..." Dumneata le cunoşti chiar foarte bine, Gvido Lieknis! Dumneata ai proiectat şi instalat sistemul de alarmă de la seiful central!

— Asta nu schimbă lucrurile!

— Pentru dumneata nu le schimbă, pentru noi însă da!

— E absurd! Seiful are uşă dublă, cu multe închizători!

— Cînd o să am nevoie de sfatul dumitale, ţi-l voi cere! De cît timp ai nevoie pentru a schiţa planul exact al etajului întîi?

— Din memorie?

— N-ai luat cu dumneata nici un fel de documentaţie? rosti batjocoritor bătrînul. Trase spre el geanta galbenă de voiaj a Ilonei, o deschise, scoase un top de hîrtie de scris, o riglă şi o trusă de compas simplă, de şcoală. Instalaţia de alarmă e zidită în perete? Şi împinse hîrtia şi trusa de compas spre Lieknis. Hai, apucă-te de lucru! Hei, pehlivane! se adresă apoi tînărului cu mustăţi blonde. Arată-i domnului cabinetul său!

Fără a lăsa pistolul, tînărul se ridică şi deschise uşa spre cameră. Gvido băgă de seamă că la uşă era pus un zăvor masiv de fier.

— Ridică labele, să pot pipăi ce ai în buzunar! ordonă tînărul şi, venind pe la spate, începu să-l scotocească pe Gvido. Cureaua i-o las? îl întrebă pe bătrîn.

— Locuind la noi, inginerul poate foarte bine să-şi ţină nădragii cu mîna şi să se lipsească de şireturi... Deci, de cîte ore ai nevoie?

— Nu ştiu, bolborosi Lieknis. N-am mai lucrat niciodată aşa.

— Nu-i nimic, data viitoare va fi mai uşor, glumi bătrînul, în timp ce Gvido îşi desfăcea şireturile de la bocanci.

Deşi se chinuia la noduri, treaba mergea greu. „E nervos”, se gîndi mulţumit bătrînul.

Aproape o jumătate de minut studie Gvido cum îşi ţine picioarele tînărul, sperînd că acesta se va ridica în aşa fel încît să-i vină la îndemînă. Cînd, în sfîrşit, tînărul îşi trecu toată greutatea corpului pe piciorul stîng, Gvido se temu totuşi şi nu riscă. Da, acum ar putea să-l lovească în picior şi, dacă flăcăul ar cădea pe spate, ar putea sări peste el şi fugi pe uşă afară. În cel mai rău caz ar răsuna o împuşcătură cînd ar ajunge pe prag. De la distanţă mică şi avînd în vedere că ţinta se mişcă în linie dreaptă, este aproape exclus să greşeşti. Dacă prima împuşcătură te răneşte doar, următoarea te dă gata şi ăştia te îngroapă pe undeva în hăţişuri, ca pînă la primăvară să nu te găsească nimeni.

Iar dacă Lieknis nu riscă, se datora faptului că avea prea puţine şanse de reuşită. Chiar dacă întîrzia împuşcătura şi el reuşea să ajungă în curte, s-ar fi înfundat în zăpadă pînă la genunchi. Fără schiuri nu avea şanse să scape de aici.

„Ziua nu se poate, dar seara, cînd se întunecă?” Creierul lui căuta febril alte variante. „Important e să ajung în desişul pădurii, unde urmăritorii trebuie să-şi scoată schiurile şi s-o ia prin zăpadă. Atunci mă pot repezi încotro văd cu ochii, iar ăştia trebuie mai întîi să dea de urmele mele!”

— Cît de amănunţit trebuie să indic obiectivele?

— Păi, cît mai detaliat cu putinţă.

— Atunci… e bine dacă termin pînă la ziuă?

— În principiu, avem timp destul.

„Nu, nu trebuie să fiu de acord atît de repede, — se gîndi Gvido — asta poate isca neîncredere. “

— După mine, dumneavoastră degeaba speraţi să reuşiţi…

— Nu-ţi băga nasul în treaba noastră!

— Cum vreţi… — Gvido luă materialele pentru desenat şi plin de demnitate se duse în cameră. După el, puseră intenţionat cu zgomot zăvorul.

Casa era evident părăsită, fusese de curînd părăsită, judecînd după faptul că pardoseala încă nu era acoperită de un strat gros de noroi uscat, cărămizile erau nevătămate, cuptorul mai era cald şi geamurile de la ferestre luceau întregi. Asemenea case se puteau găsi în toate colţurile Letoniei, unde din cauza lucrărilor de ameliorări funciare sau a

tractoarelor pe şenile se distruseseră drumurile de acces, iar odată cu plecarea locatarilor acestor case în sate, orăşenii nu se mai duceau pînă acolo şi colhozul încă nu se apucase să le dărîme pentru lemne de foc.

Uşile de trecere dintre cele două cămăruţe nu mai erau. Cineva le smulsese din ţîţîni şi le luase. Gvido se gîndi că, poate, le luaseră chiar aceşti oameni pentru a-l lipsi de posibilitatea de a se baricada în ultima cameră. Însă nici n-ar fi avut cu ce — din toată mobila rămăsese doar un taburet, care trebuia să ţină loc de birou. Gvido puse pe el materialele pentru desenat şi începu să aştepte pînă i se vor obişnui ochii cu întunericul, care aici era mai mare decît în bucătărie. Fereastra era blocată. Pe dinafară fuseseră bătute cu cuie scînduri groase, dar marginile, nedate la rindea, nu se îmbinau bine, lăsînd să se strecoare prin ele razele soarelui, care se opreau pe scîndurile murdare ale duşumelei. În razele de soare pluteau miliarde de fire de praf ridicate de bocancii grei ai lui Gvido şi de vîntul care pătrundea printre bîrnele peretelui. Tavanul înnegrit, pereţii pe care mai fluturau încă petice de tapet, — toate astea miroseau a fum şi a şobolani, care lăsaseră în colţuri scîrnăvie şi mormane de tapet ros.

Timpul! Trebuie să trag de timp!

Cineva ieşi din bucătărie afară şi zăpada din jurul casei scîrţîi sub paşii lui. Se duse la prima fereastră şi bătu cu ciocanul în scîndurile bătute în cuie, încercîndu-le. Abia acum înţelese Gvido ce fel de zgomote auzise pe malul rîului. Era evident că aceşti oameni tocmai sosiseră şi se apucaseră în grabă să înlăture posibilitatea ieşirii din aceste două camere afară. Şi totodată făcu o descoperire — de la casă la calea ferată mai era un drum, mult mai scurt.

Omul de afară trecu mai departe, coti după colţ şi se duse la a doua fereastră. Din nou lovituri de ciocan. Însă de data asta ele se amestecau cu accese de tuse. Apoi ceva bocăni chiar sub fereastră.

Loviturile se repetară şi Gvido, ducîndu-se încetişor la fereastră, îşi lipi fruntea de geam. Deşi îl despărţeau zece centimetri de crăpătura dintre scînduri, iar cîmpul vizual era destul de îngust, Gvido văzu o scară simplă de lemn şi în acelaşi timp auzi un zgomot înăbuşit deasupra capului — cineva umbla prin pod.

În camera din faţă se scurgea nisip din tavan. Şuvoaiele constante de nisip, exact ca în clepsidre, curgeau şi curgeau pe podea formînd mici piramide. Nisipul continuă să se scurgă şi atunci cînd omul coborî din pod. În tindă se scutură îndelung de zăpadă, apoi vorbi ceva în bucătărie şi lui Gvido i se păru că de acolo se aude şi un glas de femeie. Asta-l făcu să scrîşnească neputincios din dinţi.

Tîmpit! Vezi bine, în ochii ei era doar un tîmpit şi un papă-lapte! În timpul discuţiei din bucătărie, cînd el o văzuse cum schiază pe deluşor, îl uimise pur şi simplu această nevinovată distracţie, în totală contradicţie cu conţinutul discuţiei din casă. Atunci nu avusese timp să se gîndească la ea, se uita la ţevile negre ale pistolului, care-l paralizau şi-l obligau să se gîndească la un singur lucru. Cu atît mai mult îl rănea acum în amorul propriu glasul femeii, îi părea chiar rău că nu încercase totuşi să fugă. Chiar dacă l-ar fi împuşcat şi miliţia n-ar fi descoperit vinovaţii tînărul cu mustăţi blonde ar fi rămas olog pe toată viaţa. Urma de verighetă de pe degetul Ilonei era tot atît de latră ca şi verigheta tînărului, dar putea asta însemna că ea era soţia lui? În orice caz, dacă ea era soţia vreunuia din ei, atunci cu siguranţă că era a tînărului vînjos şi nu a tipului posedat de mania măreţiei, cu faţa tîmpă, faţă de care tînărul se străduia să se poarte cu tot respectul.

Aşezîndu-se pe cuptor. Gvido se apucă să schiţeze neglijent planul depozitului. La urma urmei, trebuia să facă ceva în caz că s-ar deschide uşa şi l-ar controla cu ce se ocupă.

Se înseră, gerul se înăsprea, iar în cameră temperatura coborîse sub zero grade, dar de la cuptor iradia căldură, care prin canadiană şi pulover îi încălzea spinarea.

Creionul aluneca uşor pe hîrtie, în minte îi apăru o încăpere destul de mare, cu pereţii, tavanul şi podeaua formate din plăci groase de oţel; sub ele era un strat gros de azbest — pentru caz de incendiu, iar sub azbest cel mai solid beton. Pentru a face în el o gaură, un lucrător de-al lui Gvido, cu un ciocan pneumatic, se trudise două ore tocind mereu sapa ciocanului Uşa, de grosimea zidului, se închidea cu trei zăvoare avînd diametrul braţului care ieşeau din ea puse în funcţiune de un mîner rotund asemănător cu o manşă de avion, situat în mijlocul uşii. Mecanismul punerii în mişcare a

zăvoarelor era simplu, el îndeplinea doar rolul unei clanţe de uşă. Complicată era încuietoarea acestui mecanism!

În fiecare dimineaţă, la opt şi jumătate, anumiţi oameni de la „Opal”, al căror număr era foarte restrîns, puteau urmări o scenă impresionantă. Şeful depozitului, poreclit din cauza urechilor sale clăpăuge şi a ochelarilor Mickey Mouse, se îndrepta spre comandantul pazei şi, apoi, împreună îşi vîrau capetele în biroul contabilului-şef. Acesta se ridica imediat de la birou si îi urma. Toţi trei, de obicei fără să vorbească, treceau pe lîngă garda care făcea de pază la intrarea de la etajul întîi, străbăteau două coridoare şi se opreau la gratiile asemănătoare celor de la celulele închisorilor. Comandantul pazei scotea o cheie uriaşă, pe care o avea în buzunar tot timpul, şi o potrivea în gaura broaştei. De obicei, în acel moment contabilul-şef îl apuca de cot şi-l întreba:

„Sistemul de alarmă e deconectat?”

„Da”, răspundea acesta şi în aceeaşi clipă se deschideau gratiile, ale căror ţîţîni, oricît le-ai fi uns, scîrţîiau îngrozitor.

Mulţi se întrebau de ce mai trebuie gratii în faţa uşii supersolide a depozitului. Ce reprezintă acestea pentru spărgători, dacă lacătul e foarte simplu, un specialist în acest domeniu poate să-l descuie ca pe nimic, cu un simplu şperaclu. Apoi cu toţii ajungeau la concluzia că gratiile nu sînt pentru spărgători ci pentru curioşii care ar încerca bucuroşi să învîrtă mînerul uşii şi să dea la o parte capacul rotund, de aramă, ce acoperea gaura cheii ca să nu pătrundă în ea praf sau vreun grăunte de nisip şi să împiedice funcţionarea exactă a mecanismului. Căci deodată, uite, un asemenea curios vîră în gaura cheii un chibrit sau acel grăunte de nisip... Urmările puteau fi dintre cele mai triste — ar fi nevoie de o zi întreagă pînă cînd să se demonteze uşa şi să se scoată acest fleac dintre arcurile excentrice şi roţile dinţate turnate din bronz şi oţel inoxidabil. Poate că atunci cînd au construit seiful ăsta uriaş erau şi mai mulţi curioşi şi gratiile erau într-adevăr necesare. Judecînd după medaliile primite la expoziţiile internaţionale, piese turnate din argint, care erau fixate pe partea de sus a uşii, seiful fusese construit în anul o mie opt sute nouă. Mai tîrziu a fost doar dotat cu sistemul de alarmă, pe care l-au îmbunătăţit sau l-au schimbat.

Întrebarea contabilului, dacă sistemul de alarmă este deconectat, nu era doar de formă. Comutatorul se afla în camera de gardă şi, nu se ştie cum, cu cîteva luni mai înainte, comandantul uitase de el şi cît pe-aci să facă toţi trei criză de inimă, cînd se porniseră pe sunat sirenele şi cîinii de pază pe lătrat. Garda, în panică, trăsese o salvă de avertizare în aer, iar pe stradă se şi apropia ca un bolid maşina de patrulare a miliţiei, căci una din legăturile sistemului de alarmă ducea direct la secţia de miliţie. „Eh, eşti un papă-lapte!” exclamase Mickey Mouse întorcîndu-se spre comandant. Nici pînă atunci, nici după, nimeni nu mai auzise aşa ceva din gura lui.

În nişă, la doi metri depărtare de gratii, se afla intrarea în depozit.

Înainte de a se ocupa de chei, contabilul cu Mickey Mouse verificau dacă sigiliile de plumb sînt întregi — fiecare avea cheia sa — şi răsuceau mînerul rotund ca o manşă, pentru a retrage în corpul uşii zăvoarele de oţel.

Momentul însuşi al deschiderii uşii neobişnuit de groase Gvido îl asemăna cu alunecarea stîncii din povestea lui Ali Baba şi cei patruzeci de hoţi.

„Atunci, pe diseară”, dădea din cap Mickey Mouse şi intra în împărăţia sa. Costumul la două rînduri, dintr-o stofă în dungi, de modă veche, stătea pe el ca turnat. În pofida ochelarilor, se putea vedea cum îi scînteiază tinereşte ochii.

De-a lungul pereţilor încăperii, pînă la tavan, se înălţau rafturi. Pe cele de jos se aflau lingourile de argint, aur şi platină, pentru că erau mai grele şi era nevoie mai des de ele, amintind după formă brichetele de ceai verde compact. Mai sus erau gheme de sîrmă de argint şi aur, folosite pentru lipituri. Dar toate aceste metale aureolate de legende nu-l prea interesau pe Mickey Mouse. Nu era însă tot atît de indiferent şi faţă de pietrele preţioase. Despre ele putea povesti ore întregi cu dragoste şi duioşie.

„Înainte de război am avut norocul să văd la British Museum «Smaraldul de Devonshire» — îl încredinţa Mickey Mouse în secret pe Gvido — despre care nu trebuie prea mulţi să ştie. După abdicare, Don Pedro l-a adus în Europa şi l-a dăruit ducelui de Devonshire. A fost găsit în renumitele cariere Muzo din Columbia. Cristalul are formatul caracteristic al smaraldelor: o prismă cu şase feţe şi baza plană. Are o culoare

de un verde dens uimitor şi o greutate de aproape zece uncii. Dacă reuşiţi să ajungeţi în Anglia, să mergeţi neapărat să-l vedeţi. Acum treizeci de ani a mai fost văzut o dată la o expoziţie a Asociaţiei comercianţilor de giuvaeruri la Londra, iar în cincizeci şi cinci l-au expus în Muzeul oraşului Birmingham."

Deşi Gvido nu-i împărtăşea entuziasmul, iar bătrînul cu siguranţă simţea asta, el continua să povestească. Poate pentru ca să retrăiască ceea ce-i fusese dat în anii tinereţii.

„Da, multe am mai văzut la viaţa mea... La Amsterdam mi-au arătat «Ochiul tigrului». Acest briliant are o nuanţă interesantă de chihlimbar şi cîntăreşte şaizeci şi unu de carate, aproape de trei ori mai puţin decît diamantul însuşi înainte de şlefuire. Este cel mai mare diamant pe care l-am ţinut în mînă. Dar nu şi cel mai frumos! Nimic nu poate fi mai frumos decît «Houp», briliantul rarissim cu nuanţă de safir. E uimitor de curat, şlefuit minunat, în proporţii corecte — nu prea înalt, nu prea lat. Dumneavoastră poate nu ştiţi că briliantele pot avea cele mai diferite nuanţe. În coroana ţarului Rusiei, de exemplu, era «Pavel Întîi», avînd o nuanţă dumnezeiască de rubin. La Moscova se păstrează «Orlov», probabil cel mai însemnat dintre toate diamantele care s-au descoperit vreodată în India. Şi «Şahul» se păstrează la Moscova şi..."

Montarea noului sistem de alarmă în depozitul lui Mickey Mouse durase mult şi Gvido trebuise să petreacă acolo ore lungi, reglînd partea automatică. În comparaţie cu modelul anterior, în cel prezent se introduseseră modificări însemnate. Însuşi Gvido depusese eforturi în acest sens. Admiţînd că pe neaşteptate se întrerupea curentul — accidente şi pene fiind posibile oriunde, — Gvido construise un mic dispozitiv care, într-un asemenea caz, cupla automat sistemul de alarmă şi farurile la sursa de curent continuu.

Mickey Mouse avea mult timp liber şi mult material pentru povestiri. Îndată ce bătrînul începea să se foiască pe scaun, lîngă birou, Gvido era sigur că într-o clipă va auzi ceva neobişnuit. De obicei începea să se foiască imediat ce preda meşterilor inelele neterminate şi celelalte giuvaere, care se păstrau noaptea în depozit. După ce brigadierii primeau materialele, semisfera mare de sticlă se fixa din nou pe

balanţa de precizie, iar cartoteca şi registrele de evidenţă se încuiau în birou.

Într-o zi Gvido aflase ce este uncia troy, că greutatea perlei se determină în grani, în timp ce, pînă nu de mult, pentru determinarea greutăţii briliantelor nu exista o carată unică, ci echivalentele cîntăreau la Lisabona mai mult decît la Florenţa, iar cele mai grele erau la Veneţia şi Madras.

„Dacă giuvaergiii ar folosi aceleaşi denumiri ca şi mineralogii, ar fi o ordine exemplară în acest domeniu, însă viaţa ar fi neinteresantă. Giuvaergiii numesc rubine toate pietrele roşii, deşi această denumire ar trebui să fie folosită numai pentru varietatea roşie de corindon. Dar comercianţii vor să facă comerţ, ei trebuie să plaseze turmalinele şi granatele. Şi de aceea au inventat pentru ele alte denumiri, ca «rubinul de Cap», «rubinul de Adelaide». Şi iată că doamnele pot să-şi procure rubine mai ieftine, deşi de fapt ele nu sînt decît granate. Ametistul este un cuarţ liliachiu, frumos, însă dacă la denumire se adaugă «oriental», atunci este un corindon liliachiu sau chiar un spinel liliachiu. Şi în acelaşi timp unii giuvaergii numesc ametist şi cuarţul siberian scînteietor. La început, pietrelor verzi li se spunea smarald. «Smaraldul oriental» este corindon verde, iar «smaraldul de Urali» granatul verde cel mai comun. Dacă vă gîndiţi să-i dăruiţi soţiei o piatră preţioasă, atunci feriţi-vă mai întîi de cei ce vor să vă plaseze ceva cu epitetele «oriental», «de Urali», «de Arizona», «brazilian» — varietăţi sînt cu sutele. Dar uite că nu v-am povestit nimic despre pietrele preţioase artificiale. Şi în acest domeniu am cîte ceva interesant de spus” — Şi urma o prelegere de cel puţin două ore academice.

Cînd Mickey Mouse avea nevoie de un material didactic. doar lua de pe raft o cutie sau alta, scotea piatra şi-i permitea lui Gvido s-o învîrtească în lumină ţinînd-o între două degere. Unele pietre erau destul de mari, una chiar cîntărea aproape trei carate. Bătrînul o admira cu o bucurie naivă, aproape copilărească.

„Uită-te cum joacă! Priveşte cum scînteiază! Ca sifonul!”

Pietrele erau pentru el fiinţe vii cu biografiile lor, găsite sub o stea fericită sau nefericită, puteau aduce posesorului bucurie sau amărăciune. Tatăl său avusese un mic atelier de giuvaergerie. Despre arta letonă a giuvaergeriei în argint avea

o părere foarte bună şi se putea referi la aprecieri similare ale unor specialişti cu autoritate internaţională în acest domeniu, însă toate aceste pandantive, inele şi broşe nu-l puteau atrage tot atît cît îl atrăgeau pietrele preţioase şi plecase să înveţe meserie în Europa Occidentală.

Trăise şi învăţase Mickey Mouse în multe capitale pînă cînd înţelesese, cu părere de rău, că nu are suficient talent şi nu va putea intra niciodată în prima mie de giuvaergii din timpul său. A fost o tragedie pe care o suportase în mod eroic şi, de aceea, putea acum să spună cu un zîmbet trist: „Eu sînt asemenea criticilor de artă. Ştiu multe, dar nu-s în stare să fac nimic!”

…Gvido trase cu urechea. Da, glasul femeiesc din bucătărie nu se mai auzea. Îşi lipi urechea de uşă, însă uşa era groasă, din două scînduri îmbinate.

Cît mai era lumină trebuia să studieze împrejurimile şi să chibzuiască traseul evadării. Bocancii va trebui să-i ţină în mînă, iar cînd va ajunge la drum, va putea să-i încalţe. Ergli este un orăşel destul de mare, acolo trebuie să fie şi o secţie de miliţie, dar cum s-o găsească? Mai întîi trebuie să se ducă la oficiul poştal. Telegraful probabil funcţionează în permanenţă, acolo va găsi un telefon şi-i vor spune şi numărul secţiei…

În cealaltă cameră geamul era bătut în cuie mici. Le slăbi unul cîte unul, le scoase şi le puse la loc pentru ca cel care ar controla — pe seară cu siguranţă că va veni careva din ei — să nu bage de seamă, iar în caz de nevoie putea smulge cuiele în cîteva secunde şi să scoată geamul.

Unele cuie ruginite nu se lăsau trase. Marginile florii erau ascuţite şi îi tăiau degetele. Îi dădu sîngele. Cotrobăind puţin pe podea, găsi un nasture mare de palton. Era cît de cît o unealtă.

Scoţînd geamul şi sprijinindu-l de perete, se lipi de crăpătura dintre scînduri. Acum cîmpul vizual era mai mare, însă nu văzu mare lucru. La cîţiva metri ieşea din zăpadă, ca un zid, un zmeuriş uscat. Creştea probabil pe marginea unei rîpe, pentru că, dincolo de el, aproape la aceeaşi înălţime, se vedeau vîrfurile cu conuri ale unor brazi. Rîpa era bună pentru fugă, pentru că în ea se putea azvîrli de-a rostogolul, iar urmăritorii mai mult ca sigur nu vor putea coborî după el cu

schiurile. Vor fi nevoiţi să fugă aşa şi deci nu vor avea nici un avantaj sau vor trebui să ocolească foarte mult cu schiurile.

„Interesant, ce-ar face cu mine dacă ar şti că am scos geamul?”

Cînd Gvido se întinse din nou pe cuptor şi se apucă să schiţeze planul, sîngele se porni să-i curgă mai tare şi pată foaia de hîrtie. Pentru orice eventualitate, o vîrî în mijlocul teancului şi continuă să lucreze...

„Adevăratele pietre, tinere, — spunea Mickey Mouse şi zîmbetul îi lumina toată faţa — sînt aureolate de legende vii despre crime săvîrşite de dragul lor. Şi mînjite cu sînge! Pe conştiinţa fiecărei pietre aproape că găseşti sîngele unui om. Pe «Orlov» l-a scos un soldat francez din statuia lui Brahma, unde servea drept ochi. Pe «Sancy» l-a luat un jefuitor de pe trupul lui Carol cel Brav, peste două sute de ani l-a cumpărat Ludovic al XlV-lea, iar la începutul revoluţiei franceze a fost din nou furat. Comandantul fortului Saint George din Madras se temea atît de tare că-i vor fura «Regentul», încît l-a vîndut de frică. Cîteva zeci de ani mai tîrziu a fost furat totuşi, a fost însă găsit. Atunci Napoleon a amanetat piatra şi cu banii luaţi a finanţat cîteva campanii. O istorie extrem de sîngeroasă are rubinul «Timur». Pe nepotul lui Tamerlan, vestitul astronom Ulugbek, l-a ucis propriul său fiu. Vedeţi ce pasiuni se dezlănţuie din cauza unor nenorocite de pietre! Chiar între. bărbaţi! Iar dacă v-aş povesti de ce ticăloşii sînt gata femeile de dragul pietrelor nu m-aţi crede. Dar pe ele le poţi înţelege. Dacă pentru bărbaţi o piatră preţioasă e numai o problemă de prestigiu, datorită ei, femeia devine mai frumoasă. În orice caz aşa cred ele. Tot ce-am spus acum pare prea mercantil, însă cei cărora briliantele le produc doar o satisfacţie estetică sînt extrem de puţini. Şi cînd te gîndeşti la asta, te întristezi.”

VĂDUVA

Pînă nu demult Sam ocupase un loc înalt în societate şi avusese o funcţie corespunzătoare. Dar parcă tot timpul ar fi mers pe marginea unei prăpăstii, de unde se desfăta cu privelişte a uluitoare de jos, cînd uite că o dată îi fugise pămîntul de sub picioare şi zburase în jos, încercînd să se

agaţe ba de un tufiş, ba de altul. Şi doar cînd torentul clocotitor de jos era foarte aproape, izbutise să se prindă de ceva şi se trezise pe o salcie groasă, nesigură, deşi picioarele îi şi intraseră în apă. Nu se considera vinovat, îi blestema pe cei din jur, era gata chiar să se judece cu conducerea, poate ar fi obţinut ceva, dar acest drum îi era interzis. În loc să se potolească, începu să-i învinuiască pe toţi, fără ca el, de fapt, să fie atît de nepătat. Dacă Sam s-ar fi oprit la timp, ar fi reuşit să se agaţe pe undeva mai pe sus. Era un om capabil şi acest lucru nu-l puteau nega nici duşmanii săi. De aceea prietenii i-ar fi găsit vreo funcţie cu maşină de serviciu.

Sam îl cunoştea de mult pe omul care-l azvîrlise din şa. De fapt, îi era foarte îndatorat lui Sam şi Sam se bizuia pe recunoştinţa lui, înfuriindu-se apoi că se înşelase. În anii cincizeci, flăcăi tineri fiind şi cu studiile terminate, lucrau împreună. Dorind să se afirme, făcuseră o greşeală de neadmis. De fapt, din cauza fricii lui Dodik. Acesta, în ultimul moment, se temuse şi astfel zădărnicise acţiunea. Ceea ce făcuse Sam pentru Dodik, în condiţii de război ar fi echivalat cu salvarea prietenului rănit din cîmpul de bătaie al mitralierelor duşmanului. Fiind adjunctul lui, Sam luase totul asupra sa. Avea socotelile sale pentru această jertfă, — mai tîrziu, cînd pasiunile se vor stinge, putea conta pe recunoştinţa nu numai a lui Dodik, dar şi a părinţilor acestuia.

Un timp Sam bătuse pasul pe loc în partea inferioară a curentului, apoi începuse din nou să se ridice. Lucrase cu Dodik în diferite domenii şi trecuseră cîţiva ani pînă cînd fostul şef putuse să-l cheme la el pe fostul adjunct. Şeful avea acum un cabinet mare, luminos, cu o masă separată pentru şedinţe. Adjunctul un birou mult mai mic, însă tot cu secretară.

În scurt timp oamenii observară că indicaţiile din biroul mic nu coincid cu indicaţiile din cabinetul mare. Cele dintîi, fiind mai aproape de subordonaţi, se îndeplineau, iar celelalte erau adesea uitate. Dualitatea de putere nu putea exista mult timp. Dodik încercase să se înţeleagă cu Sam, dar acesta se purtase arogant şi chiar sfidător. La urma urmei Dodik îi era dator pentru salvare, să plătească acum! În acest fel merse treaba cîteva luni. De fiecare dată Sam acţiona tot mai lipsit de politeţe.

Cei ce pretind insistent recunoştinţă nu sînt iubiţi, întocmai cum nu sînt iubiţi creditorii, pentru că orice datorie înseamnă jug. Iar Sam îi amintea zilnic prin prezenţa sa: „Ai fost un laş, ai fost un laş!”

În afară de asta, pe Sara îl plăceau femeile, în timp ce. înfăţişarea lui Dodik nu prezenta nici un interes pentru ele, drept care în compania reprezentantelor sexului frumos era întotdeauna sfios. Pentru a învinge această sfială şi a atrage asupra sa atenţia, una din salariate i se adresase lui Dodik cu rugămintea de a fi apărată de insistenţele lui Sam, deşi nu exista nici o bază pentru o asemenea acuzaţie. Ultima picătură o pusese soţia lui Sam, pretinzînd ca soţul să revină la patul conjugal. Şi Sam se clătinase. Se prăbuşise spre fundul prăpastiei sub o mare povară de acuzaţii nemeritate sau, în orice caz, aşa i se părea lui, cu hotărîrea răzbunătoare de a trăi mai departe numai pentru sine.

Plăcerile omeneşti sînt atît de multe, încît încercările de a face lista lor completă n-au izbutit niciodată. Unul, cu riscul de a-şi frînge gîtul, se caţără pe munţi, altul, încuindu-se cu patru lacăte, îşi lipeşte colecţia sa de timbre, al treilea, încovoiat sub povara grea, cară într-un colţ îndepărtat al dunelor de pe malul mării puieţi minusculi, de pe urma cărora el însuşi nu va avea niciodată vreun folos, al patrulea bagă la băutură în el pînă nu mai poate, pentru a-şi distruge cît mai repede sănătatea cu vin ieftin.

Lui Sam îi plăcea să „aranjeze” viaţa femeilor cu care avusese relaţii intime. Făcea acest lucru dezinteresat şi cu cele mai bune intenţii, deşi într-o oarecare măsură acesta era hobby-ul lui. Sam le ajuta cu plăcere chiar şi pe femeile cu care o rupsese de mult, pentru ca niciodată să nu mai aibă cu ele relaţii intime. Le rezolva treburile la instituţii şi oficialităţi, le aranja rudele la spital, soţii şi copiii mari la serviciu, în caz de nevoie le ajuta şi material, unele folosindu-se de asta fără jenă, întrucît uneori este greu să dovedeşti adevărata sărăcie în care te afli.

Margita se dovedi a fi pentru Sam o descoperire minunată. Exact ca o bucată de plastilină neatinsă, din care poţi modela tot ce vrei. L-a ajutat şi faptul că Margita se îndrăgostise cu adevărat de el. Şi nu era nimic de mirare în acest fapt: o cucerise superioritatea intelectuală a lui Sam, experienţa sa

de viaţă. Oriunde s-ar fi dus cu Sam, i se părea ca o excursie interesantă. Acolo oaspeţii nu veneau să se îndoape pînă nu mai puteau; gazda nu alerga cu vasele pînă în bucătărie şi înapoi, acolo serveau ospătari versaţi care, înainte de a turna în pahare, te pofteau să alegi din ce sticlă. Acolo nu cîntau „Să bem pentru dragul nostru Vanea (sau Jan)”, ci ascultau cu atenţie artişti profesionişti (de regulă nu în frac, ci doar prieteni sau cunoscuţi). Acolo se ţineau toasturi lungi, se enumerau meritele şi calităţile celor prezenţi, de obicei exagerîndu-le şi înfrumuseţîndu-le, iar femeilor li se sărutau mîinile cu dezinvoltură. Cu siguranţă că în acele case erau şi tineri, însă nu apăreau niciodată. Evident, preferau alte distracţii. Dacă bărbaţii, de la prima privire, o mîncau cu ochii pe Margita, pe faţa femeilor se putea citi întotdeauna o expresie de scepticism — Margita era de două ori mai tînără decît cea mai tînără dintre ele. De unde scosese Sam fetişcana cu mişcări atît de stîngace, care nici măcar nu ştie ce să facă cu şerveţelul de in aşezat pe farfurie? În orice caz, nu dintr-un anturaj onorabil.

— Uită-te cum a întinerit el însuşi, rîse una privindu-l pe Sam, care se mişca suplu şi drept în anturajul bărbaţilor. N-are încă şaizeci şi cinci?

— Parcă nu. Ce, chiar eşti geloasă pe fetişcana asta?

— Nu, doar îmi aminteam.

— Bătrîneţea începe nu atunci cînd începi să uiţi, ci cînd începi să-ţi aminteşti…

Oriunde ar fi apărut Sam, aduna în jurul său ascultători, pentru că avea talentul rar ca după cîteva cuvinte să pună stăpînire pe conversaţie şi să vorbească despre orice subiect, fiind în multe domenii îndeajuns de competent. Putea vorbi despre politică şi despre economie, ca şi despre întîmplările senzaţionale care făceau vîlvă din timp în timp în legătură cu diverse cazuri penale.

Ziua Sam şi-o petrecea la telefon în birou şi Margita nu se putea minuna îndeajuns cît de uşor stabileşte relaţii cu oameni complet necunoscuţi şi obţine de la ei ce-i trebuie. Pe fiecare îl putea ajuta cu ceva, oricui îi putea aranja ceva. Stătea într-un costum elegant, tolănit într-un fotoliu, cu telefonul pe genunchi, ca să-i fie mai comod, şi vorbea, vorbea. Şi părea că niciodată nu uită ce promite. Unuia îi

găsea, pentru copil, o meditatoare la franceză, altuia îi aranjase, fără programare, vizita la un medic foarte ocupat, unui al treilea îi asigurase materialele de construcţie, unui al patrulea îi procurase permis pentru pescuit într-o zonă interzisă. Toată activitatea asta amintea de basmul cu Oficiul bunelor servicii. Margitei, şi nu numai ei, i se părea că Sam poate să rezolve orice angajare, în pofida faptului că funcţia lui era destul de mică — era doar preşedintele conducerii cooperativei pentru construcţii şi administrarea fondului locativ.

Însă sarcina lui principală părea să fie aceea de a aranja viitorul Margitei. Începu prin a o obliga să plece de la uzină şi să intre la cursurile de contabili, unde se învăţa şi puţină dactilografie, urmărea succesele ei, iar cînd le-a terminat şi se pregătea să răsufle, — nu-i plăcuse niciodată să înveţe — Sam a anunţat-o că trebuie să urmeze cursurile pregătitoare pentru admiterea în învăţămîntul superior, pentru ca la vară să dea admiterea. El însuşi adunase actele necesare, inclusiv o adeverinţă falsă cu profesia şi vechimea în cîmpul muncii, şi se înţelesese în toate privinţele cu profesorii şi conducerea, deoarece cursurile începuseră de două luni.

Fie că însăşi contabila cooperativei şi-a dat demisia, fie că Sam a obligat-o să demisioneze, dar la două săptămîni după terminarea cursurilor Margita stătea deja în anticameră şi, pe uşa întredeschisă, asculta convorbirile telefonice fără sfîrşit ale lui Sam. Uneori Sam închidea uşa, deşi n-ar fi avut nevoie să facă aşa ceva, pentru că, oricum, Margita nu pricepea nimic din convorbirile lui. Şi, în general, nici nu erau interesante. Numai metri cubi, tarife, termene şi vagoane.

Sam nu mai făcea risipă de cadouri ca la început, însă Margita era îmbrăcată bine şi cu gust. Fata simţea asta, în special cînd se duceau la restaurant. Nu la cel obişnuit, la care mergeau zilnic la prînz, ci la unul de lux, cu bar drapat în catifea, cu program de varieteu şi personal care aluneca fără zgomot printre mese. Se duceau acolo cam de două ori pe săptămînă, cînd veneau cu treburi la Sam din republicile învecinate sau din alte părţi. Pentru ca oaspetelui să-i pară mai scurt timpul seara, Sam îl invita la cină şi atunci Margita trebuia să îmbrace cele mai elegante toalete, pentru că, după

cum se exprima Sam, eu sînt prăvălia, iar tu vitrina acestei prăvălii.

Intrînd în sala restaurantului, Margita întotdeauna căuta cu privirea o rivală, cea mai frumoasă şi mai elegantă femeie, pentru a se compara cu ea. Cîteodată se simţea învingătoare. Sfiala de mai demult îi dispăruse repede şi se simţea la masă ca acasă, fără să se sperie de mulţimea de tacîmuri şi pahare. Curînd chelnerii şi şefii de sală o cunoşteau şi o salutau de departe zîmbind. Şi privirile de la mesele învecinate! Ce nu vedeai în ele! Invidie şi ură, dorinţă şi plăcere. Conştiinţa superiorităţii sale crescu. Se simţea în centrul atenţiei şi totul în această sală se învîrtea în jurul ei! Cîte încercări de a-i cuceri simpatia nu i se făceau, însă ea le respingea politicos, fapt care dezlănţuia şi mai mult pasiunile. Vorbeau despre ea. ridicînd nedumeriţi din umeri.

Era suficient să apară în uşă, ca în colţurile sălii să se şi şoptească. În aceste localuri se schimbă doar o parte a clienţilor, restul sînt permanenţi, şi chiar dacă frecventează diferite baruri şi restaurante de lux o fac numai ca să nu se plictisească într-un singur loc. Astăzi sînt aici, mîine alături iar poimîine se duc la Jurmala sau la „Ciupercuţă”.

Nu-s nici prea tinerei, nici prea bătrîni, la început mai vioi, apoi cad pe gînduri, lîncezesc acolo, considerîndu-se înalta societate. Cînd unul din aceştia cade pe gînduri, bea mai mult şi azvîrle cu banii, apoi caută să împrumute sau amanetează vreun lucru de preţ, semn că în curînd individul va dispărea fără urmă. De la anturajul rămas, poţi afla despre lipsa în gestiune la un magazin, speculă sau jefuirea locuinţei unei rude bogate. După un an, la una din mese se citeşte cu glas tare, plin de bravură legendară, o scrisoare de la locul de detenţie sau locul de stabilire obligatorie a domiciliului.

Margita nu cunoştea toate acestea, ea ştia doar că sînt cele mai scumpe restaurante, cu clientela cea mai bună, desigur, oameni cu merite. Aşa îi plăcea să gîndească şi aşa gîndea. În special pentru că aşa îi plăcea. Şi, mergînd la braţ cu Sam spre masa rezervată, îşi permitea uneori să răspundă la saluturi etalînd zîmbetul unei frumuseţi recunoscute.

— Margita, trebuie să vorbim, o chemă într-o zi mama în camera din spate.

Ea îşi dădu seama despre ce ar putea fi vorba.

— Margita, cine sînt oamenii ăştia care te aduc noaptea cu maşina?

— Prieteni…

— De ce nu ne faci cunoştinţă cu ei, ce, nu sîntem destul de buni pentru ei?

— Toate la vremea lor, încercă să scape Margita.

— Nu mă lua drept o proastă! De unde ai atîtea toalete scumpe?

— Păi, lucrez şi cîştig!

N-ar fi trebuit deloc să spună aşa ceva. Mama se opusese plecării, ei de la fabrică pentru a se face contabilă, în ochii ei asta însemna dumnezeu ştie ce, dar cînd mai aflase şi că fiică-sa bate la maşină, se hotărîse s-o convingă, cu orice preţ, să plece de la birou. Dactilografă înseamnă aproape secretară, iar la ce foloseşte o secretară nu-i pentru nimeni un secret! Dacă nu azi, atunci mîine! Mama trăia cu convingerea că în lume nu există decît un singur adevăr — adevărul ei. Orice altceva era minciună sau fleacuri.

Mama avea un caracter de fier. Cu un asemenea caracter puteai, tot atît de bine ca şi cu o pană de oţel, să spargi cele mai noduroase buturugi. Un caracter de neînfrînt avusese de altfel şi mama ei, şi bunica şi, poate, şi generaţiile anterioare pe linie femeiască. Din păcate nu-şi dăduse seama că şi fiica îl poate moşteni. Cîştigă!… Ea se şi informase cît pot să coste asemenea bulendre viu colorate! Cu banii daţi pe o singură rochiţă din asta, putea să-i coase un costum tatălui!

— Mîine îţi dai demisia şi treci să lucrezi la mine la spălătoria de lînă! Şi să nu mai aud de nici o maşină! — Ea mai putea înţelege căsătoria fără dragoste, dar dragostea fără căsătorie — nu.

— Nu!

— Atunci caută-ţi altă locuinţă! Ar trebui să fii un exemplu pentru sora mai mică şi cînd colo ce faci?! Şi-aşa toate bătrînele bîrfesc pe seama familiei noastre! Sau fii om, sau du-te unde vezi cu ochii!

Mama nu putea fi altfel — ori servitoare slugarnică, ori tiran…

Un bloc de piatră cu patru etaje, care se înalţă mult deasupra căsuţelor de lemn învecinate, lăsate pentru

trebuinţele lor de constructori la sfîrşitul secolului trecut, cînd, urmînd creşterea rapidă a industriei din Riga, se dezvoltaseră şi construcţiile, insuflă speranţe privit din afară. Iluziile se risipesc însă îndată ce intri pe scară. Îngustă şi întunecoasă, mirosind a mucegai şi pisici, şerpuieşte în sus printre locuinţele cu o singură cameră, ca o tenie. Puteai gîndi că fostul proprietar al blocului participase la un concurs cum să stoarcă mai mulţi bani din fiecare cărămidă pusă şi desigur că, în nici un caz, nu ocupase unul din ultimele locuri. Dacă cineva cară din pivniţă lemne sau un coş cu cărbuni, cel ce coboară trebuie să se tragă înapoi pe palier pentru a putea trece unul pe lîngă altul, altfel se poate murdări.

Toaletele se aflau între etaje, cîte una la patru locuinţe. Canalizarea era extrem de veche şi ieftină, constînd în principal din conducte verticale. Cînd se înfunda cu ceva, toată apa murdară ieşea prin chiuvete şi inunda partea inferioară a clădirii.

Omul îmbrăcat foarte decent care veni la bătrînica de la etajul trei îi inspiră acesteia încredere deplină — atît de politicos, bine educat şi deloc înfumurat.

— Dar cum vă aranjaţi dumneavoastră personal? întrebă el politicos; după ce privi prin încăpere. De fapt, nici nu aveai ce să priveşti — o bucătărie lungă, îngustă, cu o fereastră la capăt şi o cămăruţă mică. O locuinţă în care nu se mai făcuseră reparaţii de zeci de ani.

— Păi, pot sta noaptea şi la bucătărie… În pivniţă am o sofa foarte bună… Dar cît oferiţi dumneavoastră?

— Douăzeci…

La mai mult nici nu se putuse gîndi bătrînica, însă nu putu să nu cedeze ispitei de a se tocmi.

— Ştiţi, eu nu de dragul banilor o iau pe fata asta… Picioarele nu mă mai ţin, iar iarna trebuie să car lemnele din pivniţă… Apoi cu medicamentele… Cu pensia o mai scot la capăt dacă mai am un ajutor…

— Scuzaţi, nu vă înţeleg…

— Păi, de la şcoala tehnică sanitară.. E ca şi cum ai avea doctorul în casă. De aceea v-am şi scris.

Sam rămase pe gînduri. Locuinţa nu prea era potrivită nici pentru el, nici pentru Margita. Cînd prietenul îi dăduse scrisoarea, primită ca răspuns la anunţul din ziar, privind

subînchirierea unei camere pentru eleve de la şcoala tehnică sanitară, el se gîndise la ceva mai bun. Însă acum cel mai important lucru pentru Margita era să facă rost de un adăpost, pentru că mai încolo cu siguranţă o va împăca el pe fată cu maică-sa.

— N-o să accepte să le care, spuse el tare.

— Ce?

— Lemnele, n-o să vrea să le care!

— Şi ce să fac eu, femeie bătrînă…

— Doamnă, vă înţeleg, dar nu pot obliga pe nimeni din oamenii noştri!

— Sînteţi un om de treabă!

— Tocmai de asta am venit să lămuresc totul, pentru ca să nu fie neînţelegeri. Însă, apropo, ştiu o fată, dacă nu şi-o fi găsit între timp locuinţă…

— Nu, nu, de ce să vă bateţi capul…

— Fiica unor oameni cumsecade, intră la cursurile de pregătire pentru admiterea în învăţămîntul superior, la toamnă începe să înveţe.

Bunicuţa, la care se mutase Margita, nu era o femeie rea şi nu avea prejudecăţi însă, ca orice om, toată viaţa îşi formase nişte obiceiuri şi la bătrîneţe credea că acestea sînt principala ei bogăţie. Poştăriţei, care-i aducea pensia, îi lăsa patruzeci de copeici, chiria o plătea la fiecare cinci ale lunii, rufăria o spăla singură şi o usca în bucătărie, pentru că din pod se fura, o dată pe săptămînă se ducea la o prietenă „la o cafea” şi atunci Margita trebuia să stea acasă, fiindcă nu putea lăsa aşa locuinţa, vasele le spăla cu praf de muştar, iar tigăile le freca numai cu ziare. Înţelegea că Margita nu are de unde şti toate aceste mici înţelepciuni, dar nu-i putea ierta faptul că nu le învaţă pentru viitor. Şi atunci. se puse pe şicane. Ba se prefăcea că e bolnavă şi Margita trebuia să meargă la cimitirul Matveevskoe să cureţe mormîntul răposatului ei soţ, sau să alerge prin magazine după pîine integrală, pentru că „doctorii i-au prescris numai pîinea asta”. Pe neaşteptate Margitei i-au dispărut cheile de la locuinţă, pentru ca apoi să apară tot atît de neaşteptat, cînd comandase deja altele la atelier, iar manualele ajunseseră după bufet, unde niciodată nu fuseseră puse.

Locatara făcea eforturi să nu se certe cu gazda, dar nici n-ar fi vrut cu aceasta să i se urce în cap. Poate că relaţiile lor s-ar fi aranjat cumva, cum se întîmplă de obicei, dacă locatara n-ar fi avut încotro, însă Margita era sigură ca Sam va găsi pentru ea — şi deci şi pentru el — ceva mai bun. Deocamdată micile frecuşuri, întocmai ca nişte cari, rodeau pe dinăuntru buna înţelegere, pînă cînd bătrînica o anunţă: „Cel tîrziu la zece să fii acasă! Cînd vii noaptea mă trezeşti şi după aceea nu mai pot adormi!” Margita se jură că va trece prin bucătărie în ciorapi şi nici nu va aprinde lumina, dar bătrînica o ţinea pe-a ei. În casa EI, trebuie să se ţină seama de EA! Judecînd după intonaţie, avea cel puţin un castel regesc.

Cînd Margita îi povesti lui Sam despre catastrofa care se apropie, acesta o sfătui să se înţeleagă cu bătrîna și chiar să stea în vreo seară cu ea la televizor sau să înceapă tratativele cu părinţii, de unde Margita înţelese că lui Sam nu-i arde să se ocupe de problema locuinţei ei. Dar Sam nu bănuia că nu mai are de-a face cu fetişcana stîngace din fabrică ci cu o femeie modernă, care se învîrte în sferele înalte, unde sînt foarte preţuite calculele şi viclenia elegantă, cu o doamnă, care începe să fie conştientă de valoare ei. Nu, ea încă îl diviniza pe Sam, nici prin gînd nu-i trecea să se întîlnească pe furiş cu altcineva — cu toate că asemenea propuneri primea tot mai des, pentru ea Sam era ocrotitorul, stăpînul ei şi nu-şi putea imagina pe un altul în locul lui, dar toate astea n-o împiedicară să pună la cale un mic spectacol.

Într-o zi intră în biroul lui Sam cu cea mai nevinovată expresie pe faţă.

— Nu ai numărul de telefon al lui Miervald? Mi-a dat cartea de vizită însă n-o mai găsesc.

— Da, da, fetiţo! făcu semn Cu capul Sam, continuîndu-şi conversaţia telefonică în care încerca să convingă pe cineva de ceva. Abia mai tîrziu realiză ce-l întrebase fata.

Sam se ridică de la birou, ceea ce făcea foarte rar, şi se duse la uşa deschisă.

— Ţi-a promis ceva?

— Cred că ar putea eventual să-mi rezolve problema locuinţei.

— Despre ce-i vorba? se enervă Sam. Buzele lui subţiri i se subţiară şi mai mult, vocea îi tremura ca la bătrîni. Ce, te-a

azvîrlit cu lucrurile în stradă? Crezi că o locuinţă se obţine aşa de uşor? Nu mai poţi aştepta cîteva săptămîni?

Şi, întorcîndu-se brusc, plecă în biroul său ca să dea un nou telefon. De data asta Margita ascultă cu atenţie, dar speranţele ei nu se adeveriră, convorbirea nu avea nici o legătură cu problema locuinţei.

— În nici un caz! protesta Sam. Toţi sîntem muritori! Ce garanţie avem că nu-mi cade mîine o cărămidă în cap, sau că nu mă calcă tramvaiul? Nici dumneavoastră nu vă pot garanta acest lucru! Orice probleme trebuie rezolvate la notariat şi numai la notariat! Credeţi-mă, merită să pierzi o jumătate de oră şi cîteva ruble, pentru ca pe urmă să nu-ţi faci nervi degeaba! La revedere!

Margita băgă de seamă că în ultimul timp Sam foloseşte adesea în convorbiri cuvîntul „notariat”.

În ultima vreme Sam era extrem de ocupat — trebuia să găsească fără întîrziere trei-patru adrese, unde să le facă intrarea în Riga unor oameni care sperau ca pe urmă să-şi facă locuinţe proprietate personală prin cooperativa de construcţii. Conflictul Margitei cu gazda nu l-ar fi neliniştit, dacă n-ar fi fost pomenit porcul de Miervald, care era totdeauna gata să intre cu arma pe terenurile de vînătoare ale altora. Se înţelege, Sam ar fi putut el însuşi să renunţe la Margita, numai că deocamdată nici nu se gîndea la aşa ceva: fata îi era dragă ca mai înainte.

Ca de obicei, îi veni în ajutor o întîmplare, care avea o legătură foarte îndepărtată cu toată problema asta.

Prietena gazdei, la care aceasta mergea să bea „cafea” o dată pe săptămînă, se hotărî să plece din locuinţa sa, care era imposibil de încălzit, şi să se mute la căminul de bătrîni. Aşa o sfătuiseră rudele, însă ea se încăpăţînase un an întreg: „Azil de bătrîni, auzi, azil de bătrîni!” Pînă la urmă acceptase ca măcar să se ducă să vadă. Ceea ce a văzut a impresionat-o serios — curăţenie, ordine, televizor color, club, spectacole, camere de două persoane. „Ce mai! Casă de odihnă! Şi ce mîncare, se dă mîncare bună! Poţi veni să mă vizitezi şi parcă am fi în pădure, miroase a răşină. O zi nu mai stau aici, aştept doar cu nerăbdare ca nepotul să termine de întocmit actele.”

— Dar pensia şi locuinţa se pierd, obiectă gazda Margitei, dar mai mult decît orice, îi părea rău că pleacă singura ei prietenă.

— O sumă pentru mici cheltuieli îţi lasă totuşi şi mai poţi cîştiga cîte ceva pe deasupra, dacă iei ceva lucru de mînă. Numai să vrei...

Pe baza acestei informaţii, Sam născoci o combinaţie complicată, care urma să aibă drept rezultat o locuinţă frumuşică pentru Margita. Era convins că face acest lucru de dragul ei, însă de fapt se străduia mai mult pentru sine. În societatea de unde storcea mijloacele pentru viaţa largă şi plăcută, începuseră să-şi facă loc îndoieli cu privire la capacitatea lui de a rezolva orice. Pentru Sam asta putea avea un sfîrşit tragic şi de aceea era necesar să întreprindă fără întîrziere ceva, care să liniştească pe cei care se îndoiau. O locuinţă pentru Margita ar fi fost o dovadă cum nu se poate mai bună.

Gazda Margitei se lăsă convinsă pentru o mie de ruble, promiţînd să ducă mobila la Consignaţia, iar ea să meargă la căminul de bătrîni în care locuia prietenia ei. Prima rundă putea fi considerată deci cîştigată, însă greutăţile principale urmau abia de acum încolo, întrucît la comitetul executiv al sovietului fiecare metru pătrat era socotit şi răssocotit de tot felul de comisii. Chiar dacă Margita ar fi fost primită în spaţiu, luînd asupra sa îngrijirea bătrînei, nu i s-ar fi emis ordin de repartiţie. Afacerile astea nu mai mergeau. Înlăturînd încă cinci-şase asemenea variante, Sam dădu o mită grasă la un soviet sătesc. Ca urmare, Margita primi ordin de repartiţie într-o casă ai cărei proprietari n-o văzuseră în viaţa lor. Urmară cîteva combinaţii fulger cu adeverinţe false, care, fiind întărite de o duzină de convorbiri telefonice, dădură rezultatul scontat — locuinţa inexistentă din provincie a fost schimbată de Margita cu cea existentă din Riga, iar deţinătoarea spaţiului locativ inexistent l-a lăsat cu mărinimie sovietului sătesc, pentru a se muta la căminul de bătrîni, unde îşi petrecea fericită ultimele zile ale vieţii, delectîndu-se cu bomboane de ciocolată, din care-şi putea cumpăra cu nemiluita din mia de ruble, şi nu înceta să se plîngă de salariatul de la Consignaţia, un „hoţ”, care i-a preţuit şifonierul

ei bun, de dinainte de război, doar la patruzeci de ruble, cînd alături unul exact la fel se vindea cu patruzeci şi cinci.

Pentru Sam, reparaţiile fură doar simple probleme tehnice, devreme ce tocmai se începuse construirea de garaje de către cooperativă. A fost suficient ca la şedinţa conducerii să se ridice şi să spună preocupat:

— Eu am obţinut nişte relaţii, am putea urgenta construcţia garajelor, dar... — Acest „dar” trebuia neapărat subliniat şi apoi să tacă brusc, cufundîndu-se în gînduri.

— Cît? se interesă imediat cel mai isteţ.

— Păi, de fapt, nimic, explică Sam. Nişte materiale şi cîţiva lucrători pentru vreo două zile. Din păcate, nu avem cum să întocmim acte.

— Păi, nici nu trebuie să întocmim nimic! Doar sîntem de-ai noştri, ne cunoaştem, dăm fără nici un fel de acte! Asta o propuse cel de-al doilea membru al conducerii şi începu să caute o hîrtie ca să noteze cele necesare.

Cam o săptămînă în locuinţa Margitei au dăltuit, cioplit, spart, bătut, ajustat şi cimentat, iar peste două săptămîni, cînd tînăra chiriaşă ajuta îngrijitoarei să spele scara, locuinţa ei semăna cu o bomboană din pomul de Anul Nou. Pereţii erau tapisaţi cu un tapet frumuşel, pardoseala era acoperită cu linoleum moale, cauciucat, în locul sobei — un cămin electric mic, finisat cu cărămidă roşie, născocit special pentru cei ce nu vor să spargă lemne, iar puţinele piese de mobilă veche, cumpărate de la bătrînă, se îmbinau armonios cu cele moderne: canapeaua, şifonierul cu sertare jos şi măsuţa joasă pentru reviste.

Dar schimbările cele mai mari se făcuseră la bucătărie. Din ea despărţiseră nu numai baia. Cum în locul sobei cu lemne pentru gătit puseseră un aragaz, rămăsese spaţiu pentru un mic antreu cu cuier pentru paltoanele musafirilor.

Margita credea că acum Sam se va muta la ea, dar nu s-a întîmplat aşa. În schimb trecea pe acolo de două-trei ori pe zi, de cele mai multe ori în absenţa ei, şi aducea musafiri. Uneori cîte unul, uneori mai mulţi. Se putea vedea după ceştile de cafea din chiuvetă. Dacă Margita era acasă. Sam o ruga să facă ea cafeaua şi să servească biscuiţi. În acest timp el le arăta musafirilor minunile săvîrşite de constructori şi spunea că în curînd va instala şi telefon. Pe unii îi ruga să nu

vorbească despre ce au văzut, asta fiind cea mai sigură garanţie că ei vor povesti în toată Riga. Dacă rămînea să doarmă, lua multe somnifere, altfel nu putea adormi, ceea ce înainte nu i se întîmplă. Şi, în general, Margitei i se părea că, de obicei plin de energie şi perspicacitate în timpul zilei, seara se poticnea ca sub o povară neomenească. Pe la birou trecea pentru cîteva minute, pesemne trebuind să aranjeze alte treburi. Era însă căutat necontenit la telefon şi Margita era nevoită să stea mai mult în biroul lui decît la contabilitatea ei...

— Vine ceva mai tîrziu... A ieşit pentru moment... Mai sunaţi peste vreo două ore...

Ce altceva ar fi putut spune? Poate doar să noteze numerele de telefon la care era rugat Sam să sune imediat ce apare.

Iată însă că într-o zi Sam dispăru complet. Nici la birou nu veni, nici la ea. nu apăru. Ea începu să se alarmeze, se gîndi să roage pe cineva să sune acasă la el, să vadă dacă nu-i bolnav. Doar nu putea pleca fără să lase o vorbă!

În pauza de masă Margita se duse acasă să vadă dacă Sam nu şi-a făcut cumva apariţia. Chiar dacă n-ar fi lăsat nici un bileţel, ar fi observat după vasele din bucătărie.

Trecînd prin curte dădu bună ziua femeii de serviciu, care stătea de vorbă cu trei tineri. Unul era îmbrăcat într-o scurtă de nailon închisă pînă la gît cu fermoar, de parcă ar fi fost răcit. Femeia de serviciu îi răspunse şi îşi văzu mai departe de discuţie.

Nu reuşi Margita să închidă bine uşa după sine, că cineva de-afară apăsă pe butonul soneriei, făcînd ca bing-bang-ul să răsune înăbuşit.

În prag stătea un om într-o scurtă închisă pînă sus.

— Dumneavoastră sînteţi... — îi pronunţă distinct numele, prenumele şi patronimicul.

— Da.

Străinul îi arătă legitimaţia şi ordinul de percheziţie. Imediat apărură ceilalţi doi cu femeia de serviciu, care se ţinea foarte oficial, de parcă nici n-ar fi cunoscut-o pe Margita.

O. rugară pe femeia de serviciu să aducă martori. Aceştia aşteptară fără să scoată un cuvînt tot timpul cît dură percheziţia, apoi semnară şi plecară.

Cel mai mare în grad era, pesemne, cel cu scurta, pentru că el puse întrebări Margitei şi notă totul pe un formular special.

— Aveţi bani şi lucruri de preţ în locuinţă?

Margita trase sertarul bufetului de modă veche — acolo pusese vreo treizeci de ruble, apoi un altul de sub oglindă — cîteva inele stas şi o brăţară de argint.

— Aveţi în locuinţă bani sau obiecte de preţ care vi s-au dat în păstrare de alte persoane?

Margita clătină din cap.

— Da? Nu? Gesturile nu am cum să le consemnez în procesul-verbal.

— Nu.

Subalternii lui triară şi examinară flacoanele cu parfumuri şi tuburile de cremă, se uitară cum sînt încleiate picioarele scaunelor, pipăiră stofa divanului, uşor, cu vîrful degetelor, apoi linoleumul, să nu fie ceva sub el. Lucrau extrem de încet şi metodic.

— Şefule, ne trebuie totuşi un aparat, aici, abia au terminat reparaţiile. Şi unul din ei ciocăni în perete. E gol în cîteva locuri, dar poate că aşa sînt pereţii, casa nu-i nouă. E păcat să spargem.

— Şi dacă s-ar putea să vină o femeie, continuă al doilea. Să scormonească prin rufăria murdară de damă...

— Poate, în general, altă brigadă? întrebă ironic şeful, care avea o înfăţişare de parcă-l chinuia un ulcer stomacal.

— Cine mai are chei de la locuinţă şi cine poate intra aici în absenţa dumneavoastră?

Margita se fîstîci, apoi îi spuse.

În spatele bufetului, înghesuit în perete, găsiră, învelit în hîrtie, un teanc gros de bancnote. Exact două mii de ruble.

— Ce-i cu banii ăştia?

— Nu ştiu.

— Înseamnă că nu sînt ai dumneavoastră şi nu aveţi pretenţii la ei?

— Nu, răsuflă speriată Margita.

Scara, cînd se termină percheziţia, trebui să meargă la secţia de miliţie. Peste o oră pe Margita o chemă în birou un maior, pe care nu-l mai văzuse niciodată. Maiorul o interogă amănunţit şi fără patimă. Nu o contrazise în nimic pe Margita, scria doar şi iar scria. În timpul interogatoriului se deschisese

de cîteva ori uşa şi-l chemaseră undeva, însă el refuzase să se ducă. Trebuia mai întîi să termine discuţia cu cetăţeanca asta.

Întrebări avea destule. Cum l-a cunoscut pe Sam? Cine a mai fost atunci? Unde? Din ce oraş era Valerian? Ce funcţie are? La ce hotel a stat? Cine poate şti? Lidka? Numele de familie, vă rog? Adresa n-o ştiţi? Mulţumesc, e suficient locul de muncă. La ce prieteni de-ai lui Sam aţi fost acasă? Vă dădea bani? Aţi notat numerele de telefon la care trebuia să sune? Pe ce le-aţi notat? Pe fila calendarului de birou? O clipă!

Maiorul ridică receptorul şi telefonă la cooperativă. Deşi era tîrziu noaptea, acolo era lume, aşa că maiorul rugă să i se dicteze numerele de telefon scrise de Margita.

Plecînd, se ciocni de Miervald. După cîte se vedea, miliţienii tocmai îl ridicaseră din pat. Era ciufulit şi somnoros, dar îi aruncă o privire scurtă Margitei, care se apropia, şi-i şopti:

— Sam a fost pus sub urmărire în toată ţara.

A doua zi, la cooperativă veniră revizorii. Dar cel mai meticulos control al documentelor contabile şi al documentaţiei tehnice nu dădu rezultatul aşteptat. Fără a lua în consideraţie nişte nimicuri, revizorii nu descoperiră nimic şi Margitei i se păru că au plecat cam contrariaţi.

Conducerea cooperativei, care cunoştea cu siguranţă relaţiile ei cu Sam, îi propuse să-şi dea demisia. Ea, se înţelege, ar fi putut refuza şi chiar să se judece, însă nu făcu acest lucru. Leafa era mică aici, iar de contabili era nevoie peste tot. Peste două săptămîni, cînd veni vestea că Sam a fost arestat într-un orăşel îndepărtat de pe Volga, Margita lucra deja la serviciul de salarizare al unei mari uzine. În camera mare cît o sală erau zece birouri. Tot timpul cineva vorbea la telefon, ţăcăneau abacele şi zumzăia aritmometrul cînd şefa controla socotelile făcute în prealabil cu un mic calculator electronic.

Aici lucrau doar femei, toate măritate de mult şi avînd copii, aşa că discuţiile se duceau tot timpul pe probleme familiale: despre un loc în tabăra de pionieri, despre ce se găseşte la secţia de semipreparate a cantinei, despre îmbrăcămintea necesara pentru iarnă, despre copiii care învaţă bine sau nu vor să înveţe şi, desigur, despre relaţiile cu soţii. După discuţiile cu orizont larg, privind probleme globale, după gîndurile înaripate ale lui Sam, după toată strălucirea care o

înconjurase — nimănui din cunoscuţii lor nu i-ar fi dat prin minte să menţioneze o primă de zece ruble, necum să se mai certe pentru că nu se dă tuturor. — Margita se simţea azvîrlită înapoi, din centru la periferie. În sinea sa rîdea dispreţuitor de colegele de muncă, considerîndu-se o fiinţă superioară, aproape aristocrată, şi lucra strîngînd din dinţi, însă, ce-i drept, îşi îndeplinea sarcinile. Încă mai aştepta. Aştepta ca Sam să iasă din încurcătură, avînd încredere în steaua lui. Doar el era mai inteligent decît aceşti anchetatori în birourile cărora era nevoită să meargă acum. Şi apoi un glas lăuntric îi spunea ei că Sam va fi în curînd liber. În afară de asta, judecînd după întrebările anchetatorilor,. Sam nu era învinuit de lucruri capitale, deşi era clar că nu-i nevinovat, aşa că Margita se străduia să-l ajute, în limitele posibilului, răspunzînd la multe din întrebări cu. „nu ştiu” sau „nu-mi aduc aminte”. Anchetatorii păreau că iau de bune toate aceste răspunsuri, le notau, însă după aceea puneau asemenea întrebări la care nu mai era posibil să răspunzi cu „nu ştiu” şi „nu-mi amintesc”. În majoritatea cazurilor Margita nu înţelegea rostul acestor întrebări, ce verigă de lanţ trebuie să clarifice, de unde şi credinţa ei că ieşise învingătoare. - Era atît de convinsă de superioritatea lui Sam asupra acestor anchetatori, costumele cărora arătau că salariul lor nu-i prea mare şi că n-au nici un fel de relaţii, încît aştepta întrebările despre legăturile lor intime pentru a le arunca în faţă: „A fost un bărbat adevărat! Eu l-am iubit şi-l voi iubi orice mi-aţi spune despre el!” Dar asemenea întrebări nu i s-au pus. Anchetatorii se interesau doar de fleacuri.

— La ce oră aţi terminat masa la „Lira”?

— Pe la trei.

— Unde v-aţi dus după aceea?

— Înapoi la serviciu.

— Cu cine aţi mers împreună?

— Cu Samuel, desigur!

— După cîte rezultă din mărturisiri, cu toate acestea n-aţi ajuns amîndoi la serviciu. Uite aici scrie. Anchetatorul răsfoi hîrtiile invers. „L-am aşteptat pe el şi pe secretară la restaurantul «Lira» în maşina proprie. Pe secretară am dus-o la serviciu la birourile cooperativei de construcţii de locuinţe, iar noi”…

— „Lira” e cafenea, nu restaurant! Eu nu ţin minte să ne fi aşteptat cineva sau…

— Cît de des aţi avut ocazia ca, împreună cu şeful, să plecaţi cu maşini care vă aşteptau la uşa restaurantului?

— Aşa, dintr-o dată, nu pot să “spun… de şapte, opt ori… Poate mai mult…

— Mulţumesc.

Dar de unde să ştie ea ce răspuns l-ar fi ajutat pe Sam?

— Şi acum. să ne întoarcem la „Lira”… O maşină Lada verde închis…

— Da, cu una ca asta am mers.

— Mulţumesc.

La serviciu Margita minţi că s-a încurcat într-o poveste cu un accident de maşină şi în acest fel ajunsese printre martori. Un timp s-au comentat diferite întîmplări legate de transporturi şi rolul martorilor, însă în continuare citaţiile de la procuratură nu mai mirară pe nimeni.

Pe Sam, împreună cu doi necunoscuţi, l-au judecat după o jumătate de an. Zvelt, inteligent şi tot atît de prezentabil ca întotdeauna, el s-a apărat cu curaj. A pus întrebări caustice păgubaşilor şi martorilor, la care aceştia s-au fîstîcit şi uneori au dat înapoi de la pretenţiile lor, s-a purtat cu dispreţ faţă de cei inculpaţi în acelaşi proces cu el pentru că aceştia nu numai că recunoscuseră faptele comise, dar chiar şi maşinaţiunile plănuite numai, a cerut să se reancheteze unele episoade, a polemizat cu procurorul, de zece ori pe zi a solicitat tribunalului să aibă în vedere primele declaraţii ale păgubaşilor, întrucît îi erau mai favorabile, însă tot timpul a rămas corect şi elegant.

Scopul său principal era să influenţeze pe ambii asesori, care jucau un rol tot atît de important în pronunţarea sentinţei ca şi judecătorul. De aceea se prezenta ca un suflet nobil, care doar datorită unui concurs de împrejurări ajunsese pe banca acuzaţilor. Învîrtise lucrurile în aşa fel încît chiar şi păgubaşii fuseseră nevoiţi să vorbească de timpul în care biografia lui era fără pată. Aceştia afirmaseră într-un singur glas că atunci el fusese un om cinstit şi nu abuzase de funcţia sa, deşi ar fi putut-o face. După aceste pagini luminoase apărea o rubedenie îndepărtată de-a soţiei, din păcate decedată deja şi de aceea nemaiputînd fi martor, care îl rugase pe Sam să

cumpere de la un magazin de bijuterii un inel cu briliante în valoare de patruzeci de mii de ruble. Asta se întîmplase demult, Sam povesti amănunţit că acest om se temea de o reformă monetară şi de casa de economii şi voia să bage banii într-un lucru sigur al cărui preţ putea doar să crească. Rudele citate declamaseră însă că, după părerea lor, o asemenea sumă unchiul lor nici în vis nu putuse vedea, însă recunoşteau că era un om plin de ciudăţenii, îngrozitor de avar, tot aduna şi ascundea. În căsuţa pe jumătate năruită, după moartea lui, găsiră în diferite colţuri învelite în zdrenţe monezi de argint şi ruble ţariste de aur. La solicitarea lui Sam, magazinul de bijuterii dăduse o adeverinţă că în anul respectiv a vîndut într-adevăr unele inele de o asemenea valoare.

Următoarea mişcare a lui Sam putea să pară naivă. El a declarat că a uitat într-un taxi servieta cu zecile de mii de ruble. De fapt nu numai că nu era naivă, dar semăna cu lada cu fundul dublu a unui scamator. Mai întîi în ea se găsea explicaţia începutului activităţii sale infracţionale. Şi aceasta apărea sub o formă nobilă. El nu putuse să-i spună cele întîmplate unui om bătrîn, bolnav, pentru că acesta ar fi avut un atac de inimă. Iar briliantele nu avea cu ce să le cumpere. Îi rămînea o singură cale — să împrumute banii şi apoi să-i dea înapoi treptat. Din leafă, se înţelege, nu era posibil să rupi atîţia bani. Pentru ca familia să nu sufere din cauza prostiei lui, a divorţat şi a plecat de acasă, însă a continuat să-şi ajute material fiica în limitele stabilite de lege — rog tribunalul să vadă adeverinţele anexate la dosar, sub numărul cutare, la pagina cutare. Dar şi după maturitate fiica a continuat să primească sprijin material, poate nu atît de regulat cum ar fi dorit, totuşi… Asta a declarat-o ea însăşi.

— V-aţi adresat cu o declaraţie la miliţie după pierderea servietei?

— Am alergat disperat pe la oficiile de lucruri pierdute, am fost de cîteva ori la garajul de taxiuri.

— Dar la miliţie?

— Nu, la miliţie n-am fost. Mai tîrziu am înţeles că asta a fost o greşeală din partea mea. Recunosc că mi-a fost frică. Cum aş fi explicat de unde am eu, cu o leafă de trei sute de ruble, o sumă atît de mare?

— Şi ruda?

— Am mai spus... Dacă ar fi aflat de pierdere, totul s-ar fi terminat tragic. Şi această moarte ar fi apăsat pe conştiinţa mea pînă la sfîrşitul zilelor mele.

— Deci, afirmaţi că aţi început să luaţi bani de la diferite persoane pentru a-i restitui rudei bolnave?

— Perfect adevărat.

— Pe ce vă puteaţi baza pentru a spera că veţi putea mai tîrziu să vă plătiţi datoriile? Doar de mult nu mai aveaţi o leafă de trei sute de ruble, nu primeaţi decît un salariu relativ nu prea mare de preşedinte al cooperativei de construcţii de locuinţe.

— Păi, speram... Mi se promisese că voi putea să-mi reiau vechiul post.

Sistemul după care acţiona Sam nu era prea nou şi nici prea ingenios. El introdusese doar unele îmbunătăţiri substanţiale. La început lansă printre cunoscuţi zvonul că se poate, fără să-ţi vină rîndul, să primeşti locuinţă proprietate personală. Nu, nu dintr-o dată. Dacă cineva din cei înscrişi se retrage. Dar atunci banii trebuie depuşi imediat, într-o jumătate de oră. Şi trebuiesc întocmite actele necesare. Nu, el nu intenţionează să alerge după bani, ar fi de acord doar să meargă pînă la casa de economii.

Unul dorea locuinţă pentru el, altul se gîndea la copii. La urma urmei, nu-i totuna unde stau banii, la Sam sau la casa de economii? Nu număra aceste mii undeva după colţ, ci în prezenţa notarului şi pe baza semnăturii lui Sam. Nu primeşte locuinţă? Ei şi? Primeşte banii înapoi copeică cu copeică. Se înţelege, totul trebuie păstrat strict secret şi să nu vorbească despre asta nici măcar cu cei mai buni prieteni. Era de ajuns să sufle cuiva ceva, că Sam îi făcea imediat socoteala şi-i înapoia banii. Apoi acela era fericit dacă Sam mai era de acord să îi primească banii din nou. Dacă cineva avea nevoie de bani, îi primea, chiar a doua zi, dacă cineva un an de zile nu întreba de banii săi, Sam însuşi îi telefona şi-i comunica că, probabil, va pleca de pe postul de preşedinte, aşa că îl roagă să-şi ia banii şi regretă foarte mult că nu a putut să-şi ajute un prieten drag. După o jumătate de an, fără nici un fel de eforturi, putea primi iarăşi banii.

Astfel şi-a creat Sam reputaţia de cel mai cinstit om.

Nicicînd şi nicăieri nu lipsesc amatorii de a primi locuinţe, cunoscuţii aveau cunoscuţii lor, iar aceştia la rîndul lor aveau alţi cunoscuţi şi la Sam veneau chiar din locuri îndepărtate ale Rusiei sau Ucrainei. Ar fi trebuit să construiască la marginea Rigăi cel puţin trei zgîrie-nori pentru a satisface pe toţi amatorii. În interesul firmei — orice întreprindere are nevoie de reclamă — Sam a făcut rost, dînd mită, de cîteva locuinţe şi de aceea acum pe banca acuzaţilor nu era singur.

Mult timp pe cer nu se ivise nici un noruleț, nimic nu prevestea furtuna. Se părea că lanţul banilor luaţi şi daţi este veşnic, iar el nu spera să trăiască veşnic, chiar după cele mai optimiste socoteli îşi dădea încă cincisprezece ani.

Luînd banii de la ultimul client, îi înapoiase cinstit primului, era nevoie numai să lărgească cercul pentru a putea acoperi cheltuielile zilnice. Dar, cum spusese un înţelept, nu există talent pe care să nu-l poţi îneca în băutură, nu există bani pe care să nu-i poţi cheltui şi nu există întîmplări de care să nu te poţi împiedica.

Unul din clienţii lui Sam a fost prins că a furat din bunurile statului. Se înţelege că era interesat, să acopere imediat lipsa, dar nu putea face asta decît în cazul în care ar fi primit de la Sam trei mii. Întrucît nu avea telefon în celulă, iar întîlnirile cu rudele îi erau interzise pînă la proces, nu a găsit altă ieşire decît să ceară anchetatorului să-l ajute pentru a primi banii. Desigur, nu i-a spus: eu am dat banii ca să primesc locuinţă înainte de a-mi veni rîndul, ci numai:

— Un om cumsecade avea nevoie, iar eu l-am împrumutat.

E însă periculos să amesteci anchetatorul în orice treabă. Acesta nu s-a mulţumit doar cu chitanţa, ci s-a dus la notariat şi şi-a băgat nasul în registrul şnuruit. Şi a descoperit că tot trei mii i-a dat aceluiaşi om cumsecade şi alt om, care locuia într-un mic sat din munţii Carpaţi. Şi anchetatorul a început să se intereseze: de ce i-au dat, de fapt, banii? Iar dacă sînt chemaţi de anchetatori, oamenii încep să se neliniştească, înainte de toate, desigur, pentru banii lor. În special dacă văd în faţa uşii acestui birou cîteva persoane cunoscute cu feţe îngîndurate. Teama este contagioasă şi, se pare, se transmite chiar şi de la distanţă, în cîteva zile Sam a împărţit aproape tot ce avea depus la casa de economii, iar ultimilor a fost nevoit să le spună:

— Peste o săptămînă! Banii nu sînt la mine!

Cu ce i-a rămas, Sam s-a suit într-un vagon de dormit, fără a mai avea timp să vîndă maşina şi să dea fuga pînă la Margita acasă, după teancul de bani ascuns…

Sam admitea că nu numai judecătorul, dar nici asesorii nu vor crede povestea cu servieta pierdută în care erau atîtea zeci de mii, însă, dacă erau oameni cinstiţi, nu. puteau exclude complet această versiune. În acest caz purtarea lui necinstită din ultimul timp se explica în mare măsură printr-un scop nobil şi, dacă se aveau în vedere şi meritele din trecut, atunci se puteau lua în consideraţie circumstanţe atenuante. Şi în afară de asta… Era puţin probabil ca judecătorilor să le fie foarte simpatici păgubaşii. Fără să mai vorbim de faptul că mulţi păgubaşi primeau o leafă destul de modestă, însă ocupau posturi care îl fac pe orice om normal să se gîndească la venituri necurate, pe judecător şi asesori trebuie să-i dezguste asemenea tipi, care acum ţipă că au fost prădaţi, deşi ei înşişi fac acelaşi lucru zilnic, jecmănind de la bătrîni şi tineri, bolnavi şi sănătoşi. Pe aceştia îi interesase un singur lucru — să răzbească primii la plăcinte.

Sam nădăjduia ca vreunul din asesori să locuiască el însuşi într-o cameră în care-i imposibil să te învîrteşti fără să calci pe careva din familie şi să aştepte aproape fără speranţe, fiind trecut pe o listă lungă, cei nouă metri de persoană. Aşteaptă sau a aşteptat. Numai un asemenea asesor poate să înţeleagă ce tipi josnici sînt aceştia, care s-au deprins să răzbească fără a sta la rînd, numai el poate să-i urască pînă la sfîrşitul zilelor. Pe Sam nu-l va dezvinovăţi, dar o parte din vină o va trece asupra păgubaşilor şi deci partea lui Sam va fi mai mică. Cu atît mai mult cu cît Sam îi ajuta, amintind că în unele cazuri el nici nu ceruse bani, iar aceste mii i-au fost oferite cu insistenţă.

Mai avea încă un atu — recunoaşterea cinstită a celor făptuite. Chiar de la începutul anchetei s-a prefăcut că recunoaşte cele mai mici încălcări ale legii, iar dacă nu declarase ceva, asta se datora sclerozei bătrîneţii, însă era suficient să se pronunţe un nume, că Sam spunea imediat totul ca din carte. Ce importanţă mai avea dacă acţiunea civilă privea o sumă mai mare sau mai mică cu cîteva mii? Oricum, păgubaşii nu mai aveau nici o nădejde să-şi vadă

înapoi banii, chiar dacă Sam ar mai fi trăit o mie de ani. Ce putea să însemne cînd se împărţeau la toţi banii de pe maşina confiscată şi cele cinci teancuri cu banderolă găsite la Margita în timpul percheziţiei? Cel mult dacă ar reveni fiecăruia cîte o rublă pe lună. Recunoscînd cinstit însuşirea banilor străini, Sam se îndepărta uşurel de răspunderea ce-ar fi avut-o pentru mijlocirea luării de mită, căci asta i-ar fi atras o pedeapsă mai aspră.

În general, Sam îşi făcuse socoteala că va scăpa cu trei ani, dar i-au dat opt. Şi nu pentru că ar fi fost un prost psiholog, ci pentru că suma era prea mare şi judecătorul se legase de darea de mită. Apoi, agravase situaţia încă o circumstanţă: la proces s-a prezentat plîngînd o femeie cu un copil, pe care Sam şi-o făcuse clientă numai ca să facă o experienţă. Întîmplător, descoperise numele ei şi numărul de telefon în lista celor care urmau să primească locuinţă în anul următor. Sam i-a telefonat şi i-a spus că ar vrea să stea de vorbă cu ea, că s-ar putea să o ajute.

Discuţia avusese loc în biroul cooperativei. Se vedea că femeia aşteaptă un copil. Era nervoasă şi de la primele cuvinte îşi manifestase ostilitatea.

— Aţi putea să-mi aranjaţi locuinţa mai devreme? V-aş spune „mulţumesc”. Dar să dau cuiva bani, nici nu mă gîndesc!

— Cum v-a putut veni aşa ceva în minte! Drept cine mă luaţi? Eu vă propun foarte oficial un schimb, iar dumneavoastră mă jigniţi!

— Atunci înseamnă că ceva n-am înţeles…

— Mă interesează o locuinţă în raionul în care e prevăzută construirea blocului dumneavoastră.

— Nu prea este un raion admirabil, în Mežcien ar fi fost mai bine… — a spus jenată femeia.

— Unuia îi place mama, altuia fata… Cartierul Imant v-ar conveni? Dacă nu, spuneţi-mi de la început, o să rog pe altcineva.

— Imant… Foarte bine… “

— Construcţia blocului a şi început, dacă vreţi, vă puteţi duce să-l vedeţi… Vă garantez că peste o jumătate de an vă mutaţi. Da, era cît pe-aci să uit… îmi daţi două camere şi primiţi în schimb un apartament cu trei camere mai mici… Sper să vă convină şi asta.

— Da, însă e mai scump.

— Vedem imediat… — Sam răsfoi planurile şi alte documente. Rămîne să mai plătiţi doar şase sute de ruble.

— N-aş putea să vă telefonez mîine, să vă dau răspunsul definitiv?

— Cum, nu vreţi un apartament cu trei camere? se miră Sam.

— Propunerea e atît de neaşteptată… Trebuie să vorbesc acasă…

Putea Sam presupune că în aceeaşi după amiază îşi va duce paltonul de iarnă şi-l va vinde la magazinul de haine vechi şi că pînă la miezul nopţii va alerga pe la cunoscuţi să împrumute cîte douăzeci şi cinci sau cincizeci de ruble ca să adune acele, amărîte pentru el, şase sute de ruble? Putea el să-şi închipuie că ea a adunat pentru locuinţă toată viaţa de cînd se ştie, că mama ei deja vînduse o casă la ţară ca să se mute la fiică, unde să aibă grijă de copilaş? Nu, femeia nu era măritată şi nu avusese bărbat, şi nici palton de iarnă nu mai avea, numai datorii şi pe mamă cu copilul într-o cameră de patru pe trei… paşi, după bucătărie, cu fereastra spre o curte murdara, semănînd mai mult a puţ de mină. Îi trecuse deja rîndul la cooperativa de construcţii de locuinţe, din lista de la fabrică era de mult tăiată şi a înţeles că trei mii patru sute nu va mai primi de la Sam, iar pentru a plăti datoriile de cite douăzeci şi cinci şi de cincizeci de ruble trebuie să muncească ea.

— Ce mă fac acum? întreba supusă pe judecător şi pe asesori, care, deşi vedeau des tragedii omeneşti. Îşi muşcau buzele, pentru că nu ştiau ce să-i răspundă şi cum s-o consoleze.

Acum, Sam regreta că amestecase această femeie în combinaţiile sale, dar atunci ideea i se păruse foarte atrăgătoare — peste o jumătate de an i-ar fi dat femeii banii, ea şi-ar fi primit locuinţa — şi totul ar fi fost în ordine, îi venea greu să înţeleagă situaţia ei de acum. Îi era greu să-şi închipuie că nu există altă soluţie, că vor trebui să locuiască mai departe toţi trei în camera minusculă.

Deşi tatăl lui Sam chema de la tribună muncitorii să continue tradiţiile din familie şi să-şi aducă fiii şi fiicele la uzină, lui însuşi nici prin cap nu-i trecea că şi Sam ar putea sta la strung

sau la maşina de găurit. Şi cu toate astea el credea cu adevărat în măreţia muncitorului. Pur şi simplu însă pentru urmaşul său, încă dinainte de naştere, plănuise un drum luminos în viaţă. Aşa că Sam nu avusese nevoie să cucerească lumea, lui îi fusese dăruită, începînd cu grădiniţa şi terminînd cu institutul, fusese purtat de mîini grijulii, care i-au ţinut umbrela deasupra capului dacă începea să burniţeze şi măturau cărarea din faţa lui dacă era în primejdie să alunece. Nu, el nu-i dorea nimănui răul, însă cel mai puţin şi-l dorea lui însuşi.

La şcoală încă mai credea că toţi trăiesc în locuinţe mari, că tractoristul lucrează pe cîmp în cămaşă călcată şi cu cravată la gît, pentru că murdăria ca atare fusese lichidată de mult, şi că toţi se duc să-şi facă concediile în aceleaşi staţiuni ca şi părinţii săi. Iar mai tîrziu, cînd i-au încolţit îndoielile, şi-a schimbat concepţiile cu privire la anumite laturi ale vieţii. A înţeles şi el că zeama ajunge pentru toţi, dar nu şi perişoarele. Cum rămîne atunci cu selecţia naturală şi artificială? El trebuia doar să supravieţuiască.

Odată cu începutul activităţii independente, s-au ivit şi primele probleme. Va avea un birou cu secretară sau fără secretară?

Problema întreţinerii.

Problema etichetei.

Problema subordonării.

Precum şi alte felurite probleme de producţie care trebuiau rezolvate cu precauţie, făcînd slalom printre ceilalţi. Iar în gene se găsea spiritul de luptă al strămoşilor îndepărtaţi.

Opt ani este o sentinţă grea, dar, atunci cînd se pronunţase, Sam nu şi-a dat seama de greutatea ei. Nu-i pierdut chiar totul, gîndea. Mai putea face recurs la instanţele superioare de aici din republică şi de la Moscova, mai rămînea speranţa eliberării după executarea a jumătate din pedeapsă. În asemenea cazuri se lucrează pe marile şantiere. Luînd în considerare studiile, vîrsta şi funcţiile avute mai înainte, nu va fi, cu siguranţă, nevoit să ţină în mîini nici lopata, nici ranga. Şi-apoi putea să iasă mult mai rău. În loc de opt ani, puteau să-i dea cincisprezece. Şi pentru o asemenea condamnare existau toate temeiurile.

Da, legenda despre servieta uitată era naivă, însă nici inteligentă nu trebuia să fie. Trebuia doar să oscileze între minciună şi întîmplare posibilă. Aşa şi trebuia înţeleasă de toţi. În anumite cercuri era nevoie să se răspîndească ideea că aceşti patruzeci de mii Sam nu-i pierduse ci-i ascunsese într-un loc sigur. Pentru aceste cercuri Sam trebuia să creeze iluzia că mai are bani şi să le întărească speranţa că-şi vor recăpăta banii cu procentele respective. Nu întîmplător singura convorbire telefonică pe care şi-o permisese Sam în timpul dispariţiei sale a fost cu un afacerist din aceste cercuri.

— Nu vă faceţi griji, îi spusese atunci Sam. Toţi vor primi de la mine pînă la ultima copeică!

Deşi aproape dispărută, continuă totuşi să existe secta adoratorilor de bani, cu legile şi morala ei, împotriva căreia este şi nesocotit şi periculos să greşeşti, dar şi mai periculos este să te atingi de ce au ei mai sfînt, de bani. Aflîndu-se în permanenţă în relaţii încordate cu legea, speculînd, procurînd, făcînd camătă, ei sînt obligaţi să-şi ducă viaţa cît mai şters, într-un cerc închis, să se întîlnească numai cu ai lor, să se ferească cît mai mult de lux, mai cu seamă că posturile pe care le ocupă sînt mărunte, iar majoritatea sînt pensionari, bătrîni ramoliţi cu ochi de viezure, singura plăcere a lor fiind să-şi socotească şi să-şi rînduiască mereu capitalul, să verifice listele de cîştiguri ale împrumutului de stat cu trei la sută şi duminica să joace preferans sau kunken cu mize mari.

Cînd intră cineva în sectă, e uimitor cît de repede îşi însuşeşte obiceiurile lor şi cît de repede îi dispare tendinţa spre viaţa normală, pe care o au toţi cei din jur şi pe care el însuşi a avut-o pînă nu de mult. Adoratorii banilor au morala lor. Hoţia şi violenţa faţă de persoanele particulare din lumea de afară sînt aspru condamnate, însă celelalte articole ale codului penal ar putea să nu mai existe. În lumea lor cea mai mare crimă este înşelăciunea, pentru că nevrînd să lase probe materiale, trebuie să se mulţumească cu obligaţiile verbale, să dea şi să primească împrumut fără nici un fel de chitanţe autentificate la notariat, înşelăciunea este mai groaznică decît trădarea.

Multora din aceşti oameni Sam le promisese locuinţe, desigur, fără a le garanta ceva concret, ci doar luîndu-le banii. Îi includea cu uşurinţă în rîndul clienţilor obişnuiţi, fără să se

gîndească că pentru unii rublele fac parte din inimă şi dacă li le smulgi, se formează o rană sîngerîndă, care cere răzbunare. În afară de escrocheria cu apartamentele inexistente, Sam mai săvîrşise şi alte infracţiuni nedescoperite încă, pe care juriştii le califică drept însuşirea bunurilor statului şi încălcarea legii operaţiunilor valutare. Aceste potlogării nu-i aduseseră sume mari, însă ar fi dat tribunalului posibilitatea pronunţării unei condamnări şi mai aspre, care să excludă posibilitatea eliberării înainte de termen. Aceste potlogării le săvîrşise împreună cu un moş din secta adoratorilor banilor dar despre ele aflaseră cîte ceva şi alţii. Şi iată că unul din ei, descoperind că a fost înşelat, nu a suportat lovitura... Dorind să se răzbune, el a scris anchetatorului o anonimă conţinînd date concrete: în cutare zi şi în cutare loc, cutare şi cutare... Autorul anonim nu se sinchisea că împreună cu Sam îl „priponeşte” şi pe un cunoscut de-al său. Ce să mai vorbim de cunoscut! În primul rînd, că acela nu va şti niciodată cine l-a „priponit” şi, în al doilea rînd, va primi o lecţie bună. Să-şi ţină limba cu dinţii!...

Margita nu putuse pleca de fiecare dată de la serviciu ca să meargă la tribunal, deşi simulase o gripă, ceea ce în timpul epidemiei nu-i chiar atît de complicat. Stătea retrasă într-un colţ, pe ultima bancă şi răspundea cu cîte o înclinare tăcută a capului la saluturile cunoscuţilor, dacă cineva îi dădea atenţie, asculta însetată fiecare cuvînt al lui Sam, îi urmărea privirea pe care o arunca uneori asupra sălii. Ea îl mai iubea încă, chiar s-ar putea spune mai mult ca înainte...

Ca de obicei în timpul proceselor, ieşiseră la suprafaţă acele episoade din viaţa lui Sam pe care el le ascunsese cu grijă. Parcă o faţă rea, ciupită de vărsat se ivea o clipă la fereastră, ca apoi să dispară. Şuvoiul, limpede al rîului, care curge pe nisipul alb de pe fundul albiei, se umple brusc de noroi şi frunze putrede cînd cineva zgîrmă stratul subţire de nisip de deasupra lor. Da, asta o supăra pe Margita, dar n-o dezarma. Ea găsea la toate explicaţii sau chiar justificări, aşa cum o mamă găseşte justificări pentru purtarea urîtă a fiului răsfăţat căzut sub influenţa rea a prietenilor. Pe femeile cu care Sam avusese relaţii intime în acelaşi timp în care fusese cu ea, Margita le ura. Şi simţea o adevărată satisfacţie dacă vreuna din ele intra în rîndul clientelor escrocate, convinsă că Sam

ajunsese într-un pat străin doar ca să-i cîştige aceleia încrederea şi nu pentru că ar fi iubit-o. Din fiecare pas al lui Sam ea trăgea concluzii în totală contradicţie cu concluziile oricărui alt om. Şi chiar dacă pentru o clipă avea unele îndoieli imediat le înlătura. Era suficient doar să ajungă acasă. Aici totul fusese cumpărat de Sam. Totul îi fusese destinat ei.

Numai ei îi dăruise Sam aşa ceva. Ba mai mult, i se părea că tot ce este în ea vine de la Sam.

Cînd se pronunţase sentinţa şi i-au scos afară pe condamnaţi, Margita plînsese din cauza asprimii pedepsei şi se jurase solemn să-l aştepte.

Pe coridor, avocatul lui Sam fusese înconjurat de un grup de oameni care-l compătimeau pe Sam. Ca de obicei în asemenea cazuri, avocatul îi încredinţase că încă nu-i totul pierdut, că la Tribunalul suprem va obţine anularea articolului privind darea de mită. Doar nici Sam nu recunoscuse că ar fi vinovat de aşa ceva. Iar dacă învinuirea de dare de mită cade, atunci tribunalul nu-i poate în nici un chip da mai mult de cinci ani.

Margita, care nu credea în Dumnezeu, se ruga soartei ca vorbele avocatului să se împlinească.

Peste o săptămînă la uşa Margitei ciocăni un individ de vîrstă mijlocie, destul de ponosit şi cu o figură inexpresivă. Îi spuse că e prieten cu Sam, se interesă dacă nu are veşti de la el şi că e gata oricînd să-l ajute. La Ministerul Justiţiei are nişte cunoscuţi. Margita îi spuse cinstit tot ce ştia, inclusiv despre percheziţie, dar observă că omul nu o ascultă cu atenţie şi stă în cumpănă să-i propună ceva. Apoi o invită să ia masa la restaurant. Acolo pot sta liniştiţi şi să discute ce-ar fi de făcut mai departe, cînd va veni vreo veste de la Sam.

La început Margita vru să refuze, apoi se gîndi că omul acesta s-ar putea cu adevărat să-i fie de ajutor şi ar fi fost o prostie să-l refuze. Necunoscutul a aşteptat-o în bucătărie pînă cînd Margita s-a îmbrăcat în grabă şi au plecat.

Restaurantul era de categoria a doua, fără acel lux caracteristic barurilor de noapte, însă Margita remarcă îndată cîteva figuri cunoscute. Şi resimţi cu atît mai mult lipsa lui Sam, la gîndul că ponositul ăsta nu se putea compara cu Sam.

Unul din foştii cunoscuţi, salutînd-o pe Margita, îi făcu semn vecinului:

— Cine mai e şi pierde-vară ăsta care s-a lipit de văduva lui Sam?

Celălalt care începuse cheful de cu ziuă şi acum se plictisea, ridică leneş din umeri. Să bea mai departe oare. sau să nu mai bea. Era chelner la un hotel pentru turişti străini şi îi plăcea ca în zilele libere să-l servească alţi chelneri.

— Văduva lui Sam... Văduva lui Sam... Chiar că ai nimerit-o! şi rîse, imaginîndu-şi cum, a doua zi la hotelul „Inturist", va plasa gluma asta ca fiind a sa.

Porecla de „văduva lui Sam" se lipi de Margita şi nu se mai desprinse de ea.

Omul comandă cîte un şniţel, rugă să i se aducă vodcă şi se posomori cînd află că la bufet au doar coniac, apoi încercă să o îmbete pe Margita şi verifică îndelung nota de plată, vîrînd-o după aceea în buzunar. Pînă la urmă nu s-au înţeles cum ar putea să-l ajute pe Sam. pentru că trebuia mai întîi să primească de la el măcar o veste oarecare.

După ce o conduse pe Margita pînă la tramvai, necunoscutul se înfundă într-o stradelă şi în curînd ajunse într-o cameră murdară, al cărei stăpîn, un bătrîn uscăţiv, cu mustăţi scurte aspre ca de morsă, pufnind pe nas, îi înapoie jumătate din cheltuielile făcute la restaurant.

— Ori că nu ştie nimic, ori că-i o femeie vicleană, spuse musafirul.

— Eu ţi-am spus că nu iese nimic din asta.. Nu-i aşa uşor să trimiţi o scrisoare din închisoare.

— Mie să nu-mi spui asta! Dacă vrei...

— Dar riscul? Eu n-aş risca! Dacă fata nu ştie locul precis... Şi chiar dacă ştie! Cum s-o apuca miliţia şi i-o pune puţin sula în coastă, imediat...

— Din asta nu scoţi nimic. Nu-i din alea!

— Peste cîteva luni îl trimite în colonia de muncă, am putea aştepta, altfel e rău! Dacă nu a reuşit să-i plaseze şi i-a ascuns într-un singur loc, atunci nu se va hotărî să spună, doar n-o fi prost să rămînă fără nimic!

— Asta nu mai e treaba mea. N-o să-mi bat capul cu asta. N-are decît să şi-l bată singur! Dar eu zic că a reuşit să-i plaseze, dovadă că la fetişcană s-au găsit, două mii după bufet.

— Poate, poate! Măcar de-ar fi aşa! Bătrînul care pufnea pe nas se linişti şi prinse cu o pioneză o bucată sfîşiată de tapet.

Mecanismul lăzii fermecate cu fund dublu funcţiona cu precizie…

IANUARIE

Uşa strîmbă a şopronului spînzura în ţîţîni, însă prin crăpătură se vedeau sprijinite de perete, pe paianta uscată, scînduri şi nuiele, care, poate, slujiseră înainte drept stănoage.

Tînărul cu pulover gri azvîrli braţul de lemne amărîte cu care venise, ultimele din cele scoase de sub zăpadă, apoi se propti în uşă cu amîndouă mîinile şi încercă s-o deschidă. Lemnul uscat reacţionă ca un arc, aruncîndu-l înapoi, însă partea de jos a uşii nu se clinti. Cu bombeul bocancului început să dea zăpada în lături, dar nici asta nu ajută, pentru că partea de jos a uşii era înţepenită în pămîntul îngheţat.

— Ducă-se naibii… Că n-oi fi fochistul lui!

Adună braţul de lemne aruncate şi vru să se îndrepte spre casă, dar se răzgîndi. Ăla nu se duce după lemne, asta-i clar. Aşa că va trebui să iasă de la căldura din bucătărie, pentru că braţul adus nu va ţine mult — avea o noapte întreagă în faţă. În casa veche pătrunsese umezeala, numai soba mai alunga această umezeală.

— Să vezi ce boier mi s-a urcat în cap! mormăi tînărul cu răutate. Era uşor ameţit de băutură, aşa cum fusese aproape tot timpul în ultimele luni.

Înşfăcînd zdravăn o bucată de lemn, se apucă să lovească în pămîntul îngheţat, însă lemnul era putred, se rupea, dar uşa încă nu se urni.

Atunci, furios, lovi în uşă cu talpa bocancului, scîndura se frînse pe neaşteptate, îşi zdreli glezna, piciorul drept îi rămase înţepenit, iar stîngul alunecă şi el căzu. Uşa era însă deschisă acum.

Se aşeză pe butucul lîngă care zăcea un topor tocit, plin de rugină, cu coadă lungă. Îşi sumese cracul pantalonului şi se uită mîhnit la zgîrietură. Deşi nu curgea sînge, acolo unde pielea era julită îi dăduseră cîteva picături.

Tînărul drăcui încet, legă zdrelitura cu batista, scoase de sub pulover o sticlă plată, pe care o pusese acolo pentru ca să n-o poată observa vreunul, bău vreo două înghiţituri, îi înşurubă bine capacul şi ascunse sticla în colţul şopronului, sub nişte bucăţi vechi de carton asfaltat.

— N-are decît să mă miroase…

Bătrînul îi interzisese să ia cu el băuturi spirtoase, însă tînărul luase totuşi, pentru mai multă siguranţă. După ce l-au „lucrat” şi l-au închis pe Gvido Lieknis, iar încordarea nervoasă dispăruse, cel mai potrivit lucru era să înghită ceva. Spusese deci că merge să mai controleze încă o dată scîndurile de la ferestre, însă de fapt se furişase după colţ şi dusese sticla la gură. Nu toţi pot fi ca „ăla”, care merge ca o maşină şi gîndeşte ca o maşină!

Dacă va trage cînd şi cînd cîte o înghiţitură, celălalt nu va băga de seamă! De miros să nu se lege, doar chiar el îl pusese să bea două sticle de bere cînd îl trimisese în compartiment să vorbească cu inginerul. Şi chiar, dacă-l simte, ce treabă are?! Ducă-se, ştii unde! Să vezi cine-mi face pe şeful!

Şi cu toate acestea tînărul se temea. Nu se îndoise nici o clipă că ar fi pedepsit, numai că nu ştia cît de aspru şi asta-l făcea să fie nervos. Nu-i nimic, poimîine toate vor fi trecute… Celălalt îi promisese că-i dă avans cîteva mii, iar „marfa” avea s-o vîndă prin legăturile sale treptat. Curios era că tînărului nici nu-i trecea prin cap că partenerul l-ar putea duce de nas, deşi de obicei cînd se apuca de vreo treabă indiferent cu cine, gîndul ăsta nu-l lăsa să doarmă liniştit cît timp nu primea totul pînă la ultima copeică…

Se gîndi că ar fi bine s-o şteargă undeva în vreo staţiune din sud, iar acolo o să mai vadă… Dar nici să se despartă de Riga pentru totdeauna n-ar fi vrut, deşi, ce-i drept, începuse să înţeleagă că aici nu se putea desfăşura, măcar şi pentru că celălalt nu-i va da voie. I se acrise de această supraveghere şi ar fi renunţat de mult la toate, dacă ar fi avut altă ieşire.

Tînărul apucă toporul ruginit şi începu să spargă scîndurile. Fiind putrede, se rupeau, nu se despicau.

Ca să vezi cum vine treaba! Tu poţi avea bani de o sută de ori mai mulţi decît unul care şi-a cumpărat o „Lada” în rate, însă el e mai ceva decît tine, pentru că poate trăi unde vrea. Ba nu, el o să mai aibă un cuvînt de spus, îşi va lua o maşină

străină şi va veni cumva la Riga pentru vreo două zile. Las să se uite ăia, din „Volgile” lor. Însă tînărul îşi dădea seama că nu va face aşa ceva, de teamă că ar putea să afle „celălalt” despre această călătorie.

Ah, cum reuşise atît de repede acest om, pe care tînărul singur îl căutase, să-l acopere ca sub nişte aripi de vultur dînd impresia că l-ar feri de furtuni şi uragane, cînd de fapt, strîngîndu-l în braţe, nu-l lăsa nici să se mişte, nici să crîcnească. Tînărul se amăgea singur spunîndu-şi că, la momentul potrivit, se va răzvrăti, dar în momentele cînd înţelegea că nici vorbă nu putea fi de aşa ceva, se supăra şi mai mult pe sine. Pînă la urmă ajunsese la concluzia că nu-i rămîne altceva decît să se supună şi, luînd o nouă înghiţitură, ascunse sticla.

Nu, alt partener nici nu i-ar conveni. Asta e unic. Un om de o asemenea anvergură nu poate fi subordonat nimănui.

Cîţi tipi nu întîlnise, cu mai mult decît jumătate din viață petrecută la închisoare, dar nici unul nu semăna cu EL, nici pe departe. O singură privire de stăpîn de-a LUI îi face pe ceilalţi să se liniştească, aşa cum îi face o patrulă de miliţie să se liniştească pe cei ce se bat la beţie. Păi, a sta închis. atîţia ani poate folosi ca diplomă de deşteptăciune? E o laudă? Mai curînd e o dovadă de prostie! Păi, majoritatea pentru ce stau acolo? Aproape pentru nimic. Pune laba pe vreo femeie la beţie şi după aceea înghite două ierni la rînd fiertură din blidul de aluminiu. A zbierat niţel, s-a uşurat la intrarea în bloc şi iar se uită cîtva timp la lumină de după gratii. Şi o tot ţine aşa: cînd acolo — cînd aici, cînd acolo — cînd aici. Cînd smulge o şapcă şi fuge cu ea, cînd sparge o debara sau stoarce bani de la vecini cu promisiuni de a le procura cărbuni. Stă prostul închis o jumătate de viaţă şi mai mult de cinci ruble n-a ţinut vreodată în mînă! Sau spărgătorii de locuinţe... Dacă ai pune cap la cap toate loviturile s-ar strînge o grămadă de bani, dar care din ei a stat mai mult de un an în libertate şi cît a luat cu adevărat pe boarfe? În cel mai bun caz atîţia cît să poată bate cîrciumile cu fetele. Nu, din furtişaguri nu s-a găsit încă nimeni să scoată mulţi bani! EL este o excepţie. Pentru că EL este de altă categorie. EL şi eu cu EL. Drace, pe cîţi biştari o să punem mîna, nebunia de pe lume!

Terminînd de spart, flăcăul înfipse toporul în butuc, cînd deodată auzi dincolo de perete un plîns cu sughiţuri. Mirat, ridică din umeri şi se duse să vadă ce e.

Dincolo de grajd, sprijinindu-se de perete, stătea femeia şi plîngea. Soarele la asfinţit colora zăpada de pe pantă în roşu, iar mai departe, jos, clipocea şi se zbătea rîul, sărind peste bolovani.

— Ce-i cu tine?

— Nu ştiu, clătină din cap ea şi începu să plîngă şi mai tare.

— Nu mai boci, că nimeni nu vrea să te înşele!

— Lasă-mă! exclamă ea şi repetă încă o dată rugător: Lasă-mă în pace…

— De plîns, poţi plînge şi în şopron, nu aici, pe unde poate trece pe neaşteptate vreun schior tîmpit. Şi, uitîndu-se la soarele care scăpăta la orizont, adăugă: Dacă a spus EL, e ca şi cum i-ai avea la bancă!

— Pleacă, te rog…

— Mai termină cu spectacolul ăsta, dobitoaco… Altfel… o-ncasezi la mutră!

Supărat, ocoli şopronul şi dispăru pe uşa spartă, ca să apară după un minut cu braţul de lemne.

Omul de la masă învîrtea plin de curiozitate în mîini revolverul.

— Cîte cartuşe ai tras? întrebă el.

— Cînd l-am încercat?

— Da.

— Păi, vreo douăzeci de bucăţi, răspunse tînărul. Puse cîteva lemne în sobă, prefăcîndu-se că este foarte ocupat şi străduindu-se să nu sufle cumva înspre celălalt. La început m-am gîndit doar să-l curăţ de rugină, dar pe urmă… Ştii, trage grozav! Uite ce găuri face, poţi băga un deget!

— Frumoasa n-a îngheţat acolo?

— Acum apare, că doar n-are unde să se ducă!

— Am în rucsac un ceaun. Umple-l cu zăpadă şi pune-l pe sobă. Facem ceai.

Cineva ieşind afară trînti cu putere uşa, casa se cutremură şi din tavan curse din nou nisip. De data asta nu într-un singur loc, ci mai multe şuvoaie de-a lungul întregii scînduri.

Gvido se opri din desenat şi se uită pînă cînd şuvoaiele conteniră. Sau poate-ar fi mai bine prin pod. Ascultînd dacă nu umblă careva la uşă, se sui pe cuptor şi împinse în sus scîndura, însă nu o putu mişca. Atunci dădu la o parte de pe scaun uneltele de desenat şi împinse cu el în tavan. Nisipul curse din nou, mai mult, chiar şi atunci cînd lăsă scaunul jos. Mda, fără o rangă ca lumea nu te descurci aici — înainte le băteau în cuie mari. Şi ce risc! Deşi, nu se ştie dacă l-ar împuşca dacă-l prind, — prea au nevoie de el bandiţii. Şi Gvido făcu eforturi să-şi amintească ultima discuţie în toate amănuntele, căutînd acolo răspunsul la întrebarea dacă-l împuşcă sau nu în caz de evadare.

Ca să arate că într-adevăr se cufundase în lucru, Gvido bătu la uşă şi se interesă de ce fel de instrumente vor dispune spărgătorii. Sigur că prin uşă nu se putea vorbi uşor şi, de aceea, îi dădură drumul în bucătărie. Ilona nu se vedea, deşi în tot timpul discuţiei pe Gvido nu-l părăsise senzaţia că este pe undeva pe aproape şi că îi aude. Poate în tindă. O dată chiar i se păru că umblă cineva acolo şi că se aude cum se freacă de perete canadiana de nailon.

— Instrumente? repetă întrebarea bătrînul. Radia, ca şi mai înainte, un simţămînt de raţiune rece, lipsă de milă şi neîncredere. Vreţi să ne veniţi în întîmpinare şi să elaboraţi un plan de acţiune pentru noi?

Gvido nici nu bănuise că întrebarea lui ar putea fi interpretată în acest fel. Nu se gîndise să-i fericească pe bandiţi cu un plan, însă acum se pare că nu mai avea încotro. Şi-apoi, care-i diferenţa? Oricum, tot l-ar fi întrebat mai încolo cum să întrerupă sistemul de alarmă al seifului central, cel puţin aşa el, Gvido, ar afla mai multe despre intenţiile spărgătorilor — iar mai multe informaţii nu fac niciodată rău.

— În afară de asta, vreau să discut condiţiile...

— Gvido Lieknis, lăcomia nu v-a caracterizat niciodată, ştim bine acest lucru. Şi, în general, noi ştim multe despre dumneavoastră.

— Desigur, orice sumă mi-aţi propune, n-aş primi-o!

— De ce? Tînărul întoarse brusc capul.

— În următorii zece ani nu m-aş putea folosi de ea. În seif sînt valori prea mari ca miliţia să uite curînd dispariţia lor. Iar dacă va fi paralizat sistemul de alarmă, eu fiind unul. din

autorii lui, atunci, desigur, mă voi afla printre suspecţi şi ar fi suficient să cheltuiesc o singură rublă în plus că anchetatorul hop şi el. Iar rubla te ispiteşte cu posibilităţile ei…

— Nu pot decît să regret că nu sînteţi partenerul meu. Bătrînul privi spre flăcău cu o ironie plină de înţeles. Aveţi mai multă logică decît vă trebuie, iar altuia nu-i ajunge de fel. Sper ca gîndirea sănătoasă să ne unească. Iar dacă totuşi aveţi nevoie de cîteva miişoare, spuneţi-ne, nu vă jenaţi, vi le punem cu plăcere la dispoziţie.

— Vreau doar să am garanţia că ies de aici viu şi nevătămat!

— Nu sînteţi într-o asemenea situaţie încît să pretindeţi indiferent ce garanţii.

— Nu uitaţi, însă, că pot să schiţez greşit schema sistemului de alarmă, încît înainte de a ajunge în curte să se dea alarma.

— Nu puteţi. Dacă faceţi aşa ceva, noi vă tăiem pur şi simplu beregata si vă dăm drumul pe sub gheaţă, spuse liniştit bătrînul, fără să ridice tonul.

— Dar nu veţi reuşi să verificaţi veridicitatea schiţei. Dacă aţi fi ştiut unde sînt conductorii nu aţi mai fi avut nevoie să mă atrageţi pe mine aici. Scuzaţi-mă, dar raţiunea spune asta!

— Disputa asta lungă începe să mă plictisească. Abuzaţi fără să vă sinchisiţi de timpul care vă aparţine nu numai dumneavoastră, dar şi nouă. Însă, ca să vă fie clară situaţia dumneavoastră…

— Mîine seară vă veţi întoarce cu trenul de schiori ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic. Vă făgăduim, se amestecă tînărul, dar privirea tăioasă a bătrînului îl făcu imediat să tacă.

— Se înţelege, dacă îndepliniţi cu bună credinţă ce v-am cerut, continuă bătrînul. Iar în ce priveşte verificarea… Păi, adjunctul dumneavoastră Ghibalo ştie şi el totul despre sistemul de alarmă, nu-i aşa?

— Cred că da, bolborosi Gvido. Practic este obligat…

— Rudele lui locuiesc lîngă Rezekie?

— Un frate şi părinţii. Uneori mergeam acolo la pescuit…

— Da, ei nu au telefon… Azi-noapte adjunctul dumneavoastră Ghibalo a primit o telegramă că mama e grav bolnavă şi că la trenul de dimineaţă îl aşteaptă o maşină… Cred — şi omul se uită la ceas, — că acum a început să schiţeze planul. Singura diferenţă e că dumneavoastră aveţi condiţii puţin mai confortabile. Şi-apoi, noi nu vom căuta să

clarificăm care din dumneavoastră a minţit, ci pur şi simplu vom termina cu amîndoi. Gîndiţi-vă dacă aceste amărîte minerale merită două vieţi! Şi-acum, despre instrumente... Vom avea electroburghie cu amortizor de sunet şi foreze cu pobedit, iar dacă va fi nevoie, atunci şi cu diamante. Practic, astea taie metalul ca pe unt. Aşteptaţi, avem una la noi... — bătrînul se întoarse spre tînăr: Scoate-o din buzunarul drept al rucsacului, arată-i...

Era un disc destul de subţire, însă cu un diametru mare, dintr-un aliaj pigmentat cu scîntei micuţe. În centru avea un ax, care, desigur, se fixa în capul burghiului. Diametrul era mare, aşa că trebuia lucrat eu atenţie şi pricepere, dar de pătruns, putea pătrunde aproape oriunde.

— Restul — şperacle. Astea nu vă pot interesa...

— Desigur, desigur, răspunse surprins Gvido.

— La fabrică mergem opt. Din păcate trebuie să avem în vedere şi eventualitatea că vom fi nevoiţi să tragem, în asemenea treburi nu poţi şti totul dinainte.

O clipă licări îndoiala — să trageţi? Cu ce dacă aveţi doar un pistol dinainte de potop?

— Noi ne-am prezentat în faţa dumneavoastră cu feţele neacoperite, fără să tragem pe cap ciorapi cu găuri pentru ochi. Facem asta conştienţi că vă este clar — nu vă puteţi permite să glumiţi. Noi putem părăsi acest loc numai dacă vom fi complet convinşi că dumneavoastră nu veţi vorbi. Viu sau mort... În primul caz veţi fi obligat chiar de planul pentru jefuirea seifului central, pe care-l schiţaţi, în al doilea... Ei bine, mai bine să nu vorbim, dar de amintit e nevoie, asta vă va feri de tentaţia de a face prostii. Nu vă neliniştiţi dacă mîine dimineaţă în locul nostru vor fi alţi oameni. Înţelegerea noastră rămîne în vigoare: ei vor îndeplini cu exactitate indicaţiile mele şi vă vor pune în libertate să prindeţi trenul de schiori. Aveţi timp — exact pînă la nouă şi jumătate dimineaţa. Dacă vreţi, reuşiţi să terminaţi!

Tînărul deschise uşa camerei. Gvido, aproape clătinîndu-se, intră şi se prăvăli pe cuptor. Gîndul la evadare îl părăsi.

Tînărul privi la bătrîn cu admiraţie. Acesta rîse sigur de sine. Inginerul Gvido Lieknis îl crezuse.

Femeia, care ascultase din tindă, toată discuţia, intră în bucătărie. Avea ochii înroşiţi de plîns.

„Ia te uită, e mai cinstită decît mi-am închipuit eu”, conchise bătrînul cu un anumit respect.

VĂDUVA

Fiica lui Sam se purta dacă nu prietenos, în orice caz tovărăşeşte. Era o femeie tînără, bine îmbrăcată, cu faţa ovală şi păr blond, lung, lăsat să cadă în plete. Răspîndea acelaşi miros de curat ca şi Sam. Îţi făcea impresia că de talpa pantofilor ei nu se lipise nici măcar un fir de nisip. Nici prin felul în care discuta, nici prin altceva nu lăsa să se înţeleagă că vorbeşte cu amanta tatălui ei. Tinerele tăifăsuiau despre el ca despre un bun prieten comun.

— E o prostie, desigur, dar asta-i regula acolo. Sînt permise numai scrisorile către membrii familiei.

— Nu-i pot scrie?

— Au o cenzură! Scrisoarea dumitale s-ar trimite înapoi nedesfăcută.

— Ce mult aş vrea să-l văd!

— Şi el mi-a spus acelaşi lucru. Se gîndeşte mult la dumneata. Şi, pe furiş, înconjură camera cu o privire atît de feminină, gata să reţină cel mai mic amănunt care ar fi vorbit de prezenţa unui bărbat. Margita o surprinse şi înţelese totul.

— Eu trăiesc singură, spuse reţinut ea, iar în suflet simţea o furtună de indignare: „După un bărbat ca el? Cum se poate gîndi asta la aşa ceva!”

În bucătărie fluieră ceainicul şi Margita se duse să prepare cafea.

Fiica lui Sam privea destul de filozofic la pasiunea tatălui ei faţă de sexul frumos. Nu-l condamna, iar tot ce se întîmplase, trecuse. Însă Margita o surprindea. Pe fata asta n-o putea înţelege. Tot aşa cum se mirase de atîtea ori că tatăl ei putuse să se căsătorească cu o femeie atît de intolerantă şi insuportabilă ca mama ei.

Cînd Margita se întoarse cu ceştile, musafira tocmai se uita la fotografia din buletinul ei.

— Ar trebui să-ţi vopseşti părul, spuse ea. Îţi dau bluza în care m-am fotografiat. Are un model care-ţi sare în ochi. Deşi toate astea sînt de prisos. Cine s-ar apuca acolo să studieze cu atenţie fotografia? Na, ia-l!

Margita puse buletinul în sertarul bufetului, sub oglindă, şi începură să bea cafea. Fiica lui Sam îi povesti la care ghişeu trebuie să baţi ce să spui şi cam ce spune gardianul. Ea a fost doar la o vizită obişnuită, însă în cazul aşa-ziselor vizite personale pentru douăzeci şi patru de ore te duc într-o cameră specială ca de hotel, unde nu te deranjează nimeni.

Margita se înroşi, lăsă ochii în jos şi continuă să mestece în cafea, deşi zahărul se topise de mult. Fiica lui Sam schimbă pe moment vorba, revenind la bluza aceea, pe care va trebui s-o ia la cusut în unele locuri, iar în altele să-i dea drumul…

Cum mai aştepta această întîlnire! Trecuse o jumătate de an de la proces, avocatul nu reuşise, desigur, nimic, dar tot mai afirma că încă nu-i totul pierdut, că împotriva sentinţei s-a făcut apel tot mai sus şi mai sus la fiecare instanţă. Avocatul se săturase deja de telefoanele dese şi de vizitele ei la biroul de consultaţii juridice, unde îl aşteptau la rînd alţi clienţi. Îşi pierduse stăpînirea de sine şi politeţea şi cînd o vedea, începea să i se zbată un ochi. Numai datorită eticii profesionale nu-i putea spune tăios:

„Nu se poate să nu înţelegeţi că s-a terminat totul, că nu mai putem obţine nimic!”

Pe partea cealaltă a străzii, dincolo de gardul viu se vedeau nişte clădiri în stil vechi, cu ziduri groase, de cărămidă înnegrită, necurăţate niciodată şi ferestre mici, zăbrelite. După primul gard mai era unul, aproape de aceeaşi înălţime, numai că văruit.

Se deschiseră porţile şi ieşiră cîteva camioane cu vrafuri de lădiţe goale ale căror scînduri aveai impresia că miroseau încă a pădure.

La intrare, în camera de trecere, stăteau cîteva femei, tăcute, cu plasele încărcate. Aşteptau să li se primească pachetele.

Din timp în timp se deschidea un ghişeu şi, după un scurt schimb de cuvinte, lăsau să treacă pe cîte una din femei.

„O să-i spun ceea ce înainte îmi era jenă să spun! Te iubesc! Nu, nu aşa! Mai gingaş… Te iubesc. Pe tine, numai pe tine te iubesc! Nu, nu aşa… Parcă-i luată dintr-un cîntec. Nu cumva nu pot să spun nimic cu vorbele mele”…

— Nu sînteţi dumneavoastră? o împinse o femeie, care stătea în spatele Margitei. Pesemne că i se strigase de cîteva

ori numele, dovadă că pe uşiţa ghişeului se întinse capul unui bărbat cu chipiu de uniformă, care strigase cît îl ţinea gura:

— Raizenkova!

Margita se împiedică şi alergă la ghişeu, strîngînd în mînă buletinul.

— Raizenkova?

Se mai linişti... încă puţin, să desfacă paltonul, pentru ca bluza să fie la vedere....

— Raizenkova e mama mea, dar nu vine... Am internat-o la spital alaltăieri...

— Şi dumneavoastră cine sînteţi?

— Fiica.

— Daţi buletinul! Şi treceţi în camera de aşteptare!

O cameră pătrată, în mijloc o masă ca o tejghea, la care stătea un om nu prea tînăr, cu faţă blajină, pe care n-o putea înăspri nici măcar cicatricea. Vorbea cu femeia care intrase înaintea Margitei. În faţa lui era un cîntar obişnuit cu o tavă zincată pe un taler şi greutăţi pe celălalt. Cîntărind alimentele aduse, le puse pe masă, unde se vedeau cîteva funduri de lemn, un cuţit mare şi cîteva spiţe de oţel.

— Hai, şefule... — se rugă linguşitor femeia şi încercă să împingă un pacheţel lîngă alimentele cîntărite deja, dar bărbatul, supărat, i-l împinse înapoi.

— Nu-i voie! Pentru mine, toţi deţinuţii sînt la fel!

Apoi tăie cu îndemînare salamul în felii, pe care le aruncă într-un coş de plastic din cele folosite în magazinele cu autoservire.

— Pachetul? o întrebă pe Margita fără să-şi întrerupă treaba, însă văzînd-o fîstîcită, o întrebă din nou: Pachet sau întîlnire? Scoateţi ce aveţi în geantă, controlez imediat...

Din încăperea alăturată veni alt miliţian, cu buletinul fiicei lui Sam. Margita îl recunoscu după coperta violetă.

Controlul alimentelor dură puţin. Cîteva înţepături cu spiţa în pachetul de unt şi pîine, de pe borcanul de conserve rupse eticheta ca să vadă dacă sub el nu-i vreo gaură prin care s-ar fi putut schimba conţinutul.

— Aveţi la dumneavoastră bani, medicamente? Dacă da, puneţi-le în coşul acesta, le primiţi cînd plecaţi... Nu? Atunci pe aici, pe uşa aceea.

Zăngăni zăvorul dublu, care funcţiona automat, scîrţîiră ţîţînile, în coridorul lung, complet pustiu, se auziră paşi.

— Uite-aici, la stînga!

Dădu cu faţa de lumina zilei, care i se păru acum atît de puternică încît îşi miji ochii. O curte mică, pietruită, cu o căsuţă mică în colţ, îngrijit zugrăvită, amintind de un *cottage*.

Însoţitorul descuie uşa şi, politicos, o lăsă pe Margita să treacă înainte. Fata se pomeni în bucătăria unei locuinţe comune cu două camere, în care un difuzor transmitea zgomotos muzică, în tigaie sfîrîiau nişte pîrjoale pe care le tot răsturna cu furculiţa un bărbat dezbrăcat pînă la mijloc. Cu mîna stîngă îmbrăţişa o femeie ciufulită.

— Hm! căscă însoţitorul, ca să facă, în sfîrşit, observată prezenţa sa şi a Margitei.

Chicotind, femeia o şterse în una din camere şi se vede treaba că se aşeză pe pat, pentru că se auzi scîrţîitul arcurilor.

— Să trăiţi! Bărbatul rămase pe locul său lîngă plită şi Margita băgă de seamă abia atunci că e tuns chilug ca un recrut.

— Va să zică, Zanis, ai vecini... Poftiţi în camera asta. Vă aduc îndată tatăl, e încă la lucru... La revedere!

— Mulţumesc, bolborosi Margita. Încordarea nervoasă îi tocise complet toate simţurile.

Sam nu mai are pletele sale frumoase — iată la ce se gîndi ea mai întîi, aşezîndu-se în palton pe margine patului. Probabil că fără păr e caraghios. Şi încercă să şi-l imagineze pe Sam fără păr.

În ultimele săptămîni, aşteptînd această întîlnire, Margita nu se gîndise la nimic în afară de Sam. Orice făcea, oriunde era, îşi imagina cum o să fie cele douăzeci şi patru ele ore pe care le va petrece cu Sam. Uneori şi le închipuia ca pe o continuă patimă demonică, alteori pline de gingăşie şi lirism. Dar nu se putea opri nici la prima variantă, nici la a doua. Şi se hotărî să-l lase pe Sam să aleagă.

Văzînd pe pragul de sus al uşii o cheie, se gîndi că trebuie să fie de la uşă. O încercă. Da. Într-adevăr, se putea încuia pe dinăuntru. Prevăzătoare, lăsă cheia în broască şi îşi agăţă blana în cuier.

Şi deodată auzi glasul lui în bucătărie. Se întoarse cu faţa spre fereastră, simţea furnicături pe spinare, în ochi îi veniră lacrimi, deşi se străduia să nu le dea drumul.

Scîrţîi uşa… Intră el… Cheia… De ce nu încuie uşa?

— Bună, fetiţo!

— Încuie uşa, iubitule… — şopti Margita.

— Da, da… — spuse Sam şi răsuci cheia.

Margita se întoarse şi se clătină, ca atunci cînd în plină alergare dai peste un obstacol. Aceste ruine ale Cartaginei nu aveau nimic comun cu Sam. Pufoaică şi pantaloni de lucru din celofibră în amestec cu bumbac, cu urme de mîncare pe ei, aşa cum lasă de obicei oamenii neputincioşi, cărora le tremură mîinile. În jurul gîtului un fular în carouri, mototolit. Şoşoni negri, ca la bătrîni, din care atîrnau obiele gri. Mîinile, delicate odată, arătau murdare datorită spălatului neatent, din urechi şi nas atîrnau smocuri de păr, capul tuns chilug avea o formă complet anormală, buzele ţuguiate, ochii stinşi, trişti. Pe faţă — o indiferenţă tîmpă şi doar dorinţa animalică de a supravieţui. Sam, care se născuse cu un ordin de repartiţie pentru apartament cu trei camere în buzunar, în faţa căruia se deschidea un drum larg, care ducea din culme în culme, se pomenise în atelierul de ambalaje al coloniei de muncă cu un ciocan în mînă, în atelierul în care trebuia să suporte ameninţările şi înjurăturile grosolane ale brigadierului pentru neîndeplinirea normei, se frînsese deodată.

„Numai de nu m-ar atinge… Numai de nu m-ar atinge”…

Nu, Sam nu se apropie. Lăsîndu-se în genunchi, începu să cotrobăie pe sub pat, nu cumva e pe acolo un microfon ascuns. Apoi bolborosi ceva de neînţeles, începu să meargă pe diagonală din colţ în colţ. Aminti că Margita trebuie să-i fie recunoscătoare, se plînse de prostia avocatului, îşi exprimă îndoiala că după bufet la Margita se găsiseră numai două mii. Îşi aminteşte bine că a ascuns acolo două şi jumătate. Nu îi reproşează că ea a luat de acolo înainte de percheziţie cinci sute, dar, avînd în vedere situaţia lui de acum trebuie să-i dea înapoi. Se plînse de prietenii care l-au părăsit la ananghie şi ameninţă că scrie totul despre ei anchetatorului dacă aceştia nu-l ajută. Pesemne numai pentru asta şi vrusese Sam să o vadă pe Margita, ca ea să transmită ameninţările.

Din respect pentru „răposat”, ea le telefonă totuşi după aceea cîtorva. Unii au rîs, alţii i-au trîntit receptorul în nas, iar alţii, şi nu puţini, i-au propus să se întîlnească, au dus-o la un restaurant bun, însă nu s-au încurcat cu propuneri de dragoste. Considerînd-o pe Margita omul de încredere al lui Sam şi aliata lui, voiau doar s-o atragă de partea lor.

După ce-l ascultase pe Sam, iar acesta se lungise destul de mult, Margita minţi că trebuie să meargă la serviciu. Sam nu se împotrivi, îi atrase atenţia numai, să nu încurce ceva, cui să telefoneze şi ce să-i spună fiecăruia.

Margita îi dădu alimentele aduse, el le băgă repede sub cămaşă şi, fără a-şi mai strînge măcar mîinile, se despărţiră. Dacă la întîlnirea lor ar fi fost de faţă un al treilea, ar fi văzut pe faţa ei aceeaşi îngrijorare, care-i cuprinde pe adoratorii de idoli cînd pregătesc pe răposat de drum pe lumea cealaltă şi, de aceea, pun lîngă el un pumn de grîu, o cană de lut nears cu apă şi o priză de tutun.

Nu-i părea rău că se întîlnise cu Sam, pe care-l iubise, dar acel Sam murise şi ea niciodată nu-l confunda — nici măcar în gînd! — cu bătrînul jalnic care-i provoca tot atîta compătimire ca şi oricare alt om neputincios.

După călătoria la Sam, Margita se simţea şi mai singură. Era trist să-şi amintească de timpurile pe care le petrecuse în compania „lor”, să-şi amintească de triumful ei ca primă vioară, de privirile intrigate, cînd şeful orchestrei anunţa la microfon:

— Acest dans, ansamblul nostru îl dedică frumoasei Margita!

Ştia că pentru treaba asta plătise Sam sau altcineva din cercul lor de atunci şi cu toate acestea îi făcea plăcere. Doar şi pentru cadouri se plătesc bani şi n-o să-ţi placă mai puţin din cauza asta!?

Margita înţelegea că acele timpuri trecuseră şi nu se vor mai întoarce niciodată, că trebuie să coboare din nori pe pămîntul prozaic, dar tot amîna în aşteptarea vreunei minuni, deşi nimic nu anunţa aşa ceva.

Cînd deschidea şifonierul şi privirea îi cădea pe toaletele minunate, se întrista. Erau rochii ce se potriveau pentru restaurantele de lux, premierele de la Operă şi aniversări fastuoase. Şi avea senzaţia că partea cea mai minunată a vieţii trecuse, lăsînd doar o drojdie amară.

Margita se lăsă de învăţătură. Nu mai avea acum nici un fel de obligaţii faţă de Sam. Datorită acestui fapt zilele se lungeau şi mai triste şi plictisitoare. Îi mai rămăsese doar să se uite la televizor. Ce-ar putea face? Să-i ceară iertare mamei şi să se întoarcă la periferie? Cei de-acolo o consideră „femeie uşoară” şi deci fie că o vor căina, fie că-i vor întoarce spatele. Prietenele vor crede că a venit să le ispitească bărbaţii, tinerii băuţi vor gîndi că-i posibil să-i bată la uşă la miezul nopţii, iar mamele îşi vor speria fiii cu bolile urîte pe care le pot căpăta în asemenea cazuri.

Chiar dacă societatea periferiei s-ar milostivi, tot n-ar fi nici o plăcere să asculte pălăvrăgeala, lor despre bunăcuviinţă şi dragoste. O, dacă măcar jumătate din ei ar iubi în viaţă măcar o dată!

Rudele ar încerca să-i vîre pe gît ca bărbat vreun beţiv, care nu-i bun de nimic altceva, şi s-ar mîndri cu fapta lor bună — doar nu putea săraca să rămînă aşa în vecii vecilor. Nu, la periferie ar fi tot atît de singură, în schimb aici nimeni n-o incomodează.

Pentru seratele de dans devenise cam trecută, la serviciu erau mai multe femei decît bărbaţi, pe stradă nimeni nu se lua după ea să-i declare dragoste, iar în „Suplimentul de publicitate” al ziarului „Rigas bals” abia începuseră să publice anunţuri cu propuneri de a face cunoştinţă. Ea ar fi răspuns la ele şi cineva ar fi găsit o soţie devotată, blîndă şi, cu timpul, poate, iubitoare.

Era de-a dreptul uimitor cît de mulţi oameni aflaseră că Margita fusese la întîlnirea cu Sam.

După ce telefonase foştilor lui prieteni, i se „permisese” în cîteva seri să revină în sălile luxoase cu chelneri stilaţi. Aici o aduseseră cei pe care-i interesa foarte mult cum se simte Sam şi ce planuri de viitor are. Urmau apoi, de obicei, promisiuni că o vor ajuta, însă trebuia să mai treacă un timp ca să înceapă campania pentru organizarea ajutorului. Toate astea erau poliţe în vînt. Dacă Margita ar fi fost mai întreprinzătoare, s-ar fi zbătut să primească un serviciu mai bine plătit sau măcar un ajutor în bani.

Apăruseră tot felul de oameni care o descusură îndelung despre proces şi despre ce-i spusese Sam la întîlnire.

O vizită şi Valerian, prefăcîndu-se că a venit ca un vechi prieten, dar, deşi gata oricînd să se ia după orice fustă, nici măcar nu-şi opri privirea mai mult timp pe Margita. Pesemne, îi era teamă de Sam. O rugă pe Margita să-i facă cunoştinţă cu vreo prietenă cu care ar putea să-şi petreacă timpul la Riga. Lidka se măritase cu un tînăr de la Institutul de aviaţie civilă şi se cufundase în întregime în viaţa conjugală. După cîteva seri la barul de noapte, unde Valerian demonstrase puterea banilor asupra lucrurilor şi personalului de servire, îi făcu un dar pentru 8 martie, deşi pînă atunci mai era mult. Cînd Margita scoase acasă din cutiuţa flaconul de parfum franţuzesc, văzu sub el, împăturită cu grijă, o hîrtie de o sută de ruble.

De-o lună Margita apărea în restaurante chiar mai des decît în timpul lui Sam şi din nou atrăgea privirile. Numai că privirile acestea şi şoaptele de pe la mese erau altele:

— Văduva se distrează!

— Văduva îşi trăieşte viaţa!

— Dacă o ţine aşa, îl curăţă pe Sam! Cît putea, după tine, să-i rămînă la ciorap?

— Miliţia n-a găsit nimic… Nişte firimituri…

— Cel puţin cu patru zerouri!

— Cine ştie?!

Se uitau la Margita şi vorbeau despre ea. Cu timpul zvonurile se completară cu amănunte reale, bogăţia ei deveni un lucru evident, care n-avea nevoie să fie dovedit.

Schimbarea modului de viaţă şi, în special, puzderia de zvonuri despre bogăţia ei alarmă pe boşorogii din secta prăpădiţilor de adoratori ai banilor. Încă nu existau motive de panică, însă informaţiile deţinute trebuiau analizate. Prefăcîndu-se că ar fi rubedenii îndepărtate de-ale lui Sam, care sînt gata să plătească ceva, însă mai tîrziu, cînd se va sfîrşi cu bine treaba, ei vorbiră cu avocatul. Înţelegînd că nu se poate bizui pe un onorar gras, avocatul le spuse că se va mai gîndi. Probabil că rezultatul discuţiei fusese influenţat nu atît de onorar, cît de faptul că era sătul pînă în gît de toate discuţiile despre procesul lui Sam, care-i aminteau că nu reuşise să obţină diminuarea condamnării nici măcar cu un an. În ochii clienţilor şi ai colegilor aşa ceva nu-i făcea cinste. Prin firea sa, era un om orgolios şi numai din cauza asta primise procesul. Atunci întrezărea unele posibilităţi juridice de a

înmuia sentinţa. Ştia că procesul va fi lung şi că se va vorbi mult de el în Riga, iar asta i se păruse a fi o bună reclamă, care să-l facă popular.

— Ei, şi cum se simte, în general, Sam? se interesă de la avocat bătrînul cu mustăţi scurte, zbîrlite. Se spune că avea o soţie nelegitimă. Odată ce am bătut atîta drum, poate că ar fi mai bine să-i facem o vizită?

— Asta-i treaba dumneavoastră de familie — aici nici măcar un avocat nu vă poate sfătui. Personal o ţin bine minte. Fetişcana asta venea la mine zilnic să se informeze.

— Şi acum nu mai vine?

— Nu, e aproape o lună de cînd nu s-a mai arătat şi n-a mai telefonat. Poate chiar mai mult. V-aş sfătui să vă adresaţi administraţiei coloniei. Avînd în vedere că sînteţi veniţi de departe, cu siguranţă că nu vă vor refuza vizita.

„Rudele” se ridicară imediat şi mulţumiră din inimă pentru sfaturi.

Pe stradă merseră în tăcere, apăsaţi de presimţiri sumbre. Numai după ce intrară în camera murdară a bătrînului cu mustăţi de focă începură să analizeze situaţia creată.

— Iar eu îţi spun că fata asta-i o mare ticăloasă! Nu încape nici o îndoială, Zelvak! spuse musafirul, învîrtindu-se pe scaunul vienez care scîrţîia şi în orice moment se putea sfărîma sub el. În timpul discuţiei se încrunta, pentru că în cameră mirosea a capete de peşte mărunt afumat, a rufărie nespălată de pat şi a maculatură mucegăită, Fata a obţinut o „întîlnire personală” cu el, l-a pupat pe moş, ăstuia i s-a înmuiat inima şi uite-aşa i-a spus unde a ascuns bănişorii.

— Sam nu-i un prost!

— Tu nu înţelegi ce înseamnă acolo o „întîlnire personală”!

Zelvak se tot foia lîngă perete, întărind cu pioneze bucăţile de tapet, mirat cît de multe pioneze trebuie — cutiuţa se şi golise.

— Ba eu zic că nu va vorbi niciodată despre toţi! îl contrazise bătrînul.

— După o jumătate de an fata iar se duce la el şi-i stoarce şi numele celorlalţi! Iar după procesul ăsta, nu mai dau doi bani pe mintea lui! Ticăloasa aia umblă prin cîrciumi şi risipeşte bănişorii noştri.

— Da, iar noi ce putem face?

— Eu unul n-o să permit să mi se facă asemenea scamatorii! Eu nu iert! Tu mă ştii!

— Trebuie să mai aşteptăm un timp…

— Zelvak, îmbătrîneşti! Şi musafirul se ridică, pregătindu-se să plece. Aici nici nu poţi respira, iar de la bătrînelul ăsta nu poţi aştepta nici un ajutor.

Ca şi cînd ar fi întărit acest gînd, bătrînul se lăsă pe marginea canapelei tocite şi spuse:

— Mă întind, nu ştiu de ce mă înţeapă inima…

Însă imediat după ce plecă musafirul, sări în picioare şi-şi îmbrăcă paltonul. Avea deja un plan de acţiune cum să salveze banii daţi lui Sam şi să mai primească şi pe deasupra.

Pufnind şi gîfîind se urcă la etajul de sus al clădirii din curte şi sună.

Îi deschise un om cu obrajii roşii, în cămaşă albastră cu buzunare aplicate. Era atît de înalt încît, stînd pe prag, acoperea aproape tot pervazul uşii. Îi puteai da vreo douăzeci şi cinci de ani. Dedat la chefuri şi răsfăţat, începuse deja să se rotunjească, dar dacă se îndrepta, avea încă o siluetă de sportiv. Se îmbrăca bine, chiar se străduia să etaleze un stil. Mustăţile îi dădeau feţei o oarecare asprime, însă nu puteau ascunde automulţumirea evidentă.

— Ce-i, Zelvak, ce vrei de la mine? întrebarea suna ironic şi grosolan.

— Katea e acasă?

— Ţi-e teamă de ea cumva?

— Răspunde, am ceva serios de discutat.

Gundar îl lăsă pe bătrîn să treacă şi închise uşa după el.

Apartamentul era mic, dar uimitor de curat, oglindă, nu alta, fiecare lucruşor la locul lui. Pe pereţi atîrnau tablouri destul de bune şi icoane în rame aurite. Capodopere nu se aflau printre tablouri, dar ceea ce avea, nu se putea plînge de îngrijire. În bufetul cu geamuri glisante, în care se vedeau cărţi, erau cîteva bibelouri vechi: sfeşnice, o vază chinezească sculptată cu flori şi ciorchini de struguri, o halbă de bere de ceramică fără capac, un ceas deşteptător muzical Junhan şi o zaharniţă de cristal crăpată, cu montură şi mîner de argint.

Zelvak fu plăcut surprins de schimbările, care se produseseră în locuinţă. Ultima dată fusese aici cu opt ani în urmă, cu puţin înainte de moartea mamei lui Gundar. Atunci

locuinţa era părăginită, plină de fum de tutun şi un miros acru de băutură. În împrejurimi locuinţa asta era numită „monopol”, fiindcă după ora de închidere a magazinelor mama lui Gundar făcea comerţ cu vodcă. Sectoristul o amendase nu o dată, ba chiar îi intentă şi un proces penal, însă fără folos. Fie că amenzile erau mici, fie că, în general, femeia era de neîndreptat.

La şaptesprezece ani, întorcîndu-se din colonia de reeducare pentru minori, unde ajunsese pentru spargerea unei case automate de bilete de tramvai, Gundar îl azvîrlise pe scară pe tatăl său vitreg — ultimul dintr-un şir! — şi începu să colaboreze cu maică-sa în comerţul ei, căutînd clienţii pe stradă, prin faţa restaurantelor. Mama lăsase să-i curgă doar cîteva lacrimi după bărbatul pierdut, în schimb nu ajunse să se bucure văzîndu-şi fiul mare. Suferea deja de o boală incurabilă şi curînd după aceea murise.

Iar Gundar se apucase de zor să repare şi să pună la punct locuinţa, că prea i se făcuse lehamite de murdăria din ea. Urmărind această activitate furtunoasă, sectoristul respirase uşurat şi radiase o adresă din lista sa de „chiriaşi”. Gundar nu numai că muncea, dar promisese că la toamnă o să intre la şcoală la cursurile serale, însă între timp primise ordin de încorporare.

Se întorsese cît de cît mai cuminţit şi probabil povestea ar fi avut un *happy end,* dacă pe stradă n-ar fi vagabondat foştii săi prieteni. Lui Gundar, cel mai puternic dintre ei, îi plăcea să-şi manifeste puterea asupra celor care depindeau de el sau erau mai slabi. Din copilărie văzuse cum se descurca maică-sa cu beţivii. Era de neînduplecat, ca o stîncă, cu cei care ar fi vrut să bea pe datorie. Iar celor mai stăruitori le închidea uşa în nas.

La primul loc de muncă, după venirea din armată, Gundar se menţinu trei luni, la al doilea şi mai puţin, iar apoi îşi lua serviciu numai atunci cînd primea avertismente că va fi tras la răspundere pentru sustragerea de la prestarea unei munci socialmente necesare.

Pe atunci speculanţii de vodcă, care se învîrteau. în jurul restaurantului „Morarul” şi prin împrejurimi, se uniseră în mici grupuleţe, ca să le fie mai uşor să se ferească de miliţia care supraveghea cu atenţie zona şi adesea îi lua de guler pe

cumpărători. Să faci comerţ în grup era mai uşor, unul primea banii, altul conducea clientul după poartă, al treilea dădea sticla, al patrulea o aducea din ascunzătoarea sigură. Din cauza acestei diviziuni a muncii, miliţiei îi era greu să adune dovezi. Cu toate acestea, după ce plătise de două ori într-un an amendă cîte cincizeci de ruble, Gundar se hotărî să schimbe sursa veniturilor.

Relaţiile elementelor delincvente cu ceilalţi membri ai societăţii sînt studiate, delincvenţii fiind permanent în centrul atenţiei. Nu se poate spune acelaşi lucru, despre acele scursori ale societăţii, care, cu puţine excepţii, nu ajung niciodată la nivelul unor delincvenţi adevăraţi, însă, din păcate, tot cu puţine excepţii, nici oameni normali nu ajung. Autorităţile fac eforturi să-i obişnuiască cu munca, să-i educe cu ajutorul comisiilor de judecată tovărăşească şi să-i trateze de alcoolism. Furturile comise de ei sînt, de obicei, mărunte, pînă în cincizeci de ruble, iar în acest caz nu intră în prevederile penale, orice anchetă necesitînd cheltuieli mari.

În popor li se spune „albăstrele”, întrucît nu fac nazuri la alegerea băuturilor şi nu de puţine ori beau spirt denaturat, de culoare albastră, de unde şi porecla lor. Nu sînt toţi la fel. Unii lucrează undeva, alţii taie doar frunze la cîini, sparg lemne pentru bătrîni, iar alţii pot doar să se tîrască pînă la uşa magazinului şi trăiesc doar din mila familiei. Însă toţi cerşesc, sînt gata să pună mîna pe orice lucruşor aflat la-ndemînă şi peste cinci minute să „dea pe gît” o băutură ieftină. Cum beau şi prind puteri, cum încep să se strecoare pe scări în poduri şi pivniţe şi numai din cauza lor trebuie să cumpărăm lacăte la magaziile de lemne, să cărăm săniuţele copiilor în casă şi să păzim cearceafurile întinse la uscat în curte. Visul lor azuriu e să ia cu împrumut un televizor şi „să-l dea pe gît”. Însă majoritatea se mulţumesc cu o maşină de spălat.

Printre ei Gundar se simţea ca-n familie, mulţi îşi aminteau cum se duceau noaptea după vodcă la mama lui la „monopol”. Gundar nu ridica nasul, nu-i era scîrbă să stea la o sticlă de bere în compania lor dacă se întîmpla să treacă pe lîngă ei. Înalt şi bine îmbrăcat, arăta în mijlocul lor ca un zeu. Cumpăra numai ceea ce era mai bun din ce „se învîrtea”, plătind fie cu bani, fie cu vin de Porto alcoolizat.

Îi aduceau fotolii dezmembrate pe care singur le încleia, le tapiţa şi le ducea la consignaţia, piuliţe vechi de aramă pe care se pricepea de minune să le cureţe. La veiozele şi lustrele aruncate le punea fire noi şi cîştiga de zece ori, pentru că iar începeau să fie la modă obiectele din anii treizeci. Lustre rupte şi semirupte i se ofereau multe, avea îndeajuns de lucru, doar întotdeauna există şi oameni care au nevoie de standardul general acceptat, dar şi oameni care fug ca de ciumă de un asemenea standard şi cumpără totul numai de la consignaţia. Unii aruncă, alţii cumpără, iar Gundar, mijlocind, aduna caimacul.

În pivniţă îşi amenajase un atelier, în care zăceau mormane de piese pe rafturi. Nu se pricepea de loc la stiluri, dar se pricepea ca din trei lustre rupte să facă una întreagă şi încă atît de strălucitoare şi ispititoare, încît cumpărătorii se omorau după ea. Nici dintre ei nimeni nu cunoştea istoria artei, ba chiar li se părea că nici n-au nevoie de aşa ceva, le era suficient să se uite la eticheta cu preţul. La urma urmelor, dacă obiectul cumpărat nu se potriveşte, îl poate duce înapoi sau revinde, primind aproape tot atîta, dacă nu chiar mai mult.

Cu timpul, la Gundar începură să vină clienţi care nu doreau să alerge pe la magazinele de consignaţie, dar care plasau bucuroşi banii în obiecte de anticariat, făcînd speculaţii pe baza preţurilor în creştere. Gundar nu ştia că el însuşi era pentru ei o găselniţă, pentru că vindea mai ieftin decît ar putea ei să cumpere în alte părţi. Afacerea începuse de la cîteva mînere de bronz, pe care „albăstrelele” le desfăcuseră pentru vinişor de la nişte uşi mari, somptuoase. Despuierea caselor vechi, supuse demolării, erau un adevărat Klondike[2] pentru Gundar, întrucît de acolo cărau pentru el teracotă smălţuită, lambriuri de stejar şi jaluzele decorative forjate. De obicei, oamenii care demolau casele îşi puneau deoparte pentru ei aceste lucruri, ca să le ia mai tîrziu, însă noaptea apăreau „albăstrelele” şi cu chiu, cu vai, cărau totul la Gundar. Magazia atelierului se dovedi strîmtă şi trebui să ocupe încă o magazie de lemne.

[2] Zonă auriferă din partea de nord-vest a Canadei. Descoperită în 1879, a provocat o adevărată goană după aur.

— Ei, Zelvak, ce marfă ai, de nu te poţi descotorosi şi vrei să mi-o vîri mie pe gît? Gundar luă din coşuleţul de pe masă o lamelă de gumă şi se apucă s-o mestece cu poftă. Musafirului nu-i oferi.

— E o fată.

— Ei?

— O fată cu bani. Nu mai puţin de patruzeci de mii.

— Tone… Azi se zice patruzeci de tone! mormăi Gundar, ca să-şi revină din surpriză. Dacă pentru un om cu o calificare medie asta reprezenta o sumă pe care n-o putea aduna decît strîngînd de la leagăn pînă la mormînt fără să mănînce, fără să bea, fără să se îmbrace şi fără să meargă cu tramvaiul, atunci pentru un om care se ocupa de vechituri era aproape fantastică! Gundar chiar la zece mii nu visase niciodată şi deodată i se ofereau patruzeci. Păi, putea să i-o dea pe deasupra şi pe baba care zăcea la morgă! Din păcate, oferta venea de la Zelvak-zdrenţărosul şi Gundar nu-l prea credea. Aşteptă aşadar al doilea punct al discuţiei, cînd bătrînul zgîrie-brînză va începe să se milogească pentru ceva, îi va cere ceva aproape pe degeaba, căci Gundar nu se îndoia nici o clipă că Zelvak venise de dragul vreunui cîştig. Nici nu se putea altfel. Şi faţa lui Gundar rămase indiferentă.

— Nu mă crezi? se supără bătrînul.

Gundar ceru dovezi.

Bătrînul înşfăcă cu agilitate o lamelă roz, începu s-o mestece şi ceru garanţii că va primi cinci mii — lui Sam îi dăduse trei — dacă totul avea să se termine cu bine.

Simţind că e ceva adevăr în vorbele lui Zelvak, Gundar începu să se monteze, însă nu avea nici cinci, nici trei, nici două mii, ci doar vreo doua sute drept capital rulant şi un ghiul masiv de aur cu monogramă. Ghiulul acesta îl cedaseră pentru pîine foştii săi prieteni din colonia de muncă pentru minori, care scoseseră ghiulul de pe degetul unui bătrîn. La început Gundar se gîndise să-l topească, dar mai tîrziu îşi zise că i se potriveşte şi lui. Oameni cu asemenea ghiuluri nu-s chiar atît de mulţi. Dacă ajunge să stea cu unul din ei la masă, apoi sigur că oricum ai sta, orice ai face, ghiulul se dă singur de gol, fără să vrei te uiţi la el, ca la un apostol sculptat la prora unei vechi corăbii, poţi discuta ce greutate are, modelul, unde a fost făcut, sau, în general, despre preţul aurului…

Zelvak ochi îndată ghiulul şi i-l ceru. Pentru început... Gundar îl trimise cu grosolănie într-un anumit loc, căci politicos nu pot trimite decît diplomaţii de profesie.

Deşi nu izbutiră să se înţeleagă asupra garanţiilor, un folos de pe urma discuţiei tot avură: Gundar se încredinţă că Zelvak nu venise doar să pălăvrăgească în vînt, iar Zelvak se convinse că Gundar este gata să ia parte la aventură. În special după ce bătrînul îşi arătă puţin cărţile pe faţă şi-i povesti cine a fost Sam şi ce a însemnat în viaţa lui Margita.

Atunci apăru Katea. Era frumuşică. Însă o femeie teribil de afurisită, de care se temeau toţi locatarii casei. Numai acasă la ea era tăcută şi sprintenă, ca un şoricel, fiindcă pentru cea mai mică neascultare Gundar o cadorisea cu o palmă de-i răsunau urechile.

...Pe Margita au îmbrobodit-o cu un procedeu de modă veche. Cine mai face azi cunoştinţă trimiţînd scrisori!? Autorul scrisorii recunoştea că o urmărise ca să-i afle adresa, deşi înţelegea că nu se cuvine acest lucru, dar nu avusese încotro. Îi propunea Margitei să se întîlnească la Teatrul dramatic. Propunerea n-o lăsă indiferentă, dar la întîlnire nu se dusese totuşi, întrucît din nou venise cineva care se interesa cum se simte Sam şi o dusese la un bar de noapte. Acolo, între altele, era un nou program de revistă. Simţi puţină jenă doar cînd începu să mănînce ciupercile servite în ibrice miniaturale din oţel inoxidabil, şi îşi imagină tînărul care poate mai stă şi-acum în vînt şi încă speră să vină ea.

— E precaută ticăloasa! N-o să izbuteşti nimic, spuse Zelvak. Să am atîta bănet, nici eu n-aş lăsa pe nimeni să se apropie! Eh, tu eşti un necioplit, un nespălat pentru o treabă ca asta!

— Se pare că trebuie să mă însor, mormăi Gundar, care încă nu-şi pierduse încrederea în sine. Mă duc acasă şi-i dau florile Katiei. Să vezi ce ochi o să facă!

Scrisoarea următoare era scurtă şi bărbătească, dar cu o undă de amărăciune. El se scuza pentru faptul că o deranjează încă o dată, dar nu se va mai întîmpla asta. Şi, dacă pe ea n-o reţine ceva extrem de important, ar dori totuşi să o întîlnească sîmbătă.

Gundar veni fără flori, totuşi cumpără un mic bucheţel cînd trecură pe lîngă piaţa de flori. Încă nu se hotărîse cum să se poarte cu Margita şi se simţea strîmtorat, iar ochii lui cenuşii

străluceau de o simplitate copilărească. Şi, în general, desigur, arăta foarte simpluţ, deşi se străduia să se poarte galant, însă Margita, trecută prin şcoala lumii de Sam, îşi dădu seama îndată că tînărul crescuse într-o familie în care orice se mînca numai cu lingura, că „mulţumesc” şi „poftim” învăţase doar la armată şi că aceste cuvinte păreau străine în gura lui. Însă tînărul se străduia din răsputeri şi asta îi plăcea. Şi-apoi, singură, fără Sam, se simţea nesigură, ştia că nimeni nu mai are nevoie de ea. Cînd Margita văzu ghiulul, Gundar îi explică fîstîcit: „Lucrez la fabrica de bijuterii”… — şi Margita se gîndi că băiatul îşi cunoaşte meseria. Desigur că nu din jenă pentru ce spusese, însă chiar a doua zi dădu fuga acolo şi se angaja tinichigiu de categoria a doua, aşa că Margita nu-l putu prinde cu minciuna!

Gundar se hotărî să se poarte modest, ştiind că femeilor independente material le place să-şi impună voinţa. Conducînd-o acasă, recunoscu că prima dată o văzuse în troleibuz, că-i plăcuse teribil de mult, dar se fîstîcise atît de tare, încît nu putuse să scoată o vorbă. Iar ea coborîse şi se pierduse în mulţime. Cînd îşi dăduse seama, fusese prea tîrziu. Dar peste o săptămînă norocul îi surîse din nou. O văzuse iar pe Margita. Fără să-şi imagineze ce ar fi putut să-i spună aşa, hodoronc-tronc, o urmărise pînă ajunsese acasă.

După aceea începură să se întîlnească în fiecare zi. De obicei, Gundar o aştepta la poarta fabricii şi colegele de serviciu îl admirau deschis pe tînărul înalt, care, fără să se jeneze, o săruta chiar acolo pe strada şi o îmbrăţişa din mers pe după umeri.

Deşi între timp Margita află că Gundar stătuse peste un an în colonia de reeducare a minorilor, iar Katea se pregătea să facă scandal că-i luase bărbatul, două luni pînă la nuntă şi două după nuntă au fost cele mai fericite din viaţa Margitei. Lîngă ea se afla un om atent, care-o iubea dezinteresat. Chiar se ruşina că nu poate să răspundă pe de-a-ntregul la simţămintele lui. După înregistrarea legală a căsătoriei la oficiul stării civile, chiar şi mama îi iertase, în parte, păcatele tinereţii.

— Ei, măcar o maşină ţi-a promis să-ţi dăruiască? Lada? întrebă Zelvak.

— Deocamdată nu spune nimic.

— Oh, păţita!

Garanţiile lui Gundar nu prea îl satisfăcuseră pe Zelvak, însă un cîştig la afacerea asta tot avu. Mai întîi, în schimbul camerei sale părăginite, pe care o preluase Katea, Zelvak primi locuinţa îngrijită a lui Gundar. După care Gundar, vînzînd tablourile şi celelalte bibelouri vechi, aproape piese de anticariat, înjghebă o mie şi jumătate.

Ca s-o facă pe Margita să umble la punga cu bani mulţi, Gundar începu să-i vorbească despre inutilitatea organizării unei nunţi de pomină, ca şi cum ea ar fi exprimat o asemenea dorinţă. Margita se învoi, iar el, naiv, interpretă aceasta ca supunere din partea tinerei neveste. Chiar şi rochia de mireasă fu cusută dintr-o toaletă mai veche. El tot mai credea în comoara îngropată, gîndind că prin asemenea manevre se înlătură toate suspiciunile cu privire la existenţa ei. El mai avea în rezervă o mutare, care trebuia, desigur, să dea rezultate sută la sută. La început îi va aduce doar cîteva sute, dar sacul va fi dezlegat şi nu va fi nevoie de prea multă artă ca să ajungă la conţinutul de bază.

Curînd după ce Margita rămase însărcinată, Gundar se întoarse acasă cam îngîndurat. La serviciu la el i se oferiseră două bilete pentru o excursie prin Europa. Păcat că nu-s bani, că poţi să tot aştepţi o a doua ocazie. Pînă să se mişte micuţul, pînă se face măricel... A doua zi veni de la lucru zîmbind, cu o grămadă de hîrtii de zece ruble:

— Mi-am vîndut ghiulul! Ne mai lipsesc doar patru sute, draga mea, gîndeşte-te de unde i-am putea scoate!

Margita se duse la maică-sa, dar se întoarse fără nimic. Fie că mama într-adevăr nu avea, fie că socotea că banii băgaţi într-o afacere atît de uşuratică, ca excursia, nu-i mai vezi uşor înapoi.

Şi Gundar începu să intre la bănuială că fusese păcălit fără milă.

Se năpusti asupra lui Zelvak. Acesta se jură pe toţi sfinţii că nu minţise, că trebuie să mai aştepte. Dar Gundar nu mai înţelegea să aştepte. Ajungînd acasă, începu cercetările, în timpul cărora o bătu pe Margita cu acea plăcere nemiloasă caracteristică doar oamenilor laşi, cînd se răzbună pentru nereuşite. După miezul nopţii cunoştea biografia Margitei pînă

la ultimul amănunt. Şi se lămuri că bani nu are nici ea, nici Sam.

În acest timp Sam fu din nou transferat la închisoare, camera de anchetare. La procuratură se primise o scrisoare anonimă. În cursul verificării faptelor redate în scrisoare, iţele duseseră la cîteva delicte penale în care Sam era şi împricinat şi martor. Însă omul care spusese în camera lui Zelvak: „Eu nu iert asta! O să mai auzi de mine!” nu se alese cu o mulţumire prea mare. Avînd în vedere starea sănătăţii lui Sam, i-au lăsat aceeaşi condamnare, atîta doar că, aplicîndu-i-se şi noul articol, nu se mai putea bucura de dreptul de a fi eliberat înainte de termen.

Noua sentinţă Sam o primi cu o indiferenţă totală, caracteristică oamenilor care nu sînt în deplinătatea facultăţilor lor mentale.

IANUARIE

Privirile celor doi bărbaţi se îndreptară spre femeia care intra în bucătărie, iar aceasta, de parcă n-ar fi observat, se apropie de soba pe care fierbea apa de zăpadă într-un ceaun de aluminiu, aruncă în ea cîteva fire de ceai şi dădu ceaunul deoparte ca să se facă ceaiul fără să mai clocotească.

— Trebuie să merg după lemne, spuse tînărul şi împinse pistolul pe masă spre bătrîn. Se ridică. Îndreptîndu-se cît era de lung, aproape că ajungea pînă la grinda de care erau atîrnate legături cu diferite plante. Ori că la mutare uitaseră de ele, ori că în timpul înfloririi adunaseră altele proaspete şi nu vruseseră să le mai ducă pe cele vechi în noua locuinţă. Acum tulpinile se uscaseră prea tare şi la cea mai mică atingere se fărîmiţau.

— Deocamdată ajung, spuse plictisit bătrînul.

— Mai bine mă duc acum decît mai tîrziu, pe întuneric,

— Atunci ce mai stai, du-te.

Afară se înserа deja, pădurea părea că se apropiase, grea şi rău prevestitoare. Undeva în depărtare lătra un cîine, dar se potoli imediat, îi era frig pesemne.

Bătrînul privi pe fereastra întunecată la tînărul care se bălăbănea prin curte spre uşa şopronului.

„Înseamnă că acolo şi-a ascuns sticla, se gîndi bătrînul. Ce bea acum nu-i mare lucru, o jumătate de litru pentru un bivol ca ăsta este un fleac, doarme vreo două ore la noapte şi gata, dar cînd va pune mîna pe partea sa, atunci va trebui urmărit, ţinut în frîu. Dar cum? Să sperăm că nu mai are încă o sticlă de o jumătate la el. Nu, absolut sigur nu are.” — Cunoscînd slăbiciunea flăcăului. Îl pipăise pe nesimţite, înainte de a coborî din tren, aşa cum fac hoţii de buzunare cu viitoarea jertfă.

Femeia luă locul tînărului la capătul mesei, aşternu un ştergar şi începu să taie pîine. Simţind privirea aţintită asupra ei, îşi întrerupse o clipă treaba şi spuse:

— Dacă chiar vreţi, fierb sardele.

— Altă dată. Cînd o să facem un picnic.

Ea se forţă să zîmbească. În şopron trosneau scîndurile sparte de la stănoage. Arzînd, umpleau, pe urmă, camera cu un miros pătrunzător de băligar.

„Iar are ochii roşii… Totuşi el e o pacoste mai mare decît am crezut eu… Dar ce rost mai are să plîngă dacă dragostea s-a dus?” se gîndi omul, simţind o adevărată gelozie, deşi niciodată n-ar fi recunoscut aşa ceva. Admitea doar teoretic că asemenea simţăminte pot exista.

Însă, de fapt, îl invidiase pe tînărul mustăcios de prima dată, cînd văzuse această femeie.

Asta se întîmplase în sala tribunalului. Femeia minţise eroic, riscînd să-şi piardă ea însăşi libertatea, doar ca să-l scape de închisoare pe tînăr, care fusese amestecat în nişte potlogării cu speculă.

Chiar de atunci, în inima şefului, care stătea acum în bucătăria casei părăsite, sprijinindu-se cu spatele de dulap, se trezise invidia. Uite un om care are un prieten adevărat, iar el nu avusese niciodată. Nici chiar mamă nu avusese.

El era de mult încredinţat că soarta îi este scrisă şi nu mai aştepta nimic de la viaţă, cum nu aşteaptă omul alungat mereu. Vina principală pentru viaţa sa nereuşită era gata s-o ia asupra sa, o parte totuşi se datora şi altora.

Era urmărit de sentimentul de inferioritate, caracteristic pentru toţi cei care au stat mult la închisoare. Nu li se dă de lucru, pentru că nu au domiciliu stabil, iar la cămine sînt primiţi numai cei ce lucrează la întreprinderile respective. Poţi

să-l înţelegi şi pe administratorul căminului, care, împreunînd mîinile rugător, îl imploră pe cadrist:

„Nu-l luaţi pe puşcăriaşul ăsta! Găsiţi vreun motiv oarecare ca să-l refuzaţi! Aduceţi-vă aminte că am mai avut unul ca ăsta… A furat opt pături şi a fugit, iar după aceea oamenii de treabă nu mai aveau cu ce să se învelească pînă n-am cumpărat altele noi.”

Cadristul îşi aminteşte şi de ăsta şi de încă unul, care a venit la lucru doar de trei sau patru ori, în schimb a trebuit să-i facă imediat o caracterizare bună pentru tribunal, întrucît reuşise să facă din nou pozne. Şi de ce trebuie tocmai el să rişte, cînd după colţ mai e o uzină, care are şi ea nevoie de muncitori?

În acest fel, după ce-a fost pus în libertate, s-a pomenit iar pedepsit. Năpăstuire. Singurătate. Dar omul e un animal de turmă, el îşi caută turma. Şi o găseşte. Îşi găseşte locul printre alţii care, pe drept sau pe nedrept, sînt năpăstuiţi. Nu, acolo nu există prietenie, aceşti oameni nu sînt făcuţi pentru prietenie, dar el cîştigă putere asupra lor şi se îmbată de supunerea lor.

Fiind pus în libertate a doua oară, căutase din nou calea spre lumea adevărată, însă de data asta era mai greu s-o găsească. Şi atunci se gîndi că şi lumea adevărată este tot o ladă de gunoi, o lume în care oamenii îşi rînjesc dinţii unul la altul cît e ziua de mare şi tot umblă de colo colo, ca pescăruşii hulpavi, care se bat pentru fiecare bucăţică de pîine şi peşte împuţit. Şi nu-i de mirare că vedea lumea altfel decît în realitate, — prin fereastra închisorii nu se vede un orizont prea larg.

În închisoare citise mult şi, citind, trăise zeci de vieţi, dar aceste vieţi pentru el erau ireale, născocite, asemănătoare cu visele. Despre viaţă afla în primul rînd de la tovarăşii săi de închisoare, dar cuvintele lor nu prea erau dătătoare de nădejde, pentru că, vrînd-nevrînd, aduceau vorba despre cruzime, neîncredere şi trădare.

— Ce credeţi, cît poate să se lungească? Am făcut cererea de recurs! îl tot întreba dezorientat în celula de carantină un tînăr chipeş, Varpa, care cît pe-aci să ajungă la carceră pentru că nu vrusese la baia închisorii să-şi tundă pletele sale bogate. Jertfă a împrejurărilor şi a anchetei făcute în grabă, era prea bine îmbrăcat pentru viaţa de închisoare şi vecinii săi de

celulă începuseră să-l dezbrace încetul cu încetul, să-l fure, să-i stoarcă sau să-i ceară fiecare ba una, ba alta — fularul, mănuşile, diferite obiecte rămase în buzunare. Mai tîrziu, cînd vruseseră, cu ameninţări să-l facă pe tînăr să schimbe geaca lui de piele cu o zdreanţă de plastic, bărbatului vîrstnic, care stătea acum în casa de ţară părăsită, îi fusese milă de el, deşi mila nu-i era caracteristică şi nu-l încercase niciodată. Dar Varpa arăta prea neajutorat, ca şi cum ar fi nimerit de pe altă planetă, mai nobilă, printre nişte canibali.

— Zît! strigase pe neaşteptate, şi „şobolanii" fugiră imediat pe la colţuri, de unde urmăreau cu ochi scînteietori ce-o să fie mai departe.

Dar intervenţia bărbatului vîrstnic nu putea fi dată drept manifestare a milei, altfel ar fi fost interpretată ca un semn de slăbiciune, de aceea îmbrăcase el însuşi geaca de piele. Peste vreo trei zile Varpa o primise înapoi, însă în această manevră jefuitorii de cadavre văzuseră o politică înaltă, de neînţeles pentru mintea lor, şi îl lăsaseră pe tînăr în pace.

Abia după cîteva luni, petrecute în colonie, flăcăul putuse preţui acest ajutor, ca şi pe cel primit după aceea, şi încercase să-şi exprime recunoştinţa.

— Eu mă pregătesc să merg acasă, spuse timid Varpa, recunoscînd că nu-i uşor să vorbeşti de întoarcerea acasă cînd cel cu care discuţi mai are de trăit aici încă zece ani. Cînd vă eliberaţi, făceţi-mi o vizită, poate o să fiu în stare să vă ajut cu ceva. Uite! şi îi întinse o hîrtie cu adresa şi numărul de telefon.

— Lasă, lasă, rîsese omul. Dumneata ai prietenii dumitale, eu îi am pe ai mei.

Dar tînărul îi vîrîse aproape cu forţa hîrtia în buzunarul pufoaicei, iar omul o păstrase de-a lungul anilor ca pe o curiozitate, ca pe o amintire exotică, a cărei singură valoare constă în caracterul ei neobişnuit şi în amintirile legate de ea.

Şi cu toate acestea, după ce-a fost pus în libertate, cînd se găsea într-o situaţie neclară, fără serviciu şi fără domiciliu stabil, cînd împrejurările îl împingeau din nou spre colonie, îl sunase pe Varpa.

Este adevărat că-l determinase să sune un alt motiv. În locuinţa Veselei Maşka, unde-şi găsise temporar adăpost, instalaseră pe neaşteptate telefon. Cu o săptămînă înainte văzuseră cîţiva oameni care fixau pe pereţi nişte fire, iar într-o

dimineaţă apăruseră în locuinţă şi puseseră aparatul de telefon care arăta chiar mult prea luxos în camera mare, deşi fusese pus de-a dreptul pe podeaua murdară — pe parchetul de stejar acoperit cu o vopsea maro pe bază de nitroemail.

— Eu am făcut cîndva, mai demult, o cerere! îşi amintise Maşka. Toţi din clădire au scris, şi-atunci am scris şi eu. Ce, eu sînt mai rea?

Cum toate cheltuielile privind locuinţa şi serviciile comunale le plătea chiriaşa titulară, mama ei — pensionară, care locuia cu totul în altă parte, foarte probabil că tot ea plătise şi pentru instalare şi pentru aparat.

— Taică-meu avea telefon, declarase bărbatul Maşkăi, Fedea Secretosul. Numai că la serviciu.

Puse lîngă perete o măsuţă, făcu loc pe ea aparatului VEF de culoarea untului, duse receptorul la ureche, verifică dacă ţiuie acolo ceva şi începu să caute prin buzunare numărul pe care i-l dăduse cineva care se interesa de piese de rezervă pentru maşină, însă nu-l găsi. Apoi începu să cotrobăie în buzunarele impermeabilului şi în sertarul mesei mari, ocărînd-o în acelaşi timp pe Maşka şi dînd vina pierderii pe ea.

Şi Maşka voia să sune, dar nu avea cui. Atunci se uită în revista „Kinoecran” şi formă numărul casei cinematografului „21 Iulie”, care era la cinci minute de mers pe jos: mai sînt bilete pentru astă seară? La penultimul spectacol mai erau şi ea îl trimise pe Fedea să ia două bilete pentru că musafirul, sau cum să-i zici mai bine, refuză să meargă: îl trage la somn, aşa că mai bine se întinde puţin.

Cînd gazdele au plecat, musafirul se băgă sub pătura zdrenţăroasă, răsfoi un ziar şi încercă să adoarmă, dar nu izbuti.

Banii cîştigaţi în colonie se apropiau de sfîrşit. Ieri umblase pe la ultimele întreprinderi de construcţii — numai acestea au cămine, întrucît datorită lipsei de mînă de lucru întotdeauna sînt nevoite să adune lucrători de peste tot, care după aceea îşi spun ei singuri „trîntori”. La aceste întreprinderi se şi gîndise cînd ieşise din închisoare, însă se dovedi că şi-a făcut greşit socoteala. Cum îi răsfoiesc cartea de muncă, cum li se înăspreşte faţa şi glasul le devine dur. Iar dacă totuşi, împotriva inimii, îi oferă ceva de lucru, în ce priveşte căminul îl refuză categoric. Ce-i de făcut? Să caute în provincie? Să

meargă la procuror: „Iată-mă, faceţi ce vreţi cu mine!” Trebuia să se hotărască mai repede, — cît o să mai poată sta pe capul Maşkăi şi al lui Fedea? Iar cînd va termina banii, va trebui să spună adio încercărilor de a găsi de lucru şi să se ducă în Lituania la prietenii săi. Iar acolo totul depinde de noroc, cît va mai sta în libertate. Păcat că datorită lipsei de domiciliu nu poate reprimi buletinul de identitate, cu el puteai să te gîndeşti şi răzgîndeşti mai mult.

Oricît ar suna de paradoxal, libertatea nu prea-l atrăgea. Cîţi ani ţintise spre ea ca spre o salvare şi mîntuire de toate relele, dar în cazul acesta era vorba mai curînd de Dumnezeu, căruia i te rogi, decît de realitate. Atîta amar de ani trăise în închisoare, încît, de fapt, era mai legat de colonie decît de lumea de afară.

În cea de-a doua sa viaţă, în libertate, trebuia să înveţe toate din nou, căci din tot ce ştia, numai meseria mai era bună aici. Împins la o parte, se strîngea tot mai mult în sine, încercînd încă să intre pe un făgaş, însă încercările îi rămîneau fără rezultat. Fără să-şi dea seama începu să urască pe toţi membrii societăţii, învinuindu-i de nenorocirile sale şi simţind tot mai profund complexul de inferioritate.

Şi doar acolo unde se adunau cei de-o seamă cu el era întîmpinat cu îmbrăţişări, acolo din nenorocosul urmărit de soartă devenea o autoritate şi o stea de primă mărime. Dar acolo nu se putea vorbi despre muncă cinstită şi viaţă morală. Se înţelege că asemenea gînduri le vin în minte multora şi acolo, dar păstrează buna-cuviinţă şi nu le exprimă cu glas tare. Neputinţa de a fura şi frica de pedeapsă o explică prin lipsa unor ocazii favorabile, vorbesc în jargon şi îşi dau aere prosteşti în faţa miliţiei, care vizitează locurile lor de adunare.

Şi totuşi din cînd în cînd trebuie să plîngă pe cîte cineva. Cel mai des pe hoţii de buzunare, al căror stagiu de libertate este cel mai scurt, mai scurt decît al spărgătorilor de locuinţe şi magazine. Ultimii capotează în primul rînd din cauză că li se promite marea cu sarea de către tăinuitorii care cumpără lucrurile furate, sau de către ginitori, şi unii, şi alţii neriscînd nimic, din care cauză adulmecă cum pot, în schimb le umblă gura ce mare şi uriaşă pradă poţi găsi acolo…

Omul din locuinţa Veselei Maşka lipăi pînă la telefon, dar încă nu se putea hotărî să-l sune pe Varpa. Se gîndea că va

auzi: „Nu mai locuieşte aici”, „Scuzaţi-mă, nu-mi aduc aminte de dumneavoastră!”

În receptor, un glas de copil îl informă că tata azi nu-i acasă, să telefoneze mîine dimineaţă.

Glasul de copil provoacă întotdeauna încredere şi senzaţia de familie. Îl cuprinse un simţământ ciudat, uitat de mult.

„N-o să-i cer nimic, o să-i spun doar cîteva vorbe la telefon şi gata. Este interesant să ştii cum mai trăieşte. Băiatul n-a fost niciodată dintre ai noştri. În colonie a ajuns dintr-o prostie, datorită unei neînţelegeri. Sînt din ăştia, care stau cîţiva ani, dar nu ajung niciodată să fie de-ai noştri, ies pe poartă şi tu ştii precis că nu se mai întorc acolo niciodată. Sînt însă şi din cei care n-au văzut niciodată colonia, şi cînd îi întîlneşti şi stai de vorbă cu ei, vezi că sînt de-ai tăi. Şi n-ai nici o îndoială că va ajunge nu o singură dată în asemenea locuri.”

Varpa se însurase, avea copii şi era mulţumit de viaţă. El, se înţelege, nici nu voia să audă de o discuţie la telefon, mîine pleacă în delegaţie cîteva zile, aşa că cel mai bine e să se întîlnească chiar azi. Nevasta a făcut rost de carne bună de porc, în toată locuinţa miroase a pîrjoale, aşa că vino. Dar au fost nevoiţi să ia masa în doi. Soţia trebuia să meargă urgent undeva. Judecînd după faptul că privirea nevestei, cînd au făcut cunoştinţă, nu era prea curioasă, el înţelese că biografia lui nu-i era cunoscută, poate nici nu bănuia de unde se ştie cu bărbatul ei. Cei care ştiu de unde vine, se uită curios dar precaut, ca la o fiară nemaivăzută, care în orice clipă poate lovi cu laba cu gheare ascuţite şi să lase pe faţă zgîrieturi care se vindecă greu.

— Trăiesc normal… După excursia pe şantierele împrejmuite cu sîrmă ghimpată mi-am terminat cei doi ani de institut care-mi mai rămăseseră, îşi aminti, cu un zîmbet, Varpa. La cursurile serale. Lucrăm cu nevasta ca proiectanţi, am fost înaintat pînă la funcţia de inginer principal… Ne-am împotmolit în datorii, ca să facem cele necesare, acum le-am achitat, peste un an, doi, probabil vom putea să cumpărăm o maşină… Dacă vom socoti că ne este necesară… Noi doar nu sîntem puşi pe strîns, nici n-ar mai merita să trăieşti dacă ai socoti fiecare copeică… Da, apropo, cum o duci cu banii?

— Bine, mă descurc.

— Dacă ai nevoie, nu te jena…

— Stau pe capul unor vechi cunoscuţi… Deşi oamenii îmi spun că pot să stau la ei cît vreau şi refuză banii, nu-mi este la îndemînă totuşi.

— Aşteaptă! Varpa ieşi pe culoar la telefon şi sună îndelung, căutînd o femeie, fără să dea de ea.

— Cred că o rezolvăm, spuse el cînd se întoarse. Sună-mă cînd mă întorc.

Însufleţit de misiunea nobilă, Varpa se apucă, plin de energie, să-i aranjeze viaţa vechiului cunoscut. Tot ce nu putuseră drumurile multe la birourile de construcţii şi umilinţele de la serviciile de cadre, făcură două telefoane şi funcţia pe care o avea. Problema serviciului se rezolvă cu succes, năpăstuitul deveni încărcător-descărcător şi fu trimis chiar, pe cheltuiala întreprinderii, la şcoala de şoferi, ca la terminarea ei să poată fi avansat. Dar cu locuinţa era mai greu. Într-adevăr, la cămin nu erau locuri libere, înscrierea în cartea de imobil se putea aranja, dar locuinţa nicicum. Şi Varpa începu s-o convingă pe mătuşa sa să-i dea camera cea mică din cele două pe care le deţinea.

— Ai atîtea lucruri vechi şi bune… Acum valorează bani grei… Cu un bărbat în casă e oricum mai sigur…

Încercînd s-o convingă, Varpa se gîndi deodată că nu ştie nimic despre acest om, în afară de faptul că aproape întreaga viaţă şi-o petrecuse în închisoare. Atunci, cine ştie de ce, îl ajutase, însă poate ar fi scos-o la capăt şi singur. Aranjîndu-i problema serviciului, Varpa îşi plătise datoria cu vîrf şi îndesat. Oare nu-l duce în ispită?

Însă mătuşa îşi şi dădu acordul şi nu mai putea da înapoi.

„Nu, nu va pune mîna pe nimic dacă-i spun că sînt unicul moştenitor. Ar fi totuna cu a mă fura pe mine.”

Şi totuşi Varpa se linişti cu adevărat cînd văzu cum decurge viaţa acestui locatar în următoarele luni. Însă îşi reproşa ca şi înainte că se grăbise. Motive pentru aceasta se iveau. Pe stradă se întîlnea, foarte rar, cu foşti tovarăşi de colonie, a căror înfăţişare şi îmbrăcăminte arătau că erau complet decăzuţi. Se făcea că nu-i bagă în seamă nu pentru că s-ar fi zgîrcit la o rublă, două, ci pentru că aceştia fiind total lipsiţi de obraz, s-ar fi ţinut după el ca să mai primească. Ar fi putut face asta familiar şi cu glas tare, aşa încît ar fi atras atenţia trecătorilor, să-i spună numele şi funcţia pentru ca să obţină

mai repede ce doreau. Pe unii, care i-au fost atunci simpatici, încerca să-i ajute, numai că acest ajutor se întorcea împotriva sa.

Pentru majoritatea celor ce intraseră în închisoare întîmplător soarta luase o întorsătură aproape ca şi a lui. Ieşind afară, ei încercaseră să şteargă şi să uite anii petrecuţi, munciseră, învăţaseră şi, probabil datorită rezistenţei pe care o întîmpinaseră la început, mai tîrziu ocupaseră posturi mai mari şi mai bine plătite decît alţii.

Omul pe care Varpa se străduia să-l ajute nu putea fi comparat cu mulţimea cenuşie, făcea parte din elită, asemenea oameni trebuie să aibă anumite calităţi morale ca să poată trăi în mijlocul mulţimii cenuşii. Şi forţă fizică, dar forţa joacă un rol secundar, pentru că de dormit trebuie să doarmă atît cel puternic cît şi cel slab, iar în timpul somnului cel slab s-ar putea răfui cu cel tare. Îl deosebea o anumită agerime a minţii, datorită căreia el se distingea clar pe fundalul general al coloniei.

Între oamenii normali purtarea lui arogantă şi dispreţuirea dispărea, fiind doar o poză folosită pentru a-i ţine pe ceilalţi la distanţă. Însă circumstanţele s-au schimbat, omul acesta încerca să treacă complet în cealaltă societate, să se acomodeze cu ea, iar lui Varpa i se părea tot mai mult că-l supraapreciase. Se ivi chiar un sentiment de dezamăgire, căci sprijinul său se născuse, în primul rînd, din emoţie şi nu dintr-o adevărată analiză a naturii omului. Emoţia izbucnii la început ca un foc pe care arunci o creangă uscată de brad, însă imediat se face cenuşă. Da, desigur, îl supraevaluase. Omul pe care-l aranjase în viaţa nouă nu dovedea nici cea mai mică tendinţă spre ştiinţă, nici dorinţă de a ocupa un loc mai bun în societate, ceea ce Varpa considera drept trăsături necesare de caracter. Vedea la locatar unul şi acelaşi caiet giorsăit cu lecţiile de la şcoala de şoferi, deşi dincolo de perete, la gazdă, o bibliotecă uriaşă stătea plină de praf, în care puteai găsi tot ce-ţi dorea sufletul. Însă locatarul prefera să stea toată seara la televizor să se uite la programele proaste şi nefolositoare, sau să se întindă pe canapea, să fumeze şi să se uite în tavan, decît să citească pe Galsworthy sau Balzac. Toate scrumierele din camera lui erau pline de mucuri. Pînă şi stucatura se îmbibase de fum de ţigară. Fiindcă nu avea prieteni, o dată

sau de două ori pe săptămînă trecea pe la binefăcătorul său, dar încă de la a patra sau a cincea vizită, cînd tema amintirilor fusese isprăvită, nu mai aveau despre ce vorbi. Căci pentru ca să discuţi este nevoie de o anumită comunitate de interese. Se plictiseau unul cu altul. Tînărul, fiind mai inteligent, răbda, iar celălalt nu ştia ce să mai facă. În sfîrşit, nevasta lui Varpa nu se mai stăpîni: — Vă rog să mă scuzaţi, dar el, probabil, niciodată n-o să vă spună singur…

Gazda încă nu se întorsese de la serviciu. Musafirul se ridică în tăcere şi ieşi. Afară îl aştepta oraşul mare, grăbit şi indiferent, născocit ca să înstrăineze pe oameni. Cum de nu-şi imaginase că intrarea în rai se face doar pe bază de legitimaţii speciale?

În buzunar avea două scrisori. Se hotărîse să răspundă la anunţurile din „Suplimentul de mică publicitate”. La prima adresă îi deschise un tînăr de şaptesprezece ani, care îi zîmbi cu înţeles. Asta îl lămuri pe deplin. În casă nici nu mai avea rost să intre. La a doua adresă îl întîmpină o femeie simpatică. Băură ceai cu biscuiţi, vorbiră mult despre viaţă, însă femeia încerca tot timpul să abată discuţia în aşa fel încît să se lămurească dacă nu suferă de patima beţiei şi dacă în neamul lui nu au existat boli ereditare. Femeia dorea să aibă un copil sănătos, care să se dezvolte armonios. În numele acestei cauze, era gata să suporte inconvenientele pe care le produce în locuinţă un bărbat străin.

Îi sosiră şi alte scrisori, însă nici măcar nu le mai deschise, devreme ce o văzuse pe cea care era gata să jertfească totul de dragul bărbatului său. O alta nici nu-şi dorea…

— Cît revine fiecăruia? întrebă cu un aer preocupat femeia, continuînd să taie pîinea şi s-o aşeze pe ştergarul aşternut. Se părea că n-o interesează decît calitatea sandvişurilor şi mărimea sumei probabile, deşi, în realitate, întrebarea era doar o manevră, ca la box, ca să abată atenţia adversarului. Însă de astă dată adversarul ei era o forţă neobişnuită şi ea se temea că ar putea să-i citească pe faţă intenţiile.

— Nu ştiu… Mult… Nu m-am gîndit la asta… Curiozitatea ei îl surprinse neplăcut.

— Totuşi, cît?

— Zău că nu ştiu.

Femeia începu să pună în tăcere caşcaval şi ouă tăiate pe feliile de pîine, apoi întrebă din nou:

— Să-i fac şi lui? Şi arătă spre uşa camerei.

— Se poate lipsi, n-o să moară, răspunse cu răutate omul.

În acest timp inginerul Gvido Lieknis înţelesese că nu are altă ieşire. Rămîne să facă planul amănunţit al primului etaj al fabricii de bijuterii cu instalaţia de alarmă a seifului central. Încă nu se predase de tot, însă să stea cu braţele încrucişate ar fi fost lipsit de raţiune. De ce să aţîţe spiritele împotriva sa înainte de vreme?!

Creionul alunecă uşor şi obişnuit pe hîrtia de scris lucioasă. Pe cele două laturi ale coridorului începuseră să se înşire birouri, încăperi de lucru şi anexe.

Munca mergea bine, se întrerupse şovăind doar atunci cînd îşi aminti de un paznic, care făcea de serviciu noaptea la uşă şi supraveghea coridorul în toată lungimea lui. Din cîte îşi amintea Lieknis, întotdeauna făcea de serviciu acelaşi paznic, bătrîn, cu o faţă simplă, veşnic fie cu tăieturi de brici, fie cu smocuri de păr roşu sau cărunt nerase. Vestonul îi era tot timpul mototolit şi pătat, numai galoanele de pe epoleţi străluceau. La sărbătorile oficiale îşi atîrna medalii tot atît de puţin băgate în seamă ca şi întreaga lui înfăţişare. Mesteca veşnic sandvişuri cu chilcă, iar de băut se ducea să bea sifon de la automat. Deşi spăla paharul îndelung, mirosul de chilcă rămînea şi de fiecare dată cînd bea cineva după el, i se făcea greaţă de la miros, mai-mai să scape paharul din mînă. Mai tîrziu moşul a făcut rost de o cană de aluminiu şi bea sifon din ea. Acest post i se dăduse, cu siguranţă, din milă, ca să poată s-o tragă pînă la pensie.

Şi uite că din cauza acestui tip stupid spărgătorii nu vor reuşi să străbată coridorul neobservaţi.

„Rămîne să-i dea una la ceafă, dacă nu găsesc ceva mai bun”, se gîndi Gvido Lieknis, continuînd să schiţeze încăperea. Problema trecerii prin coridor o lăsă pentru mai tîrziu…

VĂDUVA

Cele patru luni trăite împreună cu Gundar nu puteau trece fără urme. Margitei nici prin minte nu-i putea trece că n-o

iubeşte şi că această dragoste şi-o arăta doar ca la teatru. Înainte de a merge la ofiţerul stării civile, ea voise să-i mărturisească sincer tot despre relaţiile ei cu Sam, dar Gundar n-o lăsase să vorbească, spunînd că trecutul nu-l interesează, că-i mai bine să nu-l cunoască şi să nu-l scormonească. Margita pusese aceasta pe seama nobleţii lui sufleteşti şi fu imediat de acord, pentru că vorbind despre Sam, ar fi trebuit să folosească cuvîntul „dragoste”.

Dar uite că Gundar aflase de Sam de la alţii şi, desigur, cu cele mai ticăloase adausuri. Ca să-şi răscumpere vina, se străduia să fie atentă şi supusă şi nu-şi manifesta nici un fel de drepturi. Gundar putea petrece toată noaptea undeva, însă ea îi era recunoscătoare că pînă la urmă vine dimineaţa acasă. Gundar nu dădea nici o rublă pentru cheltuielile casei, însă ea îi era recunoscătoare că vine şi se aşază la masă. Şi numai cînd el îi ceruse să facă avort încercase să se împotrivească, dar Gundar îi zdrobise imediat acest protest.

O asemenea viaţă îi convenea lui Gundar şi era gata s-o continue pînă ar fi apărut o variantă mai bună.

Dacă n-o azvîrlise imediat în stradă pe Margita, se datora faptului că atunci era gravidă şi aceasta ar fi dus la complicaţii mai mari. Atît mai lipsea: să nască şi atunci Gundar ar fi fost urmărit de executori pentru neplata pensiei alimentare, ar fi trebuit să se judece pentru spaţiu locativ şi toate celelalte. Şi nu-i părea rău pentru că era hrănit ca un taur, în pat cu ea îi era cald, iar dacă Margita încerca să se împotrivească în unele treburi, imediat o făcea întreţinută, boarfă, femeie de doi bani, iar uneori o mai şi pocnea binişor, însă în aşa fel, încît să nu-i rămînă vînătăi.

Visul de a primi o grămăjoară mare de bani i se spulberase. Păcat, desigur, însă întrucît nu se evidenţia printr-o prea mare imaginaţie, iar nevoile lui nu depăşeau limitele unui chef zdravăn, se împăcase cu gîndul. Uneori, fiind ameţit, încerca chiar să se convingă că este în cîştig, fiindcă toată leafa îi rămînea lui, iar dacă Margita ar fi avut un sac de bani, l-ar fi pus să joace cum i-ar fi cîntat ea, ceea ce nu i-ar fi plăcut defel.

Îndată ce a trecut termenul stabilit, Gundar se duse la Zelvak după banii săi. Îşi notase cu grijă pe hîrtie tot ce trebuia să primească: banii pe tablourile vîndute, compensaţia

pentru pierderea atelierului şi dezavantajele schimbului de locuinţă — o sută cincizeci de ruble pentru fiecare metru pătrat. Dacă totul s-ar desfăşura normal, Zelvak ar trebui să pună jos patru mii. Cu gîndul la suma asta simţea cum i se încălzeşte sufletul. Atîţia bani nu mai avusese şi nici nu crezuse că o să aibă. Se înţelege că va trebui să-l strîngă cu şurubul pe Zelvak. Însă de partea lui Gundar erau superioritatea morală şi forţa fizică. Dacă nu rezolvă nimic, scoate din buzunar cuţitul şi începe să spintece divanul şi pernele. Mai ştii, dacă dă de ceva pe acolo. Iar dacă nu acolo, atunci în altă parte, pentru că Zelvak nu ţine banii la casa de economii.

Urcînd scara, Gundar se întîlni cu o vecină. Se salutară respectuos şi fiecare îşi continuă drumul său, însă lui i se păru că pe faţa femeii se ivise o clipă o expresie ciudată.

Cauza o înţelese mai tîrziu, cînd ajunse la uşă. Locuinţa lui Zelvak era sigilată. De pe pervaz pînă la uşă erau lipite două şiraifuri de hîrtie cu ştampile.

Încă nu putea înţelege: murise Zelvak sau fusese arestat? Însă hîrtiuţele îi spuneau ce era mai important — totul era pierdut. Revenindu-şi, începu să cutreiere locuinţele vecine, dar nimeni nu-i putu spune nimic clar, deoarece totul se întîmplase cînd oamenii erau plecaţi la serviciu. În sfîrşit dădu peste o femeie bătrînă care ieşea din casă, la care intrase doctorul de la Salvare să dea un telefon să se trimită o maşină după cadavru, să-l ducă la morgă.

Bătrînă se dovedi vorbăreaţă. Îşi aminti chiar cînd murise Zelvak, cum acesta, într-o cămaşă neagră pămîntie, căzuse pe pragul locuinţei sale şi nu se ştie cît zăcuse acolo. Cînd venise Salvarea, se constată că deja se dusese.

Asta se întîmplase cu trei săptămîni în urmă, iar acum Zelvak dormea în pămîntul umed.

Gundar o asculta pe bătrînă, scrîşnea din dinţi şi la început se gîndi că-l necăjea intenţionat.

— Cînd l-au luat pe răposat, a venit dezinfecţia şi aşa a stropit totul pe acolo că pisicile două zile n-au putut ieşi pe scară. Administraţia casei a făcut inventarul bunurilor, apoi au apărut nişte moştenitori şi sub tabla din faţa sobei au găsit nişte bani…

Gundar află şi plecă aproape alergînd. Nu-i mai rămăsese nimic de făcut aici.

— Oh, cum am să-i strivesc mutra ticăloasei! Oh, cum o s-o mai învăţ!…

Colegele de serviciu ale Margitei erau femei pline de tact şi considerau că nu au dreptul să se amestece în viaţa de familie a altuia. Numai şefa, o dată, cînd Margita nu era de faţă, spusese îngîndurată:

— În locul ei, aş divorţa.

— Ca să-i rămînă acestei lichele locuinţa?

— Cum poate iubi o asemenea fiară!…

— Nici nu ştiu cum am putea s-o ajutăm. Să nu mai vorbim de asta…

Necazul vine ca un avion cu reacţie, — repede şi fără zgomot, nu auzi un sunet nici măcar atunci cînd avionul de vînătoare sau de bombardament se află deasupra capului. Şi poate de aceea, ca şi aparatele de zbor, nenorocirile vin nu cîte una singură, ci escadrile întregi.

Munca pe şantier Gundar nu o socotea, desigur, nici înfăptuirea visurilor vieţii, nici mijloc de a se asigura material. Mai rezista numai pentru că munca pe şantierul de construcţii se apropia de sfîrşit şi că acolo se cîştigau într-adevăr bani buni. După codul de viaţă pe care şi-l elaborase, considera că trebuie să muncească numai pentru ca sectoristul să nu-şi bage nasul, însă că banii se cîştigă cu totul prin alte mijloace. Şi dacă Gundar nu se amestecase încă în vreo speculaţie se datora doar faptului că nu ştia de ce să se apuce. Să vîndă noaptea vodcă era o ocupaţie copilărească şi anturajul de la „Morarul” se schimbase mult şi se îndoia că ar fi fost de ajuns doar faptul că-i veteran în afaceri ca să-i înlăture pe concurenţi.

Şi uite că i se oferi un loc de încărcător la punctul de achiziţie a ambalajelor de sticlă, spunîndu-i-se că douăzeci pe zi va avea garantat. Se duse la adresa indicată. O Coadă mohorîtă de plase, serviete şi saci se frămînta în subsol. La ghişeul îngust al achizitorului se agita un tînăr în cămaşă „safari” şi cu o cruce de aur la gît. Înşiruia sticlele, le număra, ţăcănea cu abacul, dădea banii, glumea ironic, mîrîia, iar celălalt doar îşi repezea mîinile afară pe ghişeu, înşfăca sticlele pentru ca clientul să nu mai aibă timp să se

dezmeticească. Şi uite că rămînea un bănuţ în plus în casa achizitorului, care se împărţea între toţi seara.

Tocmai atunci începea pauza de prînz, alungară coada în curte şi închiseră uşa. Al treilea tînăr, cu un trup gros, aproape pătrat, — cu siguranţă că făcuse înainte haltere — aşezînd stive de lăzi pline cu sticle, măsură cu ochi de cunoscător silueta lui Gundar.

— Bine de tine, arunci uşor orice sus, n-ai nevoie să te speteşti!

Îşi şterse transpiraţia, care-i şiroia din păr pe faţă, deşi era tuns foarte scurt. Cămaşa udă i se lipise nu numai la subsuori, ci şi de spinare.

— Aici trebuie să pui zdravăn în navete, nu să te moşmondeşti, în schimb îţi ies două roşioare pe zi, nici un strungar la fabrică nu bagă în buzunar atîta... Şi-apoi, îţi merge şi leafa...

Pătrăţosul era interesat să-l înlocuiască cineva, întrucît i se promisese un loc de responsabil la alt punct.

Ceilalţi doi se aşezară frînţi de oboseală pe lăzi, chiar şi rînjitul cu „safari” se părea că nu mai e în stare să scoată o vorbă. În sfîrşit murmură:

— În general, merge, numai atunci cînd trebuie încărcată maşina...

Era cald, înăbuşitor, mirosea ca la toaleta unei berării proaste.

„Ia mai duceţi-vă voi cu roşioarele voastre, doar n-am de gînd să mă schilodesc! se gîndi Gundar plecînd. Căutaţi-vă alt prost!”

Cu nostalgia proprie omului care, rupt de meleagurile natale, îşi aminteşte de luncile pline de rouă ale copilăriei, Gundar îşi amintea de atelierul din subsol, roata de şlefuit şi fierăria diversă pe care i-o aduceau nefericiţii de beţivani. Şi înţelegea că dacă se cărau prin tot oraşul n-o făceau pentru ca să se întîlnească cu el, ci pentru că aveau nevoie imediat, pe loc, de bani pentru vinişor.

Locurile de întîlnire nu se schimbaseră, îl întîmpinară cu entuziasm. Le făcu cinste şi, cînd terminară de băut, limbile se dezlegară şi vechii cunoscuţi se porniră să-i povestească cum stau lucrurile. Rezultă că apăruse un nou achizitor, care nu numai că folosea toate metodele introduse de Gundar, dar le

mai şi adusese îmbunătăţiri. Era chiar femeia aceea turbată — Katea. Reuşise să se mărite, însă cu un bărbat pe care îl burduşea ea, se hurduca în „Pobeda” lui antică, care zdrăngănea din toate încheieturile, ca o cutie de conserve cînd o dai de-a duca de pavaj, făcea pe doamna în şuba ei ieftină de nailon şi cumpăra tot ce-i aduceau pilangiii. Chiar şi flecuşteţele femeieşti, pe care înainte Gundar, care nu se pricepea la ele, le refuza. Nu, prietenii de pahar se jurau că nu-l uitaseră pe Gundar, că tot ce-i mai bun şi mai valoros îi vor aduce lui, ca mai înainte, şi el nu se îndoia că aceste jurăminte pornesc din toată inima, dar în acelaşi timp ştia că nu vor putea să se ţină de cuvînt: doar setea este cu atît mai mare cu cît sînt mai mulţi kilometri care-i despart.

— Afurisitul de Zelvak şi ticăloasa asta de Margita!

Dar nu degeaba se spune că cine caută găseşte. Întîmplător se întîlni cu un fost tovarăş de colonie, de la care cumpărase ghiulul. Înfăţişarea acestuia arăta că o duce bine, poate numai faţa, datorită vieţii de petreceri, i se gălbejise. Depănînd amintiri de pe vremea cînd stătuseră împreună în instituţia de reeducare, intrară în cafeneaua cea mai apropiată, unde prietenul achită cu generozitate nota prezentată de ospătăriţă. Nedorind să recunoască că este un nenorocos azvîrlit din şa, Gundar povesti că achiziţionează, transformă şi apoi revinde lustre şi că s-a perfecţionat într-atîta, încît poate să facă din rahat bici, iar proştii cumpără, îţi smulg din mînă.

— Ştii să-ţi ţii limba? îl întrebă prietenul.

— Chiar dacă n-aş vedea o sută de ani libertatea!

— Atunci, hai!

Taxiul îi duse la o casă din marginea oraşului, unde, în curte, erau cîteva garaje. Prietenul plecă şi se întoarsa repede cu cheile.

Garajul se dovedi a fi destul de spaţios. Strecurîndu-se pe lîngă o „Lada” murdară, dădură de un spaţiu plin de diferite vechituri, din care o parte era ocupat de o masă masivă, un banc rudimentar cu menghină, rafturi cu piese vechi de maşină şi, rezemate de perete, anvelope uzate.

Sub masă zăcea ceva acoperit cu cîrpe îmbibate în ulei. Cînd le ridicară, apăru o lustră minunată de bronz aurită, din secolul trecut şi, aproximativ din aceeaşi epocă, sfeşnice cu cinci braţe acoperite de ceară.

— Le poţi primi, dar cu condiţia să nu le împingi în Riga.
— Sînt necurate?
— Nu, zăceau aruncate, le-am ridicat.
— Lustra trebuie reparată.
— Nu-mi bate capul, spune, cît dai?
— Păi aşa, la repezeală, e greu de spus.
— Două!

Lui Gundar i se strînse inima. De la prima privire se vedea că face de două ori pe atîta. Dar acasă avea doar banii din vînzarea cu succes a ghiulului, ceva mai mult de o mie, iar să înceapă să se tîrguiască, prietenul s-ar putea şi supăra şi să curme discuţia.

— Preţul e normal, numai că nu pot să iau totul deodată. Acum o săptămînă mi-am băgat banii într-o afacere, trebuie să aştept cînd se întoarce caimacul.
— Cît poţi pune jos acum?
— O bătrînă, a doua peste o săptămînă, două.
— Eee… Singur nu pot hotărî.

Prietenul plecă din nou şi se întoarse cu un bărbat de vreo cincizeci de ani. Înfăţişarea nu-i era prea de soi. De dimineaţă nu se bărbierise, însă i se adresa lui Gundar exclusiv cu „dumneavoastră” şi tot timpul da drumul la vorbuliţe de felul „după cum ştiţi”, „vă daţi singur seama”, „situaţia”, „concret” şi „determinant”…

Apoi demontară lustra şi împreună cu sfeşnicele o puseră în portbagaj pentru a o transporta la locuinţa Margitei. Bărbatul se sui la volan, iar la despărţire prietenul spuse:

— N-o lungi cu a doua mie, altfel am putea să ne supărăm.

„Din ce fundătură veche au şterpelit lucruşoarele astea, dacă pe sfeşnice mai e ceară şi nu stearină? se gîndea Gundar, în timp ce le fierbea într-un cazan de rufe, ca să se dezlipească ceara. Fondul muzeistic?”

Cînd apa se răci, la suprafaţa ei se închegă o pojghiţă de ceară, care se putea îndepărta cu uşurinţă şi să treci la următoarea operaţie.

După ce le-a spălat cu multă minuţiozitate, le-a uscat şi le-a curăţat cu terebentină şi ţipirig, suprafaţa aurită strălucea. Gundar începu să se gîndească ce să facă mai departe. Condiţia de a nu vinde lucrurile în Riga îl obligă să-şi ia şi alte

măsuri de siguranţă. Ce-ar fi dacă toate astea le-ar modifica puţin?

La început lustra fusese destinată luminărilor şi deşi Edison se născuse, pînă la apariţia becurilor electrice trebuiseră să mai treacă cîteva zeci de ani. În centrul lustrei se găsea un glob de bronz cît un pepene de mare, de la care se resfirau ca nişte tentacule în toate părţile cele opt suporturi de sfeşnice. Globul era atîrnat de un lanţ masiv, locul de îmbinare era împodobit cu un vultur bicefal, simbol al imperiului prăbuşit.

Un specialist ar fi spus că această lustră e copia exactă a unui candelabru olandez din secolul al şaptesprezecelea. Mai tîrziu, în secolul electricităţii, luminările naturale au fost înlocuite cu lumînări artificiale, în care se înşurubau beculeţe alungite. Din cauza turnării monolite a sfeşnicelor cablurile izolate nu putuseră fi mascate, din care motiv le auriseră, ca să nu sară în ochi, şi doar le înfăşuraseră pe braţe.

Înainte de toate Gundar îndepărtă tot ce ar fi arătat că lustra avusese vreodată de-a face cu electricitatea, apoi smulse vulturul bicefal şi, în sfîrşit, lăcaşurile pentru lumînări, împreună cu farfurioarele, le înlocui cu lăcaşurile şi farfurioarele de la sfeşnice. Pentru asta a fost nevoie să facă o nouă tăietură, sfeşnicele arătau acum mai greoaie şi mai stîngace, în schimb era puţin probabil ca foştii deţinători s-o recunoască. N-o să le recunoască nici preţuitorii de la consignaţia, cărora poate li se prezentase descrierea sau fotografia obiectelor furate. Cel mai bine era să vîndă sfeşnicele cîte unul în diferite oraşe, dar despărţite valorau mult mai puţin decît perechi. În sfîrşit, Gundar se gîndi că era suficient dacă va vinde lustra şi sfeşnicele în localităţi diferite.

Depunînd sfeşnicele în caseta automată pentru păstrarea bagajelor de la gara Riga din capitală, coborî în metrou cu două geamantane în care se găsea lustra demontată.

Încă nu venise ora de deschidere a magazinelor de consignaţie, dar lîngă uşă stăteau cîţiva oameni şi Gundar luă loc la rînd după o bătrînică cu un mops de marmură. Deşi era convins că nu i se poate înfunda, nu putea spune că se simte în apele lui. Fricos din naştere, în acest oraş mare şi printre oameni străini se simţea complet lipsit de apărare şi neajutorat.

Aşezîndu-se pe bancă şi desfăcînd geamantanul, se apucă, cu ajutorul cheii inelare şi al patentului, să monteze lustra. Aplecîndu-se, scotea din geamantan piesa necesară, o înşuruba, căuta următoarea. Deodată văzu între geamantane bombeul unui bocanc, îndreptat spre el.

În faţa lui stătea un bărbat într-un impermeabil simplu, de culoare închisă, cu o faţă inexpresivă.

Ridicînd cu agilitate bombeul bocancului drept, bărbatul ciocăni pe capacul geamantanului şi spuse:

— Să ieşim, să stăm de vorbă!

Şi se îndreptă spre o uşă care, probabil, era ieşirea pentru caz de incendiu.

Lui Gundar îi tremurau picioarele cînd se ridicase de pe bancă.

Curtea era mare şi curată. Vîntul purta pe asfalt nisip şi bucăţi de hîrtie.

— De unde eşti? vorbi bărbatul, de data asta, plin de amabilitate.

— Din zona Balticii, mormăi Gundar, tot socotind dacă are de-a face cu un lucrător de miliţie sau cu un intermediar, din aceia care se învîrt tot timpul pe lîngă consignaţii.

— Îmi plac fieroteniile tale.

— Le-am primit moştenire, iar tavanul nostru e jos, n-am unde să le atîrn… La voi preţurile sînt mai mari.

— Ce folos, dacă nu-s cumpărători! Eu încă de anul trecut am depus un porţelan de Dresda şi-i aproape anul de cînd adună praful pe raft. Nu-i sezon… Capitala. În felul ăsta capitala scade preţul, dar şi provincia înţelege manevra.

— Păi, n-am de ce să mă grăbesc… Oricum, înainte de trimestrul următor nu mă mai trimit în deplasare… Iar atunci o să vedem…

Afacerea au încheiat-o în altă parte, departe de magazinul de consignaţie. Într-o încăpere găinăţată de porumbei, luminată de ferestruici liliputane. Toate piesele lustrei au fost examinate cu atenţie, iar banii număraţi cu grijă. După aceea geamantanele grele le cără noul proprietar.

Desigur, la consignaţia Gundar ar fi primit mai mult, însă ar fi trebuit să mai vină o dată la Moscova, iar în arhivă ar fi rămas cu siguranţă datele buletinului de identitate şi adresa.

Se pare că afacerea a mulţumit ambele părţi.

— Uneori îmi mai cade în mînă cîte ceva, aş putea aduce… — propuse Gundar, sperînd să primească coordonatele sau numărul de telefon al cumpărătorului, dar acesta era un om precaut. Să vină de dimineaţă de-a dreptul la consignaţia, la rînd, iar acolo îl găseşte el pe Gundar.

Îşi luaseră rămas-bun cînd Gundar mai aruncă o vorbă:

— Am nişte sfeşnice frumuşele…

— Acasă?

— Nu, aicea, în Moscova.

— Nici pe alea nu ai unde le atîrna, tavanul e prea jos? rîse cumpărătorul, dîndu-şi seama că fusese păcălit, luîndu-l pe Gundar drept un pungaş mărunt, care pusese mîna întîmplător pe lustră şi care voise doar să cîştige diferenţa dintre preţurile de la Riga şi cele din Moscova, fără a se tocmi prea mult cu el. Două sute în plus azvîrlise de pomană! El l-ar fi trimis cu plăcere pe Gundar undeva mai departe, dar chiar sfeşnice îl rugase să-i facă rost cineva cu bani grei, care tocmai îşi clădise în camera de primire un cămin.

Înfrîngîndu-şi indignarea, bărbatul cu faţa tristă opri un taxi şi se duse la gara Riga.

Văzînd sfeşnicele, cumpărătorul înţelesese totul. Era un intermediar de obiecte de anticariat trecut prin ciur şi prin dîrmon, ani de zile se învîrtise pe lîngă consignaţii, de zeci de ori scrisese declaraţii în biroul anchetatorului. Nu-i scăpă faptul că lăcaşurile şi farfuriuţele erau în alt stil, schimbate cu cele de la lustră şi pricepu de ce se operase această schimbare. Motiv pentru care oferi o sumă derizorie şi doar cînd Gundar se pregătea să curme discuţia, mai adăugă ceva. Nici cu noua sumă Gundar nu ar fi fost de acord niciodată, dacă nu i-ar fi fost lene să meargă la Leningrad să caute acolo un cumpărător. În afară de asta, spera că acum cîştigase încrederea celuilalt şi nu va fi nevoit să alerge pe la magazinele de consignaţie, fapt legat adesea de urmări nedorite.

— Eu cred că şi pentru dumneavoastră ar fi mai comod să-mi daţi adresa…

— Da! Da! Desigur! îşi exprimă imediat acordul cumpărătorul şi-i dictă un număr de telefon cu şapte cifre. Întrebaţi de Viaceslav Lvovici…

Şi, luîndu-şi rămas-bun în grabă, plecă, iar Gundar se duse să ia masa şi să umble prin magazine, căci pînă la trenul de seară îi mai rămăsese destul timp.

Numărul de telefon era inventat. Şi nu era de fel al vreunui Viaceslav Lvovici, semn că omul nu mai avea de gînd să-l întîlnească pe Gundar. Viaţa îl învăţase că hoţii pînă la urmă cad în plasă şi atunci îi trag după ei şi pe cumpărătorii lor. Drept care se hotărîse ca timp de mai multe luni să meargă doar pe la magazine de consignaţie.

Într-o stare sufletească plăcută, Gundar păşea alene pe bulevardul Kalinin şi pe strada Arbat, intră prin magazine, deşi nu avea de gînd să cumpere nimic. Doar dacă s-ar fi întîmplat să dea de ceva „super”, însă nimic de acest fel nu se vedea. Banii cîştigaţi atît de uşor nu-i dădeau pace şi, după un prînz săţios la un restaurant, îşi permise să cumpere două cămăşi iugoslave şi cîteva discuri microsion. Ultimele absolut întîmplător. Văzînd că e îmbulzeală la ele, a plătit şi el la casă şi a luat bon. Cît timp s-a înghesuit la coadă în faţa tejghelei, a auzit în jur cît este de lăudat acest ansamblu, al cărui nume era scris pe plicurile viu colorate.

Abia porni trenul din Moscova, că Gundar se şi duse la vagonul restaurant şi rămase acolo pînă la închidere, pentru a evita neplăcerile compartimentului, unde oftau două muieri grase, iar un doctor militar cu ochelari îşi răsfoia tacticos ziarele.

Vagonul-restaurant era parcă făcut ca să urmăreşti viaţa, dacă nu veneai cu gîndul să te îmbeţi pînă nu mai ştii de tine. Găsindu-şi un loc într-un colţişor comod la fereastră, putea petrece timpul chiar foarte interesant, pentru că în general clienţii se schimbă destul de repede. Aici oamenii intră numai să mănînce, iar chelnerii nu prea te plictisesc, treaba principală fiind să servească masa.

După ce mîncă, Gundar comandă cafea şi o sticlă minunată de vin de Porto, din care se servea fără grabă. Cînd sticla se goli pe jumătate, lui Gundar i se făcu deodată silă de viaţa pe care o trăise pînă atunci. Silă că spărsese automate de bilete de tramvai, că vînduse vodcă şi cumpărase de la „albăstrele” orice fleac de fierotenie... Şi chiar dacă fierul vechi îi ridicase calificarea, celelalte două ocupaţii doar îi stricaseră reputaţia, îi era ruşine că se ocupase cu asemenea treburi mizerabile,

că-şi irosise talentul şi chiar se bucurase cînd cîştigase zece ruble într-o noapte.

Gundar! Gundar! Cum ai putut trăi în felul ăsta? E nedemn de tine să te pretezi la zece ruble! E o treabă tot atît de măruntă ca şi cînd ai visa la o pereche de ciorapi pe care s-o cumperi la prima chenzină sau la o cravată la următoarea! Nu, ciorapi n-ai visat, dar zece ruble da! Să-ţi fie ruşine! Tu, care acum ai putut ca în cîteva zile să scoţi aproape două mii! Banii ăştia trebuie să-i plasezi fără întîrziere în afaceri!…

Bînd, îi făcu cu ochiul bufetierei, iar acesteia, pesemne, îi plăcu tînărul deşirat, sau poate că-i plăceau toţi cei care-i făceau cu ochiul. Cînd se apropie ora închiderii restaurantului, femeia se aşează pentru o clipă la masa lui, ca să schimbe cîteva vorbe cu subînţelesuri. Judecînd după toate semnele, avea de ce să se înţeleagă cu ea şi se şi pregătea să facă asta, însă brusc îşi aminti de banii puşi cu grijă prin buzunare şi de misiunea înaltă care îi era hărăzită lui şi acelor bani.

„Nu-i nimic, mai pot aştepta pînă acasă”. Gundar se făcu că nu înţelege ce se ascunde în vorbele cu subînţeles ale bufetierei. Asta dădu rezultate fulgerătoare, femeia se ridică imediat. Poate că doar i se păruse lui Gundar că ea i se oferea, poate că doar pălăvrăgea în vînt ca să se destindă niţel după o zi de muncă grea, numai că lui Gundar i se părea că el este o personalitate importantă, că apropierea femeii nu putea fi înţeleasă în alt fel.

Margita prăjea peşte. Pe masă erau farfurii cu ouă sparte şi cu făină. După ce dădea prin făină bucăţile de file, le punea în tigaia în care sfîrîia uleiul. În locuinţă se răspîndise un miros de peşte şi ulei încins.

— Bună ziua! spuse Gundar intrînd în bucătărie.

Margita tresări de surpriză. În ultimele luni el n-o saluta decît cu „Ciao, putoare!” Chiar atunci cînd, ca acum, se întorcea după o absenţă de mai multe zile. Cu acest mod de a se adresa el îşi punea nevasta la locul ei şi în acelaşi timp îi servea un avertisment că în orice moment poate încasa ce i se cuvine.

— E plină casa de fum, deschid imediat fereastra să aerisesc, spuse în grabă ea. Ai mîncat?

— Fie, dă-mi ceva. Gundar puse pe masa din cameră o geantă nouă, încăpătoare, pe care o cumpărase, de asemenea, la Moscova. Numai să mă spăl puţin.

Margita era uluită că Gundar nu e ursuz şi rău. Dimpotrivă, părea senin, serios. De unde era să ştie ea că din seara precedentă soţul ei s-a ridicat în propriii ochi pe o treaptă superioară şi că nu mai era de rangul lui să-i spună „putoare”.

Dezbrăcîndu-se pînă la brîu, Gundar dispăru în baie şi de acolo răzbătu zgomotul plescăiturilor de apă. În drumul spre baie şi înapoi, în culoarul strimt, Gundar se frecă de Margita, care stătea lîngă aragaz. Pe ea era doar un capot uşor.

„Proasta aia de bufetieră m-a răscolit totuşi ieri”, se gîndi Gundar întorcîndu-se în cameră. Dorinţa îl cuprindea tot mai mult.

Aruncînd pe scaun cele două cămăşi iugoslave, scoase din geantă discurile, neştiind ce să facă cu ele. La bucătărie, Margita stinse aragazul şi începu să pună masa.

— Vino-aici, o chemă Gundar.

Margita apăru imediat în uşă.

— M-au sfătuit... Uite, ţi-am cumpărat două discuri de la Moscova... Dacă n-au să-ţi placă, dă-le cuiva...

Margita învîrti discurile în mîini, ca şi cum ar fi cercetat textul şi desenele de pe plicuri, dar nu vedea nimic. Ochii îi erau plini de lacrimi. O iertase! În sfîrşit, o iertase! În sfîrşit, reveniseră cele patru luni de fericire, datorită cărora ea răbdase totul.

Gundar o înţelese şi o duse pe canapea...

Adormiră tîrziu, obosiţi, îmbrăţişaţi. Gundar se gîndi mult ce o putuse înfierbînta aşa pe Margita — de obicei atît de rece — şi îşi spuse că datorită darului. Ei bine, asemenea fleacuri îşi poate permite şi pe viitor, merită!

Luni dimineaţa, mergînd la serviciu, Gundar se pregătea să-l trimită pe maistru ştie el unde dacă s-ar fi legat de absenţa lui nemotivată. Să-l trimită şi să-şi dea demisia. În curînd vine vara şi nu-i arde deloc de muncă, odată cu mutarea din vechea locuinţă se mutase şi din raion, aici era altă secţie de miliţie. Chiar dacă i-ar fi transferat unele acte, fapt de care Gundar nu era convins, orice verificare ar fi arătat că se îndreptase, devenind un familist şi un muncitor ireproşabil.

Construcţia noului corp la fabrica de bijuterii, cum credeau trecătorii, cercetînd clădirea lungă cu patru nivele, se apropia de sfîrşit. Numai dirigintele şantierului ştia că mai este nevoie de cel puţin un an pînă cînd să funcţioneze maşinile în ateliere. Nici măcar nu începuseră încă finisajele interioare, deoarece proiectul, în timpul lungilor sale călătorii pe la diferitele foruri, reuşise să se învechească. Comandaseră complet alte bancuri de lucru şi benzi rulante, aşa că fusese necesar să dărîme unii pereţi abia ziditi şi să construiască alţii. Pe unde te învîrteai, peste tot dădeai de cărămizi sparte, găleţi cu mortar întărit. În colţuri se ridicau plăci pentru duşumele şi spînzurau cabluri electrice. Ca întotdeauna cînd munca este întreruptă la jumătate şi brigadierul nu poate să născocească ce să le dea de lucru muncitorilor, — nici el nefiind convins că nu vor începe a doua zi să dărîme ceea ce au construit azi, — disciplina scade şi oamenii trag tot mai mult spre partea în care se găseşte cel mai apropiat magazin cu băuturi alcoolice.

— Ce să le spun? încercă maistrul să afle de la diriginte, stricîndu-i dispoziţia şi altminteri destul de proastă.

— Să mai aibă puţină răbdare, că o să ni se dea proiectul refăcut. Nu se poate ca într-o clădire mare ca asta să nu li se găsească ceva de lucru, răspunse evaziv dirigintele, deşi înţelegea foarte bine că răspunsul lui nu putea fi luat în serios.

— Adică — timpi morţi!

— Dacă dumneata nu vrei să lucrezi în sistemul nostru nu înseamnă că nici eu nu vreau. Nu există şantiere de construcţii în care să nu aibă loc întreruperi în muncă, însă niciodată nu se vorbeşte de asta. Nu e bine aşa ceva!…

— Trebuie să născocim ceva! Vorbiţi cu conducerea fabricii, poate că are nevoie să descarce cărbune, să cureţe curtea, să zugrăvească clădirea. Muncitorii trebuie să facă ceva, altfel se duce de rîpă disciplina. Au ajuns să joace foiţe în faţa mea! Vă spun eu din experienţa mea — cînd vom primi proiectul revizuit şi va trebui să dăm bătaie cu lucrul, n-o să mai avem cu cine!

— O să-i telefonez directorului!

— Păi, măcar asta! spuse maistrul şi ieşi din biroul dirigintelui, care era la parter.

În altă situaţie maistrul s-ar fi năpustit la Gundar ca un vultur la un ţiştar pierdut în iarba de stepă, fiindcă două zile de absenţă nemotivată nu mai admiteau discuţii, însă de data asta vorbi liniştit.

— Ce-ai mai avut… bunica ţi-a murit a cincea oară?

— Ce să spun, mi s-a ivit o încurcătură de nici nu-mi vine să mai vorbesc!

— Ei, asta-i! Ia spune.

— S-a defectat autobuzul.

— Şi eu care credeam că n-a sunat deşteptătorul!

— Nu fără glumă… autobuzul! Seara ne-am dus la neamurile nevestei la Tumazi, ne făceam socoteala să ne întoarcem cu ultimul autobuz, dar era plin pînă la refuz, ca o cutie de sardele, nici măcar n-a mai oprit.

— Nici vineri dimineaţa n-a oprit, ai?

— Păi vinerea dimineaţa nu circulă pe acolo autobuze, în cel mai bun caz aş fi putut ajunge la Riga în jurul orei douăsprezece. Pînă mi-aş fi schimbat hainele acasă… Ce rost mai avea pentru două ore? Am rămas sîmbătă şi duminică dimineaţa, am mai ajutat acolo la una-alta…

— Eh, ce să mă fac cu tine?

— Nu ştiu! spuse Gundar şi din nou se apucă să îndrepte cu maiul tabla zincată pentru acoperiş. Tabla nu se întindea ca lumea pe betonul acoperişului.

— Alţii trudesc, cum se spune, cu sudoarea frunţii, iar dumnealui taie frunze la cîini! Ar trebui să-ţi completez cartea de muncă şi să-ţi dau o cizmă-n fund 1

— Haide! Predau imediat uneltele!

— Aşteaptă! Nu te da jos! O să-mi lucrezi astea două zile!

— Cînd?

— Nu ştiu încă. Cînd o fi nevoie, atunci o să mi le lucrezi!

— Mulţumesc, meştere!

Îndepărtîndu-se, maistrul se întoarse brusc şi-l ameninţă cu degetul său uscăţiv:

— Astăzi însă să nu-mi pleci pînă nu faci streaşina!

„Am întors-o cu dibăcie, îşi şterse mîinile şi modifică în tabel litera „a” — absent — cu cifra 8 — opt ore de muncă. Acum l-am prins în undiţă pe micuţ! Cînd începem asaltul o să-mi lucreze sîmbăta sau duminica!”

În drum spre casă Gundar trecu pe la prietenul din colonie. Nu spera să-l găsească, dar era suficient să-i lase un bilet, ca acesta să înţeleagă şi să vină după bani.

Lîngă casă, cu două roţi pe trotuar, era parcată o „Lada”, însă Gundar nu se gîndi să controleze dacă este aceeaşi maşină pe care o văzuse data trecută. Era spălată de noroi, părţile cromate străluceau, iar culoarea muştar se întîlneşte des la aceste maşini.

Amîndoi creditorii se încrucişară cu el pe scară. Erau grăbiţi. Vestea că s-a rezolvat cu banii îi bucură foarte mult, cu toate acestea bătrînul refuză să se întoarcă.

— N-avem voie să întîrziem, e teribil de punctual! spuse proprietarul maşinii, deschizînd portiera. Arăta preocupat, ca un om care se teme că va rata o vizită foarte importantă, ce poate juca un rol hotărîtor în viaţa sa. Ne putem înţelege şi mai tîrziu…

— A, nu, bănuţii trebuie să-i luăm! protestă prietenul lui Gundar.

— Urcaţi-vă… Mai repede, mai repede! Ne înţelegem pe drum! îi grăbi bătrînul.

Trebuiră să aştepte mult un gol în torentul de maşini ca să se încadreze pe magistrală. Tinerii stăteau tolăniţi în spate. Gundar îi rugă să-l lase undeva lîngă linia de troleibuz, dar şoferul dădu din mînă: „Mai vedem noi!”

— Aici la noi s-au adunat unele lucruri… — spuse prietenul.

— Pot să mai mă uit la cîte ceva… — răspunse leneş Gundar, ascunzîndu-şi interesul, care ar îi putut influenţa preţul.

— Da bani o să ai?

— Dacă o să-mi placă marfa, se vor găsi şi bani.

— Atunci e-n ordine!

Ajunseră în acel raion al oraşului în care locuise înainte Gundar, — unde cunoştea nu numai faţadele caselor, dar chiar şi curţile. Hoinărise mult cînd fusese adolescent!

Maşina se opri pe neaşteptate în faţa unei case de lemn nearătoase, zugrăvită în verde, cu ferestre înguste, obloane şi jgheaburi strîmbe pentru scurgerea apei şi cu o poartă mare de lemn uşor întredeschisă, doar atît cît să te poţi strecura, întrucît în ele nu era nici o portiţă pentru oameni.

— Am reuşit, spuse şoferul, aruncînd o privire la ceas, şi opri motorul.

Gundar îşi aminti că în anii de şcoală — cînd era încă în clasele mici — venea pe aici după maculatură. I-o dădea o bătrînică care tremura toată. Copiii se mirau că într-o casă atît de urîtă pe dinafară sînt camere atît de înalte şi mari, cu sobe făcute din ceramică sculptată, aurită, pe a căror parte de sus străjuiau îngeri cu fluiere, iar pereţii şi tavanul acoperiţi cu lambriuri de frasin. Camera mare era înconjurată de rafturi de cărţi şi bătrînă, la fiecare campanie pentru adunarea maculaturii, curăţa cîte un raft pentru ei.

Pe drum răsfoiau cărţile şi rupeau ilustraţiile frumos colorate, le împărţeau între ei, iar apoi în subsolul şcolii, unde se îngrămădea maculatura, el observa că profesoara de engleză le răsfoieşte cu interes.

Bărbatul care ieşise pe poarta verde era mărunt de statură, ca la vreo patruzeci de ani, îmbrăcat simplu, dar suplu şi se simţea că are o mare forţă fizică. Fără să aştepte să fie invitat, deschise portiera, îi salută cu o înclinare a capului şi se sui lîngă şofer.

— Ştii, era cît pe-aici să întîrziem… Străzile sînt atît de aglomerate, încît la fiecare colţ trebuie să aştepţi… Şoferul cuplă din nou motorul. Poate, mergem mai departe?

— De ce?

— Cum vrei… Partenerul prietenului decuplă motorul.

Bărbatul scoase din buzunar o foaie de hîrtie şi o desfăcu. În toată lungimea ei era schiţată o cheie. Gundar chiar se gîndi că doar au făcut conturul după original cu pixul şi nu l-au schiţat. Cheia avea o formă interesantă — tijă lungă, cu o mulţime de dinţi mărunţi pe ambele laturi.

— După cum mi-ai spus, asta e cheia de la garajul tău, pe care ai pierdut-o şi ai nevoie să descui… Bărbatul pronunţa clar fiecare cuvînt.

— Hm… tuşi plin de înţeles partenerul, dar imediat îi păru rău de asta, pentru că bărbatul îi aruncă o asemenea privire, că celălalt era gata să sară în sus, să facă drepţi şi să-l salute.

— *Cheia asta a ta de la garaj* e foarte interesantă, de mirare unde ai putut să dai peste o asemenea cheie. Uite aici — arăta un loc — articulaţia cade în jos, iar aici — degetul atinse alt punct, — aici în sus.

— Să încercăm să pilim...

— Fără original nu reuşeşti. În glasul lui se putea sesiza o indulgenţă ascunsă, caracteristică specialiştilor de înaltă clasă, cînd stau de vorbă cu diletanţi.

— Măcar spune-mi ce instrumente sînt necesare.

— Tu nu poţi face asta cu nici un fel de instrumente!

— Atunci ajută-mă…

— Nu mai lucrez în meserie.

— Păi, doar nu degeaba, îţi dau o sumă rotunjoară…

— Nu mai lucrez în meserie! Iartă-mă, dar pauză s-a terminat. Mă duc să văd meciul de hochei. Bărbatul deschise portiera şi, ieşind afară, se înclină spre pasagerii de pe bancheta din spate. La revedere!

Cu paşi hotărîţi, traversă trotuarul şi dispăru dincolo de porţi.

— Ar fi trebuit să merg singur, poate aş fi reuşit să-l conving, oftă amărît partenerul. Doar îmi e dator!

— Cum de nu l-am mai văzut pe aici? spuse Gundar.

— Păi, n-a mai locuit aici… Iar acum… Doar de-o jumătate de an e în libertate. Maşina se urni. Cu siguranţă că ai auzit de el în colonie. E însuşi Žip.

Gundar ridică din umeri. Numele ăsta nu-i spunea nimic.

— Păi, plevuştii poate nici nu i s-au povestit prea multe despre el… Cel mai mare specialist în seifuri pe care l-a văzut lumea. Dacă ai broască yale, el o ciocăneşte doar de două-trei ori cu degetul mic şi gata — s-a deschis. Însă nu iartă glumele. Barîga, din cauza căruia s-a ars, s-a aruncat pe fereastră de frică, atunci cînd Žip, ieşind din închisoare, a trecut pe la el să-i dea bună ziua. Asta e! Partenerul se mîndrea evident cu un astfel de cunoscut. Deci, întîi mergem după bani, iar după aceea să vedem marfa?

Se hotărîră ca mai întîi să vadă marfa, ca să nu se ducă de două ori după bani.

Pe drum şoferul povesti încă mult timp despre întîlnirile sale cu Žip. Înainte nu fuseseră în acelaşi timp în libertate, în schimb în colonie se întîlniseră de cîteva ori.

— Cu ce ne facem treaba? îl întrerupse îngîndurat prietenul lui Gundar.

— Cu burghiul şi-o pilă.

— A dracului muncă.

— În schimb, după aceea, pîine cu stafide!

— Ca să vezi, afurisita de cheie!

— Mai înainte meşterii, dracu să-i ia, ce nu făceau! Maşina coti în curte şi se opri în faţa garajului. Duceţi-vă de vedeţi, eu rămîn aici, să nu-şi bage nasul careva!

De data asta, în colţul garajului, sub aceiaşi saci, erau patru sfeşnice de perete, vechi, cu ornamente baroc şi Mîntuitorul crucificat în mijlocul unei mulţimi de oameni, pictat pe o placă de lemn de un metru pe un metru. Prietenul îi spuse că mai fuseseră două potire, dar le făcuseră vînt chiar din prima zi, fiindcă nu credeau să-l vadă atît de repede pe Gundar.

După ce se tîrguiră îndelung, Gundar rămase aproape fără bani, însă toate lucrurile se mutară în locuinţa Margitei. După tablou se vedea că provine din vreo biserică luterană sau catolică şi îşi puse mari speranţe în icoană. Era clar că e opera unui vechi maestru, poate o copie, însă şi aşa ceva se plăteşte cu bani grei. Şi dacă i-au dat-o la jumătate de preţ, se datora numai faptului că nu ştiau unde să găsească cumpărător pentru un asemenea tablou cu conţinut religios, căci speculantul de icoane ortodoxe îl văzuse şi-l refuzase.

Gundar înţelese îndată de unde vine marfa. Asta îl linişti în mare măsură. Văzuse multe biserici jefuite, cu orgile sfărîmate, sobele dărîmate şi geamurile sparte, ba chiar el, o dată, împreună cu alţii, se furişase într-o biserică şi făcuse acolo din resturile de bănci un foc şi nimeni nu venise să-i ia la rost cînd fumul începuse să iasă afară. Doar erau eroi care luptau împotriva ignoranţei şi obscurantismului. De altfel mulţi treceau cu vederea distrugerea bisericilor, presupunînd, probabil, că asta va da rezultate pozitive în acţiunea de educare a tineretului.

Cine să-i prindă pe prieten şi pe partenerul lui în incursiunile nocturne? Nişte bătrînele cucernice care îşi trăiseră viaţa? Miliţianul scuipă pe aşa ceva şi-şi vede de drumul său, fără a mai încheia măcar un proces-verbal.

Gundar încă nu ştia că glasurile slabe de protest treziseră raţiunea, că unele biserici începuseră să fie ocrotite ca monumente de arhitectură, iar în altele se trecuse la o evidenţă amănunţită a obiectelor de artă care se găseau de veacuri acolo şi începuseră să fie considerate, în primul rînd, ca valori artistice, iar nu ca obiecte de cult.

— Hm, aţi dat peste un filon de aur! spuse cu invidie Gundar.

— Tu pregăteşte bănişorii numai, în curînd o să mai avem! rîse satisfăcut prietenul.

Directorul fabricii de bijuterii înţelese grijile dirigintelui. În special după ce străbătură împreună şantierul şi întîlniră acolo trei-patru muncitori cu ochii înroşiţi.

— Numai să clarific pentru cîţi oameni pot asigura lucru şi dau dispoziţie să li se facă legitimaţii, spuse directorul la despărţire.

Legitimaţiile constructorilor nu erau valabile pentru intrarea pe teritoriul vechii fabrici, deşi oamenii erau consideraţi ca lucrători ai „Opalului”. Nu oricui căruia i se încredinţa cărămida i se puteau încredinţa briliante, platină, aur. În afară de asta, actualul corp de pază — cel viitor era încă în discuţie — nu putea asigura supravegherea şi a vechii clădiri şi a celei noi. Deocamdată rezolvaseră treaba aşa: cinci paznici înarmaţi, în uniforme de miliţieni şi doi cîini fioroşi făceau de serviciu zi şi noapte pe teritoriul vechi, iar cel nou era înconjurat de un gard uşor şi la poartă postaseră o femeie în vîrstă, care lăsa să treacă constructorii şi maşinile cu materiale de construcţii. Pentru ca să nu îngheţe bătrînica iarna, îi înjghebaseră o gheretă cu un godin de fontă, pe care-l încălzea cu brichete de cărbuni şi resturi de scînduri, aşa că la ea era o căldură ca la saună.

Clădirea cea nouă şi cea veche se îmbinau una cu alta, spre alee nu dădea nici o fereastră, în sus se înălţau zidurile netede, la una albe, din cărămidă refractară, la cealaltă din cărămidă roşie, uşor înverzite, legate cu mortar. Exact din aceeaşi cărămidă era făcut zidul curţii, înalt de cinci metri, care, descriind o buclă, revenea la clădirea veche.

Adunîndu-şi subalternii în semicerc, ca pe nişte recruţi, maistrul îi judecă zdravăn, deşi aceştia nu avuseseră încă timp să greşească, însă el se ţinea de principiul că dacă s-ar întîmpla ceva, — prinde orbul, scoate-i ochii!

— Acolo o să vedeţi tot felul de lucruri strălucitoare, dar ferească Dumnezeu să puneţi mîna pe ceva! Înainte să plecaţi acasă, în camera de ieşire vă controlează cu un aparat de raze ascuns, iar ăsta arată şi ce aveţi în burtă!

Înainte de asta le vorbise de mîndria muncitorească şi despre primele care, la nevoie, se vor tăia fără milă. Cît

priveşte razele, ideea îi venise în ultima clipă, cînd îşi aminti de întîmplarea de la aeroport. Atunci uitase cheia în buzunar şi, trecînd prin cadrul de control, ceva ţiuise.

Maistrul însuşi nu fusese niciodată în clădirea veche, dar lucrătorii nu trebuiau să ştie asta! Chiar dacă el era profund convins că printre băieţii lui nu sînt hoţi — oricui din ei i-ar fi putut încredinţa punga şi cheile de la locuinţă — sufletul nu-i era liniştit la gîndul examenului de cinste care urma. Ca o mamă dintr-un fund de provincie, cînd îşi conduce fiul care pleacă în capitală, unde sînt atîtea ispite de tot felul, încît ea nu poate să-l ferească de toate, fiindcă nu le ştie, devreme ce ea însăşi nu a fost acolo niciodată!

— Staţi! Nu plecaţi! Care din voi ştie să umble cu electrocarul? întrebă maistrul cînd şirul se pusese în mişcare.

— Eu, ridică leneş mîna Gundar.

— Atunci te duci la şeful atelierului de transporturi.

Aproximativ în acest timp în îndepărtata Moscovă aveau loc evenimente care merită toată atenţia. Un om relativ stimat, însă plin de bani, care răspundea la numele de Ignat Matveevici, înşurubă la loc capacul unei sticle de plastic cu lichid pentru curăţarea metalelor preţioase şi a bronzului, îşi trase sufletul după munca grea şi aruncă în cămin tamponul de vată, mirosind a ţipirig. Apoi se lăsă în fotoliu şi începu satisfăcut să contemple noua achiziţie — două sfeşnice cu cinci braţe, care străluceau pe cămin de parcă erau din aur curat.

— Minunat! şopti el.

Pe toţi pereţii atîrnau una lîngă alta icoane şi tablouri, în vitrine îşi duceau traiul lor bibelouri, ceşti, farfurioare, zaharniţe şi farfurii decorative din porţelan. De tavan atîrna o lustră stil Pavlov cu o tijă de sticlă verde şi ornamente de cristal, pe braţe ramificate de bronz.

— Scump, dar frumos! şopti el din nou.

Şi în imaginaţie îi apăru tabloul consignaţiei din secolul douăzeci şi unu, unde nepoţii lui vor primi pe aceste sfeşnice şi icoane o grămadă de bani, de zece ori mai mult faţă de cît a investit el. Viitorul nepoţilor este asigurat, chiar dacă vor creşte tot atît de fluşturatici ca şi copiii lui Ignat Matveevici,

care ştiu doar să risipească banii, nu să-i cîştige. Nu, în general, sînt buni, dar nu ştiu să facă bani! Intelectualitatea!...

Se auzi soneria şi Ignat Matveevici se bucură că mai poate admira cineva achiziţia lui. Din păcate, era doar vecinul Serafim, căruia i se stricase telefonul şi care voia să sune la deranjamente.

Pe Serafim, Ignat Matveevici nu-l considera cine ştie ce mare cunoscător, însă nu putu rezista ispitei de a-l duce pe musafir în cameră, unde, cu un gest indiferent, îi arătă sfeşnicele.

— Minunat! oftă Serafim.

— Dar priviţi-le mai de aproape! îi permise cu generozitate Ignat Matveevici.

— Bronz, spuse Serafim, apropiindu-se de cămin. Bronz aurit. Păcat că lăcaşurile şi farfuriuţele au fost puse ulterior.

— Stil curat!

— În stiluri nu mă pricep, însă metalele sînt specialitatea mea, dacă îmi permiteţi să spun, şi de aceea cred...

— De ce credeţi asta? întrebă înfuriat Ignat Matveevici, însă Serfim nu băgă de seamă această furie.

— Păi, uitaţi-vă aici, unde s-a şters aurul. Şi ciocăni cu degetul acolo unde se îmbinau lăcaşurile cu corpul monolit. În ambele cazuri sub pelicula de aur se vedea bronzul, însă de altă nuanţă. Uite aici gălbior, iar aici aproape roşietic. Culoarea bronzului depinde de proporţiile de cositor şi aramă. Cu cît e mai multă aramă, cu atît aliajul e mai roşu. Cu cît e mai mult cositor, cu atît aliajul e mai galben.

— Prostii! izbucni Ignat Matveevici, deşi urmărise explicaţia foarte atent.

— În vechime, fiecare turnător se ţinea de aliajul său cunoscut şi încercat. Nici nu-mi pot închipui ce ar fi trebuit să se întîmple ca să renunţe la el. Schimbarea aliajului complică prelucrarea ulterioară: trebuie schimbată densitatea materialului pentru forme, altfel metalul se scurge în alt mod prin formă şi poate să se solidifice înainte de a ajunge pînă la capăt... Dar sfeşnicele sînt într-adevăr minunate, păcat doar că... Eh, am plecat, mi-au spus că meşterul de la telefoane vine imediat...

Ignat Matveevici se pricepea bine la blugi şi geace, metalurgia şi arta pentru el erau pădure virgină, dar nu trebuie să pretinzi prea mult de la un om. În toate celelalte

domenii ale vieţii era nevoit să se bazeze pe cinstea specialiştilor şi pe preţ. Dar dacă cinstea vînzătorului şchiopătează?

Ignat Matveevici cercetă petele gălbui şi roşietice ale bronzului pînă i se împăienjeniră ochii.

Nu se simţea bine. Exact ca şi cînd i-ar fi dat ca mită bani falşi, care nu sînt primiţi în nici un magazin. Nu, trebuia cumva să se liniştească…

După un timp se aşeză la telefon, îl sună pe vînzător şi-l rugă să vină imediat. Acesta, mirosind despre ce-i vorba, se ocărî că nu schimbase la loc lăcaşurile de la lustră, deşi pricepuse că prin această manevră, Gundar voia să-i încurce pe cei ce ar fi căutat lucrurile furate, dar nici el nu vrusese să rişte. Iar acum nu mai avea ce face. Lustra plecase de ieri într-o republică din sud.

— Vă deranjează că bronzul e de nuanţe diferite? Se întîmplă adesea, se ţinu disperat vînzătorul. Nu orice meşter poate turna forma de bază. Un asemenea meşter nu-şi bate capul cu lăcaşurile şi farfuriuţele şi le comandă altuia. Valoarea obiectului nu scade cu asta. „Dacă tîmpitului ăstuia îi dă prin minte să meargă cu sfeşnicele la Consignaţia, atunci reputaţia mea s-a dus pe gîrlă”, se gîndea el disperat, ştiind prea bine că reputaţia de cunoscător cinstit era sursa principală a veniturilor sale.

— Şi sînteţi gata să-mi înapoiaţi banii? aruncă atuul principal Ignat Matveevici.

— Peste o jumătate de oră, dacă doriţi!, — Nu, nu vreau… Eu ziceam doar aşa…

Dar cînd vînzătorul plecă, Ignat Matveevici fu cuprins din nou de nelinişte: dacă mai apare vreun Serafim şi te face de rîs în faţa tuturor?

Şi deodată îi veni în minte o idee genială. O să facă rost de o hîrtie oficială, care le va astupa gura tuturor. Stai, stai… Cine-i povestise oare despre o comisie de expertiză, care există pe lîngă muzee şi din care fac parte oameni de ştiinţă, doctori? O să plătească frumuşel cît e nevoie, nu-i o problemă!…

Există cuvinte care emoţionează şi neliniştesc, — „meşter aurar”, „bancă”, „seif”. Fabrica de bijuterii făcea parte dintre ele. Cuvintele acestea sînt legate, nu se ştie de ce, de bogăţii

fabuloase — deşi probabil la asta contribuie şi literatura de aventuri şi noi ne încăpăţînăm să nu luăm în seamă ce ne spune raţiunea: în cele mai multe seifuri se păstrează documente, iar în majoritatea băncilor, chiar internaţionale, hîrtiile foşnitoare sînt aduse doar în ziua în care se face plata salariilor, exact ca la întreprinderile obişnuite, iar majoritatea meşterilor aurari nu au de-a face cu aurul.

Şi deşi cei ce lucrau pe acoperiş sau la etajele superioare, ca şi cei care se uitau peste gardul fabricii de bijuterii spuneau că acolo nu-i nimic care să merite atenţie, subalternii bătrînului maistru de lîngă intrarea la „Opal”, unde actele erau controlate extrem de atent, comparîndu-se fotografiile cu originalele, căscau adesea gura şi socoteau că o să vadă dincolo de porţi măcar o minune. Această aşteptare nu se datora nici unei lăcomii, dar cine ar renunţa la plăcerea de a atinge un lingou de aur sau măcar de a privi o ladă cu argint, cu resturi de folie de argint, după ce matriţa a decupat din ea piesele necesare?! Doar după aceea ai ce povesti. tot restul vieţii! Dar cînd au trecut de poartă, în faţa ochilor li s-a înfăţişat o curte asfaltată, nu prea mare, dintre cele mai obişnuite, în fundul căreia se ridica clădirea principală, cu un portal artistic adăugat. Îl încununau două fecioare zdravene, care, din ulcioare de zinc cu gîturi înguste turnau într-o amfora de zinc ori apă, ori vin. Mai curînd vin, pentru că în jurul coloanelor portalului se vedea viţă de vie cu frunze şi ciorchini. Era clar că administraţia putea fi găsită dincolo de uşa asta.

Pe ambele laturi ale clădirii mai erau un fel de uşi, însă înalte şi largi, ca să poţi intra cu maşina.

În partea dreaptă a curţii se ridica o clădire lungă, fără etaj. Judecînd după uşile mari din scînduri îmbucate, era un garaj. În partea aceea zăceau bare de fier de diferite dimensiuni, unele pesemne de foarte mult timp, pentru că începuseră să ruginească.

Tocmai cînd toţi se împăcaseră cu gîndul că lucrătorii de la acoperiş avuseseră dreptate şi că aici nu-s nici un fel de minuni, din clădirea anexă ieşi un plutonier-major de miliţie. La centură avea un toc, din care se vedea chiar mînerul revolverului, iar în mîini ţinea un ceainic aburind, pe care-l ducea cu mare atenţie, ca să nu-şi opărească picioarele.

Miliţianul străbătu curtea, însoţit de privirile muncitorilor, căci pe şantierul lor nu avuseseră parte pînă atunci să vadă miliţie.

Plutonierul-major se duse în colţul în care zidul înalt cotea brusc, în unghi ascuţit. Acolo, unde consolele erau încastrate în zid, acoperişul era la acelaşi nivel cu muchea zidului pentru ca din afară să nu se vadă, se adăugase o gheretă din scînduri. Ferestruicile ei sclipeau la soare. Erau multe, pentru ca să poţi privi în toate părţile.

Jonglînd cu ceainicul, miliţianul se căţără pe scara care amintea de trapa unei corăbii.

Şi iată, acum, constructorii zăriră nişte otgoane care se întindeau paralel cu zidul, şi pe ele înşirate inele de care erau prinse lanţuri. Cînd se termina ziua de lucru, de lanţuri erau legaţi cîinii de pază, care puteau alerga de-a lungul întregului zid. Cîini mari, ciobăneşti, dresaţi. Tot pe asemenea console, la fiecare cincizeci de metri erau instalate cîteva proiectoare puternice, două chiar pe acoperişul gheretei. Acestea două puteau fi manevrate în aşa fel încît razele lor să pătrundă în orice colţ al curţii.

— Aici ne păzeşte mai dihai decît la închisoare! fluieră Fredis, la fel de bun muncitor şi cartofor. — Mama poate fi liniştită, de aici nu dispar nicăieri!

Cîţiva oameni rămaseră să cureţe curtea, pe ceilalţi îi împărţiră pe ateliere, iar Gundar primi un electrocar roşu bulgăresc. Conducătorul lui permanent se îmbolnăvise grav şi nu-l aşteptau să vină mai devreme de o jumătate de lună.

Noaptea electrocarul rămînea în clădirea anexă, în care o secţie era destinată încărcării acumulatoarelor. Dimineaţa, cînd se prezenta la lucru, Gundar decupla bornele redresorului şi pleca prin fabrică unde îl trimiteau: căra ambalaje, piese din atelierul principal la secţiile de montaj, din matriţerie la galvanizare, transporta bobine de panglică de alpaca şi foi de oţel inoxidabil, sticle uriaşe cu chimicale şi cutiuţe de carton încleiat cu producţia finită la depozit. Parcursese chiar din prima zi toate nivelele în lung şi-n lat. Învăţînd cît de repede poate ajunge la lifturile care ridicau la etajul necesar încărcătura cu electrocar cu tot. Numai la etajul întîi acest lift nu se putea opri. La etajul întîi Gundar nu avea, în general, ce căuta. Aici era împărăţia tăcerii, cu miliţianul în faţa uşii

încuiate şi legitimaţii speciale. Se părea că acest etaj, de fapt o parte din etaj, restul fiind ocupat de birourile administrative, unde putea merge oricine, justifica firma: Fabrica de bijuterii „Opalul”. Tot restul nu era decît o anexă, o ciupercă uriaşă, o excrescenţă de natură străină, de zece ori mai mare decît corpul propriu-zis. La celelalte etaje se ştanţa, vopsea, lăcuia, emaila şi lustruia, iar cel mai scump material era alpacaua, dar şi ea folosită cu chibzuinţă. Şi ce nu făceau acolo: brichete cu benzină sau gaz, suporţi de pahare din aluminiu, butoni turnaţi şi ace pentru cravate, linguriţe de ceai, lănţişoare de ceas şi inele mari, care costau o rublă şi jumătate bucata, cu piatră roşie, iar o rublă şi douăzeci cu piatră albă.

Se lămuri curînd că aici evidenţa nu e mai strictă ca la alte fabrici. Cînd Gundar şterpelise o cutie cu zece brichete, nimeni nu-şi smulsese părul din cap şi nu se plînsese, mai curînd nu observase nimeni lipsa, iar dacă a observat-o cineva, n-a considerat necesar să facă gălăgie pentru douăzeci de ruble. Orice maistru bun are o rezervă de piese, iar să montezi nişte brichete nu-i mare scofală. Nici scoaterea prăzii pe poartă nu se dovedi prea grea, numai că Gundar nu găsi cui să vîndă aceste brichete şi nu repetă operaţia. Începu chiar să se poarte dispreţuitor faţă de regulile fabricii şi de producţie, cînd o întîmplare îl făcu să-şi revizuiască purtarea.

Într-o zi, înainte de pauza de masă, porţile de fier se deschiseseră, fiecare jumătate lunecînd în partea ei, lăsînd să intre în curte un autobuz albastru închis, aproape negru. Semăna foarte mult cu o furgonetă din cele care transportă pîinea la magazine. Alături de şofer stătea un singur om. Numai că autobuzul era de trei ori mai mare, iar numărul de antene arăta că în el sînt cel puţin două staţii de radio şi un radiotelefon.

Manevrînd cu abilitate în mijlocul curţii, maşina se îndreptă în marşarier spre intrarea principală. Şi aşteptă pînă cînd din camera de gardă şi din cabina portarului ieşiră trei miliţieni — doi rămaseră lîngă uşi, ca o gardă de onoare, al treilea opri circulaţia pe scară, nepermiţînd nimănui nici să urce, nici să coboare. Şi atunci coborîră şoferul şi însoţitorul. Amîndoi erau înarmaţi. Însoţitorul ţinea nişte facturi de livrare şi un registru de evidenţă cu scoarţe de dermatină. În acel moment, de la etajul întîi coborî un om înalt, cu ochelari şi urechi mari, care-i

salută pe noii veniţi cu o înclinare a capului şi se uită pe facturile care i se înmînară.

În sfîrşit şoferul şi însoţitorul scoaseră din buzunare fiecare cîte o cheie şi descuiară uşa din spate a maşinii. Gundar văzu că uşa asta are o grosime de cel puţin douăzeci de centimetri, ca a unui seif, şi că pereţii maşinii sînt cam tot aşa.

Omul cu ochelari se întinse şi luă din maşină o cutie sigilată cu plumb de mărimea unei cutii de conserve, verifică dacă sigiliile de plumb sînt în bună stare şi o duse solemn pe scară. Îl urmară însoţitorul cu documentele şi amîndoi miliţienii din garda de onoare.

— Ajunge pentru îngheţată, ai? rîse Fredis, care era, de asemenea, printre spectatori.

— Tu ce crezi, ce-i acolo? întrebă Gundar.

— Clar că pietricele! Aici doar se fac şi broşe şi cercei care se vînd doar în străinătate pentru valută.

Însoţitorul se întoarse, avînd sub braţ numai registrul de evidenţă. Imediat după el ieşiră în curte miliţienii şi autobuzul plecă, iar în ochii lui Gundar mai stărui încă o vreme cutia de tinichea opacă căreia i se dăduseră asemenea onoruri.

Şi deodată îşi dădu seama că şi el stă în poziţie de drepţi, ca un marinar cînd vede un amiral.

Deh, n-o fi acolo chiar un milion, asta-i doar o cifră de care se vorbeşte în asemenea cazuri… Dar dacă? Nu, nu se poate… Doar nu-i obligatoriu să fie plină cutia, cu siguranţă că nu-i nici pe jumătate… Şi, totuşi, e interesant de ştiut cam la cît se ridică cutia asta…

Gîndul la cutie nu-i dădu pace lui Gundar toată ziua, iar cînd, spre seară, îl părăsi, Fredis turnă din nou gaz pe foc:

— Ei, te-ai gîndit cum să uşurăm furgoneta aia?

— Bum — bum — bum — buf, haţ cutia şi la tramvai!

— Nu merge, maşina asta are geamuri impenetrabile la gloanţe!

— Păi, atunci n-o mai jefuim.

— N-o jefuim! Salut, pe mîine! Fredis făcu semn cu mîna, traversă strada şi se pierdu în mulţimea din staţia de troleibuz.

Şi, totuşi, se poate ca un asemenea autobuz să nu fi fost curăţat niciodată? Este sigur că un astfel de caz s-ar fi auzit. Dar dacă aş încerca? Nu există bani pe care să nu-i poţi

stoarce şi nici cheie pe care să n-o poţi falsifica... Gundar îşi aminti însă îndată de antenele de pe acoperiş — cu siguranţă că în timpul transportului se menţine legătura prin radio,

„Dac-ar vedea Žip asta, el, ca profesionist, de necaz că-i neputincios, ar sări din nădragi", rîse în sinea sa Gundar. Ajunge cu rîsul. Acasă-l aştepta lucrul, care-i promitea un cîştig nu prea mare, dar sigur. Tabloul stătea încă după bufet neatins, Gundar începuse cu restaurarea sfeşnicelor de perete. Munca era migăloasă şi înainta greu. Îndată ce va termina, se va duce din nou la Moscova.

Cu asemenea gînduri, Gundar se apropia de locuinţa Margitei, care de mult devenise şi locuinţa lui.

Dacă ar fi privit mai atent în jur, ar fi observat în curte, lîngă stiva de lemne, o „Lada" verde cu acoperiş gri-negru, care nu mai fusese niciodată aici. Din cauza cartonului asfaltat cu care era acoperită stiva de lemne, maşina părea şi ea acoperită. Ar fi observat desigur ci plăcuţa cu numărul maşinii începe cu literele L A R — folosite exclusiv de maşinile de serviciu ale Departamentului leton al afacerilor interne.

Gundar sună o dată scurt. Pe scară mirosea a untdelemn ars, ceea ce îl făcu să înghită în sec, gîndindu-se ce bine ar fi dacă Margita ar fi prăjit ceva.

Uşa se deschise larg şi în pragul ei se ivi un locotenent de miliţie.

— Poftiţi, poftiţi! Noi deja vă aşteptăm.

Amîndoi, în acelaşi timp, măsurară distanţa pînă la scară — aceasta era singura cale de fugă — şi fiecare îşi dădu seama de posibilităţile lui.

Camera era plină de oameni. Margita stătea pe canapea, palidă, cu braţele strînse. Un bărbat îmbrăcat civil scria procesul-verbal, care se apropia de sfîrşit.

— Gundar Odin? întrebă el, continuînd să scrie cu un pix.

— Da.

— Citiţi! Cu mîna stîngă îi întinse un formular completat, cu dreapta continuă să scrie.

Era ordinul de percheziţie. „în conformitate cu articolul... din Codul penal al R. S. S. L.... în legătură cu intentarea acţiunii penale..."

— Ce înseamnă articolul optzeci şi nouă paragraful unu? întrebă posomorît Gundar.

— Furt din avutul statului în cantităţi deosebit de mari, răspunse omul, dîndu-i să semneze citeţ procesul-verbal.

— Da, da… — murmură el, văzînd că Gundar înlemnise. Toate clădirile bisericilor şi obiectele din ele sînt bunuri ale statului.

Margita izbucni în plîns. La început, înăbuşit, apoi tare, fără să se ferească, fără să se mai ruşineze de cineva. Un plîns ca o inundaţie de primăvară, care rupsese zăgazul şi acum mătura totul în drumul ei.

— Încetează isteria! îi aruncă o privire scurtă omul în civil. N-au trecut nici doi ani de cînd am făcut aici ultima percheziţie! Mi s-a găsit domnişoara din institutul fecioarelor nobile! Îmbrăcaţi-vă, mergem la secţie şi vorbim acolo.

Bîjbîind de parcă ar fi fost în ceaţă, Margita se ridică şi se duse la şifonier. Gundar o ajută să-şi îmbrace paltonul. Ea îi luă mîna şi şi-o lipi de obraz.

„Pe drum trebuie să-i şoptesc cît o iubesc, se gîndi Gundar. Măcar va veni la vizită, mai ştii, poate îmi aduce slănină.”

Cele două sfeşnice de perete şi tabloul le puseră în portbagaj, alte două le ţinea în mînă locotenentul.

Pe Margita o lăsară să plece acasă seara tîrziu, iar Gundar fu dus doar a doua zi în biroul anchetatorului. Biroul era plin de crucifixe, icoane, cădelniţe, cristelniţe, cărţi groase cu scoarţe de piele şi anterie ordonat împăturite, iar în mijloc zăceau grămadă felurite obiecte de bronz, mai ales policandre şi sfeşnice.

Anchetatorul îşi şterse ochii înroşiţi — noaptea trecută nu dormise — şi încerca să convingă pe cineva la telefon că au urgentă nevoie de experţi, ca să evalueze măcar aproximativ valoarea obiectelor.

— Aşadar, Odin, — spuse anchetatorul obosit — în locuinţa dumneavoastră s-au găsit patru sfeşnice de perete şi un tablou de altar…

Gundar dădu din cap.

— Ce-aţi mai cumpărat de la inculpaţi?

Gundar stătu la îndoială, apoi se hotărî să mintă — doar recunoaşterea l-ar fi făcut dintrodată părtaş. Riscă, întrucît această minciună îl lipsea de posibilitatea de a mai primi minimum de pedeapsă pentru recunoaşterea cinstită.

— N-am mai cumpărat nimic.

— Dar inculpatul Svetov declară altceva.

— Puţin mă interesează ce declară ticălosul ăla!

Anchetatorul îl mai suci şi răsuci pe Gundar încă o jumătate de oră, dar necăpătînd răspunsul dorit, dădu dispoziţie să fie adus fostul tovarăş de colonie. Acesta arăta destul de acru. Povesti cu toate amănuntele cum i-a vîndut lui Gundar sfeşnicele şi lustra. Şi chiar adăugă că Gundar le-a revîndut într-o altă republică.

Gundar negă cu încăpăţînare. Atunci Svetov, pe care Gundar îl bătuse zdravăn în colonie, de teamă că se vor întîlni acolo din nou, se hotărî să fie gentleman. Păi, poate cu adevărat a vîndut lucrurile alea altcuiva? Atunci el era nevoit să aibă de-a face cu mulţi, aşa că în ce-l priveşte pe Gundar el nu poate afirma în mod categoric. Anchetatorul vede doar şi singur că s-au adunat deja vreo douăzeci de cumpărători, poate, că într-adevăr a făcut o confuzie şi e vorba despre cu totul altcineva.

Pentru anchetator Gundar era unul din cei mulţi, cu majoritatea urmînd să stea de vorbă, iar el obosise. Nu prea-l credea nici pe Gundar, nici pe Svetov, însă în favoarea lui Gundar era şi faptul că la serviciu nu lipsise nici măcar o zi — fişa de prezenţă o verificase — aşa că nu putuse face o călătorie mai lungă. Toate zilele fusese la lucru, toate erau notate cu cifra 8.

— Scrie-mi o declaraţie că nu părăseşti localitatea, spuse anchetatorul.

IANUARIE

În gură i se scurseră doar cîteva picături — sticla era goală. Asta îl uimi atît de mult pe tînărul cu pulover gri, încît agită sticla şi o privi în lumină, întorcîndu-se spre uşa şopronului. Era goală!

O vîrî sub bucăţile vechi de carton asfaltat şi se apucă să spargă scîndurile putrede.

Simţea că are nevoie neapărat măcar de încă un pahar, dar înţelegea perfect că nu-l va primi, fiindcă nu mai aveau băuturi spirtoase. Nu se găseşte în pustiul ăsta de zăpadă afurisit din care, pe întuneric, nu nimereşti drumul spre vreo locuinţă. Şi-apoi, poţi să aluneci cînd treci rîul şi să cazi în apă,

iar acolo te trage sub gheaţă. Îşi imaginã atît de clar acest tablou, încît tresări chiar, de parcă apa îngheţată i-ar fi atins pielea.

Cum de nu se gîndise să ia cu el două sticle! Asta mare şi încă una „Lasite”. Este plată şi în ea intră cel puţin trei sute. Îşi amintea întotdeauna de ea şi o purta la el, cînd mergea la motocros sau altundeva ca să se destindă în sînul naturii, pentru că „Lasite” nu umflă haina.

Nu, el nu-i deloc alcoolic, numai că în asemenea momente un pahar este bine venit... Poate să bea ceai şi să-i treacă pofta?

Şi deodată tînărul aruncă toporul şi se repezi la sticla ascunsă. Pe ea se găseau amprentele sale digitale!...

Setea de băutură i se stinse o clipă, înlocuită de frică.

Asta ar fi fost pentru copoi o adevărată comoară! Iau amprentele de pe sticlă şi le compară cu cele de pe fişă, apoi... ia „păsărică” şi bag-o direct în colivie! Apucă sticla din două părţi şi începu s-o şteargă energic de pulover.

Uite unde-am fi behăit noi, berbecii! Şi de ce dracu trebuie s-o şterg? Aş fi putut doar s-o arunc sau — şi mai bine — s-o vîr în zăpadă. Nu, nu merge... Rămîn urme... Sigur că copoii o s-o ia după urme... Şi atunci precis ginesc chestia! Sau s-o arunc undeva la jumătatea drumului şi să merg mai departe? Da, însă copoii poate au un cîine, ai?

Să-şi ia avînt şi s-o arunce cît mai departe... Cel mai bine de pe deal în jos, s-ar rostogoli ceva mai departe... Iar zăpada se topeşte abia primăvara... Deci, în cel mai bun caz pînă la primăvară, cînd careva din localnici va da peste ea şi, desigur, ştiind ce s-a întîmplat în ianuarie, în casa asta părăsită, telefonează sectoristului... Dar mai mult ca sigur că copoii vor cotrobăi chiar acum totul în jur...

Nu, de sticlă nu poate scăpa!

Îşi aminti de articolele din ziare despre munca experţilor criminalişti. Cum descopereau amprente chiar şi atunci cînd spărgătorii lucrau cu mănuşi de cauciuc, — ele imprimînd şi din interior desenul liniilor papilare.

Ei bine, poate să şteargă sticla, să şteargă toporul, dar nu poate şterge tot ce a atins în casa asta. Plus că mai sînt şi „specialistul” şi această nemernică!... Au pus labele pe toate în jur! De la temelie pînă în pod! Şi-apoi urmele de schiuri şi

urmele de bocanci de schi şi urmele de beţe... Şi deşi el nu citea prea atent aceste articole de ziar, le citea mai mult în diagonală, nu se ştie de ce îşi aminti acum că, ştiindu-se lungimea pasului unui om, lăţimea lui şi unghiul, se poate uşor determina înălţimea şi vîrsta aproximativă. Doar nu pot să grebleze toată zăpada pe care au mers ieri! Nu, îl considerase pe şef mult mai deştept! Ce naivitate! De unde să aibă ăsta minte, dacă atîta şi ştie, să stea la pîrnaie! Unul deştept nu stă acolo! Cei deştepţi îşi cumpără maşini, îşi construiesc vile şi luptă împotriva hoţilor, de teamă să nu le şterpelească lor ceva...

Numai onoarea că intru în acelaşi proces cu un renumit specialist în seifuri!

Fără să mai ia lemnele sparte, tînărul se năpusti în casă, pentru a se mai linişti cumva.

Ieşind, lăsase uşa întredeschisă şi acum apăruse pe neaşteptate, luîndu-i prin surprindere pe şef şi pe femeie.

Ea continua să facă sandvişuri, iar el stătea alături, ținînd-o de talie.

— Ascultă, tu te-ai gîndit cîte amprente am lăsat noi peste tot aici? întrebă tînărul, făcîndu-se că nu a observat cum şi-a retras şeful mîna şi s-a înroşit.

„Ah, mă, caraghios bătrîn, din atîta nu rămîn grele! Iar tu, nemernico, eşti deşteaptă, te asiguri! Ia-o, ia-o, odată ce îţi permite, eu scuip pe aşa ceva! Numai că mai ai mult pînă să ajungi acolo, eşti de modă veche. Tu, cu siguranţă, te gîndeşti acum în ce palat s-o duci şi în ce pat s-o culci, cînd pe una ca asta trebuie s-o răstorni în lada de gunoi! Dar cum de n-am băgat de seamă mai înainte că voi doi cîntaţi împreună?”

— Amprentele nu au acum nici o importanţă. Bătrînul se aşează la locul său lîngă dulap, privindu-şi ca năuc mîna care fusese pe talia femeii, şi deodată se înfurie: Miliţia n-are ce-şi vîrî nasul aici!...

Se temuse că femeia îi va îndepărta mîna şi-i va spune cu privirea: „Ah, tăicuţule, ce ţi-a venit?” Sau că, nevrînd să-l jignească, îi va spune încet: „Nu e cazul... Mă supăraţi...” Dar ea se prefăcuse că nu simte mîna şi că, în general, nu se întîmplase nimic, iar asta însemna totuşi ceva. Acum s-ar fi cuvenit să vorbească ceva, să spună ceva, dar el nu ştia decît ce se spune în cărţi în asemenea cazuri şi-şi dădea seama că

în viaţă ar suna artificial şi prostesc. Încă şi mai prost era să stea aşa şi să tacă mîlc, cînd femeia aştepta ca el să spună ceva.

— Ai fost pînă acum în Crimeea?

— Nu.

— Mergem?

— Bine.

Şi atunci se întoarse tînărul şi hai să-i sperie cu amprentele digitale. Mare minune că de frică nu se acoperise de broboane de sudoare! Despre dactiloscopie avea, desigur, idee, dar foarte vagă, aşa că îşi spuse că n-are să-i vorbească prostului ăsta despre amprente.

— Dar dacă vin copoii, atunci ne-am ars…

— Inginerul nu va sufla o vorbă, spuse bătrînul. Trebuia totuşi să-l liniştească pe tînăr. El n-o să ne ia nici o rublă, nici o mie, nici zece mii. Nu poate fi cumpărat. Dar mai curînd se spînzură decît să vorbească despre laşitatea sa… Pînă deschidem seiful cu briliante nu se va duce la miliţie, iar după aceea nu va mai avea sens… Planul pe care l-a schiţat nu numai că-l învinuieşte de ticăloşie, dar miroase a complicitate — nu şi-a primit partea şi a şi alergat să informeze… Pentru mai multă siguranţă, îi voi spune că noi aşa o să declarăm, iar restul să-şi imagineze singur…

Din cauza intimităţii în care fusese surprins, bătrînul nu se hotăra să se uite în ochii tînărului, altfel ar fi văzut cum, la cuvîntul „inginer”, tînărul privi spre rucsacul lui Gvido Lieknis, ochii i se opriră o fracţiune de secundă asupra lui, apoi se adresă din nou bătrînului:

— Păi, spune-i!

— Zăvorăşte uşa după mine… Mai am de discutat cu el o treabă… Dacă încearcă vreo scamatorie, lasă-i ei pistolul şi vino în ajutor… Însă nu va fi nevoie — mă voi descurca şi singur.

Cum se închise uşa după el, flăcăul se repezi la rucsacul lui Lieknis şi începu să cotrobăie în el, vîrîndu-şi amîndouă mîinile pînă la coate. Da, desigur, este! Primele bucurii cu o femeie nu le cîştigi fără băutură!

Scoase din rucsac sticla de coniac şi o vîrî la brîu.

— Te duci după lemne, da?

„Ea mă dispreţuieşte. Întotdeauna m-a dispreţuit. Am vîrît în ea frica şi supunerea, dar n-am izbutit să-i înlătur dispreţul. Asta o şi rîcîie! Ei şi, n-are decît! Poimîine ne vedem ultima oară, merită să te necăjeşti din cauza unui vierme?”

— Dacă-i ciripeşti ceva, îţi scot măselele! Nu acum, după aceea! Ştii bine că în treburile astea mă ţin de cuvînt, ticăloaso! Te iau de păr şi ţi le dau afară, du-te pe urmă la doctor să-ţi pui dinţi de fier.

Fiecare cuvînt îl rostea cu plăcere. Îi aducea aminte de un saxofonist dintr-o orchestră, pe care tot aşa îl ameninţa un coleg de-al său, Jenka, cînd aflase că saxofonistul se întîlnea cu fosta sa prietenă. Dar cum întîlnirile continuaseră, l-au urmărit pe saxofonist după dans şi la staţia de troleibuz l-au tras după o poartă. Faţa saxofonistului amintea, după aceea, de o bucată de şniţel bătută. Tînărului îi rămăseseră pe degetul mare două urme adînci de la colţii acelui muzicant. O săptămînă, poate, l-a durut degetul. Miliţia i-a căutat mult şi bine pe vinovaţi, dar nu i-a găsit, fiindcă Jenka nu luase parte la treaba asta. El avea un alibi de fier, cu martori. Tînărul nu-şi mai putea aminti ce-a mai fost cu cel bătut, dar la clubul acela nu mai cîntase la saxofon.

— Lasă-mă în pace, că şi eu te las pe tine!

— Mai domol, auzi? Ce, te joci cu tăicuţul? Vrei să scapi de mine?

— Mi-e simpatic.

— Minte mai departe, ticăloaso! Dar deşi minţi, eu scuip pe toate! După mine, n-ai decît să-i iei şi ultima cămaşă şi s-o rupi, numai că nu te sfătuiesc să faci aşa ceva.

— Nu vorbi prostii!

— Ei, ei… Bine-ar fi să fie prostii!

În acest răstimp în cameră avea loc o discuţie concretă. Inginerul Gvido Lieknis arăta schiţa.

Dacă tînărul cu pulover ar fi putut analiza, iar nu să păstreze în memorie numai evenimentele legate de schimbările bruşte, ar fi fost uimit de schimbarea care avusese loc cu el.

Ei, copiii, pe care-i unea nefericirea comună, cu care se obişnuiseră şi se făceau că n-o mai bagă în seamă şi de care chiar nu se cădea să vorbeşti, se adunau în curte, printre stivele de lemne, unde singuri îşi făcuseră o măsuţă şi două

băncuţe. Aici veneau din toate împrejurimile, înjghebaseră o echipă de fotbal şi se repezeau la terasamentul căii ferate să joace. Aici se adunau ca să meargă la lacul Kiš sau la Jugla să facă baie, aici scormoneau în vreun ceas deşteptător vechi, discutau evenimentele de la şcoală şi noutăţile sportive. Aici era centrul, în care se întretăiau destinele multor copii.

Cînd cineva îşi aducea un prieten şi întreba dacă mai poate veni şi altă dată, i se răspundea cu una şi aceeaşi frază: „Curtea-i pentru toţi!” Nu alungau pe nimeni şi nu cotonogeau pe nimeni numai pentru că îşi vîră nasul, însă dacă trecea o săptămînă-două şi noul venit nu mai apărea, altul se lipea ca un scai şi în scurt timp devenea unul de-al lor. Trebuia să te potriveşti cu această gaşcă. Iar pentru asta trebuia să ai nefericirea ta. Desigur, puţin mai altfel decît a celorlalţi, doar şi două cărămizi nu sînt exact la fel, cu atît mai mult nefericirile. Însă, în general, sînt la fel.

Aceşti copii parcă ar fi avut casă şi în acelaşi timp nu aveau şi se străduiau să stea în curte cît mai mult posibil, uneori şi peste miezul nopţii şi nu erau chemaţi niciodată la culcare. Părea că aceşti copii au părinţi, care doar pe unul, care pe amîndoi, şi în acelaşi timp era ca şi cum n-ar fi avut. Te uiţi cum umblă părinţii, bălăbănindu-se pe picioare, asculţi cum se ceartă un an-doi şi toată dragostea faţă de ei se duce odată cu lacrimile — şi numai cu ajutorul prietenesc al celorlalţi copii lacrimile se transformă în rîs hohotit şi ironie. La şcoală erau îmbrăcaţi mai prost decît toţi ceilalţi, hainele de uniformă erau ponosite, rupte şi pătate, pentru că erau unica lor îmbrăcăminte şi ce nu aveau de îndurat!? Unii aveau bunici, care locuiau în altă parte, aceştia le spălau uneori hăinuţele şi atunci stăpînul lor mergea curat, călcat, tuns, mîndru de sine. Şi se străduia să nu se atingă de zidul de cărămizi, să nu dea în minge, făcea doar pe arbitrul, sau în general se ţinea mai la o parte. Din fericire, pe lumea asta sînt multe colţuri şi cuie de care te poţi agăţa, aşa că repede ajungea în rînd cu ceilalţi.

Aceşti copii erau aproape tot timpul flămînzi şi dacă cineva ieşea cu o felie sau un colţ de pîine neagră, dată cu zahăr, atunci, fără a mai aştepta să fie rugat, o împărţea singur cu alţii. Învăţaseră repede să facă curăţenie în buzunarele tatălui beat, unde, în afară de mărunţiş, de obicei nu mai era nimic

altceva şi apoi fugeau la cantină să mănînce griş cu lapte şi gogoşi cu dulceaţă.

La şcoală erau cel mai adesea folosiţi ca material didactic, ca exemple de lene şi neglijenţă, erau pedepsiţi, nu erau luaţi în excursii.

Băieţii se considerau oropsiţi şi îşi luau o poză de martiri încăpăţînaţi, răi şi mîndri. Cum cel mai adesea nu puteau conta pe ajutorul nimănui din afară sau acest ajutor întîrzia, de obicei din diferite cauze, începeau să se ajute singuri.

Nefericirea nefiind doar monopolul băieţilor, în gaşcă intrau şi fete, devenind, „de-ai lor”. Faţă de ele se purtau ca nişte gentlemeni, nu se ţineau de capul lor şi la serate le apărau de insistenţele străinilor. Poate înţelegeau că fetele îşi trăiesc tragedia şi mai amar?

Adolescentul, tînărul de acum cu pulover, nu prea făcea parte din gaşca asta: cîştigul pe sub mînă al mamei, fără a mai lua în seamă diferiţii taţi vitregi, care se procopseau de pe urma ei, ajungea pe deplin ca fiul să fie hrănit şi îmbrăcat cuviincios. În faţa celorlalţi adolescenţi el se străduia ca aceste două „cusururi” să le compenseze printr-o purtare semeaţă şi gură mare. Sau, poate, şi prin priceperea de a intra pe sub pielea şefului — Jenka.

O dată în curte stătea o „Pobedă” strălucitoare, pe atunci un adevărat vis al automobiliştilor. Limuzina aparţinea unui „nene” blajin, despre care se spunea că e speculant. Garajul lui fiind departe, îşi lăsa peste noapte maşina în curte, dacă avea nevoie să plece de dimineaţă undeva.

Jenka era furios în seara aceea, pentru că maică-sa nu-i dăduse luni bani pentru mesele de prînz şi toată săptămîna urma să facă foamea. Venind de la şcoală, amestecă făină cu apă, ca să-şi facă nişte clătite, dar văzu că în casă nu-i nici margarină, nici untdelemn, iar din clisa de făină se putea coace doar un fel de pap, care, chiar cu sare, nu era de mîncat. În afară de asta, învăţătoarea îi spusese să meargă pe la Ekum să-i spună ce lecţii are de făcut. Ekum era conştiincios, elev silitor, ce mai! — chiar şi acum, cînd era bolnav, se ambiţiona să înveţe!

Intrînd în camerele mari şi luminoase, Jenka se fîstîci, fapt pentru care se necăji mai tîrziu. Ekum stătea culcat sub o plapumă groasă de vată, alături era o măsuţă de plastic pe

rotile, care se încovoia sub greutatea medicamentelor, a carafelor cu băuturi, a fructelor — era toamnă, iar în piaţă erau munţi de mere şi pere — şi a bomboanelor. Iar el nici nu se gîndea să guste din toate astea pentru că, chipurile, din cauza temperaturii nu-i plăcea nimic. Se interesă cînd va avea loc adunarea de unitate, cine este şef de clasă în locul lui şi dacă elevii de serviciu curăţă bine clasa. Doar a apucat Jenka să-i spună ce trebuie să citească şi să scrie, imediat Ekum îşi luă cărţile şi-l goni pe Jenka acasă să-şi facă lecţiile, deşi acesta s-ar mai fi uitat cu plăcere la lucrurile frumoase din jur.

Din „Pobedă” coborî fiica proprietarului şi se uită cu aroganţă la băieţii de la măsuţă. Avea doisprezece ani, dar silueta începuse să i se formeze. Deşi locuia în aceeaşi casă, copiii nu ştiau nici măcar cum o cheamă, pentru că ea învăţa la altă şcoală şi-şi petrecea timpul în altă parte. În mînă ţinea o fustă cu tot felul de podoabe, cum se purtau în vechime, — pesemne făcea parte dintr-un ansamblu de dansuri. Aştepta ca tatăl să încuie maşina şi să scoată din portbagaj lucrurile. În afară de pungi, acolo era şi un coş cu mere minunate, jumătate roşii, jumătate galbene. Alegînd pe cel mai copt, fata îşi înfipse cu atîta poftă dinţii în el, că Jenka simţi cum îi lasă gura apă.

— Oh, ce-ar mai fi vrut să-i ardă vreo două pe faţa ei atît de mulţumită de sine!

Fata cu tatăl dispărură pe scară, dar Jenka continua să fiarbă de furie. Înciudat, culese de lîngă lada de gunoi un cui şi trase în toată lungimea maşinii o zgîrietură adîncă. Şi deodată se simţi uşurat, ca şi cum s-ar fi răzbunat.

— Prostule, ce faci!? săriră ceilalţi. O să dai de dracu!

Se însera şi la măsuţă rămăseseră doar cinci.

— Burghezi afurisiţi! Suflete de speculanţi! Lasă să se văicărească mîine cînd o vedea!

— Îhî, dacă n-ar fi din ăştia, am duce-o mai bine cu toţii, reluă un altul.

Nu era înţelepciunea lui Jenka, ci înţelepciunea auzită în casă. Cînd mama căuta cauzele situaţiei sale nenorocite, nici faţă de sine, nici faţă de alţii nu voia să recunoască că principala vină o poartă ea însăşi. Avea două paratrăsnete — tatăl lui Jenka, care întîrzia plata pensiei alimentare şi cei ce trăiau pe blat, care primeau lefuri uriaşe, aşa că celorlalţi nu

le mai rămînea nimic. Faptul că ea nu rămînea în nici un serviciu mai mult de o săptămînă se uita în asemenea momente. O, ea ştia foarte bine ce trebuie făcut! Avea planuri radicale de reorganizare şi era gata oricînd să le expună în faţa unui auditoriu de milioane, numai că nici unul din aceste planuri nu includea şi exercitarea unei activităţi de către ea însăşi, ci se opreau exclusiv la reîmpărţirea valorilor existente deja. Din fericire, auditoriul de milioane era ocupat cu munca, dar în locuinţele murdare şi gălăgioase găsea uneori ascultători binevoitori şi toată seara se discuta de nedreptăţile mari şi mici, înfăptuite fără ştirea regelui de către slugile lui necredincioase.

— Toate aceste vile să fie arse! Odată ce toţi sînt egali, atunci nimeni să nu aibă! Iar maşinile? Oare poţi să aduni banii de maşină din muncă cinstită? Din muncă cinstită prinzi doar păduchi în laţ şi-ţi ţii zilele de azi pe mîine! Eu în zece ani nu am primit atîţia bani cît costă un „Moskvici" din ăsta. Şi uite că merg! Pentru că fură! De la mine un pic, de la tine un pic — şi uite că-i chivernisit! Burta în faţă, înfăşurat în şubă şi cu nasul pe sus! De-aş avea eu o putere, aş...

— Atunci ar lucra numai cei de la distilerii şi cei de la dezalcoolizare! răbufni unul din grup şi, aplecîndu-se pe taburet, începu să-şi mîngîie satisfăcut pulpele.

— Să-ţi fie ruşine! Eu îmi cresc copilul meu... Copilul meu...

Acest „meu" apăsat îl înţepă dureros pe partenerul de discuţie, care avea de crescut unul străin. Dacă se poate numi creştere faptul că dormi cu el în aceeaşi cameră.

Indiferent de motivele care provocau dorinţa de a reîmpărţi toate bunurile — fie invidie, fie disperare, fie complexul de inferioritate, unele cuvinte şi judecăţi scoase din contextul general îşi făceau loc în mintea copiilor, aşa cum cade sămînţa în pămîntul reavăn de primăvară.

Zgîrietura pe luciul „Pobedei" a fost ca o rachetă de semnalizare pentru alte acţiuni. În aceeaşi noapte la locuinţa lui Ekum au fost sparte toate geamurile dinspre curte.

— El nu simte nici vîntul sub plapuma lui de vată, spuse Jenka, amintindu-şi cearceaful alb scrobit şi plapuma cu faţă de atlas vişiniu.

Tot ceea ce înainte admirau şi invidiau, începură să urască şi să dorească să zdrobească, să spargă, să distrugă. Spiritul de

protest care se născuse se îndreptă înainte de toate împotriva normelor şcolare de purtare încetăţenite şi împotriva învăţăturii în general. În primul rînd pentru că majoritatea nu făceau faţă programei şcolare din cauza condiţiilor necorespunzătoare de acasă şi lipsei de control din partea familiilor, din cauza inexistenţei unor condiţii elementare pentru o muncă organizată.

Aveau doar paisprezece-cincisprezece ani, însă adunaţi în gaşcă începuseră să-şi dea seama de forţa lor fizică. Pentru început îi bătură zdravăn pe toţi curăţeii şi îngrijiţii şi aruncară la canal manualele. Cei mai mulţi dintre copiii bătuţi erau din familii obişnuite, însă gaşca îi considera totuşi ca pe ceva străin, duşmănos.

Cu prilejul primei discuţii la comisia pentru problemele minorilor, „nenii" şi „tantile" se apucaseră să-i lămurească prieteneşte că ce-i negru e negru şi ce-i alb e alb. O ameninţare într-o formă politicoasă, mai mult aşa, pentru orice eventualitate.

Copiii au plecat acasă furioşi datorită dojenelor, jignirilor şi promisiunilor care li s-au cerut şi pe care le-au dat numai ca să scape.

— La mine acasă e tractir, le mărturisise pe drum cu tristeţe una din fetiţe, care fusese muştruluită pentru că împreună cu băieţii fugise şi se aciuise într-un pavilion în Darzine. Ei ştiu foarte bine asta, dar fiindcă pe maică-mea n-o prinzi după lege, mă judecă pe mine. Nu-i nimic, cum o să primesc buletinul de identitate mă mărit!

Jenka o privea plin de speranţe. Nu era un secret pentru nimeni că fetiţa îi plăcea şi de aceea îl putea învîrti cum voia.

— Numai dacă am reuşi să terminăm şcoala — continuă ea, — atunci s-ar putea şi fără să mă mărit. Mă duc la şcoala profesională, acolo au cămin...

— Mutre de porci, şoptise tînărul de acum cu pulover gri, gîndindu-se la cei de la inspectorat. El n-ar fi avut de ce se plînge prea mult, dar nu voia să facă notă aparte. Un glas lăuntric îi spunea că acum era timpul să se afirme ca unul din conducători, alături de Jenka. Era destul de deşirat şi avea forţă fizică, însă de Jenka se temea fiindcă era dintre cei pe care-i poţi învinge doar omorîndu-i. Dacă-l învingeai cu pumnul, punea mîna pe o cărămidă, fără să se gîndească la

consecinţe, iar dacă-i luai cărămida, fugea acasă şi venea în fugă cu un cuţit sau topor. Poate Jenka îşi crease singur o asemenea reputaţie, dar copiii erau încredinţaţi de acest lucru, se temeau de el şi se puneau bine cu el.

Deşi în înfăţişare nu se observa, era foarte calculat şi fiecare acţiune a lui avea în vedere ceva, fiecare pas trebuia să-i aducă ceva, nu neapărat un avantaj material. Astfel, jucînd cărţi trişa puţin, chiar şi atunci cînd nu jucau pe bani, vrînd să-şi păstreze reputaţia de jucător cu baftă.

De la inspectorat au mers pînă la prima intersecţie sau poate ceva mai mult. Cealaltă intersecţie, aglomerată, cu magazine, farmacia şi chioşc de ziare rămăsese în urmă. Uitîndu-se în spate puteau vedea cum trec pe acolo troleibuzele şi maşinile — unele cu luminile de gabarit depăşit aprinse. Pe ambele laturi ale străzii se înşiruiau case vechi, mohorîte, cu curţi mari în faţă, pline cu magazii de lemne, garaje căzute într-o rînă şi straturi de flori.

În faţă apăru un tînăr cu o chitară. Ca la douăzeci de ani, destul de lat în spate, bine îmbrăcat, mușchii i se reliefau sub geaca de nylon la modă. Evaluînd din ochi băieţii cu care se întîlnea, socoti că e mai bine să treacă din timp pe partea cealaltă a străzii.

Adolescentul trecu şi el strada şi întîlnirea deveni de neînlăturat. Nu fusese nimic pus la cale, aşa că Jenka cu ceilalţi se opriră doar şi se uitau ce-o să fie.

Tînărul trecu pe carosabil ca să-i facă loc scandalagiului să treacă pe alături, însă adolescentul făcu cîţiva paşi în aceeaşi parte. Atunci tînărul se trase spre peretele casei, dar celălalt păşi din nou în faţa lui.

„Acum o s-o ia la fugă”, se gîndi adolescentul şi chiar îşi închipuia cum el, stînd pe loc, va tropăi din picioare pentru ca cel ce fuge să creadă că e urmărit şi să fugă mai repede. Ce-or să mai rîdă!…

Dar tînărul nu fugi, încremeni pe loc.

— Ei, hai, cîntă! porunci adolescentul.

Tînărul începu să zdrăngăne nervos strunele. Cînta bine, dar din cauza emoţiei nu putea lua nici un acord.

— Cîntă şi din gură!

De pe buze i se desprinseră nişte sunete răguşite. Şi în acel moment adolescentul îşi făcu socoteala şi lovi. Lovitura

alunecă pe bărbie şi absolut din întîmplare ajunse în mărul lui Adam. Tînărul se apucă de gît şi căzu. Horcăi şi nu putea să-şi recapete respiraţia. Adolescentul simţi ceva ca o stare de excitaţie plăcută: era pentru întîia oară cînd îndrăznea să lovească un om matur. Nici acum n-ar fi făcut asta dacă n-ar fi fost alături Jenka şi ceilalţi şi dacă tînărul nu s-ar fi speriat atît de tare încît să înţepenească.

Învingătorul izbi în coastele celui căzut, însă nu apăru nici o reacţie. Acela continua să se zbată şi să horcăie.

Eroul ridică chitara şi trecu cu degetul peste strune.

Ca şi cînd ar fi fost în aşteptarea unui sfat, se uită la ai săi, care stăteau pe partea cealaltă a străzii şi, exprimîndu-şi nedumerirea, ridică semnificativ din umeri. Apoi luă instrumentul de gît şi tocmai se pregătea să-l izbească de perete, cînd fata ţipă:

— Potera!

Din spate, pe carosabilul pietruit, zbura în plină viteză, un „GAZ” de miliţie; antena lungă fîlfîia ca un bici în toate părţile. Pesemne cineva văzuse pe fereastră ce se întîmplă şi telefonase la dispeceratul miliţiei, iar în apropiere, ca un făcut, se întîmplase să fie o maşină a miliţiei operative, care primi indicaţii prin radio.

Ca să nu sperie adolescenţii, nu cuplaseră nici girofarul de pe acoperiş, nici sirena.

Adolescentul, fără să lase chitara (nici nu-i trecuse prin minte s-o arunce), se repezi pe poarta cea mai apropiată. Fugind pe lîngă nişte magazii de lemne, auzi în spate tropotul celorlalţi. Pe stradă scîrţîiră frînele, se auzi un ordin scurt şi maşina ţîşni din nou. Din curte erau cîteva ieşiri şi adolescentul înţelese că miliţienii ştiu acest lucru şi fie că îi dau ocol cu maşina, fie că lasă cîte un miliţian la fiecare ieşire, iar ceilalţi îi iau urma.

Pe stradă nu putea ieşi, trebuia să se ascundă acolo.

În curte era o clădire anexă cu etaj, de pereţii de cărămidă ai căreia erau lipite mici magazii. În perimetrul clădirii se întindea un fel de balcon cu balustradă, care servea atît ca sprijin pentru acoperiş, cît şi ca trecere. Şi din el dădeau, una după alta, uşile unor cămări înguste, dar foarte lungi.

Căţărîndu-se pe scara scîrţîitoare, adolescentul începu să scuture lacătele, în speranţa că dă de o uşă neîncuiată. Dacă

n-are nimic de valoare, stăpînul uneori se lipseşte de lacăt, folosind doar un foraiber sau un cui îndoit.

Şi într-adevăr, în nici o jumătate de minut dădu peste o astfel de magazie. Adolescentul se strecură în ea cu Jenka şi fata, care fugiseră după el. Prin crăpătura dintre scînduri se vedea o poartă mare şi o parte din curte. După toate cele întîmplate, inima i se zbătea atît de tare încît i se părea că se aude pînă afară.

Curînd în dreptul porţii apărură doi miliţieni cu tînărul, care încă se mai ţinea de gît. Se sfătuiră şi ieşiră în stradă. Imediat se auzi zgomotul maşinii.

— Tîmpit mai eşti! spuse supărată fata. Pentru vechitura asta de chitară te învinuiau de jaf şi poate că nici Jenka n-ar fi scăpat! Ce nevoie aveai de ea?

Fata îşi dăduse cu curaj drumul la limbă, ştiind că Jenka n-o va lăsa de izbelişte.

— Aş fi plasat-o bine, am un cumpărător, născoci pe loc adolescentul. Dar aţi văzut cum mi-a picat? Păi, din ăştia să fi avut şi doi!…

— Pe tine şi unul te-ar fi aranjat, dacă n-ar fi fost Jenka alături, nu se potoli fata.

— De unde alături! Păi, eu…

— Mai tăceţi odată, poate că ăia mai stau jos! se răsti la ei Jenka. Ceilalţi continuară să se certe, însă deja în şoaptă.

— Cît iei pe ea? Cinci ruble? Păi, dacă ai nevoie de bani, mai bine du-te şi saltă capotele la maşini… sau… Tu ştii cît costă o roată de rezervă dacă o scoţi din portbagaj? — Datorită cunoscuţilor mamei, fata ştia cîteva metode sigure cum să faci rost de bani. În unele ocazii mersese cu mama la Cimitirul Mare, după borcane de o jumătate de litru de la flori, pe care după aceea le vînduseră. Luaseră şi flori, dar acestea nu se prea cumpărau şi le răsuceau în mînă cu suspiciune, întrebînd de ce au nisip pe frunze şi sînt atît de ofilite.

— L-am pocnit pentru că e bătăuş!

— Ce tot vorbeşti?! L-ai văzut pentru prima oară!

— Cine ţi-a spus că prima oară? L-am văzut cu grupurile de sprijin ale miliţiei!

— Asta s-o spui lu’ mutu!

Chiar şi astăzi, după atîţia ani, tînărul îşi aminteşte de fata aceea cu mai multă neplăcere decît înainte, pentru că

devenise o femeie independentă, elegantă. Acum avea doi copii frumoşi, un bărbat liniştit şi serios, iar ea însăşi lucra croitorie la un atelier de mode. Ca să-ţi coşi la ea un palton sau un costum trebuia să aştepţi mult pînă să-ţi vină rîndul. Pe tînăr parcă nici nu-l mai vedea, dar lui Jenka, care băuse pînă se îmbolnăvise, îi azvîrlea cîte o hîrtie ba de trei ruble, ba de cinci ruble. Chiar se zbătuse să-i găsească loc la un spital de cură profilactică, dar Jenka o ştersese la un chef şi nu se mai trezea din beţie. Pe bărbatul ei, tînărul cu pulover şi-l amintea de pe timpul anilor de şcoală, dar nu-l cunoştea mai deaproape. Şi nu cunoştea cauza pentru care fata se îndepărtase brusc de gaşcă. Apăruse vreo rubedenie îndepărtată? Au dus-o la internat? Asta nu putea fi în nici un caz în legătură cu mama ei; bătrînele povesteau că maică-sa, cînd era trează, se uita prin ferăstruica de la scara casei de peste drum, urmărind-o pe fiică-sa cînd aceasta pleca de la atelier după terminarea programului.

… Afară, în curte, era întuneric beznă, aşa că ceea ce se întîmplă în bucătărie se oglindea în geamul nespălat de multă vreme. Femeia, aplecîndu-se, lucra ceva la masă, se vedea chiar şi aburul din ceaunul de pe marginea plitei…

— Unde mi-e lanterna mea cromată? întrebă grosolan tînărul, de parcă femeia ar fi ascuns-o cu intenţie undeva, doar ca să-l necăjească pe el.

— În geanta galbenă… — Ea înţelese imediat: vrea să meargă în şură să bea coniacul inginerului. Ce-ar trebui să facă acum? Să-l lase, sau să-l împiedice? Băut, va adormi numaidecît la căldură, iar cînd se va scula va fi ticălos şi insuportabil. Cît e şeful de faţă nu se va atinge de ea, dar nu-i exclus să încerce să-şi verse furia pe inginer. Ah, de ce oare i s-a dat o asemenea putere unui om atît de vlăguit, atît de molîu…

— La ce te gîndeşti?

— La tine…

Flăcăul rîse.

— La mine te vei gîndi încă mult timp! Sînt scris cu litere de neşters în biografia ta! Aşa scria undeva, am citit eu. Asta e, ticăloaso!

— Cum de nu te-ai săturat?

— Pentru că tu mi-ai stricat viaţa! Ca să se liniştească, trebuia să ia cel puţin o înghiţitură. Fără să scoată sticla de la brîu, învîrti dopul metalic şi luă două înghiţituri. Eh, ce-mi lipsea mie pînă a te întîlni pe tine? Aveam de toate! Totul îmi plăcea!

Se deschise uşa camerei şi în ea apăru capul bătrînului.

— Vino-ncoace! strigă el.

— Ce vrei? întrebă supărat flăcăul. Alcoolul acţionase asupra lui aproape spontan — deja nu mai voia să facă nimic.

— Vino. Iar tu trage zăvorul la uşă după noi. Deschizi uşa cînd îţi spun eu. Ne-am înţeles? — Ultimul cuvînt şeful îl întări cu un zîmbet, care-i făcu faţa complet străină — atît de rar zîmbea.

De emoţie, femeia tresări, însă se strădui să nu-şi dea în vileag starea de nervozitate, temîndu-se că privirea pătrunzătoare a şefului ar fi observat imediat.

Zăvorul era zdravăn, dacă ar fi găsit vreo rangă ar fi putut să blocheze şi mai tare uşa, nu s-ar fi putut sparge. Doar cu ferestrele lucrurile stăteau mai prost… Numai să nu mă tem… Numai să nu mă tem…

Ea luă lanterna rotundă şi luminînd urmele bătătorite în zăpadă se duse repede în şură…

— Arată-i locul pe unde ieşim în coridor, îi porunci tînărului bătrînul.

Liniile punctate şi întrerupte, groase şi subţiri ocupau toată foaia de hîrtie. Ele se întretăiau şi se frîngeau, mergeau paralel, se uneau pentru ca apoi să se îndrepte în direcţii diferite.

Flăcăul cu mustăţi îşi luă o înfăţişare serioasă, dar în zadar, că tot nu putea înţelege nimic.

— Asta-i planul etajului întîi, încercă să-l ajute Lieknis. Încă nu-i gata, bineînţeles, însă…

— Da, văd, văd…

În gînd, tînărul putea străbate fiecare bucată de drum, pentru că planul spargerii îi aparţinea lui, îl gîndise de zeci de ori pînă-l expusese bătrînului. El străbătuse tot drumul, de la start la finiş — care în fazele preliminare era mult mai aproape — adică pînă la uşile seifului central. Deci…

Femeia care păzeşte clădirea neterminată a fabricii de bijuterii şi teritoriul şantierului are un cîine, pentru care

primeşte o anumită sumă în plus, însă cîinele aleargă pe afară numai vara şi nici atunci mult timp, căci băbuţei îi este teamă să nu-l schilodească pisicile, la care se dă aşa cum îi este hărăzit naturii sale de cîine, deşi de atîtea ori fusese nevoit să bată în retragere schelălăind. Iarna cîinele doarme în gheretă lîngă godin şi latră numai atunci cînd cineva deschide uşa şi intră frigul.

Dar chiar şi paznica nu iese prea des afară, pentru că zăpada e mare. Fiind conştiincioasă, merge uneori pînă la clădirea nouă şi apasă pe clanţele uşilor să vadă dacă sînt încuiate. Pînă acolo se poate merge pe drumul făcut de maşini. Maşinile aduc diferite materiale necesare pentru finisări şi duc resturile nefolosite rămase de la construcţii, cu care maistrul luptă din răsputeri. Se perpeleşte, că doar trebuie să dea clădirea curată lună în exploatare. Şi acum, de cîte ori cineva nu are ceva de făcut, fie chiar şi pentru un minut, bătrînul îi pune în mîna lopata şi roaba. Bărbaţii mîrîie pe la colţuri, dar nu au curajul să se certe, pentru că se lămuresc pe loc:

„Ce? Ai vrea să fii plătit, cînd stai în locul pentru fumat cu mîinile încrucişate? Şi cît ar trebui să-ţi plătesc pentru asta?”

Aşa că drumul este nivelat.

După cum s-au gîndit, mîine seară, odată cu căderea întunericului, spărgătorii vor trece prin curte pe cărarea bătătorită care începe de la spărtura din gard nu departe de ghereta paznicei. O bătătoriseră cei care mergeau la tramvai. În acest fel cîştigau vreo două sute de metri. Scîndurile se ţin în gard doar de un cui în partea de sus, aşa că pot să fie date într-o parte şi în acest fel lasă o trecere curată şi comodă. Ţinînd seama de faptul că lichidarea acestei treceri ar fi atins interesele a prea mulţi lucrători, maistrul nu dispusese să se repare, dar de dragul bunei cuviinţe scîndura fusese lăsată să atîrne mai departe în gard.

Doar primii cincizeci de metri sînt periculoşi. Paznica poate să-i vadă pe fereastră. Din păcate nu se poate şti dinainte cum va reacţiona bătrîna. Tînărul presupunea că ea va ieşi şi-i va lua la întrebări, cum se obişnuieşte, însă din precauţie trebuie avut în vedere şi telefonul: s-ar putea speria de ei şi să telefoneze la miliţie.

Pentru miliţie născociseră o poveste. Pentru ca ea să fie mai mult sau mai puţin verosimilă, trebuia să aştepte vreo douăzeci de minute la intrarea în clădire şi numai după aceea s-o deschidă. Aceste douăzeci de minute sînt prea deajuns pentru ca să vină grupa operativă. Iar dacă va veni într-adevăr, atunci va constata o încercare neizbutită de a deschide uşa, vinovaţi fiind unul din constructori şi prietenul lui. Ambii fiind băuţi zdravăn — mirosul putea uşor să se aranjeze, vărsînd votcă pe haine şi clătind gura cu ea. Lucrătorul se va jura că uitase în salopetă portofelul cu bani, iar prietenul avea la el o cheie, asemănătoare, aşa că se hotărîseră să meargă să-şi ia banii. Cheia pe care o vor arăta va semăna doar pe departe cu cea necesară, iar pe cea bună şeful, odată cu apariţia miliţiei, o va arunca. Cum nu vor avea asupra lor nici un fel de unelte de spargere — tînărul le dusese treptat şi le ascunsese în clădirea care se construia, — cu siguranţă că le vor da drumul. Mai ales după ce se va constata că în salopetă se află cu adevărat un portofel cu bani.

Tînărul cîntărise nu o singură dată cu seriozitate toate „plusurile” şi toate „minusurile”, în special tot ce privea clădirea nouă. La etajul întîi al vechii clădiri rar se întîmplase să meargă.

Aşadar, încuie după ei uşa clădirii. În jur linişte şi întuneric. Apasă butonul lanternei. Prin sticla colorată străbate doar o lumină palidă — o lumină mai puternică ar putea să licărească prin ferestre şi s-o observe cineva de afară. Scara cufundată în întuneric. Între tălpi şi ciment se aude cum scîrţîie nisipul.

— Pe aici. Şi el merge în faţă.

Miroase a vopsea proaspătă şi a diluant. Străbat coridorul, încăperile mari şi mici. În unele sînt aduse deja mesele de lucru, aici mai sînt încă cutiile cu inscripţia „Nu trîntiţi!”, „Aparatură!” în patru limbi, iar degetele curioşilor au şi rupt hîrtia în diferite locuri, ca să vadă piesele metalice, toate unse cu vaselină groasă.

Şi din nou încăperi şi din nou coridoare.

Pe drum înhaţă o scară dublă. Şi iată că ies într-un ungher strîmt.

Desface scara, urcă pînă sus şi se întinde pînă la grilajul decorativ al instalaţiei de aer condiţionat. Grilajul rezistă mult

timp, dar pînă la urmă cedează. Şeful preia grilajul şi-l sprijină de perete.

Pentru a ajunge la trusa de modă veche — în filmele despre vremurile vechi cu asemenea truse mergeau doctorii cînd se duceau în vizită la bolnavi, — trebuie să te ridici pe vîrfuri, pentru că tubul de aer este adînc! După trusă urmează două bormaşini electrice.

— Dă-mi să fac eu... Tînărul arată cu degetul la gaură. Şeful ia instrumentele.

— Acum trebuie în partea dreaptă... Eu le-am ascuns intenţionat în alt capăt... Şeful nu spune nimic, însă în sinea sa e de acord cu ce-a făcut tînărul. Doar e regele spărgătorilor, tocmai din cauza asta tînărul ar vrea să strălucească în faţa lui, să-i dovedească că şi el poate ceva, că nu-i numai un băieţandru de alergătură, pe care-l poţi trimite doar după chibrituri. Dacă va mai avea ocazia să lucreze împreună... Nu, nu se va mai ivi... în seiful ăsta sînt prea multe bunuri. Ajung pentru toată viaţa... Poate chiar şi pentru zece sau o sută de vieţi...

Din nou rătăcesc prin clădirea neterminată, sau poate doar li se pare că rătăcesc, căci de fapt totul e gîndit şi socotit pînă la ultimul pas.

În sfîrşit! O încăpere goală asemănătoare cu o sală cu pardoseala de ciment, în care se văd două adîncituri, — aici, peste cîteva luni, vor aluneca benzile rulante. În pardoseală sînt betonate tije groase, filetate. Ele sînt dispuse într-o anumită ordine, de obicei cîte patru, formînd pătrate, în centrul cărora se află cîte un orificiu, din care atîrnă capetele cablurilor trifazice, izolate cu multă grijă. Pe aceste buloane se vor amplasa postamentele strungurilor, frezelor, maşinilor de stanţat, alezat, strunjit exterior, postamente pe care le vor fixa pentru ca să nu se clatine şi să nu vibreze, iar cablurile le vor conecta la electromotoare.

— Trebuie să ne asigurăm de curent, spune şeful. Mă duc să fac legătura...

— Întîi trebuie marcat locul, ripostează tînărul.

— Ai dreptate, confirmă în grabă bătrînul cînd e condus spre perete.

— Uite, aici e centrul, arată flăcăul o zgîrietură care abia se observă.

— Nu ştiu de ce, dar prea eşti sigur, spune neîncrezător şeful.

— Pentru că am măsurat de douăzeci de ori.

Luînd centrul ca punct de orientare, schiţează pe perete conturul. După ce vor găuri, rupe, smulge şi pili, aici se va căsca o gaură care va străbate zidul gros de două cărămizi ce desparte noua clădire de cea veche. Prin ea poţi pătrunde în camera cu duşuri de la etajul întîi, de la duşuri să intri în vestiar, din vestiar în coridor.

— Am pornit! Şi brusc coboară scara spre panoul de distribuţie pentru a cupla electricitatea. Ştie precis care din mulţimea de întrerupătoare trebuie tras în jos. Dar acesta cuplează nu numai sala respectivă, ci şi coridorul şi camerele din fundul clădirii, aşa că trebuie mai întîi să dai o fugă pînă acolo şi să deşurubezi becurile, altfel vreunul din ele se poate aprinde. Despre economia de energie se vorbeşte mult, maistrul, la sfîrşitul zilei de lucru, aleargă ca un copoi la întrerupătoarele pe care de obicei alţii le uită, dar nici el nu poate urmări toate becurile şi de aceea trebuiesc deşurubate, ceea ce, între altele, şefului nici nu i-ar fi dat prin minte.

În sfîrşit, totul e în ordine, bormaşina e cuplată la reţea, celelalte instrumente sînt întinse, să fie uşor de lucrat. Se aşează pe pardoseală şi aşteaptă. Şeful se tot uită la ceas, iar tînărul rîde: el scuipă pe mersul trenurilor. Cînd garnitura se va apropia, va semnaliza trecerea la barieră. Bariera încă nu-i lăsată, iar soneria deja ţîrîie. Acum se poate găuri şi ciocăni peretele, acum cînd trece trenul prin apropiere, huruitul lui acoperă toate celelalte zgomote…

— Hai, arată ce poţi! îi face semn bătrînul, dar tînărul priveşte tîmp la pînza de iţe schiţată de inginer şi nu pricepe o iotă.

— Uite, aici e cabinetul directorului, îl ajută Lieknis. Aici stau tehnicienii… Aici…

— Aha… Asta-i uşa de sticlă?

— Da.

— O. K.! Iar aici e vestiarul şi camera cu duşuri?

Lieknis aprobă cu o înclinare a capului.

— Uite, prin acest perete avem de gînd să facem vizita… ca musafiri…

Gvido Lieknis nu se miră. Se pare că pe el nu-l mai poate mira nimic...

Pînă să se întoarcă bărbaţii în bucătărie, femeia cărase în colţul de lîngă sobă o grămăjoară bună de lemne. Faţa i se îmbujorase de drumul pînă la şopron şi de frig.

— Aşteaptă, mai aduc eu, îi propuse tînărul. Ca să nu mai umblăm noaptea.

Bătrînul se aşează pe scaunul său, se rezemă de dulap, apoi, observînd pe masă sandvişurile, se întinse după unul, muşcă zdravăn din el şi începu să mestece pe jumătate adormit. Maxilarele i se mişcau mecanic, mîncarea i se părea fără gust. Se înţelege că nici măcar nu mulţumi: nu se aclimatizase într-atît cu lumea normală ca să folosească cuvîntul „mulţumesc”, care printre puşcăriaşi era interpretat de obicei ca suspinul neajutoratului.

Faţa lui, supusă voinţei, nu exprima nimic, ca de obicei, altfel ar fi oglindit un flux neaşteptat de teamă. Era aidoma unui bun înotător, care înoată nepăsător împotriva valurilor, şi brusc în faţa sa apare un al nouălea val cît un munte şi, aproape maşinal, mînat de instinctul de conservare, se uită înapoi să vadă dacă-i departe ţărmul.

Planul era prea grandios ca să fie real.

Un al cincilea sau al şaselea simţ îi spunea: “Nu-i posibil aşa ceva”, „Nu te duce acolo!”

„Nu te duce acolo, fugi pînă nu-i prea tîrziu!”

Însă tocmai datorită scopului grandios se hotărîse el să discute cu această lepădătură a societăţii. Ca să săvîrşească ceea ce nimeni nu mai făcuse. Ceea ce nimănui nu-i trecuse prin cap. Nici tînărului ăstuia nu i-ar fi trecut prin cap dacă n-ar fi fost un diletant. Nici ăsta nu se gîndise serios să deschidă seiful central, — pur şi simplu, neavînd ce face, îi plăcea să tăifăsuiască ca un bătrîn lup de mare trecut prin multe. Doar orice mucos cu caş la gură vrea să i se vorbească de la egal la egal şi să fie tratat ca un om cu greutate. Aviditate, da, aşa ceva are cu prisosinţă, dar inteligenţă doar atîta cît să execute sarcinile simple, pe care şeful i le-a şi încredinţat după aceea: mergînd cu electrocarul, putuse să măsoare grosimea uşilor camerei-seif, distanţa dintre găurile broaştelor, zăvoare şi nituri.

Firma „A. T. Scheer et Cie.!” — cea care construise şi montase seiful central al fabricii de bijuterii — la sfîrşitul secolului se bucura de un renume destul de mare în Europa şi seifurile ei erau considerate îndeajuns de sigure datorită mecanismelor complicate ale încuietorilor, în afară de asta, uşa şi pereţii laterali erau dintr-un aliaj care, pe timpul acela, rezista şi burghielor şi pilelor, însă trecuseră optzeci de ani, progresul împinsese tehnica înainte. Se construiesc deja discuri cu diamante, bormaşine şi freze în faţa cărora orice material este vulnerabil, bormaşinile trifazice au acum mii de rotaţii pe minut. Ca urmare a dezvoltării tehnicii seiful, desigur, îşi pierduse o parte din supersecuritatea sa.

Măsurătorile au permis să se facă schiţa zăvoarelor şi a modului de dispunere a mecanismului în uşă. Treptat, se putea ajunge şi la cheie.

Cu toate că încercările tînărului de a privi cheile nu dăduseră rezultate, căci Mickey Mouse nu se despărţea nici un minut de ele, spărgătorul tot mai spera încă. Complexul napoleonian îi intrase în aşa fel în cap încît devenise o necesitate. Dacă tînărului i se tăia de pe acum respiraţia la gîndul bogăţiei care o să-i pice şi a plăcerilor pe care o să i le permită aceste bogăţii, pe bătrîn îl îmbăta senzaţia de măreţie — el va fi primul! Cel mai, cel mai, cel mai cel!... Bogăţia şi bunurile legate de ea erau pentru el noţiuni destul de abstracte, pentru că el nu cunoştea nici una, nici alta. Printre spărgători nu există oameni bogaţi: bucuriile lor sînt bucuriile unor oameni mărginiţi şi foarte săraci. Ceea ce au se rezumă la atitudinea afectată şi arogantă a unor petrecăreţi, atitudine în spatele căreia nu se ascunde decît frica de pedeapsă, ce ar putea să-i ajungă chiar a doua zi.

Cînd ai relaţii cu cineva care a petrecut mult timp în închisoare e ca şi cînd ai avea de-a face cu un copil care mai are mult pînă la maturitate. Nu arareori un copil lipsit de milă, cinic, rău, avînd filozofia unui bătrîn viclean: „Păi, cît mi-a mai rămas de trăit?”, care parcă i-ar da drepturi deosebite şi ar justifica oricare din faptele sale.

„Cum aş fi gîndit eu însumi dacă aş fi făcut parte din direcţia firmei «A. T. Scheer et Cie.», iar la mine ar fi venit un client cu rugămintea de ai face o cameră-seif? se întrebă bătrînul. Dimensiunile sînt din capul locului determinate de proiectant,

plecînd de la funcţionalitatea fabricii. Aşadar, eu pot doar să îmbrac pereţii, pardoseala şi tavanul cu material ignifug şi să le blindez cu plăci de oţel împotriva spărgătorilor. Rămîne uşa, însă şi mărimea ei este dinainte proiectată. Are vreun sens ca doar de dragul uşii să fie atraşi mai mulţi proiectanţi? Ar costa mult şi ar dura mult. Ar dura mult şi ar costa mult. Există însă o rezolvare simplă. Să se mărească în mod corespunzător proporţiile mecanismului folosit la seifurile fabricate în prezent, iar încuietorile la care nu se pot folosi şperacle să rămînă aceleaşi.”

„În Riga, se pare că mai sînt destule seifuri mai mari sau mai mici produse de firma «A. T. Scheer et Cie.» care împodobesc cabinetele, iar în atelierele de reparaţii uneori poţi vedea cîte două deodată. Proporţiile uşilor corespund în toate cazurile şi astfel se ştie cu exactitate unde trebuie să dai găuri şi să pileşti ca să deblochezi mecanismul de închidere şi să-l faci să funcţioneze fără cheie.”

Nu obţinuseră însă suficiente date concrete despre sistemul de alarmă.

… Băgînd de seamă că femeia şi-a îmbrăcat canadiana galbenă şi se duce spre uşă, tînărul o întrebă:

— Încotro?

— Poţi să vii şi tu acolo, i-o reteză ea. Unde ai pus lanterna?

Dar în acelaşi moment o văzu chiar ea. Tînărul o vîrîse sub grindă. Femeia se întinse, o luă şi o încercă dacă se aprinde.

— Beţi ceai… zahărul e în geanta mea.

Uşa se închise după ea cu un scîrţîit jalnic.

Tînărul văzu pe fereastră cum lumina lanternei alunecă prin curte şi dispare după şopron. În întuneric se vedea doar pata de lumină, care punea în evidenţă diferite forme geometrice. Femeia însă nu se vedea.

— Ticăloasa asta… trebuie urmărită.

— Îţi interzic să-i mai spui aşa… Noi… Noi trebuie să fim uniţi! Bătrînul se străduia să vorbească tăios şi cinic ca de obicei, dar de data asta nu sunase foarte convingător.

— V-aţi înţeles cumva? întrebarea nu mai era o simplă curiozitate, ci o ironie ascunsă.

— Asta nu te priveşte pe tine.

— Ba să nu te prea încrezi în ea! Nu trebuie să te încrezi în nici o femeie. S-a plîns de mine?

Bătrînul înţelese că în acel moment tăcerea nu-i cel mai bun răspuns, dar nu-i veni nimic pe loc în minte. Raţiunea îi spunea că se poartă caraghios cu femeia, ca un băieţandru, dar ce să-i faci? În pofida vîrstei destul de înaintate, avea prea puţină experienţă în relaţiile de dragoste. De cîteva ori se gîndise să găsească o cale de a compensa diferenţa de vîrstă, în caz că ar reuşi să intre în relaţii şi să reţină această femeie.

— Inginerul nu s-a lăsat pe tînjeală?

— Nu, lucrează de zor. Ai cumpărat creioane colorate pentru el?

— Îhî... — făcu semn afirmativ tînărul. Ca să însemne cu roşu sistemul de alarmă... Dar cît de adînc pot fi îngropate cablurile?

— Depinde unde... Unele la un centimetru sau doi sub stucatură... Ne spune el ce piedici ar putea să existe şi unde să lipim noile siguranţe...

— Mai bine deconectăm de la reţea şi gata!

— Inginerul ştie mai bine. E deja obosit, a năduşit tot...

— Dar cum îi spui ce-l aşteaptă dacă pînă dimineaţă planul nu-i gata?

— Îşi dă singur seama.

Tînărul privi pe fereastră, dar lanterna nu se vedea nicăieri.

Mergînd după şopron, femeia stinse lanterna şi aşteptă să i se obişnuiască ochii cu întunericul. Peste puţin timp putu să distingă vîrfurile ascuţite ale brazilor pe fundalul cerului, zăpada albă şi conturul clădirilor. Porni mai departe.

Făcînd un ocol. se duse la uşa deschisă a şurii, trăgînd cu urechea la ce se întîmplă în casă — acolo discutau, însă cuvintele nu le putea distinge, — apoi dispăru în şură.

Mergînd după lemne, ţinea bine minte unde se afla butucul cu toporul înfipt în el. Dar acum orbecăi îndelung şi fără folos împrejur, temîndu-se să nu calce pe vreo scîndură şi zgomotul să-i dea peste cap planul.

În sfîrşit puse mîna pe topor.

O luă aproape chiar pe marginea rîpei, se duse spre casă prin spate şi începu să încerce scîndurile de la ultima fereastră blocată. Tot căuta o crăpătură în care să poată băga toporul.

Dacă trăgea afară cuiele, ar fi putut să scîrţîie.

Poţi lovi fără să vrei geamul şi să se spargă.

Puteau să înceapă s-o caute.

De omorît n-or s-o omoare, bătrînul nu-l va lăsa. Se pare că se îndrăgostise de ea.

În sfîrşit, îi surise norocul. Găsi o crăpătură sub scîndură de jos, vîrî în ea toporul, se propti şi ridică de coadă. Ridică cu toate puterile, însă scîndură nu ceda.

„N-o să pot”, se gîndi disperată.

Dincolo de fereastră cineva răsufla. Nu putea fi decît el.

Cum să-i explice?

— Vreau să vă ajut, şopti femeia.

Nu primi nici un răspuns, deşi îi auzea clar respiraţia.

De frig, degetele i se lipeau de topor...

VĂDUVA

— Biserica noastră e mai departe de cătun. Locul e izolat, un gard de piatră şi copaci înalţi, declară la proces martorul. Faţa îi era arsă de soare şi ochii albaştri îi luceau luminoşi ca la copii. Tînărul era îmbrăcat cu o scurtă de piele artificială, de braţ îi atîrna casca de motociclist. În seara aceea m-am întors tîrziu de la lucru.

— De ce? întrebă unul din asesori. Avea el obiceiul ăsta: să pună tot timpul întrebări şi, deşi procesul intrase doar în a treia zi de dezbateri, judecătorul se încrunta ori de cîte ori asesorul lua din nou cuvîntul.

— Să vedeţi, la noi în sat nu-i ca la oraş, rîse martorul. Noi nu lucrăm după ceas, ci după barometru... Pot să povestesc mai departe?

Judecătorul aprobă cu o înclinare a capului.

— În seara aceea m-am întors de la lucru tîrziu, se întunecase deja... Ca să nu trezesc copilaşii, am rămas în bucătărie. Am pus ceainicul, începusem să caut în frigider ceva de mîncare.

— Astea nu interesează tribunalul.

— Cum aşa! După mine astea sînt foarte importante, că dacă aş fi stat la masă în cameră n-aş fi putut vedea drumul.

— Continuaţi.

— Mi-am turnat ceai, am început să-mi ung pîinea... Deodată văd o „Lada”. cum se hurducă. De cînd s-a făcut autostrada, pe drumul vechi aproape nu mai trece nici o maşină. Numai

ale noastre. Dar asta era străină, mergea încet din cauza hîrtoapelor, iar ale noastre nu merg aşa. Şoferii ştiu fiecare groapă şi mînă zdravăn. Nu aveam nici un fel de bănuieli. Luminile au dispărut printre pomii bisericii. Parcă le-ar fi înghiţit nişte ape, maşina nu s-a mai arătat de după cotitură. Am mîncat eu, am strîns de pe masă, dar parcă nu eram în apele mele. Miliţianul ne spusese că în ultimul timp se porniseră să jefuiască des bisericile, iar soţia mea lucrează la sovietul sătesc, eu ştiu că aşteptau meşteri care să instaleze un sistem de alarmă la biserică, ca la magazine. Acum, între altele, au instalat alarma, dar atunci încă nu era. Iar pe mine mă trăgea la somn. Muncisem totuşi optsprezece ore…

Judecătorul vru să spună din nou că martorul deviază, însă se răzgîndi. Asta ar fi putut să-i ia şi mai mult timp.

— Era cît pe-aici să fac cu mîna a lehamite şi să mă duc să mă culc, cînd m-am gîndit: păi, eu o să fiu vinovat dacă jefuiesc biserica. Era perfect posibil ca numai eu să fi observat această maşină. Şi din cauza lenii mele nişte lepădături să prade biserica veche, care se înalţă aici de mai bine de trei sute de ani…

La cuvîntul „lepădături” amîndoi acuzaţii ridicară capetele şi se uitară cu ură la martor, însă imediat şi le plecară din nou.

— Mi-am azvîrlit pe mine, uite, chiar scurta asta şi m-am dus să arunc o privire. Era lună plină, noaptea parcă ar fi fost special făcută pentru vedenii.

Avocatul îşi notă ceva repede în notesul său ce amintea de un registru de birou. Să nu uite să pomenească de aceste vedenii în cuvîntul său de apărare.

— „Lada” stătea ca la o sută de metri de biserică, după colţul cimitirului, să nu se vadă de pe drum. Eu mai-mai să trec pe alături, însă luna lumina puternic urmele cauciucurilor şi am înţeles unde întorsese maşina. Nu m-am apropiat de ea, ci am luat-o prin cimitir spre biserică. Mai întîi fiindcă aşa e mai aproape şi apoi eu mă fîţîisem cam mult pe acasă şi hoţii puteau să se întoarcă de acolo. De fapt, trebuia să aflu numărul, să fug acasă şi să telefonez la raion, ca miliţia să oprească pe autostradă maşina fără nici un fel de tărăboi. Însă nu-i uşor să-i faci pe nişte oameni hoţi numai pentru că maşina lor e trasă lîngă cimitir. Şi-apoi, mai ştii, dă miliţia

raională fuga de să-şi frîngă gîtul ca să prindă pe nu ştiu cine, dacă nu pot dovedi concret că s-a săvîrşit un jaf.

Am ocolit eu de jur-împrejur biserica, n-am văzut nimic suspect. Uşa era la locul ei, geamurile întregi. Nu mai înţelegeam nimic, pentru că pe aproape, pe aici, nu-i nimic de valoare pentru care să vină cu maşina. Nici măcar pescari nu puteau fi — nu avem nici rîu, nici lac.

Deodată aud că în biserică ţăcăne ceva, răsuna sub cupolă. Ceva de parcă ar fi muşcat dintr-un cablu gros.

Am înconjurat biserica încă o dată, de data asta ciulind urechea, m-am uitat cu atenţie la uşi. Uşa principală era neatinsă, iată însă că cea mică, ce duce în încăperea din spatele altarului era tăiată cu fierăstrăul la un metru de sol, mai jos de încuietoare şi se ţinea doar într-o balama. Hoţii intraseră şi trăseseră bine după ei această jumătate, încît nici tăietura nu se vedea. Chiar am zgîlţîit uşor mînerul uşii.

Hei, era clar că de unul singur nu pot face nimic, aveam nevoie de un ajutor, dar în timpul ăsta hoţii puteau s-o şteargă. Am început să caut ceva cu care să blochez pe dinafară jumătatea asta de uşă tăiată, cînd mi-a venit un alt gînd. Am alergat la maşină şi am deşurubat ventilele de la roţi — chiar dacă se apucă să le umfle, asta le ia o bună bucată de timp, iar eu am răgaz să mă întorc.

L-am trezit pe colegul meu de şcoală Aron, am telefonat la miliţie. De acolo ni s-a spus ca, pe cît este posibil, să ne ferim de a întreprinde ceva, va veni imediat o grupă operativă. Apoi l-am sculat pe veterinar, el locuieşte în apropiere, şi toţi trei ne-am dus iar la biserică. Am pus urechea la uşă. Se auzea cum lucrează hoţii. Umblau, luau ceva, puneau grămadă, vorbeau între ei încet.

„Trebuie să facem ceva — nu se potolea veterinarul — altfel datorită stricăciunilor se pierde mai mult decît datorită furtului.”

Eu i-am spus ce mi-a ordonat ofiţerul de serviciu de la miliţie, însă veterinarului i s-a alăturat Aron, că altarul şi amvonul au sculpturi frumoase în lemn. Le vor sparge şi cine le va mai repara? Chiar dacă se va găsi un meşter, păi cîţi bani va costa!…

„Hei, voi de acolo! Ce faceţi acolo?” am strigat eu tare şi am început să bat cu pumnii în uşa principală.

În biserică s-a făcut linişte. Iar noi tocmai acum ne-am dat seama c-am încurcat-o — nici măcar nu aveam frînghie să-i legăm cînd ar fi ieşit afară. Veterinarul s-a gîndit la un vicleşug, ca să-i dea lui Aron posibilitatea să fugă acasă după frînghie. Am început să ne contrazicem cu glas tare, dacă e sau nu cineva în biserică. Eu spuneam că am auzit un zgomot acolo, iar el că sînt porumbeii, care se adăpostesc în clopotniţă. Ne-am certat, am ocolit biserica şi din nou am început discuţia. Ce putea fi. Se pare într-adevăr că porumbeii, fiindcă ce să facă un om într-o biserică amărîtă ca asta. Asta ca să-i facem pe hoţi să creadă că plecăm.

Cel mai în vîrstă dintre acuzaţi, care căzuse în cursa asta, ridică capul şi se uită cu o asemenea furie la scurta din piele artificială, că aceasta ar fi trebuit să ia foc şi să se topească.

— Cînd s-a întors Aron, iar cu el venise în fugă şi frate-său, am strigat la bandiţi să iasă cîte unul. Întîi şi-întîi nu ştiam cîţi sînt, iar apoi, după maşină, am înţeles că nu aveam de-a face cu nişte puşti.

Un timp cei de înăuntru au tăcut, apoi au încercat să pună condiţii, apoi s-au tîrguit ca la bazarul din Taşkent. Ne-au făgăduit o ladă cu vodcă, au ameninţat că dau foc bisericii dacă nu-i lăsăm să plece în pace. Asta s-a lungit destul de mult, iar miliţia tot nu apărea. Ca să cîştigăm timp, ne-am făcut de parcă am da înapoi.

Dar s-a dovedit că ei ne-au păcălit pe noi, nu noi pe ei. Cît timp unul pălăvrăgea cu noi de dincolo de uşa din spate, celălalt a deschis uşa mare — că se închidea pe dinăuntru cu zăvoare. Am auzit deodată cum parlamentarul a curmat discuţia la jumătatea cuvîntului, duşumeaua a bocănit. Noi ne-am repezit la cealaltă uşă, dar ei ne-au luat-o înainte — pe primul abia l-am văzut ca pe-o umbră şi deja sărise peste zid. Băieţii — ei s-au năpustit înainte — au luat-o după ei, dar pe sub pomii bătrîni e un întuneric de s-a pierdut şi ăla. Pe urmă a povestit la miliţie că a ajuns la „Lada” dar a văzut că roţile sînt pe jantă şi a luat-o pe jos. Nouă ne-a fost clar de la început că va încerca să iasă pe autostradă şi acolo va prinde glas. Aşa a şi fost, acolo l-a şi prins miliţia.

Cu celălalt, mai tînăr, m-am luptat de unul singur, pentru că veterinarul cu Aron îl căutau prin cimitir pe primul, iar frăţiorul lui Aron îi ajuta.

Hoţul ăsta s-a repezit la mine din uşa deschisă larg, ca să scape spre porţi. În mîna dreaptă avea o rangă, urla: „Hei, mardeiaşule! Te dobor, cîine!” Am sărit şi l-am lovit cu piciorul sub coaste. S-a poticnit, ranga i-a zburat într-o parte, într-o băltoacă. L-am legat, l-am pus pe treptele bisericii şi atunci a venit şi miliţia.

Avocatul, dorind să înlăture neplăcerile clientului său, legate de ranga de fier, ceea ce tribunalul ar fi considerat ca atac înarmat, îi puse martorului, la început, întrebări pe ocolite, ca să-l deruteze.

— Care sînt convingerile dumneavoastră religioase?

— De nici un fel… — Tînărul ridică din umeri nedumerit şi. În căutarea unui sprijin, se uită la judecător, dar acesta tocmai recitea explicaţiile acuzatului cusute la dosar şi nu-i observă privirea.

— Luteran? Catolic? Cînd aţi fost botezat? Aţi fost la împărtăşanie? Cît de des mergeţi la biserică?

Tînărul bolborosi ceva, apoi trecu peste fîstîceală şi tonul răspunsurilor sale deveni răutăcios.

— Deci, aţi afirmat: am sărit şi l-am lovit cu piciorul sub coaste. Asta e un procedeu special de atac. Unde v-aţi antrenat?

— Am făcut serviciul militar la trupele de desant.

— Unde ar fi putut găsi în biserică această bucată de fier?

— Probabil o aduseseră cu ei — capetele sînt turtite, poate fi folosită drept rangă.

— Interesant de ce miliţia n-a găsit în prima zi nici un fel de rangă?

— Probabil că n-a avut timp pentru aşa ceva, trebuia să prindă hoţul care fugise.

— Rog tribunalul să anexeze la dosar certificatul medical, — avocatul ocoli măsuţa şi se opri în faţa judecătorului, — prin care se constată că acuzatul meu prezintă uşoare contuzii corporale. Întreaga răspundere pentru acestea îi revine martorului, care se află în faţa dumneavoastră. Avocatul îi înmînă judecătorului un formular oficial şi se întoarse la locul său. Iar în ce priveşte ranga… Permiteţi-mi să mă îndoiesc că ar fi existat, în general, aşa ceva! Parcă puţine lucruri pot fi găsite în noroi în preajma locului evenimentului!?

— Păi, se înţelege, eu sînt vinovatul principal! Ei — şi tînărul arătă spre banca acuzaţilor — au jefuit paisprezece biserici şi au produs pagube pe care nu le pot compensa, chiar dacă ar trăi o sută cincizeci de ani, ca abhazul acela vestit despre care s-a scris în revista „Sănătatea”, iar eu sînt vinovat! Lasă-i să spargă, lasă-i să fure, lasă-i să jefuiască! Dumneavoastră nu v-aţi fi apucat să-i prindeţi, nu-i aşa? Nu-i nimic, am să bag la cap — am să mă îndrept!

În timpul pauzei avocatul îl căută pe tînăr şi-i explică părinteşte:

— Degeaba v-aţi supărat pe mine... Are loc un proces, iar procesul e un duel al minţilor şi faptelor. Miliţia a făcut o greşeală cu ranga asta, iar eu o folosesc...

Tînărul privi la el jignit, se întoarse şi ieşi în stradă...

În cea de-a patra zi, judecătorul dădu cu totul întîmplător peste un amănunt, pe care-l mai întîlnise la începutul carierei sale. Luînd cunoştinţă de materialele anchetei preliminare, judecătorul trecuse peste faptul că unul din martori, pe lîngă numele, prenumele şi patronimicul obişnuite, mai avea şi porecla Žip.

Pe timpul acela judecătorul mai studia încă. Bursa foarte mică nu-i dădea posibilitatea s-o scoată la capăt. De aceea trecuse la cursurile serale şi se angajase la o instituţie juridică, care se ocupa de minorii greu de educat.

Şi iată, acest Žip — judecătorul îşi amintea de parcă totul s-ar fi petrecut azi, pentru că fusese primul lui proces, — fugise încă o dată de la şcoala de reeducare. Şi deşi flăcăiaşul fusese prins repede la locuinţa mamei, situaţia îi nelinişitea pe educatori. Pur şi simplu nu ştiau ce să facă cu Žip, — flăcăiaşul izbutea să descuie orice lacăt sau broască. Cele obişnuite — cu un cui, cele complicate — cu o lamă subţire de aramă. Totul cu cea mai neobişnuită uşurinţă. Bucătarul doar se întorcea să mestece în cazan, că Žip, care curăţa cartofi împreună cu alţi băieţi în bucătărie, descuia magazia şi „volatiliza” un pachet de zahăr bucăţi. Îl şi mîncau cu toţii împreună. Biografia lui de doisprezece ani era construită dintr-un şir mare de furturi.

Luîndu-şi o înfăţişare severă, juristul începător dispusese ca fugarul, vagabondul şi hoţomanul într-o singură persoană să fie adus în biroul său, ca să-i atragă atenţia că în viitor îl

ameninţă colonia şi un regim mai sever. Deşi el însuşi nu credea în eficienţa prevenirii, întrucît din materialul de la dosar rezulta clar că băiatul este un mare şmecher şi mincinos.

Care nu i-a fost mirarea cînd a văzut un băieţandru plîngînd în hohote, cu vînătăi pe faţă, plăpînd chiar pentru anii lui!

— Tu ai furat zahărul?

Băieţandrul a negat din cap.

— Eu am făcut doar şperaclul.

— Vrei să spui că l-au furat ceilalţi, mai mari?

Băieţandrul stătea cu dinţii încleştaţi.

— Răspunde odată!

Băieţandrul tăcea.

— Tu eşti cel mai mic în grupă?

— Da.

— Te nedreptăţesc?

Nici un răspuns.

„Ce să mă fac cu el? “ se gîndise el. Nu-şi dădea seama de ce, dar i se părea că dacă băiatul se va duce în colonie, asta îi va dăuna doar. Deşi nu studiase încă criminalogia şi nu avea habar despre tipizarea, clasificarea şi prognozarea delincvenţilor, înţelesese totuşi cumva că n-ar trebui să trimită înapoi băiatul. Deşi teoretic faptul că a stat într-o instituţie de reeducare nu-i creează nici unui adolescent complicaţii după aceea în viaţă, însă practica a dovedit că în şcoli şi la serviciile de cadre se împacă cu ei cum te împaci cu o durere de dinţi. Şi, probabil, nu fără motive.

Înainte de a lua hotărîrea definitivă, judecătorul se hotărîse să vorbească cu mama băiatului.

Era o femeie destul de frumoasă, avînd un titlu ştiinţific, de vreo treizeci şi ceva de ani. Soţul ei murise de cîţiva ani într-un accident de automobil. Apartamentul de două camere era îngrijit, duşumelele erau frecate încît sclipeau. Părea că din toate unghiurile radiază ordinea, că viaţa aici se scurge egal şi liniştit. Cînd judecătorul ceruse permisiunea de a fuma, desigur că a primit-o, deşi în casă nu existau scrumiere şi, după plecarea lui, cu siguranţă că geamurile rămăseseră deschise două zile. Iar cea mai tare băutură, care se băuse vreodată în acea casă, era cidrul de mere preparat în casă.

Mama povestise cu glas trist că fiul se înhăitase cu băieţii de pe stradă şi că împreună cu ei săvîrşise cîteva mici furturi. Adevărul adevărat era că făcuse acest lucru pentru ceilalţi, întrucît el însuşi avea totul asigurat fără să ducă lipsă de nimic. În afară de asta, în gaşca de hoţomani nu era nici unul care să fie pe măsura fiului ei Žip, — clasa a patra o terminase cu note foarte bune, citeşte mult, se interesează de mecanică. În curte este un mic atelier de instalaţii şi lăcătuşerie, iar băiatul îşi petrecea acolo zile întregi. Ascuţea, pilea, şlefuia. Îi ajuta pe meşteri, care-l lăsau cu plăcere, fiindcă în acest fel le rămînea lor timp să se ocupe de altele sau să dea o fugă pînă la automatul cu bere. Apoi, în camera copilului, la miliţie, i-au arătat şi fise false pentru automatul de bere pe care fiul ei le făcuse la strung.

— Trebuia să-l scot de sub influenţa bandei, continuase preocupată mama. Am scris unei rubedenii îndepărtate de la ţară şi l-am trimis acolo, plătind pentru asta. Lasă să crească în aer curat, să pescuiască. Acolo sînt locuri minunate, de jur împrejur rîuri şi lacuri, i-am cumpărat chiar şi o bicicletă. Şi cu toate acestea el era atras de oraş, de prietenii lui. După o săptămînă s-a întors. A venit cu trenul fără bilet, s-a furişat să nu-l prindă controlorul. L-am certat şi l-am dus înapoi şi cu toate acestea peste puţin timp era din nou aici. De data asta l-am pedepsit şi abia după aceea l-am dus la ţară, unul din colegii mei are maşină, el m-a ajutat. Şi ruda, o femeie foarte de treabă şi potolită, era neliniştită de purtarea băiatului. După a treia fugă, fiul n-a mai venit acasă, dormea pe unde apuca, prin poduri şi prin felurite acareturi din grădini.

Acolo prietenii îi duceau lui Žip mîncare, aşa începuse să fure. Astfel, prima lovitură profesională a fost dată la un chioşc cu mărfuri alimentare — pe vremea aceea asemenea remorci albastre pe roate se vedeau peste tot. La ele se vindeau conserve de carne şi peşte, unt, brînzeturi, bomboane şi alte mărfuri de primă necesitate.

De două ori mama îşi văzuse fiul pe partea cealaltă a străzii, cînd se întorcea de la institut, însă de fiecare dată băiatul fugise. Nu-i rămăsese nimic de făcut decît să se adreseze la miliţie, la camera copilului, şi să solicite ajutor. Adolescenţii au fost repede reţinuţi, au găsit la ei o parte din cele furate, au

recunoscut că plănuiseră ca în zilele următoare să jefuiască încă un chioşc.

— Ce v-a spus cînd a apărut de data asta acasă?

— A spus că pentru note mari şi purtare bună i s-a permis să stea la mine două zile. Dar eu îmi amintesc bine cum a fost ultima oară cînd a fugit. De aceea l-am pus să intre la baie să se spele, iar eu, în timpul acesta, am telefonat educatorilor. Imediat după aceea au venit să-l ia…

Juristul începuse să-i vorbească despre statistica văzută de el şi care l-a uluit. Un procent mult prea mare de copii din instituţiile de reeducare intrau după aceea din nou în conflict cu legea. Împreună cu acea femeie încercaseră să înţeleagă de ce se întîmplă aşa ceva. Ea presupunea că însăşi materialul supus reeducării nu era fără defecte, de aceea nu trebuia să ceri ca produsul finit să corespundă unor standarduri înalte. El îşi exprimase părerea că omul, fiind o fiinţă sociabilă, îşi caută prieteni în funcţie de poziţia sa. Poziţia unuia care a fost o dată acuzat fiind nesigură, el îşi caută prieteni asemenea lui. Ei se unesc în grupuri, pentru a putea să acţioneze agresiv faţă de oamenii din preajmă şi faţă de ordinea stabilită, pe care n-o respectă.

— Adolescentul nu încalcă niciodată legea de unul singur. Pentru aşa ceva e nevoie de un grup sau cel puţin de două persoane. Aproape nouăzeci de procente din cazuri sînt de acest gen.

Femeia se arătase de acord cu această concluzie.

— Eu cred că de vină este urbanizarea. Modul de viaţă al orăşeanului poate fi caracterizat ca anonim, de aceea scad indicatorii generali ai disciplinei. Numărul de delincvenţi la mia de locuitori este mai mare la oraş decît la ţară.

— Da. aveţi dreptate. Din păcate procesul de urbanizare e de neînlăturat…

Îl uimiseră inteligenţa şi nivelul de pregătire al femeii. Ea nu se ferea să folosească multe cuvinte străine şi niciodată nu greşea alegerea lor. Avea o privire mult mai largă asupra tuturor proceselor care au loc în viaţă, decît ceilalţi oameni pe care-i cunoştea el.

— Dacă aţi scrie o cerere, eu, poate, aş reuşi să obţin întoarcerea fiului acasă… în acest fel ar putea fi ferit de influenţa coloniei. Mă tem că în caz contrar băiatul. se va

închide în sine, are un fizic destul de debil, iar acolo poate să fie năpăstuit...

— Prostii! obiectase tăios femeia. Acolo sînt destui pedagogi!

Pe judecător îl uluise mai mult tonul, decît sensul celor spuse.

— În ce priveşte programa analitică, n-a rămas în urmă, n-ar merita oare să fie trimis la vechea şcoală?...

— E o idee absurdă! Cît timp se află în colonie eu pot cel puţin să fiu liniştită că nu se întîmplă nimic înfricoşător cu el. Nu doriţi să vă uitaţi la televizor?

Pe timpul acela o asemenea propunere însemna cu totul altceva decît azi. Atunci, în apartamentele puţinilor posesori de televizoare se adunau toţi vecinii din apropiere, iar rudele şi prietenii veneau chiar şi de departe. Era un fenomen de necrezut. Cinematograful era servit chiar la domiciliu, chiar dacă filmele erau vechi, în schimb totul era gratuit! A trecut timp pînă să intre în obişnuinţă, iar pînă atunci la ecranul de dimensiunile unei cărţi de joc se uitau adesea cîte douăzeci de oameni. Curînd au născocit o lentilă, umplută cu apă distilată, care se aşeza în faţa ecranului şi începuseră să privească prin ea ca printr-o lupă.

Femeia introdusese ştecherul în priză, pe podea începuse să zumzăie stabilizatorul, aparatul începuse să se încălzească trosnind.

Tînărului jurist i se făcuse părul măciucă şi-şi luase rămas-bun în grabă. Peste zece ani nu se mai fîstîcea atîta cînd afla de trădarea unei mame. Odraslele împiedică mamele să-şi aranjeze viaţa personală aşa cum ar vrea şi ele caută un motiv pentru ca măcar un timp să scape de copii. Ele sînt gata să plătească cu dărnicie şi, în colonie se primesc coşuri enorme cu pachete, iar vecinii spun că o asemenea mamă grijulie n-au mai văzut.

Žip, pesemne, îşi adora mama odată ce fugise de la ţară numai ca să se întîlnească cu ea, pentru ca măcar să se uite la ea de pe partea cealaltă a străzii, de vreme ce a fugit din colonie riscînd să fie pedepsit. O dragoste neîmpărtăşită, respinsă, tragică... Oare ar putea să nu se transforme în ură, cînd va descoperi trădarea? Şi care va fi preţul acestei uri?

Iar peste alţi zece ani judecătorul încerca să găsească sursele neomeniei acestor mame, care parazitează comod pe normele adoptate de societate. Parazitează, deşi uneori dau impresia că jertfesc ceva. Şi mai curînd sînt conduse nu de calcule egoiste ci de rezultatele educaţiei lor. Sînt femei din familii în care totul în viaţă e reglementat, începînd cu regimul recomandat elevilor şi sfîrşind cu data plăţii întreţinerii, fixată de administraţia blocului, în care copiii sînt transformaţi în omuleţi de lemn cu gîndirea raţională a unei maşini de calculat, care nu admite nici un fel de improvizaţii. Iar cînd se întîmplă unele abateri, atunci singură îşi duce fiul unde trebuie şi nu varsă nici o lacrimă, cît de mică. Ura din partea copiilor, de care au parte de obicei, e considerată de ele absolut nemeritată şi suferă mult din cauza asta…

— Aţi fost judecat? întrebă judecătorul adresîndu-i-se lui Žip.

— Da.

— Cînd? Pentru ce?

— Cetăţene judecător! Aveţi milă de grefier…

— Comportaţi-vă cuviincios! îi atrase atenţia judecătorul lui Žip, continuînd să studieze adeverinţa anexată la dosar. Privirea îi alunecă pe rîndurile Decretului din 1947, după care se judeca înainte pentru furt în dauna avutului obştesc, iar pe urmă pe articolele actualului cod. Ce ştiţi despre cheie?

— Nu ştiu nimic! Mi-a adus desenul unei chei — foarte inexact — şi m-a rugat s-o confecţionez. Eu am refuzat.

— Explicaţi cauza.

— O asemenea cheie poate fi făcută numai după original şi nu după desen.

— Dumneavoastră, ca specialist, cu siguranţă că, văzînd construcţia încuietorii, v-aţi dat seama de vechimea ei. Cunoscînd omul care v-a rugat să-i faceţi acest serviciu, aţi fi putut măcar aproximativ să vă daţi seama în ce scop are nevoie de ea.

— De ce să mai ghicesc? Doar şi-aşa ştiam. El însuşi mi-a spus. A spus că a pierdut cheia de la garaj, dar că i-a rămas conturul pe hîrtie. Are maşină, aşa că e complet logic să tragi concluzia…

— Şi de ce nu? Acum la ţară sînt multe construcţii părăsite… Este un fenomen de masă… Jumătate din garajele Rigăi au încuietori enorme de la vechile magazii, pe care le făceau

fierarii din partea locului. Sînt suficient de sigure, pentru că fiecare meşteşugar avea chichiţa lui. Industria modernă nu poate oferi nimic de acest gen, totul este prea standardizat.

— Mai sînt întrebări de pus martorului? Şi judecătorul îşi îndreptă privirea spre procuror şi avocat. Vă rog! Observase şi el mîna ridicata de acuzatul mai în vîrstă.

— Eu nu am o întrebare, ci o explicaţie. Ca şi la ancheta preliminară, afirm că martorul nu ştia nimic de intenţiile mele şi nici nu le putea bănui măcar.

— Desigur, dacă aş fi bănuit ceva aş fi dat imediat fuga la miliţie! rîse Žip.

— Ce mai face mama dumneavoastră? întrebă judecătorul.

Buzele lui Žip se strînseră şi deveniră subţiri, subţiri. Pe faţă îi apărură pete albe.

— O cunoaşteţi pe mama mea?

— Puţin.

— În martie una mie nouă sute şasezeci şi opt am citit în ziare că şi-a susţinut disertaţia de doctor în ştiinţe. Vă satisface răspunsul meu?

— Luaţi loc pe una din bănci.

— Vă mulţumesc.

Strecurîndu-se printre cei ce stăteau pe bănci, Žip se duse tocmai în colţ, lîngă perete. Şedinţa tribunalului continuă.

Curînd Margita simţi că este privită neîntrerupt. Nu era o privire pătrunzătoare, dar îi provoca nelinişte. În orice caz, nu se simţea în largul ei. Întorcîndu-se brusc, observă că de vină e ultimul martor. Exact acela pe care Gundar ieri, pe scară, în clădirea tribunalului, îl salutase slugarnic.

Procesul se apropia de sfîrşit, rămăseseră doar unele „cozi”, care trebuiau puse la punct. Abia cu două zile în urmă apăruse în dosar un document care cerea să se acţioneze concret, fără întîrziere. O comisie de evaluare muzeistică făcea cunoscut că cetăţeanul cutare adusese spre cercetare sfeşnice cu cinci braţe, moştenite de la străstrăbunică. Dacă nu se luau în considerare lăcaşurile şi farfuriuţele, sfeşnicele erau identice cu cele din fotografiile primite de la miliţia judiciară. În afară de aceasta, sfeşnicele fuseseră făcute la douăzeci de ani după moartea bunicii. În discuţia cu inspectorul miliţiei judiciare, posesorul a recunoscut că de fapt nu le moştenise, ci le cumpărase de la o persoană încă neidentificată.

Pe de-o parte, judecătorul ar fi trebuit să trimită dosarul pentru reanchetare, pentru a se descoperi intermediarul, care dusese sfeşnicele la Moscova, iar pe de altă parte aceasta ar fi dus la alte cîteva zile de lipsă de la serviciu a martorilor şi nu prezenta nici o garanţie că s-ar reuşi să se descopere intermediarul. Acuzaţii recunoscusem faptul că le furaseră, partea dăunată avea să primească înapoi bunurile sale... Şi judecătorul propuse asesorilor o hotărîre solomoniană — să se predea sfeşnicele descoperite în cutare şi cutare loc proprietarului de drept.

— Aha, acum îmi vei juca tontoroiul, ticăloaso! o anunţă Gundar în bătaie de joc pe Margita, la o zi de la pronunţarea sentinţei. Tu ai făcut declaraţii false în mod premeditat în faţa tribunalului. Ştiai prea bine lucruşoarele astea, eu însumi ţi le arătasem şi-ţi vorbisem de ele.

— Nu mi-ai spus nimic.

— Pe tine te bagă la zdup, iar mie îmi rămîne locuinţa. E o locuinţă frumuşică.

— Gundar, nu poţi face o asemenea ticăloşie... Doar ştii că n-am unde să mă duc...

— Nu te frămînta, patul şi păturica îţi sînt asigurate la pîrnaie. În sfîrşit, îţi voi putea plăti cum se cuvine pentru pacostea care mi-aţi făcut-o cu Zelvak!...

Zidurile groase de cărămidă, înnegrite, necurăţate niciodată... Afară, la intrare, tropăiau mărunt femei îngîndurate, închise în sine... Din timp în timp se deschide o ferestruică în perete şi, după o scurtă discuţie, cîte una din ele este lăsată să intre... Curticica pavată cu piatră, cu o căsuţă în colţ... Bucătăria de unde se aude difuzorul şi în tigaie sfîrîie pîrjoalele, în care înţeapă cu furculiţa un bărbat dezbrăcat pînă la brîu. Cu mîna stingă îmbrăţişează o femeie ciufulită. Sam... Nu, aceste ruine ale Cartaginei nu au nimic cu Sam! Nu-i decît o scursură care vorbeşte, vîrîtă în şoşoni de om îmbătrînit, din care atîrnă obiele gri. „Nu te mira, fetiţo, între zidurile astea este foarte frig... Foarte frig...” — spune ceea ce a mai rămas din elegantul Sam...

— Tu vrei doar să mă înspăimînţi!

— Articolul o sută şaptezeci şi patru, singură ai semnat.

— Bine, atunci o să povestesc totul! Şi despre brichete şi despre...

Gundar începu să rîdă în hohote. Ochii i se micşorară, pungile de sub ochi se zgîlţîiau, în acelaşi timp cu mărul lui Adam. Vînzătorul sigur de sine, neruşinat, cu părul uns cu briliantină duminica, care se considera bărbatul cel mai irezistibil din cartier.

— Divorţăm, spuse încet Margita. În ea se frînse ceva. Brusc, înţelese că acest cuvînt trebuia să-l pronunţe de mult, că este unica rezolvare adevărată, că altfel nu se poate, şi totuşi ochii i se umplură de lacrimi.

— Ce interes am să divorţez? Mie îmi e bine şi aşa! Odată ce sînt soţ, pot să te pocnesc liniştit peste mutră cînd meriţi.

Seara Margita se duse la mama. Desigur, nu credea că mama o va putea înţelege, dar măcar s-o ierte. Însă, intrînd în casă, nici măcar nu mai deschise discuţia despre ceea ce o adusese aici. În cămăruţa din spate se instalaseră sora cu soţul ei, pe cea din faţă o despărţiseră cu şifonierul şi o perdea. În ea dormeau părinţii şi fratele. Televizorul îl mutaseră în bucătărie.

— Nu-i dracul chiar atît de negru! exclamă optimist fratele ei. Îndată ce tinerii vor avea un copilaş, iar asta se înţelege de la sine, ne vor trece automat pe listă. Dacă ăia nu vor tărăgăna prea mult, atunci peste vreo patru ani te voi invita, Margita, să te speli în baie şi să faci plajă în logie.

— Cum de ţi-a trecut aşa ceva prin cap!? se revoltă şefa Margitei. În primul rînd că nu te vor primi la cămin, în al doilea rînd ai fi cea de pe urmă proastă! Să laşi unui asemenea ticălos locuinţa ta! El asta şi aşteaptă! N-ai decît să divorţezi, însă la locuinţă să nu renunţi pentru nimic în lume! În viaţă orice se poate întîmpla. Poţi întîlni un om care să ţi-l facă covrig şi să-l dea de-a dura pe scară, sau ăsta să se încurce cu vreo fată, care să aibă locuinţa ei sau măcar două camere... Atunci el singur va pleca bucuros de la tine, pentru că, la divorţ, acolo îi va fi mai cald. Cu Zaika, pontatoarea, aşa s-a şi întîmplat. Fă ce vrei, dar locuinţa nu i-o lăsa lui, nu-ţi dau voie! ...

Gundar adesea nu venea noaptea acasă, pe Margita n-o deranja asta, ba dimpotrivă, însă apariţia lui era întotdeauna legată de conflicte mai mari sau mai mici şi de jigniri. Dacă tactica asta o foloseşti sistematic, poţi împinge omul la sinucidere. Cînd ameninţarea cu tribunalul nu a dat rezultatele

scontate, Gundar a plănuit o luptă îndelungată de poziţii, care, pe lîngă altele, îi făgăduia şi plăcerea pe care o încearcă copiii care chinuie pisicile sau alte animale.

Pe neaşteptate, cînd trecuseră, de la proces trei sau patru luni, Gundar vorbi omeneşte.

— Eu ştiu, Margita, tu ai vrea ca eu să-mi iau catrafusele… Ce-i drept, locuinţa e de fapt a ta. Pentru doi divorţaţi e cam mică. Eu sînt gata să plec dacă îmi faci un serviciu.

— Nu mai cred nici un cuvînt de-al tău. Ştiu că tu niciodată nu faci un lucru care nu-ţi aduce în primul rînd ţie un folos.

— Păi, desigur, altfel aş fi complet tîmpit. Dar s-a ivit o chestie, din care amîndoi am cîştiga bine, iar în pierdere ar rămîne un al treilea. Văd că nu mă crezi, de asta îţi propun să ne întîlnim cu un om care-l ştie bine pe Sam. Au fost împreună în colonie. Sam i-a împuiat capul cu farmecele tale, încît el s-a amorezat de tine fără să te vadă… Nu, te-a văzut o dată, la tribunal.

Deşi amintirea lui Sam o lăsa rece, totuşi e plăcut să ştii că măcar mai există cineva care te vorbeşte de bine…

IANUARIE

— Aş vrea să vă ajut, dar… n-am destulă putere, şopti femeia şi tăcu aşteptînd.

Auzea limpede respiraţia inginerului de partea cealaltă a ferestrei bătute în scînduri.

— Cu adevărat vreau să vă ajut, şopti din nou femeia. Şi din nou ascultă cu încordare, aşteptînd răspunsul.

Nu mai simţea nici gerul nopţii, nici zăpada, care-i intrase în bocancii de schi, nici mîinile albite de ger.

— Fugiţi în Ergli şi de la poştă luaţi legătura cu miliţia. Telegraful funcţionează toată noaptea.

Urmă o pauză lungă.

— Nu, continuă în şoaptă femeia, atunci aş fi pierdută… Nu-i cunoaşteţi… Trebuie născocit ceva…

— În alt fel, dumneata, Ilona, nu mă poţi ajuta.

— Nu mă cheamă Ilona. Eu nu cunosc bine împrejurimile. Mă rătăcesc… Mă vor prinde, înainte de a ajunge pînă la rîu…

— Atunci nu mă poţi ajuta.

— E ora şase, au mai rămas doar trei ore.

— Fugi la Ergli… Fugi pînă mai e întuneric.

— Mai întîi vă vor omorî pe dumneavoastră, apoi pe mine…

— Dar s-ar putea ca acum dumneata să fii trimisă ca să mă convingi, nu? Cum de nu mi-am dat seama imediat! Deci, nu mă încăpăţînez, desenez, fac ce mi s-a cerut, numai că nu-mi pot aminti anumite amănunte, dar pînă la urmă totul va fi gata! În ce lună te-ai născut? Dacă în februarie, atunci piatra care îţi poartă noroc e ametistul, dacă în martie — acvamarinul… iei totul şi vei avea parte de multă fericire!

— Linişte, şopti femeia. Vă rog, linişte!

Înţelegînd că Gvido Lieknis nu se mai poate opri din vorbăria lui nervoasă, femeia făcu repede cale întoarsă.

Furia inginerului se potoli tot atît de repede cum izbucnise, însă odată cu ea îi pieri şi puterea şi se duse cu greu pînă la cuptor. Pe drum se agăţă de scaun, care se răsturnă, foile cu schiţe şi cele albe şi articolele de desenat se împrăştiară pe podeaua murdară, lumînarea căzu şi se stinse.

De ce să mă împuşte? Ce folos au din asta? Bătrînul vrea să-i demonstreze tînărului dîrzenia sa pentru a obţine de la acesta supunere totală? Bătrînul doreşte puterea cu orice preţ, aşa şi se poartă. Cînd de fapt el are nevoie doar de garanţia că nu voi vorbi. Sigur, se înţelege, voi tăcea! Voi tăcea, tăcea, tăcea… Lieknis se dezmetici înţelegînd că la fiecare cuvînt se loveşte cu ceafa de cuptor. Nu poţi omorî un om numai fiindcă nu-şi aminteşte…

Peste o oră inginerul Gvido Lieknis îl informă pe banditul bătrîn, acest resort al răului, încordat la maximum, că nu-şi aminteşte nişte mărunţişuri la unul din blocurile sistemului de alarmă şi că deci nu poate garanta decuplarea lui de seiful central. Tînărul îşi pierdu cumpătul, însă bătrînul, se pare, îşi dădu seama sau măcar simţi că nu-i vorba de memoria inginerului. Mijindu-şi ochii şi aşa tăioşi, mici, spuse liniştit, deşi dincolo de cuvintele sale se simţea cruzimea şi ameninţarea cu pedeapsa care-l va paşte pentru minciună:

— Mai aveţi timp… Pînă la nouă… După aceea nu veţi mai avea timp…

Oare cum merge treaba la grupa care l-a înhăţat pe Ghibalo la Latgali? Cum s-a comportat el? Doar şi el, cînd a desenat planul, a avut de întîmpinat aceleaşi greutăţi. El e ca un taur,

dar tocmai la aceştia cedează, de obicei, caracterul. Dacă a desenat totul, atunci nu are nici un rost să mă jertfesc! Atunci asta nu-i jertfă, ci tîmpenie banală. Din cauza idiotului de bătrîn putem să murim amîndoi. Doi oameni tineri, cu studii, care pot face încă multe pentru societate. Ghibalo are familie, iar după bătrînul ăsta poate nu va plînge nimeni, la vîrsta lui mulţi au rămas fără familie din cauza războiului. El nu va mai da nimic societăţii, doar îi va lua. Întreabă pe cine vrei, nimeni nu va spune că trebuie să ai grijă de un bătrîn răpciugos şi să jertfeşti un om tînăr, căruia îi rămîn copii mici. Cum aş putea să mă mai uit după aceea în ochii orfanilor? Mie mi-a fost milă de bătrînul ăsta? Dar de ce nu ţi-a fost milă de tatăl nostru, vor întreba ei…

Da, îl schilodesc pe unul din aceşti tipi înainte ca celălalt să reuşească să mă trimită pe lumea cealaltă!

Şi deodată simţi mirosul de chilcă, deşi ştia că în cameră nu-i nimic care să aducă măcar pe departe a aşa ceva şi, de aceea, se gîndi: încep să-mi ies din minţi!

Dacă i-ar fi spus cineva înainte inginerului că acest paznic amărît — în care nu era nimic, absolut nimic care să merite atenţie — îi va preocupa mintea măcar pentru două minute, Lieknis ar fi considerat asta ca pe o glumă. Acum se gîndise la el toată noaptea, ca şi cînd de o sută de ori l-ar fi pipăit cu gîndul din cap pînă în picioare, trecînd peste fiecare cusătură a hainelor sale mototolite. De ce oare arată întotdeauna aşa, — se tîrîie pe podea sau scormoneşte în lada de gunoi? Îi ştie fiecare rid de pe faţa lui simplă, chiar tîmpă oarecum, părul cărunt, mătreaţa veşnică de pe gulerul transpirat.

Oricare maşină de calcul ar fi dat rezultatul de unu la o sută: dacă din doi numai unul poate să rămînă în viaţă, atunci prioritatea este de partea inginerului. Oricare din factorii obiectivi sînt pentru această alegere. Din păcate de data asta, dreptul de a rezolva problema nu aparţinea maşinii, ci lui Gvido Lieknis.

Bătrînul care face de pază la etajul întîi, — probabil că suferă de vreo boală dacă lucrează numai noaptea, — prin prezenţa sa împiedică pe spărgători să străbată coridorul, ca să ajungă la uşa seifului principal.

Bătrînul are un birou cu telefon şi un fotoliu moale, slinos, în care noaptea dormitează, însă nu doarme cu adevărat,

probabil niciodată. Chiar dacă uneori adoarme, tot nu înseamnă nimic — doar ei nu pot să stea după colţ şi să depindă întru totul de dorinţa de a dormi a bătrînului, după ce au pătruns prin atîtea ziduri! Atunci nu le rămîne decît să meargă la noroc. Nu, nu poţi trece de bătrîn! Nu poţi străbate coridorul în aşa fel încît acesta să nu te observe, iar dacă observă pune mîna pe pistol şi apasă cu piciorul pe pedala de alarmă de sub birou sau pe butonul de semnalizare de lîngă telefon şi începe babilonia: urlă sirenele, se reped maşinile, latră cîinii, proiectoarele încep să măture gardurile, acoperişul, răsună comenzi scurte şi spărgătorii trebuie să se predea. Desigur, vor atribui nereuşita trădării lui Gvido Lieknis şi cineva de aici, din casa asta rece, îi va băga fără să clipească două gloanţe în burtă.

Dacă ar reuşi să-l izoleze pe bătrîn sau să străbată coridorul spărgătorii ar fi putut face şi zgomot în timpul lucrului şi să nu-i ameninţe nimic. Lieknis se gîndise la vreo zece variante de neutralizare a bătrînului, una mai fantastică decît alta. Toate aveau în vedere necesitatea de a-l lega sau a-l ameţi cu o lovitură, însă Lieknis însuşi fu nevoit să le respingă, fiind nerealiste.

Împiedicîndu-se de bătrînul incomod, Lieknis la început se bucurase şi povestise totul spărgătorului vîrstnic.

Se dovedi că aceştia erau informaţi despre paznic şi-l avuseseră în vedere.

— Cu paznicul o rezolvăm noi, spusese morocănos bătrînul. Dumneata îngrijeşte-te de sistemul de alarmă.

Desigur, se hotărîseră să omoare paznicul! Altfel nici că s-ar putea!

Fără să vrea, inginerul începu să se gîndească cum vor face criminalii acest lucru. Cum să-l omoare pentru ca moartea să aibă loc fulgerător? Şi îi veni în minte că, de la panoul de distribuţie, care se găseşte în apropiere, după colţ, pot fi întinse cabluri şi duse prin spatele omului din scaun două capete de fir… Americanii, pentru scaunul lor electric, folosesc două mii de volţi, dar e suficient şi mai puţin… Moartea e fulgerătoare şi nedureroasă… Umană… Cîţi bătrîni nu se chircesc de durere în spitale ani de zile, nemaiavînd putere să aştepte pînă vine doamna cu coasa… Un adevărat coşmar, mă pregătesc să devin ucigaş… Sînt obligat să devin ucigaş, dacă

vreau să rămîn în viaţă… Dacă desenez planul pînă la capăt, ăştia îl vor omorî pe paznic. Iar dacă nu-l desenez, mă lichidează pe mine… Sau poate nu mă lichidează? Ce sens ar avea să mă împuşte? Doar ei au nevoie numai de o garanţie fermă că voi tăcea!

Ba nu, ce fel de garanţie — lor le trebuie aur!

Pe neaşteptate, prin crăpătura din tavan curse un fir de nisip. Scăpără un chibrit şi aprinse lumînarea. Înălţă capul ca să vadă mai bine, însă atunci răsunară paşi şi nisipul începu să curgă din diferite locuri.

— Ai înnebunit, ce ai? ocăra cineva în pod. După glas, era tînărul cu pulover.

— Nu, pe cuvînt, mi s-a părut că e cineva aici. Am auzit clar… Ia uită-te la scîndura asta, nu-i desfăcută? Nu. Dar cealaltă?

— Ai devenit a dracului de activă! Hai, că mai putem dormi o oră!

Paşii amuţiră în partea aceea a casei şi peste o clipă se auzi zăpada scîrţiind, cînd trecură de-a lungul casei.

Lieknis scrîşni din dinţi. Apoi puse urechea la uşă.

— Ei? întrebă bătrînul.

— Încep să am halucinaţii…

— Nu-i nimic, aerul proaspăt îţi va face bine, spuse bătrînul şi din nou se lăsă tăcerea în bucătărie.

Tînărul adormi îndată, coniacul încă îl mai ţinea sub influenţa lui, în schimb bătrînul, deşi închise ochii, nu mai putea dormi ca înainte. Femeia era încordată toată şi se prefăcea că doarme. Moţăia pe scaun chiar lîngă uşă, acoperită cu canadiana galbenă. Îi reuşise figura, izbutise să cerceteze podul, însă speranţa ei nu se adeverise: scîndurile se ţineau prea zdravăn acolo pentru a le putea mişca.

„Dacă mi-aş căuta salvarea la el, cît de mult putem rămîne acolo? Nu, e mai bine să mă sui în pod şi să ridic scara. Dar prea mult nu pot rezista nici acolo, or să născocească ceva ca să mă dea jos. “

De undeva, de departe, dinspre Ergli, se auzi un lătrat leneş de cîine, care amintea că mai există pe lumea asta şi alte case şi alţi oameni.

Lemnele din sobă arseseră. Însă jarul încă nu se făcuse cenuşă şi din cînd în cînd izbucneau scîntei.

„Steguleţele roşii… Micile steguleţe roşii… — îşi aminti ea. Micile steguleţe roşii cu care se marchează pîrtia pentru schi… Cu siguranţă că pîrtia trece totdeauna peste rîu aici şi cel puţin un capăt al ei trebuie să fie la Ergli…”

Ziua trecută, nevrînd să fie de faţă la discuţia cu inginerul, schiase pe deluşorul din spatele şopronului. Panta se termina de cum dădeai de colţul pădurii şi ea trebuise să intersecteze pîrtia de schi marcată cu steguleţe.

Pe neaşteptate, o izbi în faţă lumina lanternei de buzunar. Tînărul se trezise şi, cum se întîmplă după băutură, îl apucase cheful de năzbîtii.

— Potoleşte-te! Lasă-mă să dorm! şopti ea şi se întoarse cu spatele la lumină.

— De ce-ţi strălucesc ochii, ca la pisici în martie?

— Mă gîndesc la tine! i-o tăie ea scurt şi îşi trase canadiana peste cap.

Tînărul stinse lanterna şi curînd începu să sforăie, înainte de asta se uitase la bătrîn şi la ceas. Era şapte fără cîteva minute. Tînărul mustăcios nu ştia că bătrînul e treaz, că stătea doar cu ochii închişi şi asculta cu atenţie discuţia.

„Dacă îşi închipuie că am să trag, greşeşte! Aşezîndu-se mai comod, tînărul făcu să scîrţîie scaunul. Las să-şi bage singur capul în laţ!”

Ura faţă de bătrîn creştea în el cu fiecare oră. Întîi pentru că ticălosul luase femeia parţial sub ocrotirea sa şi ea se folosise imediat de asta fără ruşine, ba făcîndu-i ochi dulci acestui om netrecut prin treburile dragostei, ba legănîndu-şi fundul, ca să-l supună pe ăsta influenţei sale şi să scape din ghearele tînărului. Apoi, pentru că speranţa de succes în afacerea asta era tot mai mică. Dacă inginerul nu-şi aminteşte cu adevărat ceva, atunci n-au de ce să se mai apropie de fabrică, se puteau duce de-a dreptul la miliţie sau la pîrnaie.

„Dacă n-aş fi făcut tovărăşie cu el, totul ar fi fost altfel, se înfurie pe el însuşi tînărul. Şi-ar fi găsit alţi parteneri şi, cu timpul, ar fi descoperit cum să deschidă seiful şi să deconecteze sistemul de alarmă. Tot aşa de isteţ cum le-a ticluit pe toate celelalte! Şi totul ar fi fost în deplină ordine, dacă ăstuia nu-i trăsnea în cap ideea cu inginerul!” Bineînţeles, gîndul de a deschide seiful şi a decupla sistemul de alarmă fusese o simplă laudă de beţiv. Doar lipsa oricăror

cunoştinţe în acest domeniu îl silise să caute un partener cu experienţă.

Femeia se gîndea, revedea în minte tot şirul de întîmplări.

Ştia prea puţine.

— E adevărat că pe o pereche de pantaloni reiaţi se cere două sute de ruble? întrebă şeful.

— Pentru cei albi şi mai mult, confirmă ea.

— Odată ce se cere, înseamnă că se găseşte şi cine să dea. Da, cine trăieşte din leafă, toată viaţa merge numai cu tramvaiul. Făcînd o pauză, pentru a da posibilitatea să se înţeleagă textul şi subtextul, continuă: Avem nevoie de ajutor.

Discutau stînd într-un „Moskvici" portocaliu cu caroserie de furgonetă. Motorul şi ventilatorul funcţionau, altfel s-ar fi aburit geamurile.

Tînărul mustăcios stătea în picioare, sprijinindu-se de peretele casei şi, de plictiseală, scuipa.

„În sfîrşit, voi scăpa de el", se gîndi triumfător femeia.

— Mai concret? întrebă ea.

— Inginerului îi plac femeile frumoase... Nu-i scapă nici un tren de schiori... Şeful vorbea scurt şi la obiect, în încheiere adăugă. Noi dispărem de dimineaţă, iar tu rămîi ca să-l eliberezi pe inginer cu puţin înainte de întoarcerea trenului şi mergi cu el la gară. Pe drumul de întoarcere cu siguranţă că nu va fi atît de politicos...

Aşadar, femeia va supraveghea pe inginer de la casa părăsită pînă la Riga, de la gară Lieknis va fi urmărit, pe jos, de tînărul mustăcios, iar de şef cu „Moskvici"-ul portocaliu. Dacă pe inginer îl va ajunge căinţa, în aceeaşi seară va lua legătura cu miliţia.

— Am să-i spun ca de la gară s-o şteargă direct acasă, să nu se întîmple să înţelegem greşit vreun pas de-al lui, reluă bătrînul. Ajuns la Riga, va fi nevoit să tacă, iar în rest va trebui să tacă mai departe.

— Dimineaţa se va întîlni la fabrică cu adjunctul său Ghibalo.

— Asta nu are nici o importanţă. El însuşi va ascunde adevărul, povestind despre reuşita plimbare pe schiuri, aşa că orice îi va povesti adjunctul, el va crede că-i tot un mod de a escamota adevărul.

„Desigur, dacă inginerul ar izbuti să deseneze planul, ar fi mai simplu, se gîndi femeia. Ăştia ar şterge-o imediat şi noi numaidecît după ei... Ne-ar lua pe drum vreo maşină."

— Vedeţi... Aşteptăm, aşteptăm, iar el sforăie acolo pe cuptorul cald! spuse cu glas tare femeia fără să se adreseze cuiva anume.

— N-ai fost întrebată, răspunse morocănos tînărul. „Mda, ticăloasa asta ajunge departe, ia te uită cît de dibaci începe să comande! Se poate ca bătrînul bursuc să nu-şi dea seama de asta? Dar tu, amator de dulce, în curînd o să-i cureţi pantofiorii. Cum de-am putut să mă leg de un asemenea prost! Doar eu am avut un plan a-ntîia, un plan a-ntîia!... Şi el a stricat totul... Idiotul!... Inginer i-a trebuit! I-a să văd, ai planul etajului întîi? Nu! Şi nici n-o să-l ai! Iar eu n-o să mă apuc să mă duc şi să cercetez personal, nu te aştepta! Cine s-a gîndit la inginerul ăsta, ăla să şi scape de el... Eu la nouă sînt pe schiuri şi pe-aici mi-e drumul! Iar tu, tăicuţă, n-ai decît să te gîndeşti şi singur cum o să rezolvi treaba cu el, că eu o să fiu departe. Ba şi pe tine te-aş sfătui: ia-ţi tîrfa asta şi şterge-o, altfel ajungi într-un mare năvod! Mîine o să-mi veniţi. amîndoi, numai că eu îi azvîrl pe uşă lucruşoarele. Să strice un asemenea plan! Dacă mă înţelegeam cu altcineva, mîine aş fi început o viaţă grandioasă!"...

— Aşa-i, mai bine ia vezi ce face el acolo, spuse bătrînul adresîndu-se tînărului. Oricum încerca să se întoarcă, privirea i se îndrepta spre silueta femeii.

Dar cum tînărul nu se ridicase, strigă:

— Ce, eşti surd?

Scrîşni zăvorul.

Uşa camerei se deschise scîrţîind. Tînărul rămase în prag. Femeia trecu pe lîngă el şi se strecură în tindă. Acolo se împiedică de schiurile sprijinite de perete, care căzură cu zgomot. Din mers, izbuti să se uite în camera prizonierului. Inginerul nu desena planul. Parc-ar fi îngheţat, stătea cu ceafa sprijinită de cuptor şi cu ochii în tavan. Probabil nici nu auzise că s-a deschis uşa. Lumînarea de pe scaun arsese aproape în întregime.

Femeia se sprijini de peretele casei şi începu să plîngă. Încet, înăbuşit. Cu toate că se făcuse dimineaţă, încă mai era

întuneric. Între pătura de zăpadă şi cerul înstelat se desluşea conturul acareturilor din preajmă şi al pădurii.

„Dacă aş izbuti să fug, ăştia n-ar avea curaj să se răfuiască cu inginerul… Ah, dacă aş şti cît de cît să merg mai bine cu schiurile!”…

Steguleţele micuţe, roşii, fluturau de-a lungul pîrtiei… Pîrtia era tare şi umblată… „Acum, pe întuneric, dacă mi-aş da drumul de pe deluşor aş putea ajunge pe traseu şi chiar dacă m-ar ajunge din urmă, ar fi deja lumină”…

— Hei, ce tot faci acolo atîta timp? bătu cu pumnul în uşă tînărul.

— Respir aer curat, în cameră e prea înăbuşitor.

— Hai, dă-mi ceva să-mi clătesc gîtul… Măcar de-ai muri…

Ca să nu-l înfurie, intră din nou în bucătărie, găsi cana cu ceai răcit şi i-o dădu tînărului:

— Aici nu poţi respira deloc… Nu mi-e bine…

Nici bătrînul nu se mai îndoia că jocul e ca şi pierdut. Cine şi-ar fi închipuit că sistemele de alarmă ajunseseră atît de complicate şi că necunoaşterea parametrilor a două-trei rezistenţe şi condensatori pot reduce la zero întregul plan elaborat atît de minuţios? Dar încă nu se ştie dacă totul e pierdut. Tînărul e dezechilibrat, lăudăros, cu gîndul numai la bani, cît mai mulţi bani, poate face prostii mari. Cum s-ar putea descurca cu întrebările inteligente ale anchetatorilor? Şi nu-i nici o îndoială că a doua zi chiar se vor ocupa de el ca de unul care mai fusese condamnat. Nu-s proşti, şi-ar da seama că unul din complici lucrează în fabrică. La început i-ar cerne pe cei ce au acces în clădirea veche şi în cea nouă, apoi pe cei care au acces şi în clădirea veche şi în cea nouă şi la etajul întîi. Ei bine, ar fi vreo cincizeci, unii au alibi, alţii nu au. Spatele tînărului e asigurat printr-un vicleşug, n-or să-l ia în prima tranşă, dar tot o să intre în atenţia lor. Fără să fie văzuţi şi auziţi, oamenii miliţiei vor urmări fiecare rublă cheltuită, se vor interesa de prietenii celor bănuiţi. „Nu, pînă la mine nu vor ajunge, se gîndi bătrînul, nu am fost văzuţi împreună, însă se vor interesa şi de mine, atîta că probabil mai tîrziu. Nu sînt prea mulţi în evidenţa miliţiei care să poată lua un lădoi de bani! De fată n-am de ce să fiu îngrijorat, are minte, chiar dacă ar cheltui, curcanii se vor gîndi că sînt din ce a adunat mai înainte. Mulţi doar sînt convinşi că trebuie să aibă.”

„Trebuie să fac ceva… trebuie să fac ceva imediat, încerca să-şi facă curaj femeia. Dar cum să nu le stîrnesc suspiciuni prin faptul că ies atît de des?…”

Iar bătrînul continua să judece urmările nereuşitei: „Doar eu am vrut de atîtea ori să mă las de astea. Acum pot spune liniştit: uşa seifului nu poate fi deschisă şi tipul ar crede. Dar n-o să spun. Din cauza muierii ăsteia? Ce, vreau să mă grozăvesc în faţa ei, şi amestecînd-o în treaba asta, să o leg de mine? Ce nevoie am să deschid acest seif, ce folos o să am din asta? Suma e atît de mare încît nici în zece ani n-o cheltuieşti! Miliţia judiciară atît şi aşteaptă, ca să scoţi la lumină o rublă în plus! Iar peste zece ani n-o să mai am mult pînă la pensie, doctorii îmi vor da voie doar să-mi tîrşesc papucii prin cameră şi să mănînc fulgi de ovăz! Nu, soarta ştie ce face, e chiar mai bine că memoria inginerului nu-i perfectă!”…

Femeia se ridică şi ieşi pe uşă. Se auzea cum tropăie în tindă. „Probabil că bocancii îi sînt strimţi, îi îngheaţă picioarele imediat”, se gîndi bătrînul.

— Afurisita, se bucură că nu iese nimic! spuse cu răutate tînărul, ca şi cînd ar fi nădăjduit să arunce o sămînţă de ceartă. Unde te gîndeşti să-l vîri după aceea pe inginer? În dulap? Acuşi se face lumină, ce rost are să pierdem timpul?!

— Frica în faţa pedepsei inevitabile îi înăbuşea dorinţa de a mai fugi singur. Începuse şi el să spere că nu se va mai ajunge la înfăptuirea planului.

Femeia luă în linişte schiurile şi le vîrî în troianul de lîngă uşă. Tropăia în tindă ca să nu se audă zgomotul schiurilor şi al legăturilor. Însă i se părea că acum — acum va ieşi cineva să se uite. Se străduia să acţioneze cu şi mai multă precauţie, în şi mai multă linişte, dar schiurile bărbaţilor erau lungi şi grele, nu le poţi ridica ca pe un fulg. Şi apoi emoţia, gerul, aerul curat, care parcă clinchetea exact ca o strună întinsă la maximum, chiar dacă nu te atingeai de ea.

„Trebuie să fac asta acum… Trebuie să fac asta chiar acum”, îşi spunea, de parcă nu mai era ea, şi îşi continua cu migală treaba. Dar ce era mai greu rămăsese deja în urmă: hotărîrea era luată şi cu fiecare mişcare se depărta tot mai mult de posibilitatea de a renunţa.

Schiurile le vîrî în troian lipite unul de altul şi puţin aplecate, cu vîrfurile înspre şură, pentru ca să-i fie uşor să le ia din mers sub braţ.

Va fi în mijlocul curţii cînd ăia o vor vedea pe fereastră, dar cînd tînărul va sări şi va întreba unde a dus schiurile, ea va fi trecut deja de colţ. Trebuia să-i răspundă ceva imprecis, ca de exemplu: „Imediat!” sau „Mi-a venit o idee bună!”, pentru ca tînărul să nu alerge imediat după ea. Iar dacă va face aşa ceva, atunci totul e pierdut, nu va reuşi să ajungă la schiurile ei, şi apoi mai trebuia să încheie legăturile şi să ajungă pînă la jumătatea pantei. Văzînd că s-au dus şi celelalte schiuri, ei va înţelege totul şi se va repezi ca un apucat! Frica îl va îmboldi atît de tare încît, la început, nu va observa zăpada adîncă, iar cînd ea va fi la lizieră el, desigur, va trage.

Ea se gîndise la toate, exceptînd un singur lucru: ce se va întîmpla dacă glonţul o nimereşte.

Nu va fi nimic. Mă va ajunge şi mă va omorî.

Socotise că va reuşi să cotească pe pîrtia de schi spre Ergli înainte ca tînărul să izbutească, alergînd în linie dreaptă, s-o prindă la rîu. Iar dacă ticălosul va fugi oblic dinspre casă spre rîpa rîului, ea va coti la stînga — traseul cu siguranţă că trece pe lîngă vreo locuinţă sau ajunge la drumul umblat. Prima variantă este mai uşoară. Trecînd peste rîu le dă drumul sub gheaţă celor trei perechi de schiuri de prisos. Nu mai e nevoie să le ducă cu sine. Şi ţinta finală este mai aproape.

Ar trebui să fii sinucigaş pentru ca, în asemenea situaţie, cînd ai rămas în zăpada adîncă, aproape neajutorat şi ştii că în curînd apare aici miliţia, să încerci să-l lichidezi pe inginer.

Cînd toate schiurile au fost băgate în troian, şi le luă pe ale sale şi le duse pe poteca bătătorită, pe lîngă uşa spartă a şurii, dincolo de construcţie. Acolo ea le aşează pe făgaşul lăsat ieri de schiuri, examină golurile dintre tufişuri şi porni înapoi.

Pe tînăr îl zăpăci apariţia ei cînd se ciocniră în mijlocul curţii.

— Hei… ticăloaso… ce te pregăteşti să faci?

El nici măcar nu izbutise să-şi ia mănuşile şi căciula.

— La ora nouă fără un minut vreau să schiez, declară ea. Şi o să fiu hăt colo, dacă aveţi nevoie, chemaţi-mă. Hai în casă. Şi femeia se strecură pe lîngă el.

— Ce înseamnă asta? întrebă amenințător tînărul, arătînd la schiurile care se iţeau afară din troian, în timp ce mergea în urma femeii.

— Amîndoi sînteţi nişte idioţi siniştri! răspunse ea şi, intrînd în bucătărie, începu să-şi încălzească mîinile la sobă. Aruncate peste jăraticul aproape stins, surcelele se aprinseră cu flăcări mari. Mare minune că aseară nu ne-au picat musafiri! Cred că nu-i în interesul nostru să se arate vreunul. După o pauză continuă: Dacă or să vadă schiuri la uşă, nu se vor băga să incomodeze un grup străin, dar o casă părăsită întotdeauna atrage pe orăşenii curioşi. N-ar fi nimic încă dacă ar fi vorba de doi-trei, dar ce-aţi face dacă ar veni un grup întreg? Inginerașul v-ar putea face o figură de să nu ştiţi pe unde să scoateţi cămaşa! Şi de ce l-aţi putea învinui? El nu-i de vină că voi aveţi nevoie de bani! Şi, în general, eu în locul vostru i-aş da drumul. Obţineţi de la el o garanţie oarecare că v-a dat informaţii insuficiente...

Să vorbească! Trebuia să se străduie să mai vorbească! N-are importanţă ce, numai să le abată atenţia de la schiuri!

— Ah, ticăloaso! îşi holbă ochii furios tînărul. Mahmureala încă nu-i trecuse şi avea un motiv să-şi dea drumul la furie. Să-i dăm drumul, lasă să plece!... Tu, vezi bine, nu rişti nimic pe cînd noi...

— Desigur, pe mine mă vor ocărî doar! Unde să fugă? La miliţie? N-are decît! O să spună că l-am forţat să ne dea planul? N-are decît să spună. Am să le declar că el a început să se lege de mine încă din tren şi că, în prezenţa ta, s-a încumetat să pună mîna pe mine ca să mă pipăie, iar noi ne-am hotărît să-l învăţăm minte — l-am încuiat singur în cameră. Pînă la ziuă. Mai mult ca să nu se rătăcească, fiind beat, şi să nu îngheţe.

— Bine, dar noi sîntem în divorţ...

— Dar relaţiile noastre s-ar putea îndrepta, ceea ce, între noi fie vorba, nu se va întîmpla niciodată, şi aruncă o privire fugară spre bătrîn. Miliţia o să-l trimită undeva mai departe!

— O singură femeie face cît doi şerpi, mormăi printre dinţi bătrînul. Expresia de măreţie a feţei lui nu se schimbă. De fapt se bucura că propunerea de a elibera pe inginer nu vine de la el. Miliţia îl va trimite într-adevăr la dracu. Aşa e. Totul va arăta că omul vrea să se răzbune pe cei care l-au ţinut închis.

Dacă ne poate da garanţii concrete că vom primi mai tîrziu informaţiile de care avem nevoie…

— Asemenea garanţii există! exclamă femeia. Planul exact, care n-a fost schiţat pînă la capăt. Inginerul ar da orice ca nimeni să nu afle asta! Şi plecăm înapoi cu trenul de dimineaţă…

— Să n-o credeţi! sări în sus tînărul, trecînd pe neaşteptate la „dumneavoastră”. Buzele şi mîinile îi tremurau de furie. Pune la cale ceva! De mult vrea să se răzbune pe mine!

Se lăsă o tăcere apăsătoare. Şi s-ar fi prelungit mult timp dacă în uşă n-ar fi bătut Gvido Lieknis. Bătea cu nerăbdare, ca şi cînd s-ar fi temut că scapă ceva.

— Faceţi cum vreţi! spuse femeia şi ieşi în tindă.

„Cînd vor vorbi în bucătărie, eu fug. Gvido le va abate atenţia de la fereastră un timp şi atunci cu siguranţă că-mi va merge! Măcar de mi-ar merge! Măcar o singură dată, în viaţă să-mi meargă! Măcar o singură dată!”

Un alt gînd luă locul celui dintîi în mintea ei. „Dacă ăsta se ia după mine, Lieknis rămîne cu şeful în bucătărie… unul la unul. Dacă pistolul rămîne în bucătărie, atunci urmăritorul meu nu-l va avea… Dacă însă va alerga după mine cu pistolul, celor din bucătărie nu le rămîne decît să se bată cu mîinile goale”…

Şi deodată îl auzi pe Gvido spunînd:

— Mi-am adus aminte…

Cuvintele pe care le aşteptase atîta! Dar acum n-o bucura absolut deloc.

Pe neaşteptate îi păru rău, nu mai era nevoie să rişte pentru el, iar el nu va afla niciodată asta.

Femeia intră înapoi în bucătărie şi începu din nou să-şi încălzească mîinile, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic şi nici nu avea să se întîmple. Privea liniştită la surcelele din foc, care se transformau în cenuşă, ca şi cînd în spatele ei nu ar fi fost trei bărbaţi ce se aplecau asupra schiţelor şi dezbăteau planul grandios de jefuire a fabricii de bijuterii.

Mai interesat decît toţi vorbea inginerul. Pas cu pas, concret, atrăgînd atenţia asupra fiecărui amănunt care putea să se ivească pe parcurs, notînd pe plan cu cîte un semn de exclamare fiecare loc periculos, părînd că îi duce de mînă pe hoţi spre comoară. Sentimentul că lovitura se apropie îi excita, le provoca teamă gîndul la ascunzătorile de care vor avea

nevoie, la intermediarii care, vînzînd, vor încerca să înşface partea leului, la miliţie, care va porni imediat pe urma lor. Socoteau că aceşti bani mulţi le şi aparţin şi, deci, deveniseră cît se poate de reale şi meleagurile cu chiparoşi, femei frumoase cu toalete strălucitoare, limuzine sclipitoare şi covoare moi în hoteluri luxoase, despre care ştiau doar din filmele sentimentale color pe care le văzuseră. Pentru o clipă dispăru chiar şi gîndul la miliţie, iar cînd cînd reapăru, le produse furie: doar miliţia asta vroia, să-i alunge din rai!

Femeia atîta aşteptase şi atîta dorise ca inginerul să-şi amintească toate detaliile din plan, iar acum, cînd se realizase acest lucru, i se părea că el ar fi trădat ceva. Şi cu fiecare cuvînt continua să trădeze. Ce anume trăda, asta ea nu ştia, dar desigur ceva măreţ, înălţător, ceva la care visase ea în taină şi pentru care ar fi fost gata să se jertfească. Şi trăda în aşa fel, încît iertarea nu era posibilă. Trăda speranţa. Trăda lumea, pe care în ochii ei el însuşi o întruchipa şi o reprezenta în bîrlogul ăsta.

Renunţa la lumea din care plecase de atîta timp şi la simplitatea căreia la început privise cu dispreţ. Întrucît i se păruse ei, găsise ceva mai bun. Ea năzuise la scenă, dar în grabă sărise pe lîngă ea şi se pomenise în culise, unde domneşte înghesuiala, praful, unde aerul este greu şi lumina slabă. Chiar arborînd cele mai veritabile bijuterii, se simţea în ultimul timp doar o anexă la o butaforie şi fardată cu fardurile lipicioase ale culiselor.

Entuziasmul din glasul lui Lieknis o cutremură — iar nu mai vedea nici o ieşire! Cu fiecare vorbă lipsea de sens acţiunile eroice pe care ea le gîndi se şi le făcea caraghioase. El, a cărui apariţie însemnase întoarcerea a ceea ce pierduse!

— Aici stă paznicul bătrîn, arătă Lieknis pe plan. Nu ştiu cum o să vă descurcaţi cu el, dar am următoarea propunere… Fie să-l prindeţi pe drum cînd se duce la toaletă ori după ceai, fie să-i telefonaţi… Pe birou are telefon, vă spun numărul… Puteţi suna de cîteva ori, dar să nu vorbiţi… Lăsaţi-l să creadă că nu se face legătura… Şi imediat după aceea să sunaţi la alt telefon, care-i pe coridor după colţ. Omul se va ridica şi se va duce acolo, crezînd că-l sună pe el.

— Şi dacă nu se duce?

— De ce să nu se ducă?

— Şi dacă nu se duce? repetă morocănos bătrînul. Trebuie să decuplăm şi legătura sistemului de alarmă care se găseşte sub biroul lui.

— Asta-i imposibil, inginerul se apucă disperat de cap: Doar n-o să vă apucaţi să perforaţi betonul sub picioarele lui?!

Atenţia tuturor era aţintită spre plan. Acum putea să dispară pe nesimţite, să-şi dea drumul spre traseu, dar ceva o reţinea.

— În perete? întrebă şeful.

— Peretele e de două cărămizi, iar cablul merge prin mijloc... Dacă vă apucaţi să spargeţi, sfărîmăturile cad drept pe acoperişul gheretei şefului pazei!

— Trebuie! urlă tînărul. Gîndeşte-te, ţi-a mai rămas foarte puţin timp! Pentru a da greutate ameninţării, scoase din buzunar pistolul. Gestul era atît de elocvent, încît era imposibil de confundat. Lui Lieknis îi zvîcniră muşchii feţei.

— Nu se poate... Nu se poate nicicum... — bolborosi el.

Femeia se uita la jăraticul pe cale de a se stinge. Aştepta un singur lucru — măcar de s-ar termina mai repede. În interiorul ei cineva o plîngea cu hohote de disperare şi groază: „Şi tu te mai temeai că n-o să-i poţi povesti totul despre tine în cuvinte suficient de cuviincioase... Astuia?”

Infractorii se uitau la Lieknis şi tăceau.

— Să iasă afară dînsa! se hotărî inginerul.

— Nu-i nevoie, are nervi tari!

— Cum vreţi. Vina o să fie a voastră... Cum vreţi... După colţ e un panou de distribuţie... Dacă nu puteţi născoci nimic mai bun... Trebuie să luaţi cu voi un cablu, capetele să le dezveliţi... Moartea se produce instantaneu, fără durere... Dacă între timp nu găsiţi nimic...

Propunerea lui Lieknis îi luă pe bandiţi prin surprindere, dar inginerul înţelese greşit buimăceala lor şi adăugă:

— Un bătrîn atît de murdar... Veşnic înfulecă chilcă... Paharul de la automatul cu apă gazoasă puţea de la o poştă după aceea...

„Omor!” Ajunse, în sfîrşit, pînă la femeie sensul discuţiei, dar ea refuză să creadă. Refuză cu încăpăţînate, cu disperare, deşi Lieknis, cu o exactitate inginerească, continua să vorbească despre lungimea necesară a cablului şi alte detalii ale îngrozitorului plan.

„Devii criminal! Taci!”

Trebuia să întreprindă ceva. Trebuia să întreprindă ceva imediat.

Femeia se ridică şi făcu cîţiva paşi în direcţia lui Gvido.

I se uită în faţă cu o uimire copilărească, de parcă ar fi vrut să se convingă că totul se petrecea aievea.

„Taci odată! Vrei, îţi cad în genunchi, numai să taci!”

Simţea nevoia să se sprijine de ceva, altfel cădea. Mîna ei întîlni umărul tînărului cu. pulover gri. Ca beată, se ascunse în spatele lui.

Dar cuvintele continuau s-o urmărească.

Cuvintele o împungeau şi o sfîşiau.

Cuvintele o ardeau.

Cuvintele luau o înfăţişare reală, criminală, şi călcau peste ea cu şenilele.

— Scaunul electric… Două mii de volţi… Forma cea mai umană… în douăzeci şi patru de state şi pe insulele Hawai. Sfîrşită, numai vedea decît mişcarea buzelor inginerului, propunerile le mai reţinea doar în frînturi. Condensatori… Transformatori… Pielea uscată prezintă o mare rezistenţă… La capătul cablurilor trebuie sudate ace ascuţite… Nu pot suporta mirosul de chilcă încă din copilărie…

Femeia luă de pe masă pistolul şi-l împuşcă pe inginerul Lieknis în piept. Nu vroise, în nici un caz să-l omoare, trebuia doar să-l silească să tacă. Să curme şirul vorbelor trădătoare, care se prăbuşeau peste ea.

— Ticăloaso! ţipă tînărul sărind în picioare. Şi făcu asta atît de brusc, încît femeia fu azvîrlită spre uşă, însă pistolul rămăsese în mîna ei.

„Punem miliţia pe urmele inginerului, îi trecu prin minte şefului. Pînă îl caută, nu va da atenţie altora…”

„Iar tu, drăguţule, îmi eşti dator!” îşi continuă gîndurile femeia.

Tînărul se prăvăli pe masă fără să se mai poată întoarce cu faţa spre ea. Glonţul nimerise exact, mîna nu tremurase.

Pierdu un timp cu magazia, în care mai erau două cartuşe, care trebuiau întoarse spre cele două ţevi. Dacă bătrînul nu ar fi şezut sprijinit de dulap, ar fi fugit.

„Poate că el nu trebuie? Totuna… Al patrulea glonţ e pentru mine”…

Trenul schiorilor se trezi destul de tîrziu.

Brazii nemişcaţi, întunecaţi, grei erau încă în aşteptarea vîntului de dimineaţă, aşa cum îl aşteaptă şlepurile neputincioase şi bricurile cu pînzele tînjind după el, dar fulgii de zăpadă, agăţaţi în crenguţele plopilor, străluceau deja în razele soarelui. Stratul de zăpadă lua ochii cu albeaţa sa albăstruie şi băieţaşii din partea locului se dădeau a nu ştiu cîta oară cu săniile cu care se cară lemne. Pulberea de zăpadă uscată, sclipitoare, se răscolea în urma lor ca un mănunchi de scîntei, băieţeii strigau veseli şi dădeau din mîini, iar înaintea tufişurilor se împiedicau şi căzeau în nămeţii afinaţi, ca nişte perne de puf. Apoi omuleţii de zăpadă îşi căutau printre bătrînele, respectabilele sălcii şi printre mestecenii de mlaştină săniile lor şi iar le trăgeau în sus pe deal.

La început, din vagoanele verzi zburară, ca nişte trupe de desant, bărbaţi şi adolescenţi pe jumătate goi, speriind gerul cu rîsul şi strigătele lor, se frecară cu zăpadă şi făcură gimnastică de înviorare. Întorşi în compartimente, nu-i lăsară pe ceilalţi să mai doarmă şi curînd întregul peron se umplu de oameni.

Cineva scoase un binoclu şi-l trecură din mînă în mînă, fiecare vrînd să privească crengile încovoiate şi stejarii uriaşi, care pozau ca nişte atleţi în faţa aparatului de fotografiat, scoţîndu-şi în evidenţă musculatura, sau să vadă ceva neobişnuit pe vălul alb, neted, care se întindea de la calea ferată şi se contopea cu orizontul într-un nor alburiu.

— Se vede ceva… Dar nu-mi dau seama ce…

— Permiteţi-mi… Şeful trenului întinse mîna. Unde? Nu e nimic deosebit…

— Mai la dreapta… Acolo unde se înalţă papura…

Privirea şefului alunecă repede pe zăpadă şi pe rogozul tăios care atîrna în smocuri deasupra ei.

Văzu o femeie cu părul închis la culoare, într-o canadiană galbenă. Sleită de puteri, se împleticea în zăpada care-i ajungea pînă la genunchi, lăsînd în urma ei o dîră adîncă, inegală, ce desfăşura suprafaţa albă, netedă. În mişcările ei de robot era ceva disperat, nehotărît. Mergea aplecată înainte şi şeful trenului văzu că avea mîinile goale şi îngheţate, buzele strînse, ochii închişi.

— Nimic deosebit, spuse el şi dădu binoclul înapoi. O femeie oarecare…

Apoi, urcîndu-se în vagon, se gîndi că totuşi putea fi ceva deosebit, de vreme ce femeia rătăcea prin zăpada adîncă în loc să meargă pe drum, însă numaidecît se gîndi că probabil aşa o fi vrînd, să taie mai de-a dreptul…

●NUD CU ARMĂ●

Ridicase arma prea devreme, mîinile îi obosiră curînd, iar cătarea, o picătură strălucitoare aurie între două ţevi brumate, începu să tresalte.

De jos, ca dintr-o fîntînă adîncă, izbindu-se mereu de pereţi şi de balustradă şi poticnindu-se în plasa liftului, răsunau paşii lui Dimda. Purta pantofi cu tocuri înalte, cum sînt acum la modă, iar tocurile astea scoteau nişte sunete deosebit de stridente.

Aplecă arma şi mîinile i se relaxară. Omul, nu se ştie de ce, începu să numere paşii lui Dimda. Cît să mai aştepte, cîţi paşi i-au mai rămas lui Dimda? Douăzeci? Treizeci?

Cu o jumătate de etaj mai jos era deschisă o fereastră cu vitralii roşii, albastre, galbene; canatul din dreapta stătea întredeschis, ca de obicei, toată ziua începînd din primăvară, pentru a alunga umezeala mirosind a mucegai care se aduna în timpul iernii. Îndată se şi pornea un curent de la uşile podului pînă la cele ale pivniţei şi, să vezi, după o săptămînă se ducea toată duhoarea şi îmbîcseala.

Cîţi paşi i-au mai rămas lui Dimda?

Cîndva, de mult, imediat după război, vitraliile avuseseră serios de suferit, întrucît bătrînul care locuia acum la etajul întîi era mare pescar amator şi avea nevoie de plumb pentru undiţă, iar Dumnezeu însuşi se gîndise să-i asigure acest metal, din carcasa de plumb care înrăma bucăţelele de sticlă colorată ale vitraliilor, numai să facă un pas dincolo de uşă. Lua şurubelniţa şi, ziua în amiaza mare, se ducea după plumb. Şi nimeni nu-i atrăgea atenţia, pentru că era în floarea vîrstei pe atunci. Apoi vitraliile fuseseră reparate puţin, pentru ca sticlele rămase să nu cadă, în locul celor colorate au pus sticlă obişnuită, pentru că sticlă colorată nu se găsea nicăieri. Iar acum, pe pervazul ferestrei se îmbinau petice roşii, albastre, galbene cu altele obişnuite, albe.

Pe fereastră se vedea partea de curte de lîngă porţi, pe unde trebuia să treci ca să ieşi în stradă. Altă cale către lumea exterioară nu exista pentru cei ce locuiau în această curte.

Deodată jos scîrţîi, apoi se deschise cu zgomot o uşă.

Ridică din nou arma, lipi iar patul de umăr, crestătura înălţătorului prinse picătura aurie, un percutor lovi capsa, al doilea percutor îi urmă exemplul, răsunară împuşcăturile.

Dimda tresări, se opri, apoi se răsuci cu faţa către fereastra de la care se trăsese şi pe faţă i se putu citi uimirea cea mai mare. Apoi se mai împletici cîţiva paşi, de parcă ar fi fugit spre mijlocul curţii, şi muri prăvălindu-se cu faţa în sus, ţintind cu ochi sticloşi cerul de un azuriu copilăresc, care atîrna azi deasupra casei şi deasupra oraşului.

Ucigaşul nu mai stătu să vadă cum a căzut, nu-i văzu sîngele curgîndu-i pe asfaltul curţii, nu-i văzu părul năclăit de sînge. Îndată ce trăsese, se pusese pe fugă. Fuga asta îi era calculată la minut. Îi rămăsese puţin timp, era însă convins că doar o întîmplare l-ar putea face să dea greş.

Ferestrele se deschiseră şi oamenii prinseră a striga, care mai de care se străduia să cheme pe cineva, să facă ceva, în atmosferă plutea spaima. Numai bătrînul de la etajul întîi nu se pierdu cu firea. Numai el ştia ce trebuie făcut. Telefonă la miliţie.

— Ucis? se îndoi miliţianul de serviciu.

— Dat gata! spuse bătrînul. Morţi d-ăştia am văzut atîţia, că n-am nevoie să-l pipăi, îl văd îndată p-ăl de s-a dus.

CAPITOLUL ÎNTÎI

Ninsese toată iarna. La început încercaseră să transporte zăpada cu camioanele, dar ninsorile se înteţiseră şi mai mult, iar oamenii îşi recunoscură neputinţa şi se lăsară păgubaşi. Chiar şi acum, la sfîrşitul lui aprilie, de-a lungul trotuarelor se mai vedeau mormane de zăpadă murdară, bătătorită, din care se scurgeau firişoare subţiri de apă ce udau asfaltul făcîndu-l lipicios.

Aşa era şi aici, pe una din străzile principale ale Rigăi, pe care păşea grăbit un om trecut de vîrsta tinereţii, într-un impermeabil bine croit. Pe cap purta o pălărie maro din imitaţie de piele, în picioare ghete de aceeaşi culoare, cu talpa groasă, parcă obişnuite cu mersul pe asemenea trotuare murdare.

Urmărea, din mers, numerele caselor, încercînd să-l afle pe cel de care avea nevoie, treabă uşoară, căci locuia în apropiere şi îşi amintea toate faţadele caselor acestui cartier. Iar dacă nu ţinea minte ordinea numerotării, numai aceasta

era de vină. Întrucît patruzeci şi şapte putea fi foarte lesne alături de gemenii săi individualizaţi cu „A”, „B” şi chiar şi cu „E”, după cum alături apărea la fel si cincizeci şi unu.

Clădirile pe strada asta erau mari, aproape toate de cinci nivele greoaie. Majoritatea se înfăţişau proaspăt zugrăvite în tonuri galbene şi gri, iar aproape toate faţadele aveau elemente decorative, în funcţie de cît îşi putuse permite fiecare proprietar. O clădire oferea atenţiei trecătorilor îngeri, alta dragoni japonezi şi blazoane, iar a treia, chiar sub acoperiş, inscripţia „Anno 1901”. În timpul războiului scăpaseră cu noroc. Nicăieri nu căzuseră nici bombe, nici obuze.

Înainte de capătul străzii omul se lămuri unde trebuie să ajungă. Deasupra porţilor uneia dintre case patru nuduri de fecioare cu chipuri greceşti stăteau pe cozi zdravene de peşte, bombîndu-şi piepturile voluminoase şi sprijinind un balcon greu să nu se prăvălească peste porţi.

„Se pare că aici n-am fost niciodată”, se gîndi omul şi se uită la ceas. Trecuseră patru minute din clipa în care în camera sa sunase telefonul, maşina trebuia să fie deja pe drum.

În pasajul arcuit, rece, care părea şi mai rece datorită pereţilor scorojiţi, de culoare albastră, şi a vîntului, care şuiera în canaturile porţilor închise şi în portiţa lăsată întredeschisă pentru pietoni, se aflau cîţiva oameni ce priveau cu teamă la trupul nemişcat din mijlocul curţii. Că oamenii nu erau în apele lor se vedea şi din faptul că stăteau sub portiţă şi nu acolo, lîngă cel căzut, deşi acela ar fi avut, poate, nevoie de ajutor, dar ei nu voiau să rişte. Măcar şi pentru că un asemenea risc nu avea rost, printre ei nu se afla nici un medic, aşa că nimeni nu-l putea ajuta, iar la salvare şi la miliţie deja telefonaseră. Şi cu toate acestea parcă se fereau cu jenă unul faţă de altul.

Şi atunci se apropie omul în impermeabil.

— Nu intraţi în curte, îl avertizară. Sîntem în aşteptarea miliţiei.

Omul nu răspunse nimic, ci se duse la capătul pasajului şi aruncă o privire asupra ferestrelor care dădeau în curte din toate părţile.

— De unde s-a tras? întrebă el şi parcă deodată începu să conducă evenimentele care urmară.

Cineva veni lîngă el şi arătă vag spre aripa stîngă.

— De acolo.

Omul privi o clipă asfaltul, pînă văzu fuituiala împrăştiată. Direcţia o arătaseră corect, deşi în asemenea curţi interioare cum au clădirile cu multe etaje, poţi greşi cu uşurinţă.

— N-a ieşit nimeni de aici?

Răspunsul fu negativ.

Omul în impermeabil aruncă o privire către ferestre, văzu cum de la una din ele, întredeschisă la primul etaj, un bătrîn ciufulit îi face autoritar semn cu mîna:

— Trecerea e interzisă! Să se păstreze urmele!

Se scurseră încă două minute şi maşinile tot nu apăreau. „Situaţie idioată, se gîndi exasperat omul. Doar n-o să stau aşa, ca un fricos, lîngă oamenii ăştia şi să aştept”.

Privi găurile lăsate de gloanţe în asfalt. Una era mică, cealaltă mai adîncă. Glonţul ăsta trecuse pe alături. Acum ştia aproximativ locul de unde putuse ucigaşul să tragă.

Două secunde ca să ocheşti, două zecimi de secundă ca să apeşi pe trăgaci, o zecime pentru zborul glonţului… Poţi reuşi. Într-un fel sau altul. Dar să stai acum şi să aştepţi nu se poate.

— Deschideţi porţile, dar nu lăsaţi curioşii de pe stradă. Vine numaidecît miliţia! ordonă omul în impermeabil şi, cu o agilitate neobişnuită pentru vîrsta lui, se repezi spre aripa stingă.

Aici se opri lîngă liftul împrejmuit cu o plasă de sîrmă uşor ruginită, plină de praf, din aceea care se foloseşte la gardurile caselor particulare. Cabina trebuie că se afla undeva între etaje, pentru că nu se vedea nici ea şi nici contragreutatea de beton. Uşa metalică era vopsită în aceeaşi culoare maro închis care acoperea pereţii pînă la înălţimea unui om şi era tot atît de zgîriată şi scrisă de puşti ca şi partea zugrăvită de sus.

În stînga liftului începea scara care ducea sus. În dreapta — o alta, îngustă, care ducea jos, în semiîntuneric. Probabil că cel care trăsese se vîrîse în pivniţă, căci peste tot în partea asta de oraş sub case erau pivniţe spaţioase. La început toate locuinţele aveau sobe, iar pivniţele calde şi uscate erau tocmai bune pentru lemne.

Se vedea clar că omul în impermeabil era nemulţumit. Dar de ce să rişte? Ce sens avea? Să fi făcut una ca asta vreunul din subalternii săi, l-ar fi ars de „viteazul” s-ar fi dezvăţat pentru mult timp de asemenea figuri! Riscul de acest fel nu

poate decît să complice capturarea criminalului. Îţi bagă un glonţ în burtă dobitocul ăsta disperat, care mai trimisese un om pe lumea cealaltă şi poate că acum zăcea într-o apatie profundă sau pîndea ca o fiară încolţită, care îşi vede scăparea doar în fugă. Unul ca ăsta e-n stare să tragă în orice clipă, dar acţiunea lui poate fi prevenită dacă simte superioritatea adversarului şi îşi dă seama de situaţia sa disperată. Ia să fi fost aici o echipă cu un cîine dresat, n-ar mai trage, pe cînd aşa, la vederea unui singur om, în vîrstă, care-l poate stingheri, îi poate dejuca planul fugii, conceput în creierul stăpînit de o idee bolnăvicioasă, ar apăsa pe trăgaci fără să clipească.

Omul în impermeabil înfruntase nu o dată gloanţele, aşa că, stînd după lift, unde putea primi gloanţe din ambele părţi, se simţea atît de periclitat încît se mustra singur că a procedat fără chibzuinţă.

Omul privi în curte, dar grupa operativă încă nu sosise, aşa că trebuia să se hotărască într-un fel. Cel mai sigur, se pare, era să se năpustească pe scară în pivniţă, împinse cu piciorul uşa de la intrare, ca să se facă întuneric de tot, să nu apară în faţa criminalului ca pe o scenă iluminată.

Acum timpul lucra pentru el. Dacă se va aşeza lîngă lift, criminalul nu-l va putea nimeri şi nici prestigiul miliţiei nu va avea de suferit, odată ce uşa este închisă şi oamenii din pasaj nu-l văd. Aşa că se ghemui pe vine.

De jos, de la capătul scării înguste, se auziră deodată nişte zgomote ciudate, a căror origine era greu de explicat. Parcă o perie de sîrmă freca pereţii, apoi nişte zgomote metalice. Doar că acestea erau ceva mai înăbuşite.

Patima. Patima obişnuită a jucătorului, pe care de mulţi ani n-o mai încercase, la care la început îi atrăsese duşmănie, însingurare, acum, uite, îl şi stăpînea şi-i poruncea să rişte. Mai tîrziu n-avea decît să se ocărască pentru copilăria asta. Însă acum patima era mai puternică.

Raţiunea se străduia să dezlege logic enigma. Criminalul, fireşte, se pregătea să fugă prin labirintul subsolului, dar se întîmplase ceva neprevăzut.

Omul îşi pipăi nervos buzunarul impermeabilului şi scoase o lanternă mică dar cu un fascicol luminos puternic, subţire ca o săgeată.

Rămînînd ascuns, întinse lateral mîna cu lanterna şi apăsă pe buton. Fascicolul de lumină străpunse întunericul şi se izbi de peretele netencuit.

Nici o împuşcătură. Hîrşîitul continua.

— Ieşi afară!

Nu răspunse nimeni.

Lanterna se stinse şi imediat se aprinse din nou. Omul în impermeabil nu mai răbdă să stea la adăpost. Încruntîndu-se, porni cu încăpăţînare în jos. Porni, deşi auzise cum au intrat în curte maşinile, deşi ştia că în una din ele sînt băieţii lui şi chiar îi auzi cum discută cu oamenii din pasaj.

Încă cinci paşi.

Scara era atît de îngustă încît ar fi fost aproape imposibil să nu nimereşti.

Încă cinci paşi. Fruntea i se îmbroboni de sudoare. Cui şi ce vreau să dovedesc? Ce nevoie am de asta?

La picioarele scării era un palier de vreo cincisprezece metri pătraţi pentru unelte gospodăreşti. În colţ — lopeţi, un făraş mare, mături şi un furtun ponosit pentru stropit, înfăşurat pe o roată de lemn.

Omul privi în jur încurcat, aşteptînd să se audă din nou hîrşîitul, însă... nimic. Se auzeau lovituri de ciocan pe daltă. Dincolo de perete. Auzi cum un muncitor strigă ceva, lasă unealta, ia alta.

— Sînt pur şi simplu un idiot iremediabil! şopti omul în impermeabil.

Se simţea păcălit, era pur şi simplu înfuriat pe sine însuşi pentru această coborîre necugetată în subsol, pentru patima sa, căreia nu-i putuse rezista. Acum era clar ce se petrece dincolo de zid. Acolo lucrează un instalator. Pai da, acum şterge rugina cu peria de sîrmă!... Acum loveşte de vreo două ori cu ciocanul pentru ca să mişte piuliţa... Reglează ventilul..

Povestire în afara cadrului anchetei

În aer era praf, iar podeaua nu se mătura cu săptămînile. Întregul apartament arăta cumva absurd şi stîngaci, prea lat şi prea scurt. Arhitectul, desigur, îl proiectase altfel, dar din cauza crizei de locuinţe de după război apartamentul fusese supus unor ajustări cu şi fără aprobarea secţiei de

administrare a imobilelor. Coridorul lung, în care dădeau camerele de locuit şi anexele, ducînd de la uşa de intrare pînă la intrarea de serviciu, fusese blocat la mijloc şi lui Dimda din cinci camere îi rămăseseră două: una mare, întunecoasă, ale cărei ferestre dădeau în curte; a doua, destul de mică, însă însorită.

Tatăl lui Rudolf Dimda, activist sovietic cunoscut pentru principialitatea lui, ceruse singur să-i fie împărţit apartamentul.

— Sînt deputat, — îi explicase el soţiei — nu-mi pot permite să locuiesc în cinci camere, dacă mulţi din cei pe care-i reprezint mai trăiesc în subsoluri. Din nouă sute nouăsprezece lupt pentru o societate fără clase, iar acum rezultă că am luptat numai pentru un locşor mai călduţ sub soare. O să vină şi timpul cînd vom putea dărîma peretele ăsta despărţitor din mijlocul coridorului.

Şi iată că ultimele lucruşoare ale Cildei fuseseră scoase, cămăruţa arăta pustie, iar pereţii goi cereau clar să fie reparaţi. Cilda, fire cam delăsătoare, nici măcar nu se învrednicise să măture, aşa că mătuşa Paula se înarmase cu o cîrpă udă să-i redea pardoselii un aspect măcar cît de cît mai acceptabil.

— Păi, n-ai putut să-ţi calci pe inimă şi s-o ierţi? întrebă Paula. Şi să nu-mi spui că tu eşti fără prihană în privinţa asta.

— Aici e vorba de altceva, răspunse Rudolf.

— Cum altceva?! De unde aţi luat-o voi, bărbaţii, că toţi sînteţi altceva?

— De iertat puteam s-o iert, dar n-aş fi putut uita. Şi ce rost ar mai fi avut atunci s-o iert?

— Uite-aşa! O iertai şi n-aveaţi decît să trăiţi mai departe!

— Mi se pare că totul ar fi fost doar de formă.

— Şi ea cu ce-a făcut schimb?

— Se pare că două camere, însă fără confort.

— Numai să nu te pricopseşti cu vreun beţiv păduchios. Că atunci o să încărunţeşti repede. Principalul e să-l pui la locul lui de la bun început, să ştie să te respecte! Că dacă-l laşi în boii lui, pe urmă nu-i mai poţi spune un cuvînt împotrivă!

— Lasă, lasă… Doar am deja păr alb.

— Asta nu-i încă păr alb! Să fi văzut la bărbatul meu. Cum a sărit de patruzeci, tot capul i-a albit de parcă-l ninsese. La tine-i fleac, tu ai doar la tîmple…

Rudolf nu răspunse nimic, ci se duse să facă ordine în camera mare. Deşi de fapt se despărţise de Cilda de un an, încă nu reuşise să-şi statornicească locuinţa permanentă în camera mare. Ce fusese mai de valoare împărţiseră, însă totul sta grămadă. Cîte ceva din lucrurile lui Rudolf se mai găseau în camera Cildei, iar lucrurile ei în camera lui Rudolf. Şi chiar dacă trasaseră o anumită linie despărţitoare, Sigita nu o recunoştea şi rătăcea după cum îi venea cu caietele ei în ambele teritorii despărţite de tribunal. De-abia atunci înţelese el cu adevărat că apartamentul, cîndva încăpător, se redusese la o singură cameră şi că nu mai are de ales, trebuie să fie gata să se aranjeze aşa pentru mult timp.

În curte se auzi un zgomot de motor şi un glas puternic. Glasul acesta se contopea cu zgomotul de motor şi zgîlţîia casa pînă la pod. În mijlocul curţii un bărbat cu umerii laţi, într-o salopetă gri, pătată cu var, dirija, prin gesturi şi strigăte, manevrele şoferului. Camionul cu caroserie înaltă, acoperită cu prelată, se înţepenise în pasajul porţilor, care trecea pe sub clădire unind curtea cu strada. În sfîrşit, scrijelind arcada, camionul se strecură totuşi, din el săriră cîţiva oameni în salopete asemănătoare şi desfăcură în grabă oblonul din spate cu scîrţîituri stridente de balamale.

Imediat după camion pătrunse uşor un taxi. Portiera se deschise şi din spate ieşi cu precauţie, sprijinindu-se în cîrje, un tînăr. Privi cu oarecare mirare curtea, ca şi cînd s-ar fi îndoit că a fost adus unde trebuie. Şoferul taxiului deschise în acest timp portbagajul, scoase geamantanele şi le aşeză la rînd cu mobila demontată pe care hamalii o scoteau din caroseria acoperită cu prelată, aşa cum un scamator scoate diferite lucruri dintr-un cilindru strălucitor.

— Hei, şefule, ia zi-i unde le ducem! strigă unul din hamali, săltînd pe umăr partea cu sertare a unui birou.

— Apartamentul zece, spuse tînărul cu cîrje şi-i dădu cheile. N-aţi putea scoate căruciorul? Mi-e greu să stau în picioare.

Dimda auzi pe scări nişte paşi greoi, tîrşiţi şi ieşi să descuie uşa. Deschise din mers şi uşa fostei camere a Cildei, apoi se

duse la bucătărie la mătuşa Paula. Nu încercă deloc să ascundă că noul vecin nu-i este pe plac.

— N-am de gînd să mă fac îngrijitor de bolnavi, spuse Rudolf supărat.

— Bine, dar poate că omul nu-i vinovat că a dat de năpasta asta, răspunse liniştit Paula.

— Nici eu. Hai în camera mea să vedem cum aranjăm mobila.

În timp ce roboteau auziră cum se domolesc glasurile hamalilor în curte, cum pleacă camionul, auziră zgomotul liftului, care urca, apoi se trînti uşa şi totul parcă se linişti. Dar deodată auziră un fluierat. Nu încăpea îndoială, în camera Cildei fluiera tînărul cu cîrje şi fluiera una din acele melodii antrenante, care pe la mijlocul anilor şaptezeci făceau ca o întreagă sală de dans să ţopăie şi să dîrdîie într-un singur şir.

Rudolf zîmbi. „O să ne înţelegem, se gîndi el, sigur o să ne înţelegem."

La scurt timp după aceea mătuşa Paula îşi începu misiunea sa generoasă în locuinţa de burlaci. Venea să deretice, să pună în ordine lenjeria, făcea piaţa şi pregătea masa. Toate astea mai mult pentru mulţumirea ei decît pentru bani. Ai săi se împrăştiaseră de mult în lume, dar obiceiul de a gospodări îi intrase în sînge şi iată că avea din nou pe ce pune mîna.

— Măcar de dragul fetiţei să nu vă fi despărţit.

— Da, poate că ai dreptate... Dar acum e prea tîrziu...

CAPITOLUL DOI

Cînd noii veniţi apărură la scară, omul în impermeabil se afla lîngă lift. Cîinele mare ciobănesc îl cunoştea bine, dar manifesta asta în felul său specific, făcîndu-se că nu-l observă.

— Bună dimineaţa, tovarăşe colonel! îl salută sergentul, ţinînd în mînă o lesă lungă din material de prelată.

— Bună dimineaţa! spuse şi Arnis, care, după părerea colonelului Konrad Ulf, deşi flăcău încă tînăr, pînă în treizeci de ani, era raţional şi echilibrat. Făcea parte din cei cu talente multe, din care nici unul nu-l ridicase faţă de colegii săi. Asemenea oameni sînt lucrători excepţionali, dar nu ies în

evidenţă pe fondul celorlalţi şi de aceea de multe ori rămîn neobservaţi.

Colonelul răspunse la salut.

— Aici ar trebui să fie un subsol, arătă Arnis spre scara care ducea în jos şi sergentul înţelese imediat ce are de făcut. Se şi pregătea să dea drumul cîinelui înaintea sa, sau chiar să-i dea drumul din lesă, căci scara era a dracului de îngustă.

— Jos nu-i nimeni, spuse colonelul. Ne pierdem timpul de pomană.

Nu-i veni uşor să spună asta, era clar că Arnis va înţelege cum a procedat. De altfel azi nici nu avea arma la sine, iar Arnis ştia şi asta.

Tăcînd, se întoarseră cu toţii şi porniră în sus. Cu cîinele înainte. Nu se smucea în lesă şi nu schelălăia semn că nu exista nici un pericol împrejur.

Palierul scării la etajul întîi era pardosit cu plăci octogonale, cu trandafiri roşii pe un fond galben deschis. Pe ambele părţi se aflau uşi înalte de stejar. Cînd trecură de ele, din spatele primei uşi se auziră ciocănituri pentru a atrage atenţia. Apoi un glas gîjîit, bătrînesc, rosti:

— S-a tras de aici, de deasupra! Aţi înţeles unde trebuie să căutaţi?

— Deschideţi, vă rog...

Uşa se deschise atît cît îi permitea lanţul de siguranţă.

— Eu am telefonat, eu am informat despre cele întîmplate... S-a tras de sus...

Bătrînul avea faţa zbîrcită şi o pijama vărgată, groaznic de mototolită. Ascultînd mîndru mulţumirile lui Arnis, se repezi plin de însufleţire la fereastra din bucătărie, de unde putea să urmărească lumea exterioară. Astăzi în această lume avuseseră loc evenimente extrem de interesante, iar el dorea să participe activ la ele. Bătrînul deschisese fereastra şi se sprijinise în coate, aşteptînd să-i adreseze întrebări vreunul de la miliţie sau de la salvare. Se gîndise chiar că ar putea deschide şi uşa, ceea ce nu mai făcuse de zece ani. La el veneau, o dată pe săptămînă, o femeie care-i aducea alimentele de la centrul de comandă şi alta care-i aducea rufele curate de la spălătorie şi le ridica pe cele murdare, dar şi lor le dădea drumul înăuntru numai după ce le studia cu atenţie prin vizorul uşii. Femeia de la centrul de comandă îl

bombănise rău că trebuie să-i care şi pîine, însă bătrînul o pusese la punct, dovedindu-i drepturile sale. Cu cît îmbătrînea, cu atît se temea mai mult să nu-l îmbrîncească careva pe stradă şi să nu nimerească sub roţile vreunui tramvai sau troleibuz grăbit, se mai temea că în pasajul lung al porţilor, unde era întotdeauna întuneric, îl puteau uşor înjunghia pe la spate cu cuţitul, aşa cum îi promiseseră cîndva mulţi că vor face cînd se vor întoarce. Or, el observase că mulţi se întorseseră de atunci. Cu timpul bătrînul făcuse o adevărată obsesie şi se încuiase în apartamentul său spaţios ca într-o închisoare, prefăcîndu-l într-o carceră cu trei camere, unde la ora şapte şi jumătate poştaşul vîra în cutia de scrisori un maldăr de ziare şi unde după amiaza se putea deschide televizorul.

Stînd pe platforma scării de la etajul doi, colonelul Konrad se gîndi că probabil, de aici se trăsese, căci prin fereastra deschisă se putea vedea mortul în jurul căruia acum se foiau anchetatorii, expertul şi fotograful. Ceva mai departe aşteptau doi medici în halate albe, dar nu mai aveau ce salva. Anchetatorii îşi făceau însemnări, discutau despre ceva. Anchetatorul de la procuratură avea atîrnat pe umăr un dictafon nou-nouţ, numai că după cîte se părea nu se folosea de el.

— Locul ideal, spuse Arnis. Nici măcar nu-i nevoie să scoţi ţeava pe fereastră, aşa de bine se potriveşte.

— Unde-i Bertulis?

— S-a dus după femeia de serviciu, ea nu locuieşte în casa asta.

Konrad aruncă o privire distrată uşilor uniforme ale apartamentelor, aici erau trei, după care porni în urma sergentului, care, tras de cîine, se şi afla cu un etaj mai sus.

Rămase însă cu senzaţia unei greşeli, a ceva ce-ar fi uitat. Un simţămînt ca atunci cînd pleci de acasă şi ţi se pare că ai uitat să faci ceva, să telefonezi cuiva, să iei ceva.

La uşa podului, încuiată cu două lacăte ruginite, stătea sergentul. Cîinele, cu limba scoasă, stătea alături şi se uita cu atenţie la Konrad, care gîfîia după urcuşul grăbit.

— Încurcată treabă, tovarăşe colonel, arătă sergentul spre lacătele atîrnate.

— Mda… Şi totuşi, trebuie să aruncăm o privire…

Asta-l viza pe Arnis şi tînărul dădu din cap în semn că a înţeles. Profesionişti, lucrînd de mulţi ani împreună, le erau de ajuns mult mai puţine cuvinte decît mai tîrziu, pe hîrtiile care aveau să circule de la o instanţă anchetatoare sau judecătorească la alta.

— Trebuie să-l aşteptăm pe Bertulis cu femeia de serviciu... Cred că în pod nu-i nimeni.

— Dar de văzut trebuie să-l vedem... Nu cumva tipul să se fi ascuns în vreun apartament?

Arnis ridică din umeri. Găsea că-i mai bine să execute ordinul şi să „examineze" podul. Cuvîntul putea însemna multe. Însemna că trebuie să-l aştepte pe Bertulis, apoi să trimită lacătele atîrnate la expertiză la laborator, unde să se stabilească dacă nu s-au folosit chei false sau şperacle. Se poate determina cu precizie. Teoretic se poate presupune că au acţionat doi criminali. Că părtaşul a încuiat în pod pe cel care trăsese, iar el s-a dus în apartamentul său. Deschizînd uşa, va trebui să caute cu grijă în pod, să vadă dacă nu se poate trece de pe acoperiş pe casa vecină, dacă n-au rămas ceva urme, care să indice asta.

— El e prost ca noaptea dacă crede că nu-l găsim în apartament, spuse Konrad posac.

Misteriosul „EL" fusese rostit de lucrătorii de la secţia de urmărire penală la ora patrusprezece şi cincizeci şi cinci cînd îl anunţaseră pe Arnis de cele întîmplate şi el se îndreptase prin coridoarele lungi spre maşina operativă pentru a se deplasa la locul evenimentului. Înainte de asta reuşise să-i telefoneze lui Konrad şi-i propusese să-i trimită acasă o altă maşină, însă Konrad răspunsese că se duce pe jos, este foarte aproape de casa sa. Misteriosul EL nu însemna nici bărbat, nici femeie, nici reprezentantul unei anumite profesiuni. Cuvîntul desemna duşmanul, omul care săvîrşise o crimă, omul pe care ei trebuiau să-l găsească şi să-l predea anchetatorului. Apoi va fi judecat, urmează condamnarea, dar asta nu mai era treaba lor.

Undeva jos se trînti o uşă. La început uşa apartamentului, apoi cea de la lift şi cabina porni în jos.

Arnis păşi spre fereastră, privi, dar nu spuse nimic şi Konrad înţelesese că funcţionarea liftului fusese observată şi cel ce-l folosise fusese reţinut.

— Mă gîndeam că parcă ar fi încremenit întreaga casă şi uite că nu-i aşa, spuse Konrad.

Chiar dacă n-ar fi cunoscut pe nimeni dintre cei ce lucrau acum în curte, pe omul care coborîse cu liftul ar fi putut să-l numească dintr-o dată. Prea ieşea în evidenţă pe fondul acestui mediu activ, printre aceşti oameni ocupaţi. Avea o frunte înaltă, deschisă, o figură simpatică cu mustăţi moderne cu vîrfurile lăsate în jos, îngrijite impecabil, ca şi părul negru tuns arici. Vîrsta era greu de spus, însă în nici un caz mai mult de treizeci de ani. Purta un sacou sport cu vestă albă, pantaloni negri călcaţi cu grijă la dungă.

Omul şedea într-un cărucior de invalid cu roţi de bicicletă. Aici, la soare, brăţarele cromate şi cîrjile metalice străluceau şi scînteiau. Deplasîndu-se, omul împingea roţile cu mîinile albe, catifelate şi Konrad observă că le mînuieşte cu o agilitate uimitoare.

— Doriţi să ne spuneţi ceva? întrebă Konrad.

— Nu... Eu.. Noi... Am vrea să ştim dacă mai e vreo speranţă? întrebă timid şi adăugă repede. Sînt vecinul lui de apartament. Îl cheamă Rudolf Dimda.

— Urcaţi-vă, venim imediat la dumneavoastră.

— Şi... a murit?

— Da, e mort. Duceţi-vă, venim imediat. Avem nevoie de ajutorul dumneavoastră. Vom examina locuinţa răposatului.

„Se străduieşte din răsputeri să nu arate cît este de emoţionat”, îşi spuse Arnis, fără să ştie că acelaşi lucru îl remarcase şi Konrad.

Povestire în afara cadrului anchetei

Valder, Valder... Unde mai auzise acest nume? încerca să-şi amintească omul căruia conducerea Combinatului munca la domiciliu îi ceruse să-i asigure de lucru lui Valder. Făcea parte dintre acei microbişti care-şi petrec tot timpul liber în tribunele stadionului şi se necăjesc cînd televiziunea transmite două meciuri, pe canale diferite, în acelaşi timp. În urmă cu cîţiva ani ar fi pomenit numele de Valder în fiecare discuţie, iar acum, ca să vezi, i se ştersese deja din memorie. Doar fiindcă venise acasă la Karlis îşi aminti de acest tînăr şi se fîstîci, căci fostul idol arăta ca un om căruia i se urîse cu viaţa. Şi nici

măcar nu exista posibilitatea de a-i oferi o muncă într-adevăr bărbătească. Un timp discutară despre fotbal, omul îşi tot arunca privirea asupra vrafurilor de cărţi care umpleau camera lui Karlis, şi se gîndea că tînărul, în cel mai bun caz, le frunzărise doar. Înţelegea că tînărul avea nevoie în primul rînd de o treabă care să-l intereseze, dar mai înţelegea şi că în cadrul combinatului nu i se poate oferi aşa ceva, înţelegea că să tricotezi jachete de damă sau să faci ursuleţi pentru copii nu era o ocupaţie care să-i poată aduce satisfacţii lui Valder. Dar află repede că acesta desena destul de bine.

— Sau, poate, să încerci să te adresezi Combinatului „Creaţia artistică”? Am un cunoscut acolo! propuse el.

Lui Karlis Valder îi era totuna. Şi aşa începuse cariera lui de meşter în obiecte de chihlimbar. În fosta cămăruţă de serviciu au instalat un strung şi un ventilator, iar la începutul lunii au adus un săculeţ cu bucăţi de chihlimbar. I-au arătat cum să le strunjească, să le şlefuiască şi să le polizeze, cum să dea găurele şi să le prindă în cîrlige de cupro-nichel. Iar el începu să facă butoni. Pentru o asemenea muncă era nevoie de o îndemînare elementară şi de cunoştinţe tot atît de elementare. Munca nu-l entuziasmase. Despre chihlimbar nu ştia nimic. Cunoştinţele şi entuziasmul veniseră mai tîrziu. Dar această îndeletnicire i-a dat măcar sentimentul că nu este o povară pentru alţii, ci, dimpotrivă, că este folositor.

Curînd, însă, uimitoarea piatră a soarelui, care spre deosebire de alte pietre preţioase şi semipreţioase era învăluită într-o anumită ceaţă tainică, drept care nemţii îi şi spuneau piatră arzătoare, iar finlandezii şi estonienii — piatră de mare, a pătruns în viaţa lui Karlis Valder prinzînd rădăcini trainice.

Karlis a învăţat cum să deosebească, după caracteristicile structurale, care chihlimbar este conglomerat, lacrimar sau lamelar, la ce temperatură devine maleabil şi începe să se topească, a aflat că din chihlimbar se produce acidul de chihlimbar, uleiul de chihlimbar şi lacul de chihlimbar. După puţin timp, luînd în mînă o bucată de chihlimbar, putea spune dacă este punctat, degenerat sau cu bule şi se bucura de cîte ori putea adăuga micii sale colecţii un ghedanit roşu-galben descoperit lîngă Gdansk, sau un standenit negru. Dacă cel care-l asculta dădea dovadă de răbdare, Karlis îi povestea ce

fel de chihlimbar se găseşte în zona Baikalului şi în Sahalin, la poalele vulcanului Etna şi în Sicilia de Nord, sau care se găseşte numai în Birmania, Noua Zeelandă şi Groenlanda.

Se apucă să viziteze expoziţiile de artă decorativă în care se expuneau obiecte decorative executate în atelierele letone şi în cele din republicile vecine, se interesa de metodele de prelucrare. Începu să se intereseze de arheologia letonă.

În anii aceia, chihlimbarul era folosit în primul rînd pentru podoabe, cel mai adesea putînd fi văzut în coliere, broşe sau inele. Pentru lănţişoare şi monturi, toţi artiştii foloseau cuprul sau cupro-nichelul şi foarte rar argintul cald, la care chihlimbarul se potrivea atît de bine. Foarte des se expuneau podoabe cu filigran metalic împletit sau turnat, în care chihlimbarului i se lăsa doar un rol secundar.

O dată însă a văzut obiecte din chihlimbar ale vechiului meşter Artur Berniek. Într-o carte. Fotografii color. Ce delicateţe şi linişte emanau aceste figurine netede de înotători! Înainte nu auzise de sculptură în chihlimbar. Figurinele acestea i-au descoperit posibilităţi complet noi ale pietrei soarelui, dar înţelese că el nu va putea niciodată executa asemenea lucruri, nefiind sculptor.

— Ia te uită de ce-am făcut rost! exclamă vesel Rudolf intrînd într-una din zile la el. În palmă ţinea o bucată de chihlimbar neprelucrat de mărimea unei piersici. De mare clasă, păcat numai că are o gaură. Deşi nu-i ziua ta azi, îţi ofer această frumuseţe! Cu bine, e timpul să merg la lucru!

După formă, chihlimbarul era asemănător cu un ou. Stratul superior tulbure era crăpat, dar după vinele răşinos-gălbui din crăpături Karlis îşi dădu seama că în interior trebuie să fie transparent. Cînd a înlăturat stratul superior piatra s-a arătat în toată frumuseţea ei. Chiar în mijlocul pietrei uimitor de limpezi se vedea o inserţie: un ţînţar cu aripile deschise. Răşina lipicioasă dăduse pe neaşteptate peste insecta adormită — în acele timpuri, în pădurea tropicală, din fiecare copac rănit curgea răşină. Ţînţarul se deşteptase, picioarele i se împotmoliseră în masa lipicioasă. Ţînţarul încercase să-şi întindă aripile, dar masa tot curgea şi curgea, pînă cînd îl cuprinsese cu totul. Şi atunci picătura mare, sub forţa de gravitaţie a pămîntului, începuse să alunece pe trunchiul copacului pînă cînd se împiedicase de o creangă uscată şi

împietrise. În decursul mileniilor creanga dispăruse, iar răşina se transformase într-un chihlimbar minunat şi doar gaura din el mai amintea de locul prin care trecuse creanga.

Asemenea incluziuni sînt unice. Cîteva luni Karlis Valder nu se hotărîse să prelucreze această bucată. Zile întregi azvîrlea împletitura metalică care ar fi trebuit să servească drept montură pentru piatra preţioasă. Dar orice model şi orice formă găsea, nici una nu păstra viaţa chihlimbarului, încît el îşi pierdea atracţia naturală.

Şi într-o zi se hotărî. Nici un fel de metal, nici un fel de zorzoane, nici un fel de filigran! A polizat cu multă grijă picătura uriaşă şi în loc de lănţişor a trecut prin gaura lăsată de creanga uscată o cureluşă subţire de antilopă şi a trimis-o la expoziţie. Pandantivul a fost botezat de Rudolf Dimda „Ţînţarul vesel”.

„Ţînţarul” nu se mai întorsese doi ani la proprietar, tot zburînd din expoziţie în expoziţie prin capitalele diverselor ţări unde era fotografiat pentru revistele ilustrate de mare tiraj sau de specialitate din domeniul artei aplicate şi îi adusese faimă meşterului său. Iar după ce se întorsese, ocupase un loc de onoare pe o catifea neagră pe masa de lucru.

Trosnind din încheieturi, liftul porni în sus. Se opri.

Karlis Valder îşi împinse scaunul cu rotile pe palier şi intră în apartament. Din camera sa se auzeau hohotele de plîns ale Paulei.

„Trebuie acţionat imediat, altfel va fi prea tîrziu”, îşi strînse buzele Valder. Ce clare îi erau gîndurile. Ca pe timpuri, cînd, aflîndu-se în careul de 11 metri al adversarului, la înghesuială, primea o pasă. Şi restul i se desfăşura parcă filmat cu încetinitorul. Vede totul dintr-o dată, prinde, vede cum apărătorii continuă să alerge, în ce poziţie se vor găsi în clipa şutului, prinde un colţ liber în poarta adversarului şi trimite cu putere mingea acolo. Şi toate acestea în cîteva clipe.

Măcar de n-ar ieşi Paula.

Karlis Valder deschise încet uşa lui Rudolf Dimda şi se strecură înăuntru. Acolo rămase mai puţin de un minut, iar după ce ieşi se îndreptă direct spre bucătărie, ca să-i spună Paulei că Rudolf Dimda e mort. Bătrîna însă înţelesese deja acest lucru.

CAPITOLUL TREI

În poartă apăru, înalt, robust, de parcă s-ar fi ivit dintr-o echipă americană de baschet, Bertulis, avînd părul pieptănat cu o cărare impecabilă. Alături, o femeie într-un palton prăzuliu şi cu o căciulă pufoasă liliachie. Faţa îi era colţuroasă, cu o expresie de nemulţumire, iar glasul strident. Întotdeauna avea pretenţii faţă de locatari şi locatarii întotdeauna aveau pretenţii faţă de îngrijitoare, pentru că mătura doar acel minimum datorită căruia să-şi poată păstra locuinţa. Se transferase la administraţia blocului doar pentru a primi locuinţă de la stat şi acum aştepta să se împlinească termenul contractului de munca, după care nu mai putea fi evacuată. Apoi va găsi de lucru în altă parte. Unde anume, nu ştia încă, neavînd nici o meserie.

Konrad o întrebă dacă îl cunoaşte pe mort şi îngrijitoarea îi răspunse că parcă l-ar fi văzut, poate chiar locuieşte aici, dar asta nu poate garanta. Şi, în general, nu putea spune nimic în legătură cu locatarii blocului, în afară de faptul că la etajul întîi locuieşte un bătrîn, care nu deschide uşa niciodată.

— Da altă ieşire de pe scară nu mai este?

Întrebarea fusese pusă de dragul procedurii, numai pentru că trebuia pusă. Doar fuseseră pe scară şi o străbătuseră de jos pînă la capătul de sus.

— E un coridor acolo… înainte îl încuiau, acum însă lacătul s-a stricat, aşa că nu-l mai încuie…

Ieşind din lift la etajul doi, se pomeniră exact în faţa unei uşi pe care nu era scris nici numărul apartamentului, nici numele locatarului. Era singura diferenţă faţă de celelalte două uşi de pe palier. Konrad nici măcar nu avea de ce să se mustre că nu observase de la început această deosebire, întrucît asemenea uşi se întîlnesc adesea, în special în casele vechi din Riga, unde majoritatea apartamentelor fiind foarte mari, de opt şi chiar de unsprezece camere, au de obicei două ieşiri: una în faţă, pentru musafiri, şi alta în spate, uşa de serviciu. Ultima dă în partea întunecoasă a coridorului direct din bucătărie. La casele luxoase, ieşirea din spate are şi palier şi scară

separate, dar la casele mai puţin pretenţioase ambele uşi ale apartamentului sînt, de regulă, una lîngă alta.

— Uite colo, arătă cu degetul îngrijitoarea, indicînd direcţia.

Bertulis dădu fuga jos după sergentul cu cîinele şi lucrătorul care adună probele materiale.

Cu atenţie, ca să nu şteargă amprentele digitale, în cazul că ar fi existat, Konrad apăsă pe clanţa uşii, o clanţă de bronz, în adînciturile căreia se strînsese o mîzgă verzuie.

Uşa se deschise scîrţîind ascuţit şi în faţă apăru un coridor îngust şi lung. Konrad scoase lanterna şi la lumina ei văzură că la vreo cincisprezece metri coridorul coteşte spre stînga.

— Aici nu-i lumină electrică? întrebă tăios Konrad.

Îngrijitoarea clătină din cap.

— Şi nu s-a mai măturat de două sute de ani!

— Să măture cine are nevoie! Mie nu mi se pune la socoteală coridorul ăsta! Ce, am mai multă nevoie de el ca alţii?!

În ciuda prafului care plutea în aer şi se aşternea în rotocoale pe duşumea la cea mai mică mişcare a aerului, aici se simţea, fără îndoială, mirosul înţepător pe care-l lasă praful de puşcă ars.

Bertulis se întoarse cu însoţitorul cîinelui. Primul păşi sergentul. Fără să întrebe nimic, trecu în coridor lăsînd cîinele în lesă. În cealaltă mînă avea o lanternă mare, puternică, care lumina ca un far de automobil. Cîinele trăgea de lesă şi se părea că nu doar de formă.

— Nu se umblă prea des pe aici, spuse Arnis studiind cu atenţie podeaua.

Nu-i răspunse nimeni, căci sergentul se oprise şi se uita la ceva jos, aproape de locul în care coridorul cotea la stînga.

Pe podea se vedea un cartuş de la o armă de vînătoare, iar la cîţiva paşi al doilea. Acolo mirosul de praf de puşcă era mai puternic.

Altceva nu mai găsiră, dacă nu socotim uşa din zidul coridorului blocată de mult cu cărămidă. Cotind la stînga, coridorul ducea la altă scară, în alt corp de casă, unde nu exista lift, însă scara era foarte largă şi luminoasă, cu uşi mari, lăcuite ca la şifoniere. Uşa exterioară, grea, ca un sistem de contragreutăţi, se deschidea uşor şi fără zgomot, iar dacă o

lăsai deschisă se închidea singură tot atît de uşor şi fără zgomot.

Ea dădea într-o alee, cîndva un colţişor liniştit, de basm, chiar în centrul oraşului, iar acum, cînd oraşul se suprasaturase de autoturisme şi edilii trebuiseră să caute posibilităţi de a descongestiona magistralele, apăruse o stradela cu circulaţie în sens unic destul de intensă şi cu mulți pietoni.

Cîinele nu luase urma nici la începutul coridorului, nici atunci cînd găsiseră cartuşele. Chiar şi aici se dovedi incapabil. Nedorind ca trecătorii să se uite la el şi la cîine ca la nişte exponate de muzeu, sergentul îi ceru lui Konrad permisiunea de a pleca şi, primind-o, se îndepărtă spre maşina operativă.

— De-a dreptul uimitor, cum de n-au mirosit bişniţarii acest coridor, spuse Arnis, socotind cîte case mai sînt pînă la colţul străzii. Un loc mai nimerit nici că şi-ar putea dori... Ceva asemănător este în apropiere de Universitate. Acolo îi curăţau bine pe străini. Doi tineri bruneţi au fixat pe uşa coridorului un număr de apartament, şi-au potrivit o cheie şi chiar au bătut pe uşă o tăbliţă cu un nume. Aproape douăzeci de covoare apucaseră să „vîndă" uzbecilor dintr-un tren de turişti pînă i-am ridicat. Unul ciocănea la uşă, al doilea, în maiou, pe faţă cu spumă de săpun de bărbierit, apărea în uşă, făcea pe stăpînul locuinţei, iar bieţii uzbeci, cu gura căscată, aşteptau cu răbdare la uşă să li se aducă covorul promis.

— Trebuie să căutăm o maşină, spuse Konrad, de parcă n-ar fi auzit nimic din povestirea lui Arnis.

— De ce neapărat o maşină?

— Pentru că, în practica mea n-am întîlnit nici un caz în care ucigaşul cu arma la subţioară să meargă liniştit spre tramvai! i-o scurtă Konrad.

Şi cum de nu se gîndise de la început la coridor? Dar cum s-ar fi putut gîndi! Era un caz destul de rar. Pentru ce dracu era făcut, în general, acest coridor? Dacă ar fi fost locul unei celule din ilegalitate sau o locuinţă conspirativă, atunci de mult ar fi fost pusă o tăbliţă memorială. Iar dacă aici... Judecînd după suprafaţă, proprietarul pierdea aproape un apartament lăsînd acest coridor.

Cînd Konrad şi Arnis se întoarseră în curtea interioară, cadavrul fusese ridicat deja şi sîngele acoperit cu nisip.

— Mai aveţi nevoie de mine? întrebă cu nerăbdare îngrijitoarea. Însă Konrad declară că va fi nevoită să meargă împreună cu ei să cerceteze şi să sigileze camera mortului.

Criminalistul scoase din geantă două pungi de polietilenă cu cartuşele găsite pe coridor şi le arătă lui Arnis.

— Se pare că arma nu-i nouă, are percutorul uzat nu glumă.

— Ce se aude cu amprentele digitale?

— Nu există.

— Acum toţi sînt isteţi, ba şi mănuşi poate oricine să-şi procure.

— N-au fost mănuşi. Sau a apucat clanţa cu batista, sau a şters-o după aceea. Ce te mai interesează?

— Deocamdată nici tu nu ştii prea multe.

— Sper ca pînă diseară să-mi termin concluziile. Să ţi le las, Konrad.

Maşina ieşi din curte, iar Konrad Ulf, ordonîndu-i lui Bertulis să afle în ce apartamente se aflau oameni în momentul cînd s-a tras şi ce pot ei declara, se duse, împreună cu îngrijitoarea şi Arnis, în locuinţa lui Rudolf Dimda.

Pînă sună îngrijitoarea la uşă, Konrad cercetă cu privirea coridorul şi încercă să înţeleagă cum de apăruse şi se păstrase. Aşa era el, meticulos, nu se lăsa pînă nu afla ce voia şi nu putea dormi dacă nu afla. Seara, întorcîndu-se acasă, studie îndelung vechile planuri ale Rigăi şi codicele de parcelare a terenurilor. Pînă la urmă găsi ce căuta, dar asta îl mulţumi doar în parte. În dreptul numărului parcelei cu cele două blocuri scria: „Moştenită de la familia Bas”. Aha. Înseamnă că ambele clădiri au făcut parte dintr-o moştenire şi au fost lăsate unora cu numele de Bas, înseamnă că ele au avut un singur proprietar. Poate că în testament se spunea chiar ca cele două clădiri să fie unite printr-un coridor, pentru a putea fi mai uşor administrate? După uşa înfundată, era clar că acest coridor apăruse mai tîrziu şi nu cînd se construiseră clădirile. N-ai decît să te întrebi cîtă minte mai avea bătrînul, care lăsase testamentul, dar de vreme ce a lăsat scris că e nevoie de coridor, legea cerea să se facă neapărat un coridor…

Mai departe de aceste presupuneri Konrad nu merse în seara aceea şi mai parcurse doi ani din condici pînă dădu de o informaţie, care putea explica satisfăcător apariţia coridorului.

Nepoata lui, care ajunsese la vîrsta cînd fetele încep să se intereseze de modă, pomeni de asta în faţa sa şi el se hotărî să-i demonstreze că în linii generale moda se repetă într-o anumită ordine. Pentru ca să ilustreze mai bine, căută în marea sa bibliotecă seturi de reviste vechi şi, împreună cu nepoata, începu să le răsfoiască. Ultimele pagini, şi pe atunci ca şi acum, erau destinate confesiunilor dictatorilor modei. Şi, răsfoind aceste pagini, dădu de o scurtă notă în care se menţiona numărul casei unde fusese împuşcat Rudolf Dimda.

„Sîmbătă poliţia a descoperit un loto-club clandestin, intrarea căruia se amenajase cu abilitate dintr-o cu totul altă stradă. Vinovaţii au fost arestaţi.”

După primul război mondial loto-cluburile fuseseră întreprinderi destul de avantajoase şi înfloriseră precum cazinourile la Monte Carlo. La început veniturile mergeau în casele diferitelor societăţi de binefacere şi pentru subvenţionarea sindicatului actorilor, dar mai tîrziu jocul se răspîndise într-atîta încît Seimul a hotărît să interzică loto-cluburile. Numai că doritori să joace erau mulţi, iar afaceriştii întreprinzători începură să creeze cluburi secrete, ca să nu scape banii, care se scurgeau singuri în buzunarele lor. Aşa a continuat pînă la sfîrşitul anilor douăzeci şi tocmai datorită pasiunii pentru jocurile de noroc apăruse coridorul…

Uşa o deschise o bătrînică măruntă cu părul cărunt şi ochii roşii de plîns, iar în spatele ei se vedea tînărul acela în scaunul cu roţi. Faţa lui părea mai palidă decît jos, în curte.

— Dumnealor sînt de la miliţie! explică îngrijitoarea, iar glasul ei parcă trîmbiţa autoritatea însăşi.

Bătrîna se dădu la o parte în tăcere, lăsînd să treacă îngrijitoarea, Konrad şi Arnis în coridorul care împărţea în mod distinct apartamentul în două.

Apartamentul arăta destul de ciudat: la dreapta, imediat lîngă intrare, luminau palid geamurile mate ale uşii largi, pe canaturile căreia erau gravate flori cu tulpini lungi. Pe partea cealaltă a coridorului era uşa spre cea de a doua cameră şi abia după aceea bucătăria şi celelalte dependinţe.

— Făceţi-vă lejeri, îi pofti bătrînică, arătînd cuierul.

Konrad şi Arnis mulţumiră şi îşi agăţară paltoanele, dar îngrijitoarea nu dori să le urmeze exemplul. Fie că socotea că prezenţa ei aici va fi scurtă, fie că voia să sublinieze că nu are

încredere în aceşti oameni. Bătrînica se făcu că nu o bagă în seamă.

— Trebuie să cercetăm camera lui Rudolf Dimda, explică Konrad. Aveţi cheia?

— Păi, noi aici nu încuiem nimic... Poftiţi! şi bătrînica deschise uşa dublă.

Camera era foarte spaţioasă, vreo patruzeci de metri pătraţi pe puţin. Şi de la prima ochire se vedea că e locuită de un fotograf. Colţul mai îndepărtat, de lîngă geam, arăta chiar ca un mic atelier. Pe perete era un ecran orbitor de alb, iar în faţa lui trepieduri metalice cu reflectoare cu becuri puternice în care se oglindeau obiectele înconjurătoare. Din cauza suprafeţei sferice a reflectoarelor, obiectele îşi pierdeau proporţiile adevărate, canapeaua, destul de ponosită, se lungea neînchipuit de mult, iar biroul, pe unul din colţurile căruia se găseau cutiile pentru cartoteci, se lungea atît de mult în sus, încît amintea de un zgîrie-nori.

— Ştiţi unde îşi ţine documentele? întrebă Konrad.

— Vă arăt eu, se oferi tînărul cu scaunul cu roţi şi, îndreptîndu-se spre birou, trase sertarul din mijloc.

Certificatul de înmatriculare al maşinii, permisul de conducere, carnetul de membru al asociaţiei vînătorilor şi permisul de port-armă, libretul C.E.C....

Povestire în afara cadrului anchetei

Încă din primăvară, fotograful Rudolf Dimda fusese cucerit de ideea unei „Naturi moarte cu mistreţ". Aceasta îi fusese inspirată de anunţarea de către o mare firmă producătoare de arme a unui concurs pentru fotografii de reclamă, care să intereseze cumpărătorii din diverse ţări. Sarcina era într-adevăr grea, pentru că să scoţi în aşa fel reclama în evidenţă încît cititorul unui catalog gros de cîteva sute de pagini să o reţină, păruse la început imposibil. În catalog armele sînt prezentate de femei uimitor de frumoase, posesoare ale unor picioare neobişnuit de bine făcute, chiar şi stele de cinema foarte populare, cu zîmbete orbitoare. Femeile pozează cînd pe fondul unor aisberguri sau blănuri de urs, cînd la safari în Africa, unde se vede un colţişor de savană cu baobabi şi rinoceri în depărtare, iar în text se vorbeşte despre costul

licenţelor de recoltare a vînatului, cînd în săli elegante cu şemineuri, unde, pe zidurile foarte întinse, sus, deasupra şemineului, pe panoul de stejar sculptat, atîrnă cele mai mari coarne de maral din lume, aduse de pe colinele verzi al Mongoliei. Bărbaţi găseşti puţini în catalog, iar atunci cînd îi găseşti sînt vînători renumiţi de safari sau personalităţi sociale proeminente ce vorbesc cu recunoştinţă de vînătoare care le permite să se „deconecteze” printr-o odihnă activă, să nu se mai gîndească la activitatea cotidiană cu problemele ei, ceea ce este deosebit de important pentru cei ce prestează o muncă intelectuală. Se face reclamă atît pentru armele cele mai simple, cu o singură ţeavă, care costă doar douăzeci-treizeci de dolari, cît şi pentru cele care costă mii şi mii. Şi pentru cele automate şi pentru cele cu două ţevi, pentru cele cu ţevi paralele şi pentru cele cu ţevi suprapuse, cu calibre de la opt la cincizeci şi doi, pînă la cele cu gloanţe minuscule ca bobul de orz. Te uiţi la un asemenea catalog şi ţi se pare că nu se mai poate inventa nimic nou, că tot ceea ce imaginezi personal, se îneacă imediat în maldărul de fotografii similare, se estompează şi se uită. Luînd cunoştinţă de condiţiile concursului şi răsfoind încă o dată catalogul, Rudolf Dima se hotărîse să nu participe, pentru că pregătirea unei fotografii de concurs cere un mare volum de muncă şi numai în cazul reuşitei aduce satisfacţii, însă există doar un singur asemenea norocos la cinci sute de nenorocoşi. Ce ar putea el opune unor stele de cinema cu dinţii ca perlele şi zîmbet provocator, de mare clasă? Bine, fie, să zicem că găseşte o fetişcană frumuşică, chiar o fată foarte frumoasă, o s-o convingă să pozeze pentru fotografia de concurs, ea o să învingă prejudecata înrădăcinată la noi că făcînd reclamă la indiferent ce, fata îşi face reclamă şi sie însăşi ca marfă. Şi, totuşi, n-ar fi decît fotografia unei fete frumoase, pentru că nu-i decît o diletantă şi nu ştie să compună o imagine, iar pentru o reclamă bună contează imaginea concretă. Dacă vrei o fotografie cu o femeie pe o iolă, trebuie să-ţi fie clar din prima clipă că modelul ştie să se atîrne de frînghii atingînd cu spatele apa ca să nu lase iola să se răstoarne, iar dacă vrei o femeie în bucătărie, la plită, atunci nu trebuie să-ţi treacă prin minte întrebarea în ce apă fierbe cartofii — în apă rece sau în apă clocotindă. Pentru o reclamă bună trebuie să inviţi artiste

bune, este de înţeles, dar tot de înţeles este şi faptul că invitînd o artistă nu scapi aşa de uşor, ar fi pur şi simplu jenant să o inviţi, să îi răpeşti aproape o zi întreagă pentru te miri ce sumă derizorie, indiferent la ce tarif maxim s-ar fi încumetat s-o onoreze contabilitatea. Pînă în zilele noastre, în unele cabinete cu autoritate se consideră indicat să se economisească cîteva zeci de ruble la reclamă, pierzînd în acelaşi timp mii de ruble la comenzile de export.

Într-o singură privinţă se simţea Dimda mai tare ca autorii fotografiilor de reclamă văzute de el — în perceperea realităţii. Aproape în nici una din fotografii nu se simţea atmosfera unei adevărate vînători. Autorii se descurcau bine în ce priveşte compoziţia, iluminatul şi alte elemente ale tehnicii fotografice, dar era clar că ei înşişi nu sînt vînători, nu fuseseră la vînătoare şi de aceea din fotografii răzbătea o frumuseţe statică, nu emanau acea emoţie de nerepetat de care este cuprins vînătorul cînd aude cum trosnesc crengile sub picioarele vînatului, cînd acesta se apropie. Din ele nu se desprindea acel fior care îl încearcă pe vînător cînd, pe înserate, aude sitarul tot mai aproape şi mai aproape, iar degetele trag singure piedica.

Un mistreţ, iată de ce avea nevoie! Un mistreţ abia împuşcat, cu spuma încă pe grumaz, cu ochii îngheţaţi, însă încă roşii de furie, de pe colţii fioroşi, lungi şi ascuţiţi ca briciul ai căruia se scutură încă nisip şi muşchi, pentru că în ultima clipă de agonie a lovit cu ei într-o parte şi alta, dar în loc de duşman a sfîrtecat doar pămîntul.

Şi cu toate acestea Dimda doar cîntărea posibilitatea participării la concurs, încă se îndoia, înţelegînd că numai un mistreţ este prea puţin. Trecuseră două luni de îndoieli şi deodată îi ieşi norocul în cale. Se dusese la magazinul vînătorilor să cumpere alice numărul cinci, căci se apropia sezonul de vînătoare la raţe şi atunci alicele astea nu se vor mai găsi, sau trebuia să stai la coadă pentru ele. La uşa directorului aşteptau, plictisindu-se, cîţiva bărbaţi care doreau să vîndă armele în consignaţie. Aveau în mîini huse mai mult sau mai puţin uzate şi erau nemulţumiţi că trebuiau să aştepte cam mult.

Dimda băgase deja în servietă ultimul săculeţ cu alice, cînd de la director ieşi o femeie în vîrstă cu ceva învelit într-un

polog ţărănesc învîrstat. Ea se uită la cei care aşteptau, apoi îl văzu pe Dimda şi se duse spre el, căci prin înfăţişarea sa îi inspira mai multă încredere ca alţii.

— Spuneţi-mi, la Riga se mai primesc undeva arme?

— Doriţi să vindeţi?

— Păi, se înţelege că să vînd, numai că dumnealui — şi arătă necăjită către uşa directorului — nu primeşte. Nu se cumpără, aşa ceva, îmi spune, asta trebuie predată la miliţie. Cu astea nu mai vînează nimeni acum.

În timpul acestei discuţii pologul se desfăcuse puţin şi Dimda văzu o parte a patului sculptat cum nu se mai vede la armele moderne, dacă faci abstracţie de cele de lux, destinate mai mult să fie colecţionate decît folosite la vînătoare. Şi deodată îi fu clar ce trebuie să apară pe fotografie alături de mistreţ. O armă străveche. O armă străveche şi o pălărie de vînător cu o rămurică de brad cu care se încoronează vînătorii care se evidenţiază. Asta ar simboliza duelul în care a învins vînătorul şi a ieşit învingător nu cu ajutorul unei arme automate ultramoderne cu cinci focuri, ci cu ajutorul celei mai obişnuite puşti, ceea ce a făcut ca lupta să fie la fel de primejdioasă pentru ambele părţi. Se înţelege, puţin teatru ar fi aici, dar teatrul retro este acum la modă. Nu se crede în el, este acceptat condiţionat, dar acceptat — şi rămîne în memorie. Iar textul de reclamă propus de firmă pentru arma modernă va fi citit tocmai pentru că fotografia atrage atenţia.

Ca să nu se adune în jur gură-cască, se duse cu mătuşica în curtea alăturată şi încheiară acolo afacerea. Preţul era o nimica toată. Apoi Rudolf se duse la miliţie să înregistreze arma şi să primească permisul de port-armă.

Locotenentul, pe care Dimda îl cunoştea destul de bine, fiindcă de cîteva ori mersese cu el la vînătoare, învîrti îndelung în mîini arma străveche, cînd uitîndu-se la ţevile arse, cînd încercînd percutoarele.

— Cu de-astea se mergea la mamonţi! spuse el în sfîrşit.

— Dar uită-te ce cizelate îi sînt închizătorul şi patul!

Locotenentul se îndoia că poate înscrie arma în permisul de port-armă al lui Dimda. Doar arma era o comandă specială. Nicăieri nu apărea nici firma, nici seria. Pe sculptura baroc de pe pat se puteau distinge două iniţiale înflorate, care indicau meşterul, dar pentru înregistrare nu erau deajuns. În sfîrşit, pe

ţevi mai descoperiră literele „N” şi deasupra lor, şi mai şterse, coroanele imperiale, semn că pentru tragere se poate folosi nitro-pulberea fără fum.

— Ia ascultă, ce, ai venit să-ţi rîzi de mine? se supără locotenentul. Unde-i seria acestei flinte?

Rudolf ridică din umeri.

— Păi, eu n-am de gînd să vînez cu ea… Am cumpărat-o pentru fotografiat…

— Atunci du-te şi dă-i nişte găuri în camera cartuşului să nu se poată trage şi îţi dau permisiunea s-o ţii pe perete… Ne-am înţeles?

— S-a făcut!

Desigur, găuri în camera cartuşului se puteau face imediat, nu era nimic complicat în asta, întrucît ţevile nu se fac din oţel foarte dur. Putea apela la Karlis, care îşi cîştiga acum cu prisosinţă pîinea, făcea podoabe metalice şi de chihlimbar, iar un burghiu şi o menghine s-ar fi găsit la el, însă Dimda se temea că orificiile s-ar putea observa pe fotografie. Trucajul, cît l-ai face de bine, întotdeauna provoacă suspiciune cititorului. Dimda se hotărî să realizeze mai întîi fotografia şi numai după aceea să dea găurile.

Licenţa pentru vînarea mistreţului, Rudolf o primi de la Asociaţia vînătorilor fără greutăţi deosebite, pentru că, după cîteva ierni calde, mistreţii se înmulţiseră şi începuseră să producă daune culturilor. Mai mult călcau în picioare decît mîncau. În fiecare vară colhoznicii întocmeau acte despre aceste stricăciuni, iar vînătorii vîrau cartuşele în arme şi se aşezau la pîndă lîngă culturi, sperînd în taină ca de data asta să împuşte ceva şi prin asta, vorba lor, să insufle acestor porci stimă faţă de bunurile colhozului. Dar fie că vînatul bătea spre pădurea de unde ieşeau mistreţii — iar simţul lor ascuţit prindea mirosul vînătorilor — fie că vînătorul dezerta îndată după apusul soarelui, nefiind în stare să scape de ţînţari, fie că pe neaşteptate mistreţii se hotărau să ţină regim şi nu mai ieşeau din ascunzişuri.

La început Dimda se ducea singur la vînătoare, pe urmă începuse să-l ia şi pe Karlis cu el, fapt pentru care acesta îi era foarte recunoscător: avea posibilitatea să respire aer curat. Dimda îl aşează pe Karlis lîngă cea mai apropiată parcelă de cartofi, făcînd socoteala că dacă mistreţii se vor duce într-

acolo, atunci prezenţa lui Karlis îi va speria şi poate se vor năpusti drept acolo unde îi aştepta cu arma respectabilul fotograf. Datorită acestui aranjament, Dimda reuşi să tragă de două ori, numai că mistreţii erau cam departe, iar animalul rănit oricum fuge în pădure şi atunci mai încearcă să-l găseşti noaptea — treabă şi periculoasă şi lipsită de speranţă.

Karlis se extazia de aceste ieşiri. El nu mai avusese ocazia să fie în mijlocul naturii. Ca toţi orăşenii, ştia că în pădure trăiesc iepuri şi căprioare, dar aşa ceva văzuse doar la grădina zoologică, ştia că există ceaţă, care se întinde straturi-straturi în văile din marginea pădurii, dar niciodată nu crezuse că va putea vedea ridicîndu-se din această ceaţă un cap semeţ de elan, care să treacă la cîţiva paşi de el fără ca măcar să grăbească pasul văzîndu-l pe Karlis, pentru că toamna care trecuse, cu sezonul ei de vînătoare, era ceva îndepărtat pentru elan, un trecut nereal şi el de mult cutreiera semeţ prin împărăţia sa.

Treptat-treptat în faţa lui Karlis se deschidea fascinanta minune a naturii, în care nu poţi pătrunde făcînd excursii în munţi sau în îndepărtate oraşe faimoase. El stătea înfăşurat în scurta de blană de oaie a lui Rudolf pe un pietroi sau pe o grămadă de bolovani lăsată în mijlocul cîmpului de buldozerul amelioratorilor şi privea încordat, cu ochii larg deschişi de uimire, ca un copil, care intră într-un magazin de jucării, în care rafturile se îndoaie sub greutatea păpuşilor, ursuleţilor şi a diferitelor jocuri. Uite cum, pe înserate, se strecoară vulpea luînd urma raţelor şi amuşinînd cuiburile lor, uite căprioara cum trece în salturi sprintene pentru a se opri în tufişuri să privească înapoi la ceea ce a speriat-o, iar iepurele îşi ronţăie în linişte cina sa dietetică din rădăcini suculente şi doar din cînd în cînd îşi ciuleşte urechile lungi, cînd în cătunul apropiat latră de plictiseală cîte un cîine, sau jos, aproape pe deasupra capului, trece în zbor razant ca săgeata o pereche de raţe întîrziate.

Dar pare-se că intenţiile mistreţilor nu coincideau cu cele ale lui Dimda, iar termenul concursului se apropia fără înduplecare. Dimda începu să fie tot mai nervos. De la un timp mergeau la vînătoare în fiecare zi, vedeau zeci de animale, însă nu ceea ce le trebuia. Iar mistreţii hoinăreau prin apropiere, pentru că locuitorii caselor din marginea cătunului

se plîngeau pădurarului aproape în fiecare zi. Atunci lui Dimda îi veni în minte să-şi dubleze şansele. Karlis îi mărturisi că înainte a tras şi el de cîteva ori cu arme de calibru mic şi Dimda avea două arme, fără a mai socoti şi arma aceea veche, care urma să fie fotografiată. Dacă-i dădea una lui Karlis... Desigur, se puteau ivi neplăceri. Dar să nu te mai descurci, pentru că e interzis să dai altcuiva o armă de vînătoare?!

Ideea îi venise după ce o turmă de mistreţi nu-i intrase pentru a doua oară în bătaia puştii şi să tragă cu o armă cu ţeavă netedă la o distanţă mai mare de cincizeci de metri s-ar încumeta numai nişte idioţi sau braconieri înrăiţi. Dar dacă l-ar pune pe Karlis cu o a doua armă cam la o depărtare de o sută de metri, atunci ar fi acoperită toată liziera. Pădurarul se obişnuise să-l vadă adesea şi pe Karlis şi nu va bănui nimic. Lipsit de pasiunea vînătorii, pădurarul nu rămînea niciodată la pîndă, ci, după ce indica locul, pleca să se culce. Îi putea duce lui Karlis arma după aceea. Cine nu riscă, nu cîştigă.

Venise vremea secerişului şi ei îşi găsiră loc lîngă un lan de ovăz. Mistreţii bătătoriseră în el două tuneluri largi. Dacă ovăzul este de aceeaşi înălţime pe tot cîmpul, atunci poţi trage în ei numai la marginea lanului, cînd intră în el. Din fericire, însă, chiar în mijlocul lanului ovăzul era mai mic, abia ajungea pînă la genunchi. Aici îi puteai vedea bine.

— Acum să te văd la examen, îi spuse Rudolf invitîndu-l pe Karlis în camera sa. Acum va trebui să recunoşti că vezi o armă pentru prima oară în viaţă!

Rudolf scoase din şifonier arma. Karlis îl văzu că bagă pe fiecare ţeavă un cartuş. Apoi Rudolf cotrobăi îndelung în sertarul mesei şi, în sfîrşit, găsi un muc de lumînare, îi îndreptă fitilul, îl aprinse şi-l lipi pe şifonier.

— Na arma şi arată-mi ce eşti în stare, îi spuse dîndu-i arma încărcată lui Karlis.

— Bine! Karlis luă liniştit arma, coborî piedica şi ţinti îndelung, aşteptînd ca Rudolf să-l oprească cu un strigăt. Dar nu, acesta nu-l opri. Karlis lăsă arma în jos, privi cu înţeles la Rudolf, apoi ochi repede şi trase.

Împuşcătura nu făcu prea mult zgomot, ştucatura nu se strică nicăieri, lumînarea de pe şifonier continua să ardă.

— Ai greşit-o, prietene! spuse ironic Rudolf, apoi luă arma cu două ţevi şi trase el. Lumînarea se stinse de parcă ar fi suflat cineva în ea. Mai ai nevoie de antrenament, şi îi dădu alte cartuşe. De fapt erau doar tuburi de cartuş goale, cu capse Jevello. Vezi, aşa truchează la circ: O fată frumoasă îşi pune pe cap o lumînare aprinsă, iar cavalerul trage... şi pac! o stinge! Dacă ar trage cu gloanţe adevărate, atunci ar cam trebui să îngroape frumoasele blonde, iar direcţia să interzică numărul ăsta, pentru că nu se practică nicăieri în lume învierea din morţi a frumoaselor blonde! Mai trage o dată, dacă ocheşti exact, lumînarea trebuie să se stingă! Tot trucul constă în vibraţia aerului, nu-i nimic complicat... Agerimea ochiului şi nici un fel de înşelăciune! Trebuie să te antrenezi serios, vînătoarea nu înseamnă doar să tragi în vînat ci să dobori vînatul. Licenţă avem doar una, însă capse Jevello un borcan de o jumătate de litru.

Arma îi aduse lui Karlis un nou sentiment nemaiîncercat pînă acum. Metalul rece, care-i stătea pe genunchi, îi dădea curaj. El, Karlis, primise în dar dreptul de a executa sau graţia. Dacă la început se temuse că nu va putea trage în vînat, cu timpul, deprinzîndu-se cu arma, dorea din tot sufletul să iasă din pădure vreun lup sau cîine enot, care putea fi doborît imediat şi faţă de care nu era nevoie să simţi milă. Nici lui nu-i va fi milă, va fi un adevărat bărbat, va sălta arma şi va trage. Dacă la lizieră se arăta o căprioară, ochea îndelung şi cu atenţie sub omoplat, pentru a se obişnui să vadă cătarea puştii pe silueta vînatului, pentru a se obişnui să prindă locul în care trebuie să lovească glonţul, iar cînd pe alături trecea liniştit un bursuc, Karlis îl urmărea cu cătarea pînă nu-l mai vedea, doar Rudolf îl învăţase că pentru a împuşca un vînat în mers trebuie să-l urmăreşti cu arma.

Sentimentul ăsta îl are fiecare vînător cînd ia pentru prima oară arma în mînă, dar acest sentiment dispare cînd te obişnuieşti cu arma, cînd ştii ce poate ea, cînd nu se mai amestecă în conştiinţă noţiunile de „a omorî” şi „a vîna”, ci fiecare stă la locul ei, fără să se mai lege una de alta. Aşa că trag doar în păsările care zboară şi în căprioarele care aleargă. Aşa se obişnuiesc cu puterea care le e dată, cînd înţeleg clar cu ce răspundere îi încarcă.

CAPITOLUL PATRU

— Trebuie să stăm puţin de vorbă, spuse Konrad bătrînicii.

— Ce? Mai spuneţi o dată nu aud bine…

— Trebuie să stăm de vorbă, repetă Konrad mai tare.

— Bine, încuviinţă plecînd capul cărunt bătrînica. Mă puteţi întreba. Mă cheamă Paula.

— Aici e incomod. Încep oamenii să lucreze şi noi îi încurcăm.

— Putem merge la Karlis sau în bucătărie.

— Mai bine în bucătărie, de cînd eram copil îmi place în bucătărie.

Tîrşindu-şi tîrlicii, bătrînica ieşi în coridor. Konrad mergea după ea.

— Ce musafiri veneau la Dimda?

— Karlis ştie… Eu vin rar pe aici, gătesc şi şterg praful… Nu mai sînt tînără, peste puţin fac exact optzeci de ani.

Bucătăria era curată şi Konrad se gîndi că, poate, acesta era cel mai curat loc din tot apartamentul. Şi era destul de mare, uite soba de gătit cu lemne, după instalarea aragazului nu fusese luată, puteai crede că uneori o mai foloseau.

Masa, trei scaune şi în colţ un bufet de modă veche, vopsit în alb, deasupra lui rafturi cu ustensile de bucătărie, aranjate în ordine, iar mai sus un raft pe care stăteau înghesuite borcănaşe de faianţă cu inscripţii în nemţeşte: Muskat, Mandeln, Zimt. Deasupra chiuvetei era un păretar îngălbenit dar curat, cu pitici cusuţi în albastru, care trăgeau un ulcior cu apă uriaş. La dreapta era uşa care da în cămară, la stînga… probabil, camera pentru servitori, se gîndi Konrad şi întredeschise uşa. În nări îl izbi un miros de smoală, privirea îi căzu pe stratul alb, gros, de praf, care semăna cu zăpada proaspăt aşternută, acoperind tot ce era în cameră: polizorul, bormaşina, electromotorul şi cablurile lui, iar în unele părţi praful întărit atîrna ca ciorchinii.

— Asta-i a lui Karlis, să mă scuzaţi, aici îşi prelucrează chihlimbarul, îi explică Paula fără să fie întrebată.

— Da, da, încuviinţă clătinînd din cap Konrad, închizînd uşa şi uitîndu-se apoi pe fereastră. Locul unde zăcuse Rudolf Dimda mai putea fi recunoscut doar după conturul trasat cu

creta şi după grămăjoarele de nisip care fusese presărat peste sînge. Unde locuiţi?

— Păi, în apropiere... Vin să le pregătesc masa şi să mai fac un pic de curăţenie... Dar vă rog să vorbiţi mai tare, în ultimul timp aud foarte greu.

— Cum era Rudolf Dimda?

— Era fotograf.

— Asta ştiu, altceva am în vedere... Poate îi plăcea să ducă o viaţă veselă? Poate avea cunoştinţe suspecte? Cine venea pe la el?

— Rudolf era un om de treabă, îl ştiu din copilărie, eram prietenă cu mama lui. Şi Karlis e de treabă... Pentru el asta e o mare pierdere. Rudolf se îngrijea mult ele el... Asta v-o pot spune toţi, toţi din casa asta, care ştiu ceva despre vecini...

— Poate Dimda avea duşmani?

— Nu cred, dădu din cap Paula. Era prea bun ca să-şi facă duşmani.

Se auzea cum, din cînd în cînd, pe coridor se deschidea uşa, intrau sau ieşeau oameni. Se adunau lucrătorii de la secţia de criminalistică şi, desigur, anchetatorii pentru examinarea camerei.

— Ce făceaţi cînd s-a întîmplat asta?

— Mai spuneţi o dată, nu prea aud...

— Ce făceaţi cînd au răsunat împuşcăturile?

— Abia mîncasem cu Rudolf. Karlis a spus că nu mănîncă pînă nu termină treaba. Rudolf se grăbea, ca de obicei, la trei trebuia neapărat să se întoarcă la laborator... Eu am rămas singură în bucătărie să spăl vasele... Şi deodată aud că bubuie ceva, cineva din curte a ţipat... Ce striga n-am auzit, nu puteam înţelege cuvintele, dar glasul era aşa de tulburat, că m-am dus la fereastră... Şi atunci l-am văzut... Deschid fereastra, îl strig pe nume... Strig la oameni să-mi explice ce s-a întîmplat: Iar el zăcea şi nu mai mişca... Atunci m-am dus la Karlis. El lucra la bancul său şi nu auzise nimic, ferestrele lui dau în stradă. Apoi aţi venit dumneavoastră. Karlis mi-a dat doctorii şi mi-a zis să stau în camera lui, se temea că în bucătărie n-aş fi răbdat şi m-aş fi dus la fereastră. Iar el a coborît la dumneavoastră. În acest timp eu stăteam ca pe ghimpi. Acum ce-a fost mai greu a trecut... Am pierdut mulţi

oameni apropiaţi în viaţa mea… Cîţi n-au pierit în cele două războaie… Şi între războaie…

Bătrînică văzu după aragaz o coajă de cartof, o ridică şi o aruncă în găleata de gunoi.

— N-a avut noroc Rudolf… A fost un om bun şi cu toate astea n-a avut noroc…

Se auzi cum ciocăneşte cineva în uşa bucătăriei şi apăru Arnis.

— A venit o femeie… întreabă de şef… Ar fi bine ca dumneavoastră, tovarăşe colonel, să staţi de vorbă cu ea… E teribil de stăruitoare…

— Mai aveţi mult de lucru acolo?

— Terminăm îndată.

— Aţi găsit ceva interesant?

— Absolut nimic.

— Lasă să intre femeia aia.

— Intraţi aici, se adresă Arnis cuiva de pe coridor, făcu loc persoanei să treacă pe lîngă el şi se duse din nou în camera lui Dimda.

Femeia avea cam la patruzeci de ani, era mai curînd uscăţivă decît bine făcută, îmbrăcată bine, dar destul de extravagant. Purta cizmuliţe roşu aprins, cu tocuri înalte. Se vedea că este încordată ca o strună. O salută cu o mişcare scurtă din cap pe Paula şi imediat se adresă lui Ulf.

— Sînt soţia lui!

— Cum soţia?

— Sînt soţia lui Rudolf Dimda. Numele meu de familie e tot Dimda.

— Tu, Cilda, eşti fosta lui soţie, se amestecă în vorbă bătrînica. Brusc, glasul ei sună puternic şi aspru.

— După cîte ştiu eu, Paula, alte soţii nu mai are, are doar amante!

— Doriţi să-mi spuneţi ceva? întrebă Ulf.

— Vreau să primesc imediat documentele maşinii şi cheile garajului. Iar camera să fie sigilată fără întîrziere.

— Ia te uită ce pasăre de pradă. Omul nici nu s-a răcit bine şi ea e deja aici, se strîmbă cu repulsie Paula, dar Cilda, cu sînge rece, se făcu că nu aude.

— Dimda trebuie să aibă lucruri de valoare şi bani buni, explică nevasta lui Dimda.

Bătrînica se aplecă pe scaun şi privi la ea cu mirare neascunsă.

— Două sute cincizeci pe lună... Şi tot felul de alte învîrteli. Fotografia pe la tot soiul de baluri şi nunţi, continuă Cilda. Aşa că trebuie să se fi adunat ceva! Doar n-o fi împărţit totul la schilozi!

— Nu te atinge de Karlis! El cîştigă şi singur binişor!

— Nu acuz pe nimeni, trebuie doar să mă încredinţez că de aici nu poate nimeni să şterpelească nimic! Văzînd-o pe bătrînică zîmbind ironic, se înfurie şi mai tare. Da, Paula, am nevoie de bani! Trebuie să cresc copilul lui. Copilul acestui pierde-vară şi muieratic!

— Nici tu nu i-ai adus nimic, în afară de coarne!

Şi deodată bătrînica se puse pe rîs.

— Iac-aşa, Cilda, n-ai avut şi n-o să ai parte de bani. Prea alergi după ei!

— Tovarăşe şef, cum pot primi chiar acum cheile de la garaj?

Ulf privea îngîndurat în curte. Pe la ferestre încă se mai iţeau oamenii, pe semne în aşteptarea altor întîmplări.

— Dumneavoastră, poate, presupuneţi cine ar fi putut face aşa ceva? Poate aveţi unele bănuieli? Poate are duşmani? Nu l-a ameninţat cineva că se va răfui cu el?

— Nu ştiu. Nu mă interesează asta.

— Dar mă interesează pe mine.

— Păi, cu adevărat nu ştiu. Doar poate vreun bărbat gelos. Însă asemenea bărbaţi nu mai există. Cîrpe! Nici nu-mi pot închipui cine ar fi avut nevoie să-l dea gata... Cu pleava cea mai de jos totuşi nu avea de-a face, iar pentru un mare escroc era cam prost...

— Tovarăşe şef, se ridică bătrînica. Nu mai pot asculta aşa ceva... Mă duc la Valder pînă ce discutaţi dumneavoastră aici...

Şi, fără să mai aştepte încuviinţarea, porni spre uşă, apoi se întoarse şi spuse printre dinţi Cildei drept în faţă:

— Tu, ciupercă otrăvitoare, cu cizme roşii!

— Luaţi loc odată! spuse Konrad cînd rămaseră în doi. Cine v-a spus că Rudolf Dimda e mort?

— Nu ştiu, se aşează femeia, aruncînd picior peste picior. Picioare bine făcute, destul de frumoase.

— Cum adică nu ştiţi?

— Aveam cu el înţelegere să-l sun la serviciu imediat după prînz. A ridicat receptorul altcineva, de unde să ştiu cine, sînt mulţi acolo, şi mi-a zis că lui Rudolf, acasă, i s-a întîmplat o mare nenorocire. M-am învoit de la serviciu şi m-am repezit aici, la poartă am întîlnit vecinii şi ei mi-au povestit totul.

— Pentru ce anume îi dădeaţi telefon?

— Îmi promisese să-mi dea pensia alimentară… — Femeia se înmuie. Urma să am anumite cheltuieli. Spuneţi-mi, formalităţile privind moştenirea durează mult? El nu mai are pe nimeni, numai fiica. Da, în ceea ce priveşte cheile garajului…

— Ce sumă urma să primiţi de la el?

— Ne înţelesesem că trei sute… îi trecuse prin minte să-mi dea pe şase luni deodată, şi femeia zîmbi forţat.

Oricît de diferiţi ar fi fost oamenii cu care anchetatorii veneau în contact în practica de zi cu zi şi îi interogau, diferenţele dintre răspunsurile şi gesturile lor erau puţine. Chiar dacă aceşti oameni reprezentau diferite medii sociale, chiar dacă era o diferenţă categorică în nivelul de studii, — intră cu toţii dintr-odată în sistemul de clasificare al anchetatorului — adesea fără ca aceştia să-şi dea seama. Şi ei sînt puşi alături în funcţie de modul în care se comportă în faţa anchetatorului. Răspunsul poate fi sfidător: „Nu ştiu!”, deşi în realitate omul vrea să spună: „N-o să reuşiţi să dovediţi nimic!”; poate fi plîngăreţ: „Nu-mi amintesc…” în loc să spună: „Nu vreau să-mi înfund prietenul”… E o categorie care se exprimă cochet, pentru ca anchetatorul să prindă neapărat cel de al doilea sens. Şi pe prieten îl înfundă, iar el se poate jura pînă la sfîrşitul zilelor şi dovedi pe bază de documente că a spus doar: „Nu-mi aduc aminte…”

Konrad Ulf anchetase şi descifrase cu mult mai mulţi oameni decît tinerii săi colaboratori, de aceea sistemul său de clasificare era elaborat pe un fundament temeinic. Cînd Cilda Dimda scoase din poşetă o batistuţă minusculă, o duse la ochi şi izbucni în plîns, Konrad Ulf se gîndi — a luat-o gura pe dinainte cu ceva şi acum încearcă să şteargă greşeala. Mai bine zis încearcă să completeze informaţia dată deja.

— Aşa îi era mai comod, o dată pentru şase luni… Plătea pentru lunile trecute, nu anticipat!

— De ce aţi fost de acord cu asta?

— Pentru că-s o proastă! Întotdeauna a făcut cu mine ce-a vrut! Femeia izbucni din nou în plîns, dar de astă-dată nu atît de demonstrativ. Tovarăşe şef, banii ăştia trebuie să fie în buzunarul lui, dacă mergea la serviciu. Îmi spusese că înainte de prînz, îi scoate de pe cec şi că după amiază să-l sun să ne înţelegem unde-i mai bine să ne întîlnim. De fapt, aceştia-s banii copilului... Fata are deja doisprezece ani... E nevoie ba de rechizite şcolare, ba de tot felul de alte lucruri... Eu am o leafă mică, lucrez ca vînzătoare... Săpun, loţiuni, tot felul de mărunţişuri... Acum avem lame „Polsilver". Dumneavoastră vă bărbieriţi cu maşina?

— În buzunarul lui Rudolf Dimda erau doar cîteva ruble, spuse Konrad. Iar în cameră nu s-au găsit deloc bani.

— Nu se poate! exclamă Cilda. Dacă Rudolf a spus că după amiază va avea banii înseamnă că aşa este! Ce, nece, dar în treburi de felul acesta era punctual.

Ulf ridică nervos din umeri. Nu credea că Rudolf Dimda a fost ucis pentru aceste trei sute de ruble, însă un oarecare rol aceste trei sute de ruble trebuie să fi jucat, întrucît exact această sumă scosese Dimda de pe libret azi. Libretul fusese găsit în sertarul biroului, însă nu şi banii.

— Aţi mai spus cuiva că veţi primi bani de la Dimda după amiază?

— N-n... nimănui...

— Nici chiar fiicei?

— Nu.

— Mai gîndiţi-vă, mai gîndiţi-vă.

— Un singur om ştia de asta... Dar... Dar el e în afară de orice bănuială. E responsabilul magazinului nostru. I-am telefonat lui Rudolf din biroul lui, el şedea alături...

— Presupuneţi că responsabilul a putut înţelege că e vorba de trei sute de ruble?

— Nu... Am reuşit cumva să vorbim despre banii ăştia în general... Eu am spus asta printre altele...

— De ce aveaţi nevoie de banii ăştia? întrebă Konrad.

Cilda tresări uşor, ca şi cînd ar fi prins-o cu ceva, însă continuă liniştită:

— De ce credeţi că mie îmi trebuiau banii? Nu mie îmi trebuiau banii, ci copilului! Copilul trebuie să mănînce! Dă-i încolo de bani, daţi-mi doar cheile de la garaj!

— Mai întîi, nu am dreptul să fac aşa ceva, sînt trecute în procesul-verbal de examinare a camerei.

— Bine, dar cheia era aici, în bucătărie!

— Însă Karlis Valder le-a arătat şi a declarat că sînt ale lui Rudolf Dimda.

Cilda îşi exprimă părerea de rău că Konrad n-o înţelege sau că nu vrea s-o înţeleagă. Încordarea începu să-i treacă, se înmuie, îndîrjirea i se frînse, chiar spuse că, din punct de vedere juridic, Konrad are, desigur, dreptate şi că, de fapt, nu are importanţă dacă primeşte maşina acum sau mai tîrziu, cînd fiica va intra în drepturile ei de moştenire. Rudolf Dimda într-adevăr nu are alţi moştenitori în afară de fiică, asta pot s-o confirme şi Paula şi Karlis Valder, iar dacă trebuie, atunci şi de la locul lui de muncă de la „Fotoreclama”. Formalităţile pot să dureze toată vara, ce sens ar avea ca maşina să rugineascâ tot sezonul în garaj? Permis de conducere are şi dacă ar avea posibilitatea să se folosească de această „Volgă” veche, fiica ar putea, măcar seara sau la sfîrşit de săptămînă, să respire aer undeva în afara oraşului…

— Eu şi fără asta am suportat atîtea nedreptăţi, adăugă şi buzele deja îi tremurau. Cînd am divorţat, tribunalul mi-a acordat două mii, iar maşina a lăsat-o soţului. Atunci pe piaţă nu puteai lua o „Volgă” cu mai puţin de zece mii. Şi pe atunci era nouă, în timp ce acum nici nu mai merită să vorbeşti de ea. Dar tot mai merge, uite, Rudolf umbla cu ea. Iar fetei şi mie ne-ar ajunge măcar…

— Discutăm degeaba acum. Nu sînt împuternicit să rezolv cazuri de moştenire.

— Măcar spuneţi-mi unde să mă adresez şi să puneţi acolo o vorbuliţa.

— Vorbiţi cu anchetatorul, vă va spune acelaşi lucru… Cînd v-aţi văzut ultima dată cu Rudolf Dimda?

— I-am telefonat de dimineaţă ca în drum spre lucru să treacă pe la mine, la magazin. I-am spus că am nevoie de pensia alimentară şi el mi-a promis că scoate de pe cec trei sute şi imediat, după amiază, mi-i dă. Unde pot găsi anchetatorul?

— E în camera de alături, însă acum e ocupat. Vă dau numărul lui de telefon de la serviciu, telefonaţi-i, să zicem, peste cîteva zile.

Konrad scrise pe o filă din carnetul său telefonul anchetatorului, o rupse şi o dădu Cildei.

— Sînteţi incredibil de amabil! spuse cu maliţiozitate Cilda ridicîndu-se. Ai fi zis că clocoteşte de furie, cînd, de fapt se afla în pragul disperării.

Povestire în afara cadrului anchetei

— Dar hai şi mănîncă, n-are rost să te culci cu stomacul gol! La cît te întorci? întrebă Paula.

— Pe la două, nu mai devreme, răspunse preocupat Karlis.

Toate armele — inclusiv cea destinată fotografierii, — se găseau în huse, rucsacul şi cartuşiera zăceau pe podea alături de ele, iar scurtele atîrnau în coridor. Mai rămăsese doar să lepede Karlis tîrlicii moi şi să-şi tragă cizmele lungi de cauciuc pentru ca să nu-şi ude picioarele de rouă.

În timp ce se încălţa, intră Rudolf.

— Ascultă, îi spuse acesta îngîndurat. N-ai vreo haină mai călduroasă? Poate mai merge cu noi o doamnă.

„Marina?” — nu se ştie de ce se gîndi Karlis la femeia taciturnă, care, din toate vizitatoarele lui Rudolf, îi era mai simpatică. Toată făptura ei exprima parcă scuze că a venit la acest bărbat, ca şi cînd ar fi regretat asta, şi în zorii zilei se strecura fără să fie văzută sau auzită.

— Nu, nu Marina… Ea… — Rudolf făcu o pauză, de parcă n-ar fi fost sigur că ţine minte numele acestei femei, şi nici nu-l rosti. Am invitat-o la vînătoare, ea a fost de acord, dar s-ar putea cu toate astea să nu vină… Este o doamnă de la care te poţi aştepta la orice…

Karlis scoase un pulover gros, croşetat cu guler răsfrînt, iar pe deasupra îmbrăcă o pufoaică, să nu treacă vîntul.

Valder putea să umble încet cu ajutorul a două cîrje sau cu ajutorul unei cîrje şi al unui baston. Ultimul mijloc de a umbla era nesigur şi-i cerea mari eforturi, însă cu toate astea, atunci cînd se ducea la galeriile de artă, să-şi predea producţia sau cu alte treburi, întotdeauna apela la baston, ca să nu arate totuşi ca un schilod neajutorat. De data asta nu avea nevoie de baston şi totuşi îl luă. Putea să nu ia nimic, fiindcă la locul de vînătoare îl ducea Rudolf în cîrcă şi tot aşa l-ar fi dus şi la maşină. Însă la ferestre tot timpul se găsea cineva care îşi

pierdea timpul privind, aşa că întotdeauna Karlis străbătea singur scurta distanţă pe care o avea de mers prin curte pînă la maşină.

Vechea „Volgă” era tot ce-i rămăsese lui Rudolf din viaţa de familie. Plecînd, nici măcar costumele nu şi le luase, iar mai tîrziu Cilda a refuzat să i le mai dea — în hotărîrea judecătorească nespunîndu-se nimic de ele. Rudolf scuipase şi nu mai stăruise, deşi pe atunci o ducea greu cu banii, căci toate economiile sale trecuseră la soţie. „Volga” se dovedi a fi un mijloc de transport vechi şi de nădejde şi huruia mult mai puţin decît te-ai fi aşteptat de la un asemenea hîrb.

Demarorul hîrîi îndelung înainte de a produce scîntei, însă pînă la urmă motorul începu să pîrîie. Karlis se aşează mai comod pe bancheta din spate, se afundă aproape pînă la urechi şi începu să se uite cu interes pe geam la case, maşini şi la simplii trecători. Ca de obicei spre seară, trebuiră să aştepte mult la semafor, iar şuvoiul de pietoni se revărsă pe trecere, chiar la lumina galbenă, cu o asemenea lipsă de grijă, că prin el ar fi fost imposibil şi unui tanc să răzbească.

— Aici ai de aşteptat! se auzi, întristat, glasul lui Rudolf.

Reuşiră însă să se strecoare din înghesuiala din centru şi atunci le fu mai uşor să circule.

Pe trotuar, în apropiere de o intersecţie mare, stăteau două femei şi discutau cu vioiciune. Una avea în mîini o plasă, cealaltă un rucsac.

Dimda frînă şi strigă:

— Salut, frumoaselor vînătoriţe!

În el se trezi o vigoare nouă, deveni brusc zîmbăreţ şi energic. Sări din maşină, ca să deschidă portiera. Ai fi putut crede că-i politicos din naştere sau că a fost bine educat la timpul potrivit, deşi, de fapt, de vină era doar portiera a cărei închizătoare nu se închidea bine. Pentru ca portiera să se ţină ca lumea, trebuia să te pricepi cum s-o închizi.

Femeile îşi luară rămas-bun în grabă. Cea cu plasa plecă mai departe, strigînd peste umăr: Baftă! — ceea ce îl făcu pe Rudolf să-i trimită o bezea. Luînd de braţ pe cea de-a doua femeie, Rudolf o conduse la maşină. Avea o siluetă bine făcută, faţa expresivă, vie, cu mici riduri sub ochi, din cauza rîsului, şi părul lung lăsat în voie pe spate. După cerinţele modei, pe deasupra bluzei purta un pulover cu dungi

orizontale în diferite culori, şoldurile înguste îi erau strînse în blugi eleganţi. O femeie frumoasă, care, în mod clar, era conştientă de acest lucru. Aruncă o privire fugară lui Karlis, tot în fugă azvîrli un „bună seara” şi, obişnuită, îşi făcu loc comod alături de Rudolf, care, pornind din nou motorul, se uita cu plăcere la silueta ei şi încerca să-i ghicească vîrsta. Sub treizeci, deduse el, deşi, după purtare, după maniera de a se ţine şi îmbrăca, arăta ca o fetiţă. Să intri din nou în şuvoiul de maşini era greu, aveai nevoie de toată atenţia, aşa că Rudolf nu băgă de seamă că la salutul femeii Valder nu răspunse, ci se înfundă şi mai mult în banchetă.

Cît de mult dorea s-o întîlnească pe Mudite! Toţi aceşti ani. Şi chiar să nu se întîlnească, ci numai s-o vadă. Măcar pe stradă, în trecere. În acele cîteva rînduri cînd ieşise cu scaunul cu rotile, mersese încet, fără să recunoască nici faţă de sine însuşi că din cauza ei. Uneori, cel mai adesea pe partea cealaltă a străzii, vedea cîte o femeie, pe care la început o lua drept Mudite. Una avea un mers graţios cu paşi mici ca ai ei, alta siluetă asemănătoare, la a treia îi flutura părul tot aşa liber, întîlnise chiar feţe asemănătoare. La început, de fiecare dată învîrtea înnebunit roţile, se repezea spre intersecţia următoare pentru a trece pe partea cealaltă, ca să ajungă mai aproape, însă pe urmă încetase să mai facă aşa ceva, mergea pe partea sa şi doar se uita pînă se convingea că era vorba doar de o asemănare. Cu anii dorinţa de a o întîlni pe Mudite nu scăzuse, însă deja nu mai vroia să se întîlnească şi să vorbească cu ea. De dragul Muditei însăşi. Nu vroia să înceapă s-o chinuie conştiinţa vinovăţiei, iar întîlnirea ar fi putut duce la aşa ceva. El încetase să-i mai scrie şi-l amărîse puțin faptul că, nemaiprimind răspuns, Mudite nu-i mai scrisese altă scrisoare, ca şi cînd cea anterioară nu s-ar fi putut pierde la poştă sau la sanatoriu, unde era internat atunci.

Dorinţa de a o vedea pe Mudite era atît de mare, încît dimineaţa mergea cu taxiul la locuinţa ei şi, oprind maşina pe partea opusă porţii, aştepta să iasă ea. Şoferilor nu le place să stea, ei pierd în felul acesta, se răţoiesc sau spun că pentru o aşteptare ca asta trebuie să se înţeleagă dinainte, că nu au de gînd să se ruineze din cauza unor halucinaţii. Iar după o jumătate de oră începeau să-i fîlfîie prin faţa ochilor regulamentul şi trebuia să plece ca să nu se tîrîie înapoi pe

jos. Karlis îşi dădea seama că putea să astupe gura şoferului cu bacşişuri grase, dar pe atunci abia deprindea meseria sa şi trăia doar din pensie. Iar pensia nu era de general. Aşa că îşi putea permite asemenea plimbări doar o dată pe lună.

În spital şi la sanatorii stătuse cîţiva ani. Mudite trebuie să se fi făcut între timp femeie matură. Uneori se gîndea că s-ar putea s-o întîlnească cu copilul sau cu soţul ei. Dar o văzuse numai pe mama ei, o bătrînică de pe acum destul de ramolită. Apoi, întîmplător, întîlnise la galeriile de artă un fost coleg de şcoală, care îi spusese că parcă a auzit că Mudite s-ar fi căsătorit şi s-ar fi mutat undeva pe la periferie.

Şi totuşi, mergînd pe stradă, el continua să se uite atent, doar-doar o vedea-o.

— Merge ca pe cîmp! exclamă supărată Mudite cînd maşina din faţă, fără a semnaliza virajul, trecuse de pe o bandă pe alta. Pe mine mă cheamă... Se întoarse spre bărbatul de pe bancheta din spate, căruia, cînd se urcase, nu-i acordase atenţia cuvenită. Mă cheamă Mudite...

— Da, ştiu...

— Karlis... Karlen! O, ce mustăţi şic ai, cît de mult te-ai schimbat! Karlen! rîse zgomotos şi din toată inima, ca şi cînd totul în jur şi-ar fi reluat brusc cursul normal. Era aceiaşi Mudite care, gîfîind şi întîrziind, alerga la întîlnire cu ochii strălucind, îi făcea semn cu mîna lui Karlis din tribuna stadionului şi, fără să-şi poată ascunde tristeţea, rămînea să-l aştepte cînd el intra pe uşa avionului să zboare la meci în alt oraş.

— Ce ai împotriva mustăţilor mele? Şi Karlis îşi trecu degetul arătător pe buza de sus. Mustaţa e ca toate mustăţile, obişnuită... Producţie de serie.

Cînd o văzuse pe trotuar, îl străfulgeraseră zeci de gînduri deodată. Se gîndise că ea îşi va manifesta jignirea - pentru că el fusese primul care a încetat să mai scrie, acceptase chiar ideea că ea nu-l va recunoaşte, se aşteptase la orice, în afară de faptul că ar putea simţi căldură în glasul ei.

— Unde te-ai dat la fund? I-am întrebat pe toţi, nimeni nu ştie nimic de tine! Ca să vezi ce întîlnire!

— Stă ca un păianjen în colţul său şi pîndeşte femeile frumoase! spuse Rudolf, revenindu-şi din uimire. Şi, în general, protestez! De-abia am făcut cunoştinţă cu o femeie

frumoasă şi cineva mi-o smulge din mîini. Dar, dumneata, Mudite, nu-l crede, e un om periculos!

— Nu-i nimic, eu nu sînt din cele fricoase! Şi Mudite îl privi din nou pe Karlis. El îşi dădu seama că ea de-abia acum observă cîrja şi bastonul care stăteau alături. Asta aduse o notă de alarmă în tonul ei lipsit de grijă. Glasul îi vibră nervos.

— Unde locuieşti? Cu ce te ocupi? Nimeni nu ştie nimic de tine. Clasa noastră se întîlneşte o dată la trei ani. De obicei la Dzintra, e doctoriţă în Saulkrasti... Astrida are trei copilaşi, a absolvit matematica... Ella s-a căsătorit cu Kazik, locuiesc în Ventspils... Şi fratele meu mai mare e tot acolo... Kazis nu s-a schimbat deloc, e acelaşi vorbăreţ de odinioară... Şi aşa o să rămînă! Garantez de asta... Ivar scotea bani din spălatul geamurilor, apoi a trecut la birourile şantierelor de construcţii ca şef de şantier... Ne amintim întotdeauna de toţi. De cei care nu sînt de faţă. Iar de tine mai des chiar, ai fost o celebritate. Acum nu te mai poţi fofila, acum vei veni şi tu! Să-ţi scriu adresa... telefon ai acasă?

— Da.

— Ca să vezi, foarte uşor...

Puntea, care la începutul convorbirii se părea că-i uneşte, începu să se clatine.

Soarele roşu, mare, cobora iute spre orizont. Totul în jur începu să capete tonalităţi cenuşii, care deveneau mereu mai închise şi mai închise, pînă cînd brazii de la lizieră nu se mai văzură deloc şi chiar şi siluetele lor nu se mai vedeau pe fundalul pădurii. Linişte. Numai lanul galben şi pîrguit de ovăz mai foşnea, cînd adia vîntul şi din tufişuri îşi lua zborul, cu ţipete de groază, cîte o păsărică speriată de vreun animal mic de pradă.

Karlis îşi dădu seama că trage cu urechea, plin de încordare, dacă nu se aude ceva de acolo unde se dusese Rudolf cu Mudite. Rudolf, desigur, inventase cu uşurinţă un motiv pentru care Mudite nu trebuia să rămînă cu Karlis. Mormanul de pietre e mic, în doi le-ar fi incomod să stea, în schimb la punctul de pîndă al mistreţilor sînt locuri cîte vrei.

— Bine, bine, se grăbi să fie de acord Mudite. Să mergem.

La început Karlis mai auzise rîsul scurt al Muditei, apoi amuţi şi acesta. Şi deşi erau la cîteva sute de paşi, nu se mai auzeau nici vorbe, nici şoapte.

Dacă Rudolf... Dacă Rudolf îşi bate joc cumva de Mudite, îi bag un glonţ în burtă! Nu, Rudolf nu-i capabil de viol, deşi nu se poartă prea delicat cu femeile, ba chiar e de mirare că femeilor le place treaba asta.

Ce vroia Rudolf de la Mudite îi era clar lui Karlis. Nu înţelegea însă cum de nu-şi dă seama Mudite. Doar e femeie în toată firea, trebuia să-şi închipuie că invitaţia la o vînătoare de noapte nu-i doar o invitaţie să vînezi.

Nu se auzea nimic. Poate se duseseră mai departe? Bine, dar Mudite putea stărui că vrea să rămînă cu Karlis şi atunci Rudolf ar fi fost nevoit să accepte. Poate că în grabă ea nu-şi dăduse seama de asta?

La început auzi din străfundurile pădurii trosnetul crengilor, apoi un tropăit ca şi cum o turmă de mistreţi ar fi străbătut luminişul. Da, se apropie, se auzi cum conducătorul se opreşte şi trage aerul. Animalul mirosi îndelung, poate mai mult ghicind decît simţind mirosul străin, căci vîntul bătea dinspre pădure spre cîmp.

Karlis tremura de emoţie, îi era teamă şi să mai respire. Oare a cîta oară îşi spunea ce trebuie să facă. Cum să ridice piedica, cum să pipăie întrerupătorul reflectorului, care trebuia apăsat odată cu trăgaciul, căci mistreţul, împiedicîndu-se de lumină, nu va mai sta să se mire ca pe timpuri, ci va sări imediat într-o parte — ştiind că aproape după fiecare asemenea apariţie a luminii se trage în ei. Animalele, extrem de inteligente, au învăţat asta.

Din nou trosniră crengile, mistreţii trecură peste şanţul din marginea pădurii. Tropăind pe pămîntul uscat, alergară o bucată şi cu grohăituri se apucară să smulgă ovăzul. Se auzea cum guiţă purceii pe care-i înghionteau porcii mari cînd prea li se încurcau printre picioare.

Deocamdată toate astea Karlis le desluşea cu urechea. Trebuia să mai aştepte. Cînd, pe fondul ovăzului galben, la douăzeci de metri, zări o spinare neagră, Karlis ridică arma şi, în acea clipă, îşi recăpătă sîngele rece. Cum însă reflectorul se foloseşte doar pentru corectare, Karlis ochi în întuneric. Cumpăni totodată cu cît trebuie să tragă mai jos de linia

spinării pentru ca împuşcătura să fie mortală şi să fie pregătit şi pentru a doua împuşcătură, căci imediat după prima, mistreţul se va trage spre pădure.

Şi, iată, alături de prima spinare apăru a doua, mult mai înaltă şi mai bine conturată.

Dacă l-aş doborî pe ăsta, se gîndi Karlis, ar fi un adevărat triumf! Dacă l-aş doborî... Trebuie să mai aştept, las să vină mai aproape mistreţul...

În acel moment străfulgeră reflectorul şi răsunară două împuşcături. Se părea că au răsunat chiar alături, deşi de fapt se trăsese pe cea de a doua parcelă, care era despărţită de prima de un şanţ năpădit de tufişuri.

Lanul de ovăz din faţa lui Karlis parcă ar fi prins viaţă şi s-ar fi desprins de la locul său. Erau mistreţii care se şi năpusteau în salturi spre pădure! Mistreţii înşişi nu se vedeau, împrăştiaţi prin lari, se auzeau doar guiţaturi şi se vedea cum dansează paiele înalte de ovăz. Karlis aprinse reflectorul şi văzu mistreţul său, care ajunsese deja la tufişuri. Părea negru complet. O căpiţă neagră, săltînd, cu ochi verzi arzători.

Pe parcela alăturată răsunară din nou împuşcături şi doar atunci se aprinse lanterna şi se putură auzi glasuri. Discutau repede, sacadat, apoi se văzu cum un om cu lanternă o ia spre pădure.

— Karlis!

— Da.

— E întuneric ca în iad, nu se vede nimic! Aprinde lumina, altfel îmi frîng gîtul.

Prin lan, afundat pînă la mijloc în ovăz, mergea Rudolf.

— Gata. Am nimerit la ţanc, am lăsat-o acolo de pază pe Mudite.

Karlis încercă cu precauţie să se ridice pe movila de pietre, însă era cît pe ce să cadă.

— Suie-te în cîrcă, te duc!

— Nu-i nevoie. Ia doar arma, merg singur.

— Nu te prosti, oricum ne apucă dimineaţa pînă să terminăm totul.

— Am spus că merg singur! Karlis îi dădu lui Rudolf arma şi, sprijinindu-se în cîrjă şi baston, porni hotărît.

Rudolf nu mai stărui, azvîrli arma pe umăr şi se duse spre maşină după aparatura fotografică.

Peste o jumătate de oră ajunseră la locul unde Mudite aştepta lîngă mistreţul răpus. Era un exemplar rarisim ca mărime, cu colţii îngălbeniţi şi buza de sus răsfrîntă, iar pe grumaz părul era tare ca ţepii de arici.

— Lumină! porunci Rudolf întinzîndu-i Muditei o lanternă electrică plată. Apoi scoase din buzunar un glaspapir şi se apucă să frece colţii. Trebuie înlăturată gălbeneala, ca să contrasteze mai bine în fotografie.

— Chiar nu vă e milă niciunuia de el? întrebă deodată Mudite. Doar nu v-a făcut nimic rău. Doar nu hoinărea în împrejurimile Rigăi, nu vă pîndea! Trăia acolo unde natura i-a hărăzit să trăiască. Mai bine omorîţi pe oamenii care v-au jignit cu ceva! Măcar să-l fi împuşcat din simplă lăcomie, aşa ceva ar mai fi de înţeles şi ar avea o explicaţie logică!

— Ăstuia i-a fost scris încă de la naştere să fie mîncat, aşa că împlinească-se scrisa! rosti triumfător Rudolf şi imediat adăugă: Ia spune, Karlis, în clasa voastră toate fetişcanele erau atît de făţarnice?

— Eu nu sînt făţarnică.

— Atunci, dumneata, Mudite, pur şi simplu nu înţelegi ceva. Vînătoarea este înainte de toate o satisfacere a instinctelor. În al doilea rînd... Dar ia spune, îţi place şniţelul? Cu siguranţă. Se vede după înfăţişare că nu eşti o vegetariană care se mulţumeşte cu piciorul-cocoşului şi romaniţe.

— Eu vorbesc de omor!

— Aha! E clar, de cărniţă, va să zică, nu-ţi e scîrbă. Păi, în cazul ăsta eşti copărtaşă la omor, pentru că de dragul dumitale se taie gîtul oiţelor şi viţeilor. Dacă dumneata n-ai vrea cărniţă, oiţele ar putea trăi şi s-ar putea înmulţi la nesfîrşire. Înseamnă că eu şi Karlis sîntem în ochii dumitale cei mai mari ticăloşi pentru că nu vrei să ţii seama de faptul că participăm la selecţia naturală! Dacă acest mistreţ ar fi absolvit universitatea de mistreţi, ne-ar fi simţit şi n-ar fi ieşit din tufişuri, iar dacă ar fi absolvit şcoala sportivă de mistreţi, atunci după împuşcătură ar fi putut să ne sfîrtece în mod inteligent cu colţii săi, ceea ce, de fapt, se întîmplă an de an. Karlis şi cu mine am ieşit la luptă ca gladiatorii şi noi mai sîntem şi răi, dar atunci ce e un bătrînel de la ţară, care aduce în căldăruşe lături cu uruială, îşi scarpină porcul pe spinare şi-l îndeamnă să mănînce mai mult pentru ca apoi deodată să taie

cu cuţitul gîtul animalului iubit, însă în aşa fel încît să nu risipească nici o picătură de sînge măcar, pentru că tot sîngele trebuie băgat în cîrnaţi? Bătrînelul care duce la piaţă rămăşiţele neînsufleţite ale iubirii sale şi le vinde pe ruble bune e bun pentru tine. Să-ţi fie ruşine, Mudite!

Mudite rîse, scoase batista şi şterse năduşeala de pe fruntea lui Rudolf, năduşeală care i se scurgea pe faţă şi-i intra în ochi. Era o noapte fierbinte cum rar se întîmplă, alergătura pînă la maşină şi vînzoleala cu colţii se făceau simţite — năduşeala era gata-gata să curgă în şiroaie.

Karlis, aşezîndu-se pe grămada de pietre, îi privea posomorît. Ce fel de relaţii aveau? Deocamdată se părea că de nici un fel, dacă încă vorbeau cu „dumneata”. Oare şi Mudite va deveni în curînd una din cele care veneau la Dimda şi apoi se înfăşurau în halatul lui de casă pluşat? Dacă-i de-asta, n-are decît! Mie îmi este absolut indiferent! Atunci o s-o dispreţuiesc sincer!

— la mîna! exclamă tăios Mudite.

— Crede-mă, a fost întîmplător, răspunse Rudolf cu evidentă ironie.

Rudolf stătea în genunchi lîngă capul de mistreţ. Mudite alături, ca să lumineze mai bine. Picioarele îi erau atît de aproape încît el nu rezistase tentaţiei de a le mîngîia.

— Dacă mai faci încă o dată aşa ceva întîmplător, am şi plecat! Nu te nelinişti, pînă la şosea ajung eu, găsesc drumul!

— Nu te prosti, Mudite! Nu te las nicăieri! strigă Karlis. Sprijinindu-se în baston, încercă să se ridice.

— Totul e-n ordine. Ne-am şi înţeles, nu-i aşa? Şi Mudite se uită la faţa posomorîtă a lui Dimda.

— Cu privire la ce v-aţi înţeles?

— Coexistenţa paşnică.

— Dacă gîndeşti că ai cele mai frumoase picioare pe care le-am văzut vreodată…

— Nu gîndesc nimic.

— Ce mai ocupaţie, tipic femeiască!

Şi, Dimda începu să se pregătească de fotografiat. La început o rugă pe Mudite să se ducă mai departe, pentru ca reflectorul să lumineze un spaţiu mai mare. Mudite se îndepărtă şi se aşeză lîngă Karlis, vrînd parcă să se lipească de el, numai că prezenţa lui Rudolf o împiedica.

— Fii atentă la ce-o să se întîmple, îi şopti Karlis. Cînd se apucă să manevreze aparatul, parcă-i un posedat... Nu mai vede nimic în jur...

Rudolf tîrî puţin mai departe mistreţul, trăgîndu-l de picioarele de dinapoi, chiar la marginea locului bătătorit. Deasupra lui, de parcă l-ar fi blagoslovit, atîrnau spicele de ovăz. Din cauza tîrîtului, părul de pe grumazul mistreţului se făcuse şi mai fioros, ochii mici şi răi priveau cu ură, bulbii ochilor erau plini de sînge, botul roşu, uşor deschis, colţii înfiorători se vedeau albi pe fondul negru.

Karlis îi povesti Muditei în şoaptă despre concursul anunţat de firma de arme. O fi observînd el oare, îşi spuse Karlis, cu ce interes îl priveşte acum Mudite?

Rudolf se dădu înapoi cîţiva paşi, apoi sări spre mistreţ, sprijini arma veche acoperită de ornamente cizelate şi alături îşi puse pălăria de vînătoare, de care prinsese o rămurică de brad. Nu, ceva nu era cum trebuie. Întoarse pălăria ca să se vadă emblema asociaţiei vînătorilor. Aşa. Gata.

Nu, încă nu-i gata. Pălăria mai la dreapta, arma mai înclinată. Prea sare în ochi emblema, mai bine doar muchea ei, nu trebuie să atragă atenţia, ci doar să creeze senzaţia de realitate, nu mai mult. Atît cît să fie clar că pălăria cu borul îngust este a unui vînător şi nu a unui oarecare.

— Karlis, rămîi acolo cu lanterna ta, iar Mudite să treacă mai la dreapta... Mudite, ţine mai sus! Şi mai sus, cu mîinile ridicate! Nu mai mişca, lua-te-ar dracul!... Trei... Doi... Unu... în regulă! încă o dată... Trei... Doi... Unu... Şi încă o dată...

Declanşatorul aparatului de fotografiat ţăcănea fără întrerupere.

— Mulţumesc, drăguţilor... Gata...

Rudolf se aşeză pe locul bătătorit de picioarele mistreţilor în faţa celui împuşcat, apoi se prăvăli pe spate, privind la cerul negru de parcă ar fi sperat să vadă ceva acolo sus.

— La trei şi ceva, nu mai tîrziu, spuse liniştit, după o scurtă pauză. Prea statică şi fără relief... Nu merită munca!... Şi din nou se uită tăcut la cer.

— N-ar fi timpul să plecăm acasă? întrebă Mudite.

— Într-o clipă sînt gata... Nu durează... Doar să-i scot măruntaiele şi pe drum să-i spun pădurarului să vină cu

căruţa… La trei şi ceva, nu mai tîrziu… Dracul să-i ia! Ducă-se cu concursul lor cu tot!… Şi concursul, ce idioţenie…

Şi deodată se întoarse pe burtă şi o fixă cu aviditate pe Mudite. Pupilele i se măriră, o cerceta cu privirea, fără fereală, pe sub îmbrăcăminte, măsurîndu-i trupul centimetru cu centimetru.

Mudite simţea aproape fizic această privire, atît de penibil îi era.

— Ei, am făcut ce era de făcut şi acum să mergem! şi se sculă hotărîtă.

Privirea lui Rudolf nu se mai desprindea de ea, cîntărindu-i pieptul.

— Dezbracă-te, şopti el. În ochi avea o flacără stranie, anormală, buzele i se uscară brusc.

Mudite privi cu teamă la Karlis şi văzu că întîmplarea îl uluise exact ca pe ea.

— Şi mai ce? întrebă ea indiferentă.

— Dezbracă-te, te fotografiez.

— La revedere!

— Aşteaptă, Mudite! Nu pleca! Rudolf sări în picioare şi o prinse strîns de mîini. Întîmplarea asta nu se va mai repeta! Este unica posibilitate… Văd de pe acum ce colosal va arăta! … Trupul alb, proporţional, de femeie, mistreţul şi arma… Va fi cutremurător!

Obsesia lui o respingea şi în acelaşi timp o atrăgea. Mudite nu-i răspunse nimic, dar nici nu-şi smulse mîinile.

— Karlis, ajută-mă! se rugă Rudolf. Karlis, spune-i să fie de acord! O întîmplare ca asta nu se mai poate repeta, doar ştii de cîte ori am venit degeaba… Trupul alb de femeie, mistreţul şi arma străveche… Mudite, se poate să nu ai nimic de artist în dumneata? Asta ar fi colosal! Ceva fantastic!

— Dă-mi drumul, mă dor mîinile!

— Iartă-mă! şi Rudolf îi dădu drumul.

— Nu vreau şi nici n-o să mă fotografiez goală, spuse ea cu măreţie şi imediat îi păru rău de asta, văzînd că în Rudolf ceva se frînsese, se stinsese şi că devenise din nou cel de totdeauna, cînd nu se deosebea cu nimic de alţii, poate doar puţin să-ţi fi atras atenţia prin îmbrăcăminte şi manierele specifice bărbaţilor vîrstnici divorţaţi, care aruncă glume îndrăzneţe, de fapt cam nesărate.

În marea împărăţie a femeilor, care era depozitul de confecţii, unde lucra Mudite ca merceolog, Rudolf Dimda era cunoscut demult. Ce-i drept, apărea rar. De obicei, pentru a i se arăta anumite mărfuri în vederea reclamei, era condus de către vreo şefă. Se vorbea că avusese un scurt roman de dragoste cu una dintre ele. Probabil că aşa şi era, pentru că se aflase că e divorţat şi are apartament propriu. Alaltăieri Muditei îi revenise sarcina de a-i arăta fotografului sortimentul de cămăşi bărbăteşti. Mudite observase dintr-o dată că o place, dar nici el nu încercase să ascundă acest lucru şi imediat, cu obişnuinţa proprie bărbatului răsfăţat în poveşti de dragoste de a merge direct la ţintă, îi propuse să se întîlnească. Pe Mudite asta o măgulise şi deşi nu avea de gînd să-l ia în serios pe Rudolf, oricum îi făcea plăcere să flirteze niţel.

— Mă duceţi la cinema? întrebase ea ironic.

— Mă rog, dacă doriţi la cinema... Permiteţi?

— La cinema am mai fost invitată, la fel şi la teatru. Am primit multe invitaţii de tot felul. Aş vrea ceva mai original...

— Îmi permiteţi? Aşa va fi! De dragul dumneavoastră sînt gata de orice! Un prieten şi cu mine mergem la vînătoare, vă invit oficial să luaţi parte!

— În primul rînd, eu lucrez mîine.

— Dacă-mi permiteţi, voi amîna vînătoarea!

Pînă la urmă nu ajunseseră la nici o înţelegere concretă şi Mudite era convinsă că totul va rămîne un simplu joc de cuvinte, însă a doua zi Rudolf îi telefonase şi Mudite se văzuse aproape obligată să accepte întîlnirea, căci alături pîndeau urechile ciulite ale unei prietene şi nu era voie să pălăvrăgeşti prea mult. Şi ce avea de pierdut mergînd la o asemenea întîlnire? Dimda se va strădui ca seara să fie interesantă şi apoi nu-i chiar atît de neplăcut.

De ce să meargă singură acasă, la televizor, cînd are posibilitatea unei alegeri? În orice caz era o aventură, iar aventuri în viaţă ei de pînă acum nu avusese, întreaga ei viaţă era aşezată şi reglementată impecabil, să mergi pe firul ei chiar şi cu un pahar de apă în mînă fără ca nici o picătură de apă să sară afară. Singurul lucru de care se temea era ca Žirak să nu se mai ducă după portaltoiurile pe care se

pregătea să altoiască o specie rară de trandafir, însă totul se desfăşurase cu succes şi la ora trei Žirak plecase. Cînd îi telefonase Dimda, fremăta toată de bucurie ca pe vremea cînd nu era măritată şi se pregătea seara de întîlnire.

— Ia arma… Cu o mînă pe uluc şi cu cealaltă pe pat… Uite, ăsta-i ulucul, partea asta de lemn de sub ţeavă… Şi-acum pune un picior pe gîtul mistreţului! Hai, Karlis, luminează ca lumea! porunci Rudolf, însă în glasul său nu mai rămăsese nimic din entuziasmul de dinainte şi Muditei îi părea rău. Acum Rudolf acţiona ca un meşteşugar oarecare, nu mai mult.

— Asta-i fariseism, se gîndi ea. Şi de ce mă port ca un fariseu, poate fiindcă aşa se obişnuieşte? De unde mi-au venit asemenea prejudecăţi şi cui îi folosesc? Žirak nu va vedea niciodată revista asta chiar dacă ar avea un tiraj de o sută de mii… Nu merge nicăieri, nu vede nimic, nu-l interesează nimic. Cu excepţia floriculturii. Chiar de mîncare îi poţi pregăti o dată pe zi, iar dacă şi peste asta sari, e puţin probabil să bage de seamă. Va înhăţa o bucată de pîine şi va fi mulţumit. De silueta mea nu am de ce să mă ruşinez, multe femei ar dori să se mîndrească cu ea. Chiar şi stelele de cinema. Îi era ruşine că din cauza ei Dimda nu poate face fotografia de care are nevoie, pentru care se străduise cu atîta însufleţire. Dar reproşîndu-şi aceasta nu se gîndise la ceea ce era mai important, nici măcar nu era conştientă de faptul că Dimda nu-i va ierta. Orice s-ar mai fi întîmplat — el nu i-ar fi iertat.

Încruntîndu-se, Rudolf se uită prin vizor, apoi făcu un gest de lehamite cu mîna:

— Nu merită… Stinge lumina, Karlis, putem pălăvrăgi şi la lumina lanternei…

Rudolf puse aparatul pe grămada de pietre şi scoase din teacă cuţitul de vînătoare. Mudite continua să stea cu piciorul pe gîtul mistreţului. Brusc se hotărî.

— Karlen, măcar tu nu te uita.

— Ce?

— Închide te rog ochii. Întoarce-te!

— Bine…

Puloverul… bluza… Se dezbrăcă repede.

— Rudolf… Te rog… Mi-e penibil…

Rudolf se întoarse şi îşi făcu de lucru cu aparatul.

— Sînt gata.

— Numaidecît! Aşează-te pe sărmanul mistreţ… Pieptul, prea mult pieptul… Întoarce-te puţin spre dreapta şi apleacă-te puţin… Nu, e mai bine dreaptă totuşi… Mudite, eşti o adevărată zeiţă… Ah, ce fotografie o să iasă! Asta o să fie încununarea vieţii mele şi o să te iubesc toată viaţa! Piaptănă-ţi puţin părul! O, ceva mai perfect nu poate exista… Numai că faţa… Lipseşte legătura cu ceea ce s-a petrecut… Închipuie-ţi că dumneata l-ai omorît şi acum ai remuşcări… Nu merge… Nu, nu… Ca într-o piesă proastă…

— Ce pot să fac? Nu pot să plîng din senin… Şi-apoi, mi-e frig…

— Na cartuşul… încarcă arma… Văd că la asta te pricepi foarte bine… Ştii şi să tragi? Poţi să dai gaură-n aer?

— Fratele meu are armă… Am împuşcat ciori.

— Deci, chiar ştii să tragi?

— Puţin… Am tras… Însă mai demult.

— Ia arma şi vino aici! Alături!

— Să pun ceva pe mine…

— Nu-i nevoie să îmbraci nimic! Nu-i timp. Vino odată! O prinse de mînă şi o trase de-a lungul grămezii de pietre. În cealaltă mînă avea lanterna de buzunar, cu care făcea cercuri pe pămînt.

Toată viaţa măruntă din iarbă îşi făcuse culcuşul pentru noapte, numai o omidă păroasă îşi întorcea capul în toate părţile în căutarea unui nou punct de sprijin, un păianjen se strecura cu abilitate la adăpost, iritat de lumina prea puternică. Şi mai departe, înainte. Dincolo de movila de pietre, unde iarba era udă de rouă. Şi deodată în lumina lanternei nimeri o broască. Lumina o orbise şi ea continua să stea nemişcată. Numai ochii bulbucaţi se roteau, iar burta i se umfla şi desumfla.

— Trage! porunci Dimda.

— De ce? Ce te-a apucat?

— Trage! strigă Dimda nemaiputîndu-se stăpîni.

— Strig după ajutor!

— Uită-te! Dimda îi smulse arma şi trase în broască. Trăsese cu alice. De la mică distanţă alicele nimeriră în plin şi din mica vietate rămase doar o pată de sînge şi bucăţele de piele.

— Ai văzut? Să ţii minte! Dimda o şi trăgea pe Mudite înapoi şi o împinse spre mistreţ.

— Karlis! Lumina mare! Unde luminezi! Ce, chiar ai închis ochii? Deschide ochii şi luminează aici, niciodată n-o să vezi ceva mai frumos!

Mai tîrziu, cînd developară filmul şi scoaseră probele, fotografiile le arătară o faţă a Muditei pe care se putea citi şi teamă, şi derută, şi milă.

CAPITOLUL CINCI

Pînă cînd Konrad discută cu Paula şi Cilda, inspectorul Bertulis reuşi să treacă pe la majoritatea apartamentelor de pe scară ca să-i întrebe şi pe alţi locatari ai clădirii, însă această anchetă nu aduse nimic concret. Mulţi îl cunoşteau pe fotograful Rudolf Dimda, însă nu aveau relaţii apropiate cu el. Femeile, pe ale căror odrasle le fotografia la festivităţile copiilor, spuneau că pentru fotografii cerea puţin, lua numai preţul materialelor şi refuza categoric orice plată pentru munca sa. Cineva spuse că Dimda are o „Volgă” destul de hîrbuită, pe care o ţine în garaj la Grizinkaln, că Dimda este un vînător pasionat şi că-l ia adesea la vînătoare şi pe vecinul său, parţial paralizat, Karlis Valder, fost fotbalist în selecţionata tineretului, care acum confecţionează la domiciliu broşe din chihlimbar. În general, recolta era săracă, însă ceva coincidea — aproape nimeni nu-l văzuse pe Dimda cu vreun alt om în afară de Karlis Valder.

Bertulis încheie circuitul la bătrînul de la etajul întîi.

În cele două camere atîrnau lustre din porţelan de Meissen cu floricele. Observînd că Bertulis se uitase la ele cu interes, bătrînul explică că le adusese din Germania, că asemenea lucruri nu mai găseşti acum nicăieri. El le primise în schimbul unor conserve de carne. Probabil că pe aceleaşi conserve de carne primise şi ceasul de argint de pe cămin, care stătea pe o parte pentru că, din cauza gabaritului nu avea loc altfel nicăieri. Figurinele de pe el participau la o luptă, avea chiar şi elefanţi şi cămile, ca să nu mai vorbim de războinicii înarmaţi cu arcuri şi suliţe. O operă foarte veche, poate chiar de a lui Dinglinger.

Pe birou erau ziare împăturite cu grijă. Bătrînul se aşează în fotoliul său şi brusc se transformă într-o statuie, pe buzele căreia încremeni întrebarea: „În ce problemă?”, iar în minte avînd programat un singur răspuns: „Din păcate, nu vă pot ajuta cu nimic!”

Bineînţeles, nici bătrînul, în momentul în care răsunase împuşcătura, nu fusese la fereastră, de aceea tot ce spunea era lipsit de importanţă.

— Locuiţi aici de mult?

— Din patruzeci şi cinci.

— Atunci l-aţi putea caracteriza pe Rudolf Dimda ca vecin, spuse Bertulis absent, gîndindu-se în acest timp că în patruzeci şi cinci nici măcar tatăl şi mama nu se cunoşteau încă, iar el era al treilea copil, cel mai mic băiat.

Bătrînul se ridică şi începu să măsoare posomorît camera cu paşi mari. Bineînţeles, poate să povestească cîte ceva despre Dimda, deşi niciodată nu se întîlnise cu el şi nu se salutase.

— Veneau des la el diferite femei.

De cîţiva ani buni, cînd fiul bătrînului terminase Academia militară, în apartamente se schimbase sistemul de încălzire. Treaba o făcuseră trei oameni, figura unuia din ei i se păruse cunoscută bătrînului. Privindu-l mai atent, îşi aminti că chiar acest om îi promisese să se răfuiască cu el cînd va ieşi afară de unde fusese băgat pentru neplata impozitelor.

Şi iată-l după atîţia ani pe acest om aici, schimbînd conductele încălzirii centrale, făcîndu-se că nu-l recunoaşte pe locatar. Dar mai surprinzătoare decît orice era liniştea cu care omul, deşi îmbătrînit, tăia capetele conductelor şi fixa manşoanele. „Uite, cu aceeaşi linişte concentrată îmi va tăia gîtul”, se gîndise bătrînul. Îi mai rămăsese speranţa că se înşela, însă cu ajutorul unor întrebări mai ocolite se lămurise că acesta locuise cu adevărat în plasa respectivă, ba mai mult, că omului îi murise întreaga familie. Folosind relaţiile sale, bătrînul obţinuse ca acest om să fie transferat la altă lucrare. La toate acestea se adăugase faptul că fiul, terminînd Academia militară, fusese trimis cu serviciul dincolo de cercul polar. Bătrînul rămăsese singur în apartament şi se simţea complet lipsit de apărare. O vreme mersese la cumpărături, la baie, pe ici, pe colo, însă o dată îl întîlnise în apropierea casei pe omul care avea motive să se răfuiască cu el şi bătrînul nu

mai ieşise nicăieri, se încuia şi începuse să se intereseze intens de împrejurimi, pentru a fi gata să facă faţă unui atac. Nu se întîmplase nimic, însă tocmai de aceea frica nu numai că nu-i dispăruse, ci dimpotrivă, se accentuase. Teama acţiona în conformitate cu o lege stranie a conservării energiei. Cîndva bătrînul o băgase în alţii şi uite că acum apăruse şi creştea în el însuşi. Dacă ar fi fost deprins să se roage, atunci, poate, Dumnezeu i-ar mai fi potolit chinurile, însă bătrînul nu avea o asemenea deprindere.

Ziua dormea, iar noaptea, împingînd pînă la uşă un fotoliu greu, veghea şi trăgea cu urechea la tot ce se întîmpla pe scară. Dacă va afla din timp de primejdie, atunci va izbuti să telefoneze la miliţie. Auzea cînd fata vecinilor se întorcea tîrziu de la dans, cînd, o dată, se sărutase şi vorbise în şoaptă cu un băiat, înainte de a închide uşa, auzea cînd urcă şi coboară liftul, auzea paşii grăbiţi. Toate aceste zgomote le putea explica logic şi de aceea nu se temea de ele, însă curînd ajunseră pînă la el altfel de zgomote, care nu se lăsau explicate logic. Undeva la etajul doi, mai probabil decît la trei, se trîntise o uşă, se auzise un glas, scîrţîise o broască, apoi totul se liniştise. Mai tîrziu, noaptea, zgomotele se repetaseră în ordine inversă. Totul arăta că acolo cineva era lăsat să intre şi apoi să iasă din apartament, însă nimeni nu cobora cu liftul şi nici pe jos.

Bătrînul ştia de coridorul de la etajul doi, care dădea în clădirea de alături. El înţelese că era folosit. Cum era şi firesc, devenise suspicios faţă de oamenii care nu vroiau să fie văzuţi mergînd prin curte. Cu ce scop făcuseră rost de cheie? Anunţase îndată administraţia imobilului, însă i-au replicat grosolan că broasca de acolo e de mult stricată, că nu poate fi reparată, că nu se mai fac astfel de broaşte şi că, în general, administraţia nu vede de ce ar trebui să încuie acest coridor. Odată ce este un coridor, las să meargă pe el cine are nevoie. Bătrînul nu se liniştise, telefonase sectoristului şi pe urmă, cînd acesta nu se repezise să repare imediat broasca, îi telefonase şefului Direcţiei raionale a afacerilor interne. Exagerase descriind ce urmări îngrozitoare ar putea provoca acest coridor afurisit şi fusese luat drept un om uşor sărit de pe fix. În afară de asta, nu putea cere ca miliţia să se ocupe de ceea ce se află în grija administraţiei locative. Bătrînul

înţelese că nu mai avea nici măcar atîta putere încît să oblige pe cineva să repare o afurisită de broască şi, suportînd greu neputinţa sa, se închircise şi mai mult în bîrlogul său.

Trebuia însă, în interesul securităţii sale, să clarifice ce fel de oameni folosesc coridorul şi cît de des vin în apartamentul de la etajul doi. Încercase să surprindă vreo discuţie pe geamul deschis, însă fără succes. Cu ajutorul unei scăriţe încercase să audă ceva prin tavan, însă nici asta nu dădu rezultate. Atunci îşi amintise de un mijloc care te ajuta să vorbeşti dintr-o încăpere în alta, chiar dacă erau ziduri groase şi chiar la etaje diferite: Apeşi o cană de aluminiu cu fundul pe ţeava caloriferului, care trece prin toate etajele, şi vorbeşti ca la microfon. Pentru recepţie, foloseşti aceeaşi cană, însă o apeşi invers.

Cana îl ajutase pe bătrîn: de sus auzise muzică, glasuri, uneori chiar unele cuvinte spuse mai tare, dacă oamenii stăteau în apropiere de calorifer.

— La acest Dimda veneau foarte multe femei. Uneori seara ţin ferestrele deschise şi atunci nu ştiam ce să mă fac de chicotele şi de vorbăria lor, spuse supărat bătrînul.

— Poate aţi văzut măcar pe una din ele?

Bătrînul clătină din cap.

— Le aducea la el prin coridorul întunecos... Da, prin coridor! Notaţi-vă propunerea mea de a se închide coridorul şi poate chiar să se zidească! Asta o să fie socotită ca o acţiune profilactică, care va duce la scăderea criminalităţii în oraşul nostru... Vă fac această propunere şi în scris, ca s-o avizeze şi conducerea dumneavoastră!...

Povestire în afara cadrului anchetei

O chema Mudite. Învăţaseră în aceeaşi clasă timp de nouă ani, însă el n-o băgase în seamă, cum nu băgase în seamă nici o altă fată, pentru că toate gîndurile şi timpul le consacra sportului. I se prezicea că o să fie vestit, că o să aibă parte de glorie. La cincisprezece ani juca deja în echipa de juniori în campionatul republican, iar în selecţionata de juniori era recunoscut în unanimitate drept cel mai bun înaintaş, pentru că dispunea de calităţi fizice de invidiat. Vedea uimitor de bine terenul, avea simţul situaţiilor, capacitatea de a combina şi

din orice învălmăşeală trimitea cu exactitate în poartă. Dacă în intervalul dintre învăţătură şi stadion îi mai rămînea măcar puţin timp liber, îl acorda şi pe acesta fotbalului, citind şi analizînd maniera de joc a lui Pele şi chibzuind cum ar putea să marcheze un unsprezece metri în poarta lui Iaşin, acest fenomen enigmatic, care simţea în ce colţ al porţii se va trage şi în evidenţa căruia figurau ca prinse mai mult de jumătate din loviturile de la unsprezece metri.

Nu mergea la dans, la seratele şcolare, fiindcă nu ştia să danseze şi nu manifesta nici un fel de interes pentru dans, nici măcar nu observa ocheadele cochete ale fetelor.

Şi iată că într-o zi, cînd jucau pe un stadion în apropierea şcolii, el mergînd în pauză la vestiare, sub tribune, o văzuse pe Mudite. Spectatorii erau rari, cum se întîmplă de obicei la jocurile republicane. Mudite stătea singură, ţinînd pe genunchi o mapă mare cu partituri muzicale. Chiulise de la ora de muzică. Îi părea rău de asta, cu siguranţă profesoara trimisese prin cineva un bileţel mamei sale, iar acasă se aştepta la o săpuneală zdravănă. Iar Mudite nu era suficient de independentă şi curajoasă pentru a recunoaşte singură în faţa mamei sale că nu se va mai duce la muzică. Ea ştia că nu se pricepe să mintă, că săpuneala va fi zdravănă şi urmată de tot felul de măsuri cu caracter de pedeapsă şi interdicţie. Ar fi vrut, pe cît posibil, să întîrzie această clipă şi, de aceea, stătea pe banchetă şi se uita pe terenul verde pe care alergau după minge.

— Bună, Mudite! îi făcuse semn cu mîna Karlis, întorcîndu-se de la vestiare după pauză.

— Bună! dăduse din mînă Mudite şi îi zîmbise.

În clipa aceea Karlis şi-ar fi dorit să joace mai bine ca oricînd şi să se remarce cu tot dinadinsul. Iniţiase cîteva combinaţii destul de complicate, care erau cît pe-aci să se încheie cu un gol şi se gîndise că Mudite trebuie să preţuiască acest lucru. Îl însufleţea gîndul că jocul său e urmărit de cineva din colegii lui, o fată care are emoţii pentru el, trăieşte împreună cu el reuşitele şi nereuşitele. Ar fi dorit foarte mult să marcheze un gol, dar adversarul era puternic şi rezultatul rămăsese egal.

— Aşteaptă-mă! strigase el, cînd jocul luase sfîrşit şi jucătorii, în sunetele marşului care se revărsa din toate difuzoarele, păşeau din nou spre vestiare.

— Te aştept la poartă! îi răspunsese Mudite.

Pentru Karlis fata însemnase un şoc — era prima fată pe care o cunoştea în viaţa sa. Observase că e frumoasă şi inimoasă. Şi se frămînta nu cumva să întîrzie, nu cumva Mudite să plece fără să-l mai aştepte. Nici măcar nu mai făcuse duş, se spălase doar pe faţă şi se pieptănase.

Mudite îl aştepta.

O condusese pînă acasă, ducîndu-i mapa cu partituri. Discutaseră despre şcoală, despre fotbal, fără nici un fel de subînţelesuri. Subînţelesul era cuprins în însuşi faptul că erau împreună şi, cînd îşi luaseră bun-rămas, îi încercase senzaţia tulbure a unor drepturi pe care le aveau unul asupra altuia. Amîndoi erau emoţionaţi şi fericiţi. Karlis pentru că o observase pe Mudite şi ea nu se îndepărtase, Mudite, pentru că, în sfîrşit, fusese observată, căci în clasă nu era cea mai frumoasă, trupul ei abia începuse să capete linii feminine, în timp ce cu alte fete asta se întîmplase mult mai devreme şi tocmai pentru aceste linii băieţii din clasele mai mari le băgau în seamă şi le invitau la dans.

După ore, Karlis, sub un pretext oarecare, mersese pe strada unde locuia Mudite, apoi o invitase la următorul meci. Mudite îi promisese că va veni, însă nu se ţinuse de cuvînt, căci absentînd de la ora de muzică i se făcuse un regim special. Şi cînd începuse următorul meci îi scrisese, cu lacrimi în ochi, o scrisoare lungă lui Karlis, vîrîndu-i-o dimineaţa, la vestiar, în mînă. Las’ să ştie că ea dorise, chiar dorise foarte mult să vină… Scrisoarea o aşternuse pe două file de caiet. Îşi cerea iertare că-i scrie pe o astfel de hîrtie, însă nu avea altă posibilitate, tocmai atunci îşi făcea lecţiile la masa din bucătărie, iar mama tot timpul trecea pe lîngă ea şi singura posibilitate era să scrie direct în caiet, ca mama să vadă că stă şi-şi pregăteşte temele pentru acasă.

La următorul meci Mudite venise. Din nou îl aşteptase la poartă şi din nou Karlis se grăbise izbutind doar să se spele în fugă pe faţă la chiuvetă. Antrenorul era un om cu experienţă, înţelesese totul, chiar foarte bine. La următorul antrenament îi spusese lui Karlis:

— Ai început să umbli cu fetele… Cam prea devreme, prietene! Am văzut multe talente care s-au poticnit, căzînd sub plapuma unei femei!

Antrenorul gîndea, se înţelege, la un mod mai murdar.

Karlis se înroşise, nu răspunsese nimic şi continuase să se vadă cu Mudite. Ca de obicei, piedicile fac ţelul mai de dorit.

Şi iată că venise şi ziua care, mai devreme sau mai tîrziu, trebuia să vină. Era pe la mijlocul lui iunie, ultimele examene, spre bucuria elevilor şi a profesorilor, fuseseră date. Unul trebuia să meargă la bunici la ţară, altul în tabără, altul să se înhame la treabă, ca să înfiripe în timpul verii banii de haine, mai exact hainele pe care tu însuţi le vrei, doar sînt muncite de tine, nu dăruite de părinţi.

Şi Mudite se pregătea să lucreze, îşi şi găsise un loc, undeva tocmai la capătul Jurmalei, dincolo de Vajvari. Acolo erau multe tabere de pionieri şi nu aveau niciodată instructori îndeajuns. Pe Mudite o primiseră cu plăcere, cu atît mai mult cu cît ştia să cînte la pian. La fabrică, la tatăl ei, ar fi cîştigat mult mai mult, meşterul îi propusese exact acelaşi post de ajutoare ca şi vara trecută. Dar se putea compara munca dintr-un atelier de turnătorie unde întotdeauna miroase a pămînt ars, unde întotdeauna ceva scoate fum, iar din cauza prafului de la debavurarea pieselor turnate muncitorii nu se pot vedea unii pe alţii, se putea compara asta cu plaja pustie de dimineaţă, cînd soarele încă nu s-a ridicat deasupra pinilor, dar se şi face simţit. Oare se putea compara asta cu aceeaşi plajă seara, cînd e plină de oameni ca un bulevard şi toţi sînt bine îmbrăcaţi, ieşiţi să se plimbe şi să admire asfinţitul purpuriu însîngerat? Desigur, nici cincisprezece ruble în plus pe lună nu strică, pentru că să cîştige numai tatăl pentru cinci guri nu-i uşor, iar mama, din cauza gospodăriei grele, nu putea lucra decît jumătate de normă ca femeie de serviciu, însă Mudite îşi dorea marea, iar mama o susţinuse. Înţelegea ea oare de ce dorea asta Mudite? Probabil. Altfel n-ar fi vorbit atît de mult de aerul proaspăt, întăritor. Mama înţelesese cel mai mult că Mudite vrea ca un timp, măcar un timp, să se simtă independentă, să aibă patul ei propriu. Acasă aşa ceva nu avea, pentru că din cauza buteliei de aragaz nu se putea pune în bucătărie nici canapea, nici vreo altă mobilă moale. Şi pentru că în cămăruţa mică nu puteau dormi toţi cinci, erau nevoiţi să folosească şi spaţiul din bucătărie. Seara Mudite scotea de pe dulap un pat pliant pe care şi-l întindea în

bucătărie. Însă numai atunci cînd toţi terminau cu spălatul, pentru că picioarele patului intrau de-a dreptul sub chiuvetă.

În tabăra de pionieri Muditei i se promisese o cameră pentru două persoane, în care să stea împreună cu o altă fată.

Şi iată că venise ziua despărţirii. Unele fete o luaseră în tragic şi vărsaseră lacrimi amare, cîte un băiat nu-şi putuse reţine un oftat, ba se făcuseră şi jurăminte că-şi vor scrie unii altora scrisori lungi! Şi, se înţelege, nu se putea să nu se organizeze ieşiri în mijlocul naturii. Întotdeauna se găsesc organizatori pentru asemenea escapade, întotdeauna numele lor e păstrat în cel mai mare secret, căci participă numai acei băieţi care au fete, cu toate că adevărul adevărat era că despre escapade ştiau toţi, inclusiv directorul şcolii, iar el, de obicei, trecînd în revistă din memorie lista participanţilor, îşi dădea seama că nu se poate întîmpla nimic îngrozitor şi continua să se facă a nu fi auzit nimic şi că nu ştie nimic. Cu astfel de prilejuri au loc adunări scurte şi tumultoase, băieţii fac rost de corturi, pentru că acest gen de escapade se lasă întotdeauna cu înnoptat în natură şi cu pescuit. Unde să meargă, toţi ştiu, cu cît mai departe cu atît mai bine, însă pînă la urmă învinge raţiunea şi îşi aleg un loc uşor de atins, însă frumos şi liniştit. Grupul în care erau Karlis şi Mudite mersese la Juala Mică, pe malurile căreia mai înflorea scoruşul întîrziat şi unde cei căliţi puteau face o baie rece.

Ziua se anunţase călduroasă, fără vînt, nici măcar o frunzuliţă nu se mişca. După ce întinseseră corturile şi mîncaseră ceva în grabă, perechile se împrăştiaseră care încotro. Unii se înarmaseră cu undiţe în speranţa că vor pescui de-o ciorbă, alţii se duseseră doar să privească împrejurimile, deluroase, cu alunişuri, rîpe şi mlaştini de pădure. Mlaştinile erau ascunse de pîlcurile de sălcii, iar iarba era atît de deasă şi de verde acolo încît te ispitea să te duci la ea,

Karlis fusese cuprins de neliniştea aşteptării. Văzînd cum alţi băieţi merg ţinînd fetele de talie, se încumetase şi el să facă un asemenea gest şi îl uimise faptul că Mudite nu a protestat nici un pic, ba chiar s-a lipit de el. Fremătînd, Karlis o dusese pe Mudite mai departe de corturi, mai departe de ochii străini. Aşa merseseră ei pe mal vreun kilometru sau doi fără să mai vadă oameni, pentru că era într-o zi de lucru. Într-un tîrziu

Karlis propusese să se aşeze lîngă un mic braţ de rîu înconjurat din toate părţile de tufişuri.

Karlis aşternuse pe pămînt bluzonul său de sport. Aşa stătuseră ei strînşi unul în altul, uitîndu-se la peştişorii care mişunau în braţul rîului, încercînd dacă într-adevăr gunoaiele şi frunzele căzute în apă nu sînt bune de mîncat.

Karlis mîngîiase părul moale al Muditei şi asta îl electrizase de-a dreptul. Ar fi vrut s-o sărute, însă nu ştia cum să facă. Şi deodată Mudite întorsese capul spre el. Ţinea buzele uşor întredeschise.

Mudite se lăsase uşor pe iarbă, el îi tot săruta buzele, ochii, părul, gîtul. Orice sfială dispăruse. Mudite era a lui, Mudite era o parte din el însuşi… Fata îi aparţinea, chiar dacă nu fizic.

Peste noapte dormiseră în cort. Ea îşi pusese capul pe umărul lui şi respira uşor, fără să se audă, însă Karlis nu putea dormi, i se părea că este extraordinar de bogat şi se tot gîndea ca un om matur la viitorul său şi al ei.

Peste cîteva zile Karlis urma să joace într-un oraş îndepărtat din sud. Mudite mersese la aeroport să-l conducă cu flori şi nu simţise nici un fel de sfială că se afla acolo ca egală printre nevestele celorlalţi fotbalişti şi că, aidoma lor, aştepta nerăbdătoare de pe acum întoarcerea iubitului ei, iar cînd avionul se ridicase în aer, blestemase fotbalul, uitînd o clipă mîndria care o cuprindea cînd jucătorii, în sunetele marşului, ieşeau pe teren.

Nimeni nu fusese vinovat de nenorocirea care se abătuse asupra lui Karlis Valder. Pur şi simplu a fost o întîmplare. Să o prevezi era imposibil şi să se repete aşa ceva s-ar fi putut doar după mulţi ani. Adversarii jucau corect, dar ritmul era prea iute, patimile clocoteau, iar dorinţa de a cîştiga era mai puternică decît orice. În faţa porţii se produsese o învălmăşeală. Karlis alunecase, cineva căzuse peste el, peste acela altcineva, care tocmai voia să se ridice cu grijă, să nu rănească pe careva cu crampoanele, cînd, brusc, Karlis simţise o durere sălbatică, ca şi cînd şira spinării i-ar fi fost străbătută de un piron. Altceva nu-şi mai aducea aminte. Îşi recăpătase cunoştinţa abia la spital. Dar nu se mai putea mişca, fusese pus în gips. Doctorii îşi exprimaseră convingerea că nu va avea urmări deosebite, deşi trebuia să renunţe la fotbal. Numai că nici doctorii nu sînt proroci, — cu

toate eforturile şi cunoştinţele lor, ambele picioare îi rămăseseră paralizate. Din spital fusese trimis direct la un sanatoriu, apoi la altul, şi încă la unul şi în ciuda tratamentelor paralizia parţială nu-i dispăruse, iar Karlis nu se putea deplasa decît cu cîrjele sau cu căruciorul de invalid.

CAPITOLUL ŞASE

Femeia de serviciu se plictisea. Pentru prima oară avea ocazia să participe la o percheziţie. La început fusese curioasă, ce vor scoate din dulapuri şi din sertare, chiar încercase să dea cîteva sfaturi, dar anchetatorul, care scria la masă procesul-verbal, i-o retezase destul de tăios.

— Vă rog să nu ne deranjaţi! spusese el şi se uitase atît de crunt la ea, încît femeii de serviciu îi dispăruse orice dorinţă de a mai da din gură. Acum privea doar, întinzînd gîtul, la obiectele pe care le ţinea Arnis, — le ţinea, le examina şi le punea la loc. Apoi încercă să lege o discuţie în şoaptă cu Karlis despre fotografiile-reclamă care atîrnau pe toţi pereţii. Începu ea, spunînd că uite fotografia asta e frumoasă, iar cealaltă, de alături, nu face doi bani.

— Da, da, îşi exprimă automat acordul Valder şi se adînci în scaunul căruciorului său, urmărind foarte atent fiecare cuvînt al lui Arnis, fiecare mişcare a sa.

— Da’ ce-i scris acolo sub fiecare poză? nu se astîmpără femeia.

— Denumirea revistei în care a fost tipărită sau a expoziţiei la care a fost expusă…

— Şi la Moscova?

— Şi la Londra, Paris, Sao Paulo şi Rio de Janeiro.

— Ia te uită! Atît de renumit şi locuia în casa noastră… L-am văzut o dată. Ba chiar mi-a dat bună ziua, acum îmi amintesc. Bună ziua, Maria Pavlovna, a spus. Da’ unde-i Rio de Janeiro?

— În Brazilia.

— Aha, aşa e, băiatul a învăţat despre asta. Dar mie mi-a ieşit din cap, am început să uit. Ia te uită, acolo lipseşte o fotografie! Uite acolo, chiar la mijloc. Şi femeia de serviciu arătă locul gol. Se vede dintrodată că lipseşte, turui ea fără astîmpăr. Deasupra e un rînduleţ drept, iar în mijloc gol.

Pesemne s-o fi spart sticla sau s-a stricat rama... Se mai întîmplă să nu ţină sticla. Eu nu mă bizui pe cleiul de la magazin, eu iau făină şi pregătesc pap, e mai bun pentru tapet, pentru orice!

— Ia mai taci din gură, îi împiedecăm să lucreze! o întrerupse tăios Valder, de parcă ar fi plesnit-o cu cnutul. Nu se ştie de ce, păli brusc şi îşi strînse şi mai mult buzele, iar în ochi i se citea teama.

— Într-adevăr, tovarăşi, aţi putea să mai tăceţi, spuse anchetatorul, începînd o nouă pagină. Poţi să-mi spui denumirea aparatelor fotografice?

— „Pentaflex", numărul... — Arnis dictă rar, cifră de cifră, numărul aparatului fotografic, îl puse în bibliotecă şi luă un altul, „Nikon", numărul...

După ce o conduse pe Cilda pînă la uşă, locotenent-colonelul Ulf intră în cameră. Rămase în picioare, se uită la Arnis şi la anchetator cum lucrează, luă paginile de proces verbal scrise deja şi începu să le parcurgă cu privirea. Mda, aici este ceea ce căuta el, memoria nu-l înşelase. Chitanţele pentru trimiterea banilor prin mandate poştale.

Konrad Ulf trecu în cealaltă parte a camerei, la birou, pe care erau puse documentele lui Dimda, tot ce fusese găsit în sertarul indicat de Karlis Valder.

Teancul de chitanţe era destul de gros, prins cu o clemă mare. Konrad se aşeză, aprinse lampa de birou, îşi puse ochelarii şi începu să le răsfoiască. Toate mandatele erau trimise Cildei Arturova Dimda şi peste tot era una şi aceeaşi cifră — cincizeci de ruble. Şi precizarea — „pensie alimentară pe iunie 1978", „pensie alimentară pe ianuarie 1979". În 1979 banii fuseseră trimişi în patru rînduri, înseamnă că pensia alimentară fusese plătită şi pe aprilie, care încă nu se terminase. O asemenea evidenţă ordonată a treburilor nu este o raritate, dacă cei doi soţi divorţaţi s-au înţeles asupra unei anumite sume. Ea e şi o dovadă indubitabilă împotriva unor acuzaţii că în luna cutare sau cutare nu s-au primit banii.

De ce minţise Cilda? De ce spusese că fostul soţ îi plătea pe cîte o jumătate de an? Pentru timpul trecut puteai să mai înţelegi: speranţa de a primi banii încă o dată, dacă s-ar fi găsit în buzunarul lui. Nu prea serioasă, însă, oricum, o speranţă.

Konrad răsfoi libretul de economii. Nu, îşi aducea bine aminte. Astăzi Rudolf Dimda fusese la casa de economii şi ridicase trei sute de ruble, mai rămăseseră încă două sute optsprezece ruble şi cîteva copeici. Înseamnă că în ce priveşte aceste trei sute de ruble Cilda nu minţise. Dar unde dracu sînt. Poate că Cilda reuşise să-l primească pînă la prînz şi acum doar se preface, ca şi cînd n-ar şti nimic? Nu există logică pentru o asemenea purtare, sau logica exista numai în cazul în care Cilda ştia că în buzunarul lui Rudolf Dimda sînt trei sute de ruble. Tot atît de ilogic este să te gîndeşti că omorul s-a făptuit pentru cele trei sute de ruble care au dispărut. Doar cel ce a tras l-a lăsat pe Dimda să coboare pe scară şi numai după aceea a apăsat pe trăgaci. Dacă victima ar fi fost jefuită pe scară, n-ar fi mers liniştită prin curte.

Arnis cu anchetatorul trecuseră în procesul-verbal armele de vînătoare găsite, comparînd numerele lor cu cele scrise în permisul de port-armă.

— Armă de vînătoare model Ij—26, armă de vînătoare Ij—27, dicta Arnis. Amîndouă armele se găseau în bibliotecă, montate, uşa bibliotecii nu era încuiată, ţevile erau şterse…

— Dimda a vorbit cu cineva la telefon în timpul prînzului? îl întrebă Ulf pe Karlis Valder.

— Nu… Nu-mi amintesc… Mi se pare că nu…

— Dar de dimineaţă?

— Am fost în baie… îmi amintesc că a sunat cineva… Rudolf s-a dus la telefon — îl ţinem pe coridor — şi a discutat destul de mult…

— A spus cine a sunat?

— Se grăbea la serviciu.

— Nici nu şi-a luat rămas-bun?

— Probabil că se grăbea tare mult.

— Despre ce-aţi vorbit la micul dejun?

— Despre nimic… Despre ce poţi vorbi în grabă?!

— Dar bătrînica asta, Paula, a spus că Rudolf Dimda a pălăvrăgit mult. Totul i se părea bun, minunat, frumos. Şi ziua era minunată şi copacii. Spunea că în iulie vă părăseşte şi se duce în Karelia. Cu o fată. Nu v-a invitat şi pe dumneavoastră?

— S-a întîmplat că azi n-am prînzit împreună.

— Se pregătea să meargă numai cu fata sau cu încă cineva?

— Nu ştiu. Rudolf nu mi-a spus nimic concret.

— Era vizitat des?

— Veneau uneori. Modelele… El fotografia adesea acasă… Aşa că femeile veneau. Era un bărbat interesant, divorţat.

— Puteţi să ne daţi nume, adrese?

— Pe toate nu le ştiu. Se schimbau des. Erau uitate repede… Şi-apoi, fiecare aveam viaţa noastră.

— Uite, pe pereţi pot fi văzute multe.

— Asta din margine este Inara. Lucrează ca administratoare la studioul cinematografic, se pare, aşa… Poza pentru un afiş de reclamă. L-aţi văzut, probabil, în vitrina cu articole de pescuit… O fată într-un costum de baie, care aproape nu se observă, cu cizme înalte de pescar, cu o undiţă într-o mînă, iar în cealaltă cu o ştiucă mare, cu botul căscat… Logodnicul ei nu-i permitea să vină singură, în timpul fotografierii noi beam cafea, iar el fuma ţigară de la ţigară… îmi mai aduc aminte…

— Vă mulţumesc deocamdată! Dacă pe băieţii mei îi va interesa ceva, vi se vor adresa. Şi Konrad, pregătindu-se să plece, începu să-şi încheie impermeabilul.

Arnis îl întrebă dacă să lase armele aici, sigilînd dulapul separat, sau să le ia cu el. Konrad întrebă cum se încuie dulapul şi, primind răspunsul, fu de acord să le lase. Însă toate documentele răposatului să le ia cu el. Iar cînd se va întoarce inspectorul Bertulis, să se apuce imediat de cartotecă. Pentru început este suficient să cerceteze datele privind ultimul an, dar să ia totul cu el! Pe scurt, Bertulis va vedea şi singur ce-i trebuie din cartotecă şi ce perioadă să ia în lucru. „Cînd terminaţi, daţi un telefon, va veni o maşină să vă ia.”

Konrad Ulf se îndreptă repede spre uşă, însă, fără să iasă, se întoarse brusc şi, privindu-l în ochi pe Karlis, întrebă:

— Unde este carneţelul lui de însemnări?

— Ce?

— Carneţelul de însemnări al lui Rudolf Dimda. Fotografii au multe contacte cu diferite persoane, trebuie să ştie o mulţime de adrese şi telefoane. N-am văzut încă un fotograf care să se poată lipsi de un carneţel de însemnări.

— Da… Avea un carneţel de însemnări… Cu nişte coperţi negre…

— Aici nu este. Şi nici la el nu s-a găsit.

— Poate… Poate este la serviciu?

— S-ar putea… — Pe Konrad nu-l părăsea senzaţia că tînărul acesta ascundea ceva, că nu vorbeşte despre ceva pînă la capăt. El ştie mai multe decît spune şi acum numai cu cel de al şaptelea simţ poţi sesiza în răspunsurile lui şi pe faţa lui lipsa de sinceritate bine ascunsă, iar atunci, în curte, cînd coborîse cu căruciorul lui să afle dacă Dimda mai este în viaţă gestul apăruse şi mai frapant, fiindcă încă nu reuşise să-şi ascundă atît de bine lipsa de sinceritate.

„Poate că greşesc eu, se gîndi Konrad. Senzaţiile te înşeală uneori”.

— Ce-aţi făcut cînd l-aţi văzut pe Rudolf Dimda zăcînd în curte?

— M-am dus pe coridor să sun la salvare, însă cineva făcuse asta înaintea mea şi mi-au spus că maşina plecase deja.

— Paula a spus că aţi sunat mult timp.

— A, nu, nu atît de mult… în timpul ăsta Paula nu-şi găsea locul… Prima dată nu am reuşit să sun, probabil că am format greşit numărul. Însă nu a durat atît de mult…

Era clar că minţea. Karlis Valder nu suflă nimic de faptul că după salvare mai sunase undeva.

Telefonase şi îşi imaginase măsuţa galbenă de telefon pe care se aflau două cărţi groase de telefon. Însă acolo nu ridicase nimeni receptorul, deşi Karlis, ascultînd apelul telefonic, aşteptase destul de mult.

— Trebuie să-mi iau medicamentele, se foi în căruciorul său Karlis, aşteptînd permisiunea lui Arnis, după ce Konrad Ulf plecase.

— Literalmente mai avem două-trei minute şi terminăm… Puteţi începe să citiţi procesul-verbal. Semnaţi-vă pe fiecare pagină jos.

…În sfîrşit, plecară! Karlis ascultă cum totul se linişteşte odată cu paşii care se îndepărtau.

Formă un număr şi aşteptă să i se răspundă în timp ce se tot uita la uşa sigilată a lui Rudolf. O hîrtie netedă cu două semnături şi un sigiliu rotund.

— Zigurd Žirak la telefon! răspunse un glas puternic şi agresiv. Judecînd după intonaţie, omul era mahmur rău de tot.

— Vă rog, dacă puteţi s-o chemaţi pe Mudite…

— Nu mai locuieşte aici! Ascultă, cine eşti? Ce ai cu ea?

— Sînt o cunoştinţă de-a ei... Un prieten... Dumneavoastră nu mă... nu mă cunoaşteţi...

— Dar n-ai avea chef să bei ceva, nenicule, hai? Că mie nu-mi vine să beau de unul singur! Ascultă, cunoştinţă — prieten... Noi sîntem la fel, amîndoi, se pare, am rămas cu buzele umflate, ha, ha, ha! Cu buzele...!

Povestire în afara cadrului anchetei

Magazinul la care lucra Cilda aducea cu un U mare, cu cîteva raioane. La unul se vindeau produse lactate, la altul dulciuri, la al treilea pîine, iar al patrulea, cel mai mic**,** de care răspundea Cilda, avea vitrinele înţesate cu tuburi de pastă de dinţi, cremă, colonie şi săpun de toaletă în cele mai diferite ambalaje. În afară de acestea, aici se mai vindeau ţigări şi pe rafturi vedeai întotdeauna două sorturi de coniac, deşi foarte rar cumpăra cineva, întrucît în apropiere era un magazin specializat în băuturi. Cumpărătorii mergeau acolo sperînd să aibă de unde alege şi se întorceau doar în cazul în care coada din magazinul apropiat era mult prea mare.

Două-trei sticle de coniac nu-i sar în ochi nici directorului trustului, iar şeful de magazin, datorită acestui fapt, avea în mînă un adevărat colac de salvare! La fabricile din apropiere leafa se dădea în ultimele zile ale lunii, cînd şeful de magazin mai putea să vadă dacă îşi face sau nu planul. Dacă planul era în pom, şeful de magazin se repezea la depozit şi smulgea un camion - două cu vin alcoolizat din cel ieftin, pe care el personal nu-l punea pe limbă şi nu sfătuia pe nici unul din cunoscuţi să-l guste. Iar la depozit nu era refuzat, pentru că, dacă era un pic atent, se găsea o bază legală, băuturi alcoolice se vindeau oricum în magazin, dovadă şi coniacul din rafturi!

A doua zi Cilda punea pe tejgheaua ei o tăbliţă: „Raionul este închis” şi se ducea să vîndă pe stradă, în faţa magazinului, unde erau descărcate din camioane grămezi de lăzi cu vin, direct pe jos. Marfa asta o vindea repede şi abil, căci întotdeauna se găseau destui însetaţi care veneau la magazin. De la orice fabrică ar fi venit, nu puteau trece decît pe lîngă lăzile acestea. Datorită acestui „colac de salvare”, magazinul îşi îndeplinea în permanenţă angajamentele luate, iar la trust

era dat ca exemplu altora. De dragul adevărului, trebuie spus că reclamaţii din partea cumpărătorilor aveau puţine. Şi se vorbea că şeful de magazin va fi în curînd transferat la minister.

Cînd, în dimineaţa aceea, Cilda îşi dezbrăcă paltonul şi-l puse în dulap (lucrătorii magazinului se dezbrăcau într-un colţ al sălii mari a depozitului), în pragul biroului său apăru şeful de magazin, care-i spuse morocănos:

— Treci pe la mine!

Cilda înţelese imediat că secretul ei fusese descoperit. Trăia de aproape un an cu teama de această clipă şi uite că ziua răsplăţii sosise. Zi de zi se tot gîndise că va putea pune banii înapoi în casă, însă mereu i se iveau alte cheltuieli de neocolit şi acoperirea datoriei se amîna de la o leafă la alta. Numai Dumnezeu ştie cum s-au dus banii! Ba ziua de naştere a unei prietene, ba nunta alteia, ba nişte tineri cunoscuţi organizau o plimbare la saune, ba fata de la raionul de industriale îi adusese o bluză ungurească de nu-ţi puteai lua ochii de la ea. Şi risipind banii aşa, Cilda se amăgea că-i mai rămîne ceva din leafă ca să pună la loc în casă şi chiar şi pusese, numai că, din păcate, nu întotdeauna, iar suma lipsă creştea treptat.

— Cum-necum, dar de la tine, Cilda, nu mă aşteptam! Acum o să primeşti ceea ce meriţi! Furt din avutul obştesc, articolul optzeci şi opt, îţi garantez eu cinci ani!

Cilda plîngea înăbuşit.

Înainte tot mai credea că chiar dacă se va descoperi, va reuşi să scape, întrucît nu există dovezi directe: poate sînt vinovaţi expeditorii. Iar acum totul era la locul său şi chiar simţea o uşurare că nu trebuie să mai mintă.

Vînzătoarele se schimbau marţea, raionul era luat în primire de celălalt schimb care prelua răspunderea gestiunii şi de aceea luni seara se făcea un fel de inventar.

La început, pentru a preda schimbului, Cildei îi lipsiseră patruzeci de ruble şi ea vîrîse în lada de jos cu sticle de coniac cîteva sticle goale. În depozitul aglomerat lăzile stătea una peste alta. Schimbul nu băgase de seamă nimic şi în săptămînă următoare Cilda pusese la loc banii. Însă imediat avuse nevoie de alţii. De data asta ea umpluse cu ceai sticlele goale şi le pusese capace metalice. Încetul cu încetul numărul sticlelor falsificate crescuse, sticlele din lăzile de deasupra se

vindeau şi locul lor era luat de altele noi, iar cele de jos continuau să stea în depozit. Şi Cilda ar fi rămas în continuare nedescoperită, dacă un prieten al şefului de magazin nu ar fi avut neapărată nevoie de coniac moldovenesc. Pe rafturi nu găsiră, aşa că şeful de magazin se duse el însuşi în depozit să vadă dacă nu s-a rătăcit pe undeva vreo sticlă. Da, în cea mai de jos ladă era coniac moldovenesc. Prietenul îl achită şi plecă în grabă bucuros, însă peste o jumătate de oră se întoarse pus pe scandal: asemenea chestii el nu înghite, pentru aşa ceva poate să-l şi altoiască la mutră! Ţipase mult timp pînă să înţeleagă şeful de magazin despre ce e vorba. După ce-l linişti pe cunoscutul înfuriat, se duse să vadă sticlele de coniac rămase, studie toate capacele, toate etichetele de pe ele şi ajunse la concluzia că lipseşte marfă în valoare de trei sute de ruble.

— Te dau imediat pe mîna procuraturii, n-are de ce să-mi fie milă de-o asemenea ticăloasă! ţipă el la Cilda, care nu se mai oprea din plîns. Ţi-ai făcut de cap cu hăndrălăii tăi, care se tot învîrteau pe aici înainte de Anul Nou! Ala cu fular roşu e deja la pîrnaie, dar nici celălalt nu-i mai breaz, i se poate citi pe mutră toată biografia! De la început mi-am dat seama că vin pe aici de dragul băuturii, la ce altceva le era bună o capră răpciugoasă ca tine! Bine, nu mă interesează pe mine treburile tale de aşternut, însă banii trebuie să fie puşi la loc în casă chiar azi!

— Îi aduc, şopti Cilda, deşi ştia foarte bine că o sumă ca asta o aduni cu greu chiar şi într-o săptămînă. În mintea ei, se tot frămînta ce ar putea face. Nu, speranţe se arătau prea puţine. Era bine îmbrăcată, însă îmbrăcămintea nu era din cea scumpă, dimpotrivă, datorită preţului mic, vînzătoarea de la raionul de mărfuri industriale păstra asemenea lucruri pentru „ai noştri”. Şi totul era purtat. Mai le putea vinde oare? Nu avea nici un asemenea cunoscut, care s-o poată împrumuta cu sute de ruble. Căutînd, în minte, cu febrilitate o ieşire, auzea doar frînturi din ţipetele şefului de magazin.

„De cît timp lucrez aici nu s-a mai întîmplat niciodată aşa ceva!… Ţie puţin iţi pasă de reputaţia magazinului nostru, pe care colectivul o merită datorită muncii sale sîrguincioase!”…

La drept vorbind, şeful de magazin ţipa fără să pună prea mult suflet, pentru că rezultatul discuţiei îi şi convenea. Nici

măcar nu era în interesul magazinului, ci în al său personal, să muşamalizeze această afacere. Despre lipsă s-ar fi făcut vîlvă la toate şedinţele, s-ar fi spus că şeful de magazin nu a asigurat un control eficient, că şeful nu şi-a educat colectivul, toţi s-ar apuca să demaşte şi să dea lecţii, deşi ei înşişi nu ar fi putut spune ca lumea cum să asiguri un control sigur şi cum să faci educaţia colectivului. Că nu-i permis să furi ştie tot atît de bine şi cel care fură şi cel care nu fură. Poate daţi ordin ca în fiecare seară să examinez capacele şi să cîntăresc pachetele cu făină? Şi ce-ai putea spune la o asemenea şedinţă? Îţi recunoşti greşeala şi promiţi s-o îndrepţi, nu poţi găsi nimic altceva mai înţelept de spus. El lucra în comerţ demult, pornind-o de jos de tot, la început încărcător-descărcător, apoi ucenic, apoi ajutor de vînzător. Acum chiar şi conducerea trustului nu mai era pentru el chiar de neatins. Acum, cînd i se făcuseră aluzii privind posibilitatea de a fi luat în minister, — şi, deodată, uite! Este de ajuns ca povestea asta să se strecoare pe undeva şi totul se duce de rîpă. Cu siguranţă că el nu-i unicul candidat şi, cînd vor analiza propunerile, este suficient ca cineva să spună: daţi-mi voie, păi dînsul n-a fost în stare să asigure conducerea unui singur magazin, acolo s-a produs o lipsă... Şi s-a sfîrşit cu balul, n-ai decît să tot aştepţi după aceea nu ştiu cîţi ani, pînă să se mai ivească un post vacant, iar el nu mai are mult pînă la pensie. Şi ce se poate întîmpla mîine în comerţ, nimeni nu poate şti. Deocamdată reputaţia sa era curată..

— De unde o să iei banii? întrebă şeful.

— O să-i telefonez fostului soţ, spuse printre sughiţuri de plîns Cilda.

Şeful împinse telefonul spre ea.

Cilda se uită la ceas şi-l sună pe Rudolf acasă; cu siguranţă că încă nu plecase.

— Te rog să mă ierţi pentru cele de ieri, spuse ea. N-am avut dreptate. De furie, nici nu mi-am mai dat seama ce vorbesc, m-au lăsat de tot nervii. Ştiu cît de mult o iubeşti pe Sigita. Copilul nu-i vinovat că viaţa noastră a ieşit aşa. De ce să sufere? Acum înţeleg că ai perfectă dreptate! O să fac tot posibilul să îndrept lucrurile. Trebuie să vă vedeţi mai des, ea e destul de mare, o să vă înţelegeţi. Treci în drum pe la mine

pe la magazin să vorbim serios. Apropo, am o mică rugăminte, dar despre asta mai tîrziu, nu prin telefon.

Pe la cinci după-amiază, în biroul şefului de magazin, abia ţinîndu-se pe picioare, intră o femeie cu cizme roşii, înalte. Se aşează pe scaun şi rămase mult timp aşa, cu gura deschisă, privind timp la şef.

— N-am făcut rost de bani, însă în curînd voi fi bogată… La prînz l-au împuşcat pe fostul meu soţ şi voi primi „Volga” lui şi garajul, mobilierul şi carnetul de economii… Nu eu, ci fiica mea, însă e aproape totuna.

De uluit ce era, şefului aproape că-i ieşiră ochii din orbite. Sări în picioare, o prinse de umeri pe Cilda şi o zgîlţîi:

— Unde ai fost toată ziua? Te-ai şi îmbătat!

— Puţintel… Am căutat bani… Nimeni nu vrea să-mi dea, nimeni nu are, ha, ha! Iar la prînz l-au omorît pe soţul meu. Poc — şi gata! Iar mie mi-a rămas maşina şi garajul. Pe la zece încă beam cafea împreună şi discutam despre fericirea de familie, iar la trei — sufletul lui îşi luase zborul. Poc — şi gata! Pe criminal nu l-au prins…

CAPITOLUL ŞAPTE

Desigur, ar fi putut încredinţa treaba asta altcuiva. Arnis sau Bertulis s-ar fi descurcat la fel de bine ca el. Poate chiar mai bine, îşi spuse Konrad Ulf. Pentru că erau mai tineri şi de aceea mai aproape de Rudolf Dimda, Karlis Valder şi Cilda cea cu cizmuliţe roşii**.** Fiecare generaţie are puţin o altă viziune asupra lumii, fiecare, sărutînd o fată, o îmbrăţişează puţin altfel. Poate că aici e vorba numai de nuanţe, însă priceperea de a te descurca în aceste nuanţe îi oferă inspectorului de la miliţia judiciară un mare avantaj. Cu siguranţă că Arnis sau Bertulis s-ar fi achitat de sarcina asta, dar ei aveau deja treburi, iar Konrad nu ar fi vrut să-i încarce cu prea multe.

Deşi Ulf deţinea adresa exactă, nu-i fu uşor să găsească „Fotoreclama”. O încăpere la demisol, în curte, cu zăbrele la ferestre şi o firmă mică, de tablă, cu denumirea oficială a unităţii, pe uşă.

Se cobora pe lîngă o toaletă, apoi urma o cotitură la stînga şi o coborîre mai abruptă, iar acolo se despărţeau trei coridoare.

Ulf porni la întîmplare pe cel din mijloc şi ajunse la sala de fotografiat, garnisită cu reflectoare şi stative. Pe un piedestal galben se zăreau trei sticle cu „bere dezalcoolizată”. Konrad se răsuci şi porni înapoi.

În al doilea coridor, cîteva uşi închise, însă Konrad nu se lăsă — gîndind că odată ce uşa de la intrare nu-i încuiată înseamnă că măcar un suflet de om şi tot trebuie să fie aici. În sfîrşit, auzi zgomote în spatele uşii „Laborator” şi ciocăni.

— Intră! răspunse un glas tăios de tenor.

În întuneric, la lumina roşie, se întrezărea o siluetă în cămaşă înflorată şi se auzea plescăitul apei. Într-o cadă mare de ciment pluteau fotografii şi, zornăind înăbuşit, cineva, învîrtea un uscător mare.

— Aţi venit la mine?

— Probabil, odată ce nu mai e nimeni altcineva…

— Aşteptaţi puţin, termin îndată… De la ce instituţie?

— Ministerul Afacerilor Interne.

— Nu, o asemenea comandă n-a trecut prin mîinile mele, va trebui să veniţi mîine. Noi lucrăm numai pînă la cinci, toţi au plecat demult.

Omul ţăcăni întrerupătorul şi, cu un trosnet uşor, se aprinseră becurile cu lumină albă. Konrad văzu un bărbat zvelt, mărunt, cu mustăţi, în blugi uzaţi.

— Iac-aşa, tăticule, spuse el. Va trebui mîine…

— Nu lăsa pe mîine ce poţi face azi.

Bărbatul se uită la el întrebător. Avea o figură vioaie.

— Dumneavoastră… probabil, în legătură cu Dimda?

— Miliţia judiciară. Terminaţi-vă treaba, eu am timp, spuse Konrad, studiind fotografiile viu colorate ale fetelor, decupate din reviste şi prospecte de reclamă, care erau lipite pe laturile băii de ciment.

— Să-mi clătesc doar mîinile… Toată ziua cu chimicale… Am lucrat împreună cu Dimda, el, într-o anumită măsură, a fost profesorul meu… Un fotograf atît de bun n-o să se mai vadă în văgăuna asta! Noi toţi fotografiem, însă în comparaţie cu Rudolf e doar un gungurit de prunc.

Bărbatul povestea cu plăcere că între el şi Rudolf a fost chiar un fel de prietenie, deşi se pune chezaş că Dimda nu avea nici un prieten adevărat.

— Era un singuratic tipic, dacă se apropia cineva de el, se prefăcea că-i vesel şi nepăsător.

— Mda, dar de femei nu prea se ferea, replică Konrad.

— Se întîmpla ca uneori să mai salte cîte una, dar cine nu face asta?

— Eu, de exemplu.

— Păi dumneavoastră sînteţi deja om bătrîn. Bărbatul deschise o sticlă cu apă minerală şi umplu un pahar. Nu doriţi apă minerală? Nu am nimic mai bun, eu, să ştiţi, nu mă împac cu spirtoasele. Generaţia noastră, în general, nu recunoaşte alcoolul. Se înţelege, cu excepţia degeneraţilor. Ce rost are să-ţi diluezi plăcerea în votcă?

— Borjom? întrebă Konrad, bînd paharul oferit.

— Narzan... Dacă Rudolf iubea pe cineva cu adevărat, atunci era fiica lui. Suferea mult că fosta lui soţie aţîţa fetiţa împotriva lui. Asta-i adevărată măgărie!

— O cunoaşteţi pe soţia lui?

— Ce să cunoşti?! Patruzeci de ani, totul e clar!

— Nu înţeleg...

— Răscrucea sexuală! Nevoia de bărbat creşte foarte rapid, e gata de orice prostii, caută un partener mult mai tînăr... Ce, dumneavoastră n-aţi citit? Peste tot scrie despre asta, dacă am avea timp, v-aş demonstra totul grafic. cu diagrame... Din fericire perioada de nimfomanie nu ţine mult la ele, apoi sexualitatea scade la zero şi le poţi numi bunicuţe.

— Pe care dintre prietenele lui Rudolf Dimda le cunoaşteţi?

— Păi, dumneavoastră ştiţi prin ce se deosebeşte un nordic de un meridional? Meridionalul strigă în auzul lumii întregi ce aventuri de dragoste a avut şi le mai şi înfloreşte, în timp ce nordicul nu scoate un cuvînt. Rudolf nu povestea nimic.

— Bine, dar cîte cineva venea pe-aici pe la el?

— Nici vorbă! De telefonat, telefonau. Dar şi asta rar, că la noi telefonul e în partea cealaltă, oameni sînt mulţi, iar şeful îi cheamă fără prea multă plăcere.

— Astăzi nu l-au sunat?

— Nu ştiu. Eu chiar cred că nu a avut prea multe poveşti de dragoste. Poate, numai cu aia pe care a fotografiat-o lîngă mistreţul doborît. O combinaţie fantastică — nudul de femeie şi mistreţul!

— Nu ştiţi cum o cheamă?

— Pe loc, nu-mi amintesc. O fotografie de milioane! Individa lucrează la un magazin, dar nu ştiu unde. Trebuia să merg la nunta unui prieten şi nu aveam o cămaşă la modă, ei, şi Rudolf mi-a făcut rost prin ea de una. De import. Calitatea întîia, pe tejghele nu vezi aşa ceva.

Konrad întrebă unde sînt lucrurile lui Dimda. Bărbatul arătă spre cuierul de care atîrnau halate gri închis, murdare.

— Ştiţi, mă interesează carneţelul său de însemnări, spuse liniştit Konrad. În el aş putea găsi nişte adrese şi telefoane... Asta ne-ar putea fi de folos...

Bărbatul zîmbi cu toată gura, se duse la unul din halate şi începu să cotrobăie prin buzunare.

— V-am înţeles bine? întrebă el cu viclenie. Dumneavoastră personal nu vă încumetaţi?

— Mă încumet sau nu, asta mi-ar fi luat prea mult timp. Legea cere îndeplinirea unor formalităţi corespunzătoare. Eşti foarte perspicace.,

— Nu-i nimic. Buzunarele sînt complet goale. Se îndreptă spre locul său, însă pe drum se opri brusc: Poate în biroul lui?

Acţiona fără să se formalizeze şi parcă aştepta ca îndemînarea să-i fie apreciată de Konrad. Cheia de la biroul lui Dimda nu era la el bineînţeles, însă pe bărbat acest fapt nu-l deranjă de fel. Găsi o şurubelniţă mare, o vîrî în crăpătura dintre sertar şi biroul propriu-zis, apăsă pe mîner, — partea de sus se ridică, zăvorul încuietorii sări din locaş şi sertarul putu fi tras. Sertarul era complet gol.

— Aşa şi bănuiam, spuse bărbatul. Nu poţi ţine aici ceva important, poarte doar documente legate de comenzi sau fotografii executate... Ştiţi... Poate v-ar interesa... Toţi pînă la unul afirmau că Rudolf s-a dus să ia masa de prînz într-o dispoziţie foarte bună... E ciudat, nu-i aşa?

— Dar altceva nu mai are pe-aici?

— Numai halatul şi sertarul. Noi sîntem mulţi, iar locul e strimt.

— Dar dacă ar fi fost nevoie să lase aici nişte bani, unde i-ar fi pus?

— Haideţi să vedem!

Bărbatul îl duse pe Konrad de-a lungul coridorului, apoi deschise una din multele uşi.

După toate semnele, asta era contabilitatea, întrucît pe birouri stăteau maşini de calculat şi erau împrăştiate formulare tipărite — completate şi necompletate. Într-un colţ era un seif maroniu, nu prea înalt, lat şi greoi.

Folosind din nou şurubelniţa, bărbatul pătrunse în sertarul încuiat al unui birou şi, sub un teanc de acte, găsi cheia seifului.

Seiful era încăpător dar gol. Bărbatul scoase cîteva plicuri pe care erau scrise nume şi sumele de bani, deşertă conţinutul plicurilor pe birou, numără şi puse banii la loc.

— Nu-i nimic în plus! Pentru mai multă siguranţă, telefonaţi mîine secretarei noastre, vă dau numărul... — Bărbatul scrise pe o bucăţică de hîrtie un număr cu şase cifre şi-i dădu lui Konrad hîrtia. Apoi ascunse din nou cheia seifului şi spuse: Din cauza banilor nu l-ar fi omorît pe Rudolf, aici nu cîştigăm cine ştie ce bani ca să ne omoare pentru ei!

— De obicei, în asemenea cazuri, toţi încearcă să afle cum s-a întîmplat, dar văd că sînteţi neobişnuit de reţinut, spuse Konrad la despărţire.

— Fiica mea e studentă la drept...

— Ei şi?...

— Ancheta încă nu s-a terminat, dumneavoastră oricum mi-aţi răspunde evaziv şi nu mi-aţi spune adevărul... Socotind după întrebări, nici dumneavoastră nu ştiţi încă prea multe... Iar pentru Rudolf, din păcate, e totuna.. Aş putea să-i întreb pe ai noştri dacă ştie careva despre legăturile lui amoroase ceva mai mult, numai că mă îndoiesc.

În drum spre magazinul la care lucra Cilda, Konrad încercă să facă legătura între carneţelul de notiţe şi banii dispăruţi. Fără să ştie de ce, dar credea că mai curînd carneţelul de notiţe putea fi motivul uciderii lui Dimda şi că banii fuseseră luaţi doar pentru a abate atenţia. Dar cum putuse criminalul să pună mîna pe prada sa? Pe scară şi după împuşcătură nu putuse face acest lucru. Înseamnă că pînă în prînz, sau în drum spre casă, dar nu se lega deloc cu dispoziţia foarte bună a lui Dimda. Trebuia să mai vorbească o dată cu Cilda, să afle ce-i spusese la telefon şi ce-i răspunsese Dimda.

În magazin trecu prin faţa tuturor tejghelelor, însă n-o văzu nicăieri pe Cilda. La raionul la care se vindea pastă de dinţi,

colonie şi ţigări vindea o altă femeie. Konrad întrebă de şef şi ea se duse să-l cheme.

— Cine întreabă? Şeful arăta foarte nervos.

— Nu ştiu.

Uitîndu-se pe uşa crăpată, şeful cîntări din ochi pe Konrad, care se lăsa cînd pe un picior, cînd pe altul în partea cealaltă a sălii, şi căzu pe gînduri. Apoi scoase din portofel trei sute de ruble, le îndoi în aşa fel încît teancul să fie cît mai mic posibil şi-l vîrî în buzunarul halatului vînzătoarei.

— Îi pui în casă. Dar în aşa fel încît să nu vadă nimeni!

Vînzătoarea dădu din cap şi se întoarse la tejgheaua sa.

Imediat după ea ieşi şeful.

— Cine a întrebat de mine? se interesă el, întinzînd încordat gîtul, ca şi cînd ar fi căutat un cunoscut într-o mulţime de oameni.

Konrad se duse la el şi rosti încet:

— Sînt de la miliţie.

Cînd băgă mîna în buzunar după legitimaţie, şeful îl opri.

— Nu-i nevoie, nu-i nevoie... Vă cred... Poate mergem în biroul meu, acolo putem sta de vorbă liniştiţi... Pe aici, vă rog...

— Ah, ce întîmplare îngrozitoare, spuse şeful, cînd se aşezară. O întreagă tragedie... Deşi ei se despărţiseră de mult, Cilda se frămîntă enorm. I-am dat drumul acasă, în situaţia ei nu putea sta la tejghea! Copilaşul rămîne fără tată... îngrozitor! Aţi dat de urma ucigaşului? Cilda presupune că este mîna vreunui soţ gelos. Rudolf... dacă-mi aduc bine aminte, îl chema Rudolf... era doar un fustangiu clasa-ntîi...

— Cilda mi-a spus că, de dimineaţă, aţi ascultat ce a vorbit la telefon cu Rudolf Dimda.

— Parţial, numai parţial, clătină din cap şeful. Uite, chiar de la acest telefon a vorbit, dar nu ştiu cu cine... în timpul convorbirii am ieşit, în depozit parcă.. Acum mi se pare că da, cu fostul ei soţ, pentru că au amintit de fiică... Cilda spunea că ar trebui să se întîlnească mai des cu ea.

— Dar despre bani? Ce a spus ea despre bani?

— Despre bani nu s-a vorbit! tresări şeful. Despre bani absolut sigur nu s-a vorbit, pot să şi jur! I-a mai spus lui că are dreptate, dar despre bani nu s-a spus o vorbă. Iar noi despre bani n-am discutat niciodată, la ea casa e întotdeauna în

ordine, e în general o lucrătoare foarte harnică şi conştiincioasă, poate doar puţin cam nervoasă...

— Dar ce fel de prieteni are?

— De unde să ştiu eu? E o femeie încă interesantă, cu siguranţă că are vreun prieten. Dar personal n-am văzut. Eu stau aici, ea lucrează acolo... Şeful ridică neputincios mîinile. Dacă ar fi fost ceva în neregulă, aş fi aflat cu siguranţă, că azi aşa e: un conducător trebuie să răspundă de toate... Cineva trebuie să primească bobîrnacele... Cu siguranţă că Cilda are un prieten, însă eu nu l-am văzut... Acolo, lîngă tejghea, întotdeauna se găseşte cineva, poftim de află care-i client şi care-i iubit...

Povestire în afara cadrului anchetei

Florile din grădina întinsă a acestei case înfloreau pe rînd, aproape tot anul. Maşinile care treceau pe strada destul de circulată încetineau ca oamenii să poată privi la covorul de lalele roşii ce se întindea de la gardul metalic înalt pînă la răsadniţe, în care se ridicau să se încălzească la soare gladiolele albe, liliachii, roşii ca focul şi tot felul de alte nuanţe. De obicei, grădina bucura doar ochii trecătorilor, însă uneori maşinile opreau şi pasagerii priveau îndelung prin gard, uneori scoteau creionul şi îşi notau ceva. Denumirile florilor îţi luau ochii şi numai floricultorii puteau înţelege termenii speciali ai varietăţilor: Virsavia... Helios... Konigen Wilhelmina... Oxford... President Roosevelt...

— Avea lalele de Mauren albe, olandeze, cînd încă la grădina botanică abia se auzise de ele pentru prima oară!... Noi l-am chemat la asociaţie, i-am cerut să prezinte certificatul de carantină...

— Cine i le aduce? Vaporenii?

— Contrabandă, contrabandă pur şi simplu, fie că i le aduc vaporenii, fie feroviarii, fie turiştii! însă n-am putut să-l dovedim cu nimic. A spus că bulbul de Mauren i l-a oferit cineva la piaţă, un om care arăta perfect cinstit şi atunci a riscat să cumpere. Şi, într-adevăr, lalelele Mauren albe s-au prins!

— Se spune că-i un pungaş!

— Nu pungaş, ci bandit! Nu-i în stare să omoare o muscă, însă cînd e vorba de flori, devine cel mai înfricoşător gangster, gata să taie orice beregată. Era cît pe-aci să-l băgăm la închisoare! Înainte, gardul ăsta era mult mai mic şi într-o zi un tînăr, dorind să-i facă o bucurie iubitei lui, l-a sărit şi a rupt o lalea. Se pare că tocmai un exemplar selecţionat. Žirak a făcut spume la gură, l-a bătut cu lopata pe nenorocit pînă n-a mai mişcat, noroc că au sărit trecătorii în curte. Tînărul a zăcut mult în spital, iar Žirak umbla ca un nebun. Se spune că pînă la urmă s-au înţeles, numai că lui Žirak nu i-a putut smulge decît o copeică.

— Are lînă bogată, ai de unde tunde!

— Prostii! Eu cred că toţi banii îi bagă în colecţie. În ce priveşte banii, nu-i ahtiat după ei şi nici după faimă. Numai că, uite, cu soiul său propriu nu-i merge! Eu unul am trimis în glumă la o expoziţie internaţională lalelele mele, şi, ce să vezi, am cîştigat nouăzeci şi opt de puncte!…

Din seră ieşi un om cu capul ras chilug şi începu să-şi şteargă cu batista transpiraţia de pe faţă şi gît. Totul arăta la el scurt şi umflat — mîinile, picioarele, trunchiul masiv. Numai faţa. era ca lumea. Deşi avea cincizeci de ani, pielea obrajilor i se înfăţişa proaspătă, în ciuda pungilor de sub ochi. Omul puse lîngă peretele casei un satîr şi începu să toarne în stropitoare nişte chimicale.

Omul de la volan apăsă ambreiajul şi băgă în viteză.

— N-aş vrea să mă vadă. Şi maşina se urni din loc.

— Şi cum, pentru tînărul ăla nu i-au dat decît pedeapsă cu suspendare? întrebă pasagerul.

— Mi se pare că nici n-a mai ajuns în faţa tribunalului. Dar de frică, i-a fost frică! Dovadă că a trecut casa pe numele soacrei, mama Muditei, ca să nu i-o confişte.

— Metodă tipică de bandit!

— Dar dacă ai nevoie de ceva, du-te fără teamă la el. Te ajută.

— N-am nevoie de nimic, am tot ce-mi trebuie.

— Nu mai spune, nu mai spune…

Žirak turnă în stropitoare apă dintr-un butoi negru, expus la soare, şi începu să amestece în ea cu un băţ, ca să se dizolve îngrăşămintele. Apoi îşi şterse iar faţa, deşi era toamna tîrziu, însă soarele încălzea încă bine.

„Ce degete groase are”, se gîndi Mudite, uitîndu-se pe fereastra bucătăriei la soţul ei. În cei zece ani de viaţă comună nici nu observase acest lucru. Mai tîrziu, la cină, observă că şi obrajii lui Žirak şi bărbia dublă i s-au fleşcăit simţitor. Şi cum rupe pîinea ţărăneşte şi soarbe zgomotos… „Nu mai ţine deloc seama de prezenţa mea, eu, pesemne, pentru el nu sînt nimic.”

— Ei, bine… Şi Žirak, continuînd să mestece, se ridică. Trebuie să mă uit un pic la seră.

— Poate mergem la cinema? zîmbi uşor Mudite.

— Cînd? Žirak ridică mîinile a neputinţă şi ieşi din bucătărie.

— Dar eu vreau! exclamă Mudite.

— Uită-te la program, azi trebuie să fie ceva interesant la televizor, strigă din coridor Žirak.

Spălînd vasele, Mudite auzi cum bărbatul ei se foia prin seră şi muta ceva.

Cu douăzeci şi cinci de ani în urmă numele lui Zigurd Žirak apărea în toate ziarele republicane şi această faimă îi adusese multe neplăceri. Printre altele îi adusese porecla de „dezertor al frontului verde”. Cu această denumire, care pentru un timp devenise o expresie obişnuită a ziarelor, erau garnisiţi toţi specialiştii în agricultură care fugiseră de la sat la oraş, însă Žirak trebuise să îndure mai mult decît toţi, pentru că, printr-un concurs întîmplător de împrejurări, — poate tocmai pentru că terminase Academia de Agricultură cu diplomă Magna cum laude, — era terfelit prin revistele satirice, în suplimentele satirice ale ziarelor şi de la tribunele înalte. O dată chiar voise să se apere şi trimisese la o redacţie o scrisoare deschisă. Colhozul pentru care primise repartiţie fusese mult timp pe mîinile unor gospodari indolenţi şi decăzuse complet. De la ţărani se cerea în permanenţă, dar nu li se dădea nimic în schimb. Colhozul nu avea o bază financiară, nu-şi putea asigura îngrăşămintele minerale în cantităţi suficiente, iar fără ele nimeni nu ar fi izbutit să scoată o recoltă normală. Tehnica era uzată. Cine nu era şchiop sau nevolnic îşi căuta de lucru în sectorul forestier sau în orăşelul reşedinţă de raion.

Scrisoarea lui Žirak nu fusese tipărită, însă începuse să fie citată pe bucăţi de la tribune, iar aceste bucăţi, scoase din context, se întorceau împotriva autorului însuşi. Se făcuseră auzite chemări înflăcărate de a i se anula diploma, însă

această sarcină nu fusese încredinţată nimănui la modul concret şi, de fapt, nimeni nu se înghesuia.

După ce trecuse prin cîteva centre raionale, „dezertorul frontului verde” se întorsese la Riga. Tatăl său murise între timp şi Žirak se mutase în locuinţa provizorie de pe parcela atribuită răposatului şi începuse să cultive varză timpurie, pe care precupeţii o duceau la Pskov.

Žirak reuşi să se aranjeze ca profesor de lucru manual la o şcoală elementară de cartier: nu-i păsa că leafa era mică, în schimb avea timp liber berechet, pentru că, în atelierul de tîmplărie, unde mirosea plăcut a talaş sau puţea urît a clei de tîmplărie, trebuia să stea doar cîteva ore pe săptămînă, ca să le arate copiilor cum să încleieze din placaje solniţe de perete sau să taie cu fierăstrăul tocătoare. Profesorul însuşi extrăsese aceste cunoştinţe din „îndrumătorul comandantului de pionieri”, sau poate din ediţia antebelică a „Tînărului tehnician”.

Ceilalţi profesori nu-l considerau ca egalul lor, fiind încredinţaţi că au de-a face cu un maistru cam leneş, odată ce lucra la un atelier şcolar şi nu la fabrică, unde ar fi avut o leafă mult mai mare. Poţi discuta cu el despre fenomene superioare şi despre artele plastice gîndeau colegii săi. Poate că nici măcar liceul nu l-a terminat! Parcă de puţine ori s-a întîmplat? …

Dar cînd se dăduse indicaţia să se organizeze imediat cercuri pentru activitatea extraşcolară îşi amintiseră brusc şi de Žirak şi anume că el nu are sarcini obşteşti. Şi se mirară foarte mult cînd acesta, fără nici o împotrivire, se apucase să conducă cercul tinerilor botanişti.

Era sfîrşitul lui aprilie, Žirak urcase cu cei cîţiva membri ai cercului în trenul electric şi-i dusese în pădure. Se întorseseră cu frunze suculente, gustoase, de ceapa ursului în pungi de hîrtie şi cu denumirea latină de „allium ursinum” în cap. Tot atunci aflaseră că ceapa obişnuită, „allium sativum”, face parte din familia liliaceelor, că se bea cu lapte îndulcit ca remediu împotriva viermilor intestinali, cu sare în caz de colici stomacali, cu miere se pune pe răni, iar cailor li se dă cu tutun împotriva crampelor.

După această mică excursie, toţi erau gata să se înscrie la botanişti, însă Žirak alese doar pe cei care lucrau cu mai

multă rîvnă decît alţii în grădina şcolii, unde săpau, greblau, răsădeau şi stropeau fără întrerupere.

Din păcate, în toamnă, Žirak plecase de la şcoală. Se plînsese de el profesoara de educaţie fizică. La concursul de aruncare a grenadei lipsiseră şase băieţi, ceea ce dăduse o lovitură de neîndreptat prestigiului sportiv nu numai al şcolii, dar şi al întregului raion. Întrebaţi, băieţii recunoscuseră că în acest timp copseseră foarte liniştiţi, împreună cu alţi botanişti, cartofi cultivaţi de ei din varietatea gambisk negru.

Şi în loc să-şi recunoască autocritic vina şi să promită că se va îndrepta, Žirak, înfuriat, îşi dăduse demisia.

Cînd Mudite îl cunoscuse pe Žirak, acesta nu avea încă patruzeci de ani. Epoca cultivării verzei timpurii şi a cartofilor pe loturile personale se sfîrşise, întrucît achizitorii descoperiseră pe neaşteptate că în ţara noastră uriaşă sînt republici mai însorite decît Letonia şi de acolo se trimiteau vagoane cu legume timpurii la preţuri moderate. Sectorul particular se reorganizase imediat şi începuse era florilor şi a bulbilor de flori. Lui Žirak asta îi adusese faimă, căci spre deosebire de alţii el studiase agronomia. La el veneau după sfaturi, îl rugau să determine aciditatea terenurilor sau să le recomande materialul de răsad. În sfîrşit, cunoştinţele lui foloseau cuiva. Tîrîş-grăpiş, fusese construit parterul casei şi începuse ridicarea serei. Dar de dragul casei, Žirak nu se lipsise de plăceri, purta costume bine croite, care-i ascundeau defectele siluetei, mergea la concerte şi teatru şi, pentru că era un om care doar în cazuri excepţionale golea un păhăruţ de coniac sau o cupă de şampanie, arăta mai tînăr decît era şi se simţea plin de vigoare.

Mudite îi admira cunoştinţele şi stăpînirea de sine cu care de zeci de ori explica vizitatorilor unul şi acelaşi lucru. La fiecare pas simţea superioritatea lui Žirak, se supunea lui, puţintel chiar se temea şi presupunea că exact aşa şi trebuie să fie un cap de familie. Pe Žirak te puteai bizui. Cu siguranţă că avusese o anumită importanţă şi faptul că la douăzeci şi doi de ani Mudite încă mai întindea patul pliant în bucătărie şi auzea prin somn cum picură apa din robinet. Dacă multe fete de vîrsta ei erau sătule de aventuri amoroase, Mudite încă nu avusese de-a face cu aşa ceva. Poate aici era şi meritul mamei sale, poate împrejurările fuseseră de asemenea

natură, respectiv accidentul ce i se întîmplase lui Karlis Valder. Nu mergea la serate, se simţea părăsită, încetase să mai studieze muzica şi intrase la şcoala profesională de comerţ, de unde ajunsese la depozitul de confecţii, care era o adevărată mînăstire de femei.

Žirak mai stătuse la îndoială un timp, cugetînd la diferenţa de vîrstă, apoi, fără să ştie Mudite, îşi împărtăşise temerile faţă de părinţii ei. Şi le primi binecuvîntarea.

Mudite, de fapt, se predase deja, mai trebuia doar să coboare podul mobil şi să iasă cu cheile pe o pernă brodată. Mudite intrase în casa sub acoperişul căreia nu fuseseră niciodată nici furtuni, nici uragane, ci mereu numai timp frumos şi o climă plăcută, molcomă.

Gemînd, Žirak, tot îşi făcea de lucru în seră — căra lăzile cu răsaduri mai departe de gura de aerisire.

„Aşa a şi rămas totul şi nimic nu s-a mai schimbat”, se gîndi deodată Mudite şi se întristă.

Încercă toate cele trei canale, însă la televizor nu era nimic interesant.

„De ce să nu pot da un telefon? Chiar sînt obligată, din bunăcuviinţă!” Cînd auzi că Žirak se duse în celălalt capăt al serei, formă numărul.

— Vă rog cu Karlis Valder.

— Valder e la telefon.

— De la Institutul opiniei publice. Vă rugăm să ne spuneţi ce dimensiuni are apartamentul dumneavoastră, suprafaţa băii şi lăţimea uşilor? Aveţi un metru?

— Mudite! De ce n-ai dat nici un semn, de atîta timp, Mudite? Ce bucuros sînt că ai sunat! Fotografia e colosală, Rudolf parcă are aripi şi spune că eşti un înger!

— Despre el n-aş putea spune acelaşi lucru…

— Te înţeleg… Are şi el o slăbiciune, însă în general e un om cumsecade. Tu l-ai pus bine la punct, pînă acasă a tot bombănit. Mudite, dacă nu-ţi convine să vii, îţi pot trimite o fotografie. Pe cuvînt de onoare, e de milioane!

— N-o trimite! Doar am bărbat, ce-o să-i spun?

— Atunci vino!

— O să mă reped… — Cînd o să am mai mult timp liber, uite, trimestrul e pe sfîrşite, iar noi sîntem îngropaţi pînă la gît în hîrtii…

Žirak răsturnă ceva în seră şi după aceea mormăi îndelung. Mudite se gîndi că înainte nu-i scăpa nimic din mîini şi nici nu vorbea de unul singur, ca un bătrîn sclerozat.

— Karlen… N-aş vrea să mai vadă cineva fotografia aia…

— Prostii, Mudite, asta-i artă adevărată, nu-i nimic condamnabil… în ea eşti dumnezeiască! Cînd o să poţi veni?,

— Sună cineva… La revedere!

— Să-i transmit salutări lui Rudolf?.

— Păi, este cumva acolo?

— Nu, a ieşit undeva.

— Nici nu încerca să-i transmiţi, altfel cine ştie la ce se mai poate gîndi!

— Tu dă un telefon înainte de-a veni, să te pot primi aşa cum se cuvine.

— Bine, bine… — Mudite puse receptorul în furcă, îşi amintea de Rudolf cum stătea culcat pe spate pe ovăzul călcat în picioare şi se uita cu disperare la cerul întunecat de august. „Nu, nu mă duc!” se hotărî ea, deşi tare ar fi vrut să vadă fotografia.

Însă, cînd pe la jumătatea lui decembrie comitetul sindicatului începu să-şi bată capul de unde să facă rost de un fotograf pentru carnavalul de Anul Nou, Mudite dădu numărul lui Karlis.

— Să-l roage pe Rudolf, zise ea. Inventaţi tot ce vreţi, numai să nu spuneţi că aş avea eu vreo legătură cu asta!

CAPITOLUL OPT

Arnis îl ajută pe Bertulis să ducă sacul mare, negru, de polietilenă, cu cartoteca, îl sui în autobuz, iar el coti pe stradelă, mai precis pe strada Metra, chibzuind dacă ar îi putut aştepta aici o maşină în care ar fi venit cel care a tras şi cine l-ar fi putut vedea. Sarcina deveni mai uşoară datorită faptului că pe o parte a străzii parcarea era interzisă. Se înţelege, asta nu înseamnă că nu va trebui să stea de vorbă cu portarii caselor de pe partea cealaltă. Însă dacă maşinile stau una după alta este mai uşor să găseşti omul de care ai nevoie. Măcar şi pentru că unul care vine sau pleacă este mai bine observat de şoferii din celelalte maşini. În primul rînd pentru

că maşinile învecinate îi împiedică să parcheze acolo unde ar vrea, în al doilea rînd, pentru că un şofer neîndemînatic, care încearcă să intre, — iar fiecare îi socoteşte pe toţi ceilalţi neîndemînatici, fiindcă fiecare are maniera sa proprie de a conduce, — provoacă nelinişte, nu cumva să zgîrie vopseaua de pe maşina cutăruia, iar în al treilea rînd, aceştia nutresc o curiozitate faţă de toate celelalte maşini. De ce nu şi-a vopsit portierele? Ia uită-te, aripa din faţă îi e aproape complet mîncată de rugină şi, judecînd după număr, maşina nu-i deloc veche! Ce-o fi drăcia aia care atîrnă la geamul din spate? Pe scurt, interesul faţă de alte maşini şi tendinţa de a le compara cu maşina proprie sînt atît de mari, încît apar zeci de întrebări, fără să mai vorbim de acele cazuri, în care obiectul comparaţiei este produsul unei firme rar întîlnite la noi.

Deşi de data asta speranţa de a căpăta informaţii de la portari era destul de mică — care portar se apucă să măture strada la ora trei ziua! — Arnis trecu pe la casele apropiate. Nu, portarii nu avuseseră ce să-i spună. Nişte maşini parcaseră, în fiecare zi sînt o mulţime, dar despre posesorii şi aspectele particulare ale maşinilor nu pot spune nimic.

Alături de intrarea prin care ar fi trebuit să iasă cel ce trăsese, mai era o uşă tot atît de impunătoare. Prin sticla mată nu se vedea nimic, pe geam, pe partea interioară, era desenată în vopsea de ulei o ceaşcă mare cu cafea din care ieşeau aburi. Atît de mare încît marginile farfurioarei se sprijineau pe rama ferestrei şi nu era posibil să te uiţi în cafenea fie şi pentru că puţinul ce rămînea liber din geam era ocupat de informaţia, în două limbi, privind apartenenţa cafenelei la o anumită întreprindere de alimentaţie publică, zilele libere şi orarul de funcţionare. „Închis de la orele 14 pînă la 15”, citi Arnis şi se gîndi că personalul de serviciu, care îşi lua prînzul plictisindu-se în acest timp, ar fi putut totuşi vedea ceva prin geam. Împinse uşa, deasupra capului se auzi o sonerie şi se pomeni într-o încăpere mică cu două măsuţe de patru locuri şi una de două locuri. În schimb cafeaua era naturală — numai aroma ei făcea toţi banii! Dincolo de tejghea se învîrtea o femeie de vîrstă mijlocie, într-un halat de şaten viu colorat, cu o faţă obosită.

Arnis comandă cafea, o luă şi imediat, sprijinindu-se de automatul unguresc „Expresso”, începu s-o bea. Nu, de aici nu se vede strada, numai siluetele trecătorilor.

Pe neaşteptate, în peretele din spatele tejghelei se deschise un geam glisant şi apăru un cap de bărbat cu o bonetă înaltă, albă, de bucătar.

— Erna, ia marfa în primire! spuse omul şi nişte mîini vînjoase întinseră o tavă cu pateuri şi trîntiră geamul la loc. Pesemne, în fundul încăperii era laboratorul de cofetărie al vreunui restaurant şi cafeneaua ţinea de el, căci aici nu se servea nici coniac, nici vin.

— În sfîrşit! exclamă bucuroasă o femeie de la o măsuţă cu două locuri, singura clientă în afară de Arnis. Puneţi-mi la pachet o jumătate de duzină.

— După-amiaza se găseşte, — spuse vînzătoarea, punînd pateurile fierbinţi încă într-o pungă, — dar ziua e o coadă!

— Ce mai, atît de gustoase nu mai găseşti în altă parte în Riga, spuse cumpărătoarea, luînd de pe farfurie restul. La revedere!

Arnis îi spuse vînzătoarei ce-l interesează, dar ea nu văzuse nimic şi el îi mulţumi.

Se înnsera. Pe partea cealaltă a străzii, deasupra magazinului de galanterie se aprindeau litere roşii de neon. Lîngă magazin, la coafor, puteai să te zgîieşti la o femeie cu faţa rotundă, măreaţă, cu semiluni de aur la urechi şi bărbie triplă, care avea capul băgat în casca cromată pentru uscat părul.

Însă nici la galanterie, nici la coafor nu-i putură spune nimic interesant, drept care se hotărî să nu mai continue cercetările în ziua aceea, se sui în troleibuz şi se duse la parcul de taxiuri.

Posibilitatea ca persoana care trăsese să fi folosit pentru fugă un taxi era perfect reală. Poate că a venit, simplu, cu un taxi, s-a rugat să fie aşteptat şi apoi s-a întors ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic, pentru că împuşcătura nu s-ar fi auzit pe strada asta. Însă, din punctul de vedere al criminalului, taxiul ar prezenta un mare neajuns — maşina trebuia lăsată exact în faţă, odată ce pentru taxiurile cu aparatul de taxare în funcţiune nu există semnul „parcarea interzisă”. Dar să vină pînă la uşă nu ar fi fost în interesul criminalului, s-ar fi putut găsi vreun om care să observe taxiul, iar şoferul, la rîndul său, să ţină minte pasagerul. Criminalul avea nevoie ca maşina să

aştepte cel puţin cu cîteva zeci de metri mai departe, însă în asemenea caz şoferul, văzînd că pasagerul porneşte pe jos pe stradă, s-ar fi gîndit că vrea să plece fără să plătească şi s-ar fi luat după el. Iar dacă i-ar fi plătit dinainte, nu ar mai fi existat garanţia că şoferul nu se va sătura de atîta aşteptare şi va pleca, lăsîndu-şi pasagerul să meargă pe jos.

Numai că taxiul îl puteai comanda prin telefon la o anumită adresă şi la o anumită oră. De obicei în asemenea cazuri dispecerul de la parcul de taxiuri nu-l mai sună pe cel care a făcut comanda ca să-i spună numărul maşinii. Aşa că nu are importanţă din ce casă şi la ce casă este cerut taxiul, trebuie doar să te apropii şi să-i dai şoferului un bacşiş gras, pentru mai multă siguranţă să laşi în maşină un geamantan şi să-i spui că trebuie să dai o fugă pînă după colţ, aşa că va fi nevoit să aştepte vreo zece-cincisprezece minute.

Însă Arnis se bizuia cel mai mult pe altceva. Deşi strada Metra era foarte îngustă, casele erau mai mari, iar locatarii, ca de obicei în centru, mai numeroşi. S-ar fi putut întîmpla ca vreunul să fi avut nevoie să cheme un taxi exact în timpul care-l interesa pe Arnis. Şoferii de taxi sînt oameni cu ochii formaţi şi se uită la maşinile care aşteaptă alături cu nu mai puţină curiozitate. Ce altceva are de făcut un şofer în aşteptarea clientului, care acum-acum trebuie să vină? Poate doar să citească „Ziarul de seară”, însă la două şi jumătate nu-i venit încă la chioşcuri.

La dispeceratul parcului de taxiuri, unde la o masă lungă vorbeau la telefon cîteva funcţionare, privind comenzi şi precizînd traseele, lui Arnis îi dădură un registru.

N-avu noroc. Între două jumătate şi trei nimeni nu comandase vreun taxi pe strada Metra.

Ce să mai facă aici? Aproape nimic, însă, pentru mai multă siguranţă, Arnis scrise cîteva rînduri prin care ruga să se anunţe şoferul care pe la orele trei a luat un pasager pe strada Metra, fixă cu mîna lui hîrtia pe avizierul de la poartă şi se îndreptă spre casă să se culce. A doua zi dimineaţa era aşteptat de martorii dintr-un alt caz, pe care el, înainte de a se ivi întîmplarea cu Dimda, îi chemase din îndepărtatul orăşel Kurzemsk. Deşi, din ordinul lui Ulf, era eliberat provizoriu de la acest caz, nu putea însă să-i facă pe oameni să vină degeaba de la o asemenea depărtare.

Povestire în afara cadrului anchetei

Anul Nou… Cu toate că, la drept vorbind, mîine va fi cea mai obişnuită zi de iarnă, ca şi cea de astăzi, de ieri şi de alaltăieri. De dragul sărbătorii nici vîntul nu se va porni, nici îngheţul. Anul Nou… Pur şi simplu un motiv să chefuieşti, ridicat de zeci de ani la rang de lege.

— Ei, Karlis, mai mănîncă ceva… De Anul Nou trebuie să mănînci peşte şi ora douăsprezece să ţii în pumn un solz de peşte, ca să ai noroc la bani.

— Prostiile astea, tanti Paula, mi le spui la sfîrşitul fiecărui an…

— Păi, nici eu nu cred şi totuşi… Şi hîrtie poţi să arzi şi apoi s-o ţii în faţa lumînării, ca să-i cadă umbra pe perete… Oamenii îşi ghicesc în fel şi chip… Îţi ghiceşti şi imediat te gîndeşti — dar dacă se împlineşte!… Dacă nu mai mănînci, le duc în cămară, pe masă nu le pot ţine, e cald!

Lăsînd în drum toate uşile deschise larg, pentru ca la întoarcere să nu trebuiască să le mai deschidă, Paula începu să ridice bucatele de pe masa festivă. Abia acum observă Karlis că ea merge cu paşi mici, tîrşiţi şi că poate ţine în fiecare mînă numai cîte o farfurie mică. Şi totuşi se ţine încă bine. Întorcîndu-se în cameră, spuse cu glas poruncitor:

— Probabil că Rudis a mîncat deja, dar dacă totuşi vrea, atunci să nu se atingă de piftia neîncepută, în frigider este şi una începută! Şi să guste peştele! Hreanul îl poate şi singur amesteca cu smîntînă — dacă-l fac eu acum, îşi pierde tăria…

La televizor se transmitea un program festiv. Participau mai multe redacţii şi fiecare se considera datoare să ureze telespectatorilor fericire şi succes în noul an una mie nouă sute şaptezeci şi nouă.

În sfîrşit, pe ecran apăru un cadran de ceas, secundarul marca cu repeziciune ultimele clipe ale anului vechi.

— Tanti Paula, vino odată! strigă Karlis, destupînd şampania. Ar fi vrut ca dopul să sară în acelaşi moment cu ultima bătaie a orologiului Kremlinului, însă întîrzie.

Şampania sfîrîia uşor în cupe.

— Ei, Karlis, îţi urez ca tot ce-ţi doreşti… să ţi se îndeplinească… în sănătatea ta. Sănătatea nu-i niciodată de prisos.

— Şi dumitale îţi doresc la fel, tanti Paula!

Ciocniră, bătrînica bău jumătate, îşi linse buzele.

— Şi noapte bună!

— Acum începe programul!

— Nu, nu… Eu sînt bătrînă, e timpul să mă culc… Du-te la fereastră, uite ce frumos se vede!

Peste acoperişurile întunecate ale caselor zburau artificii roşii, verzi, galbene, care după un timp, ca şi cum s-ar fi speriat de înălţime, îşi pierdeau din strălucire şi pluteau încet în jos. Unele se stingeau, în locul lor zburau şuierînd spre nori altele noi.

Karlis deschise fereastra. Pe stradă se auzeau glasuri vesele. De la etajul patru al blocului din faţă se aruncau artificii aprinse. Pe mijlocul străzii, cu toate luminile aprinse, trecea în goană o maşină. Lîngă uşa principală, între frizerie şi magazinul de galanterie, un tînăr se săruta cu o fată într-o rochie de culoare deschisă, cei care aruncau artificii le strigau ceva, tinerii răspunseră şi intrară la casă, — pesemne erau împreună.

Cînd Karlis se întoarse la televizor, cuvîntarea oficială se terminase, pe ecran se agita un dansator cu un baston de trestie de bambus şi cu joben pe cap. În spatele lui se legănau uşor fetele din corpul de balet, cu picioare lungi, bine făcute.

— Noapte bună! îi ură încă o dată, la plecare, Paula;

— Noapte bună! îi zîmbi Karlis.

Îşi mai turnă şampanie, ridică cupa, dar se răzgîndi şi o puse la loc.

Pe coridor suna telefonul. Karlis se duse încet, în căruciorul său, într-acolo.

— Karlis? Judecind după glas, Rudolf era într-o dispoziţie excelentă. În receptor se auzea vacarm de glasuri şi o orchestră. Cineva ruga stăruitor să se închidă uşa de la sală, întrucît era imposibil să se vorbească. Karlis, salutări în noul an! Cheam-o şi pe Paula, pe buna şi bătrîna noastră Paula! Trebuie să-i spun ceva foarte important!

— Paula s-a şi dus să se culce.

— Păcat, pînă mîine dimineaţă uit! Credeam că aici are să fie plictisitor şi trist, însă totul merge cum nu se poate mai bine!

— Cîte mii de oameni s-au adunat acolo de faceţi asemenea gălăgie! glumi fără să vrea Karlis.

— Noi aici sîntem... Aşteaptă... Primul rînd, alinierea!... Mai repede, mai repede, mai vor şi alţii să vorbească la telefon! De la dreapta la stînga cîte doi număraţi! Şapte! Ura! Şapte e un număr norocos, şapte pot lua loc în două taxiuri! Karlis, venim acum la tine!

— Să pun de cafea!

— Nu-i nevoie! Avem o geantă plină cu sticle de şampanie! Ne mai întoarcem cinci minute la masă de dragul buneicuviinţe. Pregăteşte-ţi sacul, pentru tine avem o surpriză deosebită!

Karlis scoase din dulap o cutie mare cu ciocolată „Lajma” şi o duse în camera lui Rudolf. Apoi alese mult timp în cămară gustările şi pregăti într-o carafă de sticlă o băutură răcoritoare din suc de zmeură. Scoase din bufet cupe, le şterse atent cu şerveţelul. Admiră el însuşi masa aranjată, auzea de pe acum. laudele exprimate cu voce tare, oaspeţii probabil erau deja pe drum. Revenind în camera sa, închise televizorul ca să audă cînd va urca liftul şi să deschidă din timp uşa. Dacă primeşti oaspeţi, măcar s-o faci cu fast! Apoi se gîndi că oaspeţii vor vrea să aprindă bradul, drept care schimbă lumînările şi trase bradul în cameră la Rudolf.

Aşteptă pînă pe la ora trei, apoi stinse lumina, se întinse îmbrăcat şi continuă să aştepte, deşi nu mai credea că vor veni oaspeţii.

Îl trezi scîrţîitul uşii de la camera lui Rudolf, foşnetul de pe coridor, de la cuier şi şoapta cuiva. O voce feminină cunoscută spunea: „Linişte, faceţi linişte odată! “ Nu cumva era Mudite?

— Karlis! Dormi deja?

Karlis nu răspunse.

— Sforăie! informă Rudolf pe cineva din spatele său.

— Nu se face să-l scoli, spuse altul.

— În nici un caz, pronunţă vocea feminină cunoscută. Nu mai încăpea nici o îndoială, era Mudite Te rog, nu trebuie! aproape că ţipă ea la Rudolf, care încă mai încerca să se împotrivească.

Se auzi cum se îngrămădesc cu toţii în cameră la Rudolf, admirînd masa întinsă, cum mută scaunele. Apoi uşa se închise şi se lăsă liniştea.

După puţin timp cineva ieşi pe coridor să telefoneze şi discută îndelung, iar pe altcineva Rudolf îl însoţi să-i arate unde e toaleta.

— Sforăiai atît de tare că n-am reuşit să te trezim! spuse Rudolf cînd, pe la orele nouă, se întîlniră în bucătărie. În glasul lui Rudolf se simţea o notă de vinovăţie. Mai mult ca orice ar fi dorit să nu se întîlnească acum cu Karlis.

— Ce să fac dacă dorm aşa de adînc?!

— Dar nici n-avea rost ca pentru un asemenea, anturaj să te scol. Toţi erau cam făcuţi, toţi vorbeau deodată, iar de ascultat nu dorea nimeni să asculte.

Pe aragaz clocotea ibricul de cafea, Rudolf îi ridică încet capacul, se uită cîtă apă este şi mai adăugă puţină — mai rămăsese cineva la el.

„Dacă e Mudite, îi arunc pe faţă cafeaua clocotită, se gîndi cu răutate Karlis. Dacă a rămas aici peste noapte, atunci dracu ştie cîtă josnicie-i faţă de mine. Nu, omul nu-i capabil de atîta josnicie! “

„Oricum o va observa, paltonul atîrnă în cuierul de pe coridor, se gîndi Dimda. Şi eu voi fi şi mai vinovat. Eu n-am reţinut-o, ea singură a vrut să rămînă!”

— Karlis, ai grijă de cafea, mă duc după ceşti! găsi Rudolf mijlocul de a o preveni pe Mudite, dar ea se şi sculase şi se pieptăna la oglindă.

— Îngrozitor! exclamă ea. Deja e zece… Ce-o să spun acasă?

— Inventează ceva. Ce, n-ai experienţă?

— Nu mă crezi, însă cu adevărat nu am. Cheamă te rog un taxi.

— Prindem unul pe stradă, e mult mai uşor.

Se auziră ciocănituri la uşă şi, ţinînd într-o mînă ibricul aburind, intră Karlis.

Canapeaua abia fusese strînsă… Halatul moale al lui Rudolf zăcea la picioare… Ca de obicei după o asemenea noapte… Arma veche, cu cocoşul tras, stătea cruciş pe masă, printre farfuriile nestrînse. Fie că jucaseră vreun joc, fie că pălăvrăgiseră doar aşa.

Mudite şi Karlis îşi făcură urările obişnuite.

— Pune jos ibricul, torn eu imediat, spuse Mudite şi, adunînd cu îndemînare farfuriile murdare, le duse la bucătărie. Rudolf coborî cocoşul şi sprijini arma de perete, însă ea alunecă şi căzu. O ridică şi o puse din nou.

Se întoarse Mudite şi turnă cafea în ceşti.

— Uite la ce m-am gîndit,., spuse ea şi se uită la mîinile lui Karlis. Într-una ţinea ceaşca, cu cealaltă amesteca repede zahărul cu o linguriţă. Karlis mă poate ajuta... Numai dacă e de acord...

— Ascult cu mult interes, răspunse tăios Karlis, dar Mudite nu observă în glasul lui nici ura, nici dispreţul, deşi le pusese în cuvintele sale.

— Doamnă, păi eu însumi vă conduc, se amestecă Rudolf, presimţind urmarea.

— În nici un caz. Numai Karlis poate merge cu mine... El e colegul meu de şcoală... Şi Žirak nu va avea motive de bănuieli prosteşti, pentru care, după cum bine ştii şi tu, Rudolf, nu există nici un temei...

Rudolf nu-şi exprimă mirarea, însă în ochii lui se putea citi: Păi, tu, fato, o să ajungi departe!

— Fără recuzită nu te uiţi nici măcar la cea mai bună piesă de teatru! spuse cu glas tare Dimda.

— În albumul meu trebuie să fie fotografia clasei noastre, adăugă Mudite.

— Nu va crede că te întorci atît de tîrziu de la revelion! Tu, Karlis, eşti de acord în principiu?

— Tu doreşti asta? privi liniştit Karlis în ochii Muditei.

— Aşa va fi categoric mai bine! rosti ea şi îşi plecă ochii.

— Fără accesorii de decor, numărul ăsta nu va reuşi! Rudolf adăugă în cafeaua sa balsam, oferind şi celorlalţi, însă aceştia refuzară. Dacă am mai putea face rost de pelerina lui Moş Gerilă şi s-o facem boccea! Ar sugera pentru oricine că persoanele în cauză se întorc de la muncă. Sau să umplem vreo cutie mai mare cu podoabe de pom... Ascultă, Karlis, ia arma asta şi bagă în buzunare capse jevello. Spui că ai avut nevoie de ele pentru un număr de atracţie...

— Nu-i nevoie de nimic, e arhisuficient dacă merge Karlen cu mine! Mudite se ridică şi se îndreptă spre cuier.

CAPITOLUL NOUĂ

Inspectorul Bertulis, poreclit de prieteni „magistrul dreptului civil”, pentru că la miliţia judiciară ajunsese direct din universitate prin repartiţie şi nu ascundea faptul că după terminarea celor trei ani de stagiatură obligatorie va pleca de aici, întrucît se hotărîse să se specializeze în domeniul dreptului de autor, aşează cutiile cartotecii lui Rudolf Dimda pe masa de scris din biroul căruia atît el, cît şi încă trei tovarăşi de-ai lui îi spuneau „al meu”. Se întîmpla nu o dată ca ei să cheme în acelaşi timp martorii pentru interogatorii şi atunci se făcea aici o asemenea înghesuială, ca în timpul verii în jurul butoiului cu kvas rece.

Acum, noaptea tîrziu, peste tot era întuneric şi linişte, numai pe coridoarele lungi ardeau slab becurile permanente.

Arhiva fotografică a lui Rudolf Dimda se găsea într-o stare ideală: pătrăţelele mici, negre, într-o ordine cronologică perfectă, pe fiecare plic era lipit un ştraif de hîrtie cu data şi locul unde se afla obiectivul, „1. IV. 78 — Oljana”, „4. IV. 78 — pavilionul „Fotoreclamei”, „5. IV. 78 — Grădina cu sculpturi”, „3. V. 78 — Rîul Ogra la Ergli lîngă gospodăria Grantyna”. Bertulis înţelese repede sensul indicaţiei privind locul fotografierii şi nu se mai mira dacă pe unele plicuri nu figura. Dimda se temea că poate uita fundalul pe care fotografiase obiectul, luminozitatea pe care o dădea un anumit pavilion. Astfel, pe fotografia „Rîul Ogra la Ergli lîngă gospodăria Grantyna” nu puteau fi văzute nici clădirea, nici rîul. Despre prezenţa rîului aminteau doar stropii de apă şi vîrful unei bărci pneumatice care pătrunsese în fotografie ca un clin într-o buturugă. În fotografie erau feţele barcagiilor, purtaţi de primăvara timpurie peste praguri: pe una — dîrzenie, pe alta — buimăceală, pe a treia — fricǎ. Şi toate acestea pe fundalul unei rîpe uriaşe, roşietice, pe care abia se mai ţinea un singur mesteacăn, care părea că acum-acum se prăvăleşte cu vîrful în vîltoare. Dacă ar fi fost nevoie să mai fotografieze o dată ceva pe fundalul unei asemenea rîpe, Dimda nu mai trebuia să piardă timpul căutînd, se suia în maşină şi pleca la Ergli. În afară de asta, rîpa înfăţişată aşa cum trebuie ar fi putut influenţa mersul tratativelor cu cei ce comandau reclama,

care, aproape întotdeauna, doreau să demonstreze că şi ei au gust, poate chiar mai dezvoltat ca al tău! De ei trebuia să ţină cont, pentru că ei plăteau „Fotoreclamei”, de ei depindea planul şi leafa.

În fiecare pliculeţ se afla negativul şi un pozitiv de aceeaşi mărime, uneori — în cazul publicaţiilor — informaţii despre numărul revistei, catalogul sau prospectul respectiv.

„Magistrul dreptului civil” puse de-o parte plicurile din ultimul an, pe celelalte le băgă înapoi în sacul negru de polietilenă şi-l duse jos, în încăperea de la subsol, pentru păstrare.

Cînd Bertulis întinse fotografiile, de parcă ar fi făcut o pasienţă pe toată masa, inima i se făcu cît un purice — volumul de lucru era atît de mare, încît orice efort părea zadarnic. Drept care hotărî să clasifice fotografiile şi astfel scăpă de un morman întreg de fotografii din grădiniţele de copii, în care nu apăreau educatoare. Lăsă la o parte fotografiile de la înmormîntări şi nunţi, apoi, cu inima grea, în general toate fotografiile de grup.

Carnavalul vesel, de revelion, dintr-o instituţie, serpentine în jurul dansatorilor şi în părul femeilor, ochi strălucitori ca nişte pietre preţioase, un brad mare, încovoiat sub greutatea podoabelor, ca o doamnă venerabilă, o fetiţă recitind în faţa unui Moş Gerilă cu sacul plin de daruri, alta primind cîştigul de la tombolă... „Magistrul dreptului civil” stătu pe gînduri, apoi le lăsă de-o parte şi pe acestea. Fotografierea carnavalului era clar că o făcuse doar pentru cîştig.

Eh, acum putea respira uşurat, deşi ceea ce era mai greu rămăsese de-acum încolo. Ca toţi fotografii, Dimda folosea adesea pentru fotografiile de reclamă aceleaşi modele. „Uite, blondina asta apare ba cu o cutie de detergent, ba cu o undiţă, ba într-un şorţuleţ dantelat cu un storcător electric de suc de fructe.”

Din cauza dimensiunilor mici ale pozitivelor, trăsăturile modelelor erau greu de distins, pe prim-plan aflîndu-se întotdeauna produsul pentru care se făcea reclamă. Bertulis folosi o lupă: compara, punea de-o parte una sau alta, apoi iar se întorcea la prima — trebuia să selecţioneze feţele cele mai clare, cu cele mai expresive trăsături. Fir cu fir, îi trecu prin mîini întreaga claie de fin, pentru a găsi acul şi cînd mergea

cu ultimul tramvai spre Zadvine, din tot maldărul de feţe rămăseseră numai unsprezece femei şi doi bărbaţi, identitatea cărora urmînd să o clarifice a doua zi, căci teoretic oricare din ei putea avea legătură cu uciderea lui Rudolf Dimda.

— Treisprezece nu-i un număr norocos, însă sper că nu eşti superstiţios, spuse Konrad, pe care Bertulis îl sculase dis-de-dimineaţă, cînd îi raportă la telefon planul acţiunilor următoare, pe care colonelul îl aprobă.

Cînd inspectorul apăru la „Fotoreclama", uşa era încă încuiată, însă veni una din tehniciene, care se ocupa de elaborarea contractelor. Imediat ea se declară gata să-l ajute pe Bertulis. Poate să nici nu-i mai aştepte pe fotografi, ei vin mai tîrziu.

Dacă modelul este de acord să se fotografieze şi pierde timp pentru a poza, atunci probabil că pentru asta i se plăteşte, iar la contabilitate trebuie să fie actele de plată cu datele din buletinele de identitate şi cu semnături.

Pe amîndoi bărbaţii şi pe patru fete lucrătoarea de la „Fotoreclama" îi recunoscu îndată după feţe, fiindcă se fotografiau adesea prezentînd noile modele de confecţii.

— Manechine de la Casa modei... — Lucrătoarea se duse la un dulap cu uşi de sticlă prin care se vedeau bibliorafturi cu cotoare albastre, verzi şi galbene. Numaidecît găsesc vechile contracte de muncă, acolo sînt toate datele...

Peste cîteva minute „magistrul dreptului civil" îşi înseamnă în agendă:

„1. — Inara Fricevna Lauka, născ. 1954, adresa... etc".

Dar mai departe se poticniră, fiindcă pe celelalte şapte femei lucrătoarea nu le cunoştea după faţă. Însă se găsi o ieşire: pe unele plicuri scria unde şi cînd s-a tipărit reclama. Lui Bertulis îi dădură colecţiile de ziare şi reviste, cînd găsea un număr cu reclama publicată, îl arăta amabilei lucrătoare de la „Fotoreclama", ea citea textul şi determina imediat cine o comandase, scotea registrul de comenzi, găsea însemnarea corespunzătoare, se uita într-un caiet gros şi, cu un pas hotărît, se îndrepta spre dulapul cu contracte de muncă.

Spre prînz numai pe două fotografii mai rămăseseră femei a căror identitate nu fusese descoperită, fotografiile nu se publicaseră nicăieri şi nu făceau reclamă la nimic — o gruzină puţin cam tristă pe malul mării şi o schioară cu căciuliţă

pestriţă tricotată, lăsîndu-se rîzînd pe spate pe beţele de schi încrucişate. Ambele fotografii Bertulis le arătase funcţionarilor şi fotografilor din studio şi laboratoare, însă nimeni nu-i putuse spune nimic — vedeau pentru prima oară fotografiile. Nici fotograful cu cămaşă înflorată, care-l sfătuise ieri pe Konrad Ulf să-i întrebe pe colegii săi despre cunoscuţii lui Dimda, nu putu lămuri nimic. Cînd Bertulis plecă, fotograful îl conduse pe scară, chiar pînă în prag, afară şi deodată, fără nici un fel de introducere, zise:

— Vrei să facem un tîrg reciproc avantajos?

Şi privindu-l liniştit pe Bertulis în faţă, continuă să îndoaie o riglă metalică elastică.

— Am citit că afacerile avantajoase duc cel mai adesea la faliment…

— Pot să-ţi dau dumitale benzi de magnetofon înregistrate… Cele mai bune ansambluri… Cele mai recente. Dacă trebuie fotografiat ceva, sînt oricînd la dispoziţia dumitale…

— Şi ce trebuie să fac eu în schimb?

— Dă-mi femeia cu mistreţul. N-o să spun nimănui.

„Numai să nu-mi trădez uimirea, să nu-l întrerup, lasă-l să continue!”

— Hm… — mormăi îngîndurat Bertulis.

— Înţelege-mă bine, nu-mi trebuie fotografia. Asta-i lucrarea lui Rudolf — cinstea şi gloria lui! Spune-mi numai adresa acestei duduiţe sau unde o pot găsi. E tipul de model la care visezi toată viaţa. Aş vrea s-o fotografiez şi eu. Efectul nu se datorează înfăţişării exterioare, ci forţei interioare. Uite, astea trebuie fotografiate! Pentru ca bărbaţii, văzînd fotografiile, să fie gata să-şi părăsească nevasta, copiii, profesia, iar femeile, de necaz, să plîngă în hohote, să-şi smulgă părul din cap şi să fie foc şi pară. Sexul reţinut e un sex sălbatic!…

Rigla metalică îi sări din mîini şi se izbi de asfaltul curţii, el nici măcar n-o ridică, ci continuă:

— Fetişcane frumoase îţi pot pune şi un vagon la dispoziţie. Ochi strălucitori, dar reci, de peşte… Cine are nevoie de aşa ceva? Femeia e înainte de toate obiect al dorinţei şi doar pe urmă al frumuseţii. Şi aşa trebuie arătată!

— Cum ai spus c-o cheamă?

— Mudite… Se pare că Mudite… Asta-i, precis că Mudite…

— Spune-mi numele de familie, că prenumele nu le ţin minte.

— Păi, să-i fi ştiut eu numele de familie, nu m-aş fi tăvălit la picioarele dumitale, m-aş fi dus singur la biroul de informaţii. Dumneata poate că n-ai înţeles bine, nu mă gîndesc s-o duc nu ştiu unde, s-o ascund, după mine o poţi interoga pînă-i vine rău. Mie îmi trebuie doar adresa ei. Dumneata o ai. Singurele adrese pe care nu le ai încă sînt ale gruzinei şi ale schioarei.

— Nu prea îmi aduc aminte de fotografia cu mistreţul…

— Atunci eşti orb! Sau te prefaci orb, pentru că te temi!

— O să încerc să pun de acord propunerea dumitale cu conducerea…

— Dibla o ai de parcă ar fi normală, însă sufletul îţi este de iepure!

Cu un dispreţ nedisimulat, fotograful îl măsură pe Bertulis din cap pînă-n picioare, se întoarse cu agilitate şi, pesemne, uitînd de riglă, plecă înapoi la atelier. „La dracu cu munca asta! blestemă Bertulis. Suflet de iepure!… Şi chiar are dreptate: iepure, care trebuie să facă pe prostul!”

Dar cel mai important lucru din tot ce lămurise era faptul că arhiva era incompletă, din ea lipseau fotografii! Cîte lipseau? Zece? O sută? De ce?…

Povestire în afara cadrului anchetei

Şoferul taxiului se foia în şezut arătîndu-şi în tot felul nervozitatea. Aparatul de taxat ţăcănea, adăugind copeică după copeică.

De la portiţă, tăind întregul lot, ducea spre garaj o alee bine măturată, cu troiene de zăpadă pe ambele laturi.

Karlis tot o mai vedea pe Mudite mergînd pe acest drumeag. Cu mersul zvelt, de nerepetat. Trecuseră deja cîteva minute de cînd intrase în casă, însă Karlis încă o mai vedea cu paltonul descheiat, ţinînd într-o mînă broboada şi poşeta, părul căzîndu-i în valuri grele pe umeri.

Şoferul aruncă o privire iscoditoare spre proprietatea lui Žirak. Un neam de-al lui îşi exprimase nu de mult dorinţa de a se muta de la ţară la oraş şi-l rugase să se intereseze care sînt preţurile caselor. Şoferul extrăgea cu acurateţe din mica publicitate a „Ziarului de seară” adresele, pe drum le examina

şi discuta cu proprietarii, aşa că se considera specialist în probleme de vînzări-cumpărări. Şi îi plăcea ca, privind la clădirile construite sau în curs de construire, să rezolve un rebus sui-generis. Să începem cu lotul, îşi spunea el. Aici terenul depăşeşte şase sute de metri pătraţi, înseamnă că a fost atribuit încă din anii cincizeci. Împrejur toţi aveau căsuţele gata, cînd s-a apucat ăsta să construiască. Toţi aveau căsuţe turtite, dreptunghiulare, după proiectele tip de pe vremea aceea. Nici pe dinafară n-ai ce vedea, nici pe dinăuntru ce te minuna, dar ăsta o are cu etaj, verandă şi garaj. Casa asta deja indică anii şaizeci cu frumuseţea lor, cînd arhitecţii cîntau altfel. Căsuţa, desigur, e ca o jucărie, nu-i nici din şindrilă, nici din fier-beton, ci din cărămidă refractară, lemn şi tablă zincată pe acoperiş. Şi sera e făcută cum trebuie. Nu se vede nici un puţ. Înseamnă că în pivniţă are pompă şi, deci, în interior are toate comodităţile, inclusiv baie. Grădina se vede că-i îngrijită, se mai gîndi şoferul, uitîndu-se la tufişurile mari de hortensii înşirate de-a lungul gardului şi aleii, şi pe vîrfurile cărora se mai vedeau încă măciuliile uscate foşnitoare, ale inflorescenţelor.

— Interesant, ce-ai fi spus tu dacă eu n-aş fi venit peste noapte acasă! spunea înfuriat în acest timp Zigurd Žirak. El stătea în coridor lîngă telefon şi se dezbrăca de pufoaica murdară, plină de praf. Mînecile îi erau prea lungi, şi le răsfrînsese, aşa că se vedeau manşetele tari ale cămăşii la modă cu butoane de argint. Cravata legată impecabil îi stătea bombată pe burtă.

— Mă duc şi-i spun să plece, zise Mudite, scuturînd nisipul prins pe pantalonii lui Žirak, călcaţi cu multă grijă. Şi adăugă cu imputare în glas: Ai fi putut să te schimbi cînd cobori în pivniţă!

— Numai de schimbat nu-mi ardea. Afară sînt peste douăzeci de grade, îţi îngheaţă ochii de ger!

— Deci mă duc şi-i spun să plece. O să-i spun că eşti foarte obosit.

— Nu, nu, mergem împreună! Măcar să-l văd pe omul cumsecade care mi-a adus dimineaţa nevasta înapoi!

— Termină odată!…

Žirak era încă plin de suspiciune, explicaţiile grăbite ale Muditei nu i-o risipise, deşi arătau logice şi nu avea de ce se

lega. Žirak ştia că Mudite era una din organizatoarele balului de revelion şi înţelegea că asta îi impunea obligaţii în plus. Mudite spusese că pînă la opt nu putuse urni pe unii din participanţi, iar pe urmă trebuise să strîngă de pe mese, să cureţe pardoseala şi să spele vesela. La bal se nimerise şi un fost coleg de şcoală, care avusese norocul să prindă un taxi şi fusese de acord să facă un ocol şi să o lase pe Mudite acasă.

— Sper că nu ai nimic împotrivă dacă fac cunoştinţă cu el, spuse, Žirak uitîndu-se chiorîş şi începu să caute în cuier ceva să îmbrace.

— Zigurd, încetează de a mai face pe gelosul! E dezgustător! …

— Poate vii şi tu cu mine să mi-l prezinţi? Apropo, eu ţi-am telefonat, însă n-a răspuns nimeni.

— De parcă n-ai şti că toate celelalte încăperi se sigilează înainte de sărbători.

— Nici nu m-am gîndit, spuse Žirak. Spusese un neadevăr. Imediat după ce sunase se gîndise la asta şi atunci telefonase la poartă, Cînd portăreasa de serviciu ridicase receptorul, dăduse înapoi însă. Era ora trei noaptea. Prin telefon se auzeau glasuri îndepărtate şi orchestra. Ce i-ar fi putut spune portăresei? Să o roage s-o cheme pe Mudite? Dar ştia ea oare cine e Mudite? Doar la bază lucrau cîteva sute de oameni. Şi chiar dacă ar fi ştiut-o, unde s-o găsească în învălmăşeala balului?

Žirak îmbrăcă un costum bine croit şi controlă dacă are bani în buzunar. În haină nu arăta atît de vînjos ca un ţăran. Îl trădau doar mîinile bătucite, cu degetele scurte, însă altfel îl puteai lua drept un oarecare şef.

Pe portiţă, în stradă, Žirak ieşi primul. Mudite îl urma la cîţiva paşi. Privirea tăioasă a soţului îl căută imediat pe bancheta din spate pe Karlis, şi în ea din nou îşi făcu apariţia furia care se adunase toată noaptea prea avea o faţă tînără şi frumoasă.

Žirak ocoli maşina şi deschise portiera din faţă.

— La mulţi ani, spuse el, uitîndu-se la aparatul de taxat şi-i întinse şoferului o bancnotă de cinci ruble. Nu-i nevoie de rest!

Apoi se întoarse brusc şi-i dădu mîna lui Karlis:

— Žirak. Soţul Muditei.

— Valder.

Şi deodată văzu alături de Karlis cîrjele şi un pachet mare, în care era învelită arma veche. Ia te uită, îmi joacă teatru, se gîndi el, înfuriindu-se şi mai mult, puteau să se lipsească de recuzită. Înainte nu se îndoise niciodată de fidelitatea Muditei şi, de aceea, acum îndoiala se dublase. Cu siguranţă că mi-a pus coarne acest tînăr, dacă au organizat un asemenea spectacol! De cîrje, pasă-mi-te, avea nevoie!

— Mudite mi-a povestit atîtea despre dumneavoastră... Sînt bucuros de cunoştinţă... Ce-aţi spune de o cupă de şampanie?

— Zigi, lasă-l în pace! E obosit, trebuie să meargă acasă! spuse emoţionată Mudite apropiindu-se de portieră.

— O singură cupă! Şi pe urmă chem un taxi, avem telefon. De acord?

Žirak se uita fix la faţa derutată a lui Karlis.

— Sînt un fost coleg de şcoală de-al Muditei... Am învăţat în aceeaşi clasă...

— Vă ajut să coborîţi! Mudite mi-a povestit mult despre dumneavoastră...

Mudite îşi strînse buzele. Nu-i povestise nimic. Însă Žirak deschisese deja larg portiera din spate şi îl scoase aproape cu forţa pe Karlis din maşină.

— Şi Mudite te roagă... Şi ea vrea să intraţi să vedeţi cum trăim!...

„Să vedem, ştii cum să-ţi pui cîrjele la subţioară; frumosule?”

— Luaţi vă rog pachetul acela... Acolo e o armă... Am avut nevoie de ea pentru un număr.

Pînă ajunseră în casă Žirak îl urmări pe Karlis cum merge şi înţelese că greşise: Valder era într-adevăr invalid. „Nu, ăsta nu-i un rival! Şi, în general, cum am putut crede aşa ceva despre Mudite?! Iar tînărul pare cumsecade, ba chiar un flăcău foarte simpatic!”

Nisipul e pacostea caselor proprietate particulară şi n-are importanţă dacă clădirea se găseşte într-un sat îndepărtat sau chiar în Riga. Pui trei ştergătoare la rînd şi tot nu scapi de nisip în camere. Îl aduci pe încălţăminte, fie că te descalţi sau nu te descalţi în antreu, oricum pătrunde în traverse. Şi cînd baţi covoarele rămîi uimit de unde se adună atîta nisip şi se stîrneşte asemenea nor de praf. Coridorul la Žirak era chiar mai murdar decît în alte vile asemănătoare, căci peste tot, pe

rafturi, pe pardoseală, chiar şi pe treptele care duceau în sus, erau lădiţe cu răsaduri. Peste tot se vedeau ieşind din cernoziomul gras vlăstari de un galben palid.

În general, în casă, totul părea comod, doar aveau trei-patru camere, deşi Žirak spusese că partea de sus nu-i terminată încă, aşa că, temporar, sînt nevoiţi să se folosească doar de camera de zi şi de dormitor. Mudite îi reproşă soţului că nu va termina niciodată etajul, în ultimul an nu s-a mai lucrat deloc la el.

Camera de zi era spaţioasă, cu cămin, făcut din cărămidă roşie, însă se vedea că este folosit rar, devreme ce în casă aveau încălzire centrală. Era mobilată fără pretenţii de originalitate, nu ieftin, însă cu mobilă standard, luciul căreia cerea o permanentă îngrijire.

Žirak puse pe măsuţa de ziare vodcă şi şampanie şi-l pofti pe Karlis să viziteze sera, pînă cînd Mudite va pregăti o gustare. Dacă Žirak putea să se mîndrească cu ceva în casa sa, atunci era sera.

Aerul de acolo, umed şi înăbuşitor, învăluia pielea. Chiar şi luminile reci de neon nu deranjau. Karlis se gîndi că exact aşa de umed şi plin de arome trebuie să fie aerul la topice, unde cerul se ascunde după frunzişul copacilor uriaşi.

La flori Karlis nu se pricepea mai mult decît oricare orăşean, care le cumpără de două ori pe an pentru a le oferi cuiva. Se înţelege că putea deosebi trandafirii de lalele, calele de crini, dar cu asta se isprăveau cunoştinţele lui de botanică. Aici erau numeroase flori pe care el le văzuse la florării sau la piaţă, însă nu le ştia denumirea, dar şi din cele care sigur nu le văzuse niciodată în viaţa sa. Trei straturi largi de flori se întindeau pe toată lungimea serei, cele mai multe încă avînd boboci neînfloriţi, însă ici-colo, pe tulpini groase, de un verde închis, şi corolele multicolore ale freziilor şi luxuriantele amariliduce. Erau şi plante decorative în genul cactuşilor, care, supuse, dormitau în ghivece de lut sau se căţărau pe sfori cu noduri, ajungînd pînă la acoperiş, învăluind totul cu frunzele lor bogate, ici-colo izbucnind în mici pete colorate.

Faţa lui Žirak se schimbă: se părea că ridurile din colţurile gurii, care-l făceau aspru, se neteziseră, arăta mai puţin dur, chiar visător.

— Simţiţi cum miros? întrebă Žirak în şoaptă şi trase adînc aer în piept. Ce mireasmă!

Karlis dădu din cap, deşi acest amestec de arome nu-i producea un entuziasm deosebit.

— Să luăm loc pe lădiţe, propuse Žirak, trăgînd încă cu nesaţ în piept mireasma serei. Luaţi loc liniştit, de aici se vede tot! Yellow doll, arătă Žirak la un trandafir micuţ. Îl cultiv între pietre, cu ele se asortează cel mai bine... Iar acolo, alături, Golden slipper... O varietate destul de rară... în timpul înfloririi petalele îşi schimbă culoarea. În ce priveşte trandafirii, am cultivat unele noutăţi, v-aş povesti cu plăcere, dar pe dumneavoastră, probabil, nu vă interesează.

— Nu mă pricep la asta, zîmbi Karlis. Dar îmi place foarte mult aici. Niciodată n-am mai fost într-o seră.

— Veniţi la primăvară, o să vedeţi ce se întîmplă aici! Primăvara aici e un adevărat rai! Nu se mai văd frunzele de atîtea flori! Să veniţi în ajunul zilei femeii. Pentru noi, floricultorii, e toiul activităţii, atunci se menţin preţurile bune, dar uneori, pe cuvîntul meu, nu-ţi vine să ridici mîna să le tai. La urma urmelor le tai, n-ai ce-i face, pentru asta se şi cultivă, ca să fie tăiate. E plăcut şi pentru cel care le oferă şi pentru cea care le primeşte Ce să-i faci, asta-i viaţa! Tai o floare şi imediat dau vlăstarele altora. Nu aveţi vreo relaţie în ce priveşte cărbunii?

Karlis clătină capul.

— Dar dacă se iveşte ceva, nu uitaţi, telefonaţi. În iernile geroase n-o pot scoate la capăt cu cotele astea nici pînă în februarie, tot timpul trebuie să caut oameni care pot sustrage de undeva cărbuni, însă în ultimii ani atîta s-a strîns şurubul şi la întreprinderi, încît nici cu preţ dublu nu mai găseşti... Cum v-aţi distrat la bal?

— Balul ca balul, nimic deosebit...

— Ştiţi, eu am fost înainte un dansator pasionat, dar acum nu mă mai atrage. Mai bine stau acasă, vin aici, lucrez ceva. Drept să vă spun, în general, n-aş mai ieşi din casă, eu singur am construit totul aici, de asta ţin la toate. Ce mă aşteaptă acolo? Televizor am, vreau — mă uit, ce-ţi mai trebuie?! Hai în casă, altfel se supără Mudite... Florile sînt frumoase, dar au nevoie de multă îngrijire într-adevăr. Pînă şi la balul de revelion n-am putut să mă duc! Afară e un ger de ţi-e frică să

pleci de lîngă cazan… Toată noaptea am pus cărbuni. Dacă mercurul în seră cade sub zero, atunci mi s-au dus jumătate din răsaduri… Muncă de ocnaş! Deci, cum v-aţi distrat acolo?

Karlis, ţinîndu-se cu o mînă de perete, se mişca încet pe trepte.

— Păi, în tot felul… Am născocit jocuri hazlii…

— Ei, ei… Asta-i interesant!

— Uite, ajungem în cameră, o să vă arăt.

— Iar eu la miezul nopţii am topit cositor. Stau lîngă cuptor, mă uit la foc şi mă gîndesc, de ce nu mi-aş ghici şi eu norocul? O cutie de conserve zăcea aruncată, găleată cu apă aveam, iar cositor găseşti la mine cît vrei… M-a prins o prostie de-asta sentimentală! Acum îmi vine să şi rîd!…

Masa era pusă cu de toate. Mudite servea ba din una, ba din alta, Žirak tot umplea păhărelele şi dădea ghies să nu se slăbească ritmul. El însuşi bea pînă la fund, se îmbătă repede şi fie că nu observa privirea plină de reproş a Muditei, fie că nu vroia s-o observe. Din timp în timp se ridica şi se ducea să mai arunce o lopată de cărbuni. Ultima dată mărşăluise spre uşă, călcînd cu zgomot şi cîntînd în gura mare: „Eu sînt cal muncitoresc, daţi-mi deci ovăz!” Karlis începu să se simtă jenat. Comandară un taxi, însă mult timp nu-şi făcu apariţia. Žirak cerea cu tot mai multă insistenţă să-i arate numărul vesel. Trebuiră să despacheteze arma, să pună pe cămin o lumînare şi să tragă în ea cu capse jevello, din cele pe care Karlis le luase cu el. Dar nici Karlis, nici Žirak nu nimeriră. Žirak se lamentă foarte mirat de nereuşita sa, doar fusese fruntaş la pregătirea militară şi cît pe-aci campionul Academiei la tir! Cînd dădu greş de la aproape douăzeci de centimetri, se înfurie şi izbi cu ţeava în lumînare. Bine că aceasta se stinse căzînd şi se rostogoli sub divan. Arma îi plăcu foarte mult lui Žirak, n-o mai lăsa din mîini. Se aşeză în fotoliu, o puse între genunchi şi, pe neaşteptate, capul îi căzu într-o parte şi adormi.

— Nu dormi! îi strigă indignată Mudite.

Žirak deschise uimit ochii, se uită împrejur cu o privire tîmpă, se apucă de ţeava armei, ca de un ţăruş în grădină, pentru a-şi păstra echilibrul, spuse: „N-am înţeles!” şi începu să sforăie cît îl ţineau puterile.

— Nu dormi, n-auzi?! îl zgîlţîi Mudite, care abia îşi stăpînea furia, însă fără nici un rezultat şi deodată, ca şi cînd l-ar fi scuzat pe Žirak sau pe sine însuşi, spuse: Cînd ne-am căsătorit nu bea aproape deloc…

În sfîrşit, veni taxiul.

Karlis, luîndu-şi rămas-bun, se uită la armă. Mudite înţelese, dar făcu un gest a lehamite cu mîna:

— O aduc eu mîine, în drum spre serviciu…

Ar fi vrut să strîngă mai repede masa şi să se culce. Dacă Žirak s-ar fi trezit acum, ar fi orbecăit îndelung prin casă căutînd ce să mai bea. Odată ce începea, nu se mai putea opri şi devenea dezgustător, palavragiu şi pisălog, însă, din fericire, mai mult de două-trei ori pe an Žirak nu se îmbăta.

Mudite îl conduse pe Karlis la taxi.

Cînd era deja în maşină, Karlis îşi luă inima în dinţi.

— N-aş vrea să mă înţelegi greşit, spuse el. Dar aş vrea să te previn… Rudolf…

— Nu trebuie să mai vorbeşti de asta… Niciodată să nu mai vorbeşti… Nu se va mai repeta!

CAPITOLUL ZECE

Coridoarele la Direcţia miliţiei judiciare erau lungi, închise în cerc, făcînd legătură cu casa scării pe tot perimetrul clădirii. Dar, nu se ştie de ce, majoritatea palierelor şi uşilor de pe coridoare erau închise. Fie în scopul economisirii cărbunilor pentru încălzire, fie ca să nu se facă curent la toate etajele. Trebuia să te descurci bine în topografia locului, pentru ca, fără să faci ocoluri de prisos şi fără să întrebi de nenumărate ori, să ajungi exact acolo unde aveai nevoie, astfel că un reprezentant al procuraturii, care venise aici pentru prima dată, spusese: „Aveţi o viaţă dulce ca mierea! Dacă cineva lucrează aici cinci ani nu trebuie decît să-l scoţi din birou, iar peste alţi cinci ani trebuie să-i arăţi unde-i ieşirea din clădire, ca amărîtul să nu se rătăcească rămînînd peste vîrsta de pensionare! “

Iată de ce Ulf rămase uluit cînd Cilda Dimda îl aştepta deja în faţa biroului, aşezată comod în fotoliu, ţinînd o cizmuliţă roşie peste cealaltă.

— Sînteţi o păsărică matinală, spuse Ulf, uitîndu-se la ceasul său electronic. Încă nu este nouă.

— De-abia am sosit... Bună dimineaţa. Cilda se ridică, aşteptînd ca Ulf să deschidă uşa.

— Bună dimineaţa...

— Cînd am ajuns acasă, fiica mi-a dat invitaţia lăsată de dumneavoastră. Cilda scormoni în poşetă şi-i întinse colonelului citaţia. Faţa nu-i mai era încordată, mai curînd pe ea se putea citi o linişte plictisită. Urmînd invitaţia lui Konrad, Cilda se aşează şi continuă să povestească: Am o rudă îndepărtată, care lucrează ca avocat. M-am dus la el să discut problema moştenirii. El crede că o parte o pot primi pe baza hotărîrii tribunalului înainte de un anumit termen...

— Cînd v-aţi întîlnit ieri cu Rudolf Dimda?

Ulf pusese întrebarea ca pe un lucru de sine înţeles, ca şi cînd n-ar fi avut nici un fel de dubii că Cilda şi Rudolf se întîlniseră cu o zi în urmă, deşi era doar o presupunere de-a lui. Şeful de magazin spusese, în orice caz aşa i se păruse lui Ulf, că atunci cînd Cilda vorbise la telefon cu Rudolf nu pomenise de bani. În afară de asta, sunase Cilda şi nu Rudolf, după cum reieşea din declaraţiile ei anterioare. Şi era pe deplin logic ca discuţia despre bani să fi avut loc cînd se întîlniseră. Dar pentru mai multă siguranţă Ulf îşi pregătise replica în cazul că Cilda ar fi spus că nu se întîlnise cu Rudolf ieri, el ar fi zis că s-a exprimat greşit, că a vrut să spună: „Cînd aţi vorbit la telefon cu Rudolf Dimda?”

— Pe la nouă. În drum spre serviciu a trecut pe la magazin şi ne-am dus să stăm de vorbă la cafenea.

— Ieri nu aţi pomenit nimic de întîlnire...

— Ieri am umblat de colo-colo ca o nebună. O asemenea întîmplare! Numai cu pastilele am rezistat! Acum însă îmi amintesc... Despre bani au putut auzi la cafenea... La măsuţa învecinată stăteau doi indivizi complet degeneraţi, le tremurau mîinile. Îmi aduc aminte că unul din ei trăgea tot timpul cu urechea la ce vorbeam noi. Rudolf a spus că se duce direct la casa de economii să retragă trei sute de ruble şi că după prînz mi le dă. Beţivanii ăia erau într-o asemenea stare că lor trei sute de ruble putea să li se pară un milion! Cu siguranţă chelneriţa îşi aminteşte de ei, poate chiar îi cunoaşte...

„Mda, mda, se gîndi Konrad, arată foarte verosimil, aş crede totul cu plăcere, dacă cîţiva oameni nu ar fi afirmat, că pe la jumătatea zilei Dimda era într-o dispoziţie excelentă. Ar fi primul caz din practica mea, în care după ce e jefuit cineva să mai fie şi bine dispus. Şi unul din puţinele cazuri în care cel jefuit să nu se grăbească imediat să ceară ajutorul miliţiei. Cilda e interesată să primească moştenirea, pe coridorul acela întunecat a umblat şi ea de multe ori şi ştia că Dimda se duce să ia masa de prînz…”

— Care cafenea? şi Konrad îşi pregăti carneţelul de notiţe.

— „Picăturica”.

— Mulţumesc. Despre ce-aţi discutat?

— Păi, despre toate. I-am propus lui Rudolf să se ocupe mai mult de educaţia fetei… Cel mai mult am vorbit de fată şi de bani… Să mă scuzaţi, eu ieri am minţit puţin… L-am rugat pe Rudolf să-mi dea pensia alimentară pe o jumătate de an înainte… Credeam că banii mai sînt la el, în buzunar şi că dumneavoastră n-o să mi-i daţi dacă n-o să spun că erau pensia pe ultimele şase luni… De bani aveam nevoie, vine primăvara, fata termină şcoala, clasa lor se pregăteşte să facă o excursie mai lungă… Trebuie să-i cos o rochiţă ceva…

— Aţi făcut bine că mi-aţi spus despre minciună… În caz contrar la proces aţi fi fost într-o situaţie neplăcută…

— La ce proces?

— Cînd o să prindem criminalul, o să fie proces, dumneavoastră veţi fi obligatoriu chemată ca martoră!

„Nici un fel de reacţie. Pe faţă aceeaşi plictiseală somnolentă.”

— Vă rog să-mi spuneţi numele şi adresele cunoştinţelor dumneavoastră apropiate. Să începem cu avocatul, la care aţi fost ieri…

„Aha, s-a alarmat!”

— Aştept, urmă Ulf învîrtind stiloul între degete.

— Rihard Leven… Nu înţeleg, pentru ce? Poate îmi explicaţi? Sau poate credeţi că eu l-am împuşcat? Ha, ha! Eu nu m-am atins toată viaţa mea de nici o armă!

— Da, dumneavoastră aveţi alibi. În momentul întîmplării eraţi la tejghea.

— Nu, nici un fel de nume şi adrese nu vă mai spun! Nu aveţi dreptul să vă amestecaţi în viaţa mea personală! în ochii Cildei clocotea furia, faţa îi deveni palidă.

Ţuguind buzele groase, Konrad Ulf şi se uită în faţă îndelung şi liniştit.

— Vă aduc la cunoştinţă articolul o sută şaptezeci şi patru din codul penal... Refuzul de a depune mărturie se pedepseşte cu privarea de libertate pe termen de pînă la cinci ani... — Konrad scoase din sertar codul şi i-l dădu Cildei. Ea se apucă să-l răsfoiască nervos, îl mai întrebă o dată ce articol, îl citi, închise volumul cu zgomot şi, cu un zîmbet provocator, spuse: „Scoateţi o hîrtie, dar ceva mai mare!”

Notînd, Konrad îşi aminti de vorbele fotografului de la „Fotoreclama” cu privire la „criza sexuală”...

În biroul locotenent-colonelului Ulf informaţiile continuau să curgă. Expertiza medicală precizase ora la care a survenit moartea lui Rudolf Dimda, pe unde a intrat glonţul, laboratorul criminalistic întocmise o informaţie referitoare la compoziţia prafului de puşcă, materialul din care a fost confecţionată fuituiala; după cartuşe se vedea că au fost folosite cartuşe încărcate cu gloanţe Meier.

Despărţindu-se de martorii din Kurzeme, intră Arnis, iar imediat după el şi Bertulis. Acesta povesti despre fotografia care lipseşte din arhiva lui Dimda şi era foarte necăjit că toată munca depusă cu trierea arhivei nu mai făcea doi bani, de vreme ce se poate întîmpla să lipsească nu o fotografie, ci mai multe. Şi, după cum ne învaţă experienţa, lipsesc întotdeauna exact cele de care ai nevoie. Această nouă ştire nu-i plăcu nici lui Konrad, însă se grăbi să-l liniştească pe Bertulis.

— În tot răul e şi-un bine! exclamă el, măsurînd cu paşii în diagonală biroul. Poate chiar e bine că nimeni n-a reuşit s-o vadă pe această Mudite! Dacă negativul unei asemenea fotografii reuşite nu-l păstra Dimda în arhivă, înseamnă că avea motive. Şi asta e încă un indiciu cu privire la faptul că se întîlneau pe ascuns. E vorba de o femeie măritată, iar soţul e gelos!

— Sau Dimda are o amantă groaznic de geloasă, continuă tot atît de serios Arnis, pentru a-l susţine pe Konrad. Şi nici asta nu-i rău...

Konrad îi aruncă o privire veninoasă, îşi suflă nasul într-o batistă mare şi-i ordonă lui Bertulis să meargă la Karlis Valder. Numai el poate şti care dintre fete veneau la Rudolf Dimda.

— Aş vrea să merg şi eu acolo, spuse Arnis. Am de gînd să ies din subsol exact în clipa în care a ieşit cel care a tras.

— Ce-i cu tine, ţi-a venit vreo idee măreaţă, hai? se încruntă Konrad. Iar eu aveam pentru tine o mică sarcină. Ar fi foarte folositor să ştim dacă n-a uitat cumva Cilda Dimda să ne vorbească de vreunul dintre cunoscuţi. Iar dacă a uitat, de ce oare? Şi ce a făcut ieri acest cunoscut? Pas cu pas, fără a omite nici un minut. Numai dacă ca n-a uitat pe nimeni, ne apucăm de listă. Am notat şi adresele cîtorva prietene bune, sînt sigur că ele vor povesti totul despre cavalerii ei.

— E clar, numai că aş vrea să arunc mai întîi o privire pe strada Metra. Nu putem întrerupe căutarea maşinii parcate, mîine ar fi mult mai greu să mai aflăm ceva.

— Aha, ai o idee! bombăni Konrad. Ia-ţi ideea şi şterge-o pe strada Metra!

— Nu întîrzii mult acolo, o jumătate de oră, nu mai mult.

— Păi, atunci du-te, ceasul e aproape două. Aşteptă! Tipul ăla de la atelierul fotografic, şi este clar că nu-i un prost, susţine că fotografia „Femeia cu mistreţul” era excelentă. Dimda n-a făcut-o doar pentru plăcerea sa, iar dacă ar fi fost tipărită în vreo revistă, colegii lui ar fi ştiut de asta. Poate a trimis-o la vreo expoziţie în străinătate?

Arnis ridică din umeri.

— Bine, executarea! Oricum, nu avem nimic concret. O să telefonez cuiva dintre specialiştii în arta fotografică. Trebuie să ştie cineva unde ar fi putut fi trimisă o asemenea fotografie! Poate că o mai putem găsi! Hai, duceţi-vă, duceţi-vă!...

Şi Bertulis cu Arnis ieşiră din birou.

Povestire în afara cadrului anchetei

Curînd după prînz lui Žirak îi telefonă un cunoscut, administrator la Casa de cultură, care se ocupa ca amator cu cultivarea gladiolelor în grădina sa de dincolo de hipodrom şi-i plăcea să treacă pe la Žirak pentru consultaţii. Un tip extrem de agasant. Chipurile avea nevoie de flori, pentru a le oferi nu

ştiu căror artişti. Telefonase peste tot, însă nimeni nu vrea să-i vîndă. Este începutul lui Martie şi toţi păstrează florile pentru ziua femeii, cînd preţurile sînt cele mai mari. Žirak l-ar fi trimis şi el undeva, însă administratorul însoţea ansamblurile de dansuri în turnee prin Cehoslovacia şi Ungaria şi întotdeauna aducea de acolo ultimele lucrări de specialitate privind floricultura, pe care le împărţea cu Žirak.

De ajutat, desigur, putea, însă mai avea de făcut o grămadă de treburi în seră, care nu puteau fi amînate cu nici un chip. Administratorul era gata să vină chiar acum, însă Žirak îi promise că-i aduce el florile seara. Atunci va veni şi Mudite de la serviciu. Era încă ger şi nu putea lăsa cuptorul fără supraveghere.

De trei ori pe săptămînă Mudite participa la nişte cursuri de croitorie, deşi Žirak încercase s-o convingă să renunţe la ele. Oricum, rochiile nu şi le va coase singură, iar copii nu aveau. Însă, după un timp, văzînd că Mudite se supără, cedase. Treaba ei, n-are decît...

Cursurile se ţineau tot la două zile, însă uneori lecţiile se amînau, din care pricină Žirak sună la depozit şi rugă s-o cheme pe Mudite la telefon.

— Tocmai era pe aici, răspunse un glas foarte tînăr, de femeie, apoi auzi mai de departe de receptor: Hei, Mudite! La telefon! Peste un minut îi spuse că nu e în depozit, la rampa de cale ferată descărcau un vagon de marfă şi şeful o trimisese pe Mudite acolo să înregistreze marfa. Ce să-i spun, dacă apare?

— Spuneţi-i să telefoneze neapărat acasă.

— Bine! La revedere!

Conspiraţia era respectată ireproşabil şi meritul principal aparţinea prietenelor tinere. După ce se despărţise de Dimda, Mudite sună la bază, află de telefonul lui Žirak şi sună acasă. Îi spuse că e încă la serviciu, dar că pleacă imediat.

Din cauza lui Karlis se jena să se întîlnească la Dimda, însă unul din prietenii lui Rudolf avea o vilă în apropiere de Riga şi le dăduse cheia. Rudolf se ducea mai devreme cu o oră, spărgea lemne şi făcea focul în cămin, pentru ca să înmoaie măcar florile de gheaţă de la geamuri.

— Preţuieşte, femeie, jertfa mea! Din cauza ta în curînd voi avea reumatism în toate oasele!

— Curînd se face primăvară, răspunse visătoare Mudite.

— Am impresia că totuşi Karlis bănuieşte ceva... Numai că e prea generos ca să facă aluzii.

— De ce-mi spui asta?

— Fiindcă îmi placi. Numai din cauza asta.

Rudolf îi îmbrăţişă umerii goi şi o trase spre sine.

— Ai vrea să nu ne mai întîlnim? Asta depinde, în primul rînd, de tine!

— Va trebui să ne gîndim.

— A, tu apelezi de pe acum la răspunsuri comode pentru tine! În glasul ei se simţea amărăciune.

— Ar fi putut trece o sută de femei prin camera mea, fără să-mi pese de Karlis, dar nu tu.

— Karlis n-are asupra mea nici un fel de drepturi. Aveam doar şaptesprezece anişori! Marea dragoste şi marile jurăminte! Nu ştiu nici o fată care la şaptesprezece ani să nu fi făcut asemenea jurăminte şi care, mai tîrziu, să nu fi călcat aceste jurăminte! Jocuri de copii, nimic mai mult, iar tu acum faci din asta Dumnezeu ştie ce problemă.

Înţelegînd că mersese prea departe, Rudolf se apucă să o sărute pe Mudite. „Cel mai bine ar fi să isprăvesc cu povestea asta, dar nu pot, — se gîndi el şovăind — e mai presus de voinţa mea.” Şi brusc simţi că-l urăşte pe Žirak, pe care nu-l văzuse niciodată.

— Dormi cu el într-un pat? întrebă el, însă Mudite sesiză la timp dispreţul din glasul lui şi imediat minţi:

— M-am mutat la etaj. I-am spus că nu mai pot suporta cînd se scoală de cîteva ori pe noapte şi merge să încălzească sera.

— Şi a fost de acord?

— Mă îndoiesc că-l mai interesează ceva în afară de gladiole şi lalele.

— Atunci ai putea divorţa în linişte.

— Femeia are nevoie mai întîi de familie şi numai după aceea de bărbat.

— Păi ce familie mai e şi asta, fără copii?

— Nu-s eu vinovată. Şi hai să terminăm cu discuţia asta fără rost, rămîn cu tine cît timp vei vrea tu, atîta-mi va fi de ajuns!

După această discuţie Mudite începu să-l viziteze mai des pe Karlis. Venea după serviciu, aducea ceva dulce, bea ceai şi,

pălăvrăgea despre anii îndepărtaţi de şcoală sau despre viaţă la modul general. Dacă era şi Dimda acasă, îl invitau şi pe el, jucau loto şi se uitau la televizor. Apoi Rudolf o conducea politicos pînă la autobuz, primind pentru asta o sărutare pe obraz. În condica de prezenţă la cursurile de croitorie tot mai des apărea „abs” şi curînd ea renunţă complet la ele, pentru că trebuia doar să meargă şi la vilă la Rudolf. Dimda spusese că în două luni spărsese o mie de metri cubi de lemne…

Administratorul clubului avea nevoie de o cantitate mai mare de flori. Žirak legă un snop întreg de narcise, deschise garajul şi începu să încălzească motorul vechii „Lade”, care mult timp nu porni, fiindcă nu mai folosise maşina din toamnă. Puse snopul pe bancheta din spate — în portbagaj florile puteau să îngheţe — şi ieşi în stradă.

Administratorul aştepta nervos în foaier. Florile le predă imediat controloarei de bilete, îi spuse să le împartă în buchete ca să ajungă pentru toţi artiştii, iar pe Žirak îl invită să meargă cu el la contabilitate după bani. Trebuiră să urce la etaj.

— Nu vreţi să vă uitaţi în sală? îi propuse administratorul, după ce rezolvară problema financiară.

— Nu prea am timp, încercă să obiecteze Žirak, căci teatrul nu-l interesa, iar asemenea seri literare cu atît mai mult.

— Akmene va cînta acum din cîntecele sale. Aşa ceva merită ascultat, e uimitoare! Mai mult de dragul ei vin oamenii, în două ore toate biletele s-au vîndut.

— Am văzut-o la televizor…

— Televizoru-i televizor! Aici ai ocazia s-o vezi în carne şi oase!

Din coridorul de la etaj cîteva uşi dădeau în balcon. Administratorul întredeschise încet una din ele.

— Pe aici, şopti el. Aici e loja directorială.

Scaunele erau ocupate şi ei rămaseră în picioare la uşă. De aici se vedea jumătate din sala arhiplină, o parte din spectatori stăteau chiar lîngă perete. Pe scenă un poet îşi declama versurile după nişte foi ferfeniţite. Declama monoton. Din cînd în cînd se desprindea de manuscris şi arunca o privire supărată reflectoarelor puternice care-l fixau. Poetul fu răsplătit cu aplauze politicoase.

„Este timpul să plec”, se gîndi Žirak, însă în acel moment în spaţiul luminat păşi o femeie blondă, graţioasă, cu o chitară. Rochia ei decoltată, purpurie atingea scîndurile murdare ale scenei.

Sala izbucni în ropote de aplauze furtunoase, femeia zîmbi timid, se înclină adînc de cîteva ori. Administratorul îl înghionti pe Žirak.

Dinspre peretele opus se desprinse un om cu un aparat de fotografiat şi, apropiindu-se de scenă, făcu cîteva fotografii. Blitzul funcţiona ca o mitralieră, chiar şi atunci cînd femeia începu să cînte.

Omul se înapoie la locul său, lîngă perete şi se apucă să-şi pună uneltele de muncă într-o geantă de piele drept-unghiulară, pe care o ţinea în mîini…

Žirak simţi cum i se înroşeşte chiar şi ceafa sa rasă neted. Geanta o ţinea Mudite. Deşi în sală era semiîntuneric, Žirak o văzu destul de bine — jerseul mulat şi fusta verde închis cu bordură, acel surîs cunoscut care o făcea complet fetiţă şi pe care-l dăruia acum fotografului, cînd acesta o prinse de talie, ca să stea mai comod.

— Mai e mult pînă se termină? Glasul lui Žirak tremura, însă administratorul nu băgă de seamă acest lucru.

— Peste zece minute.

— Din păcate, nu mai am timp… La revedere!

Administratorul ridică din umeri şi se gîndi jignit:

„Merită să pui perle în faţa porcilor? După ce că-i chel, mai e şi surd!” Cu glas tare nu spuse nimic. Dădu doar din cap.

Žirak mută maşina pe partea cealaltă a străzii şi se puse pe aşteptat. Din timp în timp oprea motorul şi atunci se auzea glasul cîntăreţei, însă cuvintele răzbăteau cu greu prin geamuri şi nu puteau fi înţelese. Odată cu aplauzele din club se revărsară afară posesorii de maşini, care se grăbeau să încălzească motoarele.

Abia după un timp începu să se scurgă în stradă torentul de oameni îmbrăcaţi în paltoane de iarnă şi să se despartă în şuvoaie subţiri, distincte.

Mudite apăru ţinîndu-l de braţ pe fotograf, care ducea pe umărul drept geanta cunoscută deja de Žirak. Ei traversară strada, discutînd aprins, despre ceva, şi porniră într-o anumită direcţie.

Žirak îi urmări de aproape, conducînd maşina de-a lungul trotuarului îngust. Strada era plină de oameni, pietoni mulţi, se temea să nu-i piardă în mulţime. Dar nici să meargă încet nu putea, ar fi împiedicat celelalte maşini.

La cabina telefonică bărbatul aşteptă pînă cînd Mudite telefona, pe urmă porniră încet mai departe. La staţia de autobuz.

Žirak îşi dădu seama că dacă ar trece Dvina cu acel autobuz şi apoi ar lua altul, ar putea ajunge acasă.

Cînd, în depărtare, apăru autobuzul, bărbatul încercă s-o tragă spre sine pe Mudite, însă ea se desprinse rîzînd, îşi sărută vîrfurile degetelor, apoi le puse pe buzele bărbatului şi sări în ultimul moment pe uşa din spate a autobuzului, care se şi închise imediat. Bărbatul ridică mîna şi-i făcu semn, apoi se întoarse şi trecu pe lîngă maşina lui Žirak. „Arborînd un zîmbet prostesc obişnuit”, se gîndi Žirak.

Aşteptînd să ajungă la colţ, specialistul în gladiole întoarse maşina, continuînd să joace rolul de detectiv pe care şi-l luase.

Fără să treacă de cvartalul respectiv, fotograful coti spre uşa principală a unui bloc mare, de lîngă o cafenea. Şi deşi Žirak opri doar cu cîteva secunde mai tîrziu, nu reuşi să afle în ce apartament a dispărut bărbatul, întrucît zăbovi jos, temîndu-se să nu se pomenească faţă în faţă cu fotograful urmărit. Undeva, sus, se auziră paşi, apoi. o uşă trîntită şi totul se linişti. Žirak se repezi în sus, însă nicăieri nu se încuia uşa pe dinăuntru şi după nici o uşă nu se simţea mişcare. Apoi studie îndelung avizierul cu lista locatarilor, dar nu găsi nume cunoscute printre ei.

De la cel mai apropiat telefon Žirak sună la serviciu, la Mudite. Răspunse acelaşi glas tineresc:

— Mudite? Ce bine era dacă sunaţi cu cîteva minute mai devreme! Numai cît a trecut pe aici şi a plecat acasă!

Žirak atîrnă receptorul.

Pînă acum încă mai sperase că nu-i o poveste serioasă, ci doar un flirt întîmplător cu frecventare de spectacole, dar acum speranţa i se spulberă: prea îşi acoperea spatele. Trebuia să se decidă cum să procedeze şi să audă ce-o să spună Mudite însăşi.

Cu o răbdare bărbătească de nezdruncinat, Žirak ascultă pălăvrăgeala Muditei, cît a avut de lucru azi şi cum a obosit. Iar lui îi venea să-i strige: „Eşti o ticăloasă, ştiu tot!” însă se stăpîni, deocamdată ştiind prea puţine.

Seara, cînd Mudite se dezbrăcă înainte de culcare şi el îi văzu silueta mlădioasă, căreia de mult nu-i mai acorda atenţie, ba şi acum o băgă în seamă doar pentru că la acest bun al său atenta un hoţ, din nou îl cuprinse furia, însă şi de astă dată izbuti să se înfrîneze, raţiunea fiindu-i mai tare decît emoţiile, care, în ultimii ani petrecuţi în seră, i se tociseră de tot. Şi pentru ca ele să nu izbucnească din nou, ca un tăciune în cenuşă, îşi luă aşternutul de pat şi se mută pe divanul din camera de zi.

— Au anunţat că noaptea va fi geroasă, explică el. Trebuie să bag pe foc şi te-aş trezi…

— Bine, bine, se învoi Mudite. Numai să nu uiţi să-ţi iei şi cealaltă pernă!

„Uite că nu mai e nevoie să-l mint pe Rudolf. Dacă ar şti că eu dorm, ca mai înainte, împreună cu Žirak într-un pat, m-ar alunga şi poate mi-ar trage şi o palmă”, se gîndi ea cu o mîndrie ciudată pentru Dimda, deşi nu se simţea vinovată faţă de el, cum nu se simte vinovată nici o amantă care trebuie să se mulţumească cu clipele rare de dragoste şi care nu aşteaptă nimic bun de la viitor.

Žirak nu dormi toată noaptea: îşi făcu planuri strategice şi tactice. Chinuit de gînduri, se sculă într-adevăr de cîteva ori şi se duse la cazan să mai arunce cărbuni. Ca un comandant de oşti încercat, Žirak se hotărî ca mai întîi să desfăşoare o recunoaştere amănunţită şi abia apoi să lovească în punctul cel mai slab al potrivnicului.

Răsturnă pe masă conţinutul genţii Muditei, însă nu găsi nimic compromiţător în ea. Apoi se uită la caietul-repertoar, poreclit în casa lor „cartea şnuruită”, care se găsea pe măsuţa de telefon. Nici unul din telefoane şi nici una din adrese nu-i stîrni suspiciuni. Pe toţi aceşti oameni îi ştia, deşi pe majoritatea lor nu-i mai văzuse de ani de zile. Erau şi însemnări vechi pe bucăţi separate de hîrtie, însă erau însemnări cu scrisul său caligrafic, hotărît. Karlis Valder… Numărul de telefon şi adresa… Dar aceste notiţe le făcuse Žirak însuşi, numai că nu-şi aducea aminte cînd s-a întîmplat

asta. A, da, era făcut bine atunci, înţepase cu peniţa pe unde nimerise, uite literele se împrăştiaseră ca nişte cai, care încotro… Nu, nici Karlis Valder nu-l putea interesa pe Žirak.

Rămînînd fără nimic, cotrobăi în buzunarele paltonului ei, apoi se apucă să scormonească prin rufăria ei şi dădu peste un pachet mare, greu. Deznodînd cu grijă sforile, desfăcu hîrtia şi văzu arma uitată de Karlis Valder. A doua zi, cînd fusese mahmur, Mudite îl rugase să demonteze arma, însă fie că uitase pe urmă să o ducă, fie că Valder nu fusese acasă. Pesemne că această armă nu-l interesa deloc pe schilod, dacă nu dăduse nici un semn de viaţă! Žirak o împachetă din nou în hîrtie şi o vîrî în dulapul în care îşi ţinea Mudite tot felul de lucruri de croitorie şi broderie.

Dar, în general, cu arma lucrurile nu se întîmplaseră chiar aşa cum presupunea Žirak. La început, Mudite, nu o dusese intenţionat lui Dimda, înţelegînd că acesta, mai devreme sau mai tîrziu, îşi va aminti şi atunci va trebui s-o caute pe Mudite sau măcar să o sune. Iar atunci cînd, la puţin timp, el o căută, uitară imediat de armă, iar după aceea avu loc ceva neprevăzut şi Rudolf o rugă pe Mudite s-o mai ţină la ea un timp.

Rudolf Dimda primise o înştiinţare să se prezinte la miliţie pentru reînregistrarea armelor de vînătoare. Punînd în huse şi luînd sub braţ amîndouă „I.J.”-urile, se duse la Asociaţia vînătorilor. În sala mică de şedinţe, care era folosită pentru examinare şi reînregistrare, se înghesuiau o mulţime de vînători, iar la birou stătea un miliţian cu părul negru, în uniformă de ofiţer, pe care Rudolf nu-l cunoştea. Muncea foarte conştiincios, examina în lumină ţevile, controla piedicile şi, ţinînd arma în mîna întinsă, făcea mişcări bruşte ca să verifice dacă nu aveau cumva „luft”. La doi le refuză prelungirea autorizaţiei — n-au decît să meargă întîi la atelier să le repare, iar unuia chiar îi confiscă „Tikka” uzată.

Cînd îi veni rîndul lui Dimda, miliţianul îi căută fişa de înregistrare, o compară cu permisul emis şi dînd la o parte ambele documente se apucă de verificare. Dimda ţinea armele în stare perfectă, însă miliţianul, după ce-l cercetă cu privirea, le puse în colţ lîngă cele confiscate.

— Unde-i a treia? întrebă. Avea ochii mici, pătrunzători.

„Ia te uită ce belea neaşteptată! Mă zboară imediat din asociaţie!” se gîndi Rudolf şi făcu pe prostul.

— Numai două am! ridică mirat din umeri, ocărîndu-se în sinea sa cu cele mai grele cuvinte. De ce-a trebuit să tărăgănez atîta cu găurile alea? Doar Karlis are bormaşină, în două minute putea isprăvi totul! Ar putea minţi că găurile sînt date deja şi că arma atîrnă pe perete? Pînă dimineaţă poate primi arma de la Mudite şi să pună totul la punct, dar dacă miliţianul îl obligă s-o aducă imediat? Dar dacă-i trece prin minte să meargă cu el acasă, ceea ce nu-i exclus? Armă neînregistrată şi încă dată spre păstrare unei persoane străine!... Afară din Asociaţia vînătorilor imediat şi pe vecii vecilor şi încă ar fi bine dacă ar scăpa măcar fără proces!

— Pe cuvînt de onoare că am numai două, se jură Dimda.

I se arătă fişa de înregistrare. În rîndul de jos era notat uşor cu creion negru: „Fără marcă, fără număr, cal 12, pentru colecţie”.

— Valentin nu m-a înţeles bine! începu imediat să povestească Dimda, spunîndu-i colegului acestui miliţian pe nume. De mine, la magazin, s-a agăţat o bătrînică cu o puşcă de dinainte de potop. Ei, şi eu am adus-o aici, ca să mă lămuresc dacă îmi dă autorizaţie pentru colecţie. Eram gata s-o cumpăr, dar pe neaşteptate bătrînică s-a aruncat la preţ, încît şi pentru un milionar ar fi fost scumpă! N-are decît să-l caute pe Rockefeller, mie nu-mi trebuie o asemenea vechitură!

— Adresa vînzătoarei?

— Nu ştiu, s-a suit în tramvai...

— Dar dumneavoastră unde locuiţi?

— Aici, în centru... În apropiere...

— Aşteptaţi puţin... Termin imediat şi, dacă nu aveţi nimic împotrivă, mergem împreună să văd cum păstraţi armele.

— În privinţa asta, la mine totul e în ordine. Armele şi muniţia le păstrez într-un dulap încuiat... Bine, aştept!

Ofiţerul semnă permisul abia acasă la Dimda, convingîndu-se că a treia armă nu-i în dulap şi că cartuşele sînt păstrate într-adevăr sub cheie, însă Rudolf nu era sigur că acesta nu va mai veni o dată pentru verificare şi de aceea o rugase pe Mudite ca, deocamdată, să nu aducă arma. Şi se tot gîndea cum să învîrtă legalizarea acestei achiziţii, pentru că nu voia

să se despartă de tot de armă. Pentru fotografii arma era colosală.

Baza de mărfuri industriale, unde lucra Mudite, apăruse cu douăzeci de ani în urmă, exact la marginea oraşului. Pe atunci acolo erau doar lunci, păpuriş des, bun doar ca aşternut pentru vite, iar vechile gospodării cu grădini îngrijite erau atît de împrăştiate, încît cu greu se vedea una de alta, în schimb, prin faţa tuturor, se înălţa o perdea de pini. Construcţia se făcuse cu largheţe, ridicaseră o clădire cu depozite întinse pe cinci etaje, atît de mari încît s-ar fi putut păstra în ele şi dirijabile, construiseră şi o ramificaţie de cale ferată cu rampă, asfaltaseră staţia terminus de autobuz. Pasagerii acestei linii, cu puţine excepţii, erau doar lucrătorii bazei, orice străin ar fi fost imediat observat. Mulţi aveau în autobuz locurile lor preferate, pe care ceilalţi nu se încumetau să le ocupe. Dacă Žirak s-ar fi apucat s-o urmărească pe Mudite pe timpurile acelea, ar fi fost nevoit să se îngroape pînă la gît în pămînt, însă şi aşa probabil ar fi fost observat. Acum însă el putu să-şi parcheze liniştit maşina în parcare şi „Lada” lui, între surorile ei galbene, roşii, albăstrii, deveni ceva atît de neînsemnat încît pînă şi copiii care-şi vîrau nasul peste tot nu-i dădură atenţie. Într-un răstimp necrezut de scurt baza se trezise înconjurată de blocuri albe cu opt nivele, magazine alimentare moderne, din ale căror butoaie galbene se vindea vara kvas şi bere, chioşcuri de flori, cafenele, oficii poştale şi ateliere pentru reparat obiecte de uz casnic. Fostele lunci dispăruseră sub cel mai mare cartier de locuinţe, în care urmau să locuiască, în viitor, o sută de mii de persoane. Blocurile crescuseră ca ciupercile: ieri nu aveau încă acoperiş, iar azi pe balcoane atîrnau la aerisit aşternuturi albăstrii şi roz.

Din parcare Žirak vedea bine intrarea în clădirea administrativă şi porţile pe care intrau şi ieşeau camioanele. Uneori pe acolo ieşeau şi oameni, dar mai rar.

În seara următoare Mudite se dusese cinstit acasă, dar peste încă o zi se urcase într-o „Volgă” veche lîngă intrare, care porni atît de repede că Žirak nu izbuti să-i noteze numărul: pînă să reuşească el să se strecoare din parcare, „Volga” era deja departe. Žirak spera să o prindă din urmă pe strada principală, însă „Volga” cotise pe undeva şi-i pierduse urma.

Întorcîndu-se destul de tîrziu, Mudite povesti că a învăţat să coase mîneci.

Peste încă o zi Mudite se urcă în autobuz, dar nu în cel care o ducea acasă. Žirak o urmări de departe cu toată precauţia. Ea coborî la staţia pînă la care o condusese fotograful după spectacolul de la club şi dispăru pe o poartă mare. Žirak îşi vîrî capul în casa scărilor, dar întîrziind din nou, nu auzi nici paşii ei, nici vreo uşă care se închidea.

Nu-i mai rămăsese nimic de făcut, aşa că se urcă în maşină şi aşteptă. Îl iritau geamurile aburite ale maşinii şi, în afară de asta, nu-i dădea pace gîndul la bulbii care încolţeau. Astăzi îi trecuse de la regimul rece la altul mai cald, însă scăderea bruscă a temperaturii putea influenţa creşterea. Enervat, plecă acasă, aruncă în cazan cărbuni şi întredeschise puţin trapa de ventilaţie. Se străduise să le facă pe toate repede, însă toate acestea, împreună cu drumul înapoi, îi luaseră o oră şi jumătate, şi se gîndea că Mudite deja o fi plecat. Cu toate acestea se hotărî să mai aştepte, dacă tot se întorsese la locul de pîndă.

Peste cîteva minute, pe poarta mare ieşi Mudite cu fotograful. Îl ţinea din nou de braţ şi tot aşa se duseră la autobuz. Privind cum se sărută la despărţire, Žirak îşi dădu brusc seama că îi era totuna ce face acest bărbat cu Mudite. Constatarea îl ului şi încercă să se convingă singur că nu-i aşa, că el era de fapt pregătit să vadă acest sărut şi de asta nu fusese şocat.

Cînd autobuzul plecă şi fotograful se întoarse acasă, Žirak trecu pe lîngă el, ca să ajungă primul pe scară… Se sui mai sus şi ascultă, însă inima i se zbătea din cauza încordării şi-l împiedică să audă paşii. Încet, fără să facă zgomot, Žirak porni în jos şi de data asta reuşi să vadă uşa pe care intra fotograful. Žirak îşi lipi urechea de ea, dar nu se auzea nimic. Alunecă puţin şi, fără să vrea, apăsă pe clanţă. Balamelele scîrţîiră şi se pomeni într-un coridor întunecos.

În pofida înfăţişării sale cam butucănoase, Žirak era departe de a fi un fricos, însă nu ar fi vrut să intre fără lumină în coridorul întunecos. Se duse la cel mai apropiat magazin de articole gospodăreşti şi cumpără o lanternă. Mergînd pe lîngă rafturi, se opri îndelung, uitîndu-se nehotărît la o cheie reglabilă grea, apoi rugă vînzătorul să i-o împacheteze bine.

Cu lanterna şi cheia reglabilă se întoarse în coridor şi traversîndu-l ajunse la cealaltă scară. Pe uşa de lîngă ieşire atîrna o tăbliţă: „Karlis Valder şi Rudolf Dimda”.

„Dacă Mudite ar fi intrat prin coridor şi ar fi ieşit prin curte, m-ar fi dus încă mult timp de nas, se gîndi Žirak. Şi schilodul ăsta afurisit e totuna cu ei! O singură gaşcă! “

În aceeaşi seară Žirak se duse la părinţii Muditei. Cumpără un baton de ciocolată şi o sticlă de vin, pentru că problema pe care dorea s-o discute avea un aspect destul de delicat şi bătrînii nu trebuiau să simtă că el are de gînd să divorţeze de Mudite.

Casa veche, de lemn, era reparată, pe ici, pe colo se vedeau cîte puţin noile scînduri, însă duşumeaua din coridor scîrţîia ca şi înainte. Pe sforile întinse în cruciş şi curmeziş în bucătărie se legănau scutece şi soacra se grăbi să elibereze o parte de masă, ca să aibă unde să-l aşeze pe dragul de ginere. Tatăl nu era acasă; de cum ieşise la pensie, se angajase paznic. Toată treaba lui era să se ducă să doarmă acolo şi, cînd te uiţi, ai şaptezeci de ruble pe lună. Iar de sărbători mai capeţi şi prime.

În cameră televizorul funcţiona, probabil că se transmitea un film, pentru că între dialoguri se auzea muzica. Apoi începu să plîngă un copil, pe care se apucară să-l liniştească, şi curînd după aceea adormi.

— Vilnis a ieşit cu cîinele la plimbare, acu se întoarce… El o să bea cu plăcere un păhăruţ, dar eu nu pot, am tensiune…

„Da proşti mai sînt, într-o asemenea înghesuială să mai ţină şi un cîine! Bătrîna însă e de acord cu orice, pesemne că nu are nici un cuvînt de spus în casă”, se gîndi Žirak şi încercă să-şi amintească cum arată nevasta lui Vilnis, fratele mai mic al. Muditei. Nu, nu şi-o putea închipui în nici un chip, nu mai fusese de mult pe aici.

— Arnis a plecat pe mare…

— Ştiu, mi-a spus Mudite, era doar fratele ei preferat.

— Încolo nu-i nimic nou, trăim şi noi…

— Am o treabă cu dumneata, mamă. Trebuie cumva să mergem să trecem din nou casa pe numele meu… Žirak băgă de seamă că bătrîna. nu aude bine, de aceea vorbi mai tare: La început trebuie să mergi la miliţie, să-ţi faci ieşirea, apoi putem să ne ducem la notariat să încheiem actele de

donaţie... Numai să nu uiţi buletinul... Cînd ne ducem îţi aduc eu aminte...

Aproape în aceeaşi clipă se deschise larg uşa de la cameră şi cea de la intrare. În uşa camerei apăru cumnata cu copilul în braţe — tînără, durdulie, cu o figură îmbufnată, ca întotdeauna. Purta un capot alb flauşat, în urechi cercei cu perle. Fără să-i spună bună ziua lui Žirak, ţipă la soacră:

— Dumneata, mamă, nu te încurca cu casa asta! Întîi trebuie să vorbeşti cu Vilnis!

— Asta aşa-i, asta aşa-i, se grăbi să încuviinţeze bătrîna.

În acel moment, ştergîndu-şi picioarele, intră fratele mai mic al Muditei — un bărbat cu umeri laţi şi şolduri înguste, cu părul negru dat peste cap. Numai pielea feţei nu mai era atît de fragedă cum şi-o amintea Žirak. Acum era gălbejită, plină de riduri.

De zgardă Vilnis ducea un baset de rasă cu medalie. Exact aşa cum şi-ar fi dorit întregul cerc de vînători. Un cîine care se poate vîrî în vizuină după vulpe sau raton, pe căprioară o goneşte încet, elanul se uită la el cu dispreţ şi pleacă la pas nu în salturi, ca de teama ogarului sau a copoiului, însă pe mistreţ un asemenea baset îl ţine pe loc pînă ajunge vînătorul şi-l doboară pe colţos.

Cu nervozitatea şi curajul caracteristice rasei, basetul se şi apucă să-l latre pe Žirak şi, poate, s-ar fi agăţat chiar de pantalonii lui dacă Vilnis nu l-ar fi înşfăcat de ceafă şi nu l-ar fi azvîrlit în camera, în care imediat dispăru şi nevastă-sa.

— Salut! spuse Vilnis.

— Salut! Familia ta se măreşte nu din zi în zi, ci din oră în oră.

— Eu deocamdată nu sînt un impotent ramolit din care se scurge nisip.

— Dar la ce dracu mai aveai nevoie şi de cîine? Aici şi-aşa nu ai unde să te învîrţi.

— Datorită basetului, se omoară care mai de care să mă ia la vînătoare şi nici un deştept de intelectual nu suflă măcar cînd mă urc cu el în autobuz! Acum aduc acasă două porţii de carne — una pentru mine şi una pentru baset. Dar în ce priveşte înghesuiala, tu, Žirak, ai spus bine. E strîmt, strîmt pentru noi aici...

— Žirak a venit să discute în privinţa casei, interveni cu frică mama.

— Biiine, să stăm de vorbă. Intră în cameră!

— Da, da… trebuie să văd de ăla micu… — Şi bărbaţii rămaseră singuri.

Žirak presimţi că ceva nu-i în ordine.

— Ei, toarnă, cumnate, dacă tot ai adus! Vilnis îşi spălă mîinile şi le şterse îndelung cu prosopul care atîrna lîngă chiuvetă. Pe uscate e greu să vorbeşti!

Vilnis dădu peste cap paharul său de parcă ar fi turnat pe gît sirop de fructe, iar Žirak abia îl duse la buze şi imediat îl umplu din nou pe al cumnatului.

— Mudite şi cu mine ne-am gîndit că e timpul să punem din nou casa pe numele meu, minţi Žirak gîndindu-se că, oricum, urma să discute cu Mudite. Cheltuielile le suport eu şi pentru toate necazurile voi aranja un chefuleţ a-ntîia la o cîrciumioară. Numai că va trebui să vă gîndiţi unde să lăsaţi moştenitorul, fiindcă şi soţia ta — Žirak nu putea nicicum să-şi amintească numele ei, — trebuie neapărat să vină!

Vilnis bău al doilea pahar şi se încruntă.

— Eşti totuşi un nemernic, Žirak! spuse el impertinent. Familia noastră te-a ajutat cînd erai pînă la gît băgat în rahat? Te-a ajutat! E un fapt! Mama a alergat o săptămînă întreagă pe la notariat cînd ai avut încurcătura cu bătaia. Iar acum ai uitat chiar şi de ziua ei de naştere şi nici la sărbătorirea naşterii fiului meu n-ai binevoit să dai un semn! Asta se cheamă rudă, da?! Eşti un nemernic, mă, Žirak!

— Nici voi nu veniţi la noi! se oţărî Žirak.

— N-o mai las pe mama să meargă pe la notariate şi să facă tot felul ele combinaţii. Punct. Pentru că voi sînteţi nişte rude de nimic!

— Stai, aşteaptă… Păi, asta e casa mea, nimeni nu m-a ajutat cu un deget…

— Žirak, ştii bine că era cît pe-aci să omori un om, iar noi te-am scăpat atunci de proces. Dacă ai fi rămas cu casa, ai fi încurcat-o pentru mulţi ani! Iar această casă ţi-ar fi fost confiscată! Cît am mai alergat atunci pentru tine, cum i-am făcut mamei ieşirea de la noi şi intrarea la tine! Iar acum ai vrea s-o arunci în stradă?

— Ascultă, ce-i cu tine astăzi? Ce vrei de la mine?

— Păi, tu știi de ce nu m-au trecut pe mine la fabrică pe. lista pentru locuinţe? Pentru că *mutter* figurează la tine şi noi nu avem mai puţin de patru metri şi jumătate de persoană.

— Bine, dar măcar să fi sunat... într-o săptămînă totul se aranja...

— Acuma e prea tîrziu. Şi pentru noi aici e strîmt. Ia-i pe bătrîni la tine! Etajul la tine nu-i terminat, bătrînul va aranja rapid cămăruţele alea. E încă un bărbat în putere. Nu-i nevoie să cumperi nici un fel de mobilă, iau cu ei şifonierul şi patul. Mama te va ajuta la grădină, cît despre bătrîn ce să mai vorbim, nu există meserie în care să nu se priceapă! N-o să-ţi pară rău, o să te bucuri!

— Dar ştii tu cu cîtă trudă am ridicat eu casa asta? Lui Žirak, de furie, îi tremurau pînă şi buzele. Păi, ştii tu cît am muncit ca s-o ridic pînă la acoperiş? Cîte optsprezece ore pe zi! N-am ştiut nici de sărbători, nici de duminici ani în şir şi nici acum nu ştiu!

— Mie, unui muncitor, îmi vorbeşti tu de muncă?! Pădureţule! Vilnis sări în picioare, făcu o roată prin bucătărie şi se aşeză din nou. De muncit, se munceşte la fabrică! Aşa cum muncesc eu!

— Dar la ce te pricepi tu, muncitoruţule, cînd chiar şi clasa a opta ţi-a fost greu s-o termini?! Doar să împingi la tărăboanţă te pricepi! Vii la lucru şi ştii să faci pauze pentru fumat, iar apoi te plîngi că cîştigi puţin!

— Mama nu se mai duce la nici un fel de notariate! Punct!

Žirak se năpusti pe uşă afară, Vilnis îi strigă din urmă:

— Să nu-ţi pătezi nădragii de furie, muiere de bazar! Iar Mudite să nu vină pe aici, că şi pe ea o azvîrl afară!

Avocatul, pe care Žirak îl ştia încă din anii de studenţie, ascultă foarte atent amara poveste, însă căscînd şi punîndu-şi mîna la gură, — îl chinuia insomnia.

— Micuţul ăsta e pur şi simplu un prost! Ar fi putut să-ţi ia totul, pînă la ultima cămaşă! clătină din cap avocatul. Bucură-te că încă n-a obligat-o pe maică-sa să treacă casa pe numele lui! Şi-atunci, într-o bună zi, la poarta ta ar fi bătut executorul judecătoresc, ca să-ţi faci bagajele. Cum s-a terminat încurcătura ta, trebuia imediat să dai fuga la notariat şi să anulezi donaţia. Cu acordul persoanei căreia i s-a făcut donaţia, acest lucru este posibil. Şi, în general, de ce a fost

nevoie să te bagi într-o asemenea afacere? Nu cred că verdictul s-ar fi pronunţat cu confiscarea averii.

— Soţia şi cu mine ne-am gîndit — pentru mai multă siguranţă… încă de pe atunci aveam o mică neplăcere cu şofranul. Că mi-am construit casa cu mîinile mele, asta toţi vecinii pot declara… De la unii chiar am împrumutat bani pentru materiale… E înregistrat la notariat, se poate găsi… — începu să explice derutat Žirak.

— Toate astea nu ajută cu nimic… Casa ai donat-o. Şi cu asta — basta. Poate să-i promiţi acestei lichele o filodormă? se întrebă avocatul. Nu, mai bine nu-i promite. Unul ca el cum simte că miroase a bani, cum îţi taie beregata. Pricepi, el s-a obişnuit cu gîndul că-i a lui casa. Puţin îi pasă că tu ai construit-o, că ai muncit. El consideră că ai prea multe bunuri şi că e chiar lăudabil să-ţi ia o parte din ele, prin asta îşi dovedeşte capacitatea intelectuală. Nu, Zigi, eşti pur şi simplu un prost! Cunoscătorul de legi chiar se enervă. Dacă bătrîna moare pe neaşteptate?

— Păi, să vezi…

— Ce să vezi? Nici n-ai ce să vezi! Casa ta o împart moştenitorii ei. Cîţi copii are?

— Cel de-al doilea fiu e un om cumsecade. Marinar.

— Bine, chiar dacă el renunţă la partea sa, ţie cu soţia vă rămîne doar o treime, dar mai este şi tatăl…

— La dracu! La ce-mi foloseşte mie discursul tău de înmormîntare?

— Păi, eu vreau ca tu să-ţi cîntăreşti în mod serios situaţia. Ţi-aş da un sfat foarte simplu. I-ai pe bătrîni la tine, altă ieşire nu ai. Cînd se vor despărţi de licheaua aia, le va trece frica şi bătrîna, din bunătatea inimii, îţi va înapoia casa. Din cîte înţeleg, e o femeie cinstită…

— Fără îndoială! Pentru bătrîni garantez! Dar mă gîndesc aşa, continuă Žirak după o tăcere. Poate aştept pînă se întoarce de pe mare fratele cel mare şi să adun atunci consiliul de familie?

— Şi ce-o să dea asta? Atîta timp cît bătrînii sînt cu licheaua aia, nici pîs n-or să zică. Se tem de el, dar îl şi iubesc, probabil. Fiica, desigur, nu le e nici ea străină, atîta doar că pentru fiu asta e singura şansă să iasă la lumină… Fă cum ştii, eu nu te sfătuiesc să amîni!

— Dar înţelege-mă, pentru mine grădina e totul… Dacă îmi iau grădina şi sera, nu mai sînt nimic. Cînd văd straturile năpădite de buruieni nu pot dormi.

— Pe un poet l-ai putea înmuia, un jurist se conduce după legi. De ce nu vrei să-i iei pe bătrîni la tine? Crezi că nu te-ai putea înţelege cu ei?

— N-am spus aşa ceva.

— Ce mai ai de cîştigat? Ghiceşti în zaţul cafelei să nu iasă mai rău?

Muditei Žirak îi spuse că pe drum a trecut pe la bătrîni. Cinci plus. cîinele sînt, desigur, cam înghesuiţi şi că el se gîndise că bătrînii ar putea să se mute la ei. Măcar pe timpul verii.

— Zigi, eşti groaznic! exclamă Mudite. Ai vrea ca tata să-ţi construiască gratis etajul, iar mama să-ţi plivească grădina din zori şi pînă în seară!

Ea uitase deja ce înseamnă să întinzi seara patul pliant şi toată noaptea să auzi cum picură apa din robinet.

Dîndu-se drept un om care ar dori să facă schimb de locuinţă, Žirak află de la administraţia locativă că, în afară de Valder, în apartamentul zece mai locuieşte un oarecare Rudolf Dimda, divorţat, care lucrează la „Fotoreclama”.

Şi deşi nu mai avea nici un sens să-l mai urmărească, totuşi de cîteva ori se mai ţinu după fotograf.

Şi imediat se întrebă: ce vreau de la Dimda? Răspunsul părea convingător: voia să afle cît de profunde sînt simţămintele care-l legau pe fotograf de Mudite şi ce planuri de viitor are Dimda, vrea să se căsătorească sau doar să se întîlnească cu ea ca pînă acum. Žirak înţelegea că poate ar fi cazul să explodeze, să-l lovească în mutră, să intre în el cu maşina într-un loc mai ferit, să se răzbune pentru jignirea că-i luase nevasta, pentru coarnele care i le pusese, însă nu, în general, pe el nu-l atrăgea scandalul. Dacă ar fi fost posibil, Žirak s-ar fi apropiat şi l-ar fi întrebat prieteneşte, este serioasă chestia cu Mudite, sau numai ca să-şi omoare timpul.

Mudite, nebănuind că soţul ştie totul, se întorcea din nou tîrziu şi povestea că a avut mult de lucru sau despre cursurile, care, se spune, că se vor prelungi încă două, luni. Deşi îl iritau minciunile astea, Žirak era mulţumit cu faptul că ştie adevărul şi că în orice moment îi poate azvîrli în faţă: „Îţi pot spune unde au loc cursurile astea şi cine predă acolo!” Şi numai

văzîndu-i silueta graţioasă se simţea el însuşi mai bătrîn. Asta îl chinuia. Încerca să stabilească cînd avusese loc înstrăinarea lui, de ce nu-l mai atrage acest trup şi nu putea să-şi amintească în nici un chip unde se produsese cotitură. Rămînea să se mulţumească doar cu concluzia că din păcate aceasta avusese loc. Se străduia să nu stea în preajma Muditei cînd ea venea „de la serviciu”, dispărea în seră, revenea cînd era chemat la masă şi din nou dispărea. „Poate ar fi bine să vorbesc deschis cu ea? se gîndea el. Dar ce ştie ea? Fotograful ăsta în pat... În pat nu se spune adevărul!”

Umblînd prin seră, care se umpluse toată de flori înflorite, se bucura că măcar problema cu mutarea bătrînilor se mişcase din loc. Pentru mutare se hotărîseră să folosească zilele libere de la începutul lunii mai. Vilnis se şi înţelesese să-l ajute băieţii de la fabrică, Žirak trebuia doar să le asigure masa şi băutura.

— Mergem toată ceata, ca să nu pierdem mult timp cu bulendrele. Apoi halim şi pilim cum trebuie. Oficial! N-are decît zgîrie-brînză ăsta să pună la bătaie o ladă de vodcă, altfel îi dăm una între ochi! Odată ce-a promis că pune la bătaie, n-are decît să ne-o asigure! Cam aşa şi-a recrutat Vilnis cîţiva voluntari din brigada sa.

La sfîrşitul lui martie îl sună pe Žirak o prietenă din tinereţe. El îşi mai aducea aminte de ea numai datorită numelui neobişnuit — Ester. Cîndva, între ei se înfiripase o poveste de dragoste scurtă, dar furtunoasă. De unde o fi luat oare numărul lui de telefon?... Îi spuse că e de-a dreptul disperată. Trebuia să meargă la o nuntă, iar cotoiul ei iubit îi stricase buchetul pregătit. Probabil că vecinii de apartament îl stropiseră cu valeriană. Şi nu mai avea decît o singură oră pînă pleca trenul.

Žirak rămase mut de uimire văzînd o femeie graţioasă, elegantă, cu pantofi cu tocuri înalte şi cu buzele date cu ruj sidefat. Anii parcă nu putuseră s-o schimbe.

— După calendarul suedez, pe treizeci şi unu îmi serbez onomastica, îi spuse, zîmbind, la plecare Ester. De onomastică nu se fac invitaţii! Eu locuiesc acum singură. Fiica s-a măritat, fiul s-a însurat. Doar nepoţii mă mai terorizează uneori, dar nu le dau voie să-mi spună bunică, încă nu m-am maturizat pentru aşa ceva.

În ultima zi a lunii martie, Žirak se bărbieri, se puse la patru ace mai ceva ca prinţul de Wales. Se întoarse pe la patru dimineaţa, strălucind şi satisfăcut. Să mai arunce oare nişte cărbuni? Butonii de argint cu monogramă scînteiau ca nişte stele cînd arunca cu lopata.

Dimineaţa, Mudite auzi, fără să vrea, discuţia lui la telefon, care o puse pe gînduri.

— Bună dimineaţa, draga mea... Ce planuri ai pentru azi? Aha! Bine, mergem!

CAPITOLUL UNSPREZECE

Azi pe fiecare stradă şi în fiecare curte sînt maşini parcate permanent. Înainte vreme, omul îşi cumpăra un „Moskvici” şi pe urmă, cu cererea în mînă şi disperarea în inimă, se pregătea să aştepte cu anii în anticamera de audienţe a Comitetului executiv sau să scotocească în toată lumea, numai să găsească pentru maşina sa măcar un garaj de scînduri, fie şi unde a înţărcat dracul pruncii, loc pînă la care mergea şi cîte două ore cu trenul. Maşină fără garaj părea atunci ceva de neimaginat, de neiertat şi de condamnat. Astăzi, cînd se ştie că nu sînt garaje şi nici n-or să fie, garajul apare ca un lux de prisos. Cei care nu au garaj ţin maşina lîngă casă. Ei merg cu maşina des şi folosesc confortabil capitalul investit în ea, devreme ce mai mult de cinci ani caroseria „Ladei” nu rezistă nici cu garaj, nici fără garaj. Fiecare asemenea posesor de maşină are un loc în curte sau pe stradă, care se vede pe fereastră şi un sistem de alarmă antifurt în patru faze. Un asemenea loc obişnuit are şi la serviciu, pentru că cine se mai înghesuie în tramvai dacă maşina tot rugineşte stînd degeaba acasă?

În asta îşi pusese speranţa şi Arnis cînd, despărţindu-se de Bertulis în faţa uşii lui Valder, coti în coridorul întunecat, ca să iasă pe strada Metra. Ieşi exact în clipa în care ar fi ieşit şi cel care trăsese. Numai că de atunci trecuseră douăzeci şi patru de ore. Erau puţine maşini parcate, exact cele care stau tot timpul parcate aici. Nu era ca ieri, după ziua de muncă, cînd toate maşinile se îngrămădesc, fiindcă oamenii vin în centrul oraşului după cumpărături, sau la cinematograf, sau cu

treburi, iar marginile străzilor sînt pline de maşini şi unii sînt nevoiţi să se oprească aici, pentru că acolo unde au treabă este imposibil să găsească loc pentru parcare. Oamenii merg cîte un cvartal sau două pe jos, mai încearcă să dai de ei! Şi ce poate observa un om care şi-a parcat maşina şi aleargă aiurea? Nimic! Însă cetăţeanul care şi-a lăsat maşina aproape de locul unde lucrează, nu uită ca din cînd în cînd să-şi arunce privirea la mijlocul de transport personal. Dacă pe neaşteptate „portarii" îi demontează ceva? Sau vreun ştrengar desenează cu cuiul un drăcuşor?

Trecînd prin coridor, Arnis coborî şi smuci brusc uşa de la intrare, care se deschidea înspre interior. Aproape că trase pe scară o femeie cu basma în carouri, care, pesemne, se sprijinea de ea. Se scuză şi porni pe strada Metra străbătînd coada care se formase la sfîrşitul pauzei de prînz în faţa micii cafenele, de unde puteai cumpăra pateuri.

Maşini erau într-adevăr puţine. Arnis nici măcar nu încercă să găsească imediat pe proprietarii lor — asta i-ar fi luat prea mult timp şi se gîndi că nu-s chiar toţi de pe aici.

Scoase o agendă şi, ocolind „Ladele" şi „Volgile", începu să le noteze numerele. Aşa ajunse de la un capăt la altul şi mai notă şi pe cele de pe strada următoare. Mîine, tot pe timpul ăsta, va veni şi va şterge de pe listă numerele întîmplătoare. Şi atunci îi vor rămîne doar cele permanente. Prin serviciul circulaţiei va afla adresele proprietarilor, iar pe seară, în două ore, va trece pe la ei şi, poate, va reuşi să afle ceva. Şi de ce n-ar avea noroc? Unii cîştigă chiar la loterie. Despre cele întîmplate, cu siguranţă, se vorbeşte acum în tot raionul, aşa că îţi poţi aminti. Poate că tocmai în acest moment careva povesteşte: „S-a tras în plină zi... Iar eu lucrez chiar alături... încă nu l-au găsit, mi-e şi frică să mai merg la serviciu!"

Pe drumul de întoarcere Arnis văzu cum coada de femei se năpusteşte în cafenea, iar de acolo încep să iasă una cîte una cu pachete mari. Ies, trec strada şi intră la frizerie...

Şi deodată îi fulgeră în minte. Cel care trăsese trebuise, de asemenea, să-şi taie drum prin coada de la cafenea. Nu poţi ieşi pe poarta principală fără să dai de coadă.

Majoritatea amatoarelor de pateuri plecaseră deja satisfăcute, însă la tejghea mai rămăseseră încă trei-patru cumpărătoare şi pe uşă mai intrau altele, aşa că Arnis se

hotărî să nu mai aştepte. O chemă pe vînzătoare într-o parte şi-i arătă legitimaţia de serviciu.

— Cine cumpără de obicei de la dumneavoastră?

— Cine are nevoie de pateuri calde, gustoase, ăia cumpără! Eu nu-i cunosc.

— Chiar pe nimeni?

— Ei, nici chiar aşa... În general, sînt cam aceiaşi... De prin partea locului... Frizeriţele şi coafezele vin la mine că şi eu dau fuga la ele să mă pieptăn sau să-mi fac manichiura... De la galanterie... După faţă le ştiu pe toate vînzătoarele şi ele pe mine. Uite acolo, după colţ, e un atelier de cizmărie de unde vine lucrătoarea care primeşte comenzile... Pateuri ca la noi nu mai găsiţi în toată Riga! Gustaţi şi n-o să doriţi nici să le cîntăriţi, nici să le trimiteţi la laborator!

— Dar acum cine stau la rînd, coafezele?

— Nu, astea sînt de la atelierul de confecţii. Eu încă nu am terminat pauza de prînz, iar la ele pauza abia a început, aşa că tropăie pe stradă. Ele lucrează, uite colo, peste drum. Spuneţi mai repede ce vă trebuie, că mă aşteaptă...

Peste zece minute Arnis se afla deja în camera meşterului, despărţită printr-un glasvand de restul atelierului, o încăpere mare dreptunghiulară, pe mijlocul căreia se întindea o bandă rulantă cu tuburi de neon atîrnînd în jos deasupra ei. Pe ambele laturi ale benzii huruiau maşinile de cusut. Ca de obicei într-un atelier de croitorie cu tuburi de neon, în aer pluteau fire de praf, care străluceau argintiu. Lucrătoarele, fără să ridice capetele, luau repede din cutiile de plastic, care alunecau pe lîngă ele, bucata croită şi tot atît de repede o puneau înapoi, îndată ce făceau cusătura necesară.

Şi doar la automatul de cusut nasturi, exact ca un cocoş printre găini, trebăluia cu o şurubelniţă un mecanic, singurul bărbat într-o asemenea împărăţie de femei, într-o cămaşă albă ca zăpada, cu cravată şi haină maro.

— Cum era îmbrăcat? întrebă Arnis.

Amîndouă femeile ridicară din umeri. În sfîrşit, cea mai în vîrstă se încumetă:

— Că era îmbrăcat, asta-i precis, nu era gol!

— Hai, mai încercaţi o dată să vă amintiţi! Cu palton? Cu scurta? Cu haină?

— Nu era nici prea înalt, nici prea scund, altfel ne-ar fi sărit în ochi. Noi stăteam chiar la uşă, el a trebuit să treacă printre noi. Pălăria era aşa, din cele mai obişnuite.

— Da, da... Pălăria, şi eu am observat-o, se lăudă cea mai tînără, aproape o fetiţă.

— Avea ceva în mînă? stărui Arnis.

— Un geamantan de pînză. Partea de sus şi părţile laterale erau din piele artificială, cu nişte încuietori mari strălucitoare...

— Cromate, interveni cea mai tînără.

— Da, cu nişte încuietori mari cromate, iar laturile erau de pînză. Cu nişte pătrăţele mici, negre şi roşii. Se pare că şi la noi „Somdaris" face aşa ceva, se văd destul de des pe stradă.

Altceva despre bărbatul care ieşise pe poarta mare de lîngă cafenea la ora trei Arnis nu putu afla. Martorele nici măcar nu putură să-i spună vîrsta aproximativă, pentru că nu-i văzuseră faţa.

Ieşind, bărbatul cotise la dreapta şi se depărtase liniştit.

Un om cu un geamantan, exact cu puţin înainte de trei. Cîte apartamente pot fi pe scară acolo? Zece? Bine, să zicem chiar douăsprezece! Fie şi cincisprezece! Va trebui, desigur, să treacă pe la toate să clarifice, să întrebe. Aţi avut ieri un musafir? La cît a plecat? Aha, aproximativ pe la trei? Mulţumesc! Unde locuieşte? Are geantă de sport sau geamantan?

În timp ce Karlis Valder examina fotografiile femeilor — ele fuseseră mărite pînă la dimensiunile unei cărţi poştale — privirea lui Bertulis rătăci prin cameră. Chiar la mijloc se afla un televizor mare, color. Cînd intrase Bertulis, era pus în funcţiune şi aşa şi rămăsese. Valder oprise numai sonorul, ca să nu-i incomodeze cînd discutau. Cînd nu se aude acompaniamentul muzical, cîntăreţii arată foarte grandilocvenţi cu gesturile şi mişcările corpului. Pe biroul acoperit cu un carton gros, verde, se vedeau instrumentele lui Valder. Bertulis îl întrerupsese de la lucru. În locul cel mai vizibil se găsea o cutie cu cîrligele metalice de aceeaşi mărime, pesemne piese pentru vreo broşă sau salbă. Cutia de carton cu bucăţi şlefuite de chihlimbar, nicovala mică, montată pe o buturugă mică, rotundă, cleşti de diferite forme şi patenţi pentru îndoirea foliei şi a arculeţelor de alpaca,

şurubele mici, un set de burghie mici şi o bormaşină stomatologică cu acţionare delicată. Totul într-o anumită ordine, totul la îndemînă.

În colţul cel mai îndepărtat al camerei, despărţit parţial de un şifonier cu patru uşi cu furnir lucios întunecat, era un pat strîns. Dacă nu ar fi existat diplomele de onoare de deasupra biroului, pentru lucrările prezentate sau pentru succesele la fotbal, pereţii ar fi arătat goi, iar camera parcă nelocuită.

Bertulis stătea pe unicul scaun. Karlis în cărucior. Karlis se dusese la fereastra mare, unde era mai multă lumină şi sorta fotografiile, pe care le primise, în două teancuri. Bertulis se duse lîngă el. Pe fereastră se vedea strada principală cu viaţa ei clocotitoare, zdrăngănitul tramvaielor şi fîşîitul autoturismelor: enervantă în special cînd la intersecţie se aprindea lumina verde şi mulţimea de maşini se năpustea scrîşnind înainte.

— În regulă, spuse Valder. Pe astea cinci le-am văzut. Asta — continuă uitîndu-se încă o dată la ovalul perfect al feţei cu gene prelungi — venea numai să se fotografieze. Şi asta mică tot aşa, dar nu-i ştiu numele. Îl obliga pe Dimda să iasă din cameră cînd îşi schimba rochia sau bluza pentru etalare. Celelalte, de obicei, îi spuneau să nu se zgîiască.

— Înseamnă că avea cu astea trei relaţii intime?

— N-aş vrea să le vorbesc de rău... Ar fi lipsă de tact din partea mea...

— Noi trebuie să descoperim ucigaşul.

— Vă amintiţi halatul lui Dimda? Atîrnă în cuier lîngă sobă. E atît de moale, pufos... Gri cu buline argintii. Fusese trimis cuiva tocmai din Argentina, iar Rudolf l-a cumpărat cu bani grei. Apoi se lăuda că unul ca ăsta nici împăratul nu are.

— Nu-mi amintesc. La examinarea camerei aproape că n-am participat.

— Ce aş putea gîndi eu dacă le-am văzut pe femeile astea în bucătărie sau pe lîngă toaletă îmbrăcate numai în acest halat? Dimda nu iubea pe nici una din ele. Eu îl dispreţuiam din cauza asta şi chiar şi acum îl mai dispreţuiesc.

— Dar ce spunea Dimda însuşi?

— Spunea că într-un fel e un prost, că fură de prin vecini. Şi cineva îl va atinge odată la ceafă.

— Asta o spunea serios?

— Parcă da. Uite, această Elita — şi Valder întinse fotografia unei femei în costum de baie cu buline — a fugit la mine să se ascundă. În acelaşi halat, cu hainele la subsuoară şi pantofii în mînă, abia mai respirînd de frică. Îmi făcea semne să tac. Era măritată. Şi de cîte ori suna cineva la uşă se ascundea, mai ales...

— Cînd a fost asta?

— De mult. Astă toamnă. Sau la începutul iernii?

Bertulis se uită la notiţa de pe spatele fotografiei.

Elita Zaskevic. Se fotografiase de nenumărate ori, ultima dată în decembrie.

— Nu s-ar putea să fi fost în decembrie!

— Nu. Mai devreme. Poate să fi fost şi în decembrie. Cînd venea cîte cineva, mă străduiam să nu mă amestec şi să nu se împiedice de mine. Uneori Dimda mă chema el însuşi. Cel mai adesea trebuia făcută cafeaua, pentru că era un fotograf excepţional, uneori era nevoie să-i pozeze cu orele, pînă cînd făcea fotografia pe care o dorea. Atunci stăteam în pauze şi beam cafea. Altă dată veneau aici să se uite la televizor, dacă era un program interesant. Pe cît de bun era cu mine — un asemenea vecin bun n-o să mai am eu — pe atît de mîrşav se purta cu femeile! — în ochii lui Valder licări mînia. — Credea că toate femeile sînt create numai ca să te distrezi cu ele! E adevărat că le minţea şi le promitea dumnezeu ştie ce. O dată mi-a spus că-i sînt suficiente doar zece minute de minciuni frumoase. Pentru oricare din ele. Trebuia ca odată şi-odată să-i vină şi lui răsplata pentru aceste minciuni, nimic nu ţine o veşnicie sub soare!

Bertulis vîrî fotografia în buzunar, dar nu se gîndea încă să plece.

— Lui nu i-a fost dat să înţeleagă ca dragostea trebuie să fie sfîntă, continuă Valder cu ardoare. Nu înţelegea că de dragul iubirii te poţi jertfi. Pentru el dragostea era doar atunci cînd scîrţîia patul! E dureros! Dragostea nu-i trezea simţăminte înalte, la el...

— Spuneţi-mi, în afară, de arhiva pe care am luat-o**,** mai avea ceva de felul ăsta Dimda?

— Cred că nu. Valder deveni dintr-odată precaut, iar lui Bertulis i se păru chiar că exagerat de mult.

— Poate a ascuns anumite negative sau le-a distrus?

— Nu cred.

— Aţi avut ocazia să vedeţi o fotografie în care apărea o femeie cu un mistreţ?

— Nu. Sigur nu!

— Pe femeie o cheamă Mudite. Fotografia nu o avem, însă în curînd o s-o obţinem. Mudite... încercaţi să vă amintiţi...

— Cum să-mi amintesc dacă aud pentru prima oară numele ăsta?! răspunse tăios Valder.

Cu aceasta discuţia luă sfîrşit şi inspectorul Bertulis îşi luă rămas-bun. Coborînd pe scară, se hotărî să o caute mai întîi pe Elita Zaskevic. Fie să meargă la ea la serviciu, deşi era destul de tîrziu, fie direct acasă...

Povestire în afara cadrului anchetei

— Nu fi proastă! stăruiau colegele de serviciu. Dacă vrei să-l ţii. trebuie să acţionezi! Nici un bărbat nu spune de bunăvoie: vreau să mă însor cu tine! Dacă spune asta atunci este meritul femeii. Bărbaţii trebuie puşi în faţa faptului împlinit şi doar atunci deschid gura!

— Asta n-ar fi cinstit, obiectă Mudite.

— Vrei să pună mîna pe el alta?

Cîte puţin, în şifonierul lui Rudolf Dimda începură să se adune hainele Muditei. La început apăru un halat, apoi o cămaşă de noapte, după acestea urmară o rochie, bluza şi pantofii de zile mari.

Rudolf se nelinişti, dar se străduia să nu arate, ca să nu o jignească pe Mudite. Paula nu mai rezistă mult, trebuie cineva să aibă grijă de gospodărie. Şi tot cugeta cum s-o lege mai mult pe Mudite fără să se încarce cu obligaţiile unui cap de familie, deşi înţelegea că orice iniţiativă, în care drepturile nu sînt contrabalansate de obligaţii, este de la început sortită eşecului.

Şi Karlis ajuta la întinderea cursei. La început propusese ca el să se mute la Paula, pentru ca Rudolf şi Mudite să-i ocupe camera, dar cînd Rudolf refuză categoric un asemenea dar de nuntă, lui Karlis îi veni o nouă idee. El examina podul, în care gospodinele întindeau rufele la uscat, şi găsi că podul este înalt şi are mult spaţiu liber. Apoi, fără să spună nimănui nimic, invită un constructor cu experienţă ca să vadă dacă s-

ar putea construi acolo un atelier şi cam cît ar costa. Constructorul merse cu metrul în mînă, se tîrî pe la căpriori, ciocăni cu degetele sale osoase coşul, şi se tot mira cum de un pod ca ăsta n-a căzut sub ochii vreunui pictor, căci lumina cădea în el de sus, direct din lucarnele de pe acoperiş. Făcînd doi pereţi şi duşumea, ar ieşi un atelier cu puţin sub normă, însă nu ar împiedica gospodinele să-şi întindă rufele la uscat şi nu mai era nevoie să se solicite aviz de la inspectorul tehnic, pentru ca acesta să nu facă obiecţii.

Dar cînd Valder se duse cu cererea în mînă la administraţia locativă, acolo mai era o cerere. O depusese un pictor cunoscut, căruia se pare că-i vînduse sau dăruise această idee tocmai constructorul invitat de Valder.

— Ei i-ar fi strîmt cu Rudolf într-o singură cameră, explică la administraţie această idee a sa. Rudolf are nevoie să lucreze undeva. Pentru chihlimbarul meu e şi aşa loc destul. Atelierul îi va reveni lui Rudolf, dacă ne apucăm de pe acum să facem actele. Eu, ca invalid am prioritate!

Pe scurt, se apropia cu repeziciune momentul în care Rudolf trebuia să se hotărască.

Dar ce va spune Sigita, cînd va afla că tăticul s-a căsătorit din nou? Adolescenţii sînt atît de sensibili şi necruţători. Mai bine să-i spună dinainte, decît să o pună în faţa faptului împlinit.

Rudolf se duse s-o, viziteze pe Sigita, sperînd că Cilda nu va fi acasă, dar se întîmplă invers — Cilda curăţa cartofi la bucătărie, iar Sigita doar ce plecase la repetiţie la cor.

Cilda aduse imediat discuţia despre bani.

— Cincizeci de ruble pe lună! Ce mai poţi cumpăra azi cu. cincizeci de ruble? ţipă ea şi Rudolf înţelese că din nou va izbucni scandalul.

— Unele haine i le mai cumpăr..:

— Da, da... îi azvîrli uneori cîte o copeică copilului tău.

— Nu-ţi cer să hrăneşti copilul, e suficient, că o îmbraci şi o speli... Dar nu am de gînd să te întreţin şi pe tine. Unei fete de clasa a cincea două burse studenţeşti îi sînt de ajuns şi-i mai şi rămîne.

— Pe mine nu-i nevoie să mă întreţii, eu cîştig!

Era limpede că Cildei nu-i ajungeau banii. Cu neghiobia şi nepriceperea ei de a duce gospodăria, cu nevoia ei de a fi tot

timpul în societate şi în centrul atenţiei, cu indiferenţa ei absolută faţă de propria casă şi de traiul zilnic, se putea să-i ajungă mijloacele materiale?!

— Dacă o să-i cumpăr eu haine Sigitei ar fi mai ieftin pentru tine... Eu doar lucrez în comerţ. Uite, dacă mi-ai da pensia alimentară, să spunem, pe şase luni înainte...

— Atunci n-ar mai trebui să cheltuiesc nimic, termină în locul ei Rudolf şi rîse caustic? Ai fost destul de mult timp soţia mea şi, cu siguranţă, de dragul Sigitei aş mai duce şi acum această povară, dacă n-aş fi obligat să-ţi dau mai mult de trei ruble deodată!

— Mă dezgustă zgîrcenia ta!

Rudolf ar fi vrut să spună ceva foarte usturător.

— În schimb tu ai prieteni foarte largi la mînă. Pe unul l-am văzut, locuieşte pe lîngă mine. E vizibil că învîrte banii cu lopata, odată ce i-a dat mînă să transforme pentru el costumele mele!

Rudolf înţelese că şi-a atins ţinta: faţa de obicei palidă a Cildei, se congestionă.

— Afară! şuieră printre dinţi Cilda, în aşa fel încît nici buzele nu i se mişcară. Afară şi să nu mai vii niciodată aici. Pe uşa asta nu mai intri!...

Era deja întuneric, dar în sala de festivităţi tot mai repetau sfîrşitul unui cîntec. Rudolf se aşeză pe o bancă în faţa şcolii, îşi aprinse o ţigară şi se pregăti să aştepte. Peste o jumătate de oră i se alătură un tătic blajin. Apărură două mămici. Vorbeau în faţa uşii, apoi începură să se plimbe de colo-colo pe aleea întunecată, pe care albeau pete de zăpadă.

Rudolf o văzu pe Sigita cînd ieşi împreună cu alte fetiţe, însă în prima clipă înlemni şi se repezi înapoi în şcoală, ca şi cum ar fi uitat ceva. Apoi continuă să aştepte liniştit. Ceilalţi corişti, împreună cu părinţii care-i aşteptaseră, se risipiră. Trecu şi profesorul de muzică, un om în vîrstă, care mai încerca încă să se ţină îngrijit şi drept. Sub braţ îşi ducea cutia cu vioara.

Rudolf se ridică şi se îndreptă spre uşă. O uşă mare, dublă, de sticlă, prin care se vedea foaierul şi scara care ducea în jos la garderobă.

— Sigita... — Rudolf îi atinse uşor umărul.

— Lasă-mă...

— Scoase batista...

Fetiţa se smulse şi, înghiţindu-şi lacrimile, fugi în stradă, în întuneric. Rudolf o ajunse din urmă, o prinse zdravăn şi o strînse la pieptul lui. Prin paltonaş se simţea cum tresaltă trupşorul ei slăbuţ.

— Sigita, scumpa mea…

— Tăticule, vino înapoi la noi!… Şi se uită la Rudolf cu ochii ei mari, plînşi. Privirea ei căuta mîntuirea. Mamei îi este rău… îi este foarte rău… — Şi fetiţa izbucni din nou în plîns. Pe ea n-o iubeşte nimeni, numai eu…

Rudolf ar fi vrut să-i explice de ce nu se poate întoarce, ar fi vrut să-i spună că mama nu doreşte aşa ceva, dar îşi aminti de Sigita cînd era micuţă de tot, cum lipăia prin cameră cu picioruşele ei desculţe, îşi aminti de mînuţele care-l aşteptau întotdeauna lîngă uşă să i se încolăcească în jurul gîtului, îşi aminti de primul an de şcoală, cînd Sigita venea să-şi facă lecţiile la el şi nu la Cilda, — şi toate explicaţiile i se înţepeniră în gît…

CAPITOLUL DOISPREZECE

Telefonul de pe biroul locotenent-colonelului Konrad Ulf sună rar şi încet de parcă n-ar fi vrut. Ulf privi spre el cu plăcere — toată după-amiaza îi reglase sonoritatea. „Nu suport cînd sînt obligat să sărin sus” de cîte cincizeci de ori pe zi, explică el vag unui coleg, dînd toată vina pe sonoritatea soneriei. Din cauza funcţionării îndelungate se slăbise un şurub de rezistenţă şi clinchetul oscila prea liber între clopoţeii soneriei. Ulf strînse cu cuţitul de tăiat hîrtia şurubul cu un sfert de rotaţie şi aşteptă să sune careva, apoi mai învîrti puţin. Şi se lăuda singur că procesul de reglare nu deranjase linia din funcţiune.

— Tovarăşul Konrad Ulf?

— La telefon.

— Din păcate nu vă cunosc patronimicul… Bine, bine, nu-mi arde de asta acum… Vă telefonez în legătură cu crima de ieri… În clipa de faţă în apartamentul zece se ard probele materiale! Nori de fum ies pe geam.

— De unde telefonaţi?

— Locuiesc cu un etaj mai jos… Eu am dat informaţia privind faptul că la Dimda veneau femei uşoare… Veniţi mai repede…

Cineva s-a apucat de treaba asta imediat ce a plecat inspectorul Bertulis… Nu pierdeţi nici un minut, la pompieri o să sun eu!

Deşi erau deschise ambele capace, fumul nu urca pe coş, flăcările de la hîrtia care ardea îşi făceau loc prin cercurile plitei. De cînd se amenajase încălzirea centrală nu mai curăţiseră coşurile, aerul stătut juca rolul de dop.

Fumul umpluse bucătăria, ochii şi gîtul îl usturau. Karlis deschise fereastra, fumul năvăli afară. Fotografia cu mistreţul arsese repede, o singură clipă doar se mai văzuse faţa Muditei în flăcări şi hîrtia se prefăcuse în scrum. Rama fotografiei trosni şi se risipi, însă carnetul de notiţe al lui Rudolf Dimda, cu coperţile de plastic, mocnea doar înăbuşit şi se chircea, deşi Karlis aruncase deasupra ziare mototolite. În sfîrşit, crustele bătură în retragere, începură să fumege şi se aprinseră cu flăcăii albăstrii, se topiră şi se pierdură în cenuşă.

Konrad Ulf şi pompierii apărură în acelaşi moment şi ambele maşini — o Volga a miliţiei şi o maşină mare roşie — se opriră la bordura trotuarului una după alta.

— Pe aici! ordonă Ulf ofiţerului de pompieri. Eu ştiu unde.

Trecură în tăcere pe sub arcadă, se opriră în curte şi se uitară la fereastra de la bucătărie a apartamentului zece, de unde mai ieşea doar un firicel subţire de fum.

— Acolo s-au descurcat singuri, noi nu mai avem ce face aici, spuse pompierul. Dar de mers ca să văd, trebuie să merg.

— Ce se întîmplă aici? se interesă cu asprime pompierul, cînd se deschise uşa în faţa lor.

— Am încercat să fac foc în sobă, dar coşul nu trage explică pe drumul spre bucătărie Karlis. Îndată îl observă şi pe Konrad, dar nu-l salută.

— Nu vă jucaţi cu sobele cu lemne, aveţi aragaz, spuse pompierul, examinînd soba şi apropiindu-se de fereastră. Coşul, desigur, nu-i curăţat de mult… Iar numai pentru dumneavoastră n-o să se apuce să-l cureţe… E lipsă de coşari… La revedere!

Pompierul plecă, însă Konrad rămase în uşa bucătăriei. Un timp se priviră în ochi fără să scoată un cuvînt.

— Haideţi în camera mea, aş vrea să vă spun cîte ceva. Karlis ieşi cu agilitate din bucătărie cu căruciorul său. Konrad îl lăsă să treacă şi-l urmă.

Lîngă uşa răposatului Dimda locotenent-colonelul se opri o clipă. Dintr-o singură privire se putea observa că ştraiful de hîrtie care sigila uşa fusese dezlipit la un capăt cu grijă de pe tocul uşii şi nu mai fusese lipit la loc. De ce? Nu avuseseră timp?

— Aţi fost în camera lui Dimda?

— În legătură cu înmormîntarea. Paula era neliniştită că nu poate scoate costumul lui negru şi pantofii... Uite, vedeţi, le-am lăsat aici în coridor. Karlis arătă cu capul cuierul. Vă miraţi? Fie, vă povestesc, eu tot n-am nimic de pierdut!... Tovarăşe colonel, începu solemn Karlis în cameră, apoi încercă să înghită saliva, într-atît i se uscase gîtul şi din cauza asta parcă nici cuvintele nu puteau trece. Tovarăşe colonel, repetă el. Eu, Karlis Valder, născut în una mie nouă sute...

— Am foarte puţin timp, spuse Konrad şi se uită la ceas, gîndindu-se că nu-i putea fi decît folositor să-l scoată puţin din echilibrul lui pe tînărul din căruciorul de invalid. Asta, în vederea discuţiei care urma.

— Eu l-am omorît pe Rudolf Dimda!

La ce fel de reacţie se aştepta din partea bătrînului colonel? În primul rînd, desigur, la uimire. Uimire şi o oarecare aprobare. Ceva cam aşa: că ofiţerul o să-l bată pe umăr şi o să-i spună „foarte bine ai făcut tinere, minciuna are picioare scurte şi te-am fi prins oricum”. Ca la şcoală, cînd un poznaş, luîndu-şi inima în dinţi, mergea să se căiască la director în birou, iar acesta nu-l mai pedepsea aspru.

Pe faţa locotenent-colonelului Ulf nu tresări nici un muşchi, rămase tot atît de inexpresivă. O clipă lui Karlis i se păru că nici nu rostise nimic şi că abia acum se pregătea, aşa că repetă pe jumătate şoptit:

— Eu l-am omorît pe Rudolf Dimda.

— Doriţi să faceţi o declaraţie oficială?

— Da, vreau. Numai să-mi spuneţi cum s-o fac.

— Aveţi hîrtie şi stilou?

— Găsesc... Şi Karlis trase nervos de sertare în căutarea hîrtiei şi stiloului.

— Adresaţi-o şefului Direcţiei Afacerilor Interne din Riga... În continuare numele, prenumele, patronimicul şi domiciliul... Crima aţi comis-o cu premeditare?

— Ne-am certat. Eu i-am arătat că nu se poate trăi aşa cum trăia el. I-am spus că nu-i de demnitatea unui om, că alţii suferă din cauza lui, iar el a rîs doar. Atunci am luat arma şi l-am omorît.

— Va trebui să scrieţi amănunţit cum s-a întîmplat.

— Bine, mă voi strădui.

— Să lăsăm deocamdată la o parte declaraţia să mergem la bucătărie.

— Vreţi să vedeţi cum s-a întîmplat? Vă arăt!

Konrad observă că pe uscătorul de deasupra, chiuvetei erau două farfurii şi trei vase mici de aluminiu de sufertaş. Fie că Paula adusese prînzul de la cantină, fie că îl pregătise la ea acasă. Ulf se aşează la masă în locul lui Dimda, Karlis se duse la al său.

— Am auzit cum îşi spală mîinile la baie şi se duce apoi în camera lui. Ştiam că va pleca imediat... Atunci mi-a venit în minte un plan... Veniţi cu mine... Vă arăt...

Valder întoarse căruciorul şi, pentru o clipă, rămase împietrit. Abia mai tîrziu găsi Ulf comparaţia. Aşa împietreşte un sprinter la start. Fiecare muşchi încordat ca o strună, toată forţa nervilor concentrată asupra unui singur lucru, sîngele pierit din obraji, ochii nu văd nimic în jur.

Cînd Valder se mişcă, Ulf apăsă pe un buton de la ceasul său electronic. Din acea clipă funcţiona ca un cronometru şi pe ecran săreau, una după alta, cifrele.

Karlis trecu repede prin bucătărie, deschise uşa, ieşi în coridor şi se opri la camera lui Dimda. Însă numai o clipă, pentru a întoarce căruciorul, şi se strecură fără a ezita pe uşa următoare. Mişcările îi erau precise şi calculate, ca şi cînd ar fi făcut acest drum de zeci de mii de ori. Chiar şi sertarul de la birou, în care se păstrau cheile de la dulap, îl trase doar atît cît era nevoie, nici un centimetru în plus. De pe raftul de sus al dulapului luă două cartuşe, iar de pe cel de jos arma cu ţevile paralele. Aici i se păru că a zăbovit şi începu să învîrtă roţile căruciorului şi mai repede, pe frunte chiar îi sclipeau broboane de sudoare. În cîteva secunde străbătu camera, plecă pe coridor spre uşă, trecu peste prag şi ieşi pe palierul scării. Arma o ţinea între genunchi.

Se auzi, destul de tare, zgomotul făcut de arcurile armei fără cocoş, ridică arma la umăr şi imediat ţăcăniră percutoarele ascunse.

Konrad opri cronometrul. Trecuseră exact douăzeci şi opt de secunde. În aceeaşi zi, însă fără Karlis, Ulf coborîse de două ori de la apartamentul zece pînă la locul din curte unde fusese împuşcat Rudolf Dimda. Prima oară făcuse acest drum în treizeci şi patru de secunde, a doua oară în treizeci şi opt. Rudolf Dimda era mai tînăr decît Ulf, de aceea Konrad se străduise să meargă mai repede, ca să compenseze diferenţa de vîrstă. Deci, ca să coboare pe scară Dimda avea nevoie de treizeci şi patru de secunde, iar Valder ca să ajungă cu arma la palierul scării numai de douăzeci şi opt. Se adăugau secundele necesare ca să ţintească şi să apese pe trăgaci, însă oricum Valder avea timp destul.

— Ce-aţi făcut după aceea?

— Nu înţeleg…

— După ce aţi tras…

— Am deschis uşa coridorului întunecos şi am aruncat acolo cartuşele trase, ca să credeţi că ucigaşul a fugit pe acolo. Apoi am curăţat arma şi am pus-o la loc în dulap. Am avut timp destul: dumneavoastră vă învîrteaţi prin curte şi alergaţi pe scară, iar Paula plîngea pe patul meu. Ea nu aude bine, puteam să umblu prin camera lui Dimda fără nici o grijă.

Undeva sus se trînti o uşă şi ei se întoarseră în apartament.

— Mă gîndesc totuşi că nu sînteţi un psihopat ca din cauza unei certe să recurgeţi la o crimă.

— Eu nu l-am omorît. L-am terminat! Nu-i acelaşi lucru.

— Pentru cel terminat e totuna.

— Nu-mi pare rău de ce-am făcut.

— Aţi elaborat foarte minuţios planul dumneavoastră. V-aţi gîndit destul de mult la el.

— L-am terminat ca să nu împiedice pe alţii să trăiască!

Konrad simţi cum se înfurie. Şi ar fi fost bucuros să se poată stăpîni, însă nu era în stare. Desigur acest iubitor al adevărului avea raţiunea lui, între altele raţiunea putînd găsi motive pentru orice crimă. Uite însă că acest tînăr este de-a dreptul mulţumit de sine, parcă însetat după o cunună de lauri.

— Ca să nu împiedicaţi pe alţii să trăiască! Frumos! Îmbrăcaţi-vă, chem maşina! Chiar preşedintele Tribunalului

suprem nu s-ar apuca să hotărască personal cine să trăiască şi cine nu! Chiar şi cînd e vorba de un criminal deosebit de periculos!

— Nu-s eu de vină că legile nu sînt perfecte! Aici venea Marina... V-am povestit despre ea... Are doi copii... Credea că Dimda se va căsători cu ea... Copiii aveau nevoie de un tată... Nu ştiu, poate el îi şi promisese... Aproape sigur îi promisese, pentru că ea venea mereu. Apoi a apărut o alta la el. Am văzut cum plîngea Marina. În tăcere, numai lacrimile îi curgeau. Apoi şi pe asta a înlocuit-o cu alta. Şi probabil i-a făgăduit şi ăsteia ceva. Întreaga lume trebuia să-i servească drept grădină a plăcerilor...

Konrad Ulf ceru prin telefon o maşină specială, gîndindu-se la căruciorul de invalid, pe care trebuia să-l ia cu el, şi totodată la arestul pentru reţinerile temporare, care era în subsolul clădirii direcţiei, unde va trebui să fie dus căruciorul. Din nimic se ivea o problemă şi nu ştii cum s-o rezolvi. Dacă ar solicita, probabil că procurorul nu ar refuza permisiunea ca Valder să fie lăsat în libertate pînă la proces, — dar nu e bine să rămînă singur. Valder poate recurge la o altă extremă, îşi poate aminti cît bine i-a făcut Dimda şi, în chinurile remuşcărilor, se mai apucă să-şi pună ştreangul de gît.

— Rudolf n-a iubit niciodată nici o femeie, iar ele căutau dragostea! Şi fiindcă n-o găseau, plecau făcîndu-se de rîs. Iar a doua oară asemenea femei n-o vor mai căuta, ba chiar vor rîde de ea! El le distrugea sufletul!...

Konrad se duse la dulap şi luă ambele arme. Se gîndea că pe drum le va duce la laborator şi le va da lui Igor. Ştia deja ce-o să spună Igor cînd le va vedea:

„A, din nou fier vechi cu gaură! O armă care nu-i încărcată întotdeauna e un simplu fier vechi! Ce mai vrei de la mine?”

„Tuburile de cartuş le-ai primit deja”, va spune Konrad.

„Ai avut baftă! La început cartuşele şi pe urmă arma. Nu te-ai născut numai cu cămaşă, dar şi cu cămaşă şi sub o stea fericită. Vino mîine.”

„Azi!”

„Nu, bătrîne, azi nu reuşesc.”

Igor, desigur, ar avea dreptate, era deja ora cinci, iar pînă să ajungă arma pe biroul lui Igor va mai trece cel puţin o oră.

Dar mîine, pînă la prînz, concluzia lui Igor va exista cu siguranţă şi va mai avea timp să-l trimită pe Valder la arestul pentru anchetaţi. Acolo cei puţin va avea un pat separat, iar căruciorul va putea fi ţinut în coridor şi folosit de el pentru plimbări. Pentru el asta era mult mai bine.

— Iar fata aia, Inara, de pe scara cealaltă? A fotografiat-o o dată, eu am auzit-o cum ţipa: „Nu mă atinge! Ia-ţi mîinile!” Iar el: „Scumpo, cine se poartă aşa cu şefii?! Or eu, într-o anumită măsură, îţi sînt şef.” Apoi la scurt timp, ea rîdea deja... Şi avea doar douăzeci de ani, se pregătea să se mărite...

Konrad asculta şi nu prea. Multe îi treceau pe lîngă urechi, trebuia să se gîndească cum să isprăvească mai repede afacerea asta şi s-o predea anchetatorului de la procuratură. Să se certe cu Valder nu dorea, l-ar fi tulburat doar pe tînăr şi n-ar fi dus la nimic bun nici pentru unul, nici pentru celălalt. Sărmanul, vrea să-şi descarce sufletul? Lasă-l, n-are decît să se descarce. Parcă n-ar fi de pe lumea asta. Parcă ar trăi într-o lume a adolescenţei, în care trăiesc Juliete din cărţi, în care iubirea este reprezentată în spiritul adorării Beatricei şi Laurei. În care dragostea există ca o artă pură în afara timpului şi a vreunui sens practic. Mai ştii, poate asta şi este adevărata lume? Noi ieşim din ea nu intenţionat, ci doar rătăcindu-ne.

Konrad înţelegea foarte bine că teoretic o asemenea lume poate exista, dar, ca om practic ce era, ştia şi multe altele. Mai sînt multe lumi concomitent cu cea normală, în care trăieşte majoritatea oamenilor. El văzuse case ale copilului, văzuse fete tinere, îmbrăcate după cerinţele modei, care renunţau pentru totdeauna la pruncii abia născuţi fără nici o jenă sau părere de rău. Ca şi cum ar renunţa la biletul pentru un film plictisitor sau la un lucru, de care niciodată n-or să mai aibă nevoie. În biroul lui se perindaseră femei care spuneau provocator: „Tîrfă? Ei şi? Şi asta-i o muncă! Cîştig mai bine decît tine, şefuleţule!” şi femei pentru care jocul de-a dragostea era doar un mijloc de a intra într-o locuinţă străină şi să adune din ea tot ce este mai de preţ.

Se străduia să-l înţeleagă pe Valder, dar nu se grăbea să-l condamne pe Rudolf Dimda. Se gîndea că Valder exagerează cu cinismul lui Dimda, pentru că se uită la el de la înălţimea idealului său. Femeile veneau singure la Dimda, nu folosea

forţa şi probabil nici prea multă viclenie. Dacă Valder ar fi ştiut ceva despre vicleşuguri şi curse, ar fi vorbit imediat despre ele. Un bărbat la patruzeci de ani, cu un mod de viaţă uşuratic, chiar reprobabil, aşa îl caracteriza Ulf pe Rudolf Dimda. Reprobabil, dar nu condamnabil juridic. Ulf nu încercă să-i explice nimic lui Valder, nu încercă să-l convingă. Nu găsea nici un sens în asemenea predici, asta era treaba tribunalului, la îndemîna căruia va sta un material factic mult mai bogat. Sarcina lui Konrad Ulf era mult mai uşoară: trebuia să găsească ucigaşul şi îl găsise.

Cînd intră în curte maşina miliţiei, ieşiră pe palierul scării şi Ulf sigilă apartamentul.

Şi totuşi era încercat de un sentiment de simpatie faţă de Valder. Măcar pentru că crima nu era banală cum sînt nouă mii nouă sute nouăzeci şi nouă din zece mii de cazuri — a furat, pentru că a vrut să aibă acel lucru; a omorît pentru că îi trebuiau bani; a jefuit, pentru că trebuia să continue haimanalîcul; a lovit, pentru că nu i-a plăcut cum arăta acela. Totul liniar şi în acelaşi fel. Valder măcar încearcă să-şi dovedească dreptatea, ce-i drept, destul de îndoielnică, însă totuşi dreptate.

Liftul îi duse jos zornăind.

O uşă groasă, grea, ferecată şi un vizor de mărimea unei monede de cinci copeici. Din cînd în cînd prin el se uită miliţianul de serviciu ca să vadă ce se întîmplă în celulă. Pe dinafară vizorul este acoperit cu un căpăcel rotund.

Celulele sînt pe ambele părţi ale coridorului lung. La început se aud paşii miliţianului, se opresc, apoi, cînd se uită, în vizor apare şi ochiul, se mai uită, capacul, cade, paşii se îndepărtează.

Prin fereastra mare, situată chiar sub tavan, se vedea doar o fîşie îngustă de cer albastru. Fereastra era acoperită cu gratii, iar dincolo de ele de o altă construcţie de scînduri. În afară de fîşia de cer, nu se mai vedea nimic, dar se mai auzeau bocănind paşii cuiva sau zdrăngănitul tramvaiului.

Cît de mult s-ar fi uitat Karlis la fîşia de cer, nu se vedea nici un porumbel. Ciudat, doar Riga este suprapopulată de porumbei, aceştia fiind consideraţi în alte părţi chiar o calamitate.

Pardoseala era de ciment, zidurile şi laviţele erau vopsite în verde închis. Laviţele, cu scîndurile lor şlefuite, amintesc de prichiciurile de la baia mare comunală. Doar că pe ele este mai comod să te culci, la cap sînt mai ridicate, iar la picioare mai joase. Cînd le-au vopsit, nu au răzuit vechiul strat de vopsea şi prin noul strat se întrevedea tot ce fusese zgîriat pe stratul vechi. Cel mai adesea iniţiale sau nume, mai rar texte. Două din ele Karlis izbuti să le descifreze: „De soartă şi de închisoare nu scapi” şi „Feriţi-vă de Kostelov din Vecmilgravis!”

Sub tavan, acoperit de praf şi var, arde zi şi noapte un bec chior.

Pe la orele opt în celulă au băgat un om oarecare, cenuşiu, de vîrstă mijlocie. Îi tremurau mîinile şi-i tresărea spasmodic faţa. Se aşează obosit pe laviţă şi spuse:

— Aşa-i mahmureala…

— Ah, cum m-am mai îmbătat, zise el după un răstimp, adresîndu-se mai curînd lui însuşi decît lui Karlis. Mă tot gîndeam mult o să mai ţină asta… Şi dă peste tine acelaşi articol. Acum cu siguranţă vor adăuga şi ce-mi dăduseră cu suspendare!

Demontase la serviciu un electromotor şi tocmai îl trecea peste gard cînd l-a înhăţat paznicul de guler.

— Două sticle de „Tejzel” dădusem gata şi mai vream. Prostul de mine! Acum uite, intru pentru un fleac!

Apoi se răsturnă pe laviţă şi, spre marea uimire a lui Karlis, începu să sforăie. Pur şi simplu adormise, un somn sănătos, pe care nu-l putea întrerupe nimic.

Destul de tîrziu, cînd afară se lăsase întunericul, aduseră o femeie pe coridor. Femeia îi ocăra cu voce tare pe miliţieni, toată miliţia în general şi mai ales pe un anchetator anume, căruia îi spunea pe nume. Expresiile erau grele şi suculente. Jumătate din ce spunea ea Karlis nu înţelegea din cauza jargonului. După ce o închiseră în celulă, femeia începu să cînte din toate puterile, însă după un schimb de cuvinte cu miliţianul de serviciu, care o ameninţă că o pedepseşte, se potoli.

Spre dimineaţă Karlis adormi, iar cînd se trezi, uşa celulei era deschisă şi în ea stătea supraveghetorul cu cîrjele în mînă. Îi dădu cîrjele şi îi arătă unde să meargă să se spele. Vecinul

era deja acolo şi trăgea pe furiş dintr-un chiştoc de care făcuse rost nu se ştie cum.

— Vrei să tragi un fum? îi oferi el.

Karlis îi spuse că nu fumează.

— Dar de spălat ta poţi spăla? Să te ajut?

— Nu-i nevoie. Pot şi singur.

— Atunci spală-te mai repede, în curînd ne aduc gustarea de dimineaţă. Auzi, pe scară se şi aude cum zdrăngăne vesela.

Văzîndu-l pe Karlis că se pregăteşte să pună zahărul în ceai, vecinul îi spuse sentenţios că trebuie întîi să rupă bucata în două, apoi să o înmoaie şi zahărul, în strat subţire, să-l ţină sub limbă, iar ceaiul să-l bea aşa.

— Altfel nu te saturi, e lucru verificat! Mîncarea aici e bună, că o aduc de la cantină. Pentru cîţiva oameni nu-i rentabil să găteşti în mod special... Dar, în general, caută să ajungi cît mai repede la pension, acolo e o altă viaţă. Eu am recunoscut, pe mine poate mă bagă chiar azi, acolo, — şi, ca şi cum s-ar fi scuzat, adăugă: — Ce rost avea să mă încăpăţînez. De mîini m-au prins, au şi martori... Da, m-am îmbătat criţă!... La pension o să ai patul tău, îţi dau cearceafuri... în fiecare zi cîte o oră la aer curat, plimbă-te, poţi juca dame, să baţi foiţe. Iar cum ajungi la pension, fă ce-i face să te trimită la colonia de muncă. Acolo e de parcă ai fi în libertate, doar că e un gard împrejur. Neamurile pot să-ţi vină cu peşcheşul... Nu ştii ce-i peşcheşul? Păi, pachet, alimente de tot felul... Aşa-i zice, peşcheş. Ai terminat opt clase? Atunci o s-o duci foarte bine, nu te mai bagă la cursurile serale! Da, deci: m-am îmbătat peste poate!... Păi singur, mă gîndeam, cînd o să se termine, tot beat zi de zi. De atîta am avut parte de la libertatea asta, să ajut fabricii de băuturi alcoolice să-şi facă planul. Şi ce porcărie mai fabrică şi ăştia — a doua zi nu poţi nici să mori, nici să lucrezi, într-un timp umbla zvonul că n-or să mai fabrice aşa ceva, însă eu am spus că-i doar un zvon, pentru că la fabricile de băuturi alcoolice li se măreşte lună de lună planul. Eu ştiu, am acolo un prieten, repară tot felul de conducte. Zvonul ăsta era doar pentru muierile bătrîne, care ţipă că li se îmbată bărbaţii, dar porcăria asta de vin e tocmai bună pentru bărbaţii lor, ca să nu mai audă ocările muierilor. Şi totul e bine. Da, tu la ce articol eşti?

— Nu ştiu.

— Cum adică, nu ştii? Doar ai semnat!

— Păi, nu m-am uitat.

— Eşti un prost! Dumnezeu ştie cum mai te încondeiază! Averea statului? Particulară?

— Am omorît.

— Treabă umedă, va să zică... În glasul vecinului se simţea ceva ca o nuanţă de stimă, chiar compătimire. Au găsit lucrurile la tine?

— Nu, n-am luat nimic.

— Curăţel... În ce priveşte lucrurile, să nu recunoşti nimic, altfel te arzi! Şi ce-o să-ţi lipească — nouăzeci şi opt sau nouăzeci şi nouă?

— Am spus, nu ştiu.

— Dacă nouăzeci şi opt atunci un avocat bun încă o mai poate da pe o sută doi sau o sută unu.

— Habar n-am de cod.

— Păi, e ca şi cînd ai fi fost în apărare... Doar eşti invalid, nu te puteai încăiera, şi-ai pus mîna pe puşcă, iac-aşa să ciripeşti...

— L-am împuşcat de departe, în spate.

— Asta-i dovedit? Lasă-i pe experţi să dovedească... Dar poate că înainte de asta v-aţi certat?

— Da.

— Atunci dă-i cu asta şi nu ieşi din ale tale, chiar de-ai crăpa! Ala, ca să zicem aşa, te-a înjurat, te-a îmbrîncit pînă cînd nu ţi-ai mai dat seama ce faci. Numai dacă nu găsesc lucrurile la tine!...

— Păi, cu adevărat n-am luat nimic!

— Fie, fie...

Instructajul din încăperea de la subsol încă nu se terminase, cînd sus, în biroul său, apăru Konrad Ulf. Se hotărîse să termine cît mai repede formalităţile legate de cazul Karlis Valder şi chiar în acea zi să predea documentele anchetatorului de la procuratură. Ca să facă asta îi mai lipsea concluzia laboratorului de criminalistică. O sună pe secretară, dar telefonul era ocupat. Un timp lucră la documente, apoi citi declaraţia de recunoaştere a lui Valder, scrisă de propria mînă, se bucură că-i atît de detaliată, apoi sună din nou. Telefonul era în continuare ocupat.

Ulf se gîndi că ar fi mai simplu şi mai rapid să coboare chiar el la laborator. Închise dosarul lui Valder în seif şi ieşi.

Povestire în afara cadrului anchetei

Žirak o văzu pe Mudite cînd deschidea portiţa. Mudite căra un geamantan mare galben, ţinîndu-l de mîner cu amîndouă mîinile. Pe umăr îi atîrna geanta, neobişnuit de plină, umflată.

Žirak înţelese imediat totul, însă în clipa aceea era în seră. Pînă să o străbată în fugă, pînă să-şi ia la repezeală scurta — în seră lucra, numai în cămaşă, — pînă să alerge în stradă, trecu cel puţin un minut, ba poate şi mai mult, şi Mudite se îndrepta deja spre autobuz. Un feroviar o ajută să urce bagajele în maşină.

— Mudite! strigă Žirak, dar ea, probabil, nu auzi, pentru că de la portiţă pînă la autobuz era o distanţă bună.

„A pîndit la geam pînă a văzut autobuzul plecînd din staţia cealaltă şi abia atunci s-a dus spre portiţă”, se gîndi Žirak, uitîndu-se la numărul „Ikarusului” care se îndepărta — două sute şaptesprezece. Autobuzul, încet şi greoi, se clătina pe strada plină de hîrtoape, azvîrlind jeturi de apă cînd dintr-o băltoacă, cînd din alta.

Žirak deschise poarta, pe care ziua, de obicei, n-o încuia, trase uşa garajului, porni motorul şi înşfăcă de pe măsuţa de telefon portmoneul cu permisul de conducere. Se gîndi că ar fi trebuit să-şi schimbe hainele, dar dădu din mînă a lehamite, — ieşind pe asfalt autobuzul merge mai repede, s-ar putea să nu-l mai prindă.

De data asta Žirak gonea fără să-i pese nici de amortizoare, nici de arcuri. Nu merse pe traseul autobuzului, ci direct spre staţia la care Mudite trebuia să coboare pentru a lua un alt autobuz cînd mergea la fotograf.

Două sute şaptesprezece plecase deja, iar Mudite aştepta în staţie. Geamantanul era alături. Ea căută în geantă tichetul de autobuz. Îl scoase, rupse două bilete, apoi băgă tichetul în buzunarul paltonului. Nici măcar nu observă că Žirak ieşise din maşină şi se apropia de ea.

— Să stăm de vorbă, Mudite, spuse el cu glas liniştit, chiar obosit..

— Nu te apropia de mine, că ţip! — Muditei îi sclipeau ochii. Vorbea încet, printre dinţi, însă privirea ei căuta autobuzul pe care-l aştepta, alegînd dintre bărbaţi pe salvatorii posibili. Nu, aici era greu să-ţi închipui că ai avea succes. — N-am luat nimic din lucrurile tale. Numai îmbrăcămintea mea şi obligaţiile de trei la sută, pe care le-am cumpărat din leafa mea. Cinci sute de ruble, nimic mai mult. Doar n-o să te apuci să faci scandal pentru asta, Žirak?!

— Hai mai încolo, începe lumea, să se uite la noi…

— Nu merg nicăieri, aştept autobuzul.

— Doar nu crezi că o să te ţin cu forţa?

Mudite mută geamantanul lîngă peretele unei case.

— Zigurd, aş fi vrut să evit discuţia asta… Aşa ar fi mai bine.

— Ţi-a lipsit ceva în casa mea?

— Totul e atît de complicat… Pur şi simplu între noi nu mai există nimic…

— Poate am mai putea schimba cîte ceva?

— Nu!

— Vrea să se însoare cu tine?

— Chiar insistă! minţi Mudite şi, încurajată de minciuna ei, continuă: Am depus deja cererea de divorţ. E simplu, nu avem copii.

Acum fu rîndul lui să mintă:

— Mudite, o să ai tot ce vrei. Numai nu mă lăsa singur. Numai să nu destrămăm familia. Dragostea se duce, se spulberă, dar familia trebuie să rămînă. N-o să-ţi interzic, poţi să te duci unde şi cînd vrei… O să aştept cu răbdare… Numai să nu destrămăm familia…

Se apropie autobuzul, uşile pneumatice se deschiseră şuierînd.

— Ajută-mă să duc geamantanul…

— Mai gîndeşte-te o dată… Te rog un singur lucru, să te gîndeşti bine… nu te grăbi… — Şi Žirak îi duse ascultător geamantanul.

Autobuzul se îndepărtă de fărîma de trotuar şi fu înghiţit de şuvoiul traficului.

Ceva mai departe Žirak văzu o firmă: „Sandvişuri”.

— Cu caşcaval? Cu salam? întrebă bufetiera, măsurînd un păhărel de vodcă.

— Cinci. Cu chilcă, mormăi Žirak, dînd banii. Tejgheaua largă, acoperită cu material plastic, ocolea, la înălţimea pieptului, toată încăperea destul de mică. Ţinînd paharele în mîini, stăteau pe lîngă ea şi pălăvrăgeau bărbaţi mai tineri şi mai în vîrstă. Vîrîndu-se într-un colţ, Žirak înghiţi toate cele cinci păhărele unul după altul.

„Mda, Mudite nu se mai întoarce, bătrînii nu se mai mută... Şi s-a zis cu mine, fără grădină sînt mort...”

Vodca îşi făcu efectul Žirak se duse din nou la bufet şi mai ceru trei păhărele. Din colţurile întunecate era privit cu un respect evident.

Cînd înţelese că aici nu-i locul potrivit unde să cauţi o ieşire din impas, se îndreptă spre uşă, însă fu nevoit să se oprească, fiindcă în cadrul ei apăru un tip cam trecut, care aduna de obicei resturile de. mîncare. Înalt, impertinent, zdrenţăros. Bufetiera începu imediat să-l boscorodească, să-l alunge şi să-l ameninţe cu miliţia. Tipul îi răspunse destul de obraznic şi imediat începu să bîjbîie prin farfuriile nestrînse. Vorbele lui provocară rîsul răguşit al celor prezenţi. Iar asta îi provoacă, la rîndul său, lui Žirak invidia faţă de acest mod indiferent de a percepe viaţa.

Lăsînd maşina lîngă bordură, Žirak luă un taxi şi se duse la juristul pe care-l cunoştea.

— De boarfe şi de casă nu-mi pare rău, n-au decît să ia tot, Mie îmi pare rău de munca pe care am băgat-o în seră şi grădină, ăştia or să strice tot acum.

— Trebuie să desfiinţezi totul. Smulge şi aruncă tot ce ai sădit. Să nu rămînă nici o rădăcină în straturi. Abia atunci vom începe să discutăm cu licheaua. Din locuinţă nu te pot da afară, iar o casă locuinţă e greu de vîndut. Pe aceşti doi factori trebuie să se bazeze acum apărarea ta!

— Dar grădina?

— Grădina distruge-o! Imediat! Fără întîrziere! Pentru o grădină frumoasă se vor găsi întotdeauna cumpărători! Dacă nu rupi şi nu duci toate florile la piaţă, le va duce licheaua. Iar lîngă el va sta executorul judecătoresc, cînd va face acest lucru!

Sfatul avocatului îi mai dădu o oarecare speranţă. Žirak se întoarse acasă.

Intră în seră cu două lăzi goale, gîndindu-se, pe bună dreptate, să înceapă vînzarea cu cele mai scumpe varietăţi. Dar mîna nu i se ridica să rupă măcar una.

Se înnoptase deja, părinţii Muditei mîncau la bucătărie, cînd, pe neaşteptate, în casă apăru Žirak. Arăta ciudat, spuse că trebuie să discute ceva foarte important. Întrucît refuză ceaiul pe care i-l oferiră, îl poftiră în cameră. Dar după cîteva minute îşi luă rămas-bun spunînd că va veni abia peste o zi sau două.

Mudite îi servi lui Karlis cina, însă ea nu vru să mănînce. Îl aştepta pe Rudolf.

Karlis se gîndi că-i va spune ceva despre geamantanul mare pe care-l dusese în camera lui Dimda, dar ea tăcea, ceea ce-l jigni. El apărase întotdeauna interesele Muditei, încercase să-l influenţeze cumva pe Rudolf, dar acum era clar că nu mai era nevoie de nici un ajutor, iar maurul, după ce şi-a făcut datoria, putea pleca.

Karlis se duse în camera sa. Se transmitea un meci de hochei. Uitîndu-se la televizor, Karlis era nervos, deşi jocul era neinteresant. „Nu cumva Mudite îşi închipuie că eu nu înţeleg de ce a venit cu geamantanul? Sau tace intenţionat? Vrea să-mi arate că locul meu este la colţ, ca al unui cîine! Ca să înţeleg că ei au viaţa lor şi că mie îmi este interzis să mă amestec în ea! Permiteţi-mi, doamnă! Eu sînt un om mîndru. nu mă voi amesteca! Mie nu-mi trebuie nimic de la voi!” Şi se gîndi cu un simţămînt de bucurie răutăcioasă că nu primise încă aprobarea pentru atelierul din pod.

Frîngea maşinal în degete beţe de chibrit — un obicei prost, de care nu se putea în nici un chip debarasa. Supărat azvîrli cutia goală pe. birou şi în clipa aceea privirea îi căzu pe chihlimbarul transparent de pe catifeaua neagră. Pe acest pandantiv, care-i adusese atîta faimă. Luă în mînă picătura mare, caldă, o privi în lumină. Părea că ţînţarul, imortalizat datorită răşinii străvechilor păduri, îşi flutură aripile întinse. Buzele lui Karlis se chirciră într-un surîs.

Învîrtind cu mîna stîngă rotilele, ieşi în coridor. În dreapta ţinea strîns „Ţînţarul vesel”. Mudite tocmai îşi făcea de lucru în bucătărie.

— Închide ochii şi deschide gura! îi porunci, el zîmbind. Era un joc de copii, iar cel ce închidea ochii primea o bomboană sau altceva gustos. Şi apleacă-te puţin!

Prinzînd chihlimbarul la gîtul Muditei, fu nevoit să-i atingă părul. Pe şira spinării îi alergă o scînteie electrică uriaşă. Chiar se şi clătină din cauza acestui şoc.

— Asta-i pentru tine, dar de nuntă!

— Karlen. nu pot să-l primesc! Ar fi o cruzime din partea mea! Orice vrei, numai asta nu!

— Dă-mi un sărut în schimb! şi Karlis îi întinse obrazul.

— Păi, nu-i încă nici o nuntă, Rudolf încă nu mi-a propus oficial. Mudite îi atinse uşor şi în fugă obrazul cu buzele.

— Cum să nu fie nuntă, odată ce lada de zestre a şi fost adusă! exclamă Karlis, apoi porni spre camera sa.

Întrebarea Muditei îl opri la jumătatea drumului:

— Nu ştii pe unde umblă Rudolf aşa de tîrziu azi?

— Vizitează vechile prietene… Aşa-i tradiţia.

— Nu-s geloasă, rîse Mudite. Şi se apucă să examineze cu încîntare darul lui Karlis. Nu mi-am putut aduce toate lucrurile. Nu le-am uitat, dar n-am mai avut unde le pune. Va trebui să ne înţelegem să mergem să luăm tot. Ce crezi, bătrînă voastră gospodină nu se va supăra dacă acum am să gătesc eu?

— Măcar asta să puteţi rezolva şi fără mijlocirea mea! azvîrli tăios Karlis şi se duse în camera lui.

Pe gheaţa albăstrie se tot amestecau cu rapiditate hocheiştii în roşu şi alb. Practic unii pierduseră deja şi ambele echipe trăgeau doar de timp, uitîndu-se la tabloul de marcaj. Karlis. Închise televizorul, luă două pastile pentru somn şi se vîrî în aşternut.

Îl deşteptă zgomotul din coridor. Nu putea înţelege ce se întîmplă. Un timp crezu că încă visează. Camera era scufundată în întuneric, dar pe fereastră cădea lumina felinarului de pe stradă.

În coridor căzu ceva şi se rostogoli pe podea, apoi se smulseră umeraşele de pe cuier. Un glas bărbătesc înăbuşit căuta să convingă, încercînd să oprească pe cineva şi repeta la nesfîrşit: „Încearcă să mă înţelegi şi pe mine!” Din cînd în cînd se auzea un nume — Sigita.

Femeia plîngea cu hohote şi tot spunea, mai curînd ţipa: „Afurisită să fie ziua în care te-am întîlnit! Nu, nu mai rămîn o

clipă aici! Plec, deşi nu mai am unde să mă duc! Rămîi, mizerabile! Fii fericit!”

Supărat. Karlis începu să se îmbrace, însă nu reuşi. Se trînti uşa de la intrare şi se făcu linişte în coridor.

Cînd Karlis deschise uşa camerei sale, îl văzu pe Dimda ridicînd măsuţa de telefon. Avea părul vîlvoi şi faţa derutată.

— De ce nu dormi? întrebă el prosteşte.

— Ai alungat-o pe Mudite, constată Karlis.

— N-am alungat-o eu, a fugit ea singură. Şi-a ieşit din minţi. Praf m-ar fi făcut dacă ar fi putut. I-am vorbit, dar ea n-a vrut să audă nimic.

— Ai alungat-o pe Mudite! repetă încet Karlis şi Dimda văzu în ochii lui sclipiri sălbatice, nestăpînite. care-l făcură să tresară.

— Lasă că se aranjează toate, mîine îşi revine.

Karlis intră în camera sa cu spatele, închise uşa şi o încuie pe dinăuntru.

Dimda alergă la uşă şi bătu cu pumnii în ea.

— Lume smintită! strigă el. La emisiunea pentru femei stau nişte muieri părăsite, care dau lecţii cum să-ţi clădeşti viaţa de familie, smochinele alea dictează cum să creşti copiii, iar tu o să-mi spui mie cînd şi cu cine să mă însor! Lume smintită!…

Nu primi nici un răspuns.

A doua zi la patrusprezece şi cincizeci de minute fotograful Rudolf Dimda fu omorît cu gloanţe trase dintr-o armă necunoscută.

CAPITOLUL TREISPREZECE

Dacă intri în coridor, cabinetul de lucru al lui Igor este primul, deşi laboratorul propriu-zis se întinde mai departe. Lui Konrad îi părea rău că pînă la sfîrşitul zilelor lui n-o să afle ce se face în diferitele camere şi cămăruţe, în care deasupra microscoapelor obişnuite şi duble, deasupra retortelor şi eprubetelor bărbaţi şi femei în halate albe fac vrăjitorii. Veşnic pe undeva ard ochiuri de aragaz, şuieră aerul lichid, miroase a nu ştiu ce chimicale şi urlă ventilatorul. Konrad spunea că sînt suficiente doar denumirile: cabinetul de chimie analitică, sintetică şi fizică, cabinetul de balistică, trasologie şi

odorologie, pentru ca omul să ia poziţia de drepţi şi să salute. Şi veşnic prin toate cabinetele pîrîie calculatoarele şi ţăcăne maşinile de scris. Rămîi uimit cum de un asemenea tam-tam este făcut doar de două duzini de oameni.

Igor găsise mijlocul de a arăta de parcă venea la serviciu în cel mai bun costum al său, iar cravata şi cămaşa le cumpărase pe drum. Unghiile degetelor lungi îi erau tăiate cu acurateţe, pantofii îi străluceau de parcă erau de lac, deşi n-ar fi izbutit să-i dea drept noi nimănui. Cînd intră Konrad, Igor stătea la birou şi de parcă n-avea altceva mai bun de făcut, se uita printr-o lupă puternică la un şurub. Şi, în general, totul arăta de parcă niciodată n-ar fi făcut nimic, ci doar stătea la birou ca să-şi expună cămaşa orbitor de albă şi cravata cu reflexe albăstrii.

— Bună dimineaţa, zise Konrad.

— Ia loc, îi făcu semn cu capul Igor. Acum o să te pot admira cum leşini. Apa din carafă e proaspătă, nu te teme!

Încă mai învîrtea sub lupă şurubul, apoi îl puse în sertarul biroului. Ochii îi erau înroşiţi şi lăcrimau uşor. Şi doar îi ştergea mereu cu acid boric. Însă nu prea-l ajuta, pentru că trebuia să lucreze la lumină puternică şi cu diferite aparate optice.

Fără să se ridice de pe scaun, deschise seiful, scoase amîndouă armele lui Dimda, le puse în faţa sa pe birou şi le împinse spre Konrad.

— Tuburile de cartuş, găsite în coridor nu sînt de la armele astea. Igor privi la Konrad cu o curiozitate ironică, aşteptînd reacţia acestuia.

— Nu te mai juca cu mine! spuse Konrad şi bătu darabana cu degetele pe arma cu ţevile paralele. Uite asta. Cu asta a tras.

Igor dădu din cap.

— Cu arma asta s-a tras acum un an, ba poate chiar acum doi ani. Asta-i precis.

— Nu fă pe prostul!

— Concluzia tocmai se dactilografiază, o primeşti imediat.

Konrad îşi turnă apă, o bău, se ridică şi începu să umble de colo-colo pe lîngă standuri, din timp în timp se uita la ele, ca şi cum în acele clipe l-ar fi interesat mai mult ca orice cartuşele de pistol şi revolver expuse, cu urmele rămase de la percutoare în centru sau mai pe margine, ascuţite şi pilite.

— Le-ai examinat tu însuţi? întrebă el, oprindu-se brusc.

— Da. Eu însumi am demontat închizătorul, deşi nu ar mai fi fost nevoie de asta. Şi-aşa era clar. Uite, cu asta, — Igor arătă spre arma cu ţevile suprapuse, — s-a tras cu o lună în urmă, poate puţin mai înainte. Chiar dacă ar fi stat tot timpul în dulapul închis în poziţie orizontală, aşa cum ai scris în nota de trimitere. Precis nu pot să spun nimic. Însă afirm în mod categoric că această armă nu are nici o legătură cu tuburile de cartuş pe care le-aţi găsit în coridorul de legătură dintre cele două scări. Şi mai afirm că în mod precis din aceste cartuşe au plecat gloanţele care au nimerit în fotograf.

— Cînd am intrat, acolo se mai simţea mirosul de praf de puşcă.

— Coincide nu numai timpul. Totul este exact, astea sînt cartuşele.

— Pentru prima oară mă izbesc de aşa ceva! bombăni Ulf şi începu din nou să umble prin birou, de data asta de-a curmezişul lui. Dar nu vrei să-mi spui şi ceva ce nu poţi afirma?

Pe faţa lui Igor apăru un zîmbet de satisfacţie. Se lăsă pe spate uşor în fotoliu, puse picior peste. picior. Îşi sprijini coatele pe braţele fotoliului şi-şi lăsă bărbia pe degetele lungi încrucişate.

— Este o a treia armă, spuse el.

— Asta o înţeleg şi singur acum, i-o reteză Konrad, pentru că întotdeauna îl irita jocul teatral al lui Igor.

— M-am gîndit îndelung la cea de-a treia armă, continuă netulburat Igor. Ea a apărut pe lume nu la Tula şi nici la Ijevsk, întrucît mi se pare că diametrul ţevii e altul. E greu să afirmi acest lucru bazat doar pe două cartuşe, însă gloanţele sînt deformate complet. Diametrul canalului poate să oscileze în limitele a trei zecimi de milimetru. La început m-am gîndit că e o „Francotte” belgiană sau o „Holland and Holland” englezească. Arme „Francotte” în Letonia sînt cîte vrei, însă ele au camera cartuşului mai scurtă, iar „Holland and Holland” e o firmă de mare lux, la noi nu găseşti din astea decît cel mult cîte ai putea număra pe degetele de la o mînă. Lucru de mînă excepţional şi un preţ de nu ne-ar ajunge cîştigul nostru pe ani de zile! Şi această armă are ejectoare, cartuşele sînt aruncate automat afară. Concluzia? — Şi Igor tăcu aşteptînd.

— Spune, spune! Mă atrag foarte mult lecţiile tale.

— Chiar ejectoarele de la „Holland and Holland” m-au făcut să mă întreb, cum s-a făcut de aţi găsit cartuşele. Pentru că — asta o poţi nota în carneţelul tău, îţi dau voie, — după împuşcături cartuşele ar fi trebuit să rămînă pe ţevi, nu să se tăvălească pe jos. Chiar şi la armele cu ejectoare ele rămîn pe ţevi dacă nu frîngi puşca. În nota de trimitere scrii că distanţa dintre cartuşe era de şaizeci de centimetri.

Konrad dădu din cap şi se aşeză.

— Şi din pricina asta nu pot admite că cel care a tras a frînt arma din greşeală înainte de demontare, pentru că ejectorul aruncă cartuşele la cîţiva metri şi ele ar fi ricoşat obligatoriu lovindu-se de pereţii coridorului, unghiul de ricoşare ar fi diferit şi deci distanţa dintre ele ar fi fost mult mai mare. Chiar dacă nu s-ar fi lovit de perete, asta o spun doar aşa, printre altele. Există o singură, unică posibilitate ca tuburile cartuşelor să ajungă atît de aproape. Cînd a demontat arma, cartuşele au căzut din ţevi. Concluzia? E o armă veche, cu camerele cartuşelor uzate, poate chiar fabricată pentru tragere cu cartuşe metalice. Caută o asemenea armă!

Azi nu se mai folosesc asemenea arme din cauza proastei lor calităţi. Poate de asta i-au căzut posesorului cartuşele din camere?! Şi pentru micşorarea dimensiunilor nu s-a folosit de cartuşe de carton noi, ci de unele care mai fuseseră folosite o dată? Altă explicaţie nu pot da. Mărcile pot fi cele mai diferite. „Ronger şi fiul”? „Pipers”? „Pirolo”? „A Kuzneţov”? Chiar şi în cele mai vechi cataloage nu se indica de obicei dacă arma este destinată numai pentru a trage cu cartuşe metalice, însă asemenea arme există şi încă destul de des.

— Nu înţeleg, ce sens avea ca acest Valder… Eh, dar asta-i treaba mea. Îţi mulţumesc, Igor!

— Ce sens? Nu te mai recunosc! Sensul este evident, deşi acum şi-a recunoscut fapta, la proces va spune că nu-i vinovat şi că nu ştie nimic, că a vrut doar să glumească, ceva de felul ăsta. Ce face tribunalul? Îmi trimite mie arma pentru expertiză. Iar eu voi putea spune doar ceea ce tocmai ţi-am spus şi ţie, — cu această armă nu s-a tras. Iar el va fi liber din lipsă de probe materiale. La aprobare pentru percheziţie, poate n-a apucat încă să îngroape sau să arunce în vreo apă a treia armă.

— Ştii, ăsta-i alt gen de om…

— Eu ştiu una şi bună, există o a treia armă. Ia aprobare pentru percheziţie!

— Asta se face, se înţelege de la sine.

Cînd Konrad se întoarse în biroul său, Arnis venise deja şi ţăcănea la maşina de scris. Concluzia expertului îl descurajă. După asta o oră întreagă o întoarseră şi pe-o parte şi pe alta şi fură nevoiţi să constate că nu progresaseră deloc. Purtarea lui Karlis Valder rămînea de neînţeles. Logica cerea ca el, dînd mărturii mincinoase, să încerce să scape de închisoare, iar el se vîra de-a dreptul în ea. Oameni care căutau să scape de închisoare văzuseră cu zecile şi erau pregătiţi să facă faţă vicleşugurilor lor şi să lupte cu ele. Specialiştii pe care nu-i mirau nici mărturiile mincinoase, nici simularea unor afecţiuni psihice, nici dispariţia misterioasă, a probelor materiale, erau derutaţi de acest tînăr în cărucior de invalid! Pînă la urmă nu putură găsi altceva de făcut decît să obţină un ordin de percheziţie. Secretara procurorului spuse că vor putea primi ordinul pe la zece, aşa că le mai rămînea o jumătate de ceas.

Sosi Bertulis. Intrînd, se miră că vede feţe posomorite şi nu aude rîsete. Doar vinovatul recunoscuse! Îi povestiră cele întîmplate.

— Valder încearcă să acopere pe cineva, spuse liniştit Bertulis şi se aşeză.

Konrad şi Arnis zîmbiră cu superioritate: răspunsul nu li se păruse genial.

— De ce rîdeţi? Este clar că salvează pe cineva şi că plăteşte cu propria piele pentru asta.

— Ne miră preţul pe care e gata să-l plătească, spuse Konrad.

— Se poate să nu-şi preţuiască prea mult propria piele?

— Cu cîţiva ani în urmă, într-un oraş, fusese împuşcat şeful biroului de invenţii şi brevete. Asta o făcuse un maniac, care presupunea că invenţia sa nu-şi poate face drum numai din cauza barierei birocratice. Omul spera că această crimă va atrage atenţia asupra invenţiei sale.

— Valder nu-i un maniac. Nici măcar un tip cu ciudăţenii, deşi uneori ideile sale par puerile, spuse Konrad. Dar nu-i exclus ca. tocmai noi, cu ideile noastre, să fim ciudaţi.

— Noi gîndim ca toată lumea, bombăni Bertulis.

— Să gîndeşti ca toată lumea încă nu înseamnă să gîndeşti bine, mormăi Arnis.

— Trebuie să căutăm femeia, spuse pe neaşteptate Konrad. De dragul unui soţ gelos el n-ar lua asupra sa vina, însă de dragul unei femei ar putea s-o facă. În special dacă are familie, copii. Tînărul e foarte impresionabil, chiar nervos. Altceva mai veridic nu-mi vine în minte acum.

— Nu merge, clătină din cap Arnis. Asta contrazice faptele. Care era situaţia cu un minut înainte de crimă? Dimda iese pe scară, închide după sine uşa. Broasca este automată, se închide singură, iar uşa nu are vizor. Cel care a tras era pe palierul scării lîngă apartamentul zece. Ca să-l vadă Valder, era suficient să deschidă uşa. Însă dacă ar fi deschis-o, atunci nu s-ar mai fi tras, întrucît ar fi existat un martor, iar cu martori alături nimeni nu comite o crimă.

— Ia stai! Bertulis sări şi fugi în biroul alăturat. Se întoarse cu declaraţia bătrînului cicălitor de la etajul unu. Bătrînul scrie că imediat după împuşcătură a auzit cum s-a închis a uşă. Noi am presupus că era uşa de la coridor, dar putea tot atît de bine să fie uşa lui Valder.

— De ce am crezut că în apartament au fost doar Valder, Dimda şi Paula? În apartament putea fi şi un al patrulea. Şi chiar ăsta putea fi furios pe Dimda, chiar ăsta putea să-l omoare pe Dimda şi să fugă înapoi în apartament. Iar Valder putea să-l ascundă liniştit la sine în cameră. Noi n-am intrat acolo. Konrad chiar se învioră.

— În fond, nici nu aveam dreptul să intrăm acolo, spuse Arnis. Iar arma? Iar Paula? Credeţi că al patrulea a stat în şifonier?

— Arma mai este şi acum în camera lui Valder, sau criminalul, plecînd noaptea, a luat-o cu el. Acum înţeleg de ce Valder a coborît cu noi în curte. Pentru el era foarte important să afle dacă Dimda mai era în viaţă. El era gata chiar de pe atunci să ia vina asupra sa.

— De ce n-a făcut acest lucru? Cu acest prilej putea să ne dea şi arma adevărată? Ca să spun aşa, fumegînd încă.

— Spera că al patrulea va izbuti să scape de pedeapsă..

— Iar acum nu mai speră? întrebă Bertulis. În acest caz căutaţi într-adevăr femeia! Păcat că el a reuşit să ardă ceva... Dar ce-a reuşit oare să vîre în sobă? Nu ne rămîne decît să

constatăm cu părere de rău că Valder a avut suficient timp ca să ardă absolut tot ce ne-ar fi putut pune pe urmele acestei femei. Chiar şi îmbrăcămintea, ca să nu mai vorbim de fotografii, carneţelul de notiţe şi alte mărunţişuri. Asta-i lucrul cel mai neplăcut!

— Nu ne rămîne decît să aşteptăm ordinul de percheziţie, spuse Arnis.

Konrad se ridicase şi începuse iar să meargă dintr-un colţ în altul.

— Percheziţia nu ne va dă nimic. N-o să găsim nimic, rosti el cu convingere.

— Întotdeauna rămîne vreun lucruşor, replică Arnis.

— Dar noi nici măcar nu ştim ce să căutăm! Valder a avut la dispoziţie douăzeci şi patru de ore. El a adunat mărturiile nu numai din camera sa, dar şi din a lui Dimda, dacă mai rămăseseră. Povestea cu costumul şi pantofi pentru înmormîntare a fost doar un motiv.

Bertulis se foia pe scaun. Se simţea jenat că nu ştie unde să-şi tină picioarele sale lungi şi mîinile. Pînă la urmă mîinile şi le încrucişă pe piept, dar picioarele oricum rămaseră pe podea, iar Konrad aproape că dădu peste ele. Colonelul umbla ca în somn, aproape fără să vadă nimic în jurul său.

Bertulis se duse cu scaunul chiar lîngă perete şi-şi vîrî picioarele sub scaun.

— Ar trebui să aflăm mai multe despre corespondenţa lui Karlis Valder, propuse Arnis.

— Da, da, încuviinţă din cap Konrad, continuînd să umble. Atît de mult se cufundase în gînduri încît părea că nu-i de faţă.

După un timp începu să vorbească de parcă ar fi vorbit cu sine însuşi, fără să se adreseze cuiva anume. Unsprezece paşi într-o parte, întoarcere, unsprezece paşi în cealaltă parte, întoarcere.

— De ce a luat Valder vina asupra sa? Pentru că e convins că noi sîntem aproape de ţinta cercetărilor. E bine că a ars totul... Au fost arse doar mărturiile suplimentare, cele principale sînt în mîinile noastre. Cu această ardere parcă ar fi spus: voi îl ştiţi pe vinovat. A luat vina asupra sa şi a ars tot ceea ce ar fi putut să provoace interes faţă de această femeie, de teamă că la interogatorii ea ar putea recunoaşte.

— Ascultă, magistre, se adresă Konrad lui Bertulis, cînd încetă să mai umble prin cameră şi se coborî pe pămînt. Mai povesteşte-ne o dată amănunţit discuţia ta cu Valder. La urma urmei imediat după plecarea ta s-a apucat el să ardă. Arăta oare a om care-i gata-gata să recunoască o crimă?

— După cîte pot să-mi dau seama, nu... Doar... Cînd l-am întrebat dacă, în afară de fotografiile luate de noi, Dimda mai avea şi altele, a devenit foarte atent...

— Şi cînd ai pomenit de femeia cu mistreţul pe care o cheamă Mudite...

— A spus că n-a văzut o asemenea fotografie şi că n-a auzit de un asemenea nume.

Povestind asta. Bertulis puse pe masă fotografiile cu femeile căutate. Konrad se aşează mai comod în fotoliu, puse fotografiile una peste alta în teanc, cum se pun cărţile de joc şi i le dădu ceremonios lui Bertulis.

— Ascunde-le în seif şi uită de ele!

Arnis şi Bertulis se uitară nedumeriţi la colonel.

— Nu există artist care să nu arate la început prietenilor şi colegilor o lucrare reuşită. Şi nu există nici un maestru fotograf care să nu facă la fel cu o fotografie care i-a reuşit. Cu atît mai mult cu cît fotograful este într-o situaţie mult mai bună, fotografia o poţi băga în buzunar, în timp ce unele tablouri nu-ţi intră nici măcar într-un camion. Femeia cu mistreţul este considerată de specialişti o lucrare rarisimă, aşa că prietenul şi vecinul Valder desigur a văzut-o. Dar el ascunde acest lucru, înseamnă că trebuie să căutăm această femeie. Noi ştim numele ei, or asta nu-i chiar atît de puţin. Trebuie să căutăm oamenii care i-au văzut împreună. Trebuie să fie. Ca să omori din gelozie, trebuie să existe şi obiectul geloziei. Dar dacă dintr-o dată Rudolf Dimda a început o nouă poveste de dragoste?

— Ce-o să facem cu Valder?

— Ştii, tînărul ăsta îmi este chiar simpatic, dar mai lasă-l să stea pe laviţă, altfel, ajungînd în libertate, iar începe să ne pună beţe în roate. În afară de asta avem o bază legală să-l reţinem. Pentru inducerea în eroare a cercetărilor.

Povestire în afara cadrului anchetei

După plecarea Muditei din casă trecuseră două zile. Žirak nu rezistă şi porni prin oraş. Cu puţin înainte de terminarea lucrului îşi duse maşina la parcarea de lîngă bază şi începu din nou să aştepte, ca atunci, cu o lună înainte, cînd începuse să aibă bănuieli.

Aşteptă pînă se întunecă, însă Mudite nu apăru. Se gîndi că nu o observase, pentru că de cîteva ori trăseseră la poartă camioane cu remorci. Acestea, încărcate cu containere înalte, în care erau transportate confecţiile, ascundeau pentru un timp ieşirea şi aleea pe care lucrătorii bazei mergeau la staţia de autobuz. Žirak stătu de vorbă cu paznicul şi acesta îi permise să sune la depozit, însă acolo nu mai era nimeni. Şovăind, formă numărul lui Valder, însă nici acolo nu ridică nimeni receptorul. În drum spre casă, Žirak opri de două ori maşina şi sună de la telefoane publice, însă în locuinţa lui Dimda tot nu răspundea nimeni: în timpul acesta Karlis se şi afla în arestul preventiv al Direcţiei Afacerilor Interne.

Ajungînd acasă, Žirak se răzgîndi, întoarse „Lada” şi se repezi în partea cealaltă a oraşului, la părinţii Muditei, aşa cum promisese în timpul scurtei vizite făcute cu doua zile în urmă. Se hotărî să se intereseze pe ocolite dacă nu se schimbase situaţia şi dacă se pregătesc bătrînii ca de unu mai să se mute la el, dacă a reuşit Mudite să le spună de divorţ şi dacă a luat familia vreo altă hotărîre.

Nu, părinţii nu-şi văzuseră fiica, mama chiar întrebă cum se mai simte Mudite, iar Žirak răspunse că la fel ca înainte. Apoi se apucă să le spună amănunţit ce viaţă frumoasă îi aşteaptă. Aerul este acolo mult mai curat decît în raionul industrial şi omul se simte mai viguros. Zăpada aproape că s-a dus, dar straturile sînt încă umede ca să poţi răsădi ceva, cu toate acestea reventul îşi scosese deja în căldura soarelui măciuliile zbîrcite, care aminteau de nişte zbîrciogi roşii. Iar ceapa verde proaspătă va fi în curînd numai bună de mîncat şi mai rămîne puţin pînă la măcriş. Şi cu toţii, la unison, spuseră că ciorba de măcriş cu ou şi smîntînă este o mîncare nu numai gustoasă, ci şi excepţional de folositoare.

— De la mine să nu te aştepţi la nici un ajutor, aproape că dădu în plîns soacra; ea nu se poate apleca, îi vine greu, are ameţeli.

— În ce priveşte munca grea, dumneavoastră, soacră dragă, să vă scoateţi aşa ceva din cap! i-o tăie Žirak. Ajunge cît aţi alergat, cît v-aţi îndoit spinarea!

Ochii bătrînicii se umplură de lacrimile pe care nu le mai putea reţine.

Socrul spuse că deja îşi dăduse demisia, nu avea nici un rost să meargă atîta drum, paznic se poate angaja oriunde. Dar cum stăm cu etajul? Ce materiale are? El are încă dinainte de război scîndură pentru duşumea. Vreo douăzeci de metri, poate ajunge pentru o cameră. Are şi toate uneltele necesare, le-a controlat şi le-a pus într-o ladă mare. Arătîndu-i-o lui Žirak, îşi aminti brusc de ceva şi urlă la Vilnis:

Să-mi aduci de la parşivul ăla rindeaua mea cu lamă pentru ciubucării! A luat-o pentru două zile şi n-o mai aduce de un an! Şi, în general, cu ce drept i-ai dat-o? O ţine ce-o ţine şi pe urmă, la beţie, o mărită — şi n-ai decît să scrii acasă dacă nu-ţi place!

— Lasă, lasă, o aduc, mormăi Vilnis şi se strecură cu dexteritate afară din cameră. Žirak era convins că „rindeaua cu lamă pentru ciubucării” fusese de mult „măritată”.

Discuţia cu bătrînii îl linişti pe Žirak; în sfîrşit, are în mînă nişte atuuri. Numai să le folosească cu pricepere… Mîine o prinde pe Mudite la bază şi-i spune că a fost pe la bătrîni, că ei şi-au strîns deja lucrurile şi dacă se anulează mutarea ar fi foarte mîhniţi.

„Urmările ar putea fi şi mai triste, îi va spune. Tu doar ştii că mama suferă de inimă, că are nevoie să stea mai mult la aer curat. Iar acolo nici în casă nu are ce respira, nici afară. Peste tot este fum! Şi, făcînd o pauză, va încheia: întoarce-te, Mudite! Nu-i nevoie să dormim în acelaşi pat, nici chiar să stăm în aceeaşi cameră. Sau spune-le singură bătrînilor că divorţezi de mine. Eu nu pot, mie mi-e milă de ei, atît de mult aşteptau să fie liniştiţi, acum, la bătrîneţe… Tu doar ştii, eu nu am rubedenii, eu sînt de acord ca bătrînii să locuiască la mine chiar dacă tu nu vrei să te întorci. Singur într-o casă atît de mare, goală, nu-i prea plăcut.”

Iar cînd se vor despărţi, îi va spune:

„Nu arăţi prea bine. După faţă n-ai spune că eşti în luna de miere. S-a întîmplat ceva?”

În funcţie de răspuns, el ar îndrepta încetişor discuţia pe făgaşul dorit. Variante posibile avea o mulţime, le elaborase în amănunţime pe drumul de întoarcere acasă.

Dar mai întîi trebuie s-o prindă pe Mudite. Îl sună din nou pe Karlis Valder şi din nou se auziră în receptor doar apelurile prelungi. Atunci se gîndi ce-ar putea fi, Mudite stă pe la vreo prietenă. Dar unde stă noaptea invalidul? Pesemne că e telefonul deranjat. Mai mult ca sigur.

Nu-i nimic, pînă dimineaţă mai poate aştepta.

Însă evenimentele care se prăbuşiră peste el dimineaţa îi încurcară toate planurile. Îl smulseră din pat încă de pe la ora şase. Afară de-abia începea să se lumineze şi el nu înţelegea nimic, fiind pe jumătate adormit. Telefonul din coridor suna lung şi insistent.

— Ce? Pe cine să chem? Žirak cu o mînă ţinea telefonul, iar cu cealaltă încerca să-şi şteargă ochii ca să-şi alunge somnul, însă la început îşi dădu doar seama că sta cu picioarele goale pe pardoseala rece. Soţia?

Suna şeful Muditei. Vorbea repede, parcă azvîrlind cuvintele. Trebuie expediate nişte vagoane, Mudite trebuie să semneze nişte documente, pentru că juridic nimeni nu are împuternicire să facă asta. Da, înţelege, Mudite este bolnavă, îşi exprimă compătimirea, însă împrejurările îl obligă să-i trimită cu cineva documentele, Mudite poate să aştearnă două rînduri.

— Nu-i acasă… Sînt trei zile de cînd nu-i acasă…

— Şi-mi spuneţi asta atît de liniştit! exclamă uluit şeful.

— Păi ce să mai fac?

— Dar cine-i soţul ei? Eu sau dumneavoastră?

— Credeam că la serviciu merge.

— Credeaţi! Sunaţi şi căutaţi-vă soţia! Poate s-a întîmplat o nenorocire. Telefonaţi la miliţie! Mergeţi pe la spitale! Şi şeful se apucă să turuie la sfaturi şi indicaţii şi, aruncînd receptorul în furcă, spuse cuiva de alături: Ce mai cretin!

Lucrătorul de la secţia raională de afaceri interne, căruia i se adresă Žirak, îl rugă ca mai întîi să scrie o declaraţie, apoi începu să-i pună întrebări.

— Cînd a plecat de acasă soţia dumneavoastră era într-o stare depresivă?

— După mine, nu.

— A avut loc vreun conflict între dumneavoastră?

— Cum să vă spun… Nu ne-am certat, însă… Ea a spus că se duce la altul…

— Îl cunoaşteţi pe acest om?

— Nu. Dar ce importanţă are asta?

— Vedeţi, noi nu putem să vă dăm înapoi soţia…

— Înţeleg foarte bine ce vreţi să spuneţi cu asta. Nu vă caracterizează un tact deosebit. Şi totuşi insist să se dea în urmărire. Ea nu s-a dus la serviciu şi nici măcar nu a sunat acolo. Aşa ceva nu i s-a mai întîmplat niciodată şi, în afară de asta, la depozit are răspundere gestionară.

— Scrieţi amănunţit cum era îmbrăcată! Şi lucrătorul secţiei îi întinse supărat lui Žirak declaraţia. Şi ce lucruri avea cu ea? Bani?

— Cinci-şase sute de ruble în obligaţii de trei la sută, răspunse Žirak apucîndu-se de scris.

CAPITOLUL PAISPREZECE

Era o grămadă de corespondenţe, plicuri groase sau subţiri. Deasupra secretara pusese o telegramă.

Încruntîndu-se supărat, Konrad îşi atîrnă impermeabilul în dulap. Aproape în fiecare dimineaţă îi strica dispoziţia înghesuiala din troleibuz.

Aşezîndu-se, citi telegrama.

„Răspuns întrebarea dv. Nr. 643—70 putem informa următoarele două puncte a) concursul fotografic anunţat pentru reclamă deja închis punct virgulă b) la concurs pot participa toţi cetăţenii domiciliaţi pe teritoriul U. R. S. S. punct virgulă c) lucrările se trimit în plicuri închise cu deviză punct virgulă d) la plic se anexează alt plic cuprinzînd date autor domiciliu cod poştal punct virgulă e) lucrările se trimit pînă la…”

„Stimate tovarăşe, se adresă în gînd Konrad autorului telegramei. Nu vreau să particip. Nu sînt un bun fotograf.”

Era greu de citit, întrucît semnele de punctuaţie trebuia să le pui singur. Konrad sări peste condiţiile următoare, care ocupau încă o jumătate de pagină. În sfîrşit, găsi răspunsul la întrebarea care-l. interesa.

„Dacă printre lucrările trimise se găseşte fotografia femeii cu mistreţul trimitem cel mai scurt timp copie pct. juriul concursului.”

„Interesant, cît va dura acest scurt timp? se întrebă în gînd Konrad. Un an? Un an şi jumătate? Zece ani?”

Se auziră ciocănituri în uşă.

— Intraţi!

Intră Cilda Dimda. În doliu.

— Am venit să clarific problema celor trei sute de ruble, spuse ea aşezîndu-se şi aruncînd picior peste picior. Rochia se ridică destul de mult.

Konrad se uită întrebător la ea, dar nu spuse nimic.

— I-am primit! Şi totuşi cît de meschin a fost!

— Iertaţi-mă, cine?

— Rudolf Dimda. În loc să mi-i dea direct în mînă i-a trimis prin poştă. Telegrafic. Şi i-am primit ieri. Cilda găsi în geantă cotorul mandatului şi i-l dădu lui Ulf. Iar acesta ştia ce scrie acolo: „Pensia alimentară pentru lunile V—X 1979” Konrad se uită la ştampila oficiului poştal: se părea că totul e în deplină ordine, însă se gîndi că nu e expert şi ar putea greşi. După întîlnirea noastră Rudolf a fugit la casa de economii după bani şi mi i-a trimis. Sînt pur şi simplu jignită de un asemenea procedeu! Nu putea să aibă încredere în mine în ce priveşte cîteva ruble, avea neapărată nevoie de o dovadă că suma cutare a fost trimisă în contul pensiei alimentare. Şi asta după discuţia noastră din cafenea! Eram aproape de acord să mă întorc la el. De dragul fiicei, desigur! Mă mir cum de nu aţi găsit chitanţa!? continuă ea în acelaşi ritm, trăgîndu-şi răsuflarea. Dar în garaj v-aţi uitat? Poate a mers cu maşina şi a aruncat chitanţa în torpedo, iar apoi a uitat s-o ia. Asta se întîmplă adesea!

— Vă mulţumesc că aţi venit! Se ridică Konrad. Cotorul, cu permisiunea dumneavoastră, îl anexez la dosar.

— Vă rog, vă rog! se ridică Cilda.

Konrad o conduse pînă la uşă, dar n-o deschise, se uită fix în ochii Cildei.

— Sînteţi în doliu…

— Asta aşa… Pentru Sigita… — zîmbi ea.

— Vă cunoaşteţi slăbiciunile?

— Aş fi cel mai nenorocit om de pe pămînt dacă nu le-aş avea.

— Nu-i obligaţia mea, totuşi aş vrea să vă dau un sfat. Scrieţi singură cererea ca fetiţei să i se desemneze. un tutore.

— O să ne descurcăm şi singure cu moştenirea. Ochii Cildei se făcură din nou răi.

— Fiica e mult prea mică ca să se descurce, iar dumneavoastră aveţi unele slăbiciuni. În afară de asta, tribunalul poate desemna un tutore şi fără acordul dumneavoastră. Fetiţa v-ar reproşa pe urmă şi atunci aţi pierde-o şi pe ea. Exemple de acest fel sînt multe. La revedere! Şi Konrad deschise uşa.

— La revedere, mormăi derutată Cilda şi, fără a mai ridica ochii, ieşi în coridor.

Konrad continuă să cerceteze corespondenţa.

Sună Arnis şi întrebă dacă sînt sarcini urgente, fiindcă se pregăteşte să colinde toate apartamentele caselor de pe strada Metra. Nu-i va lua mult timp.. În afară de asta a primit de la serviciul circulaţiei adresele şi telefoanele cîtorva posesori de maşini. Cîţiva au telefoanele de la serviciu. Dacă nu sînt alte dispoziţii, se va ocupa de asta. Cînd va termina cu locuinţele va suna.

Konrad deschise plicul următor şi, ascultîndu-l pe Arnis, citi distrat: ’

„Ca răspuns la scrisoarea Nr. 643—79 vă informăm: a) concursul anunţat pentru fotografii de reclamă s-a închis; b) la concurs pot participa toţi cei ce au domiciliul stabil pe teritoriul U. R. S. S... “

Privirea lui sări peste partea de mijloc şi se opri la următoarele rînduri:

„ ...vă trimitem o copie de pe fotografia solicitată. Juriul.”

Fotografia era cît plicul de mare, dar cu faţa în jos, aşa că nici n-o observase.

La mijloc, scoasă în evidenţă de lumina puternică, o porţiune dintr-un lan de ovăz. În prim plan o femeie goală. Ea stătea pe un mistreţ împuşcat, alături de o armă străveche, cu patul ornamentat iar pe faţa sa frumoasă se putea citi buimăceală şi frică.

Iată arma despre care îmi vorbea Igor la laborator!

— Alo! Vă rog cu locotenentul Bertulis. Magistrul? Imediat la mine!

Scurt timp. după aceea se uitau amîndoi la fotografie. Bertulis oftă:

— Femeia e de o frumuseţe rară…

— Din păcate, în Riga sînt multe femei frumoase, spuse Konrad uitîndu-se cu atenţie la lucrătura armei. Dacă ar fi o singură, unică frumuseţe, atunci fiecare ar şti unde locuieşte… Iar lîngă casa ei tot timpul ar fi adunaţi bărbaţii…

— Mă duc s-o dau la multiplicat… Una o fac în mărime naturală, ca s-o atîrn la mine pe perete, celelalte de mărimea unei cărţi poştale… Nu vă neliniştiţi, tovarăşe colonel, pe ele va fi doar faţa!

— Revoltător de frumoasă… Bine, ajunge cu gluma! Spune să-l aducă pe Valder.

— O să vedeţi, nu va scoate un cuvînt.

— De spus n-o să spună, dar poate se va da de gol cu cîte ceva.

— Atunci am plecat… A, uite ce-am vrut să spun… V-aţi uitat cumva pe buletinul de ieri? Un bărbat oarecare îşi caută soţia, Mudite, care a plecat de acasă de cîteva zile şi a dispărut fără urmă.

— Du-te, îl citesc imediat..:

Bertulis luă fotografia şi plecă. Dar chiar mergînd pe coridor nu-şi putea desprinde privirea de pe ea.

Pentru lucrătorii din miliţie buletinul e terenul de activitate cotidiană. Dacă, să spunem, noaptea a fost reţinut un individ suspect cu o roată de maşină, care, după cum afirmă, îi aparţine din copilărie şi dacă inspectorul de la miliţia judiciară, nu se ştie de ce, nu-l crede, atunci dimineaţa primul lucru pe care-l face este să citească buletinul şi, de obicei, găseşte în el următoarele:

„A fost jefuită maşina VAZ-2101. Hoţul a forţat portbagajul, a furat trusa de scule şi roata de rezervă.”

„În ziua de 20 a plecat de acasă şi nu s-a mai întors Žirak Mudite Petrovna, născută în 1947. Cererea de căutare a fost depusă de soţul ei.”

Colonelul telefonă căpitanului care primise cererea. Acesta li citi la telefon semnalmentele.

— Aveţi cumva fotografia ei? întrebă Konrad.

— O avea soţul la el, însă ne-a promis să aducă o alta.

— Unde lucrează? Parcă mi-aţi spus, dar mi-a trecut pe lîngă ureche.

— Merceolog la depozitul de confecţii.

„Iată de unde avea tînărul de la «Fotoreclama» o cămaşă şic, se gîndi Konrad. În nici un caz din magazin, ci din depozit.”

— Îmi trebuiesc date despre Mudite Žirak, îi ordonă peste cîteva minute lui Bertulis. Şi fotografia. S-ar putea să trebuiască să cerem urmărirea ei în toată ţara, răspunzi personal de asta, ca să avem cea mai amănunţită informare. În afară de asta, avem nevoie de date despre soţul ei. Au maşină? Au permis de portarmă?

— Am înţeles, tovarăşe colonel! se îndreptă Bertulis. De obicei sta încovoiat, parcă jenîndu-se de înălţimea sa, de aceea acum arăta foarte impunător.

— Ei, desigur, murmură Konrad, ţie, de sus, trebuie să-ţi vină mai uşor să vezi şi singur.

De cum ieşi Bertulis din birou, intră ofiţerul de serviciu, aducîndu-l pe Valder.

Cele două zile petrecute la arestul preventiv îşi lăsaseră amprenta — faţa bine îngrijită căpătase o nuanţă galben-vineţie, iar mustăţile atîrnate erau şi mai închise la culoare. Ochii, înfundaţi în orbite, ardeau de ură. Privind cum Ulf completează procesul-verbal de interogatoriu, îşi îndoia atît de tare degetele încît încheieturile trosneau.

— Înainte de a discuta oficial... — colonelul se întrerupse o clipă din scris. Poate aveţi vreo dorinţă?

Valder clătină cu încăpăţînate din cap.

„Deştept mai sînt, nici nu m-am interesat cu cine l-au închis”, se necăji Konrad.

— Poate doriţi să daţi explicaţii suplimentare?

Valder clătină din nou din cap.

— Gesturile dumneavoastră nu le pot aşterne pe hîrtie. Konrad lăsă stiloul la o parte, se ridică şi se duse la seif după procesele-verbale anterioare. Observă că Valder îl urmăreşte atent, cu o privire ironică, de învingător, însă se făcu că nu bagă de seamă.

— Tovarăşii de celulă v-au învăţat să tăceţi la anchetă? un mijloc prostesc. Adevărul oricum iese la iveală, zise rar şi

monoton Konrad. Asta suna povăţuitor, didactic. Oamenii cu experienţă din celule întotdeauna îi învaţă pe cei care pică acolo pentru prima dată. Le spun mereu: nu vorbi, altfel o păţeşti! Uimitor e însă faptul că nici un recidivist nu urmează acest sfat!

Valder continua să se uite ironic, numai că încetă să-şi mai trosnească degetele.

„Îşi închipuie că e un erou”, se gîndi Konrad. Şi schimbă tonul, trecînd la unul tăios, nemilos.

— Vă purtaţi cu mine fără demnitate, spuse Ulf, aşezîndu-se pe fotoliul său. Mă faceţi să-mi pierd timpul. Nu vă ajunge faptul că aţi derutat cercetările, recunoscîndu-vă vinovat de o crimă pe care n-aţi comis-o! Acum continuaţi să faceţi pe mutul! Deşi eu sînt gata să propun eliberarea dumneavoastră de răspunderea penală pentru inducerea în eroare. Nu mă siliţi să mă răzgîndesc. Pe Mudite Žirak o s-o găsim oricum, iar dumneavoastră suferiţi de pomană! Să suferi de pomană nu-i eroism, e o tîmpenie!

— Lăsaţi-o în pace... Vă rog, lăsaţi-o în pace! sări Valder. Ea nu-i vinovată!

— Doar Dimda nu s-a împuşcat singur!

— Rudolf a împins-o la asta? La ea n-a acţionat decît mîndria!

— Eu în locul dumneavoastră n-aş risca să iau asupra mea funcţia de judecător. De unde a luat arma?

— Rudolf însuşi i-o dăduse spre păstrare! Dacă aş fi prevăzut toate astea! Dacă aş fi prevăzut că-i capabilă să-l împuşte! Aş fi chemat un taxi şi m-aş fi dus după armă în aceeaşi zi în care a plecat ea. Žirak ar fi dat-o, el credea că arma e a mea. Aş fi luat-o şi aş fi aruncat-o în Daugava! Arma cu siguranţă era la ea în geamantan... Nu ştiu... Cu adevărat nu ştiu nimic...

Ca să clarifice despre ce armă era vorba, Konrad se pregătea să-i arate lui Valder fotografia cu mistreţul, însă imediat se răzgîndi. Fotografia ar fi aprins emoţiile şi mai mult, iar Valder tot o mai iubea pe Mudite, renunţînd cavalereşte, în numele iubirii faţă de ea, chiar la sine însuşi. Ca în vechile romane. Astăzi o asemenea iubire nu o mai poţi înţelege, astăzi multora le-ar părea chiar caraghioasă, pentru că ea nu cere: „Totul pentru mine!”, ci propune timid „Totul ţie!”

— Ce v-a făcut să luaţi fotografia din arhiva fotografică a lui Dimda?

— Mi-aţi spus în curte: urcaţi-vă la dumneavoastră, venim şi noi imediat. Şi aţi adăugat: vom examina camera răposatului. Ajungînd în apartament, am auzit cum plînge Paula pe patul meu. Ea aude greu, ştiu asta. Şi deodată mi-a venit în minte că trebuie luat tot ce este în legătură cu Mudite. Dacă se va dovedi că nu ea a tras, nu are ce pierde. Deşi după despărţirea de Dimda din noaptea anterioară înţelesesem că ea era complet disperată. Că era jignită de moarte, dezonorată… în camera lui Dimda am luat de pe perete două fotografii mari de-ale Muditei, am luat din arhivă negativele şi din birou carneţelul de notiţe. Deşi numele Muditei nu era deloc trecut acolo, numai telefonul directorului adjunct al depozitului, unde putea fi chemată Mudite în timpul serviciului. Dimda avea legături profesionale cu el — cei de acolo comandau cu regularitate prospecte de reclamă. Tot ce am luat am ascuns în camera mea. Cînd aţi plecat dumneavoastră l-am sunat pe soţul ei, pe Žirak. Era beat şi mi-a spus sincer că Mudite l-a părăsit. Am înţeles că ea a fugit sau… Cu adevărat nu aţi prins-o încă?

— Încă nu.

Valder îşi acoperi faţa cu mîinile.

— Mă tem că o căutaţi în zadar…

— De ce n-aţi ars fotografiile imediat, ci abia după discuţia cu locotenentul Bertulis? întoarse Konrad discuţia pe vechiul făgaş.

— Am vrut… Mă pregătisem… Dar n-am putut! Am înţeles că n-o s-o mai văd niciodată. Apoi a apărut tînărul acesta deşirat şi nu mi-a mai rămas altă ieşire… Am spus tot… Vă rog să nu mă mai întrebaţi despre nimic azi!

— Avea prietene?

— Nu spun! Nu mai spun nimic! Poate are noroc. Se mai întîmplă să nu fie găsit cîte cineva…

— Însă nu ştii niciodată ce e mai bine — să fie găsit sau să nu fie găsit. Şi Konrad se apucă să completeze documentele necesare pentru eliberarea lui Valder. Poate să trimită pe cineva după Paula? E foarte important ca, cel puţin cîtva timp, să fie cineva pe lîngă acest tînăr.

Colindarea caselor nu-i aduse prea multe lui Arnis. După cum îi povesti lui Konrad, în majoritatea caselor nu putea intra şi se pregătea să treacă pe la casele de pe strada Metra pe seară, cînd oamenii se întorc de la serviciu.

În schimb află că între două şi jumătate şi trei pe alee fuseseră două maşini străine, iar o a treia se aflase pe strada alăturată, destul de departe după colţ.

— Omul care mi-a spus asta se uitase chiar şi la numărul ei, numai că nu şi-a amintit nici cifrele, nici literele. Lucrează la atelierul de rame. Fratele îl rugase să-i dea la rindea nişte piese, iar el le uitase de dimineaţă în portbagaj şi şi-a amintit de ele doar atunci cînd lua masa de prînz. Şi-a amintit şi a dat fuga după piese de era să-şi frîngă gîtul. Portbagajul era închis, iar de deschis nu-l putea deschide nicicum. Oricît s-a învîrtit pe lîngă ea, nu s-a deschis şi abia atunci şi-a dat seama că nu era maşina lui ci o altă „Lada”, parcată alături. Ambele maşini erau maro deschis, aşa că le-a confundat.

— Cînd a plecat maşina?

— Asta nu ştia. În ce priveşte timpul, ar putea să ne intereseze „Volga”. În ea ne-au asigurat că la volan era o femeie. La două şi jumătate au văzut-o ieşind din maşină cu un rulou de hîrtie lung şi gros, iar la orele trei maşina nu mai era acolo.

— Ce înseamnă lung, gros?

— Cînd l-au sprijinit pe pămînt era de înălţimea maşinii. În ce priveşte grosimea, se pare, că era totuşi destul de subţire ca să conţină o armă de vînătoare. În afară de asta, pe o latură a maşinii scria: „Serviciul pentru securitatea circulaţiei”. A treia maşină au văzut-o exact înainte de ora trei, însă nu au putut observa nici marca, nici modelul. Unicul lucru pe care l-au observat a fost o jucărioară în culori vii, care se bălăngănea lîngă oglinda retrovizoare interioară, şi că din aripa din faţă ieşea o antenă îndoită.

— Ce unităţi pot să scrie pe maşini „Serviciul pentru securitatea circulaţiei”?

— Se pare că întreprinderea de taxiuri… Poate şi altele… Arnis ridică din umeri. Trebuie să ne interesăm la serviciul de circulaţie…

— Dar tu ştii cum arată Zigurd Žirak? întrebă deodată, fără nici o legătură, Konrad. Nu ştii? Nici eu nu ştiu. De ce să nu

facem cunoştinţă cu el? În aşteptarea magistrului, tot stăm degeaba aici.

— Credeţi că Mudite se ascunde la vreo prietenă sau la rude?

— Noi tot trebuie să stabilim adresa ei…

Cînd se urcară în maşina operativă, Arnis se întoarse la gîndul pe care-l exprimase cu o zi înainte.

— Admit că Mudite Žirak nu a tras în Dimda. În fond, Valder n-a văzut-o că trage, el doar crede că a fost ea. Oamenii de felul lui au o sensibilitate accentuată. Cred că e capabil să sufere profund pentru lucruri pe care şi le sugerează singur. În afară de asta, ştia că Dimda îi lăsase ei arma spre păstrare…

— Păi, se va găsi cineva care să fi văzut cum s-a tras! Mudite Žirak a fugit, iată un argument important!

— Dragă şefule! exclamă Arnis. Nu cunoaşteţi femeile! Mudite putea tot atît de bine să se fi ascuns la vreo prietenă pentru a urmări de pe margine cum o caută Dimda. Iar dacă s-ar fi întîmplat aşa, ea l-ar fi iertat din tot sufletul, pentru ca imediat să-l pună pe fotograf cu umerii la pămînt!

— Nu, tu n-ai să te însori niciodată! Mi-am pierdut şi ultima speranţă!

— Aveţi o părere prea bună despre mine. Căsătoria are un mare merit. Te scapă de logodnică!

— Da de unde să apară o logodnică la un burlac bătrîn ca tine?

Maşina se opri în faţa unei case particulare cu etaj, cu un gard de sîrmă neobişnuit de înalt, prin care se vedeau straturile negre, bine îngrăşate, îmbibate cu apa de la topirea zăpezii, şi şoferul spuse: „Am ajuns!”

Pe alee venea în întîmpinarea lor Zigurd Žirak. Konrad şi Arnis se prezentară. Žirak întrebă cu ce le poate fi de folos. Adresele prietenilor şi rudelor?

— Aici e incomod să stăm de vorbă. Vă rog! Şi Žirak arătă spre uşa casei. Relaxat, cum se cuvine unui om bine educat. Purtarea şi manierele, lui dovedeau anii petrecuţi în învăţămîntul superior şi în mediul în care se învîrtise. Dacă ele arătau acum cumva absurde, se datora numai faptului că tocmai lucrase în seră, şi purta pantaloni de schi flauşaţi, cizme de cauciuc cu carîmbi răsfrînţi, haină ponosită. Cusută

pe vremuri la un croitor de primă calitate, haina mai avea încă pieptul şi reverele tari.

Atenţia lui Arnis fu atrasă de uşile garajului; tare ar fi vrut să arunce neobservat o privire pe acolo, însă nu ştia cum să facă. În peretele lateral era o ferestruică îngustă alungită. Dacă săreai te puteai agăţa de pervaz, să te tragi, ca la bara fixă, şi să priveşti.

— Pe aici, la stînga. Şi Žirak făcu loc oaspeţilor nepoftiţi să treacă înainte în camera de zi, iar el, urmîndu-i, luă de pe măsuţa de telefon din coridor caietul-repertoar, „caietul cu şnur”. Luaţi loc! îi invită arătînd fotoliile, iar el îşi trase un scaun obişnuit. Deschise caietul la „A”. Asnate… Aici din păcate este doar telefonul, dar cu ajutorul lui puteţi afla adresa…

— Notează, i se adresă Ulf lui Arnis, care pregătise deja carnetul de notiţe.

Ce culoare are maşina? Poate cere permisiunea gazdei şi dă un telefon lui Bertulis? Dar apucase oare să se întoarcă?

— Ce ai, ai adormit?

— Nu scrie stiloul.

— O clipă… Găsim noi ceva, spuse Žirak, însă nu apucă să se ridice, pentru că Arnis sărise de la locul său şi-l împinse uşor înapoi pe scaun.

— Am în maşină altul… Vin imediat…

Arnis ieşi în coridor, se auzi cum se închise uşa după el.

Žirak se ridică plictisit, se duse la fereastră şi privi fără prea mare interes cum se duce pe alee Arnis spre portiţă.

„Trebuie să salvez situaţia”, se gîndi Konrad.

— Aveţi o grădină frumoasă, spuse Konrad.

— Păi, sînt agronom de meserie…

Nu mai putea aştepta. Dacă la portiţă apărea Arnis, ar fi fost tîrziu: Žirak bănuia că-i o cursă. El doar îşi luase o înfăţişare plictisită, absenţa lui Arnis îl alarmase.

Konrad se duse în partea cealaltă a camerei şi începu să privească o acuarelă mediocră de pe perete.

— Frumoasă, spuse el, pentru ca Žirak să fie nevoit să se întoarcă cu faţa spre el. Numai că semnătura nu poate fi descifrată. „Dracu să-l ia, vine sau nu încoace! Nici măcar nu se gîndeşte să vorbească cu mine, s-a întors cu spatele!”

— Semnătura nu vă spune nimic, e o lucrare de amator, aruncă o privire peste umăr Žirak.

— Dar dumneavoastră v-aţi căutat soţia?

— Numai la părinţii ei. Asta Žirak n-o mai putea spune peste umăr, trebui să se întoarcă cu spatele la fereastră. Unde aş mai fi putut s-o caut? Iar dacă aş fi găsit-o, ce i-aş fi spus? Atîta doar că o caută de la serviciu. Însă eu cred că se va întoarce... Plecarea ei a fost un pas negîndit, un impuls de moment, iar acum cu siguranţă că-i pare rău de asta. Dacă n-ar fi stăruit directorul depozitului, nu v-aş fi alarmat cu declaraţia mea.

— N-aţi telefonat cunoştinţelor?

— Să buciumi în lumea întreagă că te-a părăsit nevasta?! Nici dumneavoastră n-aţi fi făcut aşa ceva. La camerele de gardă am telefonat, dar degeaba.

La întoarcere Arnis văzu că Žirak stă cu spatele la fereastră. Se strecură cu agilitate după colţ, se ridică pînă la ferestruica îngustă şi privi înăuntru. Acolo era o „Lada” de culoare maro deschis.

Intrînd în cameră, Arnis îi făcu lui Konrad un semn pe care doar acesta îl înţelese, că bănuiala se adeverise, se aşează la masă şi se apucă să noteze telefoanele şi adresele.

Ce hotărîre va lua Konrad? Va pleca cu informaţiile pe care tocmai le primise, ca să adoarmă atenţia lui Žirak sau, primind întăriri şi ordin, va face o percheziţie?

— Cetăţene Žirak, aş vrea să mă uit la arma pe care a lăsat-o în casa dumneavoastră Karlis Valder, spuse pe neaşteptate Konrad.

Arnis înmărmuri. Aşa direct? Fără nici o pregătire? Ca un începător? Şi asta o face însuşi colonelul Ulf? însă imediat înţelese raţionamentul lui Konrad: el însuşi, prin discuţia despre maşină, îl împinsese la asta.

Konrad se conducea după o logică de fier: ajunsese la concluzia că Žirak se găsea într-o situaţie fără ieşire şi că nu putea să scape de armă. Arma trebuia să fie acolo unde o ascunsese Mudite. Chiar şi să o ascundă în alt loc era imposibil! Mudite se putea întoarce pe neaşteptate acasă şi, negăsind arma, să se adreseze miliţiei şi să informeze despre bănuielile ei. Ea n-ar fi tăcut, pentru că fusese omorît omul cu

care se pregătea să se căsătorească. Nu ar fi trăit cu un ucigaş.

Žirak deschise şifonierul şi scoase din lenjerie un pachet învelit în hîrtie, legat cu sfoară. Cînd îl întinse lui Konrad, pachetul îi căzu din mînă, hîrtia se rupse şi ieşiră la iveală piesele armei acoperite cu ornamente fine de argint.

— N-o să mă credeţi dar la început n-am vrut deloc să-l omor... Am vrut să trag pe alături, pentru ca Mudite să înţeleagă cît de serioasă e situaţia şi să se teamă pentru viaţa fotografului... Ea ar fi fost nevoită să vină la mine pentru explicaţii, iar noi ne-am fi înţeles... Dimda. desigur, ar fi tăcut în privinţa armei sale... Eu eram gata să fac un compromis. Dar cînd l-am prins în cătare... Pînă atunci nu-l urîsem... Dar cînd l-am prins în cătare, totul s-a schimbat în jur... Am simţit ce putere am asupra acestui om, puteam să-i permit să trăiască, dar puteam şi să nu-i permit... Iată-l colo jos, în curte, dar puteam să fac şi să nu mai fie... Este, dar nu va mai fi...

— Cine v-a vîndut cartuşele?

Nu ştiu. Nu vă pot spune. La piaţa centrală mi le-a oferit un necunoscut. E mult de-atunci, răspunse Žirak.

— Ar fi mai bine dacă aţi spune adevărul, îl sfătui liniştit Arnis.

Ulf văzu că Žirak stă în cumpănă.

— V-am spus adevărul...

„Cu cartuşele o să se încăpăţîneze mult timp, se gîndi Ulf. De ce? Ce sens are să se încăpăţîneze? Pesemne nu vrea să-şi dea de gol prietenul, care, fără să ştie, devine părtaş la crimă.”

Žirak îşi aminti de seara aceea, cînd plecase Mudite, de discuţia cu avocatul şi de sine însuşi în seră cu lăzile pentru răsaduri goale. Nu, nu putea rupe o singură tulpină! N-au decît s-o facă alţii, el nu putea! Şi deodată îi venise în minte o idee absurdă, care atunci i se păruse logică; cînd casa va fi luată de rudele Muditei, el va închiria de la ei sera şi grădina. I se păruse că discuţia trebuia să aibă loc imediat, fără întîrziere.

Se dusese la viitorii posesori ai casei, într-o stare de halucinaţie. În capul mesei, cu faţa spre uşă, stătea Vilnis. Aplecat asupra farfuriei, sorbea ciorbă cu tăiţei şi privea ironic la musafir. Nevasta lui îngălată dădăcea pruncul. Ca dintr-o

mare depărtare auzise Žirak glasul socrului; îi oferea ceai, iar cînd Žirak refuzase îi spusese să se ducă în cameră şi să se uite la televizor deocamdată.

Pe ecran, cîţiva bărbaţi graşi discutau despre semănatul de primăvară. Dincolo de uşă, în bucătărie, zgîrma şi lătra basetul cel rău. Strigătele stăpînilor nu-l linişteau. Şi deodată, în colţ, lîngă şifonier, Žirak văzuse arma într-o învelitoare de dermatită şi rucsacul. Pesemne că Vilnis se pregătea să meargă la vînătoare. Rucsacul era pe jumătate închis, deasupra lui se vedea cartuşiera din piele maro.

— Cartuşele mi le-a dat fratele mai mic al Muditei. Eu i-am cerut şi el mi le-a dat, minţi fără să ezite Žirak**.** Şi minciuna o acoperi cu un mic surîs răutăcios.

La confruntare, acest surîs se prefăcu într-un zîmbet deschis. Cu cît mai agitat se jura Vilnis că nu-i dăduse nimic lui Žirak, cu atît mai convingător afirma Žirak contrariul. Expertiza stabilise că unele cartuşe din cartuşiera lui Vilnis sînt identice cu cele cu care fusese împuşcat Dimda. Iar fratele mai mic al Muditei îl ruga cu lacrimi în ochi pe Žirak să recunoască deschis că le furase, însă cumnatul rămînea cu încăpăţînare la declaraţiile sale.

Povestire în afara cadrului anchetei

Cînd sunase scurt soneria la uşă, Paula dădea o adevărată luptă la chiuvetă: apa clocotită îi curgea pe mîinile înroşite pline de detergent, după ce cu peria de sîrmă frecase pînă ce emailul devenise de o albeaţă orbitoare.

La început Paula se gîndise să nu deschidă, i se făcuse lehamite de certurile cu îngrijitoarea: „Dumneata n-ai mutaţie aici! Cu ce drept stai aici?”

Suna din nou, Paula îşi clăti mîinile şi, ştergîndu-le cu şorţul, se duse la uşă.

În pragul uşii stătea o femeie frumoasă, necunoscută.

— Aş vrea să-l văd pe Valder…

— Intraţi în coridor, să mă uit dacă nu doarme cumva…

— Karlis, te caută! îl strigă ea pe Karlis, uitîndu-se în cameră. Valder se apucă să se îmbrace. Sînteţi de la Asigurările sociale?

Femeia clătină din cap.

— Vine imediat, spuse Paula şi se duse în bucătărie să isprăvească lupta cu chiuveta.

Karlis ieşi în coridor şi o văzu pe Mudite.

— Bună seara, spuse ea jenată.

— Bună seara, răspunse Karlis. De parcă toate durerile ar fi trecut, de parcă nici n-ar fi fost, deşi nu trecuse nici o săptămînă măcar. Să mergem în cameră.

— Nu, am trecut doar pentru un minut… Mă grăbesc la tren, locuiesc acum în Ventspils, la fratele mai mare… Am venit să-mi iau actele de la serviciu… La mine totu-i în ordine… Fratele e plecat pe mare, iar eu mă împac cu soţia lui şi copiii… Într-o seară ne jucăm de-a şoarecele şi pisica, în alta de-a baba oarba… Îţi las adresa, scrie-mi cumva…

Mudite scrise pe o filă de bloc-notes adresa, o rupse şi i-o dădu lui Karlis.

— Mulţumesc, Mudite! zîmbi el.

— Gata, am fugit… Ea îşi deschise Singură uşa şi ieşi pe palier. Karlis îşi opri căruciorul în uşa deschisă.

Ajungînd la ieşirea de serviciu, Mudite se întoarse şi spuse:

— Dacă ajungi cumva vreodată în Ventspils, nu te jena, vino…

Karlis dădu din cap fără să scoată un cuvînt, cuvintele îi îngheţaseră pe buze. Parcă altcineva, o fiinţă îngrozită, ar fi strigat în el: „Pleacă! Pleacă imediat din locul ăsta, femeie!”

Cu o zi înainte, exact pe locul acela, vizavi de coridor, stătuse Zigurd Žirak şi arătase anchetatorilor cum îl ochise pe Rudolf Dimda. Chiar şi arma era aceeaşi armă demodată cu cizelări.

Mudite se întoarse şi fugi repede pe scară.

Karlis Valder se duse în bucătărie, aprinse hîrtia cu adresa şi o azvîrli în sobă. Rîndurile aşternute în grabă se imprimaseră pentru totdeauna în memoria lui şi nu exista nici o şansă să scape vreodată de ele.

„Mă vor urmări veşnic”, se gîndi cu deznădejde Karlis…

CUPRINS
VĂDUVA ÎN IANUARIE
NUD CU ARMA..